YAZILARIM

İhramcızâde
Hacı İsmail Hakkı
ALTUNTAŞ

İSBN:
ismailhakkialtuntas@gmail.com
http://ismailhakkialtuntas.com

Dizgi : **H. İsmail Hakkı Altuntaş**
Kapak :
Baskı- Cilt :

2011

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على رسولنا محمد وعلى اله وصحبه وسلم اجمعين

İnternetteki sitemiz **http://ismailhakkialtuntas.com/** da 2009-2010 yılarında okuyucularımızla paylaştığım yazıları bu kitapta topladım. Yazılarda sıra gözetilmedi. Değişik konular peş peşe yazıldı. Bu şekilde okuyan açısından fazla sıkıntı oluşturmayacağı düşünüldü.

Tevfik ve inayet Allah Teâlâ'dandır.

İhramcızâde
İsmail Hakkı ALTUNTAŞ
Esenler /İstanbul

GERÇEK-GERÇEKLİK

Gerçek ve gerçekliğin ne olduğu sorusu, tarih boyunca insanın kafasını en çok kurcalayan konulardan biri olmuştur. Gerçeklik üzerinde ilkçağlardan beri çok tartışılmış ve felsefenin ana sorunlarından olmuş ve çok sayıda ve farklı yorum yapılmıştır.

En genel tarifiyle **gerçek, somut bir şekilde var olandır.** Bu somut olarak var oluş; insanın bilincinden, olayları ve nesneleri algılayışından bağımsızdır. Bununla birlikte insan, yaşadığı ve algıladığı kadarıyla yetinmez ve ***"gerçek"*** olanı bulmaya çalışır.

Gerçeklik ise, gerçek olarak var olan şeylerin aslını ifade etmektedir. İnsanın ulaşmaya çalıştığı şey, esasen tek bir ***"gerçek"*** olgu ya da nesneden öte, bunların aslı yani ***"gerçeklik"***tir. Gerçeğin ***"ne olduğu"*** nu açıklamaya çalışan düşünürler, öncelikle gerçeğe ***"nasıl ulaşılacağı"*** sorusunu cevaplamaya çalışmışlardır. İnsanlar, yaşadıkları olayları, dünya ve diğer insanlar hakkındaki bilgi ve görüşlerini başkalarına aktarmak ister. Gerçek/gerçekliğin bulunmasında sorunlar giderilmesinde ***"inanç"*** mefhumu devreye girerek ***"olan/olmayan"*** nın sınırını kendi tayin ederek birinin gerçeğini batıl, kendi batılını gerçek görür. Bu böylece devam eder gider. Bu gerçek bilgisi de geleceği etkileyen faktör olur. Bazılarının gerçek kabul ettiği bir zaman sonra gerçekliğini kaybedince geçmiş çöküşe uğrar. Geçmişi çöken gelecekte artık ayakta duramaz.

[İslâm idealizmi, Hazreti Muhammed sallallâhü aleyhi ve sellemin Mekke'de yaşadığı, hicretten evvelki yıllar esnasında inen ayetlerin meali içinde gelişti. İslâm ruhu bu devrede doğmuştur.

Hayatın pratik icapları ile mükemmel dünya adamı olmak arzusu içinde doğan muvaffak olmuş bir gerçekçiliğin (realizm), sonraki yüzyıllarda İslâm ruhunu hareketten durdurup menfaat ve muvaffakiyetlere tâbi kıldığını görüyoruz, İslâm âleminin içten yıkılışı, böyle bir realizmin eseri olmuştur.][1]

Bir dönem yükselmenin sebebi olan gerçeklik başka bir dönem yıkılmada etken olması kırılmanın olmasıdır. Mesela haricilerin Allah rızası anlayışı ile Hz. Ali kerreme'llâhü vechenin Allah rıza anlayışındaki gerçeklik karşı karşıya gelmiştir. Gerçek ile gerçeklik bir uyuşum içinde olmayınca kopmalar ve sonuçta yıkılmalar olur.

Sonuçta bilginin gerçek açısından önemsiz olmasıdır. Önemli olan ruhun geçmişten alarak geleceğe olan yaptırım gücüdür. Çünkü Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve selleme Kafirûn süresinde ***"Sizin dininiz size, benim dinim banadır."*** [2] emredilmesi bu sebepledir.

Gerçekliğin geçmişteki gerçeğin temeline bağımlı oluşu ile gelecek kendini gösterir. Bu ise geleceğe yönelik tahminin isabetli kararına eş değerdir. Bu ise iyi ve kötü olmaktan kurtulamaz. Bu nedenle katığına haram ve kötülük karıştıranın bilgisi gelecekte de gerçeği bulma ve isabet etme durumu olumsuzdur.

Düşüncesizce yapılan her hareketin bedeli ödenmesi mecbur olan borç olur. Bu borç Allah Teâlâ ve kul katında muhakkak tahsil edilecektir.

Geçmişini (şu an geçti) güzelleştiren için geleceğin gülistan olacağını kim inkâr edebilir.

---

[1]TOPÇU Nurettin, ***Yarınki Türkiye;*** Hzl: Ezel Erverdi-Ismail Kara, İst. 1999, s.232s.232

[2] Kafirûn, 6

İLMÎ ÇALIŞMALARA ENGEL OLANLARA İTHAFEN

[İlmin ne kadar değerli olduğunu ve neticesinin kutsallığını anlamak için Şeyh-i Ekber Muhyiddîn Ârabî kaddese'llâhü sırrahu'l azîzin açıklamasını bu konuda hatırlamak gerekir. Şöyle ki;

Cenâb-ı Şeyh-i Ekber kaddese'llâhü sırrahu'l-aziz
"rûh" u Cenâb-ı Musa aleyhisselâma;
"İblîs" i de Fir'avun'a
"**ilm**" i de "deryâ"ya teşbih buyurmuştur. Nitekim Firavun askerleriyle Mûsâ aleyhisselâmı Kızıldeniz'i sahiline kadar takip etmiş ve Cenâb-ı Musa aleyhisselâm asası ile denize vurup kendisine bir yol açılmakla o yola girerek karşı tarafa geçmiş ve Fir'avun dahi onu takîben bu yola girmiş ise de deniz kavuşup helak olmuştur. Ruh dahi İblîs'in tecâvüzü hâlinde deryayı ilimden açılacak bir yola sülük etmesi gerekir. Zira **"ilim"** riyaset ve kendini beğenme vereceğinden ve Âdemoğlu'nun helaki riyaset ve kendini beğenme sebepleriyle vâki' olduğundan şeytan Ademoğlu'nun ilim tarafına meylini pek ziyâde arzu eder ve onu riyaset ve ucüb sebepleriyle helake düşürmek ister.

Binâenaleyh sen ilim sahiline gelip açılan tarîka girince düşman dahi arkandan gelir. Tâki ilim denizinin ortasına gelir, deniz onun üzerine kavuşup sesinin dahi çıkmasına meydan vermeden kolaylıkla gark ve helak eder. Ve işte bu hakikate binâen ulemanın bazıları

"İlmi, Allah'ın gayri için talep ettik; ilim kaçındı ve bizi ancak Allah Teâlâ'ya reddeyledi" dedi. Yani biz ilmi riyasete nail olmak ve insanlara karşı bu sayede gelir ve dünya refahına vasıl olmak için istedik; ilim tahsil ettikçe bu maksat bizden çekildi. İlim bizi Allah Teâlâ'nın gayri olan bu maksada ulaşmaya mani oldu. Nihayet bizim elimizden tutup asıl yaratılış maksadı olan marifetullâha sevk eyledi.

İblîs Âdemoğlunu ilme teşvik edip, onu o ilim sahasında şaşırtmak için arkasından gelir. Fakat ilmin hâssası neticede insanı marifetullâha sevk olduğundan İblîs şaşırtma niyetini ifâ edemez. Şerri murat ettiği halde neticede hayır zuhur eder. Nitekim Firavun, Musa aleyhisselâmın peşinden deryaya dâhil oldu ve derya kavuşup kendisi helak oldu. Eğer derya kavuşmayıp Hz. Musa aleyhisselâma yetişe idi, onunla harp edecekti…

Eğer düşmanın sana: **"İlme çalış, tâ ki zamanının insanları üzerinde yükselesin! Hükümdârlar senin önünde eğilsinler ve halk sana muhtaç bulunsunlar!"** derse, sakın bu emr-i şeytanîdir deyip ilim tahsilinden vazgeçme ve çok çalış. Zira düşmanın olan İblîs **"senin hevânın ferahı ve sevinci, ancak senin amelsiz amelin iledir. İlim ise ameli olmayan bir ameldir. Yani sen ilim tahsili ile meşgul olduğun vakit, başka türlü amel ile meşgul olmaya vaktin müsait olmaz. Bütün vakitlerini ilim işgal eder. Düşmanların seni başka amelden alıkoydukları için sevinirler."** Demeye devam eder.

Hâlbuki o zavallılar bilmezler ki, ilim kendi hakikatinin verdiği şeyin gayrinden uzaklaştırır. Yani ilim öyle bir şeydir ki, yukarıda izah olunduğu üzere neticede marifetullâha ulaştırır. Onun hakikatinin verdiği şey ancak budur.

İblîs'in hakikati cehâlet ile şaşırtmak istemesidir. Hâlbuki ilmin hakikati dalâlete değil, hidâyete sevk ettiğini İblîs dahi bilememektedir. Çünkü İblîs'in batınî gözü kördür, hakikate nazar edemez. O yalnız zahir gözü vardır. **"Şeytanın bir gözü kördür"** denilmesi bu nedenledir. İblîs'in hakikati görmemesinin delillerinden biri de Âdem aleyhisselâma secde ile emr olundukda **"Ben Âdem'den hayırlıyım. Çünkü beni latif olan ateşten ve onu koyu ve yoğun**

olan topraktan yarattın" deyip ona secdeden kaçınmıştır. İblîs bu sözünü ilme dayandığını zannetti. Hâlbuki Allah Teâlâ melâikeye secdeyi emir buyurmuş ve İblîs dahi melâike arasında bu hitabı duymuş idi. **Halîfe ise yerine halife koyan ile aynıdır.** Buna göre muteber olan şey, halîfetullâh olan Âdem aleyhisselâmın zahiri değil, bâtınıdır. Melâikenin Âdem'e secde ile mükellef olması, onun hakikatine nazarandır. Bâtınî gözü kör olan İblîs Âdem'in hakikatini göremediği için, Allah Teâlâ'nın emrine muhalefetle kulluk yolunda üzerinde yürüyemedi. Kibri buna da mâni' oldu. **Fakat Âdem aleyhisselâm taştan ve topraktan bina olunan Ka'be'ye secde ile emr olunduğu vakit bu, gayrullâha secde olmakla, caiz değildir, demedi. Kulluk yolu üzerinde yürüyerek Ka'be'ye secde etti.** Ve

"Beni halîfe olarak yarattın; ve sıfat-ı semâniyye-i ilâhiyyenin mazharı kıldın. Cansız maddeden ibaret olan Ka'be'nin aslı ile benim aslım arasında fark vardır. Ben üstünüm o basittir. Niçin ona secde edeyim" diyerek serkeşlik etmedi. Zira Âdem bilir ki, Hak Teâlâ hazretleri Hakîm'dir. Onun emrine karşı kıyas edepsizliktir. Ubûdiyyet kulluk ancak emre uymaktır.

İblîs'in yukarıdan beri izah olunan hali hep sırf cehalettir, ilim değildir. O ise onun ilim olduğunu düşünüp hayal etti de, ben Âdem'i ilim ile kandırdım zannetti. Bu sebeple âdemoğlunu ilme teşvik eyledi. Hâlbuki bilmez ki, eğer âdemoğlu ilminde yükselirse, bu ilim onun aybını ve cehaletini açığa çıkarır. Neticede Âdemoğlu, dalâlete düşmek şöyle dursun, belki hidâyet bulur.[3]

Hz. Ali Kerremallâhü veche de şöyle buyuruyor: **"Âlim olan kişi geceyi ibadetle geçirip uyumayan, gündüz oruçlu ve Allah Teâlâ yolunda cihad edenlerden daha üstündür. Bir âlim ölünce İslâm'da öyle bir gedik açılır ki, onun yerini onun gibi bir âlimden başkası dolduramaz."**

Bazı âlimler de şöyle demişlerdir: **"Bir âlim öldüğü zaman onun için denizdeki balıklar ve havadaki kuşlar bile ağlar. Bir âlim, her ne kadar kendisi bu âlemden gayb olsa da yaşıyormuş gibi onun şanı daima anılır."**[4]]

Bu yazılanlardan benim anladığım ilme ve öğretime engel olan, yardım etmeyen kişiler şeytanın arkadaşları olduğudur. Elinde imkânları varken, farz edelim bir kitapçı, bir kütüphaneci, vb. her kimse eğer bir insanın ilmî çalışmasına yardım etmeyip sadece dünya nimetleri karşılığında yardım ve yaltaklık ediyorsa şeytanın kardeşleri olmaktan kendini kurtarabilir mi? Zengin öğrenciye zekât verebileceğini kabul eden İslâm dinimizin engelleyiciler hakkındaki yorumunu dile getirmek hiç istemiyorum. Bu nedenle elinde imkânı ve fırsatı bulunup ilmî çalışma yapanlar velev ki bu dünya nimeti için olsun, onlara yardım etmeyenler için kıyamet gününde Allah Teâlâ'nın büyük bir azapla muamele edeceğine kesin gözüyle bakabiliriz. Allah Teâlâ

"Müminlerin hepsinin toptan sefere çıkmaları doğru değildir. Onların her kesiminde bir gurup dinde (dinî ilimlerde) geniş bilgi elde etmek ve kavimleri (savaştan) döndüklerinde onları ikaz etmek için geride kalmalıdır. Umulur ki sakınırlar."[5] Buyururken cihadın yanında ilmin ne kadar gerekli olduğunu açıkça beyan etmiştir.

Düşünün bir kere muhterem bir kişi senelerce kendi gayretleriyle birçok eser toplamış. Daha

[3] KONUK, Ahmed Avni ,"et-Tedbîrâtü'l-İlâhiyye fi Islâhı Memleketi'l-İnsâniyye" Tercüme ve Şerhi, hzl: Mustafa TAHRALI, İst. 1992, s. 319-324

[4] İmam Burhanüddin Ez-Zernûcî, Ta'lim ve Müteallim, trc.Y. Vehbi Yavuz, İst, 1993 s.40

[5] Tevbe,122

sonra bir kütüphaneye bunları vakfetmiştir. Bu kişi topladığı eserleri vakfederken insanların eserlere ulaşmasını dilemiştir. Fakat öyle kişiler bu eserlerin başına gelmiş oturmuş ki, içinde ne bir kuruşu, bir gayreti de vardır. Birde bunları para karşılığı ancak kullandırırım demekteymiş! Vahim durumu düşünün.

Sonuç olarak ağlaması sızlaması çok olan milletimizin önünde engel olanlar hakkında Rabbime niyaz ediyorum ki;

“Ey Allah Teâlâ’m milletimizin cahil kalmaması için ne gerekiyorsa acilen yüce kudretinden niyaz ediyorum. Biliyorum ki Senin İlk Emrin “OKU” dur. Emrine isyan edenler hakkında yaptığım duamı kabul edeceğine inanıyor ve Zât’ına güveniyorum.”

ALLAH TEÂLÂ’NIN EMRETTİĞİ VE İSTEDİĞİ ŞEYLER

“Eğer yerde ve gökte Allah'tan başka tanrılar bulunsaydı, yer ve gök, (bunların nizamı) kesinlikle bozulup gitmişti. Demek ki Arş'ın Rabbi olan Allah, onların yakıştırdıkları sıfatlardan münezzehtir.” (Enbiya,22)

Unutmayalım ki, Allah Teâlâ kullarına idarelerini bırakırken başıboşluk içerisinde terk etmemiştir. Çünkü ayetin işaret ettiği mana bunu göstermektedir. Ayette zahiren ilahların çokluğundan bahsedilirken hakikatte ilahlık yarışında olanlar ve yalnız insan olduğunu hatırlatmak durumundayız. Bu mevzuya işaretle, **“Sultan Allah Teâlâ’nın yeryüzünde gölgesidir”** sözü bunu teyit eder.

İnsanlar, istekler çamurunun kurumuş şeklidir. Ne zaman bir sulu ortama kavuşursa içinde bir hareketlenme oluşur. Bu hareketlenme onun canlılığı olurken bir yandan fitnesi olmaktadır.

“Canlıları sudan yarattık” (Enbiya, 30)

Eğer bu canlanmada bir dengesizlik olma ihtimali **“Yeryüzüne, insanlar sarsılmasın diye sabit dağlar yerleştirdik”** (Enbiya, 31) engellenmiş olur.

Bu, Allah Teâlâ’nın kullarını kullarından muhafaza etmesi olmasaydı yeryüzü fesada uğrardı, manasına yönelir. Düşünün bir kere; insânî istekleri bırakın, eğer kulların her duası kabul olsaydı, yeryüzünde fesat çıkar, kabul eden Allah Teâlâ’da zulmedenlerden olmuş olurdu. Çünkü kullar bir şeyi isterken “**an”**ına göre ister. Geleceği hakikatiyle görmek bir kul için mümkün değildir. **“Allah Teâlâ ise her şeyi hakkıyla bilen ve görendir.”**

Bizim düşüncemizde Allah Teâlâ’nın emrettiğinden çok istediğini bilmek gerekir. İsteklerimizin O’nun rızasına uygun olup olmadığını bilemek isteyen için tek faktör **“için dışa uyumu”**dur.

İç=ruh, dış=nefs;

Bir istek sonuçta şeytânî ve nefsânî bir emele bağlanıyorsa, Allah Teâlâ’nın rızası olmaz. Düşünün ki, temelinde çamurlaşmaya dönüşen bir duygu ancak bataklık zemini oluşturur.

İnsan hayatı oyundan ibarettir. Oyun, oyun kuranın kontrolünde olsa da, her oyunun içindeki hedef, bir hile ve hevâ ile sekteye uğrar. Silsileler içindeki olayların hesabı ihtimal üzere oluşturmaktan çok, sağlam bir kıstasa sahip olması daha gerçekçi bir duygudur. Sağlam kıstaslar ancak Allah Teâlâ’nın murat ettiği sonuçları doğurur.

Allah Teâlâ ne dilemişse, o doğrudur. Bunun dışındakiler sadece hevesler sınıfından olan işlerdir. **“Sonra yine vay sana! Vay sana. İnsan sanır mı ki, başıboş bırakılacaktır?”** (Kıyame, 35-36)

Sonuç olarak insan istemek ile her muradına kavuşamaz. Sadece Allah Teâlâ murat ettiği vardır. Bazı insanlar yeryüzünde felaketlere sebep olup, kafalarına göre hareket edeceklerini sanıyorlarsa bilsinler ki, mülkün sahibi **“Kahhar”** olan Allah Teâlâ’nındır. İnsan ise mülkün içinde **“adı anılmayacak”** kadar zayıf bir varlıktır. Hak ve hukuk içinde yaşamayı bilmek için gayret gösterelim. İsyan etmek, gelişigüzel hareket etmek yalnızca elem getirir. Bir de nesillerimizi ipotek altına alan hatalar ise ne korkunç emellerdir. Kardeşlerin kardeşçe kurduğu düzende fitne tohumu ekenin samimiyetinden şüphe edilir. Mahcup olacağımız hatalardan sığınmalı, ailemizin huzuru için elimizden geleni yapmalıyız. Yarın kıyamette kirli çamaşırlar ortaya serildiğinde kör olmak tek çaremiz olmasın.

“Allah Teâlâ kolay ve güzel olanı sever”

GÜNÜN SÖZÜ

"Yüreklerin fethedilmediği yerde duygular ve düşünceler ancak fitne unsurudur. Allah Teâlâ'nın mülkünde sınırlarımıza tecavüz ederek ancak huzurumuzu kaçırırız. Akıllı insan geleceği görenden çok geçmişini çok iyi bilen kişidir. Geçmiş kesin, gelecek ihtimaldir. Geçmişte olmayanı talep etmek gelecekte de olmayacak şeyi istemektir. İsyan edenin cennet istemesi abestir. İsyan geçmişte nasıl cehennem ise gelecekte de cehennemdir.Cehennemin yakıtı ise taşlar ve insanlardır.Allah Teâlâ'ya sığınırız."

BİLİNÇALTINA ETKİ EDENLER (SUBLİMİNAL)

İnsan, gelişen bir varlıktır. Bu gelişimi, hem maddî hem manevî olarak gerçekleşir. Ancak bu süreç, her insanda farklılık gösterir. Bunu genetik yapısı, hayatı, iç ve dış etkenlere maruz kalarak oluşturur. Bu etkenleri çevre, kültürel ve içtimâî etkileşimler, kültür yapısı ile ilgi alanlar gibi durumlarla da beslenerek gelişmeye devam eder.

İnsanın bilinci dâhilinde gerçekleşen her çeşit unusuru farklarıyla birlikte algılarken; bilinçaltında gerçekleşen hususları çoğunlukla kontrol edememektedir. Bu sebepten dolayı, bilinçaltını yönetmek de, standartlara sığdırmak pek mümkün olamamaktadır. Mesela, reklam dünyası başta olmak üzere hedef kitle hakkında ulaşılması gereken hedefe kavuşmak için gizlenen bir mesajın bilinçaltı ile karşılanmasının önüne geçilmesi için yapılması için gerekli tedbirler hakkında fazla bilgi bulunmamaktadır.

Subliminal Mesaj

Mesajın eleştirel bilinçli zihnin filtresine takılmadan, doğrudan bilinçaltı tarafından algılanmasıdır.

Belli belirsiz algılamayı (subliminal, gizli şekil/imge) **"bir kimsenin, uzaklık ya da ışık yetersizliği nedeniyle bir nesneyi tam olarak değil hayal meyal fark etmesi".** (Larousse sözlüğü)

Beynimiz gün boyu sayısız şeyler algılar, çoğunu da bilinçsizce kaydeder. Mesela; araba kullanırken çevremizde gördüklerimizin pek azını bilinçli olarak görürüz, gerisi hep bilinçdışı kayıtlardır. İşaretçinin işaretini bilinçdışı algılar, bilinçli algılamadan sonra hareketi gerçekleştiririz. Neticede alışkanlıklarımızın ve inançlarımızın kayıtlı olduğu bilinçaltı zihnimiz, davranışlarımızı, seçimlerimizi ve kaderimizi hayatımız boyunca etkiler, durur.

Subliminal mesaj yüzde yüz güvenlidir, insana zarar verebilecek her türlü mesaj otomatik olarak bilinçaltı tarafından reddedilir, denilse de insanların bir türlü mesajlardan bir şekilde zarar gördüğü kesindir. Belki her canlının bilinç katmanları tabiatı gereği kendini korumaya yönelik olarak programlanmış olsa da gizli etkisi olan bu psikolojik etkilenme durumundan kurtulması gereklidir. **Sürekli tekrarlanan bir mesaj alışkanlık yapmaktadır.** İnsanın zayıf kaldığı yönlerin uyarılması ile duygu ve fiiller gizli mesaj karşısında refleksle hareket ederek ötekinin istenilen hedefine doğru hareket eder.

Kapitalist sistemin fikir babalarından Freud'un ana fikri olan cinselliği, insan hayatının bütün alanlarında, yiyecek, içecek, giyecek, vb. şeylerde dolaylı olaraktan kullanılmak istenilmesi tüketim ekonomisinin temel faktörlerinden olmasıyla, bir yiyecek firması ürünün etkili imajı yakalaması için cinselliği ima ederken oluşacak etkisindeki gizli mesajın güvenilirliği nasıl ölçülebilir.

Mesela, bir filimin hangi mesaja kilitlendiğini; bir partinin seçim öncesi bir şarkıyı sürekli dinletirken altında subliminal mesaj kullanmadığını nasıl takdir edebiliriz. Bu gizli mesajın içeriğini daha sonradan toplumun yargısında yeni oluşmuş yargı cümlelerini tespit etmek zaman alsa da, bu gizli mesajın bir işareti olmaktadır.

Bizim burada asıl anlatmak istediğimiz, bu mesaj yağmuru altında nasıl korunacağımız olmaktadır. Dinimizin bize öngördüğü temel esaslardan biri nifak alameti olan hususlardan uzak durmaktır. Bunun başında **"olduğun gibi görün, göründüğün gibi ol"** emri ile münafıklığı kesin dille yasaklamasıdır. Münafık, kâfir olan kişiden daha kötü olup en büyük manevi cezayı görendir. Çünkü aldatma ve hilesi ile insanları yanlışa sevk etmektedir.

Nasıl korunacağız?

Bahsedilen gizli mesajlar karşısında insanı koruyacak bir faktör vardır. O da inancı gereği oluşan ibadetler zinciridir. İbadetler, **taabbudi** [6] olması ile direk bilinçaltını uyarıcı olmaktadır. İnsanın algılama düzeyindeki **“Bilinç öncesi”, “Bilinç” ve “Bilinçaltı”** sıralamasında en korunaksız kısım olan **“Bilinçaltı”** ancak aklın sınırında olmayan taabbudî ibadetle korunabilmektedir. Bu nedenle Allah Teâlâ kullarına kendisine hiçbir faydası dokunmayan ibadet emrini verirken, bahsedilen etkinin en az seviyeye inmesini ve yok olmasını murat etmiştir. **Sürekli çalışan veya müzik dinleyen bir kişinin algısında etki yapacak subliminal mesaj sayısı ve zamanı bir namaz vakti ile kesildiğinde**, beynin temizleme işlemi için ezberden okuyacağı bir ayet bilgisayara atılan format etkisi gibi beyine etki eder. Bunu fark etmek isteyen kişiler bunu şu şekilde deneyebilirler. Namaz için kalkıldığında alınan abdest ve namazın fiili hareketleri ile değişik bir ortama dâhil olup dönüldüğünde kalınan yerden başlamak yerine sıfırdan başladığı bir nokta içerisinde olduğunu görür. Ayrıca namaz ibadetinde gözün açık tutulması sebeplerinden biride algılanmış görüntülerin silinme hareketlerinden başka bir şey değildir. Allah Teâlâ buyurdu ki;

“Sana vahyedilen kitabı okuyup tebliğ et, namazı hakkıyla ifa et!

Muhakkak ki namaz, insanı, ahlâk dışı davranışlardan, meşrû olmayan işlerden uzak tutar. Allah’ı namazla anmak, elbette en büyük fazilettir. Allah bütün işlediklerinizi bilir.” [7]

Buna göre namaz etkilenen insanı etki alanından çıkarır demektir. Bu sonuçla ibadet etmeyeninde bir etki içerisinde olduğunu söylemeden de geçemeyiz.

Tasavvufun, halvet, zikir gibi unsurları ise ileri seviyede bilinçaltına müdahale eden unsurlar olduğundan herkese tavsiye edilen bir husus değildir.

Allah Teâlâ’m senin gerçekten ilâh olduğuna bir daha iman ettim.

[6] **Taabbüdî** : "İbadete ait olup emrolunduğu için yapılan. Sebeb ve illeti sadece emir olan, aklın muhakemesine bağlı olmayan. İbâdete âit ve müteallik.

[7] (Ankebut, 45)

İNSAN GERÇEKTEN DE ,"KUL" OLAMADI!

İnsan, doğumundan ölümüne kadar, hep mutlu olma, hayalindeki isteklerine hep kavuşma arzusu içerisindedir. Bu istek, insanın hayatının amacı ve anlamıdır. Bu yüzden o, daima kendine bu zevki yaşatacak şeyleri arar durur.

Zamanımızda teknolojinin ve bilimin hızla ilerlemesiyle birlikte insanların mutluluğunun da artacağı düşünülmüştür. Oysaki teknolojinin ilerlemesi insanın mutlu olmasına vesile olamamış, aksine sıkıntının, stresin artmasına neden olmuştur. Bu ortam içerisinde insan kendisini mutlu edecek her yöntemi kullanmaya çalışmıştır. Bu nedenle kişileri mutluluğa götürecek çeşitli formüller üretilmeye çalışılmış ve bu formüllerle ilgili yöntemler ve kitaplar tüm dünya üzerinde rağbet görmüştür.[8]

İnsanın kavuşacağı son yetenek de bile, onun bazı şeyleri aşmaya gücünün yetemeyeceğini anlaması noktasına varıldığında, **değişim korkusu** içinde yeise düşmüş oluşu, her kavuşulan yeni şeyin, asıl kavuşulmak istenilen olmadığını fark etmesiyle, yeni bir derde düşmesidir. Ölümün bile kendisine acı veren durumundan kurtulmaya çalışırken, sonuçta ölüme varan noktaya ulaşmada aslında farkında bile olmadan gayret göstermesi, insanın kaçınılmaz kaderiyle acılarından kurtulamamasıdır.

İnsan ruhunun ilk ve son isteği Allah Teâlâ'ya kavuşmaktır. Çünkü ruhun sonsuzluk halleri vardır. Kavuştuğu şeyler onu tatmin etmediğinden Allah Teâlâ'yı bulmak sevdası ile ancak huzur bulacağını bilir. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin buyurduğu;

"Allah Teâlâ Âdemi onun suretinde yarattı" [9] sözü buna işaret etmektedir.

Görüldüğü üzere bu durum karşısında, mistik hayatın temsilcileri de, bu arayışın içinde olmaktan bir şekilde kendilerini kurtaramamış, hedeflerini en yüksek noktaya çıkarmışlardır. Bu ise onların, Allah olmakla eş değer bir tutum içerisine girmek gibi bir durumu da yanında getirmiştir. Çünkü onlar Allah Teâlâ'yı bulmaktaki sonsuz isteğin girdabında cezp edilmiş dururken, başarmak için kutsal intiharlarını da zikredip **"ölmeden önce ölün"** diyerek çıkmaz sokaklarda dolaşmaktan zevk ve şevk duymuşlardır.

Kur'ân-ı Kerim'de bu konuyu Allah Teâlâ haber verirken buyurdu ki;

"Onlar, iman etmiş ve kalpleri Allah zikriyle yatışmış olanlardır. Evet, iyi bilin ki, kalpler Allah'ın zikri ile yatışır." (Râd, 28)

Hakikatte [başkasıyla değil, ancak Allah'ın zikri ile veya Allah'ı anmak ve hatırlamakla kalpler mutmain olur. Gönüller huzura erer, içsel acılar, sancılar şifa bulur, sükûna kavuşur, yatışır. Çünkü her şeyin başlangıcı ve sonu Allah Teâlâ'ya bağlıdır. Bütünüyle sebepler zinciri Allah Teâlâ'dan başlar ve yine dönüp dolaşır O'nda son bulur. Mümkün ve muhtemel olan her şeyin akışı Allah Teâlâ'da kesilir. Allah Teâlâ, daha üstü ve daha ötesi olmayan, sınırdan ve miktardan münezzeh olan yüceler yücesi biri olduğundan, gerek dış dünyadaki varlıklarda, gerek vicdanda O'ndan ilerisi yoktur ki, fazla bir kalb hareketine imkân ve ihtimal bulunsun. Allah deyince, düşünceler hareket hedefinin son noktasına erişmiş, mantıklar durmuş, bütün duygular, bütün korkular ve ümitler son durağına dayanmış bulunur. Gönüller O'nun dışında hangi dünya nimetine meylederse etsin, hangi isteğe ulaşırsa ulaşsın, onların hepsinin daha iyisi ve daha

---

[8]Bkz:**ACABOĞA Asiye** ı Din-Mutluluk İlişkisi [Kitap]. - Kahramanmaraş : Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim dalı Yüksek Lisans Tezi-204569, Ocak–2007. s. IV

[9] (İbn Kuteybe hadisin, varsayılan ilk formu ile ilgili bu ameliyeyi kelâmcılara izafe etmektedir (Tevîlü muhtelifi'l-hadîs, Kahire 1908/1326, 277). Krş. Kastallânî, Buhârî Şerhi, İsti'zân, 79/1; Nevevî, Müslim Şerhi, Birr, 45/115.)

üstünü, daha ötesi bulunduğundan, hiçbirinde karar kılamaz. Hiçbiri ruhun özlemini gideremez, heyecanını doyum noktasına ulaştıramaz. Haz ve lezzette daha yükseğine ulaşmak ister. Fakat kalp ilâhî marifetten, Allah Teâlâ'yı zikirden zevk almaya başlayınca, bütün maksatların ve bütün işlerin Allah Teâlâ'ya yönelmiş olduğunu anlar ve artık O'ndan yüksek bir makam ve merciye, O'nun dışında bir maksuda geçmek mümkün olmaz. Bundan dolayıdır ki, marifetullah'a yükselemeyen ve Allah Teâlâ'yı zikretmeyen kâfir ve gafil kalpler, hiçbir zaman ıstıraptan kurtulamaz, kalp huzuru, gönül huzuru veya "cemiyyet-i dil" denilen mutluluğu tadamaz. Huzur bulamaz, çırpınır da çırpınır durur. Üstelik bu çırpınış bir aşk neşvesinin uyandırdığı vuslat heyecanı da değildir, geçici sebeplerin, boş emellerin sarsılıp yıkılışından kaynaklanan bir hicran acısıdır ki, **"Allah"** demedikçe sürekli olarak devam eder gider.] (Elmalılı, Râd, 28)

Ancak bu âyetin işaretinden zikrin artışını algılayıp Allah Teâlâ'yı çokça zikre çalışan bazı kişiler, bir yerden sonra, **bulamama, anlayamama ve olamama** gerçeğiyle karşılaşınca bocalamaya başlamaları yüzünden, üzüntülerini kat kat artırmaktan da öteye gidememiştirler.

İnsana ne olmuştu ki, Allah Teâlâ'yı zikretmekte onu tatmin edemiyor ve bıkıyordu. Aslında insan, mutluluğa azıcık bir şeyle bile kavuşabilirdi. Fakat sevdiği şeyler, sonradan onu sıkmaya başladı. Yani Allah Teâlâ'da insanı sıkmaya başladı. Çünkü J. Paul Sartre'nin dediği gibi, ***"İnsan Tanrı olmayı özleyen varlıktır"*** [10]***.*** Girdaba düşmüş insan için bu , "**O Olmak veya olamamak "**tı.

O Olmak, insana mümkün değildir. Çünkü sonradan yaratıldı.

Olamamak ise, insanın yaratılışına ters geliyordu. Çünkü insan hep olmak zorunda olduğu hissini içinden atamıyordu.

Öyleyse sonuç ne olmalı idi;

Anlaşıldığı üzere, sonsuz hırs ve istek karşısında ezilen insan için tek tatmin yolu, Allah Teâlâ'nın elinde olduğu görülmektedir. Fakat insan, hangi noktadayken bunu fark edip kendine dur diyebilecektir. Bu durumu bilmek ise, insanın yaratılışı ile mümkün değildir. Bu konuda diyebiliriz ki; İnsanın yüce kudret sahibinin, insan benliğindeki, kendisi için sonsuzluk algısını kendi zatına doğru cezb ederek, ona yardım etmesidir, diyebiliriz. Bunun misali şudur;

Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin miraç mucizesi ile ikrama kavuşmasıdır. (Miraç olayı; Hicret'ten bir yıl ya da 16 ay önce (milâdî 621 yılı başlarında) recep ayının 27. gecesi) Eğer miraç olmasaydı, Efendimiz Allah Teâlâ'ya karşı kazandığı ve bulduğu hakikatleri (İbrahim aleyhisselâmın ölülerin diriltilmesi hadisesindeki itmi'nana kavuşması gibi) anlayıp sukûna eremeyecekti. Çünkü Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem, nübüvveti ile başlayan ruh âlemindeki hızlı olan seyrini anlamakta biraz zorluk çekiyordu. Bunun yanında üç yıl süren müşriklerin boykotu, kıymetli amcası Hz. Ebu Tâlip ve seçkin hanımı Hz. Hatice (radiyallâhü anhüma) Hakk'a yürümeleri, Taiflilerin acımasızlığı ile bir şeylerin Hak olan İslâm davasındaki yavaş seyri benliğini sıkıntıya düşürmekte olunca, **ne, neden, niçin** benzeri soruların cevabı karşısında beşerî kuvvetinde tatmin olma ihtiyacı meydana geldi. İşte Miraçta gösterilen hakikatler ve **"kul"** olma müjdesiyle bu durum sakinleşip normal halini almış ve dünyaya geri dönerken bir başka dönmüştü. Sonraki hayatında yaşanan bütün hadiselerde Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem olunması gereken makamı bulmuş ve temkin üzere hareket etmişti. Bu şekilde Allah Teâlâ'yı nasıl bilmek gerektiğini kulluk hakikatiyle kavramıştı.

Bu sözlerden anlaşılan o dur ki**, "Kul olma"** makamına kavuşmak, ancak Allah Teâlâ'nın

[10] **MURDOCH İris ve Hilâv trc: Selâhattin** Sartre'in Yazarlığı Ve Felsefesi, [Kitap]. - İstanbul : [s.n.], 1983,, s. 75

insana ihsan edeceği bir makamdır. Bu makamın hakikati çalışılarak ve gayret edilerek kazanılamamaktadır. Bu makama tasavvuf literatüründeki yedinci makam ve **"yaklaşmayın"** olarak bahsedilen **"Ehâdiyyet'ül Cem"** makamıdır da diyebiliriz. İnsân-ı kâmiller bu makamdan çokça bahsederler. Fakat bunu bilmeleri ile onların da buna sahip oldukları manasına gelmediği bilinmelidir. Çünkü hakiki kul makamında karar kılabilen yalnız ve yalnızca Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem olmuştur.

Sonuç olarak; insan olarak bize düşen, karşılık beklemeden, Allah Teâlâ'yı zikir yani kulluk ederek mutlu olmaya çaba göstermemiz gerektiğidir. Çünkü bedeni zevkler, hiçbir şekilde insanı mutlu etmeye yetmeyecektir. Kendimize münasip ruhânî zevkler ise, geçici bir dönem bize mutluluk vermekte olduğundan, gayretimizi beklentisiz bir şekilde devam ettirip, yaşamımız boyunca Allah Teâlâ'ya kendimizi sevdirmeye çalışmamız, daha kolay bir yol olan şeriat dairesi üzerinde az bir sebatla ibadet ve taat üzere olmamız gerektiği gerçeğine kavuşmamız lazımdır.

Allah Teâlâ insanları yalnızca şeriattan sorumlu tutmuştur. Şeriatı olmayanın hakikati yoktur. Örnek verecek olursak, namaz kılmayanın bu dünyada Allah'ı, ahirette ise varlığı yoktur. Kulluk yapmamakla bir insanın kavuştuğu makam, **onun ancak Allah olmasıdır.** Allah Teâlâ ise kendisinden başka ilahlar olmadığını bize bildirdiğine ve bunu bizim de kesin olarak bildiğimize göre, sonuçta cehennemine atacakları ilahlardan olmamak için, **"kul olma"** örneğini taklit etmekten başka çaremiz ve gidecek yerimiz yoktur. O da **"Futuhât-ı Medeniyye Sahibi Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem"** dir.

Bir kul olarak, sorumlu olduğumuz şeyleri terk edip kendimizi perişan etmekten kaçınıp, Allah Teâlâ'yı sevmek ve ona kendimizi sevdirmenin yollarını bulmayı, onun verdiği şeylere razı olup boyun bükmekten başka çaremiz olmadığını anlamamız ve hiç unutmamamız gerekmektedir.

İbadet çokluğuna yok itibar hiç
Kulundan Hâliki hoşlanmayınca [11]

[11] Kuddûsi kaddese'llâhü sırrahu'l azîz

HAS ODA SAKİNLERİNDEN ABDÜLKÂDİR GEYLÂNÎ KADDESE'LLÂHÜ SIRRAHU'L AZÎZİN SIRRI

Leyla nın mahallesinde çadır kuran adamlar,
Aşkın yolunda varılacak en son yere varanlar!

Hasan'ın soyundanım, "Has Oda"dır makamım,
Ricalin boyunları üstündedir ayaklarım![12]

[**"Has Oda'dır makamım"** sözü, İmam Geylânî hazretleri ile çağdaşı Şeyh Abdur-rahmân Tafsûncî arasında geçen bir olaya işaret etmektedir. Şattanûfî ve Yâfiî'nin üç yoldan rivayet ettikleri bir haberde Şeyh Tafsûncî şöyle der:

"Ben, Şeyh Abdülkâdir'in adını ancak yeryüzünde duydum. Kırk yıldır kudret kapısının eşiklerindeyim, ama onu görmedim!" Bu söylediklerini İmam Geylânî hazretlerine iletmek üzere, sohbet arkadaşlarından bir grubu Bağdat'a gönderir. Tam o sırada İmam Geylânî hazretleri bazı müritlerine şöyle buyurur:

"Tafsûnc'a doğru yola çıkın. Yolda Şeyh Abdurrahmân'ın göndermiş olduğu bir gurup göreceksiniz. Onları da yanınıza alarak Şeyh Tafsûncî'ye gidin ve deyin ki Abdülkâdir sana selâm söylüyor ve şöyle diyor:

"Sen eşiklerdesin! Eşiklerde olan kimse huzurda bulunanı göremez. Huzurda bulunan da Mahda'da/Has Oda'da olanı göremez. Ben ise Has Odadayım!" [13]

İbn'ül Arabî, Hakîm Tirmizî'nin sorularına vermiş olduğu cevapta, İmam Geylânî ile Şeyh Muhammed b. Fâid el-Evânî arasında geçen buna benzer bir olayı anlatır. Şeyh Evânî şöyle der:

"Ben huzurda bulunuyordum. Ama Şeyh Abdülkâdir'i göremedim!" Bu sözler İmam Geylânî hazretlerine iletildiğinde tebessüm ederek şöyle buyurur:

"Muhammed doğru söylemiş! Lâkin ben Has Odada bulunuyordum!"[14] Sufilere göre **"Mahda"** kelimesi, kalbin (veya kutbun) Allah Teâlâ'ya vâsıl olmuş insanları göremediği yeri ifade eder.[15]]

Bu anlattığımız durumdan çıkaracağımız sonuç şudur.

Tasavvuf ehlinde birbirini tanımayanlar olduğuna göre diğer insanların onları tanıması, bilmesi ve düşüncelerini kabullenmelerini beklemek hatalı olacaktır. Bu nedenle çok şeyi

---

[12] (Abdülkâdir Geylânî, et al., 2005), Kaside-i Hamriyye (Gavsiyye), s. 203

"Ayaklarım, Allah Teâlâ'nın bütün velilerinin boyunları üstündedir" sözü, İmam Geylânî'nin en meşhur sözlerinden biri ve belki de en meşhurudur. Bu söz, Şattanûfî'yi bir taraftan rivayetin isnadını tahkik etmek, diğer taraftan da bu sözü söyleyenin makamını ispat etmek için kaleme aldığı **Behçetü'l-Esrâr ve Ma'dinü'l-Envâr** adlı eserini yazmaya teşvik eden sebep olmuştur.

[13] (Bkz: *Behcetü'l-Esrâr,* 27; *Hulâsatü'l-Mefâhır,* yazma, vr.: 92a).

[14] (Olayın ayrıntıları ve İbn Arabî'nin yaptığı yorum için, Osman Yahya'nın tahkik ettiği *Hatmü'l-Evliyâ* adlı eserin 224. sayfasına bakınız).

[15] (Bkz: Kaşânî, *Istilâhâtü's-Sûfiyye,* 81).

Kaynakça

Abdülkâdir Geylânî thk: Yusuf ZEYDAN ve hzl: Mustafa UTKU Abdülkâdir Geylânî Divanı Kaside Makaleleri [Kitap]. - İstanbul : Sır, 2005.

bilmediğimiz açığa çıkıyor. Bazen susmak daha hayırlıdır.

ÖMER BİN FARİD (H.576-632) (M. 1180-1234)

Kahire'de doğdu ve orada Hakk'a yürüdü. Mütefekkir ve mutasavvıf olup büyük şairlerdendir. Divanı vardır.

"Her güzelin güzelliği kendisi için onun cemalinden ödünç verilmiştir, hatta o bütün güzelliklerin kaynağıdır."[16]

"Sevgiliyi anarak bir şarap içtik ki şarap yaratılmadan onunla sarhoş olduk." [17]

"Çağdaşlarımın nasibi benim artıklarımdır. Benden öncekilerin fazileti varsa, benim yanımda zaten faziletin değeri yoktur." (Divan, s. 70)

"Kendisine bakana her defasında başka türlü tecelli etti.

Ve onu her gördüğümde değişik buldum. Onu kâh Lubne isminde, kâh Busayna isimli ve kâh Azze isimli bir ayrı ayrı görürüm."

***

Bir gece İbnu'l-Fârid,rüyasında Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemi görür. Rasûlüllah şaire nesebini sorar. O da cevaben dedesinden öğrendiği bilgilerle ona cevap verir. Nesebinin Benî Sa'd kabilesinden RasûlüllahIn süt annesinin mensup olduğu soya kadar uzandığını söyler. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem

"Hayır Sen neseb olarak o kabileye mensup olabilirsin fakat muhabbet olarak benim soyumdansın"[18] diye iltifat eder. O, bu durumu aşağıda verilen beyitlerle ifade etmiştir:

نَسَبٌ فِى شَرْعِ الهَوَىَ بَيْننا مِنْ نسبٍ منْ اَبَوَيْ

"Bizim aramızda gönül bağı yolu ile gelen bir neseb anne babadan gelen bir nesebten daha yakındır."[19]

---

[16] (Abduh eş-Şimâlî, Dirâsât fî Târîh'il-Felsefeti'l-'Arabiyyeti'l-İslamiyye, Beyrut, 1979. s. 561)

[17] (Divan, Beyrut, 1879, s. 70)

[18] Divan, Mısır, 1290, s. 11-12; Şerhu Divâni İbni'l-Fârid Marseilles, s. 9-10

[19] Divan, Beyrut, 1879, s. 7

YAHUDİ KİMLİĞİ İÇİN GENEL BİLGİLER

[Kur'ân-ı Kerîm'e göre Yahudiler bir türlü huzur ve güven zeminine oturtamadıkları devletlerine de soyundan geldikleri zatın ismini koyan ve Yahudiliği din olarak benimsemiş bulunan millet, tarihin akışı içinde edindikleri, nesilden nesile aktardıkları olumsuz vasıflar ve seciyeler sebebiyle genellikle diğer insanlar ve milletler için zararlı, itici, güvenilmez, egoist ve acımasız olarak bilinmiş, böyle değerlendirilmişlerdir.

Bugün dünyada, çifte standart kavramının en tipik örneğini de bu millet sergilemektedir. San'atı ve kitle iletişim araçlarını kullanarak, kendilerine, İkinci Dünya Harbi yıllarında yapılan zulümleri bıkmadan, usanmadan gündemde tutan Yahudiler, vatanlarından, temel hak ve hürriyetlerinden yoksun bıraktıkları bir toplumun (Filistin halkının) hak talebini kan ve işkence ile bastırmakta, kendilerine yapılan zulüm olurken onların başkalarına yaptıkları hak ve adalet (!) sayılmaktadır. Endülüs'ten Kuzey Afrika ve Orta Doğuya kadar birçok bölgede tarih boyunca kendilerini acılardan, işkencelerden, katliamlardan korumuş ve kurtarmış, din ve vicdan hürriyeti temin etmiş Müslümanları bugün bu millet, baş düşmanı olarak ilân etmekte, arkasına süperleri alarak özellikle Müslümanlara zulmetmektedirler. Bütün bu davranışların bir tesadüf olmadığını anlayabilmek için Kur'ân-ı Kerîm'e başvurmak ve tarihleri boyunca Yahudi kimliğini oluşturan başlıca nirengi noktalarını buradan tesbit etmek faydalı olacaktır.

Kur'ân-ı Kerîm, Yahudiler için **"Yahûd, Benî-İsrâîl, Ehlu'l-Kitâb, Ehlu't-Tevrât"** gibi isimler kullanarak yüzlerce âyet sevk etmekte, bu milletin geçmişini, geleceğini ve ahlâkını bize tanıtmaktadır. Hiç şüphe yok ki iyi bir toplum içinde kötüler, kötü bir toplum içinde de iyiler bulunabilir. Ancak bir toplum hakkında hüküm verirken aza, müstesnalara değil, çoğa, hâkim nüfusa ve davranışa bakılacaktır:

"Onların çoğunun, inkâr edenlerle dostluk ettiklerini görürsün. Nefislerinin kendileri için önceden hazırladığı şey ne kötüdür: (Hazırlanan) Allah'ın onlara gazap etmesi ve kendilerinin azâb içinde kalıcı olmalarından ibârettir" [20]

"Onları grup grup yeryüzünde dağıttık. Onlardan iyi kimseler vardır, yine onlardan bundan aşağıda olanlar vardır; belki dönerler diye onları iyilik ve kötülüklerle imtihan ettik."[21]

Bu millette çoğunluğu teşkil eden insan tipinin temsilî resmi Kur'ân-ı Kerîm'e göre şöyledir:

1. **Nankördürler, şımarıktırlar, iyiliğe kötülükle mukabele ederler:**

Bakara sûresinin özellikle 40-61. âyetlerinde Allah Teâlâ, İsrâîloğullarına sayısız nimetler bahşettiğini, bu cümleden olarak onları Firavun'un zulmünden kurtardığını, buzağıyı ilâh edindikleri hâlde onları bağışladığını, kendilerine yurt ve yuva verdiğini, yerden sular fışkırttığını, en güzel yiyecekler ile beslediğini... bildirmekte, bütün bunlara rağmen onların daima nankörlük ettiklerini, daha fazlasını, yahut kötü de olsa değişik şeyleri istediklerini, olmayacak şeylerin peşine düştüklerini, peygamberlerini üzdüklerini ifade buyurmaktadır.

2. **Vefâsız ve sadâkatsizdirler, sözlerine güvenilemez:**

"(Tevrat ile amel edeceğinize dair) sizden sağlam bir söz almış, Tûr'u üzerinize kaldırmış (şahit tutmuş), size verdiğimize sağlam yapışın, onda bulunanları daima hatırlayın, umulur ki korunursunuz demiştik. Ondan sonra sözünüzden dönmüştünüz..."[22]

---

[20] Mâide, 80
[21] A'râf, 168
[22] Bakara, 63-64.

Yahûdîler döneklikleri, vefâsızlıkları sebebiyle maymuna[23], eşeğe [24] ve köpeğe[25] benzetilmişlerdir.

3. **Hîleci ve ikiyüzlüdürler:**

"Şimdi (ey müminler) onların (yahûdîlerin) size inanacaklarını mı sanıyorsunuz? Oysa ki, onlardan bir zümre Allah'ın kelâmını işitirler de iyice anladıktan sonra, bile bile onu tahrif eder, değiştirirlerdi. İnsanlar ile karşılaştıklarında 'iman ettik' derler. Birbirleri ile yalnız kaldıkları vakit ise 'Allah'ın size açtıklarını (Tevrat'taki bilgileri), Rabbiniz katında sizin aleyhinize delil kılmaları için mi onlara anlatıyorsunuz, bunları düşünemiyor musunuz?' derler."[26]

"Allah'ın indirdiği kitaptan bir şeyi (Tevrat'ta bulunan, Son rasül ile ilgili bilgiyi) gizleyip onu az bir baha karşılığında değişenler yok mu, işte onların yiyip de karınlarına doldurdukları, ateşten başka bir şey değildir" [27]

"Yahûdîlerden bir kısmı, kelimelerin yerlerini değiştirirler, dillerini eğip bükerek ve dîne saldırarak (Peygamber'e karşı belli belirsiz) 'işittik ve karşı geldik', 'dinle, dinlemez olası'... derler..." [28]

4. **Zâlim, âsî ve hâindirler:**

"Verdikleri sözden dönmeleri sebebiyle onları lânetledik ve kalblerini katılaştırdık. Onlar kelimelerin yerlerini değiştirirler. Kendilerine öğretilen ahkâmın önemli bir bölümünü de unuttular. İçlerinden pek azı hariç onlardan daimâ bir hâinlik görürsün. Yine de sen onları affet ve aldırış etme. Şüphesiz Allah iyilik edenleri sever."[29]

Zulüm ve isyanları için bir-iki âyet meâli yeterli değildir, zikredilenlerin tamamı buna delâlet etmektedir.

5. **Başkalarının zararına aldırmadan haksız ve ölçüsüz kazanç peşinde koşarlar, özellikle tefeci ve faizcidirler:**

"Yahûdîlerin zulmü sebebiyle, bir de çok kimseyi Allah yolundan çevirmeleri, menedildikleri hâlde faizi almaları ve haksız yollar ile insanların mallarını yemeleri yüzünden kendilerine (daha önce) helâl kılınmış şeyleri haram kıldık ve içlerinden inkâra sapanlara acı bir azap hazırladık."[30]

6. **Mü'minlerin en çetin düşmanıdırlar:**

"İnsanların içlerinde, iman edenlere düşmanlık bakımından en şiddetli olarak yahûdîler ile şirk koşanları bulacaksın..."[31]

---

[23] Bakara,65; A'raf,166
[24] Cuma, 5
[25] A'raf, 176
[26] Bakara: 75-76
[27] Bakara,174
[28] Nisâ,46
[29] Mâide,13
[30] Nisâ, 160-161.
[31] Mâide, 82

7. **Kendilerinin üstün bir millet, Allah'ın çocukları, seçkin kulları, dünyaya hâkim olmak için gönderilmiş bir topluluk olduklarına inanır veya böyle görünürler.**[32]

8. **Karakterleri, yapıp ettikleri sebebiyle kalbleri mühürlenmiştir, Allah'ın lânetine ve gadâbına uğramışlardır, maddî veya mânevî bakımdan daima zillet içinde olacaklardır.**[33]

9. **Kibir ve gururlarına rağmen müminler hakkıyle karşı durur, savaşırlarsa yenilirler.** [34]

10. **Devamlı devlet ve hâkimiyet sahibi olabilmeleri, kötü huy ve davranışlarından vazgeçmelerine bağlanmıştır; vazgeçmedikleri müddetçe tekrar tekrar burunları yere sürtülecektir:**

"Biz kitapta İsrâiloğullarına 'Sizler yeryüzünde iki defa fesat çıkaracaksınız ve azgınlık derecesinde bir kibre kapılacaksınız' diye bildirdik. / Bunlardan ilkinin zamanı gelince, üzerinize güçlü kuvvetli kullarımızı gönderdik. Bunlar evlerin arasında dolaşarak sizi aradılar. Bu yerine getirilmiş bir söz (vaat) idi. / Sonra onlara karşı size tekrar galibiyet ve zafer verdik, servet ve oğullarla gücünüzü arttırdık, sayınızı daha da çoğalttık. / Eğer iyilik ederseniz kendinize etmiş, kötülük ederseniz yine kendinize etmiş olursunuz. Artık diğer cezâlandırma zamanı gelince, yüzünüzü kara etsinler, daha önce girdikleri gibi yine Mescid-i Aksâ'ya girsinler ve ellerine geçirdikleri her şeyi büsbütün tahrip etsinler (diye, başınıza yine düşmanlarınızı musallat kıldık.) / Belki Rabbiniz size merhamet eder; fakat siz yine fesatçılığa dönerseniz biz de (cezâlandırmaya) döneriz. Biz cehennemi, kâfirler için bir hapishane yaptık..."[35]][36]

"DECCÂL" ve "YAHUDİ" BENZEŞMESİ

Deccâl kelimesi on türlü manaya gelmektedir. Bu sayılan şeyler Yahudilerin özellikleridir. Kurdukları ve niyet ettikleri bütün şeylerde bu özellikleri bulmak mümkündür. "**Siyon Liderlerinin Protokolleri"** [37] adıyla çıkan kitap bu konuları deşifre etmektedir.

---

[32] Bakara, 94; Al'i İmran, 24; Maide,18; Cuma,6

[33] Bakara,88, Al'i İmran, 112

[34] Al'i İmran, 111

[35] İsrâ, 4-8

[36] http://www.hayrettinkaraman.net/kitap/meseleler. Erişim: 31 Temmuz 2009

[37] Siyon Liderlerinin Protokolleri bir kısım, Yahudi liderleri tarafından, hiçbir zaman gerçekleşmesine imkân olmayan dünya üzerinde Yahudi hâkimiyeti altında tek bir devlet kurmak hayalleri ile hazırlanmış bir programdır.

Bu kitabın ilk defa 1902/1903 kışında bir Moskova gazetesinde tefrika halinde neşredildiği sanılmaktadır. 1903 yılında yine Rusya'da diğer bir Rusça gazetede tefrika edilmiştir. Her iki tefrika da Rusya dışında meçhul kalmıştır. 1905 yılında Rus papazı Profesör Sergyei Nilus tarafından kitap halinde bastırılarak neşredilmiştir. Sergyei Nilus bahis konusu kitabın baş tarafındaki yazısında, kitabın kendisine bir arkadaşı tarafından el yazması halinde verildiğini, o arkadaşının bunları bir kadından aldığını, kadının ise Fransa'daki bir mason cemiyeti toplantısı sonunda bunları mason cemiyetinin en nüfuzlu liderlerinden birinden çalmış olduğunu beyan etmiştir. Sergyei Nilus aynı yazısında bunların bir toplantı zabıtnamesi olmayıp toplantıda okunan nutuklar olduğunu ve bu protokollerden bir tanesinin kayıp olduğunun açıkça anlaşıldığını ifade etmektedir.

Yukarda bahsedilen Rusça neşriyat komünist ihtilalinden evvel Rusya dışında meçhul kalmış ise de

komünist ihtilâlinden sonra Rusya dışına kaçabilen bir kısım kimseler tarafından Sergyei Nilus'un neşrettiği kitap Amerika ve Almanya'ya götürülmüştür. Bu arada İngiltere'de British Museum Kütüphanesi bunlardan bir nüsha elde etmiştir ve halen o kütüphanede 3926.d.5 numarada kayıtlı olarak bulunmaktadır.

Sergyei Nilus 1917 senesinde, 1905 senesinde neşrettiği kitabın diğer bir baskısını hasırlamış fakat bu kitap piyasaya çıkmadan Yahudi Kerenski tarafından ihtilal yapılmış ve iktidara geçen Kerenski bu kitabın bütün nüshalarının toplanarak imha edilmesi için emir vermiştir. Daha sonra Sergyei Nilus komünist gizli polis teşkilatı tarafından tevkif edilerek kendisine işkence yapılmış ve Sibirya'ya sürülmüştür. Bilahare Sergyei Nilus orada ölmüş veya öldürülmüştür.

Rusya'da komünistler iktidara geçince bu kitaba sadece sahip olmayı dahi Ölüm cezasını gerektiren bir suç saymışlardır. Bu kanun Rusya'da, halen yürürlüktedir. Rusya'da bu kitabın basılması ve satılması yasak olduğu gibi bu kitaptan bir nüshasına sahip olan kimseler de ölüm cezasına çarptırılmaktadırlar. Diğer komünist devletlerde de durum aynıdır. Komünist olmayan devletlerde ise Güney Afrika Birliğinde bu kitaba sahip olmak kanunla yasaklanmıştır ve bu kitaptan elde eden kimselere ölüm cezası dışında ağır cezalar verilmekledir.

Siyon Liderlerinin Protokolleri Rusya'dan kaçan bir kısım göçmenler tarafından Kuzey Amerika ve Almanya'ya götürülmesinden bir müddet sonra meşhur olmuş ve yirminci yüzyılda siyasî sahadaki kitap satışlarında en çok satılan kitaplardan birisi haline gelmiştir. Yalnız İngilizce nüshası bir milyon adetten fasla satılmıştır.

İngiltere'de Rusçadan ilk tercüme G. Shanks tarafından yapılmış ve 1920 yılında basılmıştır. Amerika Birleşik Devletlerinde ilk İngilizce tercümeler 1920 yılı sonlarında Boston ve Newyork da yayınlanmıştır.

Almanya ve Fransa'da 1920 yılından sonra müteaddit baskılar piyasaya çıkarılmıştır.

1925 yılında Şam'da Arabça bir tercümesinin neşredildiği ve ayrıca çeşitli tarihlerde hemen hemen dünyadaki her lisana çevrildiği muhtelif kitaplarda kaydedilmektedir.

Türkiye'de Sami Sabit Karaman 1943 yılında Roger Lambelin'in Fransızca tercümesinden Türkçeye yaptığı tercümeyi neşretmiştir.

Siyon Liderlerinin Protokoltarı'nın Avrupa, Amerika ve diğer birçok yerlerde çok miktarlarda basılıp satıldığım gören Yahudiler büyük bir telaşa kapılarak bunların baskı ve satışını önleme çarelerini aramağa başlamışlardır. Komünist devletlerde ve Güney Afrika Birliğindeki neşretme ve bulundurma yasağını diğer devletlerde tatbik ettiremeyince bu kitabın Yahudi olmayan bir kısım kimseler tarafından yazıldığını ve Yahudiler tarafından yazılmış şeklinde gösterildiğini iddia etmişlerdir. Yahudiler bu iddialarını bir mahkeme kararı ile güya ispat etme çarelerini bulmak yolunu denemişler ve bir dava yoluna müracaat etmişlerdir. 26 Haziran 1933 tarihinde, İsviçre Yahudi Cemiyetleri Federasyonu ve Bern Yahudi Cemiyeti, İsviçre Milli Cephesinin beş üyesine karşı dava açarak mahkemeden Siyon Liderlerinin Protokolleri'nin sahte olduğu hususunda karar verilmesini ve neşrinin yasaklanmasını istemişlerdir. Mahkemedeki hâkimin muhakeme sırasında tatbik ettiği usul İsviçre'de uygulanan usûl kanunlarının çok haricine çıkmış ve onun bu kasdî tutumu İsviçre’de büyük hayret ve heyecan uyandırmıştır. Mahkemede duruşmayı idare eden hâkim, davacı tarafın şahit listesinde yazılı 16 şahitten hepsini çağırarak dinlemiş davalıların şahit listesinde yazılı 40 şahitten ise ancak birinin ifade vermesine müsaade etmiştir. Ayrıca mahkemede resmî zabıt kâtibi tarafından zabıt tutulması gerekli iken hâkim davacı tarafa iki hususî kâtip tâyin etme hususunda müsaade ederek şahitlerin dinlenmesi ve muhakeme celselerinde cereyan eden hadiseleri zabıt halinde yazmaları için onlara yetki vermiştir. İsviçre muhakeme usulü kanunlarında yeri olmayan bu ve diğer bir takım tutumları; hakimin davacı taraf lehinde karar verme temayülünde olduğunu ortaya koymuştur. 14. 5. 1935 tarihînde mahkeme Siyon Liderlerinin Protokolleri'nin sahte olduğuna dair bir karar vermiştir. Bu sırada dikkati çeken bir hadise daha olmuş ve mahkeme kararının açıklanması tarihinden evvel Yahudi basını mahkeme kararını neşretmiştir. 1 Kasım 1937 tarihinde İsviçre Federal Mahkemesi (İsviçre Yargıtayı) mahkeme kararının tümünü bozmuştur. O tarihten sonra Yahudi propagandacılar İsviçre Federal Mahkemesinin mahalli mahkeme kararını bozarak hükümden kaldırdığı hususuna hiç temas etmeden sadece mahalli mahkeme kararını ileri sürerek Siyon Liderlerinin

Birincisi: Deccâl çok yalancı (Kezzab) demektir. Hakkı batıl ile örtmek manasına gelir. Deccâl yalanları ile gerçeği gizleyicidir.[38]

İkincisi: Deve uyuz olduğunda katran ile boyanır ve buna "Decl" denir. Deccâl de sihri ile gerçeği adeta katranla kapatır gibi örtecektir.[39]

Protokolleri'nin sahte olduğunun mahkeme kararı ile ispat edildiğini iddia etmektedirler. Burada, dikkat edilecek bir husus da şudur: İsviçre'de Siyon Liderlerinin Protokoleri'nin basılması, satılması, bulundurulması ve okunması halen kanunen serbesttir.

Üçüncü protokolün baş taraflarında sembolik yılandan bahsedilmektedir. Protokollerin İngilizce tercümesinde bu mevzuda yazılanlara göre Yahudilerce, yılanın başı Yahudilerin plânlarını tertip eden kimseleri, yılanın gövdesi ise diğer Yahudileri temsil ediyormuş. Yılanın başı bir yere girince oradaki Yahudi Olmayan güçler ile mücadele ederek onları ezmeğe çalışırmış ve yılanın başı Kudüs'ten hareket ederek birçok yerleri işgal edip tekrar Kudüs'e dönerek devrini tamamlayacakmış. İngilizce tercümede yılanın işgal hedeflerinden Kudüsten evvelki son şehrin İstanbul olduğu kaydedilmekte ve şu not ilâve edilmektedir: ***"Bu harita Jön Türk hareketinin yani Türkiye'deki Yahudi ihtilâlinin vukuundan senelerce önce çizilmiştir."***

On dördüncü protokolde Yahudilerin ***"bütün inançların kusurlarını münakaşa edeceklerine fakat kendi inançlarının kendilerinden başka kimseler tarafından tam olarak bilinmemesi sebebi ile onları kimsenin münakaşa, edemeyeceğine"*** dair bir nazariye yürütülmektedir. Yahudilerin bu nazariyeleri kendi inançlarına kendilerinin de itimatları olmadığının tam bir tezahürüdür. Ayrıca onların inançlarına dair bilinen kısımlar gerekli şeyleri söylemek için yeterlidir. İslâmiyet'te ise hiçbir kusur mevcut olmadığına göre, İslâmiyet düşmanlarının daima ya iftira yoluna başvurma veya doğru şeyleri kusur gibi göstermeğe çalışma metodu takip ettikleri bilinen hususlardır.

Dikkat edilecek bir nokta da Sosyalizm, Anarşizm ve Komünizmin Yahudilerce desteklenip yürütüldüğünün üçüncü protokolde açıkça beyan edilmiş olmasıdır.

Protokollerde rastlanan Yahudi Olmayanlar ibaresinin, yerine göre Yahudi Olmayanların hepsini veya bir kısmını hedef aldığı anlaşılmaktadır.

Protokolleri okuyanlar bunların üççeyrek yüzyıl kadar evvel yazılmış olduklarını hatırda tutmalıdırlar.

Siyon liderlerinin Protokollerindeki her fikri ayrı mütalaa etmek ve her biri için ayrı hüküm vermek gerekir.

[38] "Üzerine basacağımız toprağı daima çok ihtiyatlı bir şekilde yoklayarak böyle metodlar sayesinde zaman zaman icap eden şekilde vakıaları veya onların tekziplerini iyi veya kötü karşılanacaklarına göre kâh gerçek kâh yalan olarak neşrederek siyasî meseleler üzerinde halkın zihnini heyecanlandıracak veya sakinleştirecek, ikna edecek veya karıştıracak bir durumda olacağız. Biz muhaliflerimiz üzerinde kesin bir zafer kazanacağız. Çünkü yukarda bahsedilen basınla uğraşma metodları sebebiyle onlar temayüllerinin görüşlerini tam ve kesin olarak ifade edecekleri basın organlarına sahip olmayacaklardır. Hattâ bizim onları sathî istisnalar dışında tekzip etmeğe bile ihtiyacımız olmayacaktır." **(Protokol: 12)**

[39] Bize çok huzursuzluk verebilecek kimseleri siyasî meselelerin münakaşalarından başka tarafa çevirmek için şimdi siyasette yeni meseleleri yâni sanayi meselelerini ileri sürüyoruz. Bırakın bu sahada kendi kendilerine budalaca münakaşalar yapsınlar. Kitleler siyasî faaliyet zannettikleri işlere karışmaya razıdırlar (ki bu faaliyet sahasında biz onları Yahudi Olmayan hükümetlere karşı savaş vasıtaları olarak kullanmak için hazırlamış bulunuyoruz). Ancak şu şartla ki çalışacak yeni işler bulsunlar. Bu işlerde biz onları aynı siyasî mevzulara benzeyen şeylerle uğraştırıyoruz. Kitleler kendi bulundukları durumları anlamasınlar diye biz onları ayrıca zevkler, oyunlar, eğlenceler, tutkular, halka mahsus eğlence yerleri ile de başka yönlere çekeceğiz. Pek yakında her çeşit sanat ve spor müsabakaları yapılmasını basın vasıtası ile teklif edeceğiz. Bu alâkalar nihayet onların zihinlerini bizim onlarla mücadeleye mecbur kalacağımız meselelerden başka tarafa çekecektir. Halkın bizzat kendi düşüncelerini teşkil etmeğe ve aksettirmeğe alışık olmayışları gittikçe büyüyecek ve bizimle dayanışma halinde bulunduğu hususunda şüphe

Üçüncüsü: "Adam yeryüzünün etrafını dolaştığı zaman; "deceler raculü" derler." [40]
Dördüncüsü: Örtmek manasınadır. Şüphesiz o yeryüzünü kalabalık kitlesi ile örtecektir.[41]

çekmeyecek kimseler vasıtası ile halka yalnız biz yeni düşünce istikametleri arzetmemiz sebebiyle onlar bizim ile aynı tonda konuşmağa başlayacaklardır.

Liberallerin ve ütopik hayalcilerin rolü bizim hükümetimiz tanındığı zaman nihayet bitmiş olacaktır. O zamana kadar onlar bize faydalı hizmette bulunmağa devam edeceklerdir. Bundan dolayı onların zihinlerini her çeşit yeni ve güya ilerici boş telakkiler ve tuhaf nazariyeler ile yönetmeğe devam edeceğiz. Biz bütün başarımızı, ilerleme kelimesi ile Yahudi Olmayanların beyinsiz kafalarını döndürerek kazanmadık mı? Yahudi Olmayanlar arasında bu kelimenin altında yatan ve içinde maddî icadlara ait bir mesele bulunmayan, hakikattan her hali ile ayrı olan mânayı, hakikatin bîr olduğunu ve hakikatin içinde ilerleme için yer olmadığını fark edecek bir dimağ bile yoktur, ilerleme, Allah'ın seçtiği kavim olan bizlerden başkası bilmesin dîye hakikati gizlemeğe hizmet eden aldatıcı bir fikirdir.

Beşeriyeti lütüfkâr idaremiz altına almak gayesiyle onu altüst etmiş bulunan büyük meseleleri, krallığımızı kurduğumuz zaman konuşmacılarımız açıklayacaklardır.

Bütün bu halkları yüzyıllar boyunca kimsenin keşfedemediği bir siyasî plâna göre bizim kademe kademe aldattığımızdan o zaman kim şüphe edebilir?" **(Protokol: 13)**

[40] Biz para borsalarının yerine hükümetin muhteşem kredi müesseselerini geçireceğiz. Bunların gayesi, hükümet görümlerine göre sanayi değerlerinin fiyatlarını sabit tutmak olacaktır. Bu müesseseler piyasaya bir günde beş yüz milyon sanayi senedi sürecek veya aynı miktarın tümünü satın alacak bir durumda olacaktır. Bu suretle bütün sanayi teşebbüsleri bize bağlı hale gelecektir. Onunla kendimiz için ne muazzam bir kuvvet temin edeceğimizi kendiniz tasavvur edebilirsiniz. **(Protokol: 21)**

[41] Bizim kontrolümüz olmadan bîr tek tebliğ bile halka ulaşmayacaktır. Hattâ bütün haberlerin, bürolarında Dünyanın her tarafından haber toplanan birkaç ajans tarafından alınması sebebiyle şimdi bile bu neticeyi zaten elde etmiş bulunmaktayız. Bu ajanslar bilahare tamamen bizim olacak ve sadece bizim kendilerine dikte ettiklerimizi yayacaklardır. **(Protokol: 13)**

Otoritenin İtibarı için en öldürücü zehir olan gizli polis teşkilâtının sıkı tedbirlerini daha kuvvetlendirmek bizim için zarurî hale geldiği zaman biz, taklit karışıklıklar düzenliyeceğiz veya güzel konuşan konuşmacıların işbirliğinde ifadesini bulan bazı hoşnutsuzluk gösterilerinde bulunacağız. Bu konuşmacıların etrafında onların sözlerine yakınlık duyan herkes toplanacaktır. Bu durum Yahudi Olmayanların polis teşkilatı arasında bulunan hizmetkârlarımız vasıtası ile bize evlerde arama yapma ve gözaltında tutma bahaneleri verecektir.

Konuşmacıların çoğu eğlence sevgisi ve konuşma uğruna hareket ettiklerinden açıktan açığa bir davranışları olmadıkça onlara dokunmayacağız. Sadece onların arasına gözetleyici elemanlar sokacağız. Hatırlanmalıdır ki eğer kendisine karşı sık sık suikastler meydana çıkarırsa o otoritenin itibarı azalır. Bu durum onun zaafiyeti ve daha kötüsü adaletsizliği fikrini hatıra getirir. Biliyorsunuz ki bizim koyun sürümüzün kör koyunları olan ajanlarımız vasıtası ile Yahudi Olmayan kralların hayatlarına karşı sık sık suikastlar yaparak onların nüfuzunu kırdık. O ajanlar ki birkaç liberal cümle onları kolayca cürüm İşlemeğe sevkeder. Yeter ki o cümleler politik renklerle boyanmış olsun. Biz hükümdarları gizli polis teşkilatının tedbirlerini açıkça ilân etmekle zaafiyetlerini kabule icbar etmekteyiz ve bu suretle de otoriteyi yıkıma sürükleyeceğiz.

Bizim hükümdarımız sadece ufak bir muhafız birliği tarafından gizlice korunacaktır. Çünki biz kendisinin mücadele etmeğe kuvvetinin yetmeyeceği veya saklanmağa mecbur kalacağı şekilde kendisine karsı bir ayaklanma olabileceği düşüncesini kabul etmeyeceğiz.

Yahudi Olmayanların yaptığı ve yapmakta olduğu gibi eğer biz de bu düşünceyi kabul edersek hükümdarımız için olmasa bile uzak olmayan bir tarihte onun hanedanı için bu sebepten dolayı bir ölüm hükmü imza etmiş olurduk.

Bizim hükümdarımız titizlikle uygulanan dış görünüşüne göre iktidarını sadece milletin menfaatına kullanacak, kendisinin ve hanedanının çıkarını düşünmeyecektir. Bundan dolayı bu durumun müşahadesi ile onun otoritesi bizzat teb'ası tarafından hürmet görecek ve korunacaktır.

Beşincisi: Yeryüzünü kat ettiği (her yerini dolaştığı) için bu isim verilmiştir. Mekke ve Medine haricindeki bütün beldelere girecektir.

Altıncısı: İnsanları şerri ile karıştırıp, değiştirmesidir.[42]

Yedincisi: Deccâl; yalan uyduran demektir. Şu ayetteki gibi **"Ve bilgisizce ona oğullar ve kızlar uydurdular. O onların vasfetmekte olduklarından münezzeh ve çok yücedir."** [43] Manası; **"onlar böyle yapmakla yalan söylediler, iftira ettiler, küfrettiler"** demektir.[44]

Bu şekilde bir açıktan açığa koruma onun kuvvetinin teşkilatlanmasındaki zaafiyeîi isbat eder.

Hükümdarımız daima halk arasında zahiren meraklı görünen erkek ve kadınlardan teşekkül eden bir kitle tarafından kuşatılacaktır. Bunlar onun etrafında görünüşte bir tesadüf neticesi imiş gibi ön safları işgal edecekler ve saygısız bir şekilde olan diğer safları geride tutarak iyi bir düzen içinde gibi göstereceklerdir. Bu durum diğer saflar içinde de intizamlı durma numunesi olacaktır. Eğer bir dilekçe sahibi halk arasında görünüp saflar arasından yol açmağa çalışarak dilekçesini hükümdarın eline vermek isterse ön saftakiler bu dilekçeyi alarak dilekçe sahibinin gözlerinin önünde ona vermelidirler ki herkes verilen şeyin yerine ulaştığını ve bunun neticesi olarak da bizzat hükümdarın kontrola tâbi olduğunu bilsin. İktidar hâlesinin mevcudiyeti halkın «kral bundan haberdar olsaydı» veya «kral bunu işitecek» diyebilmesini gerekli kılar.

Resmî gizli polis teşkilâtının kurulması ile otoritenin mistik itibarı kaybolur, muayyen bir cür'et meydana gelir ve herkes kendini onun efendisi sayar. Hükümete karşı serkeşlik satan kimseler otoritenin kuvvetinin farkındadırlar ve ne zaman bir fırsat çıkarsa otoriteye karşı suikast yapacakları anı gözlerler. Biz Yahudi Olmayanlara başka şeyler telkin ettik. Fakat her hadise gizli polis teşkilâtının onları nerelere götürdüğünü görmemizi mümkün kıldı.

Bize karşı suç işleyenler ciddî bir temele istinad etsin veya etmesin ilk şüpheler ürerine evkif edileceklerdir. Siyasî bir kabahat veya cürüm işlediğinden şüphelenilen bir şahsa muhtemel bir hata yapma korkusu ile kaçma fırsatı verilmesine müsaade edilemez, Çünki bu mevzularda biz tam mânası ile merhametsiz olacağız. Eğer müsamaha göstererek basit cürümlerde suçun saik ve sebepleri üzerinde durmayı kabul etmek mümkün olsa bile hükümetten başka kimsenin bir şey anlamayacağı meselelerle meşgul olan kimseler için affedilme imkânı yoktur ve hiçbir hükümet de gerçek siyaseti anlayamamıştır. **(Protokol: 18)**

[42] Bir zaman için Dünyadaki bütün Yahudi Olmayanların bir koalisyonu bizimle belki başarılı bir şekilde mücadele edebilirdi. Fakat onların aralarında mevcud ve kökleri şimdi asla koparılıp çıkarılmayacak derecede derine atılmış olan anlaşmazlıklar sebebiyle bu tehlikeye karşı emniyette bulunmaktayız. Biz, Yahudi Olmayanların şahsi ve kavmi hesaplarını, son yirmi yüzyıl boyunca besleyip çok geliştirdiğimiz dini ve ırki kinlerini birbirlerinin karşısına çıkardık. Bu sebepledir ki bize karşı kolunu kaldıran herhangi bir yerdeki bir devlet destek görmeyecektir. Onların herbiri hatırlarında tutmalıdır ki, bize karşı herhangi bir anlaşma kendisi için faydasız olacaktır. Biz çok kuvvetliyiz. Bizim kuvvetimizden kurtuluş yoktur. İçinde bizim esrarlı elimiz bulunmadıkça milletler önemsiz bir hususi anlaşma bile yapamazlar. **(Protokol: 5)**

[43] En'am; 100

[44] Yöneticiliğimizin en mühim amacı, şu husuları ihtiva eder: Halkın zihnini tenkid ile bozmak, onu mukavemet uyandıran ciddi düşüncelerden uzaklaştırmak, zihni kuvvetleri boş nutukların sahte savaşı ile meşgul etmek.

Her çağda dünya halkları da fertler gibi sözleri iş şeklinde kabul etmişlerdir. Çünkü onlar genel araneda ki gösteri ile tatmin olurlar ve va'dleri icraatin takip edip etmediğine nâdiren dikkat ederler. Bundan dolayı biz halka söz ile hitap edilecek müesseseler kuracağız ve bu müesseseler gelişmeye olan faydaların beliğ delilini vereceklerdir.

Her yöndeki bütün partilerin serbest dış görünüşlerini zahiren kabulleneceğiz ve bu dış görünüşlere nutuklarda ses vereceğiz. Nutuk veren kimseler o kadar konuşacaklar ki dinleyicilerin sabrını tüketecek ve bu nutka karşı bir nefret hasıl edeceklerdir.

Sekizincisi: Deccâl; yaldızlayan demektir. [45]

Dokuzuncusu: Deccâl; faydasız bir şeyi altın suyu ile güzel göstermeye çalışmak demektir. İşte Deccâl'de böylece batılı güzel göstereceğinden bu isim verilmiştir. [46]

Kamuoyunu avucumuzun içine almak gayesiyle her taraftan birbirlerine zıt fikirleri netice çıkmayacak şekilde karşı karşıya getirerek, bu karışıklık içinde Yahudi olmayanların başlarının dönmesini ve her çeşit siyasi mevzûlarda hiçbir fikir sahibi olmamanın en iyi hal olduğu kanaatine varmaları için, yeterli bir zaman boyunca çalışarak onları şaşkın hale getirmeliyiz. Halkın siyâsi mevzûları anlamaması gerekmektedir. Çünkü o mevzûlar yalnız halkı idare edenler tarafından anlaşılır. İşte bu birinci sırdır. **(Protokol: 5)**

[45] Halkın içinden kabiliyetleri ve kölece itaatlerine göre titiz bir dikkatle seçeceğimiz idareciler, idare etme sanatında eğitim görmemiş kimselerden olacak ve bundan dolayı kendilerinin müşavirleri ve uzmanları olan ve çocukluklarından beri bütün dünya işlerini idare etmek için yetiştirilen bilgi ve zeka sahibi kimselerin ellerinde oyuncak olacaklardır. İyice bildiğiniz gibi bizim bu uzmanlarımız idare hususunda ihtiyaç duydukları malûmatı bizim siyasi planlarımızdan, tarih derslerinden ve her an geçen hadiselerin müşahedesinden çıkarmışlardır. Yahudi Olmayanlar peşin hükümsüz tarih müşahedelerinin tatbikatı ile yönetilmezler. Onlar neticelerden tenkidi bir görüş çıkarmayan nazari usule alışıktırlar. Bundan dolayı bizim onları hesaba katmaya ihtiyacımız yoktur. Bırakın onlar vakti gelinceye kadar kendilerini eğlendirsinler veya girişken mazilerinin yeni şekillerinin ümidi içinde ve zevklerinin hayalleri ile yaşasınlar. Bırakın; bizim onları ilmin emirleri diye kandırdığımız oyunların başrolünü oynasınlar. Bu maksatla devamlı olarak basınımız vasıtası ile bu nazariyelere körü körüne itimad uyandırıyoruz. Yahudi Olmayanların bilim adamları bilgileri ile böbürlenecek ve ilimden elde edeceği bütün malûmatı mâkûl bir şekilde doğruluğunu ispat etmeden tatbik mevkiine koyacaktır. Hâlbuki bizim uzman ajan kadromuz onların kafalarını bizim arzu ettiğimiz istikamette eğitmek için bunları kurnazlıkla tertip etmişlerdir.

Bir an bile bu ifadelerimi boş sözler sanmayın. Bizim tertip ettiğimiz **Darwinizm, Marxism, Nietzcheism**'in başarılarını dikkatle düşünün. Biz Yahudiler için bu direktiflerin Yahudi Olmayanların fikirleri üzerinde nasıl bir bölücü etki yaptığını görmek herhalde zor olmayacaktır. **(Protokol: 2)**

Yahudi Olmayanlara düşünme ve farkına varma hususunda vakit bırakmamak için onların aklını sanayi ve ticarete çevirmelidir. Böylece bütün milletler kar peşinde ve yarışında bütün bütün yutulacaklar ve müşterek düşmanlarını fark etmeyeceklerdir. Fakat yine de hürriyetin Yahudi Olmayanların toplumlarını parçalayıp yıkması için sanayiyi spekülatif temele oturtmalıyız. Netice olarak sanayi ile topraktan ne çıkarılmış ise onların ellerinden kayarak spekülasyona yani bizim sınıflarımıza geçecektir.

Üstün gelmek için yapılan şiddetli mücadele ve ekonomik hayata yayılacak sarsıntılar hareketi, soğuk ve merhametsiz toplumlar meydana getirecektir ve şimdiden getirmiştir de. Bu toplumlar yüksek siyasete ve dine karşı kuvvetli bir nefret besleyeceklerdir. Onların yegâne kılavuzu kâr yani altın'dır, onunla elde edecekleri maddi zevklerden dolayı ona tapacaklardır. Sonra vakti gelince Yahudi Olmayanların aşağı tabakları, iyiyi elde etmek için değil, hatta server kazanmak için değil, fakat sadece imtiyazlılara karşı kinlerinden dolayı, bizim iktidar rakiplerimiz olan Yahudi Olmayanların alimlerine karşı bizi takip edeceklerdir. **(Protokol: 4)**

[46] Çok eski zamanlarda "hürriyet, eşitlik, kardeşlik" kelimelerini halk kitleleri arasında ilk defa biz bağırdık. O günlerden beri her taraftan gelip bu oltaya takılan budala papağanlar tarafından bu kelimeler çok defalar tekrar edildi. Bunlarla, evvelce avamın baskısına karşı çok güzel muhafaza edilen dünyanın refahını ve ferdin hakiki hürriyeti giderildi. Yahudi Olmayanların sözde zeki insanları, ilim sahipleri, bu mücerred kelimelerin hakiki manâlarını anlayamadılar. Bunların manâlarının ve karşılıklı münasebetlerinin çelişmesine dikkat etmediler. Görmediler ki mahlukat arasında eşitlik yoktur ve hürriyet olamaz. Yaratılıştan akıl, seciye ve kabiliyetler eşit değildir. Düşünmediler ki avam tabakası kördür. Onların arasından seçilip yönetimi üzerlerine alan sonradan görmeler de siyaset mevzuunda avam tabakasının kendisi gibi kördürler. Yetişmiş bir kimse bir budala da olsa yine hükmedebilir. Halbuki yetişmemiş kimse çok zeki olsa da siyasetten birşey anlamaz. Bütün bu husulara Yahudi Olmayanlar

Onuncusu: Deccâl; kılıç süslemek demektir.[47]

YAHUDİYİ TANIMAK İÇİN SEYREDİLMESİ GEREKEN FİLM VE OYUN

Venedik Taciri, ünlü İngiliz oyun yazarı ve ozan William Shakespeare'nin tanınmış bir oyunudur.

Oyun, bir komedi olmakla birlikte ciddi bölümler de içerir. Bazı edebiyat tarihçilerine göre Venedik Taciri Shakespeare'in tragedyaya en çok yaklaşan oyunudur.

Oyundaki kötü adam, Yahudi tefeci Shylock'tur. Bütün gemileri açık denizlerde dolaşan ve nakit sıkıntısında olan Antonio, Venedik'teki itibarını kullanarak, arkadaşı Bassanio'yu sevgilisi Portia'ya gönderebilmek için bir vakitler hakaretler yağdırdığı Yahudi tefeci Shylock'tan üç bin düka borç alır. Shylock ise Antonio'nun borcu ödeyememesi halinde, vücudunun neresinden isterse oradan, bir pound (yaklaşık 450 gr) eti keseceğini senedin sonuna şart olarak ekletir.

Zamanla, Antonio'nun gemilerinin teker teker battıkları haberleri ulaşmaya başlar. Soylu tüccar borcunu ödeyemez ve Shylock kızının kaçmasının da gerginliğiyle Hristiyanlara olan nefretini Antonio'ya kusar. Venedik'te "Hakkımı isterim, senette ne yazıyorsa onu isterim!" diye bağırmaya, yeminler savurmaya başlar.

Duruşma sırasında Shylock, dramatik yapının "sevilmeyen adam" rolünü zedeleyici sözler sarfeder fakat haklı olduğunu elbette ispatlayamaz. Shylock'un açgözlülükle bıçağını bilediği gerilimli bir duruşmadan sonra Antonio kendisini savunan genç bir avukatın zekâsı sayesinde kurtulur. Avukat ise, kılık değiştirerek mahkemeye katılan Bassanio'nun sevgilisi ve miras sahibi bir genç kız olan Portia'dır. Senette sadece et yazıldığını, kan yazılmadığını savunur. O halde

---

dikkat atfetmedi. Oysa ki her zaman hanedan hükümdarlıkları bu fikre dayanmıştır. Çünkü baba, siyasi işlere dair bilgileri oğula nakledерdi. Bu suretle bunları hanedan ailesinden başka kimse bilmez ve kimse onları yönetilenlere ifşa etmezdi. Zaman geçtikçe siyasi işlerin gerçek pozisyonu olan hanedan içindeki intikal, manasını kaybetti ve bu durum davamızın başarısına yardımcı oldu.

Dünyanın her köşesinde **"hürriyet, eşitlik, kardeşlik"** kelimeleri şuursuz ajanlarımız sayesinde, bizim sancağımızı coşkunlukla taşıyan çok sayıda kimseleri saflarımıza soktu. Bu kelimeler daima Yahudi Olmayanların refahını kemiren, her tarafta sulhu, sükûneti, dayanışmayı yok eden, Yahudi Olmayan devletlerin bütün müesseselerini tahrip eden mahvedici kurtçuklar oldular. İlerde göreceğiniz gibi bu durum bize zaferimiz için yardım etmektedir. Bu, diğer şeyler meyanında en kuvvetli imkânı, yani imtiyazları yıkma, başka bir ifade ile Yahudi Olmayanların aristokrasisinin tüm mevcudiyetini yok etme imkânını elimize geçirmeye bizi muktedir kıldı. Bu sınıf, hakların ve memleketlerin bize karşı sahip oldukları yegâne müdafaa vasıtası idi. Yahudi Olmayanların normal ve soya dayanan aristokrasisinin yıkıntıları üstünde biz para aristokrasisinin önderliğinde bizim tahsil görmüş tabakamızın aristokrasisini kurduk. Bize bağlı olan serveti ve bizim Siyon Liderlerimizin tertip ettiği tahrik kuvveti olan bilgiyi bu aristokrasinin şartları olarak tesis ettik.

İhtiyacımız olan insanlarla münasebetlerimizde daima beşer düşüncesinin en hassas duyguları, para hesabı, tamah ve insanın maddi ihtiyaçları hususundaki açgözlülük üzerinde işlemek suretiyle zaferimiz kolaylaştırılmış bulunmaktadır. Bu beşeri zafiyetlerin her biri tek başına ele alınınca şahsi teşebbüsü felce uğratmaya yeterlidir. Çünkü insanların temayüllerine göre istedikleri verilerek faaliyetleri satın alınmıştır.

Hürriyetin mücerretliği, her memlekette avamı; hükümetlerin, memleketin sahipleri olan halkın kâhyası olmaktan başka bir şey olmadıkları ve kâhyanın ise eskimiş bir eldiven gibi değiştirilebileceği fikrine inandırmaya bizi muktedir kıldı. **(Protokol: 1)**

[47] (ERDOĞMUŞ, 2002), s. 13-15

Shylock, tek damla kan akıtmadan senete göre hakkı sayılan eti almalıdır. Eğer kan akarsa, bir Hristiyan'ın kanını akıttığı için Shylock'un tüm mal ve mülkü müsadere edilecektir, kanun böyledir.

Sonuç olarak Shylock, senete dayanan hakkından vazgeçer. Fakat bu sefer de bir Hrıstiyanın canına dolaylı yoldan kasdetmekten mallarına el konur, hayatı ise Antonio'nun merhametine bırakılır. Antonio ise Shylock'u Hristiyan olması şartıyla bağışlar.

“Heva ve hevesini tanrı edinen, bilgisi olduğu halde Allah'ın şaşırttığı, kulağını ve kalbini mühürlediği, gözünü perdelediği kimseyi gördün mü? Onu Allah'tan başka kim doğru yola eriştirebilir? Ey insanlar! Anlamaz mısınız?”[48]

CİNLERE KARIŞMAK.

Konu ile ilgili olarak Ebu Yusuf isimli bir cinin havas ile uğraşan kişiye anlattıkları nasihati burada hatırlatmak uygundur.

“Şimdi söylediklerimi iyi dinle ve durum ne olursa olsun asla aklından çıkarma. Cin dediğin varlıklar, yâni bizler, nefislerine son derece düşkün varlıklarız. Tüm yaşamımız ona kölelikle geçiyor. İçimizde gerçekten bazı şeyleri keşfetmiş olanlar hariç, hayatımız küfür içinde geçiyor. Bizlerden size dost olmaz. Bizden fayda yerine ancak zarar görürsün. Bizlere inanıp ona göre hareket etmek büyük bir gaflettir. Sana doğru bilgi asla aktarmazlar. Her ne kadar iyi niyetlerle başlasan da, bir süre sonra nefisleri ağır basmaya başlayacak ve seni kıskanıp, seni zor duruma sokmaya çalışacaklardır ki, onu da yapıyorlar zaten. Müslüman olup Allah Teâlâ’yı kabul edenlerle iletişimin bu minval üzere olur. Onlardan aldığın yardımlar kaşığın ucuyla alıp sapıyla gözünü çıkarmak misali gibidir.

Doğru bilgi alabileceklerin de var tabi aramızda. Ancak onların da temel amacı aranıza nifak sokup insanları birbirine düşürmeye çalışmaktır. Buradan, sizlerden, onlarla iletişim kurmuş olan kişilere, sizin dünyanıza göre mucize sayılabilecek birtakım özellikler ve yetiler tanırlar. Ancak bunun bir karşılığı vardır. Seni kendilerine köle ederler ve kendilerini Allah olarak görmelerini isterler. Hatta kendilerine tapmanı isteyeceklerdir.

Bunun karşılığında da sana, herkesin açıkağızla seni izleyeceği, toplumunuzca olağandışı görülen birtakım özellikler verilir. Şeytana uşaklık eden bu varlıklarla beraber olduğunda tüm hayatın küfür üzerinde geçer ve karşılığında dünya hayatını yüceltirler. Senin ukbadaki hayatını rezil ettikleri gibi, sana gelip yardım isteyen insanların da hem bu dünyasını hem de ahiretini mahvederler.

Sana verdikleri olağandışı bilgilerle çevrendeki insanları sana mahkûm ederler. Herkes sana inanır ve inanmak zorunda kalır. Sonuçta tüm toplum senin kulun olmuş olur. İnsanlar senin karşında ezilip büzülürler. Bir evliya görmüşçesine kafalarını nereye sokacaklarını şaşırırlar. Bu davranışları gizli bir şirktir aslında. Meydana gelen olayların senin elinle geldiğini sanırlar ve böylece de Allah Teâlâ’ya olan imanlarını kaybederler. Buna ek olarak söyledikleri doğrulara ekleyecekleri yalanlarla sana inanan insanları bir çıkmazın içine sokarak, bunalıma iterler. Bunun örnekleri sayılamayacak kadar çoktur. Bu konular hakkında hocandan (nasihat ettiği kişinin hocası) kısmen de olsa bilgi almıştın.

Sonuç olarak şu söylenebilir ki; bizim dünyamızdaki varlıklardan sana dost olmaz. Bunu hiçbir zaman unutma. Onları kullanabileceğin ya da yönetebileceğin gibi bir fikre sakın kapılma. Sana bu hissi verseler de, hatta bunu doğrulayacak davranışlarda bulunsalar da itibar etme.

[48] Casiye, 23

Onlar hiçbir zaman senin kontrolün altına girmezler. Hiçbir kimsenin böyle bir yetkisi ve etkisi yoktur. Hocanız bile buna yeltenmemiştir. Çünkü olmayacağını bilirdi. Ona çok yakın olmamıza ve hayatı boyunca ona yalan söylememiş olmamıza karşın bizim sözlerimize salt doğru gözüyle bakmazdı. Sözlerimizi aklıyla kıyaslardı ve öyle karar verirdi. En son danışacağı yer kalbi olurdu. Senin bu düzeyde mânevî bir ruh halin yok. İnşallah Allah Teâlâ kısmet ederse olur, olmasını temenni ederim fakat olmayacağını var sayarak söylüyorum, bizlere itibar etme.

Şeytana kulluk eden, nefsinin kölesi olmuşlarla birlikte olup onların sunduğu sahte cennetlere aldanma. Onların sundukları sana çok hoş gelir. İnsanların, sendeki olağanüstü özellikleri görünce, ortaya koydukları tapınma davranışları, gururunu okşayacaktır. Fakat unutma ki, bu seni gerçekte mahvetmeye hazırlanmış bir melek görüntüsüdür. Elbisenin dışından bir melek olduğunu sanırsın; soyunduğunda ise, bir şeytanla karşı karşıya olduğunun farkına varırsın ancak iş işten geçmiş olur.

Bu nedenle de dünyaya tapma. Müslüman olmuş olanlardan alabileceğin yardım da oldukça sınırlıdır. Hangi konuda olursa olsun, sana verdikleri bilgileri aklınla test edip ikna olmadıkça, itibar etme ve bunlara inanma. Onlardan, sana sundukları bilgileri ispat edecek kanıtlar iste. Eğer mümkünse bu ispatı bizzat kendin, aklınla yapmaya çalış. Onları hiçbir zaman övme, bu onların nefislerinin azmasına yol açacaktır. Allah Teâlâ'ya dua et ve onlarla zaman zaman yalnız kaldığında, sohbet ederek, dinî bilgilerini güçlendirmeye çalış.

Senin bilgilerin onlara kıyas edilemeyecek ölçüde fazladır. Fakat sen bunun farkında değilsin. Onlara görebildiğin hakikati ve doğruları anlatmaya çalış. Ancak bu şekilde hem kendini, hem de onların kendilerini mahvetmesini engellemiş olursun.

İlimden asla uzaklaşma. İlimsiz bu yola çıkanların son durağı şeytan olur; bu genel kaidedir. Bunun dışına çıkmak mümkün değildir Cenâb-ı Hakk bir mucizeyle olaylara müdahale etmediği sürece. İlmî akıl, olayların doğrusunu algılayabilmene yardımcı olacak en büyük faktördür. İlmin yüksek olursa, onların da sana saygı duymasını sağlamış olursun. Bu sayede hem kendini hem de onları kurtarmış olursun.

Bu işi yapmaya başladığın günlerden itibaren çevrende birçok insan tanıyacaksın. Gördüklerinden dolayı belki işini bırakmak isteyebileceğin zamanlar olacaktır. Yolunda, emin adımlarla ve aklın rehber alarak hareket eder ve sapmamak için Allah Teâlâ'dan yardım istersen, bütün pisliklerin içinde, temiz kalabilirsin. Aksi takdirde yok olursun.

Sana son olarak söyleyeceğim şeyler de şunlardır: Diline hâkim ol ve çok konuşma. Saltanat heveslisi olma. Dünya için çalış ama ona köle olma. Haram yeme ve bu dünyanın güzelliklerine sakın kapılma. Dünya saltanatını seversen ileride göreceğin bazı insanlar gibi şeytanın uşağı olursun. Aklının kabul etmediği bir şeyi hiç kimseye bildirme. Hatta doğru olduğunu aklın kabul etse bile kendi içinde sakla.

Bu yol çok tehlikelidir. Sonuç itibariyle bu sadece bir meslek değildir. Uğraştığın konu, imanın sınırlarını da kapsamaktadır. Bu dünya için de ahiret için de son derece çetin bir sınavdan geçeceksin. Ya başındayken bırak, ya da kendine mukayyet ol. Başka soracağın bir konu var mı?" (TOPKARA, Cevat, *Bir Gerçeğin İtirafı*, İstanbul,2005, s.119–122)

KÜÇÜK SUYUN BÜYÜK MACERASI

Ben küçük bir suyum.

Sert kayanın içinden çıkarken çektiğim acılar, benim ileriye dönük ne kadar heyecan dolu bir hayatımın olacağının da haberlerini veriyor olsa da, şeker bile benim tatlılığımı kendine örnek alıyordu.

Ne oldu bana ki, üstüme üşüşen tozlar, pis şeyler, içimde bulanıklığımı artırıp, kendimden dahi beni tiksindirtmeye başladı.

Bu kirli halimden usandım.

Eski halimi bulmak için başvurmadığım çare ve yer kalmamıştı. Başımı taşlardan taşlara vuruyor, bir türlü kendime gelemiyordum. Arada birde başka sular içime karışınca, büsbütün daha iğrenç, bakıldığında korkunç, içildiğinde zehir gibi acı olan bir su olmuştum.

Her gün **"ne olur kurtarın beni"** diye bu içine düştüğüm halden kurtulmak için etrafıma seslensem de, kimse bana ne yaklaşmak istiyor, ne de ilgileniyordu. Birde çaresizlik içinde çoğalıp büyümüşüm. Aslında sevinilecek bir şey gibi görünse de sonuçta büyük bir su olmuştum ve kendimi kontrol edemez hale de gelmiştim.

Sorunlarım işte bu büyümeden sonra başlamıştı.

Bir gün başımda seçilmiş iki insan oturmuş, okyanuslardan bahsederek konuşuyorlardı. Ben dediklerini yeni duymuş ve sanki sarhoş olmuştum. Okyanus varmış ve benim gibi bir su imiş, fakat daha büyük bir su...

O an karar verdim, kurtuluş çaremi belki orada bulurum diye. Okyanusa kavuşma yolculuğuma başladım.

Yolculuk…

Yolculuk, aslında öyle göründüğü gibi kolay bir şey değildir. Başına bin bir türlü hal getirir.

Ben suyum ya, en büyük sıkıntım üstümde dikilen güneş olmuştu.

Güneşi hiç sevemedim, beni de sürekli rahatsız etti. Bana her zaman,

"Gel yerlerde sürünüp ne duruyorsun, benim yanımda yer alan bulutlar gibi ol" diyordu. Hani düşünmüyor da değildim. Bulutların hali hiç imrenilmeyecek kadar kötü değildi. Fakat sonları yoktu. Çünkü bir zaman sonra, hayatım tekrar başa dönecek, eski halime tekrar dönüşün başlangıcı olacaktı.

"Sen bana tekrar eski güzelliğimi geri vereceksin belki ama ben sonunda bu çileleri çeken su olmaktan kurtulmayacağım."

"Benim için bu çok da iyi bir durum değil. Benim okyanusa ulaşmam, sana karşı güçlü olmamı da sağlayacaktır." dedim ve yola koyuldum.

Yolculuğumda başımdan neler geçmedi ki; içimi ezen, yakan ve acı veren bütün duyguları en nihayetiyle yaşamıştım. Neticede cılızlaşmış bir su akıntısı haline gelerek okyanusa varabilmiştim. Çok sevinçliydim. Ancak önemli bir şey olmuştu. Olan şey beni benden almış, artık ben eski ben değildim. Küçük su diye bir şey kalmamıştı.

Bundan böyle okyanus vardı. Ne büyük okyanus. Küçük su kaybolmuş okyanus içinde yok olmuştu.

Ne olmuştu?

İyi bir şey mi?

Bunu bile diyemedim. Çünkü bende ne konuşacak, ne düşünecek ne de anlatacak bir varlık olmaktan ayrı bir hale düşürülmüştüm.

Soruyorum; **"benim durumumu o zaman bana kim bildirecek?"** , **"hani kim var?"**

Bu soruları soracak bir varlığım bile kalmadı. Öyle ya, bu sevdama, üzüleyim, sevineyim?
Ben içimdeki beni kurtarmak isterken, benliğimde kalmamıştı.
Olan ve olduran için söz nasıl söylenir.
Okyanus yerinde; küçük su ise, anılmayacak bir şey olarak kaybolup gitmişti…

BİRDE TESLİM OLDUM DİYORSUN!

"Sâlik başlangıçta inancını tam teslimiyetle bir pîre teslim edip her emrine itaat ve hizmet ve ihtimam ile çalışırsa yolu Hakk'a gider. Lâkin otuz, kırk günde pîrim himmetiyle irşâd olurum deyip azm ile zikri ve fikir ile çalışır ve gönlü acele ile Hakk'tan tecellî-i cemâl ümit eder. Lâkin istediği gibi, nefsin muradı hâsıl olmayıp zamanla zikr ve fikrini terk eder, sonra şeyhine gücenip birkaç gün bu hâle sabır edemeyip şeyhin mahremlerine ve hadimlerine şeyhten şikâyet ettikte, o -azîze onun şikâyetinden haber verdiklerinde tebessüm edip cevap vermez. Sonra bir zaman geçtikten sonra şeyhinden yüz döndürüp ahbaplarına, akrabasına ve akranına söyler ki,

"Bizim şeyhimizi ben tasarruf sahibi bir mürşid-i kâmil zannederdim. Lâkin zannım gibi değil imiş. Bende bu ilim, fazilet ve ciddi çalışma, amel ve kabiliyet var iken, beni terbiye edip insân-ı kâmil edemedi.

Şimdi bildim ve anladım ki, onlar dahi benim gibi âciz ve zayıf imiş. Boş yere zahmet verip gönlümüze ağırlık verdiler" dedikte, onun küstahlığına nazar etmeyip yine onun ıslâhına hüsn-i teveccüh olurlar. Bu esnada o mürit, şeyhi ziyaretine vardıkta, onun bu makama uğradığını bildiğinden dolayı lutf ile muamele edip nasihat ile rıza makamına delil olup Hakk yoluna rağbet ettirip ve bazı hizmet teklif edip onu imtihan eder. Ama o sâlik kulağına girmeyip nasihati kabul etmez ve hizmetini görüp rızasında bulunmaz. Huzurunda ve arkasından küstahlık edip şeyhe itiraz ve atma tutma yapıp aklî deliller ve naklî ile -azîzi töhmet altında bırakmaya çalışır. O, onun hâlini ilhâm-ı rabbaniyle bildikte, Hakk'ın izni ile onun terbiyesinden fariğ olup gönlünden çıkarıp nefret eder. O sâlik meclisten gidip evvelki fitne ve fesadına koşarak nefsine tâbi olup gider.[49]

Hasan Sezâî kaddese'llâhü sırrahu'l azîzin Mektubât-ında buyurdu ki;

"Saadet sahibi Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin ortaya çıkışında, Ashâb-ı Kiram Hazretleri radiyallahü anhüm birlikleri tam ve noksansız idi. Ama nübüvvet kemâl buldukça hepsinde kalplere kabiliyetler geldi. Birbirine rekabet lâzım geldi. Aralarında neler neler oldu. Siyer kitaplarında bunlar yazılıdır. Okuyanlar durumu bilirler. Üç ve belki de dörtte biri aynî mümin. Diğerleri münafıklığa düştüler. Benzetme olmasın da, bizim de bugünkü hâlimiz böyle. Her gün fukara (dervişler) arasında uydurma, düzme ve yalan sözler zuhur etmektedir ki, işiten hayrette kalır. Hâlâ içimde gizli olan, tekkede olanların hepsini def edip, dışarıdan görevle bir imam ve müezzin tedarik ederek ve avam şeklinde bir hizmetkâr bulmak. Hakkı arayanlar da, rüyası ve derdi olduğunda gelsin; haberini alsın; gitsin. Başka çaresini bulamadım.

Kime gönül bağlıyayım?"[50]

"Ne hâldir bilinmez. **Zamane müridleri kendi hâllerini ve gayretlerini bilmeyip, mürid iken mürşid gibi davranırlar, batınî ve mânevî zevkimiz yok derler.**

Subhânallah!

Hastasın; hastalık sıfatı, illetle meydana gelir. Hastalık olmasa, hasta olma hâli nasıl belirirdi?

Behey deli!

Akıllıyım dersin, mürşidin işlerine tarizde, itirazlarda bulunursun. Ya Hazret-i Allah Teâlâ'dan

[49]— Aşçı İbrahim Dede, *Aşçı Dede'nin Hatıraları*, hzl. Mustafa KOÇ-Eyüb TANRIVERDİ, İstanbul, 2006, c. II, s.667

[50]— YARAR, Cezair, *Mektubât-ı Hasan Sezâî,* İstanbul, 2001. s.92, 48. mektup

utanıp, evliyâullahtan hayâ etmez misin?

Halife-i zatî, işinde kimseye bağlı değildir. Doğru yanlış sorulmaz. O'nun işi zâtını ilgilendirir. Soru ve cevap kendisinden kendinedir. Çünkü mürîd oldun. İhtiyarî ölüm tahsil et. Bu suretle nefsini bilip, sıddık sıfatıyla nitelenmiş ol. Yoksa mecâzî hayatta ne yola çıkarsın;

Behey gafil! Adın Ahmed, Mehmed; Mustafa diye onurlanırsın. İşin ise, gafil işi. Utanmaz mısın? Gaflet sahiplerinin yanında ne söylersin? Onlar hayrı şerri bilmezler, ihtiyarî ölüm (Ölmeden evvel ölünüz hadis-i şerifine işaret ediyor.) sahibi olup, bu mecâzî varlıktan kurtulup, gafletten uyanmamışlardır. Uykuda konuşan, sayıklar. Onun sözüne itibar olunur mu? Uyanık (kalıp gözü açık) olanlar, saçma sapan sözler söyleyenlere gülerler. Uyanıklık kılığına bürünmüşsün. Hakikâten uyanık olanlara merhamet etmez misin? Bu halini ârif-i billah olanlar görüp:

"Taş atan bizden, attıran bizden değil" demişler."[51]

[51]— YARAR, Cezair, a.g.e,s.90, 47. mektup

MİLLİYETÇİ TOPLUMLAR

Milliyetçilik hem bir duyguyu hem bir içtimâi hareketi hem de bir ideolojiyi anlatmak için kullanılan bir kelimedir. Milliyetçilik kavramı ise millet gerçeğinden hareket eden bir fikir akımı ile çağımızda da geçerli bir sosyal politika prensiplerinden olmuştur.

Milliyetçilik tanımı millet tanımında olduğu gibi tartışmalı bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. **Her milletin milliyetçilik anlayışı farklı olduğundan dünyada ne kadar milliyetçilik akımı varsa o kadar milliyetçilik anlayışı vardır.** Değişik içeriklere bürünen milliyetçilik akımlarını biçimlendiren kıstaslar; sosyal bünye, gelenek, kültürel tarihiyle toplumun coğrafi yönü milli karakteridir. Bu nedenle **Milliyetçilik hakkında ilmî açıdan üzerinde fikir birliğine varılmamıştır.**

Milliyetçiliği inceleyen bilim adamlarının söz birliğine vardıkları tek nokta ise milliyetçiliğin doğasının karmaşıklığı ve milliyetçiliği tanımlamanın güçlüğüdür.

Milliyetçiliğin tarih şuuru üzerinde yükselen bir olgu olması ise onun sürekliliğini ve her daim güçlü bir konuma sahip oluşunu göstermektedir. Milliyetçilik ve milli devlet kendilerini tarihi geçmiş üzerine inşa etmiş olmakla beraber asıl önemlerini modern çağ ile birlikte kazanmışlardır. Fransız İhtilali ile ortaya çıkmış milliyetçilikler varlıklarını günümüze kadar taşıdıkları gibi, kapitalizmin, endüstriyalizmin, bürokrasinin, kitle iletişiminin ve dünyaya ait şartların birer ürünü olmaktan da kurtulamamışlardır. Milliyetçilik ideolojisini, bir duygu ve inanç birikimi olarak milletlerin oluşum sürecine ve hatta tarihin en derinliklerinde yaşanmış ilk **biz** ve **öteki** ayırımına kadar götürülmüştür. Bugün ise dünyanın pek çok yerinde çatışmalar kimlik mefhumu üzerinde düğümlenip kalmıştır. Bu da çatışmaları, kültürel, siyasal kimlik gibi mefhumları açığa çıkarmış millî dengeleri bozmaya başlamıştır. Geçmişte bir yerlerdeki saf, bozulmamış bir kültürel öze atıfta bulunarak kendilerini kabul ettirmek sıkıntısına düşülerek insanlara dayatmalarda mecburi olarak ortaya çıkmıştır. Kimliğin düşsel çekiciliği ideolojik ve siyasal bölünmeleri anlamsızlaşınca da kaos kendiliğinden ortaya çıkmıştır. Pek çok insan dünyanın dört bir yanında patlak veren etnik çatışmalar ve milliyetçilik karşısında şaşkına dönmüş durumdadır. ***Oysa onlar etnisite[52] ve milliyetçiliklerin hızla yok olacağına inanılıyordu. Fakat öyle olmadığı görülmektedir.*** Etnik çatışmaların, milletlerarası savaşların, soykırımların yaşandığı bir dünyada milliyetçiliğin sonunun gelmediği çok açıkça görülmektedir. Huzursuzluklar baş gösterince millî devletler kendilerini hem çok-kültürlülük ve küreselleşmeye hem de yerel dirençlere ve kültürel milliyetçiliğe karşı savunmak zorunda kalmışlardır. Bu da sonuçta milli kimliğin her zamankinden daha savunmacı bir hal almasına ve milliyetçiliğin millî devlet sathında popülerleşerek kendini yeniden üretmesine yol açmasına sebep olmuştur.

Millet ve tarih arasındaki ilişki önemlidir. Bir milleti oluşturanlar ortak bir tarih içinden gelmiş olmasalar bile kendilerini ortak bir tarihe sahip olarak görebilirler veya gerçekten ortak bir tarihe sahip olsalar bile gruplar kendilerini birbirlerinden ayrı sayabilirler. Öznel anlamıyla tarih-millet ilişkisine **"tarih şuuru"** da denilebilir. Tarih şuuru milleti oluşturan bireylerin kendi tarihleri hakkındaki fikirleridir. Bu fikirler bazen gerçek tarihle uyuşabilir veya bazen gerçek tarihle uyuşmayabilir. Fakat milleti oluşturan bireylerin milli bilince sahip olabilmeleri, tarih şuuruna sahip olmalarına bağlıdır.

---

[52] **Etnisite: Etnisite** ya da **etnik grup** kavramı, sosyolojide belirsiz bir kavramdır. Nathan Glazer ve Daniel Moynihan tarafından ortaya atılmıştır. Irk terimine karşı etnisite daha geniş bir kavramdır. Bir içtimâi yapıdaki özelliği, bireylerin bir özel grupla özdeşleşmesini, grup siyasallığını, bireylerin gruba aidiyetini ifade etmek üzere ortaya atılmıştır, ancak ırk teriminin örtmecesi yapılmakla da suçlanmıştır.

Kısaca bugün içinde yaşadığımız Dünya'da küreselleşmenin yarattığı dönüşümün ve değişimin etkisiyle, etnik, ırkî, dinî, cinsî, sınıflı, kültürel farklılıkların altı daha kalın çizgilerle çizildiğinden toplumlar ve bireyler özgünlüklerini ve özgürlüklerini korumak için çok daha fazla çaba harcamak zorunda kalmaktadırlar.

Farklılıkların altının bu denli kalın çizgilerle çizildiği, biz ve öteki ayırımının eskisinden çok daha derin ve şiddetli bir biçimde hissedildiği bugünlerde milliyetçilik kendisini diğer ideolojilerden çok daha fazla hissettirerek öne çıkar. Neticede, milliyetçilik sınırını aşarak her şeyin üzerine çıktığı zaman olumsuzluklarda oluşturur. Allah Teâlâ ***"Muhakkak ki Allah yanında en değerli olanınız, O'ndan en çok korkanınızdır."*** [53] buyurarak asıl değerin Allah Teâlâ'yı bilmek ve onun dininin emirlerine tabi olmak olduğunu bildirmiştir. Bu nedenle milliyetçiliğin getirilerinin pek olumlu olacağı, yalnız milliyetçilik ile iktifa edilerek hareket edilmesinin de yanlışları doğuracağı kesindir.

Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem Veda Hutbesinde buyurdu ki;

"Ey insanlar!

Rabbiniz birdir. Babanız da birdir. Hepiniz Âdem'in çocuklarısınız, Âdem ise topraktandır. Arabın Arap olmayana, Arap olmayanın da Arap üzerine üstünlüğü olmadığı gibi; kırmızı tenlinin siyah üzerine, siyahın da kırmızı tenli üzerinde bir üstünlüğü yoktur. Üstünlük ancak takvada, Allah'tan korkmaktadır. Allah yanında en kıymetli olanınız O'ndan en çok korkanınızdır. Azası kesik siyahî bir köle başınıza amir olarak tayin edilse, sizi Allah'ın kitabi ile idare ederse, onu dinleyiniz ve itaat ediniz. Kimse kendi suçundan başkası ile suçlanamaz. Baba, oğlunun suçu üzerine, oğlu da babasının suçu üzerine suçlanamaz."

[53] Hucurat, 13

Kaynakça

ŞİMŞEK Fatma Popüler Milliyetçilik [Kitap]. - Ankara : Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Sosyoloji Bilim Dalı Master Tezi-186844, 2006 .

İMTİHAN SIRRI ve FİTNE

Geleceği bilmek gaybi ilimler arasında olunca, bu yönüyle gelecek imtihan konuları arasında bulunmaktadır.

İnsan dünyaya gelmekle imtihan için sözleşmeye imza atan birey olmuştur. Onun için her şey bir imtihan vesilesidir ve kurtuluşu da yoktur. Kur'ân-ı Kerim'de dünya hayatının bir deneme veya imtihan yeri olduğunu sıkça tekrar ettiği temalarından biridir. Ayetlerde de görüleceği gibi kâinatın insanlık için imtihan yeri olduğudur.

İnsanın dünya hayatının yegâne gayesi imtihandır. ***"İmtihan insan hayatının özüdür. İnsan hayatına anlam ve varlığına gaye kazandırır."*** [54]

"Allah, hanginizin ameli, hal ve hareketlerinin daha güzel olacağı hususunda sizi imtihan etmek için gökleri ve yeri altı günde yarattı." [55]

"O, hanginizin daha güzel iş yapacağınızı denemek için ölümü ve hayatı yarattı. O, üstündür, bağışlayandır." [56]

" Her nefis ölümü tadacaktır. Sizi bir imtihan olarak kötülük ve iyilikle deneyeceğiz. Hepiniz de sonunda bize döndürüleceksiniz," [57]

İmtihan konusunda insanların iyi ve kötü ile ayırt edilmediğinin bilinmesi ilâhi bir emir olması nedeniyle kaçınılmaz hakikattir.

"İnsanlar, imtihandan geçirilmeden sadece "İman ettik" demeleriyle bırakılıvereceklerini mi sandılar?

Andolsun ki, biz onlardan öncekileri de imtihandan geçirmişizdir. Elbette Allah, doğruları ortaya çıkaracak, yalancıları da mutlaka ortaya koyacaktır." [58]

"Biz sizi, çaresiz, biraz korku, biraz açlık, biraz da mallardan, canlardan ve ürünlerden eksiltme ile imtihan edeceğiz. Müjdele o sabredenleri!" [59]

"Biz hangi ülkeye bir peygamber gönderdiysek, onun halkını -yalvarıp yakarsınlar diye mutlaka yoksulluk ve darlıkla sıkmışızdır." [60]

"Başınıza gelen herhangi bir musibet ellerinizle islediklerinizden ötürüdür. O, yinede çoğunu affeder." [61]

İmtihan konusunun Kur'ân-ı Kerim'de fitne olarak bahsedilmesi de, bu ilmin kendi içerisinde sıkıntıların bulunması yanında yanlış algı ile sapmaların ve hata ihtimallerini artırmasındandır.

Kur'ân-ı Kerim'de ***"Sizi bir fitne olmak üzere şerle de hayırla da deneyip sınarız"*** [62] buyrulmaktadır.

Fitne insanın sınanması anlamına kullanıldığında hem olumlu, hem de olumsuz sonuç vermesi ihtimal olduğu için her iki şekilde sonuçlanan olaylara da isim olarak verilir. Hz. Ömer radiyallâhü anh, fitnelerden Allah Teâlâ'ya sığınan bir kişiyi gördüğünde:

---

[54] Muhammed Kutup, Tarihe Bakışımız, (trc. Talip Özdeş), İstanbul, 1990, s.76
[55] Hud, 7
[56] Mülk, 2
[57] Enbiya, 35
[58] Ankebut, 2–3
[59] Bakara, 155
[60] Araf, 94
[61] Şura, 30
[62] Enbiya, 35

"Allah'ın sana evlat ve mal vermemesini mi istiyorsun?" der. [63] Yani hayattan kopmak mı istiyorsun diye sorgulamaktadır.

Geleceğimiz hakkında yorum yapmak hata payının en düşük düzeye düşürülmesi için gayret göstermek içindir. Gelecek, Allah Teâlâ'ya ait olup çok az bir pay, insanlara işaretler ve ilham yoluyla vehbî olarak ihsan edilmiştir.

Rivayetlerde belirtildiğine göre bir defasında da Hz. Ömer radiyallâhü anh, yanındakilere:

"Hz. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin bildirdiği fitneleri hanginiz biliyor?" diye sormuş, mecliste bulunanlardan Hz. Huzeyfe radiyallâhü anh (v.36/656), aile, evlat, mal ve komşu yüzünden maruz kalman fitnelerden bahsetmiş, Hz. Ömer radiyallâhü anh,

"Hayır, bu fitneleri değil, deniz dalgaları gibi dalgalanacak olan fitneleri kastediyorum" [64] demiştir. İbn-i Ömer de kendisine sorulduğunda,

"Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin döneminde sadece müşriklerle savaştıklarını ve onların dinine girmeyi fitne saydıklarını, şimdi ise insanların iktidar uğruna birbirleri ile savaştıklarını" [65] söylemiştir.

Müslümanların bu bahsedilen imtihan ve fitnelerin önbilgisinin geçmişte bilmelerine rağmen gelecekte kurtulamayışları belki kader divanlarındaki yazıların tecellisinin engellenemez bir durumlarının varlığından mı yoksa, başka bir geleceğin geçmişi olacak durumların gereği olduğunu anlamak mümkün olamamaktadır.

Yine aynı soru akla gelmektedir.

Geçmiş mi geleceği etkiliyor? Yoksa gelecek mi geçmişi etkiliyor?

Burada zaman, bilgi, irade ve fiil dörtlüsünün sonsuz blanketleri [66] sarmalar durur. Bu durumların tek sonuçlandırıcısı da muhakkak Allah Teâlâ olacağı için insanlık açısından zâtına karşı haddi aşanlardan olmamak gerekir. Düşünün bir defa ***"Ben Kahhâr'ım, bu sıfatım ile tecelli ettiğimde kim bana mani olacak?"*** emri ilahisi karşısında beşeriyetin konuşması söz konusu olabilir mi?

"O gün onlar meydana çıkarlar; onların hiçbir şeyi Allah'a gizli kalmaz. ***"Bugün hükümranlık kimindir?" denir; hepsi: "Gücü herşeye yeten tek Allah'ındır"*** *derler."* [67]

---

[63] İbnü'l-Esîr, en-Nihaye fi garîbi'l-hadîs ve'l-eser, Kahire 1963,s. 111,411.
[64] Buhârî, Fiten, 17; Tirmizî, Fiten, 60.
[65] Buhârî, Fiten, 16.
[66] **Endless blanket:** sonsuz blanket
Endless: s. sonsuz, daimi, bitmek bilmeyen, ebedi, uçsuz bucaksız, ölümsüz, bitmez tükenmez
Blanket: i. battaniye. f. sarıp sarmalamak.
[67] Mümin, 16

SUÇ FİİLİ KUTSÎLEŞMEDEN İŞLENEMEZ!

Suç, cihanşümul bir gerçektir.

Suç, toplumlarda insanlar arası ilişkileri bozan, dayanışmayı zayıflatan ve sosyal yapıyı temelinden sarsarak bozan bir problem olarak çıkmış, tarihin ilk dönemlerinden itibaren, dikkatleri üzerine çekmiştir. **İnsanlar neden suç işlerler?** sorusu, yüzyıllar boyu düşünürleri, yöneticileri, sosyologları, hukukçuları, bilim adamlarını yakından ilgilendirmiş ve hâlâ da ilgilendirmeye devam etmektedir.

Toplumların gelişimi incelendiğinde, her türlü sosyal oluşumun içinde suç niteliği taşıyan eylemlerin çeşitli şekillerde her zaman mevcut olduğu görülür. Bütün insanlığı ilgilendirmesi yanında, suçu oluşturan fiiller, toplumdan topluma ya da aynı toplum içinde zaman içersinde farklılıklar gösterebilirler. Bir toplumda suç olarak kabul edilen bir davranış, başka bir toplumda suç olarak tanımlanmayabilir. Bu ise suçun tarif edilemezliğini çağrıştırır.

E. Durkheim'e göre **suç, normal bir sosyolojik olaydır** ve kendisine özgü bir açıklık ve enerji belirten kolektif duyguları ihlal etmektedir.

Ona göre suçun üç önemli özelliği vardır.

Birincisi, **suç normaldir, çünkü içinde suç işlenmeyen bir toplum imkânsızdır.**

İkincisi, **suç mecburidir, çünkü suçların ihlal etmekte olduğu duygular, bütün kişilerin vicdanlarında vardır ve bunun tersi olan duyguların kişilerin vicdanında yerleşmesine imkân yoktur. Böyle bir durum gerçekleşmiş olsaydı, suçluluk ortadan kalkmaz, sadece biçim değiştirmiş olurdu.**

Üçüncü ve **son olarak da suç yararlıdır,** çünkü suçun bulunmadığı bir toplumda, mutlak bir durgunluk var olacak ve o toplumlar oldukları yerde ve halde kalacaklardır. "Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem buyurdular ki:

"Nefsim kudret elinde olan Zat'a yemin ederim ki, eğer siz hiç günah işlemeseniz, Allah sizi toptan helak eder; günah işleyen, arkadan da istiğfar eden bir kavim yaratır ve onları mağfiret ederdi." [68]

Bu özelliğinden ötürü suç, en önemli sosyal değişim aracı ve kaçamadığı bir kaderidir.[69]

Gelişen toplumlarda kaldırılması mümkün görülmeyen özellik olarak karşımıza çıkan suç kavramı için önemli olan nedir, diye düşünecek olursak, **"Suçun kendisinin mi, yoksa işlenme sebebinin mühim olduğu"** sorusunu cevaplamamız gerekecektir.

Suça giden sebeplerin başında, toplumda işlenilme sıklığı ve inanç mefhumun olumluluğu olgusu vardır. Yani bir insan birini öldürürken her zaman tahrik olarak bu fiili işlemeyebilir. Öyle olur ki bazen bunu idealize ettiği bir faktöre adapte ederek de eylemine geçer. Bunun sonucunda da inancının doğurduğu etik duygularla yaptığı bu eylemi ona huzur verir. Neticenin ne olduğu onu çok fazla ilgilendirmez, artık yapılması mecbur bir iş halini almıştır. Örnek olarak Hz. Ali kerremallâhü vecheyi şehit eden haricinin yapacağı eylemin idealize edilmiş inancı fiile dönüştürmesidir.

---

[68] Müslim, Tevbe 9, (2748) Rezîn şu ziyadede bulundu: "Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem buyurdu ki:

"Nefsim elinde bulunan Zat-ı Zülcelâl'e yemin olsun ki, günah işlemediğiniz takdirde ondan daha büyük olan ucb'e düşeceğinizden korkarım." (Bu rivayet, Münzirî'nin et-Terğîb ve't-Terhîb'inde kaydedilmiştir (4, 20).)

[69] Bkz:**ESENTUR Uğur** Devlet Aleyhine Suç İşleyen Teröristlerin Sosyoekonomik Özellikleri - [Kitap]. - Ankara : Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü -Disiplinler Arası Adli Tıp Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi-193835, 2007.

İnsan yaratılışı icabı, suçu kabullenmede, inkâr edici olarak yaratıldığından dolayı yaptığı eyleminde **“yanlış yapıyorum”** düşüncesini hiçbir zaman benliğinde bulundurmaz. Bu sebeple suçu onun kutsalı olmuştur.

[Günümüzde ise insanları öyle karmaşık anlayış içinde öldürüyoruz ve zulmümüzün sonuçları bizden öylesine titizlikle saklanıyor ki bu eylemin vahşiliğine hiçbir sınırlama gelmiyor. Bazılarının diğerlerine zulmü ise, eşine rastlanmadık boyutlara ulaşıncaya dek devam edecek, olduğu görülmektedir.

Zalim Neron'un bile girişemeyeceği bir işe girişen sıradan bir müteşebbis, çokbilmiş doktorlarının tavsiyesine kanan hastalıklı zenginlerin banyo yapması için insan kanıyla dolu bir havuz yapmak isteseydi, kabul gördüğü ve uygun usullere riayet gösterdiği takdirde hiçbir engele karşılaşmadan bunu yapabilirdi. Ama bunu, insanları doğrudan kanlarından vazgeçmeye zorlayarak değil, istenileni yapmadıkları takdirde hayatlarının tehlikeye girdiği ihsas ederek yapardı.

Bugünün dünyasının insanları, on dokuzuncu yüzyıl teknolojisinin göz alıcı, eşine rastlanmadık ve muazzam başarılarına rağmen hayatlarından lezzet alamıyor. Şüphesiz ki tarihin hiçbir döneminde on dokuzuncu yüzyıldaki kadar maddi başarıya (mesela, insan tabiatının kuvvetlerinin fethi gibi) ulaşılamadı. Fakat yine şüphesiz ki, tarihin hiçbir döneminde, giderek canavarlaşan şimdiki dünyamızdaki kadar ahlaksız, insanın hayvani ihtiraslarına hiçbir kısıtlamanın getirilmediği bir hayat yaşanmadı. On dokuzuncu yüzyılda ulaşılan maddi ilerleme gerçekten muazzam; fakat bu ilerleme, **Atilla, Cengiz Han** veya **Neron**'un zamanında bile şahit olunmayan şekilde ahlakın en temel şartlarını ihmal etme pahasına satın alındı ve halen de satın alınıyor.][70]

İnsanlığın temelinde bulunan fıtratın, geçerli temellerini tahrip eden ikna edici düşünceler olmasa idi, suç hiçbir zaman olgunlaşmaz ve işlenilmezdi. Bu nedenle inancın temelinde bulunan ikna, aldanma ve mecburiyetin harmanında yoğrulmuş bireyin fiillerini yorumlayıp işlerken sebep-sonuç ilkesinin hangi temele dayandıracağını bizim bilmemizde ise sonsuz kriterler ortaya çıkacaktır. Suç, işleyen açısından günah olarak düşünülmezken, karşı tarafın kıstaslarında olan umdeler onu yererek cezalı duruma düşürür. Ancak doğan etkileşimdeki denge ise kuvvetlinin tarafına doğru eğilim göstermektedir. Neticede eylem iki etki arasında suç veya doğruluk olarak tespit edilir. Bu ise sonsuz döngüden ve başkalaşımından başka bir şey değildir. Hakikatte eylemin insanlık aynasına düşüşündeki neticesine bakmalıyız. Çünkü umumi ahlak suçun alanını daraltmaktadır. Allah Teâlâ göndermiş olduğu son kitap Kur’ân-ı Kerim’de suç olarak kabul ettiği eylemlerin sınırlı oluşu ve güzel ahlakın geniş bir bölüm tutması da yapılan işlerin vicdana olan etkiyi ön plana çıkarır ki, bu **“ilâhî kuvvet”** in tecellisidir. Eğer insan Allah Teâlâ’yı severse, yaratıcının yarattığı her şeye karşı merhamet duyacağından, eylemlerindeki karşı taraf sendromuyla karşılaşmayacağını bilmemiz lazımdır.

Mehmet Akif Ersoy bir şiirinde bu konuyu şu şekilde değerlendiriyor.

Ne irfandır veren ahlaka yükseklik ne vicdandır
Fazilet hissi insanlarda Allah korkusundandır
Yüreklerden çekilmiş farz edilsin Havfı Yezdân’ın

[70]**TOLSTOY trc. Zeynep GÜLEÇ** Din Nedir? [Kitap]. - İstanbul : [s.n.], 2005. , s. 30

Ne irfanın kalır te'siri katiyen ne vicdanın

Hulasa kişi yaptığı işin doğuluğundan çok, sonuçlarını karşı taraf ile değerlendirmesi, fiillerindeki suç olacak unsurların azalmasına neden olacağı kesindir. **(Empati)** İnsan ancak bu şekilde ahlakî cephedeki olgunluğa kavuşup kıyamet günü mahcup olacağı durumlardan kurtulmuş olur. Bu durum Allah Teâlâ'nın insana bağışladığı büyük lütuflardan biridir. Allah Teâlâ bir kula eğer azap kapısını açarsa, o kul bütün fiillerinden huzur ve mutluluk duymasını artırır ki, bu o kulun helak olduğunun işaretidir. Çünkü mahlûkatın isyandan dolayı mürekkep olan bir çamuru vardır. Bu durumdan da Allah Teâlâ'ya sığınırız.

FITRATI KURBAN ETME

Allah Teâlâ'nın öngördüğü ve bizden istediği dini hayatın makro şekilde yaşanıldığı bir gelecek için tedbirler almamız ve bazı tavsiyelere uymamız gerekmektedir. Bu tavsiyeler sayesinde, geleceğimiz hakkında olumlu sonuçlar elde etmemize imkân sağlanacaktır.

Anlaşılıyor ki, geleceklerin temeli şimdiki ve geçmişteki kavramlarıdır; ancak ihtimaller ***"geleceğin"*** gelecekteki simgelenişini de kapsarlar. Geleceğe dair temeller her ne kadar şimdiki temelden farklıysa da mevcut temelle ilişkilidir. Dolayısıyla gelecekteki ihtimaller sadece hayal edilen şeyler olmak yerine gelecek için anlam taşıyan temelleri içinde barındıracaktır. O halde temelin bugünkü durumu gelecekteki ihtimallerin bir ön şartı da olmayabilir. Bilindiği gibi insanlar mevcut olanı, geçmişle karşılaştırma aracılığıyla, kendilerini ve hayatlarını kıyaslarlar. Bu süreç de hem olumlu hem de olumsuz nitelikli ***"ihtimaller geleceklerin"*** oluşmasına katkı sağlayabilir. Buna göre, bugün başına gelen herhangi bir şey ile yarın kendisinin başına ne gelebileceğini düşünebilir ve kurtuluş çareleri aranır. Sonuçta kurtulan da kaybeden de birdir. Çünkü zaman geçmiştir. Zamanın geleceğine ve geçmişine ne türlü yolculuk yapılırsa yapılsın çıkar yolun olmadığı görülecektir. Bu nedenle kurtuluşun temelleri **Allah Teâlâ'nın gösterdiği** hedefler ile kazanılır. Bu hedefleri bulmak ise üç şeyle gerçekleşecektir.

a- Allah Teâlâ'nın ihsanı ve devamıdır.

b- İnsanın doğru bilgiye ulaşması ve nübüvvet nuruyla aydınlanmasıdır.

c- Kurtuluşu talep eden insanın kendi iradesidir.

Bunlarla birlikte bunların olması için kulun hazırlanması gerekir. Allah Teâlâ'nın ihsanı ile iman nimetine kavuşan kulun, İlâhî lütfun bir yansıması olarak gönderilen rasüllere ve onların getirdikleri vahye muhalefet etmemesi ve bunun gereklerini yerine getirmesi gerekir. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve selleme ve onun Allah Teâlâ katından getirdiği kesin olarak bilinen her şeye, gönülden bağlılık göstermesi esastır. Bu esaslara yardım edecek tavsiyelere de uymakta gerekebilir. Kavuştuğu veya bulduğu tavsiyelerin yapılması ve yapılmaması da çok bir anlam ifade etmeyeceğidir. Ne garip tecellidir ki, çok doğruları zamanında yanlış anlayarak hüküm verdiğimiz olmuştur ve olacaktır. Bu konuda en önemli olan hususlardan biri **fıtratı** esas almaktır. Yani, Allah Teâlâ'yı da kabul etmektir. **Allah Teâlâ insanlara son rasülünü göndermiş ve fıtratın kemalini beyan etmiştir.** Eğer bir anlaşılamayan durum zuhur ederse, bu manada kesinleşmiş bilgiler ve geçmişin tecrübeleri ile kendimizi sapkın ve dalâlet yollarından imtina ederek muhafaza etmemiz gerekmektedir. Çok şeyde istenilen seviyede bir çözüm olamayınca, geçmiş hayatın işareti ile güne ışık tutmakta ayrı sorunlar ortaya çıkarmaktadır. Yani bugünü geçmişte yaşamak demektir ki, geleceğin sıkışmasına sebep olur. **Sıkıntıların ve meselelerin çözümü için geçmişe gidilmesi yanına geçmişi bugüne getirmek en uygun olanıdır.** Bu nedenle sorunları çözmek için, **Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem dönemine gitmek değil, O'nu bu döneme getirmek gerekir.**

Bugün Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem Efendimiz nasıl hareket ederdi, diye düşünüp hareket edilmelidir. Fakat günümüz için tehlikeler arz eden teknoloji çılgınlığında insan fıtratının boğulmasına engel olmayı unutmamak gerekir. Çünkü manevî açıdan zayıf kalmamız, hırsların ürünü olan teknolojik nimetlere insan fıtratının kolay uyum sağlayamaması ile birçok sorunları beraberinde getirmektedir. Bu nedenle hırslarına yetişmekte zorlanan insanlar, hastalıklı sınıfına geçmektedir. Çünkü fıtratı, hayata ve kavuşma hırsına yenilince nevrozlu bir hale dönüşmüş olacaktır. Çağımızda ise sömürgeci güçler ve sapık ideolojiler, kimliklerin kontrolünü sağlamak için, bol bol uyuşturucu imal etmiş, haşhaş tarlaları açmış ya da olur

olmaz sebeplerden savaşların çıkmasını sağlayarak hedeflerine ulaşmaya çalışmışlardır.

Sonuç olarak artık kontrol edilmesi imkânsız durumlar çıkmıştır. En kolay kontrol etme yöntemi ise kaos meydana getirecek unsurları üretmektir ki, bu her gün kılıf ve kıyafet değiştirerek tekrarlanmaktadır.

İyi bir gelecek için fıtratı bozmamak gerekmektedir. **Fıtrata uymayan hayatın geleceği kurban olmaktır.**

MİLLETLERİN YIKILIŞI NE ZAMAN BAŞLAR?

Millet ve devlet canlı organizmalar gibi doğar, büyür ve sonra heybetli bir çınarın yıkılışı gibi göçer gider. Doğması ve büyümesi ilimle olurken yıkılışında ise ilmi terk edişi vardır. **Eğer bir milletin ilmi alanında fitne başladıysa o yıkılacak demektir. İsterse bu yıkılış yılları alsın**. Muhakkak o yıkımı birinci nesil görmese de ikinci nesil acısıyla tadacak ve dönülmez yolun yolcuları olacaktır. Bu durumun vahim şeklini Osmanlı İmparatorluğunda görebiliriz. Bizans'sın muhteşem devlet mirası üzerinde Fatih Sultan Mehmet'in temelini sağlamlaştırdığı devlet, onun dünyayı terk etmesiyle tekrar yıkılma eğilimine geçmiştir. Birçok tarihçinin yükselme devri olarak bahsettikleri Kanuni'ye kadar olan dönem, aslında duraklama dönemidir. Yükselme Fatih'le başlamış ve bitmiştir. Ondan sonraki her şey gizliden bir yıkılışın hazırlık aşamalarını taşımaktadır.

Osmanlıda yıkılışın başlamasına sebep olan, ilmi hayatın dejenere olmasıdır. Başlangıcı da Molla Lûtfi (hyt. 1494)'nin idamıdır. Bir idam ki sebebi incelendiğinde, içi doldurulamayacak kadar kof ve kudret sahibi ilmiye taifesinin, verdiği zararlar yüzünden devletin **kurt**lanışıdır. Avamın yıllar yılı başaramadığı şeyi, ulema kısa zamanda harekete geçirmekte hiç zorluk çekmemiştir. Bu idam ile, ilmiyede telafisi mümkün olmayan hasarlar meydana gelmiş binlerce yıllık emek heba olup gitmiştir. İşte, **Molla Lûtfî kaddese'llâhü sırrahu'l-aziz (hyt. 1494) Sahn müderrisliğinden idam sehpasına giden yolda bir "kıskançlık kurbanı"** [71] **olurken onun yardımına yetişmeyen kişilerdeki noksanlığın ne olduğunu çok iyi düşünmek gerekir.**

Eğer -resmen zındık ve mülhid ilan edilmediği ve bu sebeple hüküm giymediği için- Şeyh Bedreddîn'i saymazsak, Osmanlı ilmiye geleneği içinde 15. yüzyılda resmen zındıklık ve mülhidlik ile suçlanarak idam edilen ilk ilmî şahsiyet, Molla Lûtfî'dir. Ama o Şeyh Bedreddîn'den farklı olarak, sûfi çevrelerle ilişkisi ve yakınlığı olmasına rağmen onlardan herhangi birine mensup değildir.

Yaşadığı dönemde meslektaşları arasında ***"Deli Lûtfî"*** diye meşhur olduğuna bakılırsa, kalıplaşmış Osmanlı ulema tipinin oldukça dışında bir karakter çizen Molla Lûtfi önce Medrese-i Sâbi'de, sonra Medrese-i Sâmin'de müderrislik yaptığı anlaşılıyor. Ancak, onun bilgisini dağıtmak için kendisini aramakta ve beklemekte olan öğrencilerine ve öğrenmek isteyenlere her gittiğinde, bindiği hayvanını kapının halkasına kendisi bağlayacak, önüne yemini kendisi koyacak kadar tabii; kılık-kıyafetinden bir ayrıcalık beklemeyecek kadar gösterişten uzak, zavâhire karşı umursuz olması arkadaşlarını çileden çıkarıyordu. Sahn müderrisliğinin, Osmanlı yüksek ilmiyesinin hiyerarşik sisteminde, önemli bürokratik mevkilere geçiş makamı ve bu makamın o devirde **sekiz kişilik dar bir kontenjanı** olduğunu bilmek, Molla Lûtfî'nin rakiplerine karşı hareket ve davranışlarını, kendisine karşı tutumlarını ve nihayet başına gelenleri anlamak bakımından çok önemlidir. Molla Lûtfî, Sahn'daki meslektaşlarını küçümsemektedir. Üstelik bu konudaki hissiyatını onların gıyabına veya yüzlerine karşı söylemekten de geri durmamaktadır. Bu mizacı sebebiyle kaynakların **"Lâübâlî-veş ve meczûb-nakş ve melâmî-üslûb tekellüf-meslûb", "Lâübâlî ve şûrîde-reng"** diye niteledikleri, biraz kılık kıyafetine olan ilgisizliği ve pejmürdeliği, fakat daha çok iğneleyici dili, herkesin içinde yaptığı kaba şakaları yüzünden, **"beyne'l-mevâlî Deli Lûtfî dimekle ma'rûf' Molla Lûtfî,** hiç şüphesiz ki bu tavırlarını yalnız meslektaşlarına değil, bazı devlet adamlarına karşı da sergiliyor ve onları da yıldırıyordu. Özellikle Sahn'daki meslektaşları -ve tabii aynı zamanda rakipleri- **Molla Arap, Molla İzârî** diye

[71] (OCAK, 1998), s. 205-227; (GÖKYAY, 1987), s. 1-15

meşhur **Kâsım-ı Germiyânî, Molla Ahaveyn** lakabıyla tanınan **Molla Muhyiddîn b. Mehmed, Hatipzâde Molla Muhyiddîn Mehmed** ve kısaca **Efdalzâde** olarak bilinen Molla Hamîdeddîn gibi ulemanın yazdığı eserler hakkında aşağılayıcı ve küçümseyici ifadeleri, onları çileden çıkarıyor ve Molla Lûtfî'ye diş biliyorlardı. Çünkü O, **Fatih Sultan Mehmet** ve **II. Sultan Bayezit**'in, meclislerinde, sarayın bir geleneği olarak toplanan ve seçtikleri konular üzerinde, huzurlarında kendilerine tartışmalar yaptırdıkları bilginler arasındaydı. Kütüphanesinin başında bulunduğu zamanlarda olsun, daha sonraları olsun, Fatih'le iki arkadaş gibi şakalaşmaları, zekâsının nasıl kıvılcımlar saçtığını göstermektedir. O, kişiliğini daha önceki bilginlerin, sonradan gelenlerce tek el-kitabı bilinen, dokunulmaz sayılan eserlerinde yanlışlar bulacak kadar derin bilgisiyle, bunları ortaya koyacak cesareti de gösterecektir. O, bu yanlışları doğru saymayı, görmezden gelmeyi nefsine yediremediği için, açıklamadan edememiştir.

Ancak onun şehid olmasına sebep olacak bir olayı bulmak çekemeyenleri tarafından zor da olmamıştır. Her zaman olduğu gibi Molla Lûtfi, dersini verdikten sonra **Şeyh Ebû Vefa Zaviyesi**ne gider ve ikindi namazını kıldıktan sonra orada akşam namazına kadar Sahih-i Buhari'den hadisler okur ve onları açıklardı. Sahih-i Buhari'yi açtığı zaman gözyaşlarını tutamaz, bunlar kitabın üzerine iner ve kitap bitinceye kadar ağlardı. Yine bir gün, her gün ikindi namazından sonra yaptığı gibi, Şeyh Vefa tekkesinde Buharî naklederken Hazret-i Ali kerreme'llâhü vecheye ait bir hikâye çıktı.

Hz. Ali kerreme'llâhü veche, gazvelerinden birinde vücuduna ok saplanmış, savaş bitmeden ok kırılmış ve temren[72] vücudunda kalmıştır; temrenin ıztırabı ciğerine işlemiştir. Açılan yara başına işler açmıştır. Hazret-i Ali kerreme'llâhü veche canından usanıp bu tür bir bitmez, dayanılmaz derde uğradığından iyice dertlenmiştir. O kanlı hırsızı gizlendiği yerden cerrahlar çıkarıp ele geçirmek istedikçe Hazret dayanamayıp inlemektedir. Cerrahi müdahalenin acısına dayanamayacağını anlayan Hz. Ali kerreme'llâhü veche, cerraha namaza durmak istediğini bildirmiş ve böylece ok ancak o namazda iken çıkarılabilmiştir. Bunun sebebi, Hz. Ali kerreme'llâhü vechenin namazda kendini tamamıyla Allah Teâlâ'ya vermesi, huşu içinde ibadet etmesi dolayısıyla cerrahi müdahalenin acısını duymamasıdır. Mevlânâ Lûtfi bu kıssayı anlattıktan sonra ağlaya ağlaya

"Hakikat-i hal salât budur. Yoksa bizim kıldığımız amel kuru kıyam ve inhinadır.*[73] *Anda fâyide yoktur" (işte asıl namaz budur; yoksa bizim kıldığımız kuru kalkıp eğilmedir, onda faide yoktur), buyurmuştur. [74]

Ancak bu derste hazır olan ve hocalarına kin besleyen bir kısım talebe, bu sözünü **"vâkı'-ı hâle muhalif nakl"** deyip bu sözü fırsat bildiler. **Arap Molla, Hatipzade, İzâri** [75] bunu bir iftira şekline soktular. Zamanın vezirlerinden İskender Paşa'nın[76] gönlü de Molla Lûtfi'ye kırık olmasından dolayı, **"Molla Lûtfi dâll ve mudilidir, vücudu din-i mübini muhilldir"** diye

---

[72] **Temren:** Okların ucuna demir veya sarıdan takılan parçaya verilen addır. Menzil oklarına maden yerine kemik takılır ve ona da "soya" adı verilirdi. Temren ile soyanın takılışında fark vardı. Temren oka; ok ise soyaya takılırdı.

[73] **İnhina:** Eğilme, münhani olma, yay biçimine girme, kavislenme.

[74] Hoca Sâdeddîn, II, 548; Hüseyin, II, 400b.

[75] Müderrisler

[76] **İskender Paşa: Fatih** Sultan Mehmed'in yakın adamlarındandır. 880/1475'de Bosna beyi, 885/1480'de Bosna Beylerbeyisi olup 888/1483'de vezir oldu.890/1485'de tekrar Bosna valisi 894/1488'de tekrar vezir oldu. 904/1498'de üçüncü defa Bosna valisi olup 912/1506'da ölmüştür. Cesur, çalışkan, vazifesine düşkün bir vezirdi.

padişaha teftiş olunmasını arz eder. Padişah kendisine bu uydurma iftira anlatılınca bozulup ***'bu, uydurulmuş bir iftiradan başka bir şey değildir deyip 'hayır, bu haber doğru değildir; bu sözün ve bu konunun doğru olması ihtimalden uzaktır. Bu husus görülsün'*** deye ferman etmiştir.

Neticede âlimlerin en bilginlerinden **Hatipzade, Efdalüddin, Mevlâna Ahaveyn** ve başka ileri gelenlerden meclis kurdular. Molla Lûtfi'nin dersinde hazır bulunan ders arkadaşları, Molla Lûtfi'yi teftişe geldiklerinde ve o mahut mecliste ***'namaz dedikleri kuru kalkıp eğilmedir, ona itibar yoktur'*** dedi diye, Molla Lûtfi'nin sözünü gerçeğe aykırı olarak anlattılar. Meclis kurulup da Molla Lûtfi'yi getirdiklerinde kendisine dediler ki:

“Sen Allah'ın bu kadar lutfuna mazhar olmuş bir kişisin. İçin faziletlerle dopdolu bir bilgi hazinesi olduğu halde, hidayet yolundan çıkıp dalalet yoluna yönelmişsin.”

Molla Lûtfi, **“hâzihi firye-i bilâ mirye”**[77] deyip şöyle dedi:

“Benim Allah Teâlâ tarafından gelen imanım ve doğruluğum, Allah Teâlâ'nın bunda yazılı olan emirler ve nehiyler hakkında imanım muhakkaktır. Ben esasta İslam dinindenim, yedi kat gökler gibi hiçbir bozuk yanım yoktur ve benim güzel itikadımın güneşi, zeval bulmaktan yücedir. Benim dindarlığımın tadı ilhad zehriyle acılanmamıştır; benim itikadımın şükrü zeval bulmaktan uzaktır. Benim için bu hususta söylenenler yalan ve boş laftır. Hâşâ bende küfür ve ilhad olsun, bu küfrü kâfirlerden başka işleyenler yoktur” diye sözünü bitirdi.

Bu mecliste iki yüz kadar kimse vardı. Her biri bir madde nakl edüp ***“hakikaten o Hak ile batılı ayırt eden kâfi bir sözdür; o, bir şaka değildir”,*** diye gerçekmiş gibi Molla'nın ilhadına şehadet eylediler. Molla Lûtfi, o şahitlerin yalanları meydanda olan şehadetlerine karşı **“onların, bu söyledikleri hakkında hiçbir bilgileri yoktur”** diye yalan şehadetlerini ileri sürdüyse de orada bulunan ve onu mahkûm etmek üzere toplanmış olan ulema(!) *“bu şahitlerin şehadetleri şeriatça makbul ve bizim yanımızda geçerlidir”* deyip gereğini yapıp imzaladılar... Bu ulema takımından **Hatipzade, Mevlâna İzâri,** hiç duraklamadan katline karar verip kanının dökülmesinin mubah olduğuna hükmettiler. Lakin **Mevlâna Efdalüddin, Mevlâna Ahaveyn** tereddüt edip çekinmeden idam edilmesine ve öldürülmesine hükmetmeye cüret etmeyerek haksız yere öldürülmesinden çekindiler. Sonra **Ahaveyn** de birincilere katıldı. Bu husus padişaha arz olundukta, türlü araştırmalardan sonra, ulemanın ittifakıyla hükmün yerine getirilmesine ruhsat verilmiştir.

İskender Paşa kol [78] oldu Molla Lütfi’yi ondokuz gün hapsetti. Kendisine gücenmiş olan bilginlerden **Çömlekçizade Kemal Çelebi** ve arkadaşları başka şeyleri arz edip bazı hususlara dahi şehadet ederler. Sultan Bayezit da katline bir şey diyemeyerek rıza gösterir.

Lâmii Çelebi bu durum için şu kıt'ayı söylemiştir:

Mülkün adaletli padişahı Sultan Bayezid ki onun kahrından fitne köşeye sinmiştir.

Zindana Lûtfi'yi habs etti ki ilhad ile suçlanmıştı, onun tutuklanmasına Hak tarafından şu tarih erişmiştir:

Doğru yoldan çıkmış olan Lûtfi zindana atıldı.[79]

---

[77] “Bu bir yalan sözdür.”

[78] Kolağası: Eskiden mevcut olan yüzbaşı ile binbaşı arasındaki rütbe.

[79] Âşık Çelebi, 106a. Aslı Farsçadır.

GÖKYAY Orhan Şaik Molla Lutfi [Kitap]. - Ankara : Kültür Bakanlığı, 1987.

OCAK Ahmet Yaşar Zındıklar ve Mülhidler [Kitap]. - İstanbul : Tarih Vakfı ve Yurt Yayınları, 1998.

Molla Lütfi, 1494 rebiyülâhırının yirmi beşinci salı günü şehid edilip **Ebu Eyyüb-Ensâri radiyallâhü anh** çevresinde ve defterdar merhum Mahmut Çelebi'nin mescidi yakınında defn edildi.

Molla Lûtfi, öldürüleceği yere giderken yolun iki tarafında duran Müslümanlar onun tekrar tekrar kelime-i şehadet getirerek Müslümanlığını ve imanını doğrulamıştır. Hatta rivayet olunur ki öldürülüp de can verirken mübarek başı toprağa düşünce temiz dilinden Allah Teâlâ'nın birliğine şehadet getirmiştir.

Molla Lûtfi'nin idamına fetva veren **Hatipzade** ile onun şiddetli aleyhtarlarından **İzâri** de onun ölümünden sonra çok geçmeden ölmüşlerdir. Hatipzade Molla Lûtfi'nin katline fetva verip de akşam evine geldiği zaman yanlışlarını meydana çıkaracağını işittiği ***Haşiye-i Tecrid*** adlı kitabını kastederek **"kitabımı elinden kurtardım"** demiştir. Oysa Hatipzade kat'iyyen gücenmeyeceğine yemin ederek Molla Lütfi'den çekinmeden yanlışlarını göstermesini istemiş; o da bu kitaba bir reddiyye yazmıştır. Şeyhülislam Efdalüddin'in Molla Lûtfi'nin idamını gerektirecek bir suç bulunmadığını söyleyerek heyetten çekilmesi üzerine; Hatipzade'nin heyetin başına niçin geldiği ve Lûtfi'nin katline neden fetva verdiği, **'kitabımı kurtardım'** demesi ile açıkça anlaşılmaktadır.

Birileri kitabını kurtarırken gelecek nesillere attığı korkaklık, gerçeği söylemeden çekinen, hakikati haykırmak şöyle dursun, yaltakçı tiplerin doğmasının da ilk temelini atıyordu. **Bir olay umuma mal olduğunda onun gizli yaptırımlarını tespit etmek mümkün değildir. Bu tür olayların bilinçaltlarına attığı etkileri görmek şöyle dursun geri dönüşü olmayan binlerce hüsranı da vardır.** Düşünülecek olursa yüksek mevkideki ilmiye sınıfı şahsiyetlerinden kaç tanesi bu türlü bir tehdidin karşısında gerçeği söyleyebilirdi. Bu olaydan günümüze gelirsek, ilmiyenin olur olmaz meselelerle yıpratılması Molla Lûtfi'nin idamını ve neticelerini hatırlatmaktadır. **Lütuf eli orakla kesilirse, çekic örse vurmaktan kendini alamayacaktır.** İlmiye ile uğraşmanın tek sonucu filmleri çekilen uyduruk kurgulamalara sermaye olan senaryo olmaktan başka bir şeyi doğurmayacak olmasıdır. Sonrada **"biz bir zamanlar neydik…."** söyleyene **"bugün filmin çekiliyor"** derler. Eğer bir millet ebed davasında ise ilmiyesini, filmiyeye çevirmekten kendini kurtarmalı, bulanık olmaktan sakınmalıdır. Mantığın eğri düzlemde de doğru sonuçları vardır. Önemli olan devlet ve millet sevgisini ciğere kadar indirmektir. Fakat ciğersiz ve duygusuz birçok insan, sırf egolarını tatmin etme ve zarar verici şeyler üretmekten geri durmaktadırlar.

Allah Teâlâ'ya bu türlü hallerden sığınmak ise hepimize düşen görevdir.

FİKİR ADAMI (DÜŞÜNÜR)

Fikir, toplumlar ve insanlık için kıymet biçilemeyecek değerleri ifade etmektedir. Ancak asıl gaye, fikrin hayata geçirilebilip, uygulanabilir nitelikte olması gerektiğidir. Fikir ***"insan başını fare kafasından ayıran tek hassa"*** [80] dır. Necip Fazıl Kısakürek, fikirlerinin geniş bir kitleye tesir etmesi amacıyla kendisinin ifadesiyle ***"fikir öfkesi"*** ne ihtiyaçtan bahseder. İnsan ve cemiyet hayatında bir anlam ifade etmeyen fikirleri, ***"zarını yırtmamış bir tohum"*** [81] görmektedir. O zaman itibarı ile kabul görmemesi nedeniyle zayi edilmemesi gerekir. Fikrinde çilesini de beraberinde çekmeye razı olmak, kuvvet bulunmasına yardımcı olmak gerekir. ***"Öfkesi olmayan fikir de, tüfeği olmayan asker"*** [82] gibi zamanla yıpranmakta, her türlü taarruza maruz kalmaktadır. Fakat **zamanımızda fikirler para etmez hale getirilmiştir**. Düşünen kişiler ezilmesi için bazı güçler sürekli baskı yapmaktadır. Bu güçler emperyalist güçlerin düşünen insanlara karşı hazırladığı entrikalardır. Bugün öyle bir hale gelinmiştir ki Finansal Kurumlar bile bu çetelere destek olmaktadırlar. Mesela **kitap okumanın artması için parasal destekler verilmezken eğlence türü etkinliklere ise paralar su gibi akıtılmaktadır. Uçan havai fişekler sanki toz olan fikirlerin son çığlıklarıdır.** Bu nedenle uçan her havai fişeğin karşılığında, eğitimde bir katkı yoksa o kişi ya da kurumlara sorumlu oldukları hatırlatılmalı ve sermaye sahiplerinin kazancının seviyesine göre **siyasi, eğitim, kültür, sanat, edebiyat felsefe vb.** konuları içeren eserlerin insanlara ulaşılmasını sağlamak mecburiyeti getirilmelidir.

Hali hazırda zengin ve elit tabaka teknolojiyi kontrol etmek amacıyla açtığı özel okullarda düşünceyi ele alan eğitimden çok teknoloji hedef almıştırlar. Yani, düşünme, fikir üretme unutturulursa kontrol edilmesi ve ele geçirilmesi kolay bir nesil kolay bir lokma olacaktır. **Teknoloji eğitimi pahalıdır.** Bu eğitimin yakınına dahi yaklaşamayan diğer guruplar ise fakir kalır, geçim kaygısı yüzünden düşünmeye fırsat dahi bulamayınca, şahsiyeti olumsuz yönde gelişerek, **potansiyel suçlu olma yolunda aktif eleman** olur. Sonuçta bu kişilerin hedef kitlesin de, yine refah seviyesi yüksek olan insan, millet ve devlet olması da önemli değildir. Varlığını bulamayan, bu yüzden olgunlaşamayanın kaybedeceği bir şey olmayacağı gibi, arzularına kavuşmada ise ilkel tavrı olan hayvanî yönü harekete geçecektir. Çünkü düşünme unutturulunca, hayvanî şahsiyet, ruhanî ve ulvî gerçeği baskı altına alacaktır. Parçalanmış bir nesil sendromu ile yıllarca başıboş vahşiler gibi etkilendiği ve emelini duyduğu bir şeyi kalmayıncaya kadar, karamsar duyguları ile rasüllerine isyan eden, yıllarca çöl hayatına mahkûm olan Yahudiler, kinle, nefretle, yoğrulmuş topluluklar haline gelip dünyanın başına bela olmuşlardır. [Yahudilerin yetmiş yıllık Babil esareti, insanlığın ebedi kalacak çilesinin başlangıcı olmuştur. Bu esaretin kıyamete kadar intikamını almaya söz veren, vicdanı azapsız kavim, madde dünyasında olduğu kadar ruh ve düşünce dünyasında da insanlığa yapabileceği bütün zulmü yapıyor.][83]

Fikir adamı sayısı düşen milletlerin, yıkılma kaderlerini görmek için kehanete lüzum yoktur. Bu nedenle millet olarak kendimizi sorgulamaya biran evvel başlamamız lazımdır. Ne var ki mukallitleri dahi sahte olan bir dönemin içindeyiz. Zamanımızda inançlının riyakâr olması mantıken olumlu görünürken, inançsızlar, davasızlar da mukallit olunca insan hayıflanmadan

---

[80] İman ve Aksiyon, Bedir Yayınları, İstanbul,1964, s. 8.
[81] "1001 Çerçeveden", Büyük Doğu, İstanbul,1944, s. 30, s.2;
[82] İman ve Aksiyon, Bedir Yayınları, İstanbul,1964, s. 8; Ayrıca bkz. Akif Emre, "Büyük Doğu ve Gelecek Tasavvuru", Hece Dergisi Necip Fazıl Özel Sayısı, s. 52.
[83] Nurettin TOPÇU: Ahlak Nizamı (İstanbul,1999), s. 205

kendini alamıyor.

İnsan için sonuçta tek çare kaderi olan çalışmaktır. Allah Teâlâ bile her an bir yaratma içinde olup hareket halinde olunca, insanın tembellik yapmak gibi bir hakka sahip değildir. Mehmet Âkif ERSOY diyor ki,

"Mâsivâ bir şey midir? Boş durmuyor Hâlik bile;
Bak tecelli eyliyor, bin şe'n-i gûnâgûn ile."[84]

[84] Allah Teâlâ'nın dışındaki varlıklar, zaten çalışıyor. Hâlik bile boş durmuyor, Yaratıcı dahi devamlı çalışıyor, ihtiyacı yokken çalışıyor; sen sıkılmazsan otur. Allah Teâlâ her an yarattığı bin bir çeşit yaratılmış ile tecelli ediyor diyor.

GEÇMİŞİMİZ GELECEĞİMİZDİR

Geçmişi olmayan geleceğin varlığı, kaybolmaktan öte geçemez! ***"Kaybolmak" ,*** ateşe düşmüş odun küllerinin tekrar dönüşümü için geçecek haller ile tasarruf ve tesadüf ihtimallerinin hesabı kadar zordur. Geçmiş, geleceğin güç kaynağı durumunda olduğundan, bu kaynak kurutulunca, üçüncü nesil için hedefsiz olmaktan başka çıkar yol bırakmaz.

[Şahsiyet, mutlak manada bütün maziyi, mazi olaylarının muhteşem sentezini kaybettiği zaman, işte bu insanları tımarhane kliniklerinde buluyoruz. ***Hafızasız fert olmadığı gibi, hafızasız millet de olmaz.*** Mazide bir milleti kurmuş olan ve millet hafızasının bütün servetini teşkil eden yaratıcı kuvvetler elde tutuldukça o millet kendi şahsiyetine bürünmüştür. Ancak o millet, ruhen istiklâline sahip sayılır. Mazinin bu ulvî mirasına mukaddesat denir. Büyük milletler muhteşem mazilerinin sahibi oldukları için, daima büyüktür.][85]

[Fatih'in, alnında Rönesanslar parıldayan simasına bakın. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin emelini gerçekleştirmek için gemilerini dağdan aşıran hükümdar, kafalardan kule yaptıran Cengiz'lerin torunu değildir. Varna'da ve İkinci Kosova'da düşmanları tarumar etmek üzere Manisa'daki çilehaneden çıkıp gelen bir dervişin oğludur. Dünyanın en büyük zaferlerine muhteris olan Yıldırım gibi bir kumandan, kahpe düşmanı arkadan vurmaya tenezzül etmeyerek, sonunda sekiz ay bir demir kafesin içerisindeki işkencelere katlanan ve kendisi gibi nice millet büyüklerinin dayanılmaz ıstıraplarına önder olmuş bir Türk büyüğüdür.

Bizans bir takım avare kılıçlara mı teslim olmuştur? Topkapı Sarayı'nda görülen, bir tarih ve bir milletin siması değil midir? Bu şehrin, bir milletin şehri, belki de bir milletin beyni olduğunu ispat eden, cihana ilân eden yüzlerce minare değil midir?

Her köşesinde bir devlet harikası, bir millet zaferi yükselen bu toprak, bu vakfen Fatih'lerin bize emanetidir. Ve bu toprakların üstünde yasayan insan, eşref-i mahlûkattır. Bu millet, bu vatan çocuklarının insanlık sahnesinde önderi, büyük Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemdir. Onlar seherden geceye kadar vakit vakit O'nu hatırlar, O'na olan sevgilerini tazeler. Ahlâkî yapısı insanlığa örnek olacak insanlar tarafından kurulan millî birlik, ulu devletimizin en kuvvetli temelini teşkil ediyordu. Altıyüz yıl bu millet, kendi sinesinde parça parça, fırka fırka ayrılık nedir bilmedi. Fatih'in anlayış ve âlicenaplık taşıran kalbi. Bizans'ın Rum halkını da birliğimize hayran bir bağlılıkla fethetmiştir. Vatan bir aile ocağı haline gelmişti.][86]

Milletimizin son yüzyılda verdiği İstiklal Mücadelesinin temellerini de oluştururken, Gazi Mustafa Kemal'e destek veren insanlar, bu kuvvetini yine dinden almış ve onunla aynı paydaları paylaşmıştır. Bu sıkıntılı dönemde de, milletimiz, içindeki cevheri bir şekilde dışarı çıkarıp, geleceğe yön vermek için harekete geçirmiştir. Dünya, eğer bir inkılâp bekliyorsa, bunu başaracak olan yine milletimizin birlik ve beraberliğinden alacağı kuvvet olacaktır. Bu kuvvet hiçbir zaman kaybolmadı ve kaybolmayacaktır da…Geleceğe umutlu bakanların, geçmişlerinde zulüm ve kan yoktur. Tarih bu açıdan bakıldığında, milletimiz için bu acı durumları hiç yaşatmadı. Bazen bir şekilde bazı oyunlar oynansa da, kuvvetli inanç ve millî değerlerimizle bunun üstesinden gelmeyi başarmış, milletimizin önemini ve ne kadar gerekli olduğunu, dünya ve tarih her zaman itiraf etmek mecburiyetinde kalacaktır.

---

[85] TOPÇU Nurettin Hazırlayanlar: Ezel Erverdi-İsmail Kara Yarınki Türkiye [Kitap]. - İstanbul : Dergâh Yayınları, 1999., s. 154-155

[86] Nurettin TOPÇU: Büyük Fetih (İstanbul, 2003), 16-17.

BİZ NİÇİN İLİMDE GERİ KALIYORUZ?

İlimde geri kalmanın sebepleri halk değil alim geçinen kimselerdir. Halk denilen avam tabakası ne verilirse muhakkak onu kabul temeye hazırdır. Halk bir şekilde bazı şeylere kavuşamamıştır. Fakat bir konuda ihtisas yapmış kişi ise işin inceliğine vakıf olduğundan istediği şekilde karşı tarafı yönlendirebilir. Çok zaman kişiler der ki "**biz ilim konusunda geri kaldık".** Bunu diyenler yine ilim ehli olan kişilerdir. Çünkü halk neyin gerisinde kaldığını nereden bilecek ki? Elinde mihengi olmayanın taklidi aşabilen sözü olabilir mi?

Bu konuyu biraz açalım.

YÖK'ün idaresinde olan **TEZ TARAMA** sitesi vardır. Bir kere olsun izinli tezlerini gördünüz mü? Ben sürekli bir konuda yazı yazacak olsam öncelikle fedakâr devletimin bu sitesine bakmadan edemem. Niçin mi derseniz?

Çünkü bir konuda yapılmış en küçük araştırma en azından yüzlerce kitabın karıştırılması ile oluşmaktadır. İşin garip tarafı burada başlamaktadır. İzinli tezlerin büyük çoğunluğu veya hepsi denecek şekildeki kısmı **YÜKSEK LİSANS TEZİ**dir. Doktoralardan okunmaya izin verimiş olanlar %2yi bile geçmiyor. Hani derler ya **"insanımız cahil, kitap okumuyor"** bence kitaplar okutturulmuyor denilse daha revadır. Bazı doktora yapmış olanlara soruyorum **niye insanlarımızı, devlet imkânlarıyla hazırladığınız ve yaparken maaş aldığınız tezinizi paylaşmaktan çekiniyorsunuz veya imtina ediyorsunuz. Zaten bu tezin oluşmasında devlet size imakanları sunmadı mı, millete borcunuz yok mu?**

Cevap çoğu zaman cevap susmak oldu.

-Geçenlerde Murat Bardakçı Beyefendi bir televizyon programında kendi kitabının bir tez şeklinde intihalinden bahsedince anladım ki, birileri üretmediği fikir ve araştırmayı kendilerine mal edince foyalarının çıkmasından korkuyorlar. Aslında niye korkuluyor ki, kaynağını gösterip bir şahsiyeti kendinden önce bu işi başarmış veya bulmuş demek insanı aptal yerine mi koyar?

- Bir ilim ehli için vatanını ve milletini sevmek milletini düşünmek yerine ikinci plana atmak gizli bir sadakatsizliğin işareti midir?

-Tezleri kitap olarak basılan kişilere yayın evlerinin telif haklarında bu türlü verilmiş izinleri ticari kaygıyla iptal ettirmeleri midir?

-Ünvan almış kişilerin birileri tarafından alacağı eleştirlere tahammül güçlerinin olmaması mıdır?

Bu düşüncelere çok şey ilave edebilirsiniz.

Bence devletimizin imkânları ile yapılmış araştırmaların ve tezlerin milletimizle paylaşmak bütün eğitim camiamızın boynunun borcudur. Bugüne kadar yapılmış bu araştırmalarda yetimin hakkı olduğunu düşünerek kaygılardan uzaklaşıp milletin hakkını millete ödemek için önce ilim ehline düşer. Zannediyorum ki yarın kıyamet gününde Allah Teâlâ milletin bu hakkını talep edecektir. Çünkü cahil bırakılmış bir millette en büyük vebal ilim ehline düşer. Her şeyin zekâtı vardır. İlmin zekâtı ise paylaşmaktır. Eğer bunu başaramazsak yarın uygar devletlerarasında bizim olmamız mümkün değildir. Ayrıca eğer bir âlim insanlar arasında anılmak istiyorsa onun eserlerini halka ulaşmasında fedakar olmasından başka çaresi yoktur. Halk garip ve biçare görünür. Fakat değer verdiğine yıllarca sahip çıkar. Halka mal olmuş kişileri yıllar yok edemez. Bu kişilerin tek özelliği vardır. O da nefislerine milletini tercih etmeleridir.

GÜNAH VE TÖVBE İLİŞKİSİ

Üzüntü duyma ile ceza verme kavramlarının aynı şeyler olmadığı bilinmedir. Bu nedenle, doğruluk adına yapılan hareketlerde dahi, bu ayrıma dikkat etmek gerekir. Tekrarlanması istenmeyen bir davranışın engellenmesi amacıyla, bilinen tepki ile karşılık verilmesi cezayı, bilinmeyen sonuçlar ise üzüntüyü meydana getirir.

Ceza ve mükâfat kelimelerinin eşdeğer kullanıldığı yerler vardır. Üzüntüde bulanıklık hali mevcutken, cezada açıklık hali daha belirgindir. Cezanın karşılığında karamsarlık hali bulunmazken üzüntü de karamsarlık durumu vardır. Bu nedenle her cezalı duruma düşen üzülmez. Üzülen kişi ise, hem cezasının karşılığını, hem de eziyetini beraberinde çeker.

Terbiye metodunda, cezanın üzüntüye sebep ve ikilem oluşturduğundan insan hata ve günaha bakarken olumsuz yönden değil, olumlu yani yapılabilir açısından göz atmalıdır. Bu güne kadar insanlara tövbeyi anlatanlar, kurtuluş yerine kaosu ve ağır teklifleri beraberinde yükleyerek, insanları çıkmaza götürmüşlerdir. Çoğu zamanda biçare durumuna düşmüş insanı, daha çok biçare durumuna getirerek, onu acımasız bir ilah ile baş başa bırakmışlardır. İlâhî dinlerde tövbe anlayışına bakarsak;

İslâmiyet'te kişinin işlediği günahtan dolayı pişmanlık duyması, tövbe edilen günahı kesinlikle terk etmesi ve günaha kesinlikle geri dönmeme hali,

Yahudilik'te kişinin tövbesi yeterli olmayıp Allah Teâlâ'nın veya mağdurun affetmesi,

Hıristiyanlık'ta suçtan dolayı pişmanlık duyulması, günah çıkarılması vardır.

Yahudilikteki tövbe inancı, İslâmiyet'teki kul hakkı ile örtüşmektedir. Yahudilik ve İslâmiyet'te pişmanlık, bağışlanma çok önemli yer tutarken, Hıristiyanlıkta ise merhamet ve sevgi ön planda olduğu görülmektedir.

Üç dindeki anlayış farklılıklarıyla, toplumlarda sürekli uyuşamazlık baş göstermesine sebep olmakta, tövbe fonksiyonu da yeterince etkisiz hale getirilerek, hükmetmek isteyenlerin etkileme aracı haline dönüştürülmektedir. Yahudilerin, genellikle mağdur olduklarını ileri sürerek insanlığı suçlamaları, haksızlıklarını sürekli haklılığa çıkarma gayretleri altında yatan gerçek neden tövbe inançlarındaki saplantılarıdır. Yahudilikteki ırkçı anlayışın şekillendirdiği tövbe inancı ile hiçbir zaman sürgünlerin ve katliamların mağdurları tarafından affedilmeyeceğinden, Yahudilerden kin ve nefret duygularını silmelerini beklemek mümkün değildir.

En mantıklı olan, Tövbe etmenin Allah Teâlâ'nın bir emri olduğunu bilmemiz sebebiyle, insanın bunu hem geçmişi hem de geleceği ile yorumlaması ve doğru görülene dönüş sağlaması gerekir. Çünkü yapılan ve gerçekleşen şeylerin geriye dönük telafisi mümkün olamadığı hallerde, akıl ve mantık çerçevesinden hareketle, müspet ve insanlık için gerekli doğruyu en nihayetinde bulmak zorundayız. Bu da dinimiz İslâm'ın gereğidir. İnsanlığın hata ve doğruluk çizgisinde tövbe denge unsuru olunca, tahterevallinin hangi tarafında olduğumuz o kadar önemli olmasa gerek. İnişli çıkışlı bir hayatı olan insanın, sürekli emir babında olan tövbeyi kullanarak, kendini emniyete alması daha münasip olacaktır. Çünkü [**"Tûbû ilâllah"**[87] âyet-i kerîmesinde hem işaret vardır, hem müjde vardır. Eğer kabul etmeyeler idi. Emretmezler idi. Emir kabule delildir. Hatayı görmekle bile.]

Ey günahkâr kişi geçmişine bakıp üzülerek kendine ceza vermek yerine, Rahman olan Allah

---

[87] **"Rabbinizden mağfiret dileyin; O'na tevbe edin; doğrusu Rabbim merhamet eder ve çok sever."** (Hud, 90)

Teâlâ'nın emirlerine itaat edip, salih kullar ile hemhal olup geleceğini düzenlemeye ve doğrultmaya çalış. Umulur ki tövbe edenlere karşı Rabbimiz mağfiret sahibidir.

"Kim haksız davranışından sonra tövbe eder ve durumunu düzeltirse şüphesiz Allah onun tövbesini kabul eder. Allah Teâlâ çok bağışlayıcı ve esirgeyicidir."[88]

[88] Maide, 34

AGORA FİLMİNİN DÜŞÜNDÜRDÜKLERİYLE "KADIN"

Agora… Eski Yunancada "şehir merkezi" anlamına gelir. Şehrin, sosyal, ticaret ve politik, toplanma yeri anlamlarında da kullanıldığı gibi şehirdeki seçimler, duyurular bu meydanlarda yapılır.

Film, 4. Yüzyılda yaşamış, bilinen ilk İskenderiyeli kadın matematikçi, filozof ve astronom olan Hypatia'nın (370-415) çok az şey bilinen hayatını işleyip, Roma İmparatorluğu hâkimiyetindeki İskenderiye kentini ve yaşadığı dramatik olayları anlatmaktadır.

Hypatia, o dönemde İskenderiye Kütüphanesi'nin bilinen son yöneticisi ve matematikçisi Theon'un kızı ve kütüphanede her dinden öğrencisine Batlamyus (Ptolemy), Öklid ve Diophantus etkisinde felsefe ve matematik dersleri veren bir pagan bilim insanıdır.

İskenderiye kütüphanesinin Roma İmparatoru Julius Sezar tarafından, M.Ö 48 yılında yakılmasından sonra, tekrar toparlandığı ve eski ihtişamına kavuştuğu düşünülen günlerde, İskenderiye'de ki sorunlu politik yapıyı, Hiristiyanlar, Yahudiler ve Paganlar arasındaki dini karmaşa ortamı işlenmektedir. Hıristiyanlığın, tüm imparatorluk içine hızla yayılmaya devam ediyor olması, **bu yayılmanın sınırının, kendilerinden olmayan kimselerin bile tahammülün kalmadığı nokta**ya varıncaya kadar, Hypatia'yı bir kaç açıdan iyice zor durumda kalmasına neden olmaktadır. Var olduğu dünyayı sorgulayan ve gerçeği arayan bir kişilik olarak, her hangi bir dogma ya da dogmatik fikri kabullenmeyen kadın olarak sergilediği duruştaki kararlılığı ile aslında, erkeğe karşı bir üstünlüğün sergilenişi gösterilmektedir. İçindeki aşkı, bir erkekle paylaşamayacağı kadar büyük olup, bunun yerine gökyüzündeki yıldızlar ve güneşe karşı ilgi göstermektedir. Hypatia, bir yandan ılımlı Hıristiyan yönetimi ile, diğer yandan gerektiğinde şiddet kullanmaktan çekinmeyen fanatik ve bağnaz Hıristiyanlar arasındaki, güç kavgasının tam ortasında kalmasına rağmen, ateist inancından asla vazgeçmiyor. Şehrin valisi ise Hypatia'nın gösterdiği gücü kendinde bulamaz.

Bizde bu filmde işlenen tema ile inançların durumundan çok, kadınının durumuna göz atmak istiyoruz. Çünkü birçok büyük olayın genellikle kadın merkezli olarak çıktığı ihtimalini hatırlamamız ve düşünmemiz gerekir. Erkek gücün temsilcisidir. Kadın ise o gücün kanalize edileceği mecradır. Genellikle mazlum durumunda olmak kadına kalsa da, sonunda olaylar hep kadının istediği şekilde neticelenmiştir.

[Allah Teâlâ, Kur'ân-ı Kerim'de mahlûkatı çift yarattığını belirtmekte olup bu bağlamda ayetlerde Hz. Âdem aleyhisselâm'ın sonrasında ona eş olmak üzere yaratılan birisinden de bahsetmektedir:

"Kaynaşmanız için size kendi (cinsi)nizden eşler yaratıp aranızda sevgi ve merhamet peydâ etmesi de O'nun (varlığının) delillerindendir" [89]

Kaynaklarda, bu kişinin Hz. Havva olduğu ve onun Hz. Âdem'in kaburga kemiğinden yaratıldığı rivâyet edilir. Buradan Hz. Havvâ'nın farklı bir şekilde-canlının bedeninden yaratıldığı anlaşılmaktadır.

Başka bir ifadeyle Âdem aleyhisselâmı topraktan yaratmaya kâdir olan Allah Teâlâ, **Havvâ'yı topraktan yaratmayarak her türlü yaratılış gücüne sahip olduğunu göstermiştir**. Yani kadın başka bir yaratılıştandır.

Râzî (hyt. 606/1209), Hz. Âdem aleyhisselâm ve Hz. Havvâ'nın yaratılışıyla ilgili **"Sizi bir tek**

---

[89] Rum, 21

nefisten yaratan, ondan da yanında hazır bulunsun diye eşini yaratan O'dur." [90] Anlamına gelen âyetin yorumunu yaparken şu hususa dikkat çekmiştir:

İnsanı bir tek kemikten yaratabilen Allah Teâlâ'nın, onu ilkin yaratmayla da yaratabileceğini vurgulamıştır. Bu âyetteki (**min**)–edatıyla ise Hz. Âdem aleyhisselâmın kendi türünden ona eş olarak birisinin yaratıldığı kastedilmiştir. Söz konusu âyetin tefsiriyle ilgili Mâtürîdî (hyt. 333/944), **tüm erkeklerin Hz. Âdem aleyhisselâmdan ve tüm kadınların da Hz. Havvâ'dan yaratıldığına dikkat çekerek kendi dönemine kadar iddia edilenlerden farklı bir yorum yapmıştır.** [91]

Mâtürîdî'ye göre kadınların yaratılışı eşlerine izafe edildiğinde ise kadınların erkeklerden yaratılmış olması söz konusudur. [92] Yine aynı mealde olan Rûm sûresinin 21. âyetinin tefsirin yaparken Mâtürîdî (hyt. 333/944), Hz. Havvâ'nın yaratılışıyla ilgili rivâyetlerden öte, buradaki **"enfüsiküm"** kelimesi üzerinde durarak insan için başka bir canlıdan değil de aynı cins veya türden bir eş ve varlık yaratılmasına işaret edildiğini belirtmiştir. [93] Bu âyetin öncesinde insanın topraktan yaratılışı, sonrasında ise göklerin ve yerin yaratılışının Allah Teâlâ'nın varlığının delillerinden oluşu ifade edilmiştir. Bu anlamda Hz. Âdem'in yaratılışının yanı sıra Hz. Havvâ'nın yaratılışının da Allah Teâlâ'nın delillerinden olduğunu ifade eden Kur'ân-ı Kerim, insanın insandan yaratılması hadisesini âhiretin imkânı bağlamında ele almıştır.][94]

Havva'nın, Âdem aleyhisselâmdan yaratıldığını kabul edersek, yani Kur'ân-ı Kerim'de [95] **"ondan da eşini yarattı"** ifadesiyle ilk doğurganın erkek olduğu manası çıkar ki, bu beşeriyette erkeğe verilmemiş bir özelliktir. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve selleme atfedilen hadisi şeriflerde de eğe kemiğinden yaratıldı ibaresi İsrâili haberdir. Çünkü bu konu Allah Teâlâ tarafından gizli tutulmuştur. Kadın bahsedilen ayetin işareti ve **"sizi bir tek nefisten yarattı, eşini de ondan yaptı…"** [96] ile Âdem aleyhisselâmın nefsinin karşı kopyasını yarattı demek daha uygun olacaktır. Çünkü ayetin devamında

"..gönlü buna ısınsın. Onun için eşine yaklaşınca o hafif bir yükle hamile kaldı, bir müddet böyle geçti, derken yükü ağırlaştı. O vakit ikisi birden kendilerini yetiştiren Allah'a şöyle dua ettiler: 'Bize sâlih yaraşıklı [97] **bir çocuk ihsan edersen, yemin ederiz ki, kesinlikle şükreden kullarından oluruz!' .."** [98] denilmesi, bize Adem aleyhisselâmın yalnızlık psikozuna[99] düştüğünü, üreme bilgisine haiz olup bunun da kendi içinden (nefsinden) olacağının bilgisine sahip olduğunu anlatıyor

Bu nedenle kadın topraktan değil de nefs, nefes ve hava cinsinden yaratıldığı için Havva (canlı şey; yaşayan; hayat) adı verilmesi de yine buna işaret etmektedir.

Hadislerde **(Eğe kemiğinden yaratılması)** olarak bahsedilmesi belki akciğerlerin nefes ile

---

[90] A'râf , 189; Nisâ, 1; el-En'âm,98; Zümer, 6

[91] Havas Kitaplarında rukye tariflerinde bu ifadeyi destekleyen cümleler bulunur. **"…Benî Âdem ve Benâti Havva.."** (Âdemin oğulları ve Havva'nın Kızları…" olararak geçen bu ifadeler kadın ve erkek yaratılışındaki bir ledünnî bir farklılığı göstermektedir.

[92] Mâtürîdî, Te'vilâtu ehli's-sünne, II, 317

[93] Mâtürîdî, a.g.e., IV, 40; Elmalılı, Hak din Kur'ân dili, IV, 167 vd.

[94] (ABUZAROVA, 2007), s. 65-66

[95] Nisa, 1

[96] A'raf, 189

[97] Yaraşık: isim; Yaraşma, uyma, uygunluk. Atasözü, yaraşık almak

[98] A'raf, 189

[99] Psikoz, ruhsal denge bozukluğu

olan irtibatı nedeniyledir. Bu bağlamda kadın aslî olarak topraktan yaratılmayıp tebdil olmuş toprak olan Âdem aleyhisselâmın nefsinden-nefesinden yaratılmıştır.

[Zira insanın nefesi, metafizik ilâhî düzeyde **nefesü'r-Rahmân** şeklinde isimlendirilen mananın bir suretinden ibarettir.] [100]

Âdem aleyhisselâmın yaratılışında meleklerin tesviyesi [101] bulunurken Hz. Havva'yı Allah Teâlâ Âdem aleyhisselâmın nefesinden (kaburga kemiği denilmesi) yarattığından, kadın yaratılış yönünden erkekten daha üstün ve latif yaratılmıştır.

Onun için beşer neslinin devamında yeni bir canlı için uygunluk gösterme özelliğine sahip olmuştur. Eğer bu hal olmamış olsaydı erkek kadına karşı meyletmekte zorlanabilirdi. **Hz. Mevlâna Celâleddin Rûmî kaddese'llâhü sırrahu'l azîz buyurdu ki;**

"Sen bizim eşimizsin; işlerin başarılması için eşlerin aynı huyda olmaları lâzımdır. Eşlerin birbirine benzemesi lâzım. Ayakkabı ve mestin çiftlerine bir bak! Ayakkabının bir teki ayağa biraz dar gelirse ikisi de işine yaramaz. Kapı kanadının biri küçük, diğeri büyük olur mu? Ormandaki aslana kurdun çift olduğunu hiç gördün mü? [102]

Sûfî dedi; 'Biz fakir, zavallı ve düşkünüz; hatunun ailesi mal sahibi ve haşmetli. Evlenmelerinde bu denklik nasıl olur? Bir kapı kanadı tahtadan, bir kapı kanadı fildişinden. Nikâhta her iki çiftin denk olması gerekir. Yoksa darlık olur, rahatlık kalmaz." [103]

Aliyyü'l-Havvas kuddise sırruhu'l-azîz de bu konu hakkında buyurdular ki;

"Karı ve kocanın ahlâkını inceleyince, kadınının ahlâk ve davranışı erkeğinki gibidir. Çünkü kadın ondan yaratılmıştır. Bir kimse kendi huyundan habersiz ise, kendi eşinin huy ve ahlâkına bakmalıdır. O zaman kendi huy ve ahlâkını aynada görmüş gibi, kendisine göz kırpıp baktığını görür."

Kur'ân-ı Kerim'de kadın için öğretilmesi tavsiye edilen sure Nur olarak geçer. "Nur" **un meleklerin yaratılış mayası olması kadına verilen değerin işaretidir. Bu nedenle kadın ve erkeğin etkileşimi ve muhabbetleri arttı. [Kadına bağlanan ve acı çekenlerin, sevgi ve izdivacın kelepçeleri bileklerinin etlerine gömülenlerin, kadına sarılarak ellerindeki avuçlarındakini yitirenlerin, o güzelim isimlerini, şan ve şöhretlerini, sağlıklarını, yaşanmaya değer canım hayatlarını, Allah Teâlâ'da, öz-ben'de var olmayı elden çıkaranların da kendilerine göre olacaktır cevapları. Bu kişiler şöyle haykıracaklardır:**

Kadın, yücelerden çekip aldı bizi!][104]

[100](ÇAKMAKLIOĞLU, 2005), s. 185

[101]**Tesviye:** Seviyelendirme. Düzleme. Beraber etme. İki şeyi müsavi etme. * Bir neticeye bağlama

[102] Mevlânâ, Mesnevi, II, Beyit:2308-2311

[103] Mevlânâ, Mesnevî, IV, Beyit: 190-195.

[104] (GRABER, et al., 1998), s. 9

KAYNAKÇA

ABUZAROVA Ülker Âhiret İnancının Dinî-Felsefî Temelleri [Kitap]. - İstanbul, : Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlahiyat Anabilim Dalı Kelâm Bilim Dalı 208646 (Doktora Tezi), 2007.

ALTUNTAŞ İsmail Hakkı Havvanın Kızları [Kitap]. - İstanbul : Gözde Matbaacılık, 2009.

ÇAKMAKLIOĞLU M. Mustafa Muhyiddin İbnü'l-Arabi'ye Göre Dil-Hakikat İlişkisi Marifetin İfadesi Sorunu [Kitap]. - Ankara : Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İslam Bilimleri (Tasavvuf) Anabilim Dalı, 2005. - DoktoraTezi,.

GRABER Gustav Hans ve trc:Kâmuran ŞİPAL Kadın Psikolojisi [Kitap]. - İstanbul : Cem, 1998.

Sonuçta anladığımız kadarıyla kadın çok güçlüdür. Ölümüne de olsa davasından vazgeçmeme konusunda erkek ile her zaman boy ölçüşür. Çok zamanda geçtiğini unutmamak gerekir. Siyasetin geçmiş manzaralarında kadın ile ilgili konular sürekli değişimlerin ana teması olmuştur. Bu konuya en güzel örnek askeri ve siyasî dehâ olan Gazi Mustafa Kemal Atatürk'tür. O devrimleri uygulamada erkekler hakkında yaptırımlara giderken kadınlara tavsiye sınıfından modern hayatı yaşamalarını istedi. Çünkü biliyordu ki bir kadın ancak doğruyu kendisi ikna olunca yapardı. Atatürk Şapka Kanunu ilan ederken kadınların çarşaflarına dokunmamış ve kendi istekleri ile bırakmalarını istemiştir. Kadınlarda Avrupâi yaşam tarzını benimsemişlerdir. Bu cihetle düşünüldüğünde siyasetçilerin kendilerine ve miletimize Atatürk'ü örnek almaları gerekmektedir.

Hypatia ateist bile olsan, duruşun, erkeklere unutulmaz bir örnek oldu.

ALDATMAK GERÇEKTEN KÂRLI MIDIR?

İnsanlar, içlerindeki bencil arzuları tatmin edildiğinde mutlu olurlarken, aynı zamanda da uslu çocuklar haline dönüşürler. Bu sebeple, bütün dünyayı saran, tüketen insan modeli meydana gelmiştir. Biliyoruz ki, duygu ve isteklerimizi bir şekilde bastırıp kontrol edemezsek, çok tehlikeli sonuçlar doğuracaktır. Psikanaliz "bilinçdışı" dediğimiz zihnin gizli kalmış bölümünü keşfetmek için, birçok yöntem bulmaya çalışırken, beynimizin bilinçli bölümünden dahi bir şekilde haberimizin olamaması, insanın bilmece olmasına sebep olmaktadır.

İnsanlar, içlerindeki ilkel güçlerini açığa çıkarmakta sorun yaşamazken, bu güçleri nasıl durduracağını bilmekte, bir o kadar zor olduğu görülmektedir. İnsanların içinde gizli kalmış irrasyonel güçler, fikrî birçok unsuru etkilemektedir. Onun için sürekli birileri, insanları kontrol altında tutmak, sömürmek için bilinçaltı dediğimiz, irrasyonel duyguları, bilinçli duygularımızı etkilemekteki teknikleri, acımazsızca kullanmaktadırlar. İstedikleri şeye ulaşabilmek için, her yolu kullanmak ve benimsemek, onlar için bir hoşgörü olmaktan da geri kalmaz. Çünkü sonuçta ondan bir kazançları vardır. Mesela televizyonda bir program seyrediyorsunuz... Konuşmanın tam ortasında bir konuya tam kendinizi vermişken bir **"Reklam"** patlıyor veya ekranda yanıp sönüyor. Gözümüzün muhteşem algısıyla fotoğrafı çekiliyor, sesi kulaklardan beyine ve kalbe ulaşıp, benliğimize doğru hareketle, kısa sürede içinde bilinçdışına gidiyor. Burada hatırlamamız gereken bu işlerin ne kadarının etik olduğudur.

İşte **"Gizli İkna Ediciler"** de diyeceğimiz bu unsurların hedefi insanlar olup, onları birer kuklalara çevirmeleridir. İnsan hayatını, maddî ve mânevi boyutu ile beraber düşünecek olursak, **"gizli ve açık ikna ediciler" '** i sorun olmaktan çıkarmak, yine insanların kendi ellerinde olacaktır. Allah Teâlâ, çok cömert olduğu için, murat edilen her şeyi yaratmakta asla cimrilik göstermez, böyle bir ihtimal dahi yoktur. Muhakkak şerrin cezasını dünyada yada ahirette verecektir. Fakat murat edilen fiillerin meydana gelmesinde zâtı asla acizlik göstermez. Bu nedenle insanların çoğu aldanırlar. "**Her yaptığımız oluyor, Allah Teâlâ bir şey demiyor, Allah Teâlâ bunun neresinde?"** gibi aldanacağı durumlar karşısında dahi maalesef bir tepki gösterememektedirler.

İnsanların maddî boyutundaki olan bu durumun manevî alanda da olacağını unutmamalıyız. Bu alışverişin manevî boyutu ise daha acıklıdır. Çünkü ruhun etkilenmesinin, geri dönüşümü çok daha zor olmaktadır. Bu nedenle, manevî boyuttaki duyguları harekete geçirenlerin, hedef olarak kabul ettiği mesut ve dindar bir hayatın oluşmasında, rastgele atışlar yapan kör avcı gibi olmamaları ve her işi önceden iyice hesap etmeleri gerektiğini, baştan kabul etmemizin daha iyi olacağını ifade edebiliriz.

"Bir kişi insanların dindar olmasını istiyor", diye düşünelim,

Temiz kalpli adayını ilk etapta, dini kimliğe uydurmaya çalışırken, çoğu zaman engelleri aşabilmek için, insanlara önerdiğiniz dinî unsurun tayininde, zamanlama ve olgunlaşma faktörünü unutursak, sonuçta onu kaybedeceğimizi bilmemiz gerekir. Bu ise kazanayım derken, değişik bir tüketilen olma durumunu açığa çıkarır. Bu sebepledir ki birçok kişi, dini hayata yönelmiş iken, tepkileri oluşturan nedenlerden ötürü, bir daha dönmemecesine tüketilmiş olarak eritilir ve kaybedilir.

Bilincin etkilerden kurtulmasını düşünmek yanlıştır. Fakat bilincin, yönlendirici ve ikna edicilerden korunmasını sağlamak amacıyla tedbir almanın ise çok zor olduğu görülmektedir. Gerçeklerin örtüştüğü paylaşımları korumak, yine insanları ve insanlığı sevmekten geçtiğini hiçbir zaman unutmamamız gerekir.

Her şey, tüketicilik kavramı altına girince, bir fakirleşme olacağı aklımıza hiç gelmemelidir. Maddiyatını bitiren zengin, yoksullaşınca ve dine güvenini insanlar kaybedince, ortaya çıkabilecek tek sonuç, nevrozlu bir kişiliğe bürünmek olduğu görülecektir. Sürekli harcama ve kazanç ilkesi ile düşünenler, baştan bireylerini kaybederek, milletlerin sonunu kıyamete hazırlamakta olduklarını rahatlıkla söyleyebiliriz. Bu sonuçla ise, dengesiz ve ulaşılmaz idealistliğin etkisini bugünden görmek mümkündür.

Hulasa, insanı bir marketçi zihniyeti ile sömürmek yerine, onun ömrünün mutlu kısmını uzatmaya çalışmak, devlet ve millet üzerine borçtur. Tüketen insanlardan oluşan toplumların, çöküşü mutlaka bir yerden başlayacaktır. İnsanların istemediği veya ihtiyacı olmadığı bir şeyi aldırmak, çok kolay şekilde cennete girme yollarını vaad edip, basit işlerle büyük sonuçlara gidilebileceğini umarak, Allah Teâlâ'nın rızasına kavuşma hayallerinin bedellerini, bir kısım insanlar öderlerken, suçlunun kim olduğunu bulmak ise çok güçtür.

Ayrıca Allah Teâlâ'nın dahi kullarını rabliği ile tüketmediği yani ibadetler ve istekler yumağına çevirmediği, yeri geldiği zaman tövbesini kabul ettiği insana, saygı duymayanların akıbetlerini insanlığın geçmişine bakınca çok daha iyi anlaşılır. Tüketilen insanlar aldatıldıkları için zalimlere karşı kendi elleri ile teslim oldukları için savunacak bir mazeretleri dahi yoktur. Onun için mazlum denilince akla gelenlerin içine tüketilen insanları başa koymak belki en doğru sonuçtur.

Allah Teâlâ'm insanları aldatanlardan mazlumların haklarını almanı niyaz ediyoruz.

REKLAMIN SINIRSIZLIĞI

Ticarette, girdilerin ucuz olarak elde edilmesinin sağlanması ve kâr marjını başlangıç noktasında yukarıya çıkartılması çok önemlidir. Bunu yapabilmek için çok akıllı ve becerikli olmak, tedbir ve önlem almak gerekir. Ancak bunun zor bir iş olması nedeniyle, insanların zayıf ve irrasyonel yönlerini kullanarak, hedeflerine elde edip ulaşmayı düşünenler de çıkmaktadır. Bu şekilde, ticareti hem etkileyip hem de yönlendirirmiş olabilirsiniz. Mesela; insanların günlük dinlemek ve bilmek zorunda olduğu haber programları yanı sıra dizi, magazin, spor ya da yarışma programlarını takip eden büyük bir izleyici kitlesi bulunmaktadır.

Haberlerle ilgili programında kendi reklamınızı yapmak istiyor musunuz?

Çünkü bu en ucuz reklam ve bilgilendirme çeşididir.

Yaşadığımız zaman içersinde bunun en güzel şekli, bir şekilde uygulanabildi. Çok büyük paralar ile başaramayacağınız bir reklamı, birileri bütün kanallarda aynı saatte vizyona koyabilmek imkânını bulabildiler.

Bu tür reklamların Freud modeli sınıfına girdiğini belki duymuşsunuzdur. Haberlerde bir hırsızlıktan bahsediliyor. Hem de olmayacak bir yerde. Birde görüyorsunuz ki, herkes o yer ve fuardan haberdar oluyor.

Burada psikanaliz ilminin verileri ortaya çıkıyor. Yani, kazanma hırsı içinde olanların, irrasyonel duyguları kullanarak, insanların bilinçaltlarını harekete geçirmelerinin bir yolunu bulduklarını görüyoruz.

Kazanma hırsı, insanlarda doğası gereği oldukça fazladır. Fakat bu kadarının da, çok fazla olduğunu düşünebiliriz.

Ancak, bunu düşünmek yerine, getirdiği zararları düşününce, “kazanmak için her şey mubah mı? ” sorusunu sormak içimizden de gelmiyor değil…

Aslında insanları ellerine alıp, bozuk para gibi evirip çevirenler, sınırlarını zorlayınca, kendilerini yok eden bakteriler gibi olacağını unutuyorlar. Aşılması zaman ve ihtiyaç gereken herhangi bir şeyi, vaktinden önce elde edenler, hormonlu meyveler gibi zararlı olacaklarını niçin unuturlar? Çünkü zayıflık insanî bir özellik olup, sürekli kullanılan bir şey olmaktan kendini hiçbir zaman kurtaramamıştır.

Sonuçta; ister dünya ister ahiret için olsun, her ticaretin gayesi kazançtır. Ancak haksızlıklar sonucu elde edilen kârların, sonunda ziyan getireceğini unutmamak gerekir.

İnsanların geçim sıkıntılarının arttığı bir dönemde, haber kanallarında, mücevher reklamı yapmak için, akla hayale gelmez saçma sapan işlere tevessül edenler, acaba ekmeğin hesabını yapan insanlardan özür dilemeleri gerektiğini düşünmeleri için ne yapılması gerektiğini, onlara anlatabilmek için söz dahi bulamıyoruz…

Hepimizin gayesi, insanları zengin-fakir demeden mutlu edebilmek için her alanda çalışmak ve gayret etmek olmalıdır. İnsanların zayıf yönlerini kullanarak daha çok zengin olmak yerine, onlara nasıl daha faydalı olabileceğimiz hususunda düşünmemiz, bu amaç doğrultusunda hizmet ve mal üretmemiz halinde, toplumumuzun daha güzel ve mesut olmasını sağlayacaktır.

Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem buyurdu ki;

“Bizi aldatan bizden değildir.”

RASÛLÜLLAH SALLALLÂHÜ ALEYHİ VE SELLEME SALÂT Ü SELÂM VE FAZÎLETLERİ

Allah Teâlâ, Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin şerefini ve yüceliğini belirtmek için, bizzat kendisi O'na salât etmiş, meleklere ve müminlere de O'na salât etmelerini emretmiştir. Nitekim Allah Teâlâ Kur'an-ı Kerîm de buyurmuştur ki;

"Muhakkak ki Allah Teâlâ ve melekleri, Nebi'ye salât ederler. Ey îmân edenler! Siz de ona salât edin ve tam bir içtenlikle selâm verin"[105]

Salât; **"sallâ"** fiilinden mastar olup, mastar makamında kullanılan bir isimdir.

Lügat mânâsı, **hayır için edilen duâdır.**

Istılâh manâları ise; biri, belirli vakitlerde belirli zikirler ve özel rükünlerden oluşan namazdır. İkincisi bütün islâm ulemâsının hemen hemen aynı fikirde olduğu görüş ise; **"Salât; Allah Teâlâ'dan rahmet, meleklerden duâ ve istigfâr, müminlerden ise duâ"** manasındadır. Ancak genellikle Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve selleme yapılan salât hatıra gelir. Müslümanlar salât ü selam ile Allah Teâlâ'dan, Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemi dünyâ ve âhirette yüceltmesini talep etmektir.

Salât, izâfe edildiği kişilere göre farklı anlamlar kazanır:

Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve selleme salâtın anlamı; O'nu ta'zîmdir. Buna göre **"Allahümme salli ala Muhammed"** (Ey Allah Teâlâ'm, Muhammed'e salât et) sözünün anlamı; **"Muhammed'i büyük kıl"** demektir. Büyük kılınması, hem dünyada hem âhirettedir. Dünyâda büyük kılınması ismi anılarak yüceltilmesi, dininin ızhârı ve şerîatının devamıyla gerçekleşir. Âhirette büyük kılınması ise, sevabın bol olması, ümmetine şefâatçi yapılması, Makam-ı Mahmûd'la fazîletinin ebedîleştirilmesiyle olur."

Selâmın Anlamı

Selâm; selâmet, esenlik, emniyet anlamlarına gelir. Bu kelime teslim ve bütün âfetlerden, noksanlıklardan, kerîh görülen şeylerden selâmet bulma, emin olma, kurtuluş manasında **"selleme"** fiilinden mastardır. Selâm aynı zamanda Allah Teâlâ'nın bir ismidir. Selâmın Allah Teâlâ'dan olması ise, **"Allah Teâlâ, rahmeti seni korumayı, gözetlemeyi üzerine almıştır, kefildir."** demektir. Selâmın bir de itâat etme ve sulh içerisinde bulunma anlamı vardır.

Istılah mânâsı ise, Allah Teâlâ'dan dünyâ ve ahîrette, Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin rızâsına ve yüce kadrine muhâlif olabilecek âfet ve noksanlardan O'nu uzak eylemesini talep etmek demektir."

Salât ü Selâmın Hükmü

Allah Teâlâ'nın Kur'an'da emrettiği en önemli konulardan biri de, müslümanların rasûllerine karşı sorumlulukları arasında yer alan ve rasül sevgisinin ızhârı olan salât ü selâmdır. Bunu emreden Kur'ân-ı Kerim âyeti şöyledir:

"Muhakkak Allah Teâlâ ve melekleri Nebi üzerine salât ederler. Ey îmân edenler! Siz de O'na salât edin ve tam bir teslimiyetle selâm verin." [106] Bu ayetteki emir bağlayıcıdır, emrin yerine getirilmesi gereklidir. Başka bir deyişle her müslümanın Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve

---

[105] Ahzâb, 56
[106] Ahzâb, 56

selleme salât ü selâm getirmesi farzdır. Ancak bunun zamanı, şekli, mekânı ve sayısı konusunda açıklama yapılmadığı için ulemâ farklı yorumlar yapmıştır. Allah Teâlâ emrinde, bir defa veya birçok kez diye bir kayıt ve sınır getirmemiştir.

Şifâ-i Şerîf müellifi Kadı iyaz, konu ile ilgili olarak, bir vakitle sınırlı olmaksızın Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve selleme salât ve selâm getirilmesinin vâcip olduğunu, Allah Teâlâ'nın Kur'an'da bunu emrettiğini, müctehid imâmların ve diğer âlimlerin bu emrin vücûb ifâde ettiği husûsunda birleştiklerini söylemiştir. Fakat âlimler salât ü selâmın vaktinde ihtilâf etmişlerdir. İmâm Mâlik ve Hanefî âlimleri,

"Her müslümanın ömründe bir kez salât ü selâm getirmesi farzdır." derken, Şafiî ulemâsı ise, **"Farz olan salât ü selâm, namazda okunandır. Bunun dışındakiler farz değildir"** demişlerdir. imâm Ahmed b. Hanbel de, İmâm Şafiî'nin bu görüşüne katılmıştır.

Kitapların başlangıcında salavâta yer verme (salvele) âdeti de Hârun Reşîd zamanında H.181 yılında başlamıştır. İsminin her geçtiği yerde salavâtı okumak ve yazmak ise daha sonra, muhtemelen hicrî IV. Asırda hadisçiler tarafından âdet hâline getirilmiştir.

Bu açıklamalardan sonra salât ü selâmın hükmü hususunda ulemânın görüşlerini aşağıdaki şekilde özetlemek mümkündür:

1. Taberî'ye göre, müstehaptır.
2. İbnü'l-Kassâr'ın nakline göre, "vâciptir ve bu hükümde icmâ edilmiştir."
3. Ömründe bir kere salât ü selâm okumak vâciptir. Namazda da olsa namaz dışında da olsa vâcib yerine gelir. Tıpkı kelime-i tevhîd gibi. Hanefîlerden Ebû Bekr er-Râzî, ibn Hazm bu görüştedir. Kurtubî de onların görüşüne katılmış, yalnız **"salât müekked sünnetler gibidir, onların vâcib olduğu zamanlar salât ü selâm da vâciptir."** diye ilâve etmiştir
4. Namazda son oturuşta teşehhüdle, namazdan çıkış selâmı arasında vâciptir. Şafiî ve kendisine tâbi olanlar bu görüştedir.
5. Teşehhütte salât okunması, İmâmı Şafiî ve Ahmed b. Hanbel'e göre farz iken, Şa'bî ve İshâk'a göre vâcip, İmâm Mâlik, Hanefîler ve cumhûra göre sünnettir. Farz diyenlere göre salavât terk edilecek olsa, namaz iptal olur, yeniden kılınması gerekir. Bu görüşünden dolayı Şafiî tenkid edilmiştir.
6. Ebu Cafer el-Bâkır: **"Teşehhüd diye bir kayıt koyulmadan, salât ü selâmın, namazın herhangi bir yerinde okunması vâciptir"** derken, Ebû Bekr ibn Bekr el-Mâlikî, **"Sayı ile sınırlanmadan çokça okunması vâciptir"** demiştir.
7. Bir kısım Hanefîler, bir kısım Şafiîler, Tahavî, Halîmî, Zemahserî ve Mâlikîlerden İbnu'l-Arabî: **"Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin ismi geçtikçe, hatırlandıkça salât ü selâm getirilmelidir. Böyle yapmak ihtiyata uygun olandır"** demişlerdir.
8. Zemahşerî'nin naklettiğine göre, **"Bir mecliste Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin ismi birçok kez geçse de, bir kere salât ü selâm getirilmesi yeterlidir, her seferinde salât ü selâm getirilmesi ise müstehaptır."**

Bütün bu hükümlerden anlaşıldığı üzere, ulemâ, salât ü selâmın vâcib olduğu hususunda ihtilâf etmemiştir. Hangi şartlarda vâcib olduğunda ihtilâf varsa da en uygunu, Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin ismi geçtikçe salât ü selâmın getirilmesidir.

Hakîki Salât ü Selâm Okumanın Anlamı

Allah Teâlâ kelîme-i şehâdette müslüman olmanın ilk ve temel şartı olarak, Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin adının kendi adıyla birlikte zikredilmesini emretmiştir. Allah Teâlâ kendisine karşı yapılmasını istediği itâati, Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve selleme itâat

edilmesine ve kendisine gösterilmesi gereken sevgiyi, O'nun sevgisine bağlamıştır. Nitekim Allah Teâlâ Kur'an-ı Kerim'de:

"(Rasûlüm) De ki: Eğer Allah'ı seviyorsanız bana uyunuz ki, Allah Teâlâ da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın. Allah Teâlâ çok bağıslayıcı, çok esirgeyicidir."[107] ve

"Kim Rasûl'e itâat ederse, muhakkak Allah Teâlâ'ya itâat etmiş olur"[108] diyerek bunu açıkça ifâde etmiştir.

Bu ayetlerken anlaşıldığı üzere, Allah Teâlâ kendisine itâatten hemen sonra Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve selleme itâat etmek vâciptir.

Salât ü Selâmın Faydaları

Âlimler ve mutasavvıflar salât ü selâmın, Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin şeref ve mâkâmını yücelten ve Allah Teâlâ'nın indindeki kadr u kıymetini belirten bir ibadet olduğunu beyân etmiş, bu yüzden salât ü selâmla meşgul olan kişiye birçok nimetin ihsân olunacağını ifâde etmişlerdir. Bu sayede Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin bereketiyle, dualar kabul olur, ihtiyaçlar giderilir, acı ve hüzünler giderilir, kul ilâhî rahmete nâil olur, dünyada ve ahirette maksadına ulaşır.

Birçok ulema eserlerinde salât ü selâm getirmekle elde edilecek faydalardan bahsetmiştir. Bu cümleden olmak üzere aşağıdaki maddeleri özet olarak şöyle sıralayabiliriz:

1. Kul Allah Teâlâ'nın emrini yerine getirmiş olur.
2. Salavâtta, Allah Teâlâ ve müminler müvâfakat etmiş olur.
3. Salavâtta melekler ve müminler muvâfakat etmiş olur.
4. Bir defa salât ü selâm getirene Allah Teâlâ on defa salât (rahmet) eder.
5. Allah Teâlâ'nın ve meleklerin kendisine salât etmelerini hak eder.
6. Allah Teâlâ'nın rahmetine nâil olur.
7. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin şefâatine nâil olur.
8. Salât ü selâmına mukabil, Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemde ona salât eder.
9. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve selleme duyduğu sevgi artarak devâm eder.
10. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem tarafından sevilmeyi hak eder.
11. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin çeşitli ikramlarına nâil olur.
12. Salât ü selâm getiren müminin ismi Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve selleme arz edilir.
13. Salât ü selâm, Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin ümmeti üzerindeki hakkını ve O'nu ümmetine bahseden Allah Teâlâ'ya karşı vazifesini en azıyla da olsa edâ etmeye vesile olur.
14. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin örnek kişiliğinden etkilenmeye ve O'nun kişiliğiyle aynîleşmeye vesile olur.
15. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemi rüyada görebilmeye vesile olur.
16. Kıyâmet gününde Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemle musâfaha etmesine vesile olur.
17. Müminin kıyâmette Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve selleme yakın olmasına vesile olur.
18. Manevî sülûka başlayan mürîd için en önemli vird ve şeyhi olmayanın şeyhi olur.
19. Kulun hidâyetine ve kalbinin hayât bulmasına vesile olur.
20. Salât ü selâm ehl-i sünnetin şiârıdır.
21. Salât ü selâm okuyana on hasene yazılır, on günahı silinir ve on derece yükseltilir.
22. Duânın başında ortasında ve sonunda okunursa kabulüne vesile olur.

[107] Âl-i İmrân, 31
[108] Nisâ, 80

23. Günahların affına ve ayıpların kapanmasına vesile olur.
24. Ölmeden önce kulun cennetle müjdelenmesine vesile olur.
25. Fakirlikten kurtulmaya vesile olur.
26. Sırat köprüsünde müminin nûru olur.
27. Salât ü selâm, müminin ömrünün uzamasına, islerinin bereketlenmesine ve arzularının gerçekleşmesine vesile olur.
28. Ayakların kaymasını önleyerek sırat köprüsünden rahat geçmeye vesile olur.
29. Rızık elde etme yollarının kolaylaşmasına vesile olur.
30- Hüsn-i hâtime (güzel bir son)'yi elde etmeye vesile olur. Görüldügü gibi salât ü selâm, dünyâ ve âhirette kişiye sayısız nîmetler sağlamaktadır.

Salât ü Selâmın Sırları

Salât ü selâm, Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve selleme duyulan muhabbetin, bağlılığın, samimiyet ve sadâkatin ifâdesidir. Bu açıdan birçok sırları barındırmaktadır. Nitekim ibn Ferhûn el-Kurtûbî **"Hadâiku'l-envâr fi's-salâti ve's-selâm ale'n-Nebiyyi'l-Muhtâr"** adlı eserinde, salât ü selâmdaki sırları kâfiyeli bir anlatımla şöyle ifâde etmiştir:

"Salâtü'l-Meliki'l-Cebbâr
Şefâatü'n-Nebiyyi'l-Muhtâr
El-iktidâu bil-Melâiketi'l
Muhâlefetü'l-münâfıkîne ve'l-küffâr
Mahvu'l-hatâyâ ve'l-ezvâr
Avnu alâ kazâi'l-havâici ve'l-evtâr
Tenviru'z-zevâhiri ve'l-esrâr
En-necâtu min dâri'l-bevâr
Duhûlu dâri'l-karâr
Selâmu'r-Rahîmi'l-Gaffâr"

AÇIKLAMASI

1. **Salâtü'l-Meliki'l-Cebbâr**: Salât ü selâm getiren kimse, her şeyi emri altında tutan ve bütün kâinâtın hâkimi olan Allah Teâlâ'nın salâtına nâil olur. Zîra Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem, bir hadîs-i şerîflerinde:

"Kim bana bir defâ salât ü selam getirirse, buna karşılık Allah Teâlâ da ona on misli salât eder"[109] buyurmuşlardır.

2. S**efâatü'n-Nebiyyi'l-Muhtâr**: Salât ü selâm getiren kimse, Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin şefâatine nâil olur. Ebû'd-Derdâ radiyallâhü anh, Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemden şöyle rivâyet etmiştir:

"Kim, sabah akşam bana on defa salavât getirirse, kıyâmet günü şefâatim ona ulaşır."[110]

[109] Müslim, Salât, 7; Ebû Dâvûd, Vitir, 26; Tirmîzî, Vitir, 21; Nesâî, Ezân, 37, Sehv, 55.
[110] Heysemî, *Mecmau'z-zevâid*, X, 120; Münâvî, *Feyzü'l-kadîr*, VI, 169; en-Neysâbûrî, *Şerefü'l-Mustafâ*, V, 77;. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem, ezan işittiği zaman, **"Allahümme Rabbe hâzihi da'veti't-tâmme…"** duasını okuyan kimsenin şefaatine nâil olacağını buyurmuştur. Müminlerin bu duada O'nun

3. **el-İktidâu bi'l-Melâiketi'l-Ebrâr**: Her an ibâdet ve tâatle meşgul olan meleklere uymuş olur. Nitekim Allah Teâlâ Kur'an'ı Kerîm'de:

"Şüphesiz ki Allah Teâlâ ve melekleri o rasüle salât ederler. Ey iman edenler! Siz de O'na salât edin; tam bir teslîmiyetle selâm verin"[111] buyurmuştur.

4. **Muhâlefetü'l-münâfıkîne ve'l-küffâr**: Münâfık ve kâfirlere muhâlefet etmiş olur. Çünkü Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve selleme salavât okumaları konusunda müminler muhâtap alınarak, **"Ey îmân edenler"** denilmiştir. Sahîh olan görüşe göre, islâm'ın fürûatıyla muhâtap olmalarına rağmen kâfirler bu emrin dışında tutulmuşlardır. Çünkü Hz. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve selleme salavât okumak Allah Teâlâ'ya yakın olma sebeplerindendir. Bunun için kâfirler bu yakınlığa lâyık görülmeyip sadece müminler lâyık görülmüşlerdir. Huzeyfe radiyallâhü anhdan rivâyet edildiğine göre, Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem şöyle buyurmuşlardır:

"Cumartesi günü bana çokça salât ü selâm getirin. Çünkü Yahûdiler o gün bana çokça söverler. Kim cumartesi günü bana 100 defâ salât ü selâm getirirse nefsini cehennemden âzâd etmis olur, şefâatim ona gerekli olur ve sevdiklerinden dilediklerine sefâat eder. Pazar günü de Rumlara muhâlefet edin." Sahâbîler:

"Ya Rasûlallah! Rumlara nasıl muhâlefet edebiliriz?" diye sorunca, Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem, şöyle dedi:

"O gün kiliselerine girip sâlibe taparlar ve bana söverler. Kim Pazar günü sabah namazını kıldıktan sonra oturup güneş doğuncaya kadar Allah Teâlâ'yı tesbîh eder sonra da iki rek'at namaz kılıp bana yedi defa salât ü selâm getirir ise, anne babası da bağışlanır. Duâ ederse Allah Teâlâ duâsını kabul eder, bir şey isterse istediğini verir."[112]

5. **Mahvu'l-hatâyâ ve'l-ezvâr**: Salat ü selâm, kişinin hatâ ve günahlarının silinip, affedilmesine vesile olur. Nitekim Übey b. Kâ'b radiyallâhü anh'dan rivâyet edildiğine göre;

"Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem gecenin dörtte biri geçince kalkar ve şöyle derdi:

"Ey insanlar, Allah Teâlâ'yı zikredin! Sarsıntı gelecek, arkasından onu diğer bir sarsıntı izleyecek; ölüm bütün haşmetiyle gelecek, ölüm bütün haşmetiyle gelecek" Übey b. Ka'b diyor ki:

" Ya Rasûlallah! Sana çok salât ü selâm getirmek istiyorum, duâmın ne kadarını buna ayırayım," dedim. Rasûlullah:

"Ne kadar dilersen" buyurdu. Ben:

"Dörtte biri olur mu?" dedim. Rasûlullah:

"Ne kadar dilersen, fakat daha fazla yaparsan senin için daha iyi olur" buyurdu. Ben,

"Yarısı olsa nasıl olur?" dedim. Rasûlullah:

"Ne kadar dilersen, fakat daha fazla yaparsan senin için daha iyi olur" buyurdu. Ben:

"Üçte ikisi kadar olsa" dedim. Rasûlullah:

"Ne kadar dilersen, fakat daha fazla yaparsan senin için daha iyi olur" buyurdu. Ben:

"O zaman duâmın hepsini sana salât ü selâm getirmeye ayırayım" dedim. Rasûlullah:

---

için istediği **"vesîle"** Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin şefaatçi kılınmasının talebidir. (Buhârî, Ezân, 8; Ebû Dâvud, salât, 28,; Tirmizî, salât 157; Nesâî, Ezân, 38, (2,26); ibn Mâce, Ezân, 4.

[111] Ahzâb, 56

[112] Sehâvî, el-Kavlü'l-bedi' fi's-salât'i alâ Habîbi's-şefî', thk. Muhammed Avvâme, Beyrut, 2002, s. 384.

"O zaman isteklerin için (salât ü selâm) sana kâfi gelir ve günahların bağışlanır." buyurdu.[113]

6. **Avnu alâ kazâi'l-havâici ve'l-evtâr**: Salât ü selâm getiren kimse, önemli ihtiyaçlarının giderilmesinde Allah Teâlâ'nın yardımına nâil olur. Câbîr radiyallâhü anhdan rivâyet edildiğine göre, Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem söyle buyurmuştur:

"Kim bana günde 100 defâ salât ü selâm getirirse, Allah Teâlâ onun 70 tanesini âhirete, 30 tanesi dünyaya âit olan 100 ihtiyacını karşılar."[114]

7. **Tenvîru'z-zevâhiri ve'l-esrâr**: Salât ü selâm getiren kimse, hem zâhirini hem bâtınını nurlandırmış olur. Ebü'l-Muzaffer söyle demiştir:

"Bir gün Ka'b'ın mağarasına girdim. Yolumu şaşırdım. Birden bir adam gördüm. O bana şöyle dedi:

"Yanımda yürü" Onunla beraber yürüdüm. Kendi kendime:

"Bu adam belki de Hızır'dır" dedim. O'na

"ismin nedir?" diye sordum. O da:

"Hızır" dedi. Onunla beraber bir arkadaşını daha gördüm. Ona da

"Senin ismin nedir?" diye sordum.

"İlyas ibn Şam" dedi.

"Allah Teâlâ size merhamet etsin, siz Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemi gördünüz mü?" dedim.

"Evet" dediler. Ben de:

"Allah Teâlâ'nın güç kuvveti aşkına, bana O'ndan bir haber verin ki, onu sizden rivâyet edeyim." dedim.

"Biz Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin "Muhammed aleyhissalâtü vesselâma salât getiren bir müminin kalbini, Allah Teâlâ o salât sebebiyle, basîret sahibi yapar ve nurlandırır" buyurduğunu işittik dediler."[115]

8. **en-Necâtu min dâri'l-bevâr**: Salât ü selâm getiren kimse helâk edici cehennem yurdundan kendini kurtarmış olur. Enes b. Malik tarafından rivâyet edilen bir hadîste Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

"Kim bana bir defâ salât ü selâm getirirse Allah Teâlâ ona on defâ salât eder, on defâ getirene yüz defâ salât eder. Kim de bana yüz defâ salat ü selâm getirirse, Allah Teâlâ onun iki gözünün arasına nifaktan ve ateşten kurtuluş berâtı yazar ve kıyâmet gününde şehîdlerle birlikte iskân eder." [116]

9. **Duhûlü dâri'l-karar**: Salât ü selâm getiren kimse, devamlı kalacağı cennet yurduna girer. Nitekim Ebû Hafs radiyallâhü anh, Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin şöyle buyurduğunu rivâyet etmiştir:

---

[113] Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, V, 136; Beyhakî, S*üabu'l-îmân*, II, 187; Heysemî, *Mecmau'z-zevâid*, X,160;

[114] Beyhakî, *Şüabü'l-îmân*, III, 111; es-Sehâvî, *a.g.e.*, s. 271

[115] Bkz. Firûzâbâdî, *es-sılâtü ve'l-büşer,* s. 84, no:112; Aynı eserin Türkçe trc. İçin, bkz. H. Hâfız Mustafa Demirkan, H. Hafız ismail Tavman, *Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem Üzerine Salavât-ı Şerîfe Getirmek*, Konya 1998, s. 71–72.

[116] Nesâî, I, 385 (No: 1220), VI, 98 (No: 10194); Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, III, 120.

"Bir kimse, bana günde 100 kez salavât-ı şerîfe getirirse, cennetteki mâkâmını görmeden ölmez."[117]

10. **Selâmü'r-Rahîmi'l-**G**affâr**: Salât ü selâm getiren kimse, günahları bağışlayan ve merhametli olan Allah Teâlâ'nın selâmına nâil olur. Nitkim Ebû Talha radiyallâhü anh dedi ki:

"Bir gün, Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem yüzünde bir sevinç olduğu halde geldi. Kendisine:

"Ya Rasûlallah! Yüzünüz de bir sevinç görüyoruz, dedik. Buyurdular ki:

"Bana Melek geldi ve şu müjdeyi verdi: "Ey Muhammed! Rabbin diyor ki: Sana salât okuyan herkese, benim on rahmette bulunmam, selâm okuyan herkese de benim on selâm okumam, sana (ikrâm olarak) yetmez mi?"[118]

Bu hususlardan anlaşılıyor ki, Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve selleme getirilen salât ü selâmlar, gerçek sırrı tam bilinmese de birçok müjdeyi barındırmaktadır. Bütün bu sırların, salât ü selâm getiren kimseye dünyâ ve âhiret saâdetini müjdelediği anlaşılmaktadır.

Salât ü Selâmın Diger ibâdetlerde Bulunmayan Hikmetleri

Salât ü selâm, diğer ibâdetlere nisbetle Allah Teâlâ'nın katındaki en sevimli ibâdet olması hasebiyle, onda diğer ibadetlerde olmayan bir takım hikmetler bulunmaktadır.

1. Salât ü selâm okuyan kimse **"O'na yaklaşmaya yol arayın"**[119] âyetinin emri gereğince Allah Teâlâ'ya vâsıl olmada en büyük vesile olan Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemi kendisine vesile yapmış olur. Allah Teâlâ katında ise O'ndan daha muhterem ve kıymetli bir vesile ve vâsıta yoktur.

2. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin şerefini yüceltmek ve O'nu ta'zîm etmek için nâzil olan **"Ey îmân edenler! Siz de O'na salât edin ve tam bir teslîmiyetle selâm verin"** [120] ayetinde geçen bu ilâhî emre tâbî olmakla iki cihan saâdeti elde edilir. Zîrâ rivâyet edildiğine göre, Hz. Musâ aleyhisselâma Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

"Ya Mûsa! Senin sözün diline, kalbî düşüncelerin kalbine, rûhun cesedine ve gözünün nûru gözüne ne kadar yakınsa, ben sana daha yakın olayım ister misin?" Hz. Mûsa cevaben:

"Evet ya Rabbî isterim" demesi üzerine Allah Teâlâ:

"O zaman Muhammed üzerine çok salât ü selâm oku" demiştir.[121] Bundan Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin Allah Teâlâ indindeki kadr u kıymetinin ne derece büyük olduğu ve O'na salât ü selâm getirmenin ne kadar matlûb-ı ilâhî olduğu anlaşılmaktadır. Aynı şekilde yukarıdaki rivâyetten salât ü selâmın Allah Teâlâ'ya yakın (kurbiyyet) olmaya vesile olduğu anlaşılmaktadır.

3. Bizzat Allah Teâlâ ve melekleri, Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve selleme salât ettikleri için, müminlerin de Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve selleme sevgilerini belirtmek ve O'nu yüceltmek maksadıyla Allah Teâlâ ve meleklerine ittibâ edip, salât ü selâm getirmekle nâil olacakları iktidâr başka hiçbir ibâdette yoktur. Zîrâ Allah Teâlâ'nın bizzat yaptığı bir işi, kuluna da

---

[117] *Tergîb ve Terhîb*, Hikmet Yayınları, 1984/1986, c. III, s. 518, No:22; Firûzâbâdî, *es-Sılâtü ve'l-büşer fi's-salâti alâ hayri'l-beşer*, Beyrut 1985, s. 49, no: 20; Türkçe trc. için bkz, H. Hâfız Mustafa Demirkan, H. Hafız ismail Tavman *a.g.e.*, s. 31.

[118] Nesâî, Sehv 55, (3, 50)

[119] Mâide, 35

[120] Ahzâb, 56

[121] Metâliu'l-meserrât, s.14; el-Meslekû'l-kavî, s. 97.

yapmasını emretmesi ve o kulun da bu ilâhî emri yerine getirmesiyle kavuşacağı rızâ-i ilâhî hiçbir ibâdette yoktur.

4. Salât ü selâmla meşgul olan kimsenin, Allah Teâlâ'nın rızâsına, nice bereketlere, büyük mükâfatlara ve günahların afvına nâil olacağına dâir Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemden birçok hadîs rivâyet olunmuştur. Başka hiçbir ibadetin fazîletine dâir bu kadar hadîs rivâyet olunmamıştır.

5. Müminlerin dünyada yaratılmalarından itibaren âhirette cennete girinceye kadar vâsıl olacakları bütün ilâhî nimetlere vâsıta ve vesile olan Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve selleme salât ü selâm getirmeleri, O'nun sayesinde nâil oldukları ilâhi lütûf ve ihsânlara bir şükrân ifâdesidir. Bu şükrân da başka bir ibâdetle îfâ olunamadığından, salât ü selâmın üstünlüğüne başka hiçbir ibâdet denk olamaz.

6. Ruh terbiyesinde ciddî tesirinin tecrübe edildiği salât ü selâm husûsunda bütün Ehlullah ittifakla şöyle söylemişlerdir:

"Salât ü selâm, mürşid-i kâmil bulamayan kimselerin irşâd ve terbiyesi için, mürşid-i kâmil mâkâmına kâim olur."

7. Bir kimse salât ü selâmla mesgul olursa o kimsenin kemâl ve tekemmülüne bir i'tidâl hâsıl olur ki, bu i'tidâl yalnız salât ü selâma mahsus bir **"sırr-ı mektûm"** olduğundan, başka bir ibâdette yoktur. Zîra mürşidsiz yapılan diğer ibâdet, vird ve zikirlere çokça devâm edildiğinde elde edilen nûrâniyyet ve levâmi', sâlikin beşerî sıfatında inhirâf ve şiddetli bir harâret peydâ eder. Hâlbuki salât ü selâm hem zikrullahı hem de duâ ile berâber zikr-i Rasûlü kapsadığından, ne kadar çok okunursa okunsun, letâife mâ-i lezîz gibi olduğundan, tarîkat makamlarından hâsıl olan hayret, inhirâf ve şiddetli harâret gibi halleri serinletip dindirmekle beraber, sâlikin nüfûsunu güçlendirip, söz konusu olumsuzlukların düzelmesinde ona yardım eder. Salât ü selâm kendine mahsûs olan bu özelliginden dolayı, mürsid-i kâmil bulamayanların irşâd ve terbiyesinde mürşid-i kâmil makâmına kâim olur.

Salât ü Selâmın Değeri

Allah Teâlâ'nın bizzat kendisi ve melekleri, Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve selleme salât etmektedirler. Bu yüzden müminlerin Allah Teâlâ'ya ve meleklerine ittibâ edip, Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemi sevmek ve yüceltmek maksadıyla getirdikleri salât ü selâmdan dolayı elde edecekleri feyiz ve bereketin başka bir ibâdette bulunmadığı ulemâ tarafından bildirilmiştir. Zîra Allah Teâlâ'nın bizzat yaptığı bir işi, kuluna da yapmasını emretmesi ve o kulun da bu emre ittibâ etmesiyle elde edeceği rızâ-i ilâhînin tahmin ve tasavvuru mümkün değildir. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve selleme salât ü selâm getiren kişi salâtla, Allah Teâlâ'yı zikretmiş, nimetlerine sükretmiş, Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin adını anmış ve O'nun için Allah Teâlâ'dan mükafât istemiş olmaktadır. Bunun için salât ü selâm, Allah Teâlâ'nın varlığını ikrâr, ilmini, kudretini ve irâdesini tasdik etmiş olmak demektir. Diğer bir ifâde ile salât ü selâm getiren mümin, amellerin efdalini ve îmânın tümünü kapsayan bir ibâdeti icrâ etmiştir.[122]

Ebu'l-leys es-Semerkandî, salât ü selâmın diğer ibâdetlerden daha fazîletli olduğunun anlaşılması için, Ahzâb 56. âyete bakılmasının yeterli olacağını söylemiştir. Nitekim âyete bakıldığında dikkat çeken husus şudur ki; Allah Teâlâ diğer ibâdetleri yapmaları için kullarına

[122] ibnü'l- Kayyim el-Cevziyye, Cilâu'l-efhâm s. 310; Kastâlânî, Mesâlikü'l-hunefâ, s. 208-209; Nebhânî, Efdalü's-salavât alâ seyyidi's-sâdât, s. 52; en-Nebhânî, Saâdetü'd-dâreyn, s. 46;

emrederken, salât ü selâm da önce kendisinden bağlamaktadır. Sonra salâtı meleklere sonra da müminlere emretmektedir. Bu durum ise, salât ü selâmın değerini açıkça ortaya koymaktadır.

Aslında Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve selleme yapılan salât, O'nun aslında salâta olan ihtiyacından dolayı değildir. Çünkü Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve selleme, Allah Teâlâ salât etmiştir. Allah Teâlâ'nın salât ettiği bir kimsenin, meleklerin ve müminlerin salâtına ihtiyacı yoktur. Salât ü selâm ancak O'na duyulan saygıyı, hürmeti, bağlılığı ifâde etmek içindir. Nitekim Allah Teâlâ, hiç ihtiyacı olmadığı halde kullarına, kendisini çokça anmalarını farz kılmıştır. Salât, ancak Allah Teâlâ'nın kullarına bundan dolayı mükâfât vermesi, şefkat ve merhamet göstermesi ve kullarının da, Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve selleme olan saygılarını ortaya koymaları içindir. Bunun yanında Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve selleme salavât getirmek, Allah Teâlâ ve melekler ile aynı işte birleşmek demektir. Bu da kul için fevkalâde heyecan verici bir birlikteliktir. Ümmet içinse en büyük şereftir.

Salât ü Selâmın Kabulü Meselesi

Rasûlüllah ve ümmet ilişkisinde müslümanların nasıl bir yol izlemeleri gerektiği Kur'an-ı Kerîm'in muhtelif ayetlerinde beyan edilmiştir. Bu ilişki çerçevesinde, Kur'an'da beyân edilen hususlardan biri de ümmetin Rasûlüllaha salât ü selâm getirmesidir. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve selleme getirilen salât ü selâmın kabulü hususunda bazı ulemâ; Allah Teâlâ'ya, O'nun emrine ve meleklerine iktidâ etmek, Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin şânını yüceltmek ve rızâ-i ilâhî'ye nâil olmak gibi hâlis bir niyetle getirilen salât ü selâmın Allah Teâlâ'nın indinde mutlaka kabul olacağı (kabûlü kat'î) görüşünü savunmuşlardır. Yani bu görüsü kabul eden âlimlere göre, salât ü selâm getiren kimse, konuyla ilgili Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin sahîh hadîslerinde rivâyet olunan müjdeye, mutlaka nâil olacağını söylemişlerdir. Bazı ulemâ ise, gâlib-i zann ile kabûlü zannîdir diyerek salât ü selâm getiren kimsenin hadîslerde geçen müjdeye nâil olmasının, olmamasından daha kuvvetli olacağı görüşünü benimsemişlerdir.

Ebû Süleyman ed-Dârânî, bir kimsenin Allah Teâlâ'dan bir şey isteyeceği zaman, Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve selleme salât ü selâmını artırmasını sonra isteğini Allah Teâlâ'ya arz etmesini ve duasını salât ü selâm getirerek tamamlamasını tavsiye etmiştir. Zîra ona göre, Allah Teâlâ iki salât ü selâm arasında yapılan duâyı kabul buyurur. Bu görüşüne binâen,

"Allah Teâlâ kerem sâhibidir. iki makbûl salât ü selâmın arasında makbûl olmayan bir şey bırakmaz" [123] demiştir. Nitekim Hz. Ali kerremallâhü vecheden rivâyet edildiğine göre Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem

"Hiçbir duâ yoktur ki, semâ ile arasında bir perde olmasın. Tâki Hz. Muhammed'e salât ü selâm getirinceye kadar. Bunu yapınca perde yırtılıp duâ (göğe) çıkar. Salât ü selâm getirmeyince duâ geri döner." [124] Buyurmuştur. Abdullah bin Mübârek'in naklettiğine göre, şeyhi Abdülaziz Debbâğ, Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve selleme salât ü selâm getiren herkesin salât ü selâmının kesin olarak kabul olunacağını iddia edenlerle, aynı görüşte değildir. Şeyh Abdülaziz Debbağ'a göre, Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve selleme getirilen salât ü selâm, amellerin en üstünüdür. Ayrıca salât ü selâm cennetin etrafındaki meleklerin zikridir. Melekler her salât ü selâm getirdiklerinde cennet artıp genişlemektedir. Bu salât ü selâmın bereketiyle olmaktadır. Fakat ona göre, getirilen her salât ü selâmın mutlaka kabul olunacağı kestirilemez. Zîrâ salât ü selâm temiz bir zattan temiz bir kalpten çıktığında makbûldür. Çünkü temiz bir zattan çıkan salât ü selâm, gösteriş ve kendini beğenmişlik gibi hastalıklardan uzak olarak

[123] ibn Kayyim el-Cevziyye, *Cilâu'l-efhâm*, s. 291; Aclûnî, *Keşfü'l-hafâ*, 2/39
[124] Deylemî, *el-Firdevs*, IV, 47.

söylenmektedir.[125]

Salât ü selâm, eğer sahibinden Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve selleme sevgiyle getirilirse o takdirde, salât ü selâmın kesinlikle kabul olunduğu söylenilebilir.

Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin Yüceliği ve Salât ü Selâm

Allah Teâlâ, insanlığın başlangıcıyla birlikte değişik dönemlerde yeryüzüne kendi mesajlarını ulaştıracak rasüller göndermiş, rahmeti ve hikmeti gereği bu nebileri insanlar içinden seçmiştir. Dolayısıyla bu göreve seçilen nebiler, insanlardan farklı konumda olmuşlardır. Hattâ yeryüzünün vahye muhâtap olmuş bu görevlileri, kendi aralarında bile Allah Teâlâ tarafından farklı derecelerde kılınmışlardır. Nitekim

“Biz nebîlerden bazısını bazısına üstün kıldık…”[126],

“İşte biz o rasüllerden birini kiminden üstün kıldık. Allah onlardan kimi ile konuştu; kimini de derecelerle yükseltti…”[127] Ayetleri bu gerçeği göstermektedir. Müfessirler, Allah Teâlâ’nın, **“kimini de derecelerle yükseltti”** sözü ile Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin kastedildiğini söylemişlerdir. Çünkü O, beyaz siyah bütün insanlığa gönderilmiştir. O’na ganîmetler helâl kılınmıştır. O’nun eliyle birçok mûcizeler ortaya çıkmıştır. O’na verilen fazîlet ve üstünlük hiçbir rasüle verilmemiştir. Bütün insanlığa, âlemlere rahmet olarak gönderilen, son rasülün üstünlük bakımından farklı bir konumda olduğu, Kur’ân’ın ifâdelerinden anlaşılmaktadır. O’na, diğer nebi ve rasüllere verilmeyen birtakım özellikler verilmiştir. Son nebi olması, risâletinin evrenselliği, risâletinin cinleri de kapsaması, yüce bir ahlak üzere olması, Allah Teâlâ’nın üzerindeki lütfunun büyük olması, hanımlarının müminlerin anneleri olması, geçmiş gelecek günahlarının affedilmesi, kendisine inanılması noktasında nebi ve rasüllerden söz alınması, Kevser’in verilmesi, ganîmetlerin helâl kılınması, âlemlere rahmet olması, özelliklerinin ehl-i kitap tarafından bilinmesi, getirdiği dînin korunması teminâtının verilmesi, İsrâ ve Mi‘râc’ın O’na has olması, çeşitli zamanlarda meleklerin yardım etmesi, ismiyle hitap edilmemesi, kendisine itâatın aynı zamanda Allah Teâlâ’ya itâat olması, ahirette şahit olması, kendisine Makâm-ı Mahmûd’un verilmesi, ümmetinin en hayırlı ümmet olması, hayâtına ve beldesine yemin edilmesi, bin aydan daha hayırlı olan Kadir Gecesi’nin lutfedilmesi gibi hususlar bunlardan bazılarıdır. Bu yüzden müminlerin Allah Teâlâ’ya karşı birtakım görevleri olduğu gibi, O’nun elçisi Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve selleme karşı da bazı görevleri olduğunu Kur’ân’ın ifadelerinden anlamak mümkündür. Kur’ân-ı Kerîm bu görevleri, O’na inanmak, itaat etmek, O’nu gereği gibi sevmek, O’na salât ü selâm getirmek şeklinde ifade etmektedir.

“Muhakkak ki Allah ve melekleri, Nebi’ye salât ederler. Ey iman edenler! Siz de ona salât edin ve tam bir içtenlikle selâm verin.”[128]

Bu ayetle Allah Teâlâ rasülüne salât ettiğini bildirmekle önce mele-i âlâ sâkinleri arasında rasülünü överek kadrini yüceltmiş ve onların da, nebinin kadrini yüceltmeleri için salât ü selâm getirmelerini emretmiştir. Daha sonra da yeryüzü sâkinleri arasında Rasûlüllah sallallâhü aleyhi

---

[125] Abdülaziz Debbag, XII. asır Fas bölgesinde yetismis büyük bir âlim ve tasavvuf büyügüdür. Ahmet bin Mübârek, Şeyhi Abdülaziz Debbağ’dan işittiklerini *el-İbrîz* (2 cilt) adlı eserinde anlatan yazardır. bkz. Firûzâbâdî, *a.g.e.*, trc. H. Hâfız Mustafa Demirkan, H. Hâfız ismail Tavman, s. 103. bkz. Firûzâbâdî, *a.g.e.*, trc. H. Hâfız Mustafa Demirkan, H. Hâfız ismail Tavman, aynı yer. s. 102- 103.

[126] İsrâ, 55

[127] Bakara, 253

[128] Ahzâb, 56

ve sellemin kadrinin yüceltilmesini arzu etmiş, onların da salât ü selâm getirmelerini emretmiştir. Böylece hem ulvî âlem hem de süflî âlem arasında Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin kadrinin yüce tutulmasını istediğini bildirmiştir.

Âyette salât emrinin müzâri sigasıyla (gelecek-şimdiki zaman) olması sürekliliğe işaret etmektedir. Yani Allah'ın ve meleklerin kesintisiz bir şekilde Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem üzerine salât ettiklerini bildirmektedir. Bundan daha büyük bir şeref ve değer tasavvur edilemez. Zîrâ gelmiş geçmiş bütün mahlûkâtın arzusu Allah Teâlâ tarafından olan bir salâta nâil olmaktır. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem ise, her an her lahzâ bu rahmete nâil olmaktadır. O'nun dışında hiçbir nebi böyle bir meziyete sahip olamamıştır. Bu durum sadece Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve selleme ait bir özelliktir. Allah Teâlâ bu ayetle Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve selleme bahsettiği şeref Hz. Âdem aleyhisselâma meleklerin secde etmelerini emrettiği âyetle verdiği şereften daha büyük ve daha kapsamlıdır. Çünkü Âdem aleyhisselâma olan secde teşrîfinde Allah Teâlâ'nın var olması mümkün değildir. Hâlbuki Allah Teâlâ, rasülüne salât ettiğini ve meleklerin de salât ettiklerini haber vermiş olduğundan, Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve selleme olan teşrîfi, Âdem aleyhisselâma olan teşrîfinden daha fazladır. Âyette Allah Teâlâ'nın isimlerinden lafzatullah tercîh edilmiştir. Bunun hikmeti lafzatullahın Allah Teâlâ'nın bütün isimlerini bünyesinde toplaması ve İsm-i a'zam olmasıdır. Lafzatullahın nebiler arasında sadece Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem hakkında kullanılmış olması da, sadece O'na ait bir özellik olmasındandır. Diğer nebilere **Ya Âdem**, **Ya Nûh**, **Ya İbrâhim, Ya Yahyâ** şeklinde isimleriyle hitap edilirken bu âyette **"alâ Muhammed"** denilerek, Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin adının zikredilmemesi fakat **"ale'n- Nebî"** denilmesi, Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin diğer rasüllere karşı üstün olduğunu ve Allah Teâlâ katında ki değerini göstermektedir.

Salâtta, **"Allahümme"** lafzı seçilmiştir. **"Ya Rabbî"** veya **"Ya Rahmân"** denilmemiştir. Çünkü **"Allahümme"** lafzı ulûhiyyete delâlet eden ve **"Lâ ilâhe illallah"** sözü gibi İslam'ın alâmetlerinden olan kapsamlı bir isimdir. Bu yüzden ulemâya göre, Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve selleme salât getirildiği vakit, **"Allahümme"** yi söylemenin daha uygun olduğu rivâyet edilmiştir. Çünkü **Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem bütün kemâl sıfatlara sahiptir**. **Cemâl ve Celâl sıfatının sırlarına şâmildir.** Yine salatta, **"Muhammed"** ismi seçilmiştir. Çünkü **"Muhammed"** isminin manası, **"mahmûd olan" (sürekli övülen)** demektir. Dolayısıyla da Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem medh ü senâ mâkâmına en lâyık kişidir, ve âlemlere rahmet olarak gönderilmiştir. Dolaysıyla O, kâfirler için yalnız dünyâda, müminler için dünyâ ve ahirette rahmet ve büyük bir nimettir. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem kafirler için dünyâda büyük bir nimet olması, diğer nebilerin kâfir ümmetlerine gelen umûmî azabtan kurtulmalarına sebep olduğu içindir. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin müminler için büyük nimet olması ise; dünya ve ahirette haddi ve hesabı olmayan nimetleri elde edebilmelerinde en büyük vasıta ve vesile O olduğu içindir. Çünkü müminlerin dünyada iman ve hidayetlerine, ahirette ise kurtuluşa ermelerine en çok özen gösteren O'dur.

Netice itibariyle, Allah Teâlâ katında kadr u kıymeti bu kadar yüce olan Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve selleme ümmet olmak büyük bir şereftir. Bu yüzden Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem, çokça salât ü selâm getirilmeye lâyık ve müstahaktır.

Salât ü Selâmdaki Bulunan Teşekkür Manası

Salât ü selâm, Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve selleme duyulan şükrân borcunun îfâ edilmesi demektir. Müminlerin salât ü selâm getirmeleri, Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin onların

üzerindeki haklarına bir nevî teşekkürle mukâbele etme ve O'nu yüceltme, sevgi ve bağlılıklarını dillendirme imkânlarıdır. Bu ise Allah Teâlâ'nın müminlere özel bir lütfudur.

Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem, ümmetinin her ferdinin mutluluğunda payı olan, onların dertleriyle dertlenen bir rasüldür. O, sınırsız saâdet ve kemâlat mertebelerine sahip olmakla beraber, ümmetinin fertlerinin mutluluğunu hasretle arzu etmektedir. Günah işlemelerinden dolayı da mahzûn olan bir nebi olarak, elbetteki sınırsız salavâta, duâya ve rahmete lâyıktır. *el-Meslekü'l-kavî*'nin kaynak eserlerinden *Metâliu'l-meserrât* müellifi Muhammed Mehdî el-Fâsî'ye göre, Allah Teâlâ'nın nimetlerine şükretmek gerektiği gibi, bu nimetlere vesile ve vâsıta olana da teşekkür etmek gerekir. Alıp verilen her nefeste, Allah Teâlâ'nın nimetlerine şükretmek müminlerin üzerine gerekli bir görev olduğu gibi, bu nimetlerin elde edilmesine vesile olan Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve selleme de teşekkür mukâbilinde salât ü selâm getirmek de, müminler üzerine gerekli olan bir vazîfedir.

Rûhu'l-beyân müellifi Bursevî, Salavâtta, **"Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin en üstün insân olduğu ve ümmetinin de böyle bir rasülün ümmeti olmalarından dolayı şükrettikleri"** anlamı vardır demektedir.

Bu teşekkür vazîfesi de başka bir ibâdetle yerine getirilemeyeceği için, salât ü selâmın fazîletine başka hiçbir ibâdet denk olamaz. Ümmetinin kurtuluşu için dünyâda çektiği zahmetlere ve âhirette onlara göstereceği ihtimâmına karşılık, müminlerin ömürlerinin her ânını zikrullâhdan sonra, Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem üzerine salât ü selâmla geçirseler bile, O'na olan şükrân borcunu hakkıyla yerine getirebilmiş olamayacaklardır.

Salât ü selâm, Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem in ümmetinin üzerindeki hakkını, O'nu ümmetine bahşeden Allah Teâlâ'ya karsı şükürlerini, en azıyla da olsa edâ etmelerine vesiledir. Allah Teâlâ kullarına maddî ve manevî nimetlerini bolca ihsân etmiştir. Bu hakîkate işâret eden bir âyette Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

"Görmüyor musunuz? süphesiz Allah Teâlâ, göklerde ve yerde olanları emrinize âmâde kılmış ve zâhirî ve bâtınî nimetlerini genişletip tamamlamıştır."[129]

Bu nimetlerin en büyüğü şüphesiz ki, Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin gönderilmesidir. O'nun sayesinde nâil olunan nimetler kemmiyyet ve keyfiyyet olarak değerlendirilip takdîr edilmesi mümkün değildir. Müminlerin Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve selleme getirdikleri salât ü selâmlar, bu nimetlere karşı bir teşekkürdür. Müminlere karşı son derece düşkün olan ve onlara dünyâ ve âhiret saâdetinin yolunu gösteren Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve selleme karşı, salât ü selam getirmek hem bir vefâ hem de sadâkat borcu olmanın ötesinde bir ilâhî emirdir. Zîrâ Allah Teâlâ müminlere, bütün nimetlere vâsıta ve vesile olan Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve selleme salât ve selâm etmelerini emretmiştir. Her hayır hakîkatte Allah Teâlâ'dan ise de, o nimete vesile olanlara da teşekkür etmek mümin olmanın gereğidir. Şüphe yok ki, Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem tüm dînî, ve dünyevî hayrın vesilesi ve vâsıtasıdır.

Sonuç olarak, Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem, ümmetinden herhangi bir ferdinin cennetlik olmasından mutlu olurken, cehenneme gitmesinden müteessir olmaktadır. Kendisi için hiçbir kaygısı olmamasına rağmen ümmeti için uğraşmakta, onların kurtuluşu için Allah Teâlâ'ya duâ etmekte ve onlara şefâatçi olmaktadır. işte getirilen salât ü selâmlar, hem bu uğraşa karsı bir şükrân hem de Allah Teâlâ katında ümmetinin affı için bir vesile olmaktadır. Kim ne kadar salavât getirirse o nisbette Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve selleme yaklaşmış,

---

[129] Lokman, 20.

ümmeti olduğunu ifâde etmiş ve kendisi için şefâat imkânını o derece hazırlamıştır.

Salât ü Selâm ile Yakınlaşma

Allah Teâlâ Teâlâ: **"Kullarım beni sana sorarlar. Ben, onlara yakınım"**[130],

"Biz, ona, yani insanoğluna şah damarından daha yakınız"[131] âyetleriyle kullarına yakınlığını bildirmekte ve

"O'na yaklaşmaya vesile arayın" [132] âyetiyle de kullarının da kendisine yaklaşmada bir vesile aramalarını emretmektedir. Allah Teâlâ'ya yaklaşmada en büyük vesile Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemdir. Nitekim Allah Teâlâ Teâlâ,

"De ki: Eğer Allah Teâlâ'yı seviyorsanız bana tâbi olunuz ki, Allah Teâlâ da sizi sevsin ve günahlarınızı mağfiret etsin"[133] buyurmaktadır. Bu ayetten de anlaşıldığı üzere Allah Teâlâ sevgisinin yolu, Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve selleme tâbi olmaktan geçer. O' na tâbi olmak ise, O'nu sevmekten geçer. Salât ü selâm ise, O' na duyulan muhabbetin ızhârıdır. Zîrâ

"Çok seven çok anar" denilmiştir. Nitekim Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem, bir hadisinde ise salavâtla alakalı bir gerçeği dile getirir:

"Kıyâmet günü bana insanların en yakını, bana en çok salavât okuyandır" [134]buyurmuştur. Bu bağlamda Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem, getirilen salât ü selâmların kendisine sunulduğunu[135], ve yeryüzünde Allah Teâlâ'nın seyyâh meleklerinin olduğunu ve ümmetinin selâmlarını kendisine ulaştırdıklarını beyân etmiştir. Salât ü selâm getirenlerin isimlerinin ve yüzlerinin kendisine sunulduğunu bu yüzden salât ü selâmın güzel bir şekilde yapılmasını buyurmuştur. Yine Hz. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem, Allah Teâlâ'nın, mahlûkâtın isimlerini kendisine verdiği bir meleğin bulunduğunu ve vefât ettiği zaman o meleğin kabrinin basında duracağını ve salât ü selâm getiren herkesi isimleriyle kendisine haber vereceğini[136] buyurmuştur. Firûzâbâdî, **es-Sılâtü ve'l-büşer** adlı eserinde, Ahmet Zevâvî'den duyduğu şu sözleri nakleder:

"Bizim yolumuz, yüce Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve selleme, çokça salât ü selâm getirmektir. Bu sayede Rasûlullah, meclisimize yakaza halinde şeref verir, ashab-ı kirâm gibi kendisiyle sohbet eder, dînimizin kapalı yönlerini, süpheli ve zayıf olarak anlatılan hadîslerin doğruluk derecelerini kendisinden sorar, tavsiyeleriyle amel ederiz. Fazlaca salât ü selâm getirmemizle bu imkâna kavuşuruz. Kendisini meclisimizde görmediğimiz takdirde, yaptığımız salât ü selâmların çok olmadığını anlamış oluruz."[137]

Salât ü Selâm ve Muhabbet

Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemi sevmenin gerekli olduğuna ve O'nun bu sevgiye layık olduğu konusunda Allah Teâlâ Teâlâ şöyle buyurmuştur:

"De ki: Eğer babalarınız, oğullarınız, kız kardeşleriniz, eşleriniz, hısım akrabanız, kazandığınız mallar, durgun gitmesinden korktuğunuz ticaretiniz, hoşlandığınız meskenler

---

[130] Bakara, 186
[131] Kâf, 16
[132] Mâide, 35
[133] Âl-i İmrân, 31
[134] Tirmizî, Salât, 357
[135] Ebû Dâvûd, Salât 201, Vitr, 26; Nesâî, Cum'a 5; ibn Mâce, ikâmet, 79, Cenâiz, 65.
[136] Heysemî, *Mecmâu'z-zevâid*, X, 162; Bezzâr, Müsned, IV, s. 255.
[137] Firûzâbâdî, *a.g.e.*, Türkçe trc. *a.g.e.*, s. 21-22.

size Allah Teâlâ'dan, Rasûlünden ve Allah Teâlâ yolunda savaşmaktan daha sevgili ise, o halde Allah Teâlâ hükmünü icrâ edinceye kadar bekleyin. Allah Teâlâ, fâsık kimseleri doğru yola eriştirmez."[138] Bu âyet, Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemi sevmenin gerekli olduğuna teşvik, tenbîh ve delîl olarak yeterlidir. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin kadrinin yüceliğini belirten bu âyet, aynı zamanda bu sevgiye müstahak olduğunu da açıkça ortaya koymaktadır. Nitekim Allah Teâlâ Teâlâ,

"Allah Teâlâ hükmünü icrâ edinceye kadar bekleyin." buyurarak, malı, akrabası, çoluk çocuğu kendisine Allah Teâlâ'dan ve Resûlünden daha sevimli olanların azâba müstahak olduklarını ve doğru yola giremeyeceklerini bildirmiştir.[139]

Aşağıdaki hadis-i şerîfler de Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin kişinin nefsi dâhil her şeyden daha sevgili olması gerektiğinin delilleridir.

"Kimde şu üç haslet bulunursa imanın tadını bulur:

1. Allah Teâlâ ve Rasûlünü her şeyden daha çok sevmek

2. Sevdiğini sırf Allah Teâlâ için sevmek

3. Küfürden kurtulduktan sonra, ateşe atılmaktan korkar gibi, küfre düşmekten korkmak."[140]

Hz. Ömer, bir gün Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem ile birlikte oturuyorlardı. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem, Hz. Ömer'in elini, elinin içine aldı. Bunun üzerine Hz. Ömer:

"Allah Teâlâ'ya and olsun ki, nefsim hariç, sen bana her şeyden daha sevgilisin" diyerek Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve selleme olan sevgisini gösterdi. Bunun üzerine Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem **"Ben sana canından da sevgili olmadıkça îmânın kemâle ermiş sayılmaz"** buyurdu. Hz. Ömer'de:

"Seni Kur'an'la gönderen Allah Teâlâ'ya andolsun ki, sen bana şimdi öz nefsimden daha sevgilisin" deyince, O:

"Ya Ömer şimdi îmânın kemâle erdi" buyurdu.[141]

Bundan dolayıdır ki, sûfiler eserlerinde O'nu sevmenin alâmetleri üzerinde durmuş ve konu ile ilgili geniş açıklamalarda bulunmuşlardır.

Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemi Sevmenin Bazı Alâmetleri

Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemi gerçekten seven bir müminde bulunması gereken bazı alâmetler vardır. Nitekim bir kimse sevdiği şeyi daîma tercih eder, ona uygun davranır, ona ters düşmez. Aksi takdirde sevgisinde sâdık olmaz ve sevgisi de bir iddiâdan ibâret kalır. Allah Teâlâ Rasûl'üne olan sevgisinde sâdık olan kimse bu sevgisinin belirtilerini gösterir. Bunları şöyle sıralayabiliriz:

1. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve selleme olan sevginin ilk göstergesi O'na uymak, sünneti ile amel etmek, söz ve fiillerine tâbi olmak, emirlerine uymak, yasaklarından kaçınmak, O'nun edebleriyle edeblenmek, huylarıyla bezenmek, rahatlıkta olsun, sıkıntı ânında olsun, öfkeli veya huzurlu halde olsun O'nun âdâbına uygun davranmaktır.

2. O'nun emirlerini, nefsinin arzu ve isteklerine tercih etmesidir. Allah Teâlâ Teâlâ buyurdu ki;

"Daha önceden Medîne'yi yurt edinip îmâna sarılanlar, kendilerine göç edip gelenleri severler ve onlara verilenlerden ötürü içlerinde bir kaygı duymazlar. Kendilerinin ihtiyaçları

---

[138] Tevbe, 24

[139] Kadı iyâz, *Şifâ-i Şerîf*, trc. Suat Cebeci, s. 309.

[140] Nesâî, Îmân, 2-4; ibn Mâce, Fiten, 23.

[141] Buhârî, Eymân ve'n-nüzûr, 3; Ahmet b. Hanbel, *Müsned*, 5/293.

olsa dahi onları kendilerine tercih ederler. Kim nefsinin cimriliginden korunursa iste onlar umduklarına erenlerdir."[142]

3. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin sözünü kabul edip, hükmüne râzı olmaktır. Allah Teâlâ Teâlâ buyurdu ki;

"Mümin bir erkek ve kadın için, Allah Teâlâ ve Rasûl'ü bir ise hüküm verdigi zaman, artık onlar için hiçbir tercih hakkı yoktur…"[143]

4. O'nu seven O'na indirilmiş Kur'an'ı da sever. Çünkü O, Kur'an'la insanları doğru yola iletmiş, kendisi onunla doğru yolu bulmuş ve onun ahlâkı ile ahlaklanmıştır. Kur'an'ı sevmek ise; onu okumak, onunla amel etmek, mânâsını bilmektir. İbn-i Mes'ûd radiyallâhü anh şöyle demiştir: **"Kendi iyilik ve kötülüğünü öğrenmek isteyen Kur'an'ı ölçü alsın. Eğer Kur'an'ı seviyorsa Allah Teâlâ'yı ve Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemi seviyor demektir."**[144]

5. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve selleme uyma hususunda insanların öfke ve kınamasına aldırmayıp Allah Teâlâ'nın rızasını tercih etmektir.

6. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemi sevmek O'nu çok hatırlamaktır. Bir kimse sevdiği şeyi hatırından çıkarmaz.

7. O'nu seven, konuştuğunda O'nu söylemeli, sustuğunda O'nu düşünmeli, ameli ve işi O'nun yaptıklarına uygun olmalıdır.

8. O'nu seven hadîslerini okur. Zîrâ kimin kalbinde iman varsa Allah Teâlâ'nın kelâmı veya Rasûl'ünün sözlerinden birini işitince onunla ruhunu, kalbini ve nefsini doldurur. Böylece onun her şeyi bu kelimeler olur. Her hissettiği ondan duydukları olur. Ondan aldığı her zerre ile görür. Her şeyi onlarla işitir, her şeyi onlarla görür.

9. O'nu sevmek, O'na kavuşmayı arzulamaktır. Zîrâ her seven sevdiğine kavuşmayı arzu eder. Hatta şöyle denir: Muhabbet, sevgiliye kavuşma arzusudur. Bilâl radiyallâhü anh vefât edeceği zaman hanımı:

"Onun hasreti ciğerimi dağladı" demiştir. Bilâl radiyallâhü anh ise:

"Ben yarın sevdiğim Muhammed'e kavuşacağım, hasret bitecek" demiştir.[145]

10. O'nu sevmek, O'nun sevdiği kimseleri, ehl-i beytinden ve soyundan olanları, ensâr ve muhâcirlerden oluşan ashabını sevmektir. Çünkü bir kimseyi seven O'nun sevdiklerini de sever.

11. O'nu sevmek, Allah Teâlâ'ya ve Rasûlüne buğz edenlere buğz etmek ve düşman olanlara düşman olmaktır. Allah Teâlâ buyurdu ki;

"Allah Teâlâ'ya ve âhiret gününe inananların, babaları, oğulları, kardeşleri veya akrabaları bile olsa, Allah'a ve rasüle karşı gelenlere sevgi beslediklerini göremezsin."[146]

12. O'nu sevmek, O'nun ümmetine şefkat duymak, onların iyiliği için koşturmak, sıkıntılarını ortadan kaldırmak için gayret etmek ve onlara nasihat edip nasihatlerini dinlemektir.

13. O'nu sevmek, O'nu çokça zikretmektir. Çünkü şöyle denilmiştir:

"Bir şeyi çok seven onu çok anar."[147] Hatta **"Sevgi, sevdiğini devamlı zikretmektir."** denmiştir. Bu yüzden O'nu sevmenin yolu, O'nu anmaktan O'na selâm göndermekten geçer. Muhâsibî der ki: Sevenlerin alâmeti, sevdiğini devamlı olarak çokça, kesintisiz, bıkmadan

---

[142] Haşr, 9
[143] Ahzâb, 36
[144] Kadı iyaz, *a.g.e.*, trc. Suat Cebeci, s. 316.
[145] İbni Kîrân, Tayyib b. Abdülmecid, S*erhü's-salâti'l-mesîsiyye*, thk. Bessâm Muhammed Bârûd, el-Mecmaü's-sekafî, Abu Dabi 1999, s. 154.
[146] Mücâdele, 22
[147] Suyûti, *Câmiu's-sagîr*, II/478 (hadis no: (8312); Ayrıca bkz. Ş*erhu's-salati'l-meşîşiyye*, s. 153.

usanmadan zikretmektir. Sevenlerin kalbinde sevilen daima hatırlanır. Ona hiçbir şeyi bedel kabul etmezler. Onu hatırlamaktan bir an uzak kalmayı istemezler. Şayet sevdiklerini hatırlamaktan bir an uzak dursalar hayatları alt üst olur. Muhabbet ehline sevdiklerini anmaktan daha lezzetli bir şey olmaz. Görüldüğü gibi mutasavvıflar ve âlimler salât ü selâm ve muhabbet arasında sıkı bir irtibâtın olduğu üzerinde durmuşlardır. El-Fâsî, **Metâliu'l-meserât'**ta, muhabbeti olmayanın îmânının olmayacağını, Rasûlullah'a muhabbetin de îmânın rüknü olduğunu söylerken, Bursevî, **Rûhü'l-Beyân'**da salât ü selâmın, muhabbetin ızhârı olduğunu beyân etmiştir.

İbn Kayyim el-Cevziyye, *Cilâü'l-efhâm'*da geniş bir şekilde islediği bu konuya şu görüşüyle açıklık getirmiştir:

"Madem ki bir şeyi çok anmak muhabbetin devamı için gereklidir, o zaman onu anmamak da muhabbetin yok olmasına veya azalmasına sebeptir. Ayrıca Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve selleme salât ü selâm getirmek o kulun O'na muhabbetinin artmasına vesile olduğu gibi, O'nun da salât ü selâm getiren o kula muhabbet etmesine vesile olur."[148]

Salât ü Selâm ile Seyr u Sülûk

Tasavvuf ve tarîkatlardaki eğitim ve terbiye isine verilen genel ad seyr u sülûktur. Yani Hakk'a vâsıl olmadır. Tasavvuf ıstılâhında seyr, cehâletten ilme kötü huylardan güzel ahlâka, kulun fânî varlığından Hakk'ın varlığına yönelmektir. Sülûk ise mânevî yola girmiş kişiyi Hakk'a vâsıl olmaya hazırlayan ahlâkî eğitimdir. Seyr'in başı sülûk, sonu vusûldür. Yani Hakk'a vuslattır Bu âlemde gerçek maksad, Allah Teâlâ Teâlâ'dır. İnsanoğlu varlığının başlangıcından itibaren, bu yüce gâyaye götüren yolları aramıştır. Bu arayış insanoğluna O'na yaklaşmada birçok yolların bulunduğunu göstermiştir. Zîrâ Allah Teâlâ, Kur'an-ı Kerîm'de: **"O'na yaklaşmaya vesile (yol) arayın"**[149] buyurmuştur. Bu âyetle Allah Teâlâ, bütün müminlere kendisine yaklaşmada bir vesile, bir yol aramalarını emretmiştir.

Mutasavvıflar, **"Allah Teâlâ'ya götüren yollar yaratıkların nefesleri sayısıncadır"** demişlerdir. Buna göre kâinattaki hikmetleri ve ilâhî kemâlâtı tefekkür, tâat, ibâdet, nefs mücâdelesi, kalb tasfiyesi, tehzîb-i ahlâk bu yollardan bazılarıdır. Ancak ona göre en sağlam yol, -âyette de geçtiği üzere- kulun vesile ve vâsıta tâleb etmesidir. O vesilenin ise, mürşid-i kâmildir. Mürşidin vâsıtasıyla, en büyük vesile olan Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin şerîatine ittibâ ile Allah Teâlâ'ya yaklaşmanın ve vusûlün hâsıl olacaktır. Ancak **Mürşid-i kâmil bulunmaz ise, geriye kalan yollar arasında, salât ü selâmı, en sağlam yol Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemdir.** Doğrudan doğruya salât ü selâmın vâsıtasıyla Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve selleme yaklaşılacağı için, O'nun rûhâniyyetinin irşâdıyla da Allah Teâlâ'ya yaklaşılabilir. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve selleme ittibâ ve itâat ile yaklaşanlar, Allah Teâlâ'ya vusûl için bulunan diğer vesile ve vâsıtaların hepsini kazanmış ve muhabbet-i Rasûl vâsıtasıyla muhabbetullâhı elde etmiş olur. Zîrâ,

"De ki: Eğer Allah Teâlâ'yı seviyorsanız bana uyun ki, Allah Teâlâ'da sizi sevsin"[150] âyet-i kerîmesi buna delîldir. Buna göre, ârifbillah olanlar Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve selleme salavât ile yaklaşmışlardır. **Vâsıl olanların hepsi (vasılîn), âriflerin hepsi (ârifîn), sevenlerin hepsi (muhibbîn), sevilenlerin hepsi (mahbûbîn) hep salavât ile vâsıl olmuşlardır.** Herhangi bir makâma ulaşanların hepsi O'na çokça salât ü selâm getirmekle bu makâmları elde etmişlerdir.

---

[148] İbnü'l-Kayyim el-Cevziyye, *Cilâu'l-efhâm*, Dârü'l-kütüb'l-ilmiyye, Beyrut ts., s. 248-251
[149] Mâide, 35
[150] Âl-i İmrân, 31

Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem üzerine çokça salât ü selâm getirmek, o kimsenin Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem ile bire bir tanışmasına ve O'nun tarafından bilinmesine sebep olur. **"Şüphesiz, seven sevdiğine itâat eder"** sözü gereğince, salât ü selâm kulun O'na itâat etmesine ve teslim olmasına, Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin de ona muhabbet ve şefâat etmesine sebep olur. Şüphesiz çokça salât ü selâm getiren kimsenin ismi o nisbette O'nun huzurunda zikrolunur ve o kimseye rûhâniyyet-i nebevî, uyku ve yakaza hallerinde mürşid-i kâmil makâmına kâim olur. Zîrâ kişi Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve selleme âcizâne olarak gücü yettiği kadar salât ü selâm getirdiğinde, Allah Teâlâ'da Rabb olması hasebiyle o kula salât ü selâm eder ki, bu yüce mertebeye başka hiçbir ibâdetle vâsıl olunmaz. Ve bu hâl o kişide devam ettikçe dünyevî ve uhrevî arzuları için mürşide ihtiyacı kalmaz. Yani s**alât ü selâm ona mürşid-i kâmil makâmına kâim olur.** Böylece bir hususu keşf ve îzâh veya sülûk makâmlarına lâzım olan irşâd ve terbiyeyi almak için doğrudan doğruya rûhâniyyet-i muhammediyye'den istimdâd (yardım isteme) eder. Böylece sıkıntıya düştüğü hususları O'na sorup tavsiyeleriyle amel eder. Bu şekilde terbiye olup, Allah Teâlâ'ya vâsıl olur. Ve rûhâniyyetten terbiye alan bu kimselere, -ister doğrudan doğruya rûhâniyyet-i Rasûl'den olsun, ister âhirete intikâl eden geçmiş evliyâların rûhâniyyetinden olsun- **"Üveysî"** denilir. Nitekim mutasavvıfların beyânâtına göre geçmiş evliyâların ruhâniyyetinden terbiye alan birçok zevât vardır.

Sûfîlere göre cismânî sohbet olduğu gibi rûhânî sohbet de vardır. Fakat bu, çok zor olup nâdir kişilere nasip olan bir durumdur. Zîrâ ile berzâh âleminde kurulacak dostluk, ancak dupduru bir gönülle mümkün olur. Böylece kul, Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem ile kalbî râbıta kurmaya elverişli hâle gelir. Kimin açığa çıkması durumunda hem dünyada hem de âhirette utanç duyacağı bir gizli günahı varsa, onun Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem ile dostluğa elverişli olmadığı söylenmiştir. Bu yüzden; salât ü selâm kişinin kemâle ermesinde ve terbiye olmasında mürşid-i kâmil gibidir." denilmektedir. Buna göre, salât ü selâm, kulun kemâle erişmesi ve eksikliklerini tamamlaması ve i'tidâl üzere yürümesi yönünde bütün sırları bünyesinde barındıran bir vâsıtadır. Çünkü salât ü selâmda Allah Teâlâ ve Resûlü birlikte zikredilir. Bundan dolayı, sırf zikre devâm etmede ısrarcı olmak i'tidâlden sapmaya (inhirâf) sebeb olur. Ayrıca evsâfı tutuşturan nûrâniyyeti berâberinde getirir. Zîrâ sadece zikrullahın kişinin tabiatında var olan hararetin yükselmesine sebep olduğunu, salât ü selâmın ise tabiatında zikrullâhla tutuşan bu harareti giderdiğini belirtir. Nefsi ve rûhu takviye ettiğini ve bir su vazifesi gördüğünü söyler. Bu açıdan bakıldığında salât ü selâmın şeyhin terbiye makamı yerine kâimdir. Zîrâ mürşidsiz yapılan diğer ibâdet ve zikirlere çokça devam edildiğinde elde edilen nûrâniyyetin sâlikin beşerî sıfatında inhirâf (sapma) ve tabiatında şiddetli bir hararet oluşturduğunu belirtmiştir. Salât ü selâmın ise bu inhirâf ve harareti gidermekle beraber, sâlikin nüfûsunu güçlendirdiğini söylemiştir. Kendine mahsus olan bu özelliğinden dolayı salât ü selâmın, mürşid-i kâmil bulamayanların irşâd ve terbiyesinde mürşid-i kâmil makâmına kâimdir.

İmam Senûsî'ye göre yüce makâmların elde edilmesinde en yüce vesile, Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve selleme muhabbet, tevessül ve çokça salât ü selâm getirmektir. **Salât ü selâm getiren kimseye Allah Teâlâ'nın on kere salât ü selâm getirmesinin fazîleti o kimse için yeterlidir.** Tasavvuf ehlinin büyüklerinden birkaç zâtın kitaplarında, **"Kim ki, terbiye ve irşâd seyhleri olan mürsid-i kâmilleri bulamazsa, Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem üzerine çokça salât ü selâm getirsin. O kimse maksûduna vâsıl olur. Yani Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin rûhâniyyeti mürşid olup onu terbiye ve irşad eder"** ifâdelerini gördüğünü söylemiştir. Onların bu görüşlerinin delîli de Ebu Hureyre'den rivâyet edilen hadîs-i şerîftir. Ebu

Hureyre radiyallâhü anh gücü ölçüsünde bütün vakitlerini salât ü selâmla geçirmeye niyet ettiği vakit, bunu Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem e arz etmiş, Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemde ona:

"Bu takdirde (dünyevî ve uhrevî) dilediğin kabul edilir, günahın affedilir"[151] diye buyurmuştur. Bu yüzden, Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve selleme gücü nisbetinde çokça salât ü selâm getiren kimse, niyet ettiği maksatlara ulaşır. Ayrıca salât ü selâmın kulun hidâyetine, kalbinin hayat bulmasına sebep olduğu anlaşılmaktadır. Çünkü kişi Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve selleme salât ü selâmı çoğaltırsa kalbini O'nun muhabbeti istilâ eder. Böylece onun kalbinde Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin emirleriyle çatışan hiçbir şey kalmaz. O'na gelen hiçbir şeyden şüphe etmediği gibi O'nun getirdiği her şey kalbine yazılır. Böylece O'ndan elde ettiği çeşitli ilimlerle felâh ve hidâyeti yakalar. Her ne zaman bu konudaki basîreti artıp marifeti güçlenirse O'na olan salâtı da artar. Bunun içindir ki, ârifînden olan ehl-i ilmin salâtı, O'nun sünnetine yapışmakla olmuş ve O'na tâbî olanların hidâyetteki sebâtlarıyla neticelenmiştir.

Yanyalızâde Muhammed Abdülkerim kaddese'llâhü sırrahu'l azîzin el-**Meslekü'l-Kavî** risâlesinde yaptığı açıklamalardan sonra sâliki dünyâ ve âhirette maksûduna ulaştıracak ve adına **"tarîk-ı makbûl"** dediği yolu altı maddede şöyle özetler:

1. Sahîh bir i'tikâd,
2. Sâlih amel islemek, harâm ve mekrûhlardan kaçınmak,
3. Farz, vâcib ve sünnet-i müekkedeleri edâ etmek,
4. Helâl rızkın peşinde olmak tahrîmen mekrûh bile olsa harâmdan kaçınmak,
5. Gayr-ı müekked bile olsa sünnetleri terk etmemek, bid'atlerden kaçınmak ve bu hâl üzere devam etmek,
6. Bunlara devam ederken niyetin Allah Teâlâ rizası için olması.[152]

Bu zikredilen hususların yanında çoğu zaman yahut Cenâb-ı Hakk kuvvet verirse her zaman, Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve selleme salât ü selâmla meşgul olan kimse, dünyâ ve âhirette arzuladığı şeye kavuşur. Bu ehlullah tarafından bildirilmiştir. Sâlik olanlarca da tecrübe edilip, maksatlarının gerçekleştiği sâbittir. Bu hâle devam eden kimseye, evliyâda görülen vecd ve kerâmet gibi haller olmasa bile, bunun kerâmet olarak yeterli olacağını beyân eden Yanyalızâde, şu tavsiyede de bulunmaktan geri durmamıştır:

"Hakîki zevk ve felâhı elde etmek için sadece işiten olmayıp bu tarîk-i makbûle sâlik olan kutlu zümreye girmek gerekir."

Netice olarak, salât ü selâm, sülûka girmiş bir mürîd için, yapacağı diğer zikirler içerisinde, Hakk'a kurbiyyeti sağlayan en önemli virdi ve Allah Teâlâ'ya giden hidâyet kapısının anahtarıdır. Çünkü Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem, sâlik ile Allah Teâlâ arasında bir vâsıta, Allah Teâlâ'yı tanıtan bir rehberdir.[153]][154]

---

[151] Tirmizî, Kıyâmet, 24.

[152] Yanyavî, Muhammed Abdülkerim b. Celâleddin, el-Meslekü'l-kavî li-tahsîli't-tarîki'lÜveysî, 22 Mayıs m. 1332. Yazma Eser, Fotokopi Nüshâ, Mahmud Erol Kılıç'ın özel kütüphânesi., s. 94-95.

[153] en-Nebhânî, *Saâdetü'd-dâreyn fi's-salâti alâ seyyidi'l-kevneyn*, Beyrut 2002, s. 463.

[154] Geniş bilgi için bkz: ERKUL İhsan Yanyalızâde'nın El-Meslekü'l-Kavî Lı Tahsîlı't-Tarîkı'l-Üveysî Rısâlesı Ve Tasavvufta Üveysîlık, [Kitap]. - İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlahiyât Anabilim Dalı Tasavvuf Bilim Dalı 207307- Yüksek Lisans Tezi , 2006,s.47-110

YETİŞTİRMEK ZOR MU?

Gözümüzden birçok şeyden sakındığımız yavrularımız, okul, dershane ve ev üçgeninde eriyip gidiyorlar. Hepsi hipodrumda yarışa çıkan atlar olmuş. Kimisi ebeveyni, kimisi öğretmeni, kimiside arkadaşı ile çarpılarak büyüyorlar.

Herkesin dilinde ***"hayatı yaşamak zorlaştı"***. Zorlaşan hayat mı, yoksa bizim kendimizce oluşturduğumuz hırslarımızın, bir mecra bulamayınca, zayıf birey olan çocuklarımızı hedef alarak mı daha kolay geliyor.

Hepimiz bir zaman çocuktu. Sonra büyüdüğümüzü zannettik. Hayır. Büyümek olgunlaşmaktır. Zamanımızda kimse büyümek istemiyor gibi.

Niye büyümek istesin ki, hata çocuk için bağışlanacak çağdır.

Her ne şekilde olursa olsun, bir çocuğun anne, babası ve ailesi her şeyden önce gelmelidir. Zannetmiyorum ki; hiçbir ebeveynin çocuğu için kötü bir niyeti olacağını;

Çocuklarımız okula başladığı zaman başka bir dünyanın insanı oluyorlar. Hepsi hırsların elinde mahkûm olmuş, patlamaya hazır bomba gibiler.

Nerede hata yapılıyor?

Çocuklarımız için ne yapılabileceği hakkında düşünürsek, sözüne itibar edilen olgun büyüklerin sohbetlerine muhtaç olduğumuz görülecektir. Tecrübelerini anlatacak ortamlar oluşturularak, duygularını ve hırslarını dizginleyecek konferansların başlatılması gerekiyor.

İnsan yapısında nasihat dinleme özelliği vardır. Okullarımız ilkokul seviyesinden başlayarak kişisel gelişim için bu programlara el atmalıdır.

Yoksa çocuklar büyümeyecek ve çocuk kalacaklardır.

Önümüzdeki yıllarda yaşı ilerlemiş çocuklarla hayatın daha da çok zorlaşacağını zannediyorum.

Hayat şartlarına uyum sağlamak çok zordur. Şartları hazırlayan evin dışındakiler olduğunu düşünmek komplo üretmektir. Bütün sıkıntıları kendi elimizle oluşturmuyor muyuz?

Sonuçta hırsların kurban olmak herkesin kaderi olmamalıdır.

DOMUZ GRİBİ YOK, DOMUZ HASTALIĞI VAR

Domuz eti, Allah Teâlâ'nın Kuran'da haram olarak bildirdiği yiyecekler arasındadır.

"Ölü eti, kan, domuz eti, Allah'tan başkası adına kesilen, boğulmuş, vurulmuş, yüksek bir yerden düşmüş, boynuzlanmış yırtıcı hayvan tarafından yenmiş, -(henüz canlıyken yetişip) kestikleriniz hariç,- dikili taşlar üzerine boğazlanan (hayvanlar) ve fal oklarıyla kısmet aramanız size haram kılındı. Bunlar fısktır (günahla yoldan sapmadır.) Bugün inkâra sapanlar, sizin dininizden (dininizi yıkmaktan) umut kesmişlerdir. Bugün size dininizi kemale erdirdim, üzerinizdeki nimetimi tamamladım ve size din olarak İslam'ı seçip-beğendim..."[155]

Gündem domuzlaştırılmaya başlandı. Herkes bu hayvanı hiç ağzına almazken iki lafın biri bu oldu. Domuz gribi.

Bu hastalığın ülkemizde görünme ihtimali az olacağı bir gerçektir. Ancak bu hastalık yurdumuza girdi.

Eğer bir kişi bu ete direk ulaşmıyorsa (çünkü dolaylı yollardan insanlara bunu yedirenler var) Allah Teâlâ yemeyenleri bu hastalıktan koruyacaktır. Ancak görünen durum şu ki bu hastalık yurdumuzu sarmaya başlamıştır.

Aşısı hakkında birçok spekülasyon var. Her şey söylenebiliyor.

Bizlerin basit ve kolay önlemler ile bu hastalığa karşı alabileceğimiz tedbirler ne olabilir.

Bahsedilen gribin bulaşmasında yemek yolu ve gençlerde etkili olmasından bahsedilmesi; bu hastalığın grip değil de sanki yeni bir bulaşıcı hastalık görünümü veriyor.

Şu an için tam ifade edilmese de domuz çiftliklerinin kapatılmasından başka çare olmadığı anlaşılacaktır. Kuş gribinde tavukların çektiklerini düşünürsek, onların kaderini domuzlarda yaşayacak. Ancak bunun zaman alacağını sanıyoruz. Sigara öldürür yazısını paketleri üzerine yazanlar, domuzlar içinde harekete geçmeleri için en az iki sene var. Fakat bizim ülkemiz açısından bunun üzerine hemen harekete geçmeliyiz.

Kısa tedbir olarak yemek alışkanlıklarımızı değiştirmekten başka çaremiz de yoktur. Bu nedenle Allah Teâlâ'nın tavsiyelerini uygulamaya geçirmeliyiz.

Bir tavsiye olarak evlerimizde sofralarımızda unutulan katık sirkeyi tekrar misafir etmeliyiz.

Hz. Câbir (radıyallahu anh) anlatıyor:

" Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem ailesine katık sormuştu.

"Yanımızda sirkeden başka bir şey yok!" dediler. Aleyhissalâtu vesselâm onu istedi ve gelince yemeye başladı. Hem yiyor, hem de:

"Sirke ne iyi katık! Sirke ne iyi katık! Sirke ne iyi katık!" diyordu." [156]

Bazı rivayetlerde ***"sirke giren eve şeytan girmez"*** i de hatırlayınca şeytanın tavsiye ettiği şarap ve domuz insanlığın düşmanı olduğu hatırlanmalıdır.

Sonsöz olarak domuz gribi yok ***" DOMUZ HASTALIĞI"*** var. Ona göre yediklerinize dikkat edin.

---

[155] (Maide Süresi, 3)

[156] Müslim, Eşribe 166, (2052); Ebû Dâvud, Et'ime 40, (3820, 3821); Tirmizî, Et'ime 35, (1843); Nesâî, Eymân 21, (7, 14)

BULANIK MANTIK İLE KADER

Geçmiş mantıkla gelecekte şu sonuçları olacak demek artık tam doğru olmuyor. Belki iki sonuç arasında gelip gidebiliyor. Bu kader faktörünün araya girmesi midir?

[Modern bilim, 2000 yıldan bu yana, mutlaklıklar ve kesinlikler üzerine kuruludur. Kâinattaki gerçeklikler çoğu zaman gri olsalar da, bilim, yaptığı kesin tanımlamalarıyla onları siyaha ve beyaza boyar. Aslında uç değerler arasında dereceli değerlerin var olduğu her devirde bilinen bir gerçektir. Fakat bu gerçeği kabullenmek ve ilmî saymak genellikle pek çok bilim insanı tarafından kolay olmamaktadır.

Aristo mantığı olarak bilinen iki değerli klasik mantık, 1920'lerden itibaren filozof ve teorik matematikçilerin ürettikleri paradoksları açıklamakta yetersiz kalmıştır. Çünkü ***Aristo mantığı gerçek dünyayı bütünüyle tasvir etmekten uzaktır.*** Tabiattaki her oluşumun bir meydana gelme derecesi vardır. Bu anlamda herhangi bir önermenin ***yalnızca doğru ya da yalnızca yanlış*** olması gerekliliği, ikili mantığın gelişerek çok değerli mantığa dönüşmesine sebep olmuştur. Çok değerli mantığın en ilkel hali olan üç değerli mantık, önermelerin **{0, 1}** değerlerinin yanında, **{0.5}** değerini de almasını sağlamıştır ve böylece değer kümesi **{0, 0.5, 1}** olarak geliştirilmiştir. Değer kümesindeki **{0}** ögesi önermenin kesinlikle yanlış olduğunu, **{0.5}** ögesi belirsiz olduğunu ve **{1}** ögesi de kesinlikle doğru olduğunu ifade etmektedir.

1930'ların başında Polonyalı mantık bilimcisi **Lukasiewicz,** üç değerli mantıktan yola çıkarak mantığı bütünüyle ele almıştır ve <u>***sonsuz değerli mantığı***</u> geliştirmiştir. 1965'te ***Lotfi Zadeh,*** o zaman kadar yapılan tüm mantıksal yaklaşımları toplu bir şekilde ele alarak yorumlamış ve ulaştığı bu çıkarımlarla bulanık mantığı keşfeden kişi olmuştur. Günümüzde bulanık mantık, ***Zadeh*** ile birlikte anılmaktadır. ***Bulanık mantıkta önermeler* [0, 1] *aralığında sonsuz değer alabilirler.*** Dolayısıyla ikili mantık, bulanık mantığın özel (indirgenmiş) bir halidir.

Klasik mantıkta doğru veya yanlış olma durumu dışında başka herhangi bir durumun gerçekleşmesi imkansız olarak varsayılır ve genellikle böyle durumların paradoks oldukları kabul edilir. Hâlbuki böylesi durumlar bulanık mantık açısından son derece doğaldır. <u>**Hatta {0, 1} dışında sadece üçüncü bir durumla yetinilmez, bunun dışında [0, 1] aralığında değer alabilecek sonsuz durum gerçekleşebilmektedir.**</u>

<u>Tarih içinde değişen ve gelişen mantık sistemleri içinde, insan zekâsını en kapsamlı olarak ele alıp analiz edebilen, yani insan beyni gibi düşünebilen en gelişmiş **mantık sistemi bulanık mantıktır.**</u> Sonsuz değer alabilme gibi özellikleri sayesinde insani yargıları olduğu gibi kavrayarak yaklaşık düşünebilmeyi mümkün kılmaktadır. Zadeh'e göre bulanık mantık, kelimelerle hesap yapmaktır.

<u>Kelimeler nesneleri temsil eder. *Araba* kelimesi pek çok arabanın yerine kullanılır ve herkes için farklı düşünceler çağrıştırır. Günlük konuşmalarımızda genellikle hepimiz aynı kelimeleri kullanmamıza rağmen aynı şeyleri düşünmeyiz.</u> Söylemlerimiz, düşündüklerimizin yansımasıdır. Fakat bu yansımalar belirsizliklerle doludur. Bulanık mantık bu belirsizlikleri ustaca ele alır. Bunu yaparken her olaya bir meydana gelme derecesi atar ve böylece önermelerin iki değerli sınırlı kalıbını kırarak, sonsuz değerli olabilmelerini sağlar. Bulanık mantık aslında tabiatta var olan, fakat ilmî olduğu, hatta olması gerektiği sonradan anlaşılan, ayrı bir öğreti gibi varlığını çağlar boyu sürdürmüştür. Kimi zaman paradokslar, kimi zaman üç değerli, kimi zaman çok değerli mantık olarak karşımıza çıkmış, nihayet Zadeh'in tanımlamalarıyla gerçek kimliğini

kazanmıştır.] [157]

Bulanmış mantıktan söz açışımız, ateistlerin Allah Teâlâ'nın varlığı ile kötülüğün olmaması gerektiği yönünde fikirlerinden dolayıdır. Onlar diyorlar ki

"eğer Allah Teâlâ varsa ve her şeye gücü yetiyorsa bu kötülük nereden geliyor."

Aristo mantığı ile bunun olmaması gerekir. İlmî gerçekler ve evrimciler; Allah Teâlâ'yı kabul etmektense her şeyi kendi başına bırakmayı daha uygun görünce, tesadüfler, rastlaşmalar ile oluşan bir hayatı kabul etmek ile geleceğin tekâmülünde ihtimaller ile seçiciliği yalnızca varlıklara bırakmayı uygun görmektedirler. Bu şekilde Allah Teâlâ'nın hükmü ve gerçeği göz ardı ediliyor.

Aslında her olan şeyin bir tek sonucu yoktur.

Sonuç olarak; kader açısından bulanık mantığın geçerli olduğu görülmektedir. Her ne şekilde olursa olsun bu mantık ile hiçbir sonuç isabetsiz kalmamış olur. Bütün ihtimaller ile kötülüğün bulunması Allah Teâlâ'nın yokluğuna değil, sonsuz kudretinin varlığına işarettir.

Olası ihtimaller arttıkça kâinat ve düzendeki ahengin bozulmasında hızlı bir seyrin olmayışı bunun en bariz delilidir. Dengenin bozulmaya başlaması ile her geçen an ve zaman itibarıyla kat kat olması düşünülürse, kâinata müdahale eden varlığın kudret ve azameti sonsuz demektir. İlmî verilerin sonuçları çok zaman bunu çözmekte ve anlamakta zorlanmaktadır. Mesela çarpma ihtimali hesaplanmış bir yıldızın dünyaya çarpmadan gidişini nasıl açıklayacağız.

Güç ve kudret yalnız Allah Teâlâ'ya mahsustur.

[157] İŞBİLEN YÜCEL, "Bulanık Regresyon: Türkiye'de 1980-2004 Döneminde Kayıt Dışı Ekonominin Bulanık Yöntemlerle Tahminine İlişkin Bir Uygulama", İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Ekonometri Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi-217283; 2005; s.4-5

GELECEĞİMİZİN TAHMİNİ

Geleceğimiz için tahminler yaptığımızda, gerçek ve gerçekliğin süzgecinde göreceli olacağını görmekteyiz. Gelecek olaylar hakkında bir tesir, isabetli olabilmek ve doğruya yakın tahmin yapabilmek çok önemlidir.

[***Tahmin:*** karar alma ve sonuca varma sürecinin önemli bir alt bölümüdür.

Tahmin, insan için her zaman ve her yerde hemen hemen soluduğu hava kadar önemli olmuştur. Tahmin, kişinin yalnız kendi kararları için değil, aynı zamanda başkalarına öneride bulunanlar ve içtimâi planda önemli kararlar alacakların da yolunu aydınlatır. Ancak sonraki dönemlerde olması muhtemel olayların oluşumunda etken olan faktörlerin, olaya etki, yön ve derecesinin önceden tam olarak bilinebilmesi mümkün değildir. ***Bunun nedeni, geleceğin belirsiz oluşudur.***][158]

[Tahminde şu sonuçların etkisi muhakkak bulunur.

Genel anlamıyla tahmin, geçmişin görüntüsünün gelecek üzerindeki etkisi olarak tanımlanabilir.

Gelecek insan için belirsizdir.

Geleceğin belirsizliğini tümden yok edemeyiz ancak bu belirsizliği azaltabiliriz.][159]

Sonuç olarak; Tahminler geleceğin geçmişteki görüntüsünü fark etmekten başka bir şey değildir. Geçmiş sürekli olarak geleceğe gebe kaldığından ve bakıldığında isabet şartları ile uygulamadaki olumsuz ihtimallerin en aza indirilmesi önemlidir. Bir misal verelim;

"Ardında ve önünde insanoğlunu takip edenler vardır; Allah'ın emriyle onu gözetirler. Bir millet kendini bozmadıkça Allah onların durumunu değiştirmez. Allah bir milletin fenalığını dileyince artık onun önüne geçilmez. Onlar için Allah'tan başka hami de bulunmaz." [160]

"Bir millet kendini bozmadıkça" şartı ile tahmin edilecek sonuç

"Allah Teâlâ onların durumunu değiştirmez." Sonucu tahmin edilecektir. Bu tahminin gerçekleşme süreci ve olma zamanı ise geleceğin geçmişine görecelidir. Çok kişi için kader bazında üzüntü sahibi olmak yerine olacak ihtimallerin sonsuzluğunda Allah Teâlâ'ya güvenip çaresizliğin oluştuğu yerlerde kurtarıcı umutları oluşturması lazımdır. Bunu başarmanında ancak Allah Teâlâ'nın yakınlığı ile olacağını sürekli görmekteyiz.

Allah Teâlâ ne güzel vekil ve yardımcıdır.

---

[158] TOKER, Ayhan; Gelecek Tahmini, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Fakültesi Ekonometri Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi-86/633, Ekim-1989, s. 5-8

[159] a.g.e.,s. 13

[160] Râd, 11

HZ. ŞEMS'İN MEVLANA'DAN AYRILIĞI İLE ZUHUR EDEN ETME ŞİİRİ

Duydum ki
bizi bırakmaya azmediyorsun
etme

Başka bir yar
başka bir dosta meylediyorsun
etme

Sen yad eller dünyasında
ne arıyorsun yabancı
Hangi hasta gönüllüyü kasdediyorsun
etme

Çalma bizi
bizden bizi
gitme o ellere doğru
Çalınmış başkalarına
nazar ediyorsun
etme

Ey ay felek
harab olmuş
alt üst olmuş senin için
Bizi öyle harab
öyle alt üst ediyorsun
etme

Ey makamı var
ve yokun üzerinde olan kişi
Sen varlık sahasını
öyle terk ediyorsun
etme

Sen
yüz çevirecek olsan
ay kapkara olur gamdan
Ayın da evini yıkmayı kastediyorsun
etme

Bizim dudağımız kurur
sen kuruyacak olsan
Gözlerimizi

öyle yaş dolu ediyorsun
etme

Aşıklarla
başa çıkacak gücün
yoksa eğer
Aşka öyleyse
ne diye hayret ediyorsun
etme

Ey cennetin cehennemin
elinde olduğu kişi
Bize cenneti
öyle cehennem ediyorsun
etme

Şekerliğinin içinde
zehir zarar vermez bize
O zehiri
o şekerle sen bir ediyorsun
etme

Bizi sevindiriyorsun
huzurumuz kaçar öyle
Huzurumu bozuyorsun
sen mahvediyorsun
etme

Harama bulaşan gözüm
güzelliğinin hırsızı
Ey hırsızlığa da değen
hırsızlık ediyorsun
etme

İsyan et ey arkadaşım
söz söyleyecek an değil
Aşkın baygınlığıyla
ne meşk ediyorsun
etme

***

Seven sevilen arasında tek kalan hatıra aşklarından başka bir şey değildir.
Eğer bir gün seversen;
Sevdiğin terk edince, ağıt yakacağın sana haber verilse, ki öyledir,
Niye sevdiğini kendine sor.

Sevdiğin, seni niye terk edecek diye.

Hakikatte vasıl olanların destanı hiç yok.

Aslında Hz. Şems bu ayrılığı ile kendine büyük ikramda bulunmuştur. Çünkü asıl terk eden Mevlâna idi.

Mevlâna o hale gelmişti ki uzayında Şems'in güneşinin ışıkları artık sönen yıldızlara dönmüştü. Vefalı dostun tek yapacağı şey sönmüş yıldızın kaybolmasından başka bir şey olmayacağı idi.

Yanan da o, yandıranda o, hepsi Hz. Mevlâna olmuştu.

FATIMA OLAYI ve 2012 FİLMİ

[13 Mayıs 1917'de Portekiz'in Fatima kentinde dünya tarihini etkileyecek bir olay gerçekleşti. Fatima şehrinin yakınlarında bulunan Cova da Iria bölgesinde çobanlık yapan üç çocuk aniden gök gürültüsüne benzeyen bir ses duydular. Şimşeğe benzeyen patlamanın ardından parlak giysili beyaz bir kadın göründü. Beyaz elbiseli kadın çocuklara kendisinden korkmamaları gerektiğini ve her ayın on üçünde o anda bulundukları yere gelerek dua etmeleri ve kendisiyle konuşmaları gerektiğini söyledi. Bu olay zamanla bütün bölgede duyuldu ve insanlar buraya akın etmeye başladılar. Yalnız bu üç çocuktan başka kimse bu varlığı göremiyor ve duyamıyordu ama orada bulunan binlerce kişi, nedenini bilemedikleri bir şekilde kendilerinden geçiyorlardı. Beyaz giyimli kadın çocuklarla konuşmaları esnasında, ikisini yanına alacağını söylemişti. Bu söze uygun olarak Francisco 1919'da, Jacinta'da 1920 yılında öldüler. Lucia ise görünüm hadiselerinde başrolde olan kişiydi ve hayatının geri kalan kısmını Vatikan kontrolünde manastırda geçirdi. Hiçbir zaman kilisenin izni olmaksızın kimseyle konuşmadı. Lucia 1917 yılında mayıs ve ekim ayları arasında kendisine görünen Meryem aracılığıyla aldığını iddia ettiği sırları, 1941 yılına kadar herhangi bir kişi ya da kuruma ulaştırmadı. Daha sonra mesajın ilk bölümünü 1941 yılında papa''ya özel olarak ulaştırılması için yazdı ve mesaj sadece Papa'ya ulaştırıldı (Papa Pius); mesajın üçüncü bölümünü 1943 yılında yazdı. Ancak yazdığı bu üçüncü bölümle ilgili olarak, **"daha iyi anlaşılabileceği için 1960 yılında açıklanması doğru olur…"** diye bir şart öne sürdü. Bu tarihten itibaren birçok papa bu sırları okudu ve bu sırların sıkıntısını yaşadı.

Uzun yıllar sonra açıklandığında ise bu sırların Meryem tarafından verilen sırlar olmadığı, kilisenin gerçek sırları açıklamaktan çekinerek kendi istekleri doğrultusunda farklı bir sır açıkladığı konusundaki tartışmalar hala sürmektedir. Çünkü bazı yazarlar tarafından verilen gerçek sırların, kilisenin yaşayacağı sıkıntılarla ilgili olduğu için bunların açıklanmayıp yerlerine kilise ideolojisine uygun sırların açıklandığı belirtilmektedir.

Fatima olayında verilen sırlar sadece apokaliptik bilgiler mahiyetinde değil aslında dünyanın geçirmiş olduğu olumsuz süreçle bağlantılı olarak da değerlendirilmelidir. 2 Çünkü Fransız İhtilal inden sonra başlayan, dinin ortadan kaldırılarak yerine insan aklı ve vicdanının konulması gerektiği anlayışına göre din bilimsel gelişmeler sonucunda belirli bir zaman içinde insanların zihnindeki ve hayatındaki yerini kaybedecekti. Ancak günümüzde yaşanan sürece baktığımızda dünyada dine karşı değil dine doğru bir yöneliş olduğunu fark ediyoruz. İnsanlar artık hayatlarında var olan manevi boşluğun dinle doldurulması gerektiği düşüncesini kabul ettiler ve bu düşünce çerçevesinde hayatın dini olmayan olaylarından bile dini bir takım alametler aramaya başladılar. Yaşanan bu süreç esnasında insanların hayatında birçok dini figürler ortaya çıkmaya başlamıştır. Meryem Hıristiyanlık tarihi boyunca insanların hayatında önemli bir yere sahip olmuştur. Ancak modern dönem boyunca insanların zihnindeki yeri biraz daha sağlamlaşmıştır. Günümüzde insanlar artık dini hayatın her kısmında aramaktadır demiştik. İşte bu duyguları tatmin edebilme ihtiyacıyla birlikte Meryem ana kültü tekrar gündeme gelmiştir. İnsanlar dünyevi hayatlarında yasadıkları sıkıntıları aşabilme amacıyla bir anne olarak yaklaştıkları Hz.Meryem'den yardım istemektedirler. Görünümlerin tarihi incelendiğinde Meryem kültünün popülerliğindeki en önemli etken, kırsal bölgelerde zor durumda bulunan insanlara çözüm önerileri sunmasıdır. İnsanların görünüm hadiselerinin peşinden gitmeye başlaması sonucu dünyada dini bir hareketlenme meydana gelmiştir. Modern bilimler bu görünümleri insanların yasadıkları halisünasyonlar olarak değerlendirse de onlar hala bu

metafizik hadisesin arkasından gitmeye devam etmektedirler. Günümüz toplumunda ruhsuz bir şekilde umutsuzluğa itilmiş insanoğlunun Marx'ın tabiriyle ***"kalpsiz bir dünyanın kalbi"*** olarak tanımlanan dine yönelerek huzur bulma arayışlarının en önemli göstergesi Meryem ana kültü olmuştur. Modern düşüncenin bütün alanlarda ortaya çıkan gelişmeler sonucunda dini düşüncenin ortadan kalkacağı anlayışına rağmen, ülkemizde meydana gelen bir olay bu durumun tam tersini yansıtmaktadır.

21 Ağustos 2006 günü İzmir'in Selçuk ilçesinde bir orman yangını meydana gelmiş bu orman yangın bu bölgede bulunan Meryem ana evinin yakınlarına kadar gelmiş ve sönmüştür. Bu durum insanlar tarafından ***"ilahi bir mucize"*** olarak nitelenmiştir. Bu örnekten de anlaşıldığı gibi modern bilim dünyamızı ne kadar bilimsel yöntemlerle açıklamaya çalışsa da insanların doğaüstüne olan ilgileri ve yönelişleri artarak devam etmektedir. Modernitenin getirmiş olduğu manevi boşluk duygusu batı insanının daha fazla dine yönelmesini sağlamıştır. İnsanlar yaşamak istedikleri dini duygu ve pratikleri toplumsal alanda hac ibadeti seklinde ortaya koymaya başlamıştır.

Fatima bölgesi dünyanın geçirmiş olduğu büyük dönüşüm süreci içersinde tarihi etkileyebilecek bir süreç yaratmıştır. Bunlar birkaç baslık altında sıralanabilir.

Birincisi, görünümlerin gerçekleştiği dönem dünyadaki dini sürecin olumsuz nitelemelere maruz kaldığı bir dönemdir. Yirminci yüzyılın basından itibaren dünya dini boyuttan bilimsel boyuta bir dönüşüm yasamıştır. İnsanların dünyaya ait açıklamaları dini temelli olmaktan çıkıp bilimsel açıklamalara yönelmiştir. Dine karsı başlatılan bu saldırılar kutsalın dünyadaki temsilcileri olan dini kurumlar tarafından fazla zarar görmeden atlatılmaya çalışılmıştır.

İkincisi, modern süreçteki dini uyanışa olan katkısıdır. Meryem'in üç küçük çocuğa verdiği mesajlar da dünyanın dini durumu ve bu bozulma sürecinde insanların tanrının isteklerini yapmamaları halinde baslarına gelebilecek olumsuz durumlara dair açıklamalar vardır. Meryem insanları yaptıklarının sonuçları konusunda uyarmış ve onlardan Allah Teâlâ'yı kızdırmamalarını istemiştir. Üçüncüsü, verdiği politik mesajla ilgilidir. Verilen sırların birisi görünümlerin gerçekleştiği dönemde dine karsı olan tutumun en sert yaşandığı yerlerden Rusya ile ilgili açıklama yapılarak Rusya'nın Hıristiyanlığa dönmesi gerektiği ve insanların bunun için topluca dua etmeleri istenmiştir. Rusya bu süreçte Katolik Kilisesinin karsısında yer aldığından Katolik kilisesi Fatima olayını dünyadaki uyanışı kendi görüşleri doğrultusunda yönlendirebilme isteğiyle oldukça etkili bir şekilde destekleyerek kullanmıştır. Bu olay batı dünyasının Rusya karsısında kullanabileceği bir koz haline getirilmiştir. Olayı önemli kılan sebeplerden birisi de verilen sırların gerçek olup olmadığı üzerinden yapılan tartışmalarla ilgilidir. Sırlar kilise tarafından değişik tarihlerde açıklanmıştır. Fakat açıklanan sırlar din adamları yazarlar ve halkı pek tatmin etmemiştir. Çünkü özellikle üçüncü sır 2000 yılında açıklandığında şaşkınlık yaratmıştır. Kilise üçüncü sırrın 1981 yılında Papa II. Jean Paul'e Mehmet Ali AĞCA tarafından gerçekleştirilen suikast olduğunu açıklamış ve papa kilise tarihi açısından çok önemli bir konuma yükseltilmiştir. Batı dünyasında bazı yazarlar ise bu sırrın suikast ile ilgili değil de kilisenin sonu ile ilgili bilgi verdiği kanaatindedir. Kilisenin kendi sonu ile ilgili gerçekleri açıklayamamasından dolayı böyle bir yola başvurduğu iddia edilmektedir.][161]

Kıyametin kopuşu ile olan bilgi Allah Teâlâ'ya aittir. Bu bilgi hiçbir kula özel olarak dahi verilmemiştir. ***"Gelecek"*** gibi çok geniş ve henüz tecrübe edilmemiş bir alanda söz söyleme, bu tür bilgileri doğru sayıp üzerlerine hüküm bina etme zor ve iddialı bir husustur. Çünkü gelecekle

---

[161] KIR, Muhammet; DİNLER TARİHİ AÇISINDAN FATİMA OLAYI; Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü -Felsefe Ve Din Bilimleri Enstitü Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi-210602 Eylül – 2007; s.1-4

ilgili bilgilerin sınırı yoktur. Her alanda önceden verilen veya verildiği iddia edilen bilgi bu kapsama girer.

Kur'an-ı Kerim, gaybı bilmeyi Allah Teâlâ'nın yüce sıfatlarından biri olarak kabul etmektedir. ***"Gaybı bilen"*** nitelemesi sadece Allah Teâlâ'ya nisbet edilebilir. [162] **İmam Matüridî bu ilme sahip olmayı Rabb, ondan mahrumiyeti de yaratılmış (merbûb) olmanın bir alameti olarak ifade etmektedir.** [163]

Kur'an-ı Kerim bir taraftan, gaybı bilmenin Cenab-ı Hakk'ın kontrolünde olduğunu beyan ederken öte yandan Allah Teâlâ'nın resullerinden dilediklerine gayptan bilgi vereceğini ifade etmektedir. [164] Bu demektir ki insanoğlu gayptan beşerî özellikleri ile değil, ancak Allah Teâlâ'ın bildirmesi (vahiy) ile veya ilham etmesi ile bilgi sahibi olabilir.

Allah Teâlâ, Kur'ân-ı Kerim'de ***"Yüce Allah'ın, resullerinden dilediklerine gayptan haber vereceği"*** bildirmektedir. [165] Enbiya Allah Teâlâ'nın ***"elçileri"*** olduklarına göre zaman zaman vahiy yoluyla gaybî haberler alabilirler. Bu durum istisna olup onların bütün hayatları için genelleştirilemez. Nitekim Kur'ân-ı Kerîm'de

"Hiçbir insanın, yarın ne yapacağını ve nerede öleceğini bilemeyeceği" [166] şeklinde bütün insanları kapsayan genel hükümler belirtilmiştir. Bu umumi hükmü birçok rasülün ağzından teyid etmektedir. Mesela; Hz. Nuh aleyhisselâm kavmine;

"...Size Allah'ın hazineleri yanımdadır, demiyorum. Ben gaybı da bilmem..." [167] dediği, Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve selleminde

"...Benim ve sizin başınıza gelecek olanları bilmiyorum. Ben ancak bana vahyolunana uymaktayım..." [168] diye söylediği buyrulmaktadır.

Kur'ân-ı Kerim'in bakışına göre gaybî haber Allah Teâlâ'ya ait yani ilâhî kaynaklıdır. **Beşerin kendi imkânları ile gayptan haber vermesi mümkün değildir.** Hz. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve selleme vahiy yoluyla bazı gayp haberlerinin bildirildiği Kur'ân-ı Kerim'de yer almıştır [169]. Ona gönderilen gayr-i metlüv vahiyler Kur'ân-ı Kerim'de yer almadığına göre [170], bir kısmının da

---

[162] Mâide,109; En'am,73; Tevbe,94; Ra'd,9; Sebe',48
[163] Kitabu't-tevhîd, s. 21.
[164] Âl-İ İmran,179; Cin,26
[165] Âl-i İmrân, 179; Cin, 26.
[166] Lokman, 34.
[167] Hûd, 31.
[168] Ahkâf, 9
[169] Nûr: 24/11-16; Muhammed: 47/16; el-Haşr: 59/11-12; et-Tahrîm: 66/3.
[170] **Gayr-ı Metlüv Vahiy**

Oryantalistlerin başlattığı ve bazı müslümanlarca da kabul gören *"Kur'ân-ı Kerim dışında vahiy olmadığı ve sünnetin vahiy olmadığı"* belli bir mesafe kat etmiş ve müslümanların düşüncelerini bulandırmıştır. Sünneti hafife alan veya inkâr eden bu kimselerin itirazlarına bakacak olursak, bütün meselenin çözüm noktasının *"Kur'ân-ı Kerim'den başka vahyin"* Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve selleme inip inmediğidir. Bunu Kur'ân-ı Kerim şu şekilde açıklar.

"Nebi, eşlerinden birine gizlice bir söz söylemişti. O bunu nebinin diğer bir eşine haber verince, Allah da bu durumu nebiye bildirmişti, o da bir kısmını yüzüne vurmuş bir kısmını da yüzüne vurmadı. Nebi bunu ona haber verince eşi "Bunu sana kim söyledi?" dedi. Nebi, "Bilen, her şeyden haberi olan Allah Teâlâ bana söyledi" dedi." (Tahrim, 3)

Tefsirlerde beyan edildiğine göre Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem gizli tutmak kaydıyla eşi Hafsa'ya bir söz söylemiş; ancak o, bu sözü saklayamayıp Hz. Aişe'ye söylemiştir. Bunun üzerine Allah Teâlâ durumu Hz. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem bildirmiş, o da Hafsa'ya anlatmıştır. Hafsa,

bu şekilde bildirilmiş olabileceği ve bu haberlerin de hadis kitaplarında yer almış olabileceği tabii karşılanabilir.

Sünnetten de Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin gaybı bilmediğini ifâde eden birçok misal göstermek mümkündür. Mesela Hz. Aişe radiyallâhü anha ***“... Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin gelecekte olacakları, bildiğini iddia eden Allah Teâlâ'ya iftira etmiş olur”*** [171] demekte, mahşerde ümmetinin affedilmesini isteyen Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve selleme

“Sen, onların senden sonra neler yaptıklarını bilmiyorsun” [172] denileceği haber verilmekte, ashaptan Osman b. Ma’zûn hakkında

“Allah'ın sana ikramda bulunacağına şehadet ederim” diyen Ümmü'l-A'la'ya (v.6/627), Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin ***“Ben Allah'ın elçisi olduğum halde ne muamele göreceğimi bilmiyorum”*** [173] dediği bildirilmektedir.

Gayb bilgisinin Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve selleme bildirildiği muhakkaktır. Fakat bilginin zaman, mekân, şahıslar hakkındaki kapalı ve imalı ifadelerinden dolayı, gerçekleşene kadar çoğu zaman gizli kalması nedeniyle istismar edildiği, uydurulmaya müsait olması açısından şüpheli kısma da girer. Adı üzerinde olduğu gibi ***“gaybî”*** kelimesi ***“hazırda olmayan; görünmeyenlere âit; hazır olmayanlara âit; başka âlemdekilere âit; âhirete âit; gayba âit ve müteallik”*** demek olunca kabul etmemek sorunu ile karşılaşırız. Dinin temeli de ***“gayb”*** üzerine kurulu olduğuna göre bilgilerin ret ve kabul aşamasındaki dikkatin ne olacağı daha açıktır.

Anlaşıldığına göre gaybi bilgide sınırlamayı kaldırmak, insanları takıntılardan kurtulmalarıyla donukluk içine düşmelerine mani olmak için, vahyin bir kısmında okunmayan vahyin gelişi (gayr-i metlüv) ile sorumluluk sınırlarının genişlemesine Allah Teâlâ engel olmuştur. Fakat hadislerde gelen gaybi haberler ile belki Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem düşünce alanında öngörü sahibi olunmanın temellerini atarak sebep ve sonuç ilişkisinin çözümleme ile gelecek için geçmişin yorumlanması ve gelecekte oluşacak kırılmaların önüne geçilmesi ve ibret alınacak derslerin çıkması istenilmiştir.

Hz. Ali kerremallâhü veche gelecek için birçok bilgiyi kendisinden sonra geleceklere bildirmiştir. Fakat bu bilme ve bildirmeler ile gelecekte olacak olaylarda bir değişme olmamıştır. (Kerbela) Olacak olayların sonsuz örgüsü kendi içindeki sarmalı nasıl olmakta olduğudur.

Sonuç olarak Fatıma olayını hatırladıktan sonra 2012 filmi ile ne ilgisi var olduğunu düşünebilirsiniz. Fatıma olayında değindiğimiz gibi bazı bilgilere ulaşanlar, insanları olması ihtimal olaylar için, önceden alıştırılması ile elde edecekleri önemli husus, sunulmuş bilgi sayesinde, **kaos, tepkisiz hale getirmek** veya **daha az bir zarar** ile olacak hadisenin etkisini

---

Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve selleme bunu kimin haber verdiğini sormuş, O da Allah Teâlâ’nın bildirdiğini söylemiştir. Ancak Kur'ân'da bu bildirimin kendisi yer almıyor. Demek ki bu bildirim Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve selleme gayr-i metlüv vahiyle bildirilmiştir.

Kur’ân-ı Kerim’de buna benzer birçok ayette (Ahzab, 37; Bakara, 144; Haşr, 5; Fetih, 15; Şura, 21; Hakka 44,47; Yunus; 15; Enfal, 5; Nur, 62; Enfal, 9) gayr-i metlüv vahyin olduğuna işaretler mevcuttur. İşte bu hakikati ifade ederek Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem şöyle buyuruyor: ***“Dikkat edin bana Kur-an ve benzeri verildi.”*** (Ebu Davut, 6) Bu nedenle Resul, bu iki kaynağı insanlara ulaştırmakla mesuldür. (Maide, 67)

[171] Müslim, İman, 77; Tirmizî, Tefsir, 7.

[172] Buhârî, Fiten, 1.

[173] Buhârî, Cenâiz, 3.

azaltmaktır.

İnsanların her türlü krizde katlanma ve dayanma sayısı sınırlıdır. Aşırı etki ve tepki kontrolsüzlüğü çağrıştıracağından önlem paketleri içinde bu tür filmlerin yapılması normaldir. Ancak bize göre bu film Fatıma olayının üçüncü sırrının ortaya çıkışına işaret olacaktır, diye düşünüyoruz.

Bekleyelim de görelim.

NEFİS MERTEBELERİNDE RÜYA TABİRLERİ

(Görülen rüyalar ve tabirler, durumunu bilmek isteyen kardeşlerimiz için özet şekilde ve alfabetik konumda hazırlanmıştır.)

Nefis mertebeleri yedidir

1-Nefs-i Emmâre: Kâfir, şeytan, münafık ve fâsıkların,

2-Nefs-i Levvâme: Günahkâr mü'minlerin,

3-Nefs-i Mülhime: Âlimlerin,

4-Nefs-i Mutmainne*:* İlmiyle âmel eden kişiler

5-Nefs-i Radiyye: Evliyâların

6-Nefs-i Mardiyye: Âriflerin

7- ***Nefsi Safiyye:*** Nebiler ve rasüllerin -aleyhimü's-selâm- nefislerinin makamıdır. (Müminler bu makamın hallerine kavuşabilir.)

Not: Rüyayı salih kişilere ta'bir ettirmek imkânı bulmayanlar bu çizelgeden faydalanabilirler.

RÜYA	YORUMU	MERTEBESİ
Âlem	Şeytanî vesveselerin zayıf sıfatıdır, bunlara galip olunduğunu gösterir	Nefs-i Mutmainne
Âlimler	Vücut azalarını Allah Teâlâ'nın emrine tâbi' kılmaya işarettir.	Nefs-i Mutmainne
Anne ve babaya sarılmak, onlara itaat etmek	Rızalarını kazanmak ve gönüllerini alarak onlarla iyi geçinmeye	Nefs-i Levvâme
Din ve mezheble alâkalı bir takım meselelerde muhalif olan kimseleri mukaddes mekânlarda gören	Bu mekânlar, kalb ile tabir olunduğundan dolayı - niyetini düzeltmelidir.	Nefs-i Mülhime
Emirler (yönetici)	Akılda olgunluğa erme ve maksuda yaklaşmaya,	Nefs-i Mutmainne
Evler (harabe)	Nefse itaatle ruha itaatin eşit olması	Nefs-i Levvâme
Fırın	Nefsin gafleti	Nefs-i Levvâme
Gözeler	Kalbin tamamen fâni ve istediğine vasıl olması sıfatıdır.	Nefs-i Sâfiye
Harâmî	İbadetini saklamaya.	Nefs-i Mülhime
Hatipler	Vücut azalarını Allah Teâlâ'nın emrine tâbi' kılmaya işarettir.	Nefs-i Mutmainne
Hayır ve hasenat	Ruhun nefis üzerine galibiyeti	Nefs-i

		Mülhime
İyi ve hoş fiiler	Bu fiiller gerek davranış, gerek söz, gerek vasıf ve gerek eşya olsun durumlarına göre Nefs-i Mutmainne ile ta'bir edilir	Nefs-i Mutmainne
Kan aldırmak	Nefsi ıslâha	Nefs-i Levvâme
Kavuncu	Amel kazanmaya	Nefs-i Mülhime
Tellâl	Yalancılığa,	Nefs-i Mülhime
Tenhâ çöllerde yalnızlık	Allah Teâlâ'dan başka her şeyi terk etmeye işarettir.	Nefs-i Mardiyye
Tohum saçmak	Hayra yakın olmak	Nefs-i Mülhime
Yağlar	Kar elde etmek ve ruha biraz kuvvet, vermek	Nefs-i Levvâme
Yalancı	İbadeti terk edip harama yakınlaşmaya.	Nefs-i Mülhime
Zavallı görmek	İbadeti terk edip harama yakınlaşmaya.	Nefs-i Mülhime
Abdest ve gusül;	Günahlardan temizlenmeye,	Nefs-i Mülhime
Ağaç dikmek	Hayra yakın olmak	Nefs-i Mülhime
Ağaçlar	Salih amel ve ihlâsa sâhib olmak	Nefs-i Levvâme
Akreb	Lisan ile azâb etme şeklinde ta'bir olunur.	Nefs-i Emmâre
Alevli ateş ve yanan şeyler görmek	Kalbin bulanıklığını tamamıyla izâle etmeye.	Nefs-i Mardiyye
Alevsiz ateş, ateş dumanı,	Nefsânî arzulara tâbi olup âhiret amellerinde ihlâsın olmaması	Nefs-i Emmâre
Âmâ-kör	Hakkı görüp de görmezlikten gelmek.	Nefs-i Mülhime
Arab	Başkasının aybını yüzüne vurmak veya süratle maksada ulaşmak	Nefs-i Mülhime
Arslan	Kişiye göre, nefsin galebesi	Nefs-i Levvâme
Arslan	Dinde ciddiyet	Nefs-i Levvâme
Arzın hareketini görmek	Allah Teâlâ'nın yardımıyla, vücut ikliminde tam manasıyla tasarrufa ehil olmaya,	Nefs-i Mardiyye

At ve beygir;	Azgın olmazsa sadakatle, azgın olursa nefsin üstün gelmesi	Nefs-i Levvâme
Ateşte yanmakla zarar görmeyip huzur içinde olmak	Nefs-i râdıyyenin galebesine, kalbte ma'rifet tahsiliyle meydana gelen kesafetin/bulanıklığın yok olmasına. Kalbin letâfet (incelik, nurânîlik) kazanmasına işarettir	Nefs-i Râdiyye
Avam	Onların hâllerine meyletmekle	Nefs-i Mülhime
Avcı	Eğer ehil olursa insafsızlığa ve şefkatsizliğe, ehil olmazsa amel-i sâlih için gayret etmeye işarettir.	Nefs-i Mülhime
Ayı oynatıcısı	Nefsin, hiddet, öfke ve hırsta olan aşırılığına.	Nefs-i Mülhime
Ayı:	Gadâb (hiddet, öfke, dargınlık, kızgınlık) ile ta'bir olunur.	Nefs-i Emmâre
Azgın deve	Şehvet, hırs ve kin ile ta'bir olunur.	Nefs-i Emmâre
Azgın öküz	Cimrilik ve emre itaatsizlik ile ta'bir olunur.	Nefs-i Emmâre
Bal arısı	Güzel ahlâk sahibi olmak	Nefs-i Levvâme
Balcı	İlm-i ledün ve tatlı kelâm işitmek	Nefs-i Mülhime
Balık	Helâl mal ve rızık kazanmak	Nefs-i Levvâme
Ballar	Kar elde etmek ve ruha biraz kuvvet, vermek	Nefs-i Levvâme
Beyaz renk	Nefsi Mülhime'nin galebesine,	Nefs-i Mülhime
Bıçak	Şeytanî vesveselerin zayıf sıfatıdır, bunlara galip olunduğunu gösterir	Nefs-i Mutmainne
Bit ve pire	Mekruh olan fiileri işleme ile ta'bir olunur.	Nefs-i Emmâre
Bulanık sel suları	Nefsânî arzulara tâbi olup âhiret amellerinde ihlâsın olmaması	Nefs-i Emmâre
Burak	Aklın kemâli, Allah'a yaklaşmak ve marifet ilmi tahsil etmekle ta'bir olunur.	Nefs-i Râdiyye
Bütün ahiret makamlarına nail olmak ve aydınlık görmek	Nefs-i râdıyyenin galebesine, kalbte ma'rifet tahsiliyle meydana gelen kesafetin/bulanıklığın yok olmasına; Kalbin letâfet (incelik, nurânîlik) kazanmasına işarettir	Nefs-i Râdiyye

Bütün eti yenilebilen vahşi hayvanlar,	Eğer ele geçirilebilirse, sâlih amel sahibi olmakla, ele geçirilemezse, amel-i sâlih kazanmak için gayret etmekle	Nefs-i Levvâme
Câhil	Onların hâllerine meyletmekle	Nefs-i Mülhime
Camiler	Kalbin temizliğiyle tabir olunur.	Nefs-i Mutmainne
Cehennem azabı,	Nefsânî arzulara tâbi olup âhiret amellerinde ihlâsın olmaması	Nefs-i Emmâre
Cennet	Aklın kemâli, Allah'a yaklaşmak ve marifet ilmi tahsil etmekle ta'bir olunur.	Nefs-i Râdiyye
Cennet kıyafetleri	Aklın kemâli, Allah'a yaklaşmak ve marifet ilmi tahsil etmekle ta'bir olunur.	Nefs-i Râdiyye
Çeşmeler	Kalbin tamamen fâni ve istediğine vâsıl olması sıfatıdır.	Nefs-i Sâfiye
Çıplak bir kişi görmek	Amelsizliğe;	Nefs-i Mülhime
Çıplaklık, keyifsizlik, çiğ et, çamura düşmek, lezzet, şehvet ve dünyalığa dâir şeylerin	Nefsânî arzulara tâbi olup âhiret amellerinde ihlâsın olmaması	Nefs-i Emmâre
Çocuklar	Aklın kemâli, Allah'a yaklaşmak ve marifet ilmi tahsil etmekle ta’bir olunur.	Nefs-i Râdiyye
Çöplerin süpürülüp atıldığı yer ve benzeri necis olan yerler	Dünya, zevk u sefâ ve nefsin şehvetlerine uymak	Nefs-i Emmâre
Dağlarda yalnız kalmak	Allah Teâlâ’dan başka her şeyi terk etmeye işarettir.	Nefs-i Mardiyye
Deprem	Allah Teâlâ’nın yardımıyla, vücut ikliminde tam manasıyla tasarrufa ehil olmaya,	Nefs-i Mardiyye
Dershane	Kalbin temizliğiyle tabir olunur.	Nefs-i Mutmainne
Deryalar	Kalbin tamamen fâni ve istediğine vâsıl olması sıfatıdır.	Nefs-i Sâfiye
Deve	Yüklü olursa, ruha sıkıntı vermekle, yüksüz olursa ruha meyletmek	Nefs-i Levvâme
Dilsizlik	Hakkı söylememek.	Nefs-i

		Mülhime
Dînî kitaplar	Amelde kemâle,	Nefs-i Mutmainne
Diş çektirmek	Ruha ağır gelen şeyi gidermek	Nefs-i Levvâme
Doktorlar görmek	Nefsinin isyan hastalığını ameli sâlih ile tedavi etmeye,	Nefs-i Mutmainne
Dolu görmek; esrarın zevkinde mübalağadır.		Nefs-i Sâfiye
Döşemeli yer	Nefsin sukûnete kavuşması	Nefs-i Levvâme
Dükkânlar	Nefsin sukûnete kavuşması	Nefs-i Levvâme
Eğer bu muhalifleri bu yerlerden çıkardığını görürse,	Nefsini terbiyeye ve akaidini temizlemeye gayret ettiği; çıkarmaya çalışmazsa, nefsinin ve hevasının galebesi şeklinde ta'bir edilir.	Nefs-i Levvâme
Ehl-i Sünnetten olmayanlar	Farz namazlarda tembelliğe veya Ehl-i Sünnet'in hâricinde bir i'tikâdî mezhebe meyletmeye	Nefs-i Mülhime
Ekmekler	Nefsin sukûnete kavuşması	Nefs-i Levvâme
Elbise giymek,	Salih amel-i işlenilmesi	Nefs-i Levvâme
Erkek çocuğu	Sâlih ameli	Nefs-i Mülhime
Eşek arısı ve sarıca arı	Fâsid fikirler ve faydasız	Nefs-i Emmâre
Eşek	Nefsin şehvetlerine çok fazla tâbi' olmak ile ta'bir olunur.	Nefs-i Emmâre
Eşkıya	Nefsin azgınlığına işarettir.	Nefs-i Mülhime
Eti yenilen ve eti yenilmeyen hayvanların hepsi,	Azgın olanları da dâhil olmak üzere, durumlarına, büyüklük ve küçüklüklerine göre nefs-i emmâre'nın itaatsizliği ve şehveti ile ta'bir	Nefs-i Emmâre
Evler (ma'mûr)	Nefse itaatle ruha itaatin eşit olması	Nefs-i Levvâme
Fare	Nefsle alâkalı olup, halktan gizli ve Hakk'a açık olan şeylere meraklı olma ve sû-i zan ile ta'bir olunur.	Nefs-i Emmâre

Fasık kişileri, kitap dolu rafların yanında, mescîdlerde, medreselerde, tekke ve ziyâretgâhlarda ve sair mübarek yerlerde görürse	Mezhebine ve tarikatine uygun olmayan işlerde olmak	Nefs-i Levvâme
Fiil, söz, yiyecek, içecek, giysi ve eşyalardan haram ve yasak olanı işlemek	Yapılması veya yapılmaması günah olan herhangi bir şeyi işlediğini görmek, haram ve yasak olan davranışlarda bulunmak ve yaklaşmayı düşünmek	Nefs-i Emmâre
Fil	Kibir ile ta'bir olunur.	Nefs-i Emmâre
Gayr-ı müslim	Dünyaya meyle ve diride tembelliğe işarettir	Nefs-i Mülhime
Gemiler	Nefsin sukûnete kavuşması	Nefs-i Levvâme
Gemiye binip sulardan geçmek	Nefs-i râdıyyenin galebesine, kalbte ma'rifet tahsiliyle meydana gelen kesafetin/bulanıklığın yok olmasına; Kalbin letâfet (incelik, nurânîlik) kazanmasına işarettir	Nefs-i Râdiyye
Gök gürlemesi	Allah Teâlâ'nın yardımıyla, vücut ikliminde tam manasıyla tasarrufa ehil olmaya,	Nefs-i Mardiyye
Göklerin görülmesi	Daima Hakk tarafına nazar etmeye,	Nefs-i Mardiyye
Görülen pişmiş etler, yiyecekler ve mubah içecekler,	Nefsin kolayca ve az bir emekle ruha tâbi siması	Nefs-i Levvâme
Güneş	Fikrin aydınlığına.	Nefs-i Mardiyye
Güvercinci	Nefsin günahtan temizlenme kabiliyetine ulaşması	Nefs-i Mülhime
Hattatlık	Amelin çok olması için gayret etmeye.	Nefs-i Mutmainne
Havalarda uçmak	Nefs-i râdıyyenin galebesine, kalbte ma'rifet tahsiliyle meydana gelen kesafetin/bulanıklığın yok olmasına; Kalbin letâfet (incelik, nurânîlik) kazanmasına işarettir	Nefs-i Râdiyye
Hayırlı amelden	Hak yolu bırakıp bâtıl yola girmekle,	Nefs-i

dönmek		Mülhime
Hınzır	Haram ile ta'bir olunur.	Nefs-i Emmâre
Hizmetkâr	İtaatte devamlı olmaya	Nefs-i Mülhime
Hokkabaz	İbadeti terk edip harama yakınlaşmaya.	Nefs-i Mülhime
Huriler	Aklın kemâli, Allah'a yaklaşmak ve marifet ilmi tahsil etmekle ta'bir olunur.	Nefs-i Râdiyye
Irmaklar	Kalbin tamamen fâni ve istediğine vâsıl olması sıfatıdır.	Nefs-i Sâfiye
İmamlar	Vücut azalarını Allah Teâlâ'nın emrine tâbi' kılmaya işarettir.	Nefs-i Mutmainne
İslâm askerleri	Aklın kemâli, Allah'a yaklaşmak ve marifet ilmi tahsil etmekle ta'bir olunur.	Nefs-i Râdiyye
Kadılar	Allah Teâlâ'nın hükümlerini, kalbe ve vücut azasına hâkim kılmak	Nefs-i Mutmainne
Kadın	Tedbirde noksanlığa ve dünyaya meyletme, hattâ belki de daha alçak bir seviyededir.	Nefs-i Mülhime
Kama	Şeytanî vesveselerin zayıf sıfatıdır, bunlara galip olunduğunu gösterir	Nefs-i Mutmainne
Kaplan:	Kibir ile ta'bir olunur.	Nefs-i Emmâre
Kar	Aklın aydınlığına	Nefs-i Mardiyye
Kar	Merhamette mübalağadır.	Nefs-i Sâfiye
Karınca:	Hırs ile ta'bir olunur.	Nefs-i Emmâre
Karpuzcu	Bilgi ve marifet kazanmaya işarettir.	Nefs-i Mülhime
Kasap	Merhametli olmamak	Nefs-i Mülhime
Katır	Emre itaat etmemek ve amelde ihlâs bulunmamak ile ta'bir olunur.	Nefs-i Emmâre
Kavga ve çekişme	Ruh ile nefsin geçimsizliğine	Nefs-i Mülhime
Kedi	Şeytanın vesvesesi ile ta'bir olunur.	Nefs-i Emmâre
Kendi üzerinden veya başka bir yerden herhangi	Haramı terk etmek	Nefs-i Levvâme

bir necaseti temizlemek,		
Kevser görmek	Aklın kemâli, Allah'a yaklaşmak ve marifet ilmi tahsil etmekle ta'bir olunur.	Nefs-i Râdiyye
Kıbleden yüz çevirmek	Hayırdan şerre dönmeye	Nefs-i Mülhime
Kıbleye teveccüh (yönelmek)	İşlerde istikâmete	Nefs-i Mülhime
Kılıç	Şeytanî vesveselerin zayıf sıfatıdır, bunlara galip olunduğunu gösterir	Nefs-i Mutmainne
Kız çocuğu;	Dünya'ya yeni yeni meyletmeye	Nefs-i Mülhime
Korkulu, yüklü, sıkıntılı ve eziyetli rüyalar	Ruhu zahmete sokup nefse tâbi olmak	Nefs-i Emmâre
Koyun, keçi, sığır	Helal rızık ve menfaat	Nefs-i Levvâme
Köpek	Hiddet, öfke, dargınlık, kızgınlık ve kötülük ile ta'bir olunur.	Nefs-i Emmâre
Köselik	Sünneti terk eden bir kişi olmak	Nefs-i Mülhime
Kötü ameli işlerken vazgeçmek	Bâtılı bırakıp Hakk'a dönmek	Nefs-i Mülhime
Kötülük ve zulüm	Nefsin ruh üzerine galip olması	Nefs-i Mülhime
Kötürüm	Hak olan nesneye varmamak.	Nefs-i Mülhime
Kudûs-i Şerîf	Kalbin temizliğiyle tabir olunur.	Nefs-i Mutmainne
Kur'ân-ı Kerîm görmek ve okumak	Kalbi tasfiye ve istenilen şeylere ulaşmaya ve muvaffakiyete işarettir	Nefs-i Mutmainne
Kurbağa	Ruhun nefsden nefreti	Nefs-i Levvâme
Kurt:	Hased (kıskançlık) ve ibadetleri eksik yapma ile ta'bir olunur.	Nefs-i Emmâre
Kutsal mekânlar	Ancak kışının kalbiyle ta'bir edilir.	Nefs-i Levvâme
Kuyular	Kalbin tamamen fâni ve istediğine vâsıl olması sıfatıdır.	Nefs-i Sâfiye
Kütüphane	Kalbin temizliğiyle tabir olunur.	Nefs-i Mutmainne
Maymun	Nefsin lâf taşımak ve aşırı istekli	Nefs-i

oynatıcısı	olmasına,	Mülhime
Maymun	Nemmâmlık (dedikoduculuk) ile ta'bir olunur.	Nefs-i Emmâre
Medîne-i Münevvere	Kalbin temizliğiyle tabir olunur.	Nefs-i Mutmainne
Medreseler	Kalbin temizliğiyle tabir olunur.	Nefs-i Mutmainne
Mekke-i Mükerreme	Kalbin temizliğiyle tabir olunur.	Nefs-i Mutmainne
Mektepler, okullar	Kalbin temizliğiyle tabir olunur.	Nefs-i Mutmainne
Melekler	Aklın kemâli, Allah'a yaklaşmak ve marifet ilmi tahsil etmekle ta'bir olunur.	Nefs-i Râdiyye
Mescidler	Kalbin temizliğiyle tabir olunur.	Nefs-i Mutmainne
Mevsimindemeyve koparma amelde	İhlâssızlığa ve samimiyetsizliğe işarettir.	Nefs-i Mutmainne
Mevsiminin dışında her tür yeşil meyveyi ağacından koparmak	Ameldeki ihlâssızlığı izale etmek ve ihlâsa ve samiyete meyletmeye ve istekli olmaya.	Nefs-i Mutmainne
Meyhane, bozahâne, kahvehane	Görmek ve içine girmek kalbi ve düşünceleri fesada (bozukluk ve fenalığa) sarf etmekle, dünya, zevk u sefâ ve nefsin şehvetlerine uymakla ta'bir edilir. Korkulu, yüklü, sıkıntılı ve eziyetli rüyalar görülmesi, ruhu zahmete sokup nefse tâbi olmakla ta'bir edilir.	Nefs-i Emmâre
Meyveli	Sâlih amel ve ihlâsa sâhib olmak	Nefs-i Levvâme
Mubah olan şeyleri satanlar	Sattıkları şey cinsinden - her birinin hallerine göre ta'bir olunur	Nefs-i Mülhime
Müftü	Hayırlı nefse,	Nefs-i Mutmainne
Mülhid ve dinsizler	Nasihat kabul etmemek	Nefs-i Mülhime
Namaz	Verâ ve takva	Nefs-i Mülhime
Nebîler ve resuller görmek	İslâm Dini'nde kuvvete ve nebiye tâbi' olmaya işarettir.	Nefs-i Mutmainne
Nefsin arzu ettiği bir şeyi görüp de	Dünyaya meyli terk etmek	Nefs-i Mülhime

reddetmek,		
Nefsin arzu ettiği bir şeyi görmek istemek;	Dünyayı istemekle,	Nefs-i Mülhime
Ok	Şeytanî vesveselerin zayıf sıfatıdır, bunlara galip olunduğunu gösterir	Nefs-i Mutmainne
Olgunlaşmış meyveler görmek	Sâlih amel ve ihlâsa sâhib olmak	Nefs-i Levvâme
Padişah görmek	Vücut ikliminde tasarrufa,	Nefs-i Mutmainne
Pâdişâha yakın olan kimseleri görmek;	Akılda olgunluğa erme ve maksuda yaklaşmaya,	Nefs-i Mutmainne
Pars:	Gadâb (kızgınlık) ile ta'bir olunur.	Nefs-i Emmâre
Pazarlar	Nefsin sukûnete kavuşması	Nefs-i Levvâme
Sağır	Hakkı işitip onunla amel etmemek.	Nefs-i Mülhime
Sakalı kesilmiş ve tıraşlanmış	Şeriatta noksanlığa işarettir.	Nefs-i Mülhime
Sâlih zâtların türbeleri	Kalbin temizliğiyle tabir olunur.	Nefs-i Mutmainne
Sâlihler	Vücut azalarını Allah Teâlâ'nın emrine tâbi' kılmaya işarettir.	Nefs-i Mutmainne
Sâlihlerin meskenleri,	Kalbin temizliğiyle tabir olunur.	Nefs-i Mutmainne
Sancak	Şeytanî vesveselerin zayıf sıfatıdır, bunlara galip olunduğunu gösterir	Nefs-i Mutmainne
Sancak	Şeytanî vesveselerin zayıf sıfatıdır, bunlara galip olunduğunu gösterir	Nefs-i Mutmainne
Sansar:	Gaflet (dikkatsizlik, endişesizlik, vurdumduymazlık) ile ta'bir olunur.	Nefs-i Emmâre
Saraylar	Nefsin sükûnete kavuşması	Nefs-i Levvâme
Sarhoş	Aşk-ı mecâziden vazgeçmemek ve noksanlığına	Nefs-i Mülhime
Sarhoşluk veren şeyleri içmek	Haram fiil işlemekle, görüp de içmese, harama yaklaşmayı düşünüp nefse tâbi' olmakla ve bunların emsali olan maddeler kullanıldığında durumlarına göre çirkin işler yapmakla ta'bir edilir.	Nefs-i Emmâre
Sarı renk	Nefs-i Levvame'nin galebe sıfatıdır.	Nefs-i Levvâme
Sevgili	Ruhun safasına(temizlik, saflık,	Nefs-i

	tatminlik).	Mülhime
Sıcaklık, soğukluk, karanlıklar, siyah renk,	Nefsânî arzulara tâbi olup âhiret amellerinde ihlâsın olmaması	Nefs-i Emmâre
Soytarı	İbadeti terk edip harama yakınlaşmaya.	Nefs-i Mülhime
Suları yüzüp geçmek	Nefs-i râdıyyenin galebesine, kalbte ma'rifet tahsiliyle meydana gelen kesafetin/bulanıklığın yok olmasına; Kalbin letâfet (incelik, nurânîlik) kazanmasına işarettir	Nefs-i Râdiyye
Sure	Okunan sureye göre de göre ta'bir değişir.	Nefs-i Mutmainne
Susuz kalmak	Allah Teâlâ'dan başka her şeyi terk etmeye işarettir.	Nefs-i Mardiyye
Süprüntülük	Dünya, zevk u sefâ ve nefsin şehvetlerine uymak	Nefs-i Emmâre
Şarkı dinlemek	Aşk-ı mecâziden vazgeçmemek ve noksanlığına	Nefs-i Mülhime
Şaşı insan	Hak yolu bırakıp bâtıl yola girmekle,	Nefs-i Mülhime
Şehidler	Vücut azalarını Allah Teâlâ'nın emrine tâbi' kılmaya işarettir.	Nefs-i Mutmainne
Şeyhler görmek	Nefsini irşada.	Nefs-i Mutmainne
Şeytân	Şeytâna tabı' olmaktır. Eğer şeytanı reddederse bu, çok iyidir.	Nefs-i Mülhime
Tavşancıl kuşu:	Cehalet ve hırs ile ta'bir olunur.	Nefs-i Emmâre
Tavuk ve güvercin ve şâir eti yenilir kuşlar	Helâl mala hırslı olmak	Nefs-i Levvâme
Tekkeler	Kalbin temizliğiyle tabir olunur.	Nefs-i Mutmainne
Tellâk;	Bakışlarını haramdan sakınmadığına	Nefs-i Mülhime
Tesbîh	İstenilen şeye ulaşmaya.	Nefs-i Mutmainne
Tilki	Hile, yalan - dolan, arabozuculuk ile ta'bir olunur.	Nefs-i Emmâre
Top silahı	Şeytanî vesveselerin zayıf sıfatıdır, bunlara galip olunduğunu gösterir	Nefs-i Mutmainne
Topal	Hak yolda az hizmette bulunmak.	Nefs-i Mülhime
Traş olmak ve	Ruhun nurunun artmasına işarettir.	Nefs-i

benzeri		Levvâme
Tuzcu	Nefsin sâlih (fazîletli) olmasına,	Nefs-i Mülhime
Tüfek	Şeytanî vesveselerin zayıf sıfatıdır, bunlara galip olunduğunu gösterir	Nefs-i Mutmainne
Vahşi kuşlar	Salıh amele gayret etmek ve ele geçirilmesi ve çekilen zorluklar, nefs-i levvamenin meşakkatine katlanarak, amel-i sâlih kazanmakla, meşakkat çekerek amele gayret göstermeye işaret eder.	Nefs-i Levvâme
Vekiller	Akılda olgunluğa erme ve maksûda yaklaşmaya,	Nefs-i Mutmainne
Veliler görmek	Korktuğundan emin olmaya ve umduğuna nail olmaya,	Nefs-i Mutmainne
Vezirler	Akılda olgunluğa erme ve maksuda yaklaşmaya,	Nefs-i Mutmainne
Yabancı kadınla kucaklaşmak	Nefsin ruha itaatsizliğine işarettir.	Nefs-i Levvâme
Yağmur	İlâhî rahmettir.	Nefs-i Sâfiye
Yanmamış mumlar	Nefsin gafleti	Nefs-i Levvâme
Yay	Şeytanî vesveselerin zayıf sıfatıdır, bunlara galip olunduğunu gösterir	Nefs-i Mutmainne
Yemek (Hububattan helâl olan şeyleri)	Nafile ibadetlere ehemmiyet göstermeye işarettir.	Nefs-i Levvâme
Yeşil çayırlar	Sâlih amel ve ıhlâsa sâhib olmak	Nefs-i Levvâme
Yeşil renk	Nefs-i Mutmaınne'nın galebesine.	Nefs-i Mutmainne
Yılan	Ezâ (sıkıntı, eziyet, zulüm) ve cefâ ile ta'bir olunur.	Nefs-i Emmâre
Yıldırım	İstenilen şeye süratle vâsıl olmaya,	Nefs-i Mardiyye
Yıldız	Nefsin aydınlığına.	Nefs-i Mardiyye
Zevceye sarılmak	Nefsin ruha tâbi olmasına;	Nefs-i Levvâme
Ziyaret yerleri ve bunların benzeri kutsal yerler	Kalbin temizliğiyle tabir olunur.	Nefs-i Mutmainne

GÖRÜLDÜKLERİ GÜNLERE GÖRE RÜYALARIN TABİRLERİ

GÜN	YORUMU
1	Hayırlı haber sevinç ve mutluluktur.
2	Üç gün sonra meydana çıkacak olan büyük sevinçtir.
3	Rüya iyi değildir. Sadaka vermek lâzımdır.
4	Mal ve nimete, işaret eder.
5	Rüya yolculuğa, mal ve nimetin meydana gelmesini temenni etmeye işaret eder.
6	Yola çıkmaya.
7	Niza ve mücadeleye,
8	Kaybolan şeylerin tekrar bulunmasına alamettir.
9	Sevince,
10	Sevinç ve şenliğe,
11	Ne hayra ne de şerre işaret eder.
12	Saadet, mal ve nimete işaret eder.
13	Görülen rüya iyi değildir. Sadaka vermek gerekir.
14	Hayırlı haber alarak sevinmeye işarettir.
15	Yine hayırlı haberle sevinmeye işaret eder.
16	Dost ve ahbaplardan birinin vefat haberiyle üzülme kederlenmeye işaret eder.
17	İstirahat ve saadete, sayısız mal ve nimete işaret eder.
18	Sevinç ve müjdeye işaret eder.
19	İyi değildir.
20	Büyük bir adamla dostluğa,
21	Şeref ve vakara,

22	Sevince
23	Korku, izdırap ve sakınmaya
24	Ayıplama ve kınamaya işaret eder.
25	Büyük sevince,
26	Kudsiyyete.
27	Bitmeyen bir sevince,
28	Sevinç ve müjdeye işaret eder.
29	İyi değildir, sakınmak ve tevbe etmek gerekir
30	Sevdiği bir erkek veya sevdiği bir kadını görmekle sevinmeye işaret eder.

Kaynakça

Çizelge için daha geniş bilgilere bu kaynaklardan ulaşabilirsiniz.

Hafız Hulusi Efendi hzl: Abdurrahman ACER, Mizanu'n- Nüfus (Rüyalar Işığında Nefis Mertebeleri) [Kitap]. - İstanbul : Sebil, 2006.

Hafız Hulusi Efendi Mizânnu'n Nüfus [Kitap]. - İstanbul : Hüseyin Remzi Matbaası, 1305.

DİN VE MUTLULUK

Din tapınma dilidir, inanan kişinin bilgisine kılavuzluk eden, onu güvenilir kılan, canlı tutan, imâni aklına uygun yapan tapınma fiilleridir.

[İnsan, doğumundan ölümüne kadar hep mutlu olmak arzusu içerisindedir. Mutluluk insanın hayatının amacı ve anlamıdır. Bu yüzden o, daima ona mutluluğu yaşatacak şeyi arar durur.

Modern dünyada teknolojinin ve bilimin ilerlemesi ile insanın mutluluğunun artacağı düşünülmüştür. Oysaki teknolojinin ilerlemesi insanın mutlu olmasına vesile olmamış, aksine kaygının, sıkıntının, stresin artmasına neden olmuştur. Bu ortam içerisinde insan kendisini mutlu edecek her yöntemi kullanmaya çalışmıştır. KİŞİLERİ MUTLULUĞA GÖTÜRECEK ÇEŞİTLİ FORMÜLLER ÜRETİLMEYE ÇALIŞILMIŞ VE BU FORMÜLLERLE İLGİLİ YÖNTEMLER VE KİTAPLAR TÜM DÜNYA ÜZERİNDE RAĞBET GÖRMÜŞTÜR.

Başlangıcını insanlığın başlangıç tarihi olarak gösterebileceğimiz dinler de kişilerin mutluluğunu hedeflediklerini, amaçlarının insana dünya ve ahiret mutluluğunu kazandırmak olduğunu ifade etmişlerdir. Öyleyse mutluluğu arzulayan insan için dinler olumlu bir katkıda bulanabilir. Çünkü dinler, insanın yaratılışına uygun formüller ileri sürer ve iddia ederler. Bu yüzden bir dine inanma nasıl insanın doğasında yer alıyorsa, inandığı dinin ona mutluluğu getireceği düşüncesine sahip olmak da kişilerin zihninde yer alabilir. Bu durumda din ile mutluluk arasında anlamlı bir ilişkinin var olduğu söylenilebilir.][174]

[Ancak modern dönemin burjuvazi kesimi, geleneksel din kavramını kökten değiştirerek yerine kusursuz evren düzeneğini yaratan **“İyi ve Adil Saat Yapımcısı”**, herkesi aynı düzeyde seven, onlara günah işleme ya da günahtan kaçınma özgürlüğü veren, sadece çok büyük günahları cezalandıran yeni bir Tanrı koydu. Allah Teâlâ’yı mantıkî önermelerle ispatlanmasını rasyonel bir söyleme geçirdiler ve İNANCI KİŞİSEL BİR SEÇİM saydılar.][175] Bu şekilde insan aklı karıştı. Birçok uydurma ve benzeri hayale gelmeyen kurgular ile olur olmaz felsefî, ideolojîk türevler içinde dinleri ve manevî hayatları zayıflamaya başladı. ***Hakikatte din zayıflamaz, dinî yaşayış zayıflar.*** Ürküntüler içinde her geçen gününde insan çaresizlilerini gidermek ve mutlu olmak için gayret gösterse de sonuçta üzülen ve öldüğünde dünyaya gelip ve gelmediği kimseler tarafından hatırlanmayan birey olarak kalmaktadır.

İnsan mutluluğa azıcık bir şeyle kavuşur. Fakat sevdiği şey bir zaman sonra onu sıkmaya başlar.

Sonsuz hırs ve istek karşısında ezilen insan için ancak Allah Teâlâ’nın tatmin edebileceğini görmekteyiz. Sonsuzluk ancak Allah Teâlâ’da olunca başka bir şeyden mutlu olunacağını sanmak yanlış olabilmektir. Allah Teâlâ dahi insanın fıtratında usanç olduğunu bildiği için ibadetleri çeşitlendirdi. Her zaman ibadet etmeyi değil, bazı zamanlarda ibadeti emretti. Mesela, namazı kılmak değil namazı yerine getirmek niyetinde olursa namaz seni sıkmaz. Zira her namaz kılmakla namazı gerçekle kılmış değildir. Eğer öyle olmuş olsa idi, mutsuz insanları namaz kılanlar içinde görmezdik.

Sonuç olarak bedeni zevkler hiçbir şekilde insanı mutlu etmiyor. Ruhânî zevkler ise geçici bir dönem mutluk veriyor. Onun için tek kurtuluş din sahibi olmak değil, Allah Teâlâ’yı sevmek ve

---

[174] **ACABOĞA Asiye,** Din-Mutluluk İlişkisi. - Kahramanmaraş : Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim dalı Yüksek Lisans Tezi-204569, Ocak–2007, s. IV

[175] **ER, Filiz,** Ontolojinin Dinî Tasavvurların İçeriğine Etkisi (Doğal Teoloji). - Bursa : Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe Ve Din Bilimleri Anabilim Dalı Din Felsefesi Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi 204782, 2006. , s. 82-85

ona kendimizi sevdirmenin yollarını bulmaktır.

İbadet çokluğuna yok itibar hiç
Kulundan Hâlikı hoşlanmayınca[176]

[176] Kuddûsi kaddese'llâhü sırrahu'l azîz

İYİLİKLERİN KÖTÜLÜĞE DÖNÜŞMESİ

Bir şeyin yok edilmesinin prensibi, ya doğrudan ya da dolaylı yollardan müdahaleden geçtiği herkes tarafından bilinmektedir. Doğrudan müdahalenin karşısında tepkiler her zaman olmuştur. Ancak dolaylı müdahalenin ne tepkisi, ne de bir uyarıcısı vardır. Genellikle dolaylının geliş yönü hep olumlu taraftan gözüküp bu şekilde de algılanmış olması aslında illüzyondan başka bir şey değildir. Bu durumu açıklayabilmek için, Osmanlının yıkılış politikalarındaki iyi insanların rolünü örnek olarak anlatacağız.

İyi insanlar, iyilik namına bir şeylerden bahsederken, sonuçta yıkımın öncüleri olmuşlar ve bunda kendilerinin bir payı olabileceğini hiç düşünmemişlerdir. Bu konuda, nasihat türünden yazılmış siyasetnâmeleri söyleyebiliriz. Bu kitaplar, aslında hep iyi olmanın ve tecrübelerin bir kazanımı sonucu olarak yazılmış olmaları açısından gerçekten güzel ve faydalıdırlar. Ancak verdikleri etkinin tepkisi ise, hiçte düşünüldüğü kadar iyi olmamıştır.

Osmanlı İmparatorluğunda, XVI. yüzyılın ikinci yarısından sonra baş gösteren bunalımlar, dönemin düşünürlerini ve devlet yönetiminde deneyimi olanları, çareler aramaya yöneltmiştir. Eflatun'un **"Politia"**sından ilham alan, bu tür siyaset kitaplarını yazma gereğini düşünenler **"siyasetnâme"** olarak isimlendirilen eserleri ile yazıldıkları döneme ışık tutmaya çalışmışlardır. Ancak bu tür ve benzeri kitapların, ortaya koyduğu kötüleşme durumları, insanların bakışını olumsuz etkileyecek bir yapıya maalesef dönüşerek, gerçekte her bahsedilen durumun, aynı şekilde cereyan edip etmediği de belli olmayan bu bilgiler yüzünden, umumun psikolojik yapısında aksi tesirler meydana getirmiştir. Bu kitapların ortaya koydukları problemlerin, ne sınırda olduğu da kesinlik bildirmekte yeterli olamamıştır

Bahsedilen kitaplar, iyi olmanın kutsal çıtasını yüksek tutarak ulaşılamayacak seviyeye çıkarmış olmaları sebebiyle, insanların hem kendilerine hem de diğerlerine karşı güvenlerini yitirmelerine sebep olmuşlardır. Burada hatırlanması gereken asıl konu, Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin, İslâm'ı tebliğ ederken, karşısındaki insanların anlayışını bloklama taktiği yapmadan, en önemli ibadetimiz olan namaz hakkında **"Benim nasıl namaz kıldığımı gördüyseniz, öyle namaz kılın." (Buhari)** buyurması bir gerçeği haber vermektedir. Yani insanların terbiye edilmesinde nasihat edilirken örnekleme yapılmalıdır. Mesela **"yönetici sabırlı olmalıdır."** Yerine **"filan devlet adımı sabırla hareket ettiği için tebaasını şu sıkıntılardan kurtardı"** demek arasında algılayış yönünden çok fark vardır. Çünkü okuyan veya duyan kişinin, müşahhas bir kişi ile örneklenmesi, onun hayal dünyasında bütün insanları kapsamaktan çıkartacaktır. Sadece örneğe bakar ki, bu durumda diğer insanlar hakkında töhmet etmekten de kurtulmuş olur.

Bahsettiğimiz gibi Osmanlı İmparatorluğunu yıkan sebepler içinde sadece insan faktörü olmayıp, dünya üzerindeki ekonomik yeni oluşumların getirileri de var olduğu anmak isteriz.

Sonuç olarak nasihat kitapları yazanların, faydayı celp eden durumları muhakkak vardır. Ancak zarar verici taraflarının da olduğunu açıklamış bulunmaktayız. Bu nedenle, örnek insan yetiştirmenin daha önemli olduğu ortaya çıkmaktadır. Mesela; Muhammed Bican Efendi, yazdığı Muhammediyye'yi, hocası Hacı Bayram-ı Velî kaddese'llâhü sırrahu'l azîze takdim ettiğinde;

"Ey Muhammed! Bu kitabı yazacağına, kalbinin nûrlanması için çalışsan, nefsini terbiye etmek için uğraşıp onu yola getirseydin daha iyi olmaz mıydı?" buyurduğunda, Muhammed Bîcân bir **"Âhh!"** çekti ki, o anda kitabın açık olan sahifeleri **"Âhh"** ateşinden kararıp simsiyah oldu.

Bize, milletimize ve devletimize düşen en önemli görev **"âdem yetiştirmek"** davasını tekrar canlandırmak ve bunun önündeki engelleri ortadan kaldırmaktır. Adam sayısının arttığı yerlerde, âdemler aza düşerse, hangi tedbiri alırsak alalım sonuç daima olumsuz olacaktır. Bir toplulukta, örnek göstereceğimiz, sözüne fiiline itibar edebileceğimiz kişilerin az ya da hiç olmaması, ne kadar acı ve üzüntü verecek bir durum olabileceğini söylemeye gerek yoktur.

Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem, İslam dini yaşayarak tebliğ edip, insanlara öğretti. Bizde konuşanlardan çok, yaşayanları örnek alalım. Konuşmak kolay, işlemek ve uygulamak ise zordur.

MÜRİTLERDEN ÖNCE ŞEYHLERİ TERBİYE EDELİM

Zamanımızda, nefis ve ruh ilişkilerini, ferdiyet temelinde çözümleye çalışan, eskiye dönük merkezli açıklamalar, hem şeyhlerden hem de müritlerden yoğun eleştiriler almış olmasına rağmen, çoğu zaman oturmuş bir metodolojiye sahip tasavvuf kavramı, insanların hayatları boyunca en güçlü bir biçimde varlığını ve etkisini sürdürmeye devam ettirmektedir. Ancak tasavvufî yaklaşımın, insanlar arası ilişkiler, kurumlar, fikirler ve usuller çerçevesindeki çözümleme anlayışı, günümüzdeki teşkilatlanmış tarikatların, kendi amaçları doğrultusunda kullanma imkânları henüz ortadan kaldırmadığı gibi, sürekli bir doktrin olarak zayıflayıp güç kaybetmeye yüz tutmaktadır. Bazı kesimlerden çıkan düzeltici yaklaşımlar, tasavvuf sistemini ve cemaat kavramını öne alıp, insanlar arası ilişkilere getirdiği yeni açıklamaların, büyük bir ilgi görmesine rağmen, son yıllarda iletişim teknolojisi sayesinde ulaşılan gerçeklerle, daha önceden anlatılan birçok şeyin göründüğü gibi olmadığını göstermektedir.

Tasavvufi temellerin çatırdamasında, bütünüyle insan yaşamın zor şartlarla idamesi temelinden bağımsızlaşma eğilimini göstermesiyle, yeni değişkenler ve kategorilerin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. **Bu meyanda cemaatlerin büyüme amaçlı hareketleri, içe kapanık olmak veya olmamak arasında kalmıştır.** Bu durum ise usulde zayıflama ve içerik boşalmasına engel de olamamıştır. **İnsanlar arasındaki bağımlılık arttıkça, insanın yalnızlaşması artık mümkün değildir.** Hâlbuki cemaatleşmenin bugünkü düzeyi dikkate alındığında, henüz sözü edilen bu değişimlerin yeterince olgunlaşmadığı görülmektedir.

Cemiyetleşme sürecinin ileri boyutlara varması yanında günümüzde, insanın kendi hayatında ferdileşmesi ve istikrar arayışlarının, önceki zamanlara nazaran arttığını görmekteyiz. Buna rağmen, tarikatların kendi kendilerini yeni duruma göre disipline etmeyi gereksiz görüp, adapte olamamaları sebebiyle, dünya hayatı ve ekonomik politikaların oluşturacağı yeni düzen, daha sert ve baskı kısıtlamalarını tarikatlara dayatarak, giderek artan bir ölçüde, onları içine çekmeye veya yok etmeye çalışacaktır. **Bu sebeple, tasavvufi hayatta yeni bir yenileyici ve devrim olması gerekmektedir.** Eğer bu başarılamazsa, insanların yüzyıllar öncesinde uyum sağlayarak başarılı olduğu bu sistemi kaybetmesiyle, toplum büyük bir değer kaybına uğramış olacaktır. Bu ise gelecekte meydana gelebilecek tehlikeli durumların oluşmasına sebep teşkil edebilir.

Tasavvufun temelinde, beşeri katmalar çok olduğundan, dinin akideleri gibi sağlamlığını koruması mümkün değildir. Genellikle sapık fırkaların, tasavvuf kültürleri içerisinde olma nedeni budur diyebiliriz. Onun için, şu an şeyh adı ile geçinenler, kendilerine çeki düzen vermelerinin gerekliliği önemli noktaya gelmiştir. Çünkü uzun bir gelecek insanlığı beklemektedir. Şöyle bir düşünün, İstanbul'da yaşayan bir insana, "**Eski Topkapı garajı, bir zaman sonra bir uzay istasyonu olacak" denilse hiç inanabilir mi acaba?** Şu anki şartlar, tabiî ki bunu hayalden öteye götüremeyecektir. Fakat öyle olduğu zaman da **"..bak adam nasıl bilmiş…"** gibi cümleler de hevâi olacaktır. Buradan bahsetmek istediğimiz, tasavvufî terbiyede unutulmuş olan **"hedef sunmak usulünü"** hatırlatmak içindir. Bu usulü, Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem kullanmıştır. Arabistan çöllerinde, dünyanın birçok yerinden habersiz olanlara, konstantiniye'yi (istanbul'u) hedef gösterirken, hedeflenen şey ile dünya imarının, maddî ve manevî temel dinamiklerini ortaya çıkarıp tespit etmesidir.

Bir rivayette şudur. Hafız Ebû Nuaym ve Yahya bin Said-ül Ümevî; Kelbi'ye dayanarak diyorlar ki, bir defasında Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem, Beni Bekr bin Vâil'e gitti ve onlarla sohbet ederken **"savaş durumunuz nasıl"** diye sordu. Onlar dediler ki :

"Biz ne İran'la savaşacak durumdayız, ne de İran'a karşı kimseyi koruyabiliriz." Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem şöyle dedi:

"Bir gün gelecek, siz onların menzillerine ineceksiniz, onların kadınlarıyla evleneceksiniz ve onların evlatlarını esir alacaksınız." Bu görüşmeden sonra, Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem oradan ayrıldı ve oraya Ebû Leheb geldi ve halka şöyle dedi:

"Bu adam eskiden çok iyi idi, ama şimdi aklını kaçırmıştır." Benî Bekr bin Vâil'e mensup olanlar da dediler ki:

"Evet, İranlılardan bahsedince, onun akli dengesinin yerinde olmadığına kanaat getirdik.". Bu vak'a gösteriyor ki, o sıralarda hiçbir Arap, Arapların İran gibi muazzam bir saltanatı yerle bir edip, bütün İran'a hâkim olacaklarını, akıllarının uçlarına bile getiremiyordu. Böyle bir şey onlarca, sadece deli divane bir kişi tarafından söyleyenebilirdi. Fakat aradan 15-16 sene geçmedi kî, aynı adamlar Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin söylediklerinin harfiyen gerçekleştiğine şahit oldular.][177]

Bugün, hala Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin mucizesi ve ikramı olan [Diyarbakır en eski ismi Asur kaynaklarında Amid olarak geçmektedir. **Diyarbekir** ismi ise, Arabistan'dan göç eden bir kabîleden ortaya çıkmıştır. Arabistan'dan gelen Beni Bekr Kabîlesi Dicle civârına yerleştiler. Bölgeye "Bekrlerin Diyârı" mânâsına gelen **Diyâr-ı Bekr** ismi verildi. Zamanla bu isim Diyarbekir olarak söylenmeye başlandı. 1937 senesinde Bakanlar Kurulu karârıyla Diyarbakır olarak değiştirildi.][178]

Sonuçta, kabuğunu kırıp içinden çıkamayan civciv ölür. Tarikatlar, ferdin ahlakını terbiye etmeyi düşünürken, cemaat terbiyesine, dolayısıyla toplumun içine açılmaya, onları kendileri ile buluşturmaya ve bedevi olmaktan kendilerini kurtaramaya yöneltmelidir. Bu nedenle ilk yapılacak şey, (her ne kadar yasak olsa bile) **şeyh, üstad**… adı ile ünlenmiş kişilerin, ilk önce eğitimden geçirilmesi gerektiğidir. Müritler sınıfı, rüzgâr önünde uçan gazeller gibidir. Nerede bir rüzgâr bulursa, onun elinden kendini kurtaramaz. Osmanlı İmparatorluğu'nun yıkılışına sebep şeyler arasında, bu şeyh taifesini görülünce, Meclisi Meşayihi kurmaya mecbur kalmış ve bu işin başıboş bırakılmayacağını anlamıştır. Ancak ne var ki, bu tedbirin vakti geçmiş olduğu için, çokta etkili de olmamıştır. Daha sonra 1925 te tekkelerin kapatılması ile bu durum başıboş bir hal altında, kısmî ve gizli devam etmiştir. Ancak, siyasilerin çıkar amaçlı göz yummaları ile yeniden (sosyal bir gerçek olan) cemaatler oluşmuştur. Fakat bu seferde, amacı ve istikameti belirsiz, toplumda içinde bulunan veya ne olduğu belirsiz bir hal almıştır. Bizim burada demek istediğimiz, bu başıboşluğun önüne geçmek ve bezirganvari hareketleri önlemektir. Gerçek ve mecburiyet arz eden bu durumu, yok etmektense, kontrol altında tutmak ve ilerisi için tedbir almak, toplumun yıkılmaması ve ayakta durabilmesine yardımcı olunması açısından, milletimiz için hayati bir önem arz etmektedir.

---

[177] **Mevdudi trc: Naim ASRAR** Tarih Boyunca Tevhid Mücadelesi ve Hz.Peygamber [Kitap]. - Ankara : Pınar, 1984. s.580

[178] Rehber Ansiklopedisi

THE STONING OF SORAYA M. (SÜREYYA'YI TAŞLAMAK)

ROMAN: Freidoune Sahebjam
YÖNETMEN: Cyrus Nowrasteh
SENARYO: Cyrus Nowrasteh, Betsy Nowrasteh
OYUNCULAR: James Caviezel (The Passion Of The Christ, Pay It Forward), Shohreh Aghdashloo (House Of Sand And Fog, X Men: The Last Stand) , Mozhan Marno , Navid Negahban (24)
YAPIMCILAR: Stephen McEveety, John Shepherd, Todd Burns
YAPIM YILI: 2009
TÜR: Dram, Gerçek Hikaye

FİLMİN HİKÂYESİ

Süreyya Manutchehri, 35 yaşında yedi çocuk annesi bir kadın. Kendi deyimiyle "zahmetsiz bir eş" 13 yaşındayken değiş tokuş olarak planlanan bir evlilikle, küçük suçlardan sabıkalı, 20 yaşındaki Ali ile evlendirilir. Süreyya 22 yıllık evlilikte dokuz kez hamile kalır.

Kocasının dayaklarından dolayı iki bebeği ölü doğar. Sadece dayak değil, hakaretleri ve fahişelerle düşüp kalkmaları da vardır. Ama en kötüsü en büyük iki oğlunu sürekli annelerine karşı kışkırtır. Aslında Ali adi bir suçlu değildir. O dinciliği maske olarak kullanan sadist ve acımasız bir adamdır. Komşu kasabada gardiyan olarak çalışır. Orada tanıdığı idamlık doktorun 14 yaşındaki bir kızına (Mehri) göz koyar. Onunla mutlaka evlenmelidir. İran'da çok eşlilik serbest olmasına rağmen Ali, hem iki ailenin bakımı üstlenmek, hem de ilk karısı **Süreyya** yı boşayıp nafaka vermek istemez. Bu durumda ilk karısını nasıl başından def edecektir?

Kocası Ali tarafından tezgâh kurulur. Karısı ölen Haşim'in yanına yardım etme ve para kazanması bahanesiyle Süreyya tuzağa çekilir.

Sadakatsizlikle suçla, kurtul!

Kocasının hiçbir şeyi kendi gözleriyle görmesi ya da Süreyya 'nın tamamen masum olması önemli değildir. Bu iftiranın sadece Ali'nin kuzeni tarafından onaylanması, üstelik **"orada bir gülümseme", "şurada bir el değmesi"** "Yatakta uyuma" gibi anlamsız suçlamalarla onaylanması yeterlidir. Adli makamlar bu uyduruk iftiraları "delil" olarak kabul eder mi? Ancak şeriat kanunları uygulayanların başında, Şah yönetimi zamanında çocuk tacizciliğinden hapse atılıp, daha sonra gardiyan Ali tarafından suçu ve ahlaksızlığı örtbas edilip "saygıdeğer" bir molla olan ahlaksız (Hasan) varsa, deliller tamdır ve geçerlidir.

Süreyya sadakatsizdir! Süreyya suçludur! Cezası ölümdür!

15 Ağustos 1986 recm cezası ile dünya hayatına veda eder.

Kocası Ali Doktorun kızıyla evlenemez. Muhtar İbrahim oyuna geldiği için pişman olur. Haşim yalancı şahitlik yaptığını itiraf eder. Ancak Süreyya ölmüştür.

FİLMİN YORUMU

Filmin İslâm'ı kötüleme kastı ile çekilmiş olması düşünülebilir. Bilgisiz ve orta derecede bilgi sahibi olan insanları etkileyecek tarzda çekilmiş. Fakat filmin hatalarla dolu oluşu filmin kışkırtıcı sınıfında kalmasına sebep olmaktadır. Bu nedenle bir zaman sonra unutulup gidecek tarzdadır. Filmin senaryo kaynağı olan kitabı ne kadarıyla aksettirdiği hakkında fazla bilgimiz yok. Ancak "recm" uygulamasının yaşanılmış bir olay olarak aksettirildiği durum üzere

söylenecek tek bir söz vardır. **O da cehaletin acımasız pençelerinde eziyet çeken iyi ve kötü insanlar.**

Film cehaletle kötülerin daha çok kötü olabileceği ve iyilerinde kötüler karşısında ezilerek yapmayacağı şeyleri yapmaya nasıl sevk olabileceğini göstermektedir.

Küçük bir köy yerinde **iktidarsız muhtar**, **hırslı koca** ve **cahil din adamı** üçgeninde halkın aldatılması ve oyuncak olmuş bir dini hayatın acıklı durumu insanı gerçekten çok üzüyor.

Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin nübüvveti döneminde de bu bedevi takımından ne kadar eziyet çektiğini bilmekteyiz. Onun **"Medine"** diyerek başlattığı şehirleşme ve medenileşme hareketi bu tür ön yargı ve adalet adına yapılmış adaletsizlikleri önleme projesidir.

Filmde mollanın **"Bu olup bitenler sınırlarımız içinde kalmalı"** demesiyle din adına bir şeyin yapılmadığının itiraf edilişi ne kadar üzücü bir durumdur.

Zalimler eline düşmüş yalancı şahit (Haşim) in itirafının da bir şeyi değiştirememesi ,iyilere **"vaktinde yapılmayan şeylerin"** ne kadar geçersiz oluşunu aksettirmektedir. Çünkü Süreyya rahmeti rahmana kavuşmuş sadece acısı kalmıştır.

Ayrıca filmde recm için gerekli dört şahidin yerine iki şahitle bu düzmeceyi hazırlamak ise din kisvesi altında işlenen zulmü ve dinin yanlış anlaşılmasına neden olmaktadır ki bu da ayrıca günahtır.

Sonuç olarak Süreyya gerçeği ve sonuçlarıyla bir acının itirafıdır. Hak ve hakikat olan işlerin uygulamadaki zorluğunu bu film bize göstermektedir. Onun içindir ki, tarihte usulüne ve şartlarına uygun recm çok az denecek kadar uygulanmıştır.[179] Bu sebeple İslam Dini recmi uygulamaktan çok caydırıcı etki fonksiyonu ile ele aldığı bir ceza olarak görmüştür. Çünkü Allah Teâlâ bu cezanın uygulanışından daha önemsiz olanları Kur'ân-ı Kerim'de açıklarken bundan bahsetmemesi bu durumun en açık örneğidir. Bu açık kapıda Allah Teâlâ'nın günahkâr kuluna dahi merhametinin işaretidir. Yeri geldiği zaman ruhsatların uygulanmasını murat ettiğine recm uygulaması örnek sayılabilir.

Konu üzerinde burada size sunacağım yazılmış bir makale özetini okuduğunuz zaman açıkca göreceksiniz ki, **recm vardır, fakat hakiki manada uygulamak çok zor ve mümkün görünmemektedir.**

İSLAM HUKUKUNDA RECM CEZASI

Doç. Dr. Osman KAŞIKÇI
Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi.

---

[179] "Osmanlı'da 1 kez uygulandı " Recm cezası, altı asır devam eden Osmanlı devletinde sadece bir defa, 1680'de, Dördüncü Mehmed'in saltanatı sırasında uygulandı. Yahudi bir erkekle ilişkiye giren Müslüman bir kadın, Sultanahmet Meydanı'nda taşlanarak recm edildi. Kadın, evliydi ve başka bir erkekle basılmıştı. Rumeli Kazaskeri Beyazizade Ahmet Efendi, zina eden çifti yargıladı ve kadının taşlanarak öldürülmesine, erkeğin de kafasının kesilmesine hükmetti. Türk hukuk sisteminde o zamana kadar görülmemiş olan bu karar, sarayda ve yönetim çevrelerinde tepkiyle karşılandı. Bazı yüksek bürokratlar kararı geri alması veya bir başka infaz biçimi uygulatması için Beyazizade'yi sıkıştırdılar, ancak baskılar ters sonuç verdi. İnfaz günü, mahkûmlar, Sultanahmet Camii'nin hemen karşısında bulunan burmalı taşın önüne getirildiler. Ortada iri taşlardan oluşan bir yığın vardı. Kadın, burada önceden kazılmış olan çukura beline kadar gömüldü ve infaz başladı. İlk taşı, recm hükmünü vermiş olan Rumeli Kazaskeri Beyazizade Ahmed Efendi attı ve bunu diğer taşlar takip etti. Kanlar içinde kalan kadının can vermesinden sonra , erkeğin de kılıçla boynu vuruldu (**Murat Bardakçı)**

I- Genel Olarak

Recm, birine taş atma, taşa tutma, taşla öldürme, sövme, lânet etme, kovma, birinin namusuna iftira etme, kötü zanda bulunma anlamlarına gelen bir kelimedir[180]. Aynı kökten "racîm"; recm olunan, taşlanan, kovulan ve lânetlenen anlamındadır. Kur'an-ı Kerim'de bir konu hakkında bilmeden konuşmak [181] ve şeytanları taşlamak [182]anlamında kullanılmıştır. Terim olarak recm zina eden muhsan kadın veya erkeği taşlayarak öldürmek demektir.

Zina edenlere recm veya başka şekilde ölüm cezası verilmesi **İslam'a has bir uygulama değildir**. Gerek dinî gerekse beşerî hukuk sistemlerinde zina eden kimselere genellikle sürgünden ölüme kadar ağır cezalar verildiği bilinmektedir.

Mesela **Hammurabi Yasasına göre zina edenler suda boğularak öldürülürlerdi. Eski Yunanda da evli kadınla zina eden erkek öldürülürdü [183]. Diğer taraftan Tevrat'ta, zina eden evli kimselere recm cezası verileceği hüküm altına alınmıştır [184]. İncil'de ise, Hz. İsa'ya zina etmiş bir kadının recmedilmek üzere getirildiğinden söz edilmektedir [185].**

II-Kur'an'da Recm

Kur'an'da zina edenlere hapis [186], eziyet [187] ve celde (sopa) cezası [188] verileceğini öngören üç ayet vardır. "Zina eden erkek ve zina eden kadının her birine yüz değnek vurun" şeklindeki celde ayetinde, evli-bekar ayrımı yapmamıştır. Ayrıca celde ayeti bu konuda en son indiği için diğerlerini hükümden kaldırdığı(neshettiği) genellikle kabul edilmektedir. Bununla birlikte hapis ayetinin lezbiyen kadınlar, eza ayetinin livata yapan erkekler ve nihayet celde ayetinin de zina eden kadın ve erkek için olduğunu da ileri sürenler de olmuştur [189]. **Görüldüğü üzere Kur'an'da zina cezası olarak recm yoktur.** Bununla birlikte hadis kitaplarında Hz. Ömer radiyallâhü anhın

"İhtiyar erkekle (eş-şeyhu) ihtiyar kadın (ve'ş-şeyhatu) zina ederlerse, onları recmedin" şeklinde bir ayet olduğu, Hz. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin ve kendilerinin recmi uyguladıkları, ileride bazı kimselerin **"Biz Allah'ın kitabında recmi bulamıyoruz"** diyerek sapıtacaklarını, **"Eğer insanlar, Ömer Allah'ın Kitabına ilave yaptı demeyecek olsalar, bu ayeti Mushaf'a yazardım"** dediği rivayet edilmektedir [190]. Ancak Hz. Ömer'den bu olayı aktaran râvilerden bir kısmı cerh ve tadil âlimlerince zayıf kabul edilmiştir [191]. Ayrıca rivayetlerin bir kısmında recm ayetinin metni yok, olanlarda da birlik söz konusu değildir. Yine bu rivayetlerde recm ayetinin mensuh, hükmünün ise baki olduğuna ilişkin bir değerlendirme de bulunmamaktadır. **Yine kullanılan ifadeye bakılırsa genç evlilere recm uygulanmayacağı sonucu çıkarılabilir.** Dolayısıyla bu rivayetlere dayanılarak, Kur'ân-ı Kerim'de recm ayeti olduğu ve daha sonra da lafzının nesh edildiği, fakat hükmünün baki kaldığı iddia edilemez. Diğer

[180] İbn Manzur, Lisanü'l-Arap, C. XII, Beyrut Ty. s. 226.
[181] Kehf, 18/22.
[182] Mülk, 67/5.
[183] Sadri M. Arsal, Umumi Hukuk Tarihi, İstanbul 1944, s. 128.
[184] Levililer, 20/10; Tensiye, 22/23.
[185] Yuhanna, 8/3-11.
[186] Nisa, 4/15
[187] Nisa, 4/16.
[188] Nur, 24/2.
[189] Alusi, II,236; Reşit Rıza, Tefsiru'l-Menar, IV, 1973, s. 435.
[190] Müslim, Hudûd, 15; İbn Mâce, Hudûd, 9; İbn Hanbel, I, 55-56; Mâlik, Hudûd, 10
[191] Tirmizi, Hudud, 7; İbn Ebi Hatim, Kitabü'l-Cerh ve't-Tadil, IX, Beyrut 1953, s. 265; Hakim, Müstedrek, IV, 360

taraftan Kur'an'ın cem'i sırasında Hz. Ömer'in bu ayeti getirdiği ve başka şahit bulamadığı için Kur'an'a yazılmadığına [192] ilişkin görüş de tarihi gerçeklerle bağdaşmamaktadır. Yine **Allah size öncekilerin (doğru) hayat tarzlarını göstermek istiyor…"** [193] hükmünden kastın Kitab-ı Mukaddes olduğu, iki kitap arasında zina gibi cinsel suçlarda büyük benzerlikler bulunduğundan recmin, Kur'an'da kaynağının bulunduğu görüşüne de katılmak mümkün değildir [194]. **Zira aynı esaslar çerçevesinde Kur'an'da zina için öngörülen ceza ile Tevrat ve İncil'deki recm hükmünün neshedildiği sonucuna da varanlar da olmuştur** [195].

III- Sünnette Recm

Sünnette recm ile ilgili şu hadisleri görüyoruz:

"… Müslüman bir kimsenin kanını (akıtmak) şu üç şeyden biri dışında helal olmaz: Zina eden evli kimse…" [196].

"Dulun dul ile zinasında recm vardır" [197].

Hapis ayetinin [198] nüzulünün hemen akabinde, ayette geçen "sebil" kavramının izah edildiği ve Ubade b. Samit'in rivayet ettiği hadiste de Hz. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem "zina eden evlilere yüz sopa ve recm, bekârlara ise yüz sopa ve bir yıl sürgün" [199] cezası verileceğini ifade etmiştir.

Diğer taraftan Hz. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem'in birkaç kez recmi uyguladığı da rivayet edilmektedir.

Bunlardan ilki zina eden iki Yahudi'nin recmidir [200]**. <u>Bu recmin hicretin hemen akabinde uygulandığı ve zina edenler Yahudi olduğundan veya Kuran'da zina cezası bulunmadığından Hz. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem'in Tevrat ile amel ettiği genellikle kabul edilmektedir [201].</u>**

Yine Hz. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve selleme, **Maiz b. Malik el-Eslemi** isminde birisi gelip: **"beni temizle"** diyerek zina ettiğini **dört defa ikrar etmiş**, Hz. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem de akli melekesini, sarhoş olup olmadığını ve medeni halini sorduktan sonra onu recmettirmiştir. <u>Recmedilirken kaçmaya teşebbüs eden Maiz için Hz. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem</u>

"Keşke bıraksaydınız! Belki tövbe eder de Allah Teâlâ tövbesini kabul ederdi" demiştir. Ayrıca Maiz'i kendisine gönderen kişiye de

"Ya Hezzal, Maiz'i elbisenle örtseydin, senin için daha hayırlı olurdu." tavsiyesinde bulunmuştur [202].

Maiz hadisi, ifadeleri farklı olsa da yaklaşık 15 sahabe tarafından nakledilmiştir ve hadis

---

[192] Suyuti, İtkan, I, İstanbul 1978, s. 78.
[193] Nisâ, 4/26.
[194] Muhammed Hamidullah, Aziz Kur'an(Çev. Abdülaziz Hatip- Mahmut Kanık, İstanbul 2003, s. 229.
[195] Abdülaziz Bayındır, Doğru Bildiğimiz Yanlışlar, İstanbul 2006, s. 245.
[196] Buhari, Diyat, 6; Müslim, Kasame, 25, 26; Tirmizi, Diyat, 10; İbn Mace, Hudûd, 1; Nesai, Kasame, 5, 6; İbn Hanbel, I, 382.
[197] Müslim, Hudûd,12; Ebû Dâvud, Hudûd, 23; Tirmizî, Hudûd, 8.
[198] Nisa, 4/15.
[199] Buhari, Tefsir, 4; Müslim, Hudûd, 12; İbn Mace, Hudûd, 7; Ebu Davud, Hudûd, 23; Tirmizi, Hudûd, 8; İbn Hanbel, V, 317.
[200] Buhari, Hudûd, 24,37; Müslim, Hudûd, 26.
[201] Serahsi, IX, 40; Reşit Rıza, V, 25; Zuhayli, VI, 42.
[202] Buhari, Hudûd, 25; Müslim, Hudûd, 22; Ebu Davud, Hudûd, 23; Hakim, Müstedrek, VI, 363; İbn Hanbel, V, 217.

kriterleri açısından da sahih kabul edilmiştir. **Ancak hiç birisinde Maiz'in ne zaman recmedildiğine yer verilmemiştir.** Oysa hukuk kurallarının zaman bakımından yürürlüğü son derece önemlidir. Şafii, Maiz'in hicretin ilk yıllarında recmedildiği kanaatindedir [203]. Diğer taraftan rivayetlerde Maiz'in recmine şahit olduğu anlaşılan Nasr b. Dehr, hicretin yedinci yılındaki Hayber savaşında şehit olmuştur. O zaman bu olay hicri yedinci yıldan önce gerçekleşmiş olmalıdır. **Celde ayeti** ise hakim olan görüşe göre hicretin altıncı yılında gelmiştir. Bu durumda recm olayı ile celde ayetinin inişi birbirine yakın olmakla birlikte hangisinin önce olduğunu tam olarak tespit etmek mümkün değildir. **Bununla birlikte Maiz'in recmini rivayet edenlerden birisinin hicretin dokuzuncu yılında Medine'ye gelen İbn Abbas radiyallâhü anh olması da dikkat çekicidir. Ancak onun da başkasından duyduğu halde kendi ifadesi gibi nakletme ihtimali vardır.**

Yine Cüheyne kabilesinden bir kadın zinadan hamile olarak Hz. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve selleme gelmiş ve kendisine haddi uygulamasını istemiştir. **Hz. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem onu geri çevirerek tövbe ve istiğfar etmesini istemiştir.**

Kadın daha sonra tekrar gelip yine geri çevrilince Mâiz gibi kendisini de geri çevirmemesini istemiştir. Kadının dul olduğu anlaşılınca Hz. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem

"Git doğuruncaya kadar bekle" demiştir. Bu arada Ensardan bir adam kadının bakımını üstlenmiştir. Çocuk doğunca kadın Hz. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve selleme tekrar gelmişse de bu defa da çocuğu sütten kesinceye kadar emzirmesi istenmiştir. Kadın çocuğu sütten kestikten sonra getirdiğinde de Hz. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem

"Bu durumda kadını recmederek çocuğu kimsesiz bırakmayız" diyerek onu geri çevirmiştir. Bunun üzerine Ensardan bir adam çocuğun bakımını üstlenince Hz. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem kadının göğsüne kadar çukur kazılmasını ve kadının elbiselerinin üzerine bağlanmasını istemiş sonra da onu recmetmelerini söylemiştir. **Recmden sora kadını çukurdan çıkartmış ve cenaze namazını kıldırmıştır** [204]. (Süreyya filminde ise gömülmeyip dere kenarına bırakılması şeklindeki uygulama cehaletin derecesini daha güzel göstermektedir.)

Cüheyneli (Gamidli) kadının ne zaman recmedildiğini de kesin olarak bilemiyoruz. Ancak kadının **"Beni de Maiz gibi geri çevirmek mi istiyorsun"** ifadesi bu olayın Maiz'in recminden sonra olduğunu göstermektedir. Ayrıca rivayetlerde ismi geçen İmran b. Husayn hicri yedinci yılda, kadını recmedenler arasında zikredilen Halit b. Velid ise hicri sekizinci yılda Müslüman olmuştur. Tarihçiler de bu recmi hicri dokuzuncu yıl olayları arasında zikretmişlerdir [205]. Dolayısıyla söz konusu recmin celde ayetinden sonra uygulandığı anlaşılmaktadır.

Yine Ebu Hüreyre ve Zeyd b. Halid'in rivayet ettiği bir hadiste de işvereninin eşiyle zina eden bekâr işçi(Asif)ye yüz değnek ve bir yıl sürgün, kadına ise recm cezası uygulanmıştır [206]. Söz konusu olayın da ne zaman cereyan ettiği de belli değildir. Ebu Hüreyre olayın şahidi olarak ravi olduğuna ve hicri yedinci yılda Müslüman olduğuna [207] göre en azından bu tarihten ve dolayısıyla celde ayetinden sonra olduğu anlaşılmaktadır.

Hadis kitaplarında yukarıda söz konusu edilen recm uygulamalarından başka Ebu Zer, Leclac, Vail el-Kindi, Cabir b. Abdillah ve Huzeyme b. Mamer'den de rivayetler vardır [208]. **Dolayısıyla**

[203] Beyhaki, VIII, 225.
[204] Müslim, Hudûd, 22; İbn Mâce, Diyât, 36; Mâlik, Hudûd, 2; İbn Hanbel V, 348.
[205] Diyarbekri, II, 139.
[206] Buhârî, Hudûd, 30, 34, 38; Müslim, Hudûd, 25; Malik Hudûd, 6.
[207] Ayni, XXII, 291.
[208] Ebu Davud, Hudûd, 23; Tirmizi, Hudûd, 22; İbn Hanbel, V, 179.

recm konusu, ahad değil, mütevatir derecesindeki hadislerle sabittir. Ancak bu rivayetlerde zaman verilmemesi dikkat çekicidir.

IV- Hz. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemden Sonra Recm Cezası

Recm uygulamaları, Hz. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem dönemi ile sınırlı olmayıp raşit halifeler, tabiin ve sonraki dönemlerde de devam etmiştir [209]. Kuran'da recm hükmünü göremiyoruz diyen Haricilere, Ömer b. Abdülaziz, farz namazların vakit ve rekâtlarının sayısının, zekâtın kimlere farz olduğunun, miktarının ve nisabının da Kuran'da olmadığını bu hususları Hz. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin yaptığını ondan sonra da Müslümanların uygulamaya devam ettiklerini, recmin de aynı şekilde olduğunu belirtmiştir [210].

Osmanlı kanunnamelerinde de recm cezası düzenlenmiştir. Kanuni dönemine ait bir kanunnamede zina için öngörülen para cezasından önce **"lakin ala vechi'ş-şer recm kılmalı olmasa"** [211] ifadesinden recm yapılamadığı durumlarda para cezasının verileceği anlaşılmaktadır. Aynı şekilde şer'iye sicilleri [212] ve şeyhülislam fetvalarında [213] da zina eden muhsanların[214] recmedileceği ifade edilmektedir.

V- Recm Cezasının Meşruiyetine İlişkin Görüşler

Hz. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem ve daha sonraki uygulamalar, Kur'ân-ı Kerim'deki zina için öngörülen ceza ile örtüşmeyince ilim adamları bu hususta farklı fikirler ileri sürmüşlerdir.

A- <u>Recmi Kabul Etmeyenler ve Gerekçeleri</u>

Recm cezasını kabul etmeyenler birden fazla gerekçe ileri sürmüşlerdir. Hariciler ile bir kısım Mutezile ve bazı Şiiler recm cezasını, Kuran'da olmadığı gerekçesi ile reddetmişlerdir [215]. Haricilere göre, Allah Teâlâ'nın Kitabı, yalan olması muhtemel olan ahad haberlerle terk edilemez [216].

Diğer bir kısım müellife göre ise, Hz. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem'in recm uygulamaları, celde ayetinden öncedir ve bu ayetle söz konusu uygulama kaldırılmıştır [217]. Ayrıca eğer recm cezası kabul edilecek olursa Kuran'da zina eden cariyelere uygulanacağı belirtilen, **"zina eden bekar-hür kadınlara uygulananın yarısı"** [218], ifadesi nasıl anlaşılacaktır.

Recmin yarısı olmayacağına göre recm diye bir ceza da söz konusu olamaz.

---

[209] Buhari, Hudud, 21; Beyhaki, Sünen, VIII, 215; Malik, Hudûd, 9, 11; Şafii, Ümm, VI, 167; İbn Ebi Şeybe, Musannef, X, Bombay 1401, s. 89.

[210] İbn Kuteybe, Tevilu Muhtelifi'l-Hadis, C. XII, Beyrut 1972, s. 310.

[211] Uriel Heyd, Studies in Old Ottoman Criminal Law, Oxford 1973, s. 56, dpn.6.

[212] Zanilerin ikrarı ile sabit olan örnek için bkz. Akgündüz, Şer'iye Sicilleri, II, 104; şahadetle sabit olup uygulanan recm cezası için bkz. Erdem Yücel, Osmanlı İmp. İlk ve Son Recm, Hayat Tarih Mecmuası, S. 7, İstanbul 1970, s. 88.

[213] Abdürrahim Efendi, Fetevay-ı Abdürrahim, C. I, İstanbul 1827, s.99; Ali Efendi, Fetevay-ı Ali Efendi, İstanbul 1893, s. 134.

[214] **Muhsan:** Fık: Akıl. Büluğ. İslâmiyet. Hürriyet. Nikâh-ı sahih ile teehhül vasıflarını câmi olan kimse.

[215] İbn Hacer, XII, 98.

[216] İbn Kudame, Muğni, XII, Kahire 1986, s. 309. Bu eleştirilere recmin ahad değil, mütevatir haberle sabit olduğu ve ayetin mütevatir haberle tahsis edildiği, kaldı ki haber-i vahid ile de ayetin tahsisinin de mümkün olduğu şeklinde cevap verilmiştir. Ayrıca Haricilerin, recm gibi hususlarda, sünnete tabi olmayı reddettikleri için sapıttıkları da ileri sürülmüştür (Razi, XXIII, 134; Sabuni, II, 23; İbn Teymiye, Mecmu'ul-Feteva, XIII, Kahire 1404, s. 208.

[217] Süleyman Ateş, Kur'an-ı Kerim Tefsiri, II, İstanbul 1995, s. 577; Bayındır, 242.

[218] Nisa, 4/25.

Yine Hz. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin hanımlarına uygulanacak cezanın da recmle bağdaştırılması söz konusu olmaz. Çünkü onlar eğer zina edecek olursa normal kadınların iki katı [219] cezalandırılacağı hükme bağlanmıştır [220]. Recmin iki katı nasıl olamayacağına göre recm de yoktur. Dolayısıyla recmin ne yarısı ne de iki katı uygulanamayacağından zina cezasında evli-bekâr ayrımı yapılamaz [221].

Recmi reddedenlere göre, recm ile ilgili rivayetler, Tevrat vasıtası ile İslam'a girmiştir [222]. Ayrıca nakillerde ifade edilen üslup ve ilahi kelam açısından da İslam'da recmin varlığını kabul etmek mümkün değildir. Hz. Ömer'e atfedilen recm ile ilgili bir ayet olduğu iddialarına ne nakil, ne akıl ne de Kur'an'da kullanılan üsluba uygunluk açısından katılmak mümkün değildir. **Nakilde geçen ifadeye bakılırsa genç evlilere veya dullara recm uygulanamaz. Ayrıca hırsızlık, sarhoşluk, kazf gibi hadleri açıkça belirleyen ilahi iradenin onlardan daha ağır olan recmi Hz. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem'e bırakması kabul edilemez** [223]. Dahası bir ayetin lafzı ile hükmü ayrılmaz bir bütündür. Lafzı mensuh olan ayetin hükmünün de mensuh olması gerekir [224].

Sonuç olarak recmle ilgili ilk dönem uygulamalarına ilişkin rivayetler tamamen uydurma olup recm cezası, özel şartlar nedeni ile Hz. Ömer tarafından ihdas edilmiştir [225].

B- Recmi Kabul Edenler ve Gerekçeleri

İslam hukukunda recm cezası olduğunu ileri sürenler de görüşlerini birden fazla gerekçeye dayandırmışlardır. Her şeyden önce Hz. Ömer'in sözünü ettiği recm ayetinin lafzı mensuh olsa dahi hükmü bakidir [226]. Ayrıca **Hz. Ömer'in minberde recm ayeti ile ilgili konuşmasına sahabeden bir itiraz gelmediğinden bu hususta sükuti icmâ oluşmuştur** [227].

İkincisi, Hanefi, Şafii, Maliki, Hanbeli ve Şii hukukçuların çoğunluğuna göre recm, Hz. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem'in sözü, fiili ve tevatüre yakın haberlerle sabittir. Hz. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem'in sünneti ile Kuran'ın bir hükmü tahsis edilmiştir. Ayrıca ashap ve tabiin de bu konuda icma etmiştir [228]. Gerçekten Kuran'da pek çok hüküm genel (âmm) olarak gelmiştir. Daha sonra bu hükümler sünnetle tahsis veya takyit edilmiştir. Mesela hırsızın elinin Kuran'a göre en küçük bir şey çaldığında dahi kesilmesi gerekirken sünnet bunu takyit ederek miktarını belirlemiştir. Yine namazın vakitleri, rekâtları, zekatın hangi maldan ne kadar verileceği, ölü hayvan eti yemenin yasaklığının kara hayvanlarına tahsisi hep Hz.

---

[219] Ahzab 33/30.

[220] Peygamber eşleri ile ilgili cezanın ahirete yönelik olduğu da ileri sürülmüştür. Bkz. Kurtubi, Cami', XIV, 176; Taberi, Camiul-Beyan, XXI, 101; Yazır, VI, 309.

[221] Derveze, et-Tefsiru'l-Hadis (Terc. Mustafa Altınkaya), C. VI, İstanbul 1998, s. 310.

[222] Schacht, İslam Hukuka Giriş, Ankara 1977, s. 26; Üçok, 133; Öztürk, 608.

[223] Ali Mansur, Nizamü't-Tecrim, Medine 1976, s. 179.

[224] İbn Hacer, Feth, XII, 120.

[225] Fazlurrahman, İslam Geleneğinde Sağlık ve Tıp (Trc. Adnan Bülent Baloğlu) Ankara 1997, s. 78.

[226] İbn Kuteybe, 314; İbn Hacer, XII, 143; Suyuti, II, 34. Ancak Kur'an'da nesh ayetinde "biz bir şeyi nesheder ya da unutturursak daha iyisini veya benzerini getiririz(Bakara 2/106)denmektedir. Dolayısıyla bu şekildeki nesh anlayışının Kur'an'ın hükmüne uygun olduğu söylenemez.

[227] Nevevi, XI, 191. Vakıa o sırada bütün müçtehit sahabelerin orada olduğuna ilişkin bir bilgimiz yoktur(Baberti, V, 230).

[228] Merginani, II,96, Baberti V,230; İbn Kudame,XII,309, Şirbini, Muğni'l-Muhtac, C. IV, Beyrut 1933, s. 146, İbn Hazm, el-Muhalla, C. XI, Kahire Ty., s. 231; İbn Rüşt, Bidayetü'l-Müçtehid, II, Kahire 1406, s. 628; Hılli, Muhtasaru'n-Nafi, Mısır Ty., s. 215; İbn Abidin, VI, 13; Ebu Zehra, Ukube, 97; Udeh, II, 383; Zuhayli, VI, 23; Keskin, 131.

Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem'in tahsis ve takyit yetkisi çerçevesinde konulan hükümlerdir. Bu durumda genel olarak zina edenlere sopa cezası verileceğini hükme bağlayan ayet, bekârlara tahsis edilmiş, evlilere ise recm uygulanacağı Hz. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem tarafından hem ifade edilmiş hem de uygulanmıştır [229].

Yine Şafii'ye göre de celde ayetinden sonra Hz. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem Allah'tan aldığı bir emir (vahy-i gayrı metluv) ile zina eden evlilere recmi uygulamıştır [230]. Hz. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem'in zina eden Yahudilere Tevrat'ın hükmü olarak recmi uyguladığı doğru olmakla birlikte daha sonra zina eden muhsan Müslümanlara kendi içtihadı ile recm uygulamıştır. İkisi de ilahi olan dinlerin hükümleri arasında bu tür benzerliklerin olması tabiidir [231]. Şu kadar var ki birisinde kitaba giren husus diğerinde Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin söz ve uygulaması ile sabit olmuştur. Doğrusu değişen bir şey olduğu söylenemez.

Sahabi ravilerin recmi bizzat görerek naklettikleri anlaşıldığından Maiz, Gamidli kadın ve Asif'in recminin celde ayetinden sonra olduğunun anlaşılması ve sahabe ile tabiinin recmi uygulamaya devam etmeleri recmin celde ayetinden sonra da uygulandığı hususundaki kanaati güçlendirmektedir. Bu sebeple recmin celde ayetinden önce mi sonra mı olduğu hususunda herhangi bir şüphe kalmamıştır [232].

Hz. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem'den **"zina eden evlilere yüz sopa ve recm, bekârlara ise yüz sopa ve bir yıl sürgün"** [233] cezası verileceğine ilişkin rivayetten hareketle Hz. Ali kerremallâhü veche zina eden evli bir kadına önce sopa vurup sonra da recmettikten sonra

"Allah'ın kitabına göre sopaladım, Hz. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem'in sünnetine göre de recmettim" [234] demesinden hareketle İslam hukukçuları recmle birlikte sopa vurulup vurulmayacağı hususunda farklı fikirler ileri sürmüşlerdir. İbn Abbas, İbn Mes'ud, Übey b. Ka'b, Ebu Zer, Hasan Basri, İshak b. Rahuye, İbn Hanbel ve Davud ez-Zahiri de önce sopa sonra recm cezası verilir [235]. Cumhura göre ise, Hz. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem, söz konusu hadise rağmen sadece recm uygulamıştır. Bu nedenle ayrıca sopaya gerek yoktur [236]. İslam tarihi boyunca da cumhurun görüşü uygulanmıştır.

Diğer taraftan recmin had değil, ta'zir olduğu da ileri sürülmüştür [237]. Devlet başkanının ta'ziren ölüm (siyaseten kalt) cezası verebileceği İslam hukukçuları tarafından kabul edilmektedir [238]. Ancak recm, ta'zir cezası olsaydı tarih boyunca farklı uygulanır ve Hz Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem bu cezayı hafifletmeye herkesten daha fazla hak sahibi olduğundan hafifletirdi [239]. **Nitekim Gamidli kadına recm uygulamamak için adeta elinden**

---

[229] Mursafi, Ehadisü'r-Recm, Beyrut 1994, s. 63-64; Mevdudi, III, 459.
[230] er-Risale, 147.
[231] E. Buğra Ekinci, İslam Hukuku ve Önceki Şeriatlar, İstanbul 2003, s. 176.
[232] Şeybani'nin, Abdullah b. Ebi Evfa'ya Hz. Peygamber'in recm uygulayıp uygulamadığını sorması, onun da uyguladığını ancak celde ayetinden önce mi sonra mı olduğunu bilmediğini (Buhari, Hudud, 21) söylemesi ferdi bir durumdur.
[233] Müslim, Hudûd, 12; İbn Hanbel, V, 317.
[234] Buhari, Hudud, 21.
[235] Cassas, Ahkamu'l-Kur'an, III, Beyrut 1986 s. 225; İbn Kudame, XII/313; Ferra, 264.
[236] İbn Rüşt, II/629; Ömer Nasuhi Bilmen, Hukuk-ı İslamiyye, III, İstanbul Ty., s. 225.
[237] Mustafa Zerka, Feteva, Dımaşk 1999, s. 392; Karaman-Çağırıcı-Dönmez-Gümüş, Kur'an Yolu Türkçe Meal, C. II, Ankara 2004, s. 24; Mustafa Avcı, Osmanlı Hukukunda Suçlar ve Cezalar, İstanbul 2004, s.199.
[238] İbn Abidin, IV/62.
[239] Mursafi, 75.

geleni yapmış, önce çocuğu doğurması sonra emzirmesi daha sonra da çocuğu yalnız bırakamayız diyerek kadını geri çevirmiş ama kadın ısrar edince recmi uygulamak zorunda kalmıştır. Nitekim Hz. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem'in tahsisleri genelde ağırlaştırma değil, hırsızlıkta nisap, ölü hayvan etinin haramlığının kara hayvanlarına tahsisi gibi hafifletme şeklindedir. Diğer taraftan zina kamuya yönelik (hakkullah) suçlardan olduğundan normal cezayı uygulayıp gerisini Allah Teâlâ'ya bırakmak asıl olması gerekirken Hz. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin ta'ziren cezayı artırması mantıklı değildir. Ayrıca Hz. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin recm uygulamaları hep ikrar ile sabit olmuş, dolayısıyla kamu düzeni recm gibi ağır bir cezayı uygulayacak kadar bozulmamış hatta olaylar şuyû dahi bulmamıştır.

Yine Hz. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin, Maiz'in recm esnasında kaçtığı kendisine anlatılınca **"Keşke bıraksaydınız!"** demesinden de ta'zir hükmü çıkarılamaz. Zira zina, ikrar ile sabit olmuş ise, recmden kaçma ikrarından rücû' olarak kabul edilir ve had düşer [240].

VI- Recmin Uygulanabilmesinin Şartları

A- İspat Edilmiş Bir Zina Olmalıdır

Zina eden kimsenin recmedilebilmesi için ikrar veya dört erkek şahit gerekir. Zina ikrarında bulunan kişi akıllı ve ergen olmalı, zorlama altında bulunmamalıdır. Şâfiî ve Mâlikiler'e göre bir ikrar yeterli ise de Hanefi ve Hanbelîler'e göre ikrar dört ayrı mecliste yapılmalıdır. Şafii dışındaki hukukçulara göre ikrar sözle yapılmalıdır. Yazı ve işaretler ikrar sayılmaz. Ayrıca ikrar, hakim ya da devlet başkanının huzurunda olmalı ve yapan sarhoş olmamalıdır. Zanilerden biri ikrar, diğeri inkâr ederse, ikrar edene recm uygulanır. Ebu Hanife, İbn Hanbel ve Şafii'ye göre recm esnasında kaçan kimse ikrarından rücû etmiş sayılır. [241].

Zinanın dört şahitle ispatı için şahitlik yapanların akıllı, ergen, hür, Müslüman, en az dört erkek, adil, aynı olaya, bir mecliste ve mazeretsiz olarak aradan uzun zaman geçmeden şahitlik yapmaları gerekir. Ayrıca şahitlerin **"kılıcın kınına girdiği gibi"** gördüklerini açıkça beyan etmeleri gerekir. Birlikte, oynaşırken, aynı yatakta görmek yeterli değildir.

Zahirilerin dışındaki hukukçulara göre dört şahidin de erkek olması gerekir.

Şafii, Maliki ve Hanbelilere göre zina eden kadının kocası dört şahitten biri olamaz.

Hanefi, Zahiri ve Zeydi hukukçulara göre ise koca dört şahitten biri olabilir. Şahit sayısı dörtten az olur veya dördüncü şahit **"sadece bunları bir yorgan altında gördüm"** gibi kapalı beyanda bulunursa, Hanefi, Maliki ve Zeydilere göre, diğer üç şahide **"zina iftirası"** cezası uygulanır ve recm cezası düşer. Zahirilere göre kazf ayrı bir suç olduğundan şahitlerin dörtten az olması veya diğer sebeplerle kendilerine had-i kazf vurulmaz.

Ebu Yusuf'a göre şahitlerden biri taş atmaktan kaçınır veya şahitlikten rücu' ederse recm cezası uygulanmaz. Recm'den sonra şahitler şahadetten rücu ederlerse şahitlere kazf cezası uygulanır ve her biri dörtte bir diyete mahkûm edilir [242].(Süreyya filminde bu türlü bir şey yoktur. Yani hatalı uygulama örneğidir.)

B- Zina Edenlerin Belirli Şartları Taşıması Gerekir

1. Zina edenler ergen ve akıllı olmalıdır. Taraflardan birisi akıllı ve ergen olmazsa diğer taraf recmedilir.

2- İradi bir cinsel temas olmalıdır. Cinsel temasın, Ebu Hanife'ye göre önden, İmameyn ve diğer üç mezhebe göre ise ön veya arkadan olması fark etmez. Malikilere göre ölü ile cinsel

[240] Zuhayli, VI, 56.

[241] İbn Kudâme, VIII, 191; Zuhayli, VI, 53,56.

[242] Serahsi, IX, 37; Muhammed Ebu Zehra, Cerime, Kahire 1976, s. 71; Behnesi, el-Medhalü'l-Fıkhiyyü'l-Cinaiyyi'l-İslâmi Kahire 1983, s. 56; Udeh, II, 411; Zuhayli, VI, 49.

ilişki de zina sayılır. Yine Şafii, Hanbeli ve Zeydiler ile imameyne göre hayvanla ilişki de zina hükmündedir.

3. Zina eden kişi muhsan olmalıdır. Muhsan olmak için evlenmiş, hür ve Müslüman olmak gerekir.

a) Evlilik: İslam hukukçularının çoğunluğuna göre evliliğin kişiyi muhsan kılması için halen veya daha önce sahih nikâhla evlenmiş ve bu nikâh devam ederken, kadının hayızlı, ihramlı ve itikafta olmadığı bir dönemde bir defa da olsa cinsel temasta bulunmuş olmak gerekir. Buna göre batıl veya fasit nikâhla evlenmek kişiyi muhsan kılmaz. Günümüz hukukçularının bir kısmı aksi kanaatte olmakla birlikte [243], sahih evliliğin kişiyi muhsan kılması için zina ettiği sırada evliliğin devam ediyor olması gerekmez. Caferilere göre ise daimi olmadığından mut'a nikahı ile evlenen, sahih evliliği sona eren, eşinden uzak veya eşi hapiste olan kimse muhsan sayılmaz [244].

b**) Hürriyet:** Kişinin muhsan sayılması için hür olması gerektiğinden köle ve cariyeler evli ve Müslüman dahi olsalar muhsan kabul edilmezler. Hatta evlilikte taraflardan biri hür olmazsa hür olan taraf bu evlilik sebebi ile muhsan olmaz. Caferilere göre ise, cariyesiyle cinsel ilişkide bulunan kimse muhsan olur [245].

c**) Müslümanlık:** Hanefi, Maliki ve Zeydilere göre bir kimsenin muhsan sayılması için Müslüman olması şarttır. Buna mukabil Şâfiî, İbn Hanbel ve Ebû Yusuf'a göre Müslümanlık muhsan olmanın şartı değildir. Zina eden zimmi ceza infaz edilmeden Müslüman olsa muhsan olmayacağı gibi zina ettikten sonra Müslümanın irtidat etmesi de muhsanlığının kaybına sebep olmaz [246]. Zina edenlerden birisi muhsan olur, diğeri olmazsa sadece muhsan olana recm uygulanır.

4. **Taraflar arasında akit veya akit şüphesi olmamalıdır:** Zahiriler dışındaki hukukçulara göre, mut'a, şiğar, bir kadını üç talakla boşayan kocasına helal kılmak için yapılan nikâh, velisiz, şahitsiz, talak-ı bainle boşadığı kadının kardeş vs. ile nikâh, talak-ı bainle boşadığı dördüncü kadın iddetinde iken başka birisi ile evlenenin nikahında olduğu gibi fasit veya hükmü tartışmalı nikahlardan sonra yapılan ilişkilere şüphe nedeni ile recm uygulanmaz. Buna karşılık Ebu Hanife dışındaki İslam hukukçularının çoğunluğuna göre, amca, teyze gibi evlenilmesi haram olan kişilerle veya beşinci bir kadınla, başka birisi ile evli bir kadınla, üç talaktan sonra hulle yapılmadan aynı kadınla evlenen kimsenin nikahı batıl olduğundan bu kadınlarla yapılan akit ve sonrasındaki ilişki recme mani değildir [247]. Yine para karşılığında zina, bir mehir karşılığında nikâh akdine benzediğinden bu kişilere, Ebû Hanife'ye göre, had cezası uygulanmasa da Ebû Yusuf ve İmam Muhammed'e göre uygulanır [248]. Bir kimse zina ettiği kadınla sonradan evlense veya o cariyeyi satın alsa da, Ebu Hanife dışındaki hukukçulara göre, bu durum recme engel teşkil etmez [249].

5. **Zina İslam ülkesinde işlenmiş olmalıdır.**

VII- Recmin İnfazına Engel Olan Haller

İkrarda bulunan kişi infazdan önce veya infaz esnasında ikrarından dönerse, her ne sebeple olursa olsun şahit sayısı dörtten aşağı düşerse ve zina eden kişi dilsiz olursa recm cezası

[243] Reşit Rıza, V, 21; Ebu Zehre, Ukube, 101; Avva, 226.
[244] İbn Münzir, İcma, Mısır 1402, s. 112.
[245] Necefi, XLI, 277.
[246] İbn Abidin, IV, 16; Zuhayli, VI, 44.
[247] Behnesi, 62; Udeh, II, 56.
[248] Bilmen, III, 205.
[249] Kasani, VII, 62.

uygulanmaz. Ayrıca Ebu Hanife'ye göre, infazdan önce taraflardan birinin evli olduklarını iddia etmesi, şahitlerin şahadet ehliyetini yitirmesi, hadd-i kazf'a mahkûm olması, şahitlerden birisinin ölmesi veya gaib olması halinde de recm cezası uygulanmaz. Ebu Yusuf'a göre zina eden erkek ile kadın infazdan önce evlenirlerse recm düşer. Hamilelik çocuğun sütten kesilmesine kadar recmin tehirine sebep olur [250].

VII- Recmin İnfazı

Zina ikrarla sabit olmuşsa, recmi hâkim ve halk yerine getirir. Zina şahitle sabit olmuş ise, Hanefi ve Malikilere göre, infazda şahitlerin tamamının hazır bulunması ve ilk taşı onların atması, sonra hâkim ve nihayet halkın taşlaması gerekir. Hanbeli ve Şafilere göre şahitlerin recm mahalline gelmeleri gerekmez, infaza da hakim başlar [251]. Ebu Hanife ve İbn Hanbel'e göre recm esnasında hâkimin hazır olması gerekirse de İmam Malik ve Şafiye göre gerekmez [252].

Recm cezası, herkesin görebileceği bir meydanda, mümkün olduğu kadar çok kişinin katılımı ile erkek ayakta, Ebu Hanife, İbn Hanbel ve Malik'e göre çukur kazmaya gerek olmaksızın, İmam Şafi'ye göre, sadece kadın için göğsüne kadar, Ebu Yusuf'a göre ise hem kadın hem de erkek için çukur kazılarak o çukura indirilir ve ölünceye kadar küçük taşlar atılmak suretiyle infaz edilir [253].

İslam hukukçularının çoğunluğuna göre recmle öldürülen kimse yıkanır, kefenlenir, cenaze namazı kılınır ve defnedilir. İmam Malik'e göre ise had tatbik edilen kimsenin cenaze namazı kılınmaz [254].

Sonuç Recm cezası, Kur'ân-ı Kerim'de yoktur.

Kur'ân-ı Kerim'in zina eden evli-bekarlar için belirlediği nihai ceza yüz sopadır.

Ancak söz konusu ayetten sonra da Hz. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem ve sonraki dönemlerde uygulandığı için recm sünnet ve icma ile sabit olmuştur.

Bununla birlikte recm için, zina edenlerde, şahitlerde ve olayın gerçekleşmesinde çok ağır şartlar aranmıştır.

Özellikle zinanın şahitle ispatında en az dört erkek şahid in zina hâlinde bizzat görmesinin şart koşulması, şahitlerin daha az olması veya birinin rücuu halinde diğerlerine kazf cezasının[255] uygulanması, böylece şahitlerin mümkün olduğu kadar olayı gizlemelerinin istenmesi adeta bu fiilin aleni işlenmesi anlamına gelmektedir ki, toplum düzenini bu kadar bozan bir fiil için recm gibi ağır ceza öngörülmüştür.

Ayrıca zinanın ikrar ile sabit olması halinde kişinin ikrarından recm esnasında dahi kaçarak dönebilmesi gibi durumlar sebebiyle recm, adeta sembolik bir ceza haline gelmiştir. Bu sebeple tarih boyu uygulanan recm cezası bir kaçı geçmemiştir. Burada recm cezasından bir sapma değil, şartlardaki ağırlığın uygulamayı imkânsız olmasa da zor hale getirmesi söz konusudur. (Makale Bitti)

****

Allah Teâlâ'm bizleri günah işlemekten koru. Öyle günahlar var ki onların cezasını uygulamak, insanlara ne kadar ağır ve zor geleceği gibi, yıllarca sineleri yakan acı olarak

---

[250] İbn Abidin, IV, 11; Udeh, II, 454.
[251] Behnesi, 69.
[252] İbn Kudame, XII, 312.
[253] Serahsi, IX, 51; Zeylai, Nasbü'r-Raye, C. III, Kahire 1938, s. 325.
[254] İbn Kudame, XII, 320.
[255] **Kazf:** Atmak. İftira atmak. Ehl-i namus bir kadına zina isnad etmek. Buna "kazf-ı muhsenat" da denir.

kalacağı görülmektedir. Bizleri bizlerden muhafaza kılman için niyaz ediyoruz.

ANLAŞILMA MESELESİ

Günlük hayatımızda kendisinin **anlaşılamayışından** yakınan birçok insan tipine rastlamamız mümkündür. **“Anlaşılamama”** kavramını, başkaları hakkında ise **“anlaşılamadı”** olarak yine kullanmaktayız.

Anlaşılamamak gerçekten bir sıkıntı ve aynı zamanda derttir. Ancak bu konuda ortamın koyduğu engellerden çok, bazı şeylerin o şekilde cereyan etmesi için, sanki üzerimizdeki "ilâhî iradenin" müdahalesi mi var? sorusunu da aklımıza ister istemez getirmektedir. İnsanların birçok ortak paydası olduğu halde, anlayıştaki bu sıkıntının gerçekteki asıl yüzünü aralamakta aynı zamanda bir o kadar zordur. Çünkü yanlış anlamaların, anlayışlarını kabul ettiğimiz değerlerdeki hakikati öğrenecek kadar da maalesef hiç birimiz cesur değiliz. Belki insanların arzu ettiği gibi anlaşılması mümkün olsaydı, sonuç da acaba ne olurdu diye bu konuda hiç düşünen yoktur.

Anlaşılma kavramı kriterlerinde ki sonsuz paradokslar, bu meselenin hakiki cephesini de kilitleyince, mutlak manada anlaşmanın olamayacağı böylece ortaya çıkmış olmaktadır. Bu nedenle bütün bunları düşündüğümüzde hatırımıza geliyor ki, **anlamak, anlamamak ve anlaşılmak, anlaşılamamak** aslında hepsi kaderin parçalarıdır. Kader ise çözümü yapılamamış, üzerine gidilememiş ayrı bir muammadır. Dibi görünmeyen denizde yüzmenin, kârlı bir iş olmadığını düşününce, sadece **kendimizin kendimizi anlamasından başka çıkar yolumuz bulunmamaktadır**. Ne yazık ki, insanlar kendilerini dahi anlayamıyorlar. Bazen bu o kadar ileri gider ki, iyilik adına aslında kötü olduğumuz iyiliklerimiz vardır. Kötü hep kötü, iyi hep iyi midir ? pek anlaşılamaz olmuştur. Bu ise dünya gerçeğidir.

Anlaşılma meselesindeki açmazları görebilme işaretini, hiçbir zaman tam anlamıyla bulamayacağımız çok açık ve net olduğunu söyleyebiliriz. O zaman iyi nedir, kötü nedir? sorusunun cevabını bulmak zor olur. Bunun cevabı, sadece beşer olarak bize görünen kısmıdır. Şeytanın varlığı ile olan durumda bunu hatırlatır. Şeytan kötüdür, olmaması gerekirdi. Ancak daha sonra düşünüldüğünde, lüzumsuz olsaydı Allah Teâlâ şeytanı yaratmazdı, deriz.

Buradan bizim anlayacağımız, insanın tarafını seçerken verilmiş iradesini önemsemesidir. Belki iradenin yönelimi, sonuçta anlama ve anlaşılma meselesinde, kötü şeyin olmasına sebep olurken, niyetin gizli perdesindeki asıl hakikat Allah Teâlâ’nın kabul ettiği şey olacaktır. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem bu nedenle “ameller niyetlere göredir” buyurması ile karşısındakinin ne şekilde anlaması önemli olmayıp, kişinin durumu ve hareketi ele alınacaktır. Yoksa karşı tarafın, birçok şeyi anlamasında sonu gelmez problemleri vardır.

NASIL ŞEYH OLUNUR?

Bir kimse hangi yoldan ve nasıl şeyh olur?

Bu soruya verilecek tek bir cevap yoktur. Çünkü tarih boyunca çeşitli yollardan ve çeşitli şekillerde irşat makamına ulaşanlar olmuş, zamanla kendiliğinden tabii bir şekilde irşat ve rehberlik mevkiine gelme faaliyeti, daha sonra bir takım kurallara, şartlara ve merasimlere bağlanmıştır.

Sûfilik, Hz. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem–Sahabe ilişkisinden kaynaklandığından, önce bu noktaya bakmak gerekir. Mü'min olarak Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemi gören, sohbetinde bulunup O'ndan feyz alanlara sahabe/ashab denilmesi İslâmî anlamda rûhâni ve mânevî hayatın cemaat halinde Hz. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin sohbetlerinde yaşanmış olmasındandır.

Buna **İslam sırrîliği /mistisizmi** ve **bâtınîliği/ esoterizmi** demekte bir sakınca yoktur. Hz. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin sohbetinde bulunanlar O'nun vahiy alırken geçirdiği vecd ve istiğrak hallerini görüyor, burcu burcu mânevîyat ve rûhaniyet kokan heyecanlı ve etkileyici konuşmalarını can kulağı ile dinliyor, hatta bazen bir bedevi, bazen **Dihyetu'l–Kelbî** adındaki bir genç sûretine bürünerek Hz. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve selleme gelen Vahiy Meleği Hz. Cebrail aleyhisselâmı görüyor, bu ve benzeri hallerden derin bir şekilde etkileniyor, hisleniyor, heyecanlanıyor, âdeta kendilerinden geçiyor, bu sûretle Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin yaşadığı sırrî ve mânevî hayata katılıyor ve bundan nasib/feyz alıyorlardı.

Bu hayatı bu şekilde yaşayarak Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem tarafından tâlim ve irşatla görevlendiriliyor, kabileler arasına gönderiliyorlardı. Bu sahabeler bulundukları meclislerde, katıldıkları sohbetlerde veya gönderildikleri kavim ve kabîleler arasında Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin huzurunda yaşadıkları mânevi hayatı yaşamaya ve yaşatmaya gayret ediyor, bu suretle dinî hisler ve heyecanlar Müslümanlar arasında dalga dalga yayılıyordu.

Bazı hadislerde ilim meclislerinin yanında zikir meclislerinin bulunduğundan bahsedilir. Bazı hadislerde Allah Teâlâ'yı zikr etmek üzere toplanan cemaat üzerine meleklerin gelip kanatlarını gerdiklerinden bahsedilir. Bu ve benzeri hadisler başlangıçtan beri Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem örnek alınarak müminlerin dinî sohbetler düzenlediklerini, bu suretle dinî his ve heyecanları yoğun, derin ve dolu dolu yaşamaya gayret ettiklerini, sahabeden sonra bu geleneğin ve uygulamanın tabiine, onlardan da **Etbau't–Tabiin**e intikal ettiğini göstermektedir.

Sûfilerin sohbet meclisleri işte bu geleneğin bir devamı, açılımı ve şartlara göre geliştirilmiş bir şeklidir. Söz konusu sohbetlere katılanlar arasında; takva, ilim, kıraat, hitabet ve taat itibariyle diğerlerine nazaran biraz daha önde olan, biraz daha fazla göze çarpan, cemaatin önderi ve temsilcisi şeklinde ortaya çıkıyor; Hoca, âlim ve delil olarak görülüyorlardı. Bunların bir rehber ve cemaat önderleri şeklinde belirmeleri başka birinden aldıkları icazete ve hilafete değil, tamamıyla kendi dindarlıklarına, takvalarına, ihlâslarına, hayırseverliklerine ilimlerine, şahsî erdem ve yeteneklerine dayanıyordu. **"Allah katında en değerli olanınız takvaca en önde olanınızdır."** mealindeki âyet ve benzeri diğer ayetler cemaat içinde böyle bir önderin ortaya çıkmasına yol açıyordu. Siyasi alanda halifelerde aranan nitelik, ehliyet ve erdem anlayışı şüphesiz ki dindar cemaatlere yansıyordu.

İlk dönem Müslümanlar arasında cemaat önderleri bahsedilen tarzda tamamıyla serbest, doğal

ve kendiliğinden ortaya çıkıyor, önderlerin kim olacağını onun kişisel meziyet ve yetenekleri belirliyordu. Bu durumu ilk sufiler arasında açık olarak görmek mümkündür. Bu dönemde belli bir çevrede ve belli meşrepte olanlar arasında kabul gören, saygı gören ve örnek alınan zatlar vardır. Bunlara bazen **üstat**, bazen **imam**, bazen **delil**, bazen **sufi**, bazen **fakir**, bazen **arif**, bazen da **şeyh** denirdi. Muhasibiye diye bilinen bir sufiler cemaatinin önderi olan **Haris-i Muhasibi** vefat ettiğinde (Bkz **İbn Hallikan**, vefeatu'l – ayan II, 58) buna rağmen o ünlü bir şeyhti, **İbn Hafif**, tasavvuf yolunda uyulması gereken beş kişiden biri olarak O'nu görüyor ve başkalarına O'nu tavsiye ediyordu. Genellikle **Tayfuriye, Hakimiyye, Kassariye, Sehliye** vb. tasavvufi hareketler ve bunların önderleri de böyle idi.

IV / XI. Asırdan sonra tarikat teşkilatı ve tekke müessesesi belirgin bir şekilde ortaya çıktıktan sonra müritlik ve şeyhlik de buna bağlı olarak değişmeye, belli kurallara bağlanmaya başladı. Kurallarının artması ve önem kazanması neticesinde belli sistemler ve gelenekler oluştu. Sonuçta **şekilcilikten ve merasimlerden mümkün mertebe uzak kalması gereken şeyh – mürid ilişkisi şekilciliğe ve merasimciliğe dönüşmeye başladı. Bir dereceye kadar zahirciliğe, lafızcılığa, kuralcılığa, şekilciliğe ve merasimlere tepki olarak ortaya çıkan ve öyle olması mahiyetinin de gereği olan tasavvufi hayatın kendi içinde oluşturduğu kurallara ve merasimlere dönmesi onu özünden uzaklaştırmaya sebep oldu.** Daha sonraki dönemlerde haklı şikâyetlere ve eleştirilere maruz kalan tasavvuftaki şekilcilik ve merasimcilik böyle başladı. **İmam Rabbani** kaddese'llâhü sırrahu'l azîz son dönem şeyhlik anlayışından yakınır. **Son dönem şeyhleri bir şeyhe bağlanan bir mürid başka şeyhlerin sohbetinde bulunamaz, onlardan faydalanamaz, der. Bunu da çatal kazık yere batmaz, sözüyle doğrulamaya çalışırlar.(!)**

İmam Rabbani diyor ki:

"Bu yolda şeyhlik – müritlik külah / hırka ve şecere / silsile ile değil, yolu öğretmek ve öğrenmekle olur. Oysa hırka ve silsile meşayıhın çoğu nezdinde uyulması gereken bir kural haline gelmiştir. Hatta son şeyhlerin de Şeyhlik – müritlik hırka ve silsileden ibaret bundan dolayı da onlar bir müridin birden fazla şeyhi olmasını caiz görmemekte, tarikat esaslarını öğretenlere şeyh değil, mürşit demekte, şeyhlere gösterdikleri saygıyı ve bağlılığı tam olarak mürşitlere göstermemektedirler. Bu da onların koyu bir cehaletin içinde bulunmalarının ve akılsızlıklarının sonucudur. Bu cahil ve akılsızlar şeyhlerinin talim şeyhine de, sohbet şeyhine de şeyh dendiğini bilmiyorlar. O büyük şeyhler bir müridin birden fazla şeyhi olmasını caiz görürlerdi hatta onlar şu kanaatte idiler:

Talip, manevi gelişmesi için diğer bir şeyhin daha uygun olduğu kanaatine varırsa, önceki şeyhi hayatta iken bile söz konusu kişiyi şeyh edinmesi caizdir. Ve bu yüzden eleştirilemez. Hace Nakşibend bunun caiz olduğu konusunda Buhara ulemasından sağlam bir fetva almıştı. Bir mürit lüzum görürse hırkayı irade şeyhinden giyer, tarikatı başka bir şeyhten öğrenir, üçüncü birini de sohbet şeyhi edinebilir. Ama hırka şeyhi ona bu üçünü birden verebilecekse en büyük devlet bu olur. Talibin tarikatı birden fazla şeyhten öğrenmesi de birden fazla şeyhin sohbetinde bulunması da caizdir. (Mektubat I, 199; İstanbul, 1963)

Öyle şeyhler vardır ki kendilerine sadakatle bağlı olan zeki ve yetenekli müritlerine: **"Evladım, benim sana vereceğim bu kadar, daha fazlası bende yok. Sen daha fazlasına ehilsin, başka bir şeyhe git, yolun açık olsun."** derler ve yetenekli müritlerin önünü açarlar. **(Şimdi bu türlü şeyhe örnek vermek çok nadir ve yoktur.)**

BU DÖNEMDE ŞEYH OLMANIN BAŞLICA YOLLARI DA ŞUNLARDI:

1-Eskiden olduğu gibi ibadet ve taate düşkün ahlaklı, edepli ihlâslı ve yetenekli dindar ve erdemli müminlerin, herhangi bir merasime bağlı olmadan doğuştan gelen yetenekleri ve

nitelikleri sebebiyle kendiliğinden **rehber konumuna gelme geleneği** devam etti. Giderek alanı daralan bu gelenek her zaman varlığını korumuştur.

2-Vefat eden şeyh sağlığında ölümünden sonra yerine kimin geçeceğini açık bir şekilde tayin etmediğinden müritler vefat eden şeyhlerinin sağlığındaki tavır ve hallerini dikkate alarak yeni şeyhlerini seçerler. Bu **seçim usûlüdür**. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin halifesini açık bir şekilde tayin etmemiş olması, sahabenin Hz. Ebubekir radiyallâhü anhı halife seçip kendisine biat etmiş olmaları buna örnekti.

3-**İstihlaf / tahlif usülü**. Şeyh, hayatta iken yerine müritlerinden kimin halifesi olacağını sözlü yada yazılı, açık veya işaret yoluyla belirler. Şeyhin vefatından sonra bu zat onun yerine geçer. Hz. Ebubekir radiyallâhü anhın yerine Hz. Ömer'i halife tayin etmesi buna örnektir.

4-Çoğu zaman şeyh, yetenekli ve yetişkin müritleri arasında seçtikleri bazı kişileri sağlığında irşatla görevlendirerek uzak yerlerdeki müritlerine **halifesi olarak gönderir**. Bunlar mürşitleri hayatta iken gittikleri yerlerde şeyhleri adına irşat görevlerini yürütürler. Bu anlamdaki halife eğer bir tane ise şeyh vefat edince yerine o geçer. Şayet halifeler birden fazla ise şeyhlerinin vefatından sonra bunlar bir araya gelerek içlerinden birini şeyhin yerine geçirirler. Hz. Osman radiyallâhü anhın şura usûlü ile halife tayin edilmesine benzer, bu durum. Fakat bazı hallerde şeyh adayı olan halifeler kimin halife olması lazım geldiği konusunda ya anlaşamadıklarından veya her biri bulunduğu yerde bağımsız bir şeyh olarak irşat görevini sürdürmeyi tercih ettiğinden, halifelerin bir birinden uzak bölgelerde ikamet etmeleri de bunu gerektirdiğinden birden çok şeyhler ortaya çıkabilir. Bunlar **kolbaşı adı** verilir. Bu durumda bir tarikat çeşitli şubelere – kollara ayrılmış demektir.

5-**Veraset usûlü** vefat eden şeyhin yerine oğlunun veya kardeşinin veya damadının geçtiği de olur. Böylece şeyhlik babadan oğula miras kalır. Hz. Ali kerremallâhü vecheden sonra oğlu Hz. Hasan radiyallâhü anhın halife olması da buna örnek gösterilir.

6-Memlüklerde ve son dönemde Osmanlılarda olduğu gibi bazı hallerde özellikle tekke şeyhliklerine **devletçe resmen bazı kişiler şeyh** olarak atanabilmiştir. Bu da tekkelerin ve şeyhlerin devletleştirilmesi ve devlet memuru haline gelmeleri anlamına gelir.

7-**Rüyada irşatla görevlendirilme:** Rüyada gördükleri Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem veya çok önceleri vefat etmiş ulu bir şeyh tarafından irşatla görevlendirildiklerine inanılan şeyhler vardır. **Cüneyd Bağdadi**'nin irşat görevini rüyada gördüğü Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemden aldığı rivayet edilir. (Attar, Tezkiretül-Evliya, 422)

Müritlerin şeyhlerini bulmalarında rüya çok önemlidir.

8-**Üveysilik:** Veysel Karani, Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemle görüşmediği halde manevi ve ruhani yoldan O'nun tarafından irşat edilmiştir, diye kabul edilir. Aynı şekilde **Cafer-i Sadık, Bayezid-i Bistami'yi, Bayezid-i Bistami Ebu'l Hasan Harakani'yi** o da **Ebu Said Ebu'l – Hayr'ı** ruhani yoldan terbiye etmiştir diye inanılır. İrşada başlamada ruhani ve manevi buluşma önemlidir. Gerek rüya gerekse üveysilik yoluyla irşada başlayanlar daha evvel hayatta bulunan pek çok şeyhin sohbetinde bulunup onlardan feyz almışlardır. Çok önceleri vefat eden ulu bir velinin ruhaniyetleri vasıtasıyla terbiye görmeleri ve irşada başlamalaları sülûkun son halkası olarak kabul edilir.

Şeyhlik ehliyetine ve niteliğine sahip olmadığı halde herhangi bir sebeple samimi suretle şeyh olduğuna inanıp irşad görevine koyulanlar az değildir. Cüneyd Bağdadi kaddese'llâhü sırrahu'l azîz, **iki yüzden fazla şeyhe hizmet ettim, bunların içinde örnek alınma ve rehber edinme niteliğine sahip olanların sayısı yediden fazla değildi,** demiştir. (Attar, Tezkiretü'l–Evliya, 420)

İbn Hafif, **"Şeyhlerimizden beşini örnek / rehber edininiz, geri kalanları halleriyle baş başa bırakınız"** demiştir. (Kuşeyri, Risale, 73)

Yeni şeyhlik yapan veya şeyh olarak kabul edilen pek çok kişi görebilirsiniz, bunlar evliyadan da olabilir ama başkalarına delil ve rehber olma ehliyetine ve niteliğine sahip olmayabilirler. **Şeyh / rehber başka, evliya başkadır. Her mürşid evliyadandır ama her evliya mürşid değildir.**

Vefat eden şeyhin yerine yenilerinin geçmesi her zaman gürültüsüz patırtısız gerçekleşmez. Halifeler arasında ihtilafların çıkması, çekişme, kavga, dargınlık ve kırgınlık eksik olmaz. Post kavgaları adı verilen ihtilaflar nesiller boyunca sürebilir ve bölünmelere sebep olur. Kemal sahibi faziletli zevat arasında bu tür ihtilaflar ve kavgaların ortaya çıkması yadırganabilir. Fakat bu tür hak iddiaları ve ardından gelen çekişmelerin sebep olduğu hizipleşmeler bazı hallerde insan tabiatının icabı olarak ortaya çıkmaktadır. Onun için sufiler:

"Sıddıkların zihninden en son çıkan kötü huy baş olma sevdasıdır." demişlerdir. (Cami, Nefehat, trc. 312)

Baş olma konusunda zahit olmak altına / gümüşe karşı zahit olmaktan daha zordur. (Kuşeyri, risale, 285)

Bu sebeple bir insan evliya, arif veya sıddık da olsa onda başkan olma arzusu, bazı hallerde hevesi, hatta hırsı bulunabilir. Post kavgaları, her insanda az çok bulunan bu duygudan kaynaklanır. Hz. Ali kerremallâhü veche ile Aişe, Talha, Zübeyr ve Muaviye (radiyallâhü anhüm) arasında cereyan eden savaşlar da bu duygunun etkisi vardır. Sahabe iktidar için mücadele edebilmiştir. **Meşayihin post kavgaları da buna benzer.**

En ergin ve erdemli insanlar bile hubb-ı câh ve hubb-ı riyaset denilen bu arzunun zararlı şekillerinden kendilerini kolay kolay koruyamazlar.[256]

PROF. DR. Süleyman ULUDAĞ

[256] Günümüzde cemaati olan şeyhler durumlarını gözden geçirip, dünyadan göçtüklerinde müritlerine kaynayan kazan gibi bir ortam bırakmaları yerine onların sakin ve salim olmalarını sağlayacak tedbirleri almaları gerekli olduğudur. Çünkü fitne belasının çalmadığı kapı yoktur. İyi ve kötüyü aramaz, hepsine zararı dokunur.

"Bir de öyle bir fitneden sakının ki o, içinizden sadece zulmedenlere erişmekle kalmaz (umuma sirayet ve hepsini perişan eder). Biliniz ki, Allah'ın azabı şiddetlidir." (Enfal, 25)

HAKİKATİ GÖRMEK NE KADAR ZOR

Vaktiyle valinin biri azlolunmuş, hayli zaman açıkta kalmış. Bir gün uşağı: Efendi, demiş, filân ağaç kovuğunda bir zat oturur herkes gidip onun duasını alır, büyük bir zattır. Haydi, biz de gidelim de senin için duâ isteyelim!

Efendi de uşağın sözünü dinleyerek kalkar ve beraberce o zâta giderler. Elini öpüp hacetlerini söylerler. O zat da:

“Yâ Rabbî, der, ne kadar hayır sahipleri ne kadar sâlihler, âşıklar varsa onların yüzü suyu hürmetine bu adama yakında bir memuriyet ihsan et!”

Bu duayı aldıktan sonra Efendi ve uşak evlerine dönerler. Biraz sonra da bir yaver gelerek filân yere vali tayin olduğunu bildirir. Aradan beş on sene geçtikten sonra vali tekrar azlolunur. Yine uşağın teklifi üzerine ağaç kavuğundaki zâta gidip yeniden duâ isterler. Ama bu defa o zat:

Yâ Rabbî, ne kadar meyhaneci, edepsiz, katil, hırsız kulların varsa onların yüzü suyu hürmetine bu adama bir memuriyet ver,” diye duâ eder. Bu türlü bir niyaz beklemeyen valinin hayreti karşısında:

“Merak etme oğlum, tecelli devir devirdir bu da hak, o da hak... Sen işine bak tayin olunursun,” diye cevap verir. Gerçekten de üç gün sonra tekrar bir tâyin çıkarak adamcağız yeni işine gider.

Bazı kimseler görüyorsun, Hak yolunda oldukları halde birçok maddî mahrumiyetler ve elemler içindedirler. Fakat onların içinde bulundukları ateşte ne gülistanlar gizlidir. Allah Teâlâ’dan uzak kalan bir kimse ise, ne kadar zevk ve safa içinde de olsa yine ateşin içindedir. Çünkü aslı ateştir neticede de yine ateşe munkalip olur.

Fakat bu iki ateş arasında azîm farklar vardır. Biri ateş görünür içi gülistandır. Biri gülistan görünür içi ateştir. Fark bu..”[257]

İmam-ı Azam'ın da bulunduğu bir mecliste birisi şöyle bir soru sordu:

"Bir adam ki, cenneti istemez, cehennemden korkmaz, ölü eti yer, rüküşüz secdesiz namaz kılar, görmediğine şahitlik eder, fitneyi sever, hakkı istemez, bu adam kâfir midir, mümin mi?"

Mecliste bulunanlar ağız birliği etmişçesine

"Bunlar kâfirin sıfatlarıdır, böyle bir adam kâfirin ta kendisidir." dediler. İmam-ı Azam susuyordu:

"Ya imam sen ne dersin?" dediler. İmam-ı Azam,

"Bunlar müminin sıfatıdır, böyle biri müminin ta kendisidir" dedi. itiraz ettiler:

"Ya imam nasıl olur, mümin cenneti istemez mi, cehennemden korkmaz mı?.." diye. İmam tek tek açıkladı:

"Gerçek mümin cenneti istemez, sahibini (Allah Teâlâ'yı) ister, cehennemden korkmaz, sahibinden korkar, ölü eti dediğiniz balıktır, görmediğine şahitlik eder, çünkü Allah Teâlâ'yı görmez ama kesin inanır, rükûsuz secdesiz kıldığı namaz cenaze namazıdır, fitneyi sever, çünkü fitneden maksat mal ve evladdır, (Kur’ân-ı Kerim’de mal ve evladın müminler için fitne -imtihan- olduğu belirtilmiştir)**; hakkı istemez, çünkü haktan kasıt ölümdür, mümin de olsa ölümü temenni etmez."**

[257]Ken’an Rifâî, ***Sohbetler,*** hzl: Sâmiha Ayverdi, İst, 2000 s. 160

ANALİZİN ANALİZİ

Tarih: 01 Nisan 2010
Konu: Le Monde muhabiri Türkiye Analizi

LE MONDE TÜRKİYE MUHABİRİ GUİLLAUME PERRİER'DEN "TÜRKİYE ANALİZİ!"

[Türkiye, son ve büyük bir hesaplaşmaya doğru gidiyor. Bu ülke korkulduğu gibi, ırka ya da dine dayalı bir bölünme yaşamadı. Daha korkunç ve daha temel bir bölünmeye gidiyor. Cumhuriyet boyunca süren **"kültürel bölünme".** Bu artık iyice keskinleşti.

Şimdi bir yanda, ayakkabılarını sokak kapısı önünde çıkaran, kadınları başı örtülü, erkekleri sokağa pijamayla da çıkabilen, erkek çocukları kahveye giden, kız çocukları tam bir baskı altında yasayan, türkü ile arabesk arası bir müzikten hoşlanan, futbol izleyen, belki de hiç kitap okumamış, hiç dans etmemiş, hiç kari koca birlikte yemeğe gitmemiş, hiç tiyatro seyretmemiş, iyi eğitim alamamış, dini inançları kuvvetli, kalabalık, bir kitle var.

Diğer yanda ise kız lisesi-Kolej yelpazesinde eğitim görmüş, en azından bir düğün salonunda ya da kolej partisinde dans etmiş, sinemaya giden, çok fazla olmasa da kitap okuyan, müzik zevki pop şarkılarla, klasik müzik arasında dolaşan, evi nispeten daha zevkli döşenmiş, kızlarının flörtüne göz yuman, Kadınları modern görünümlü, Şarabın kalitesinden pek anlamasa da, kadın erkek bir arada içki içebilen, gazetelere bakan, magazin haberlerini izleyen, kendini birinci gruba kıyasla çok gelişmiş hisseden, entelektüel düzeyi çok yüksek olmasa da, Bati standartlarına yakın bir grup var. Bu iki grubun yasam tarzı birbirinden kopuk.

Onları, Batı'daki sınıflar arasında ortak zevk alanları yaratan, müzik, resim, heykel tiyatro ve sanat gibi, birleştirici kültürel zeminler yok. Hayatları, zevkleri, inanışları birbirinden çok farklı.

Hatta birbirine düşmanca.

Birinci grup Cumhuriyet boyunca horlanmış, aşağılanmış, itilip kakılmış. Simdi bu grup siyasal olarak örgütlendi. Kalabalıklar. Ve her seçimi kazanacak siyasi bir güçleri var artık.

İkinci grup ise azınlıkta. Ve artık bir daha seçim kazanma ihtimalleri yok. Bu noktada da tarihi bir paradoks ortaya çıkıyor.

Daha Batılı olan **"ikinci grup"**, Batı'nın siyasi değerlerini kabul ederse, bir daha asla iktidarı ele geçiremeyeceğini bildiği için, git gide Batı'ya ve Batı'nın demokratik değerlerine düşman oluyor.

Yaşam tarzı olarak Batı'ya düşman olan birinci kesim ise, iktidarı ancak Batı'nın kriterlerini kabul ederek ele geçirebileceğini bildiği için, Batı'yla ilişkileri geliştirmek ve demokrasiyi kabullenmek istiyor.

Bu kültürel parçalanmada **"ordu"** önemli bir role sahip. Eğer, birinci grubu desteklerse ve batı'nın demokrasisi burada kabul görürse, ordu da iktidarını kaybedecek.

Aslında birinci grubun çocuklarından oluşan ordu, kendi iktidarını sürdürebilmek için, kendisine benzemeyen ikinci grupla işbirliği yapıyor. Bir anlamda kendi köklerine ihanet ediyor. Bu iki grup, siyasi iktidar için son kez çarpışmak üzere hareketlenmiş gözüküyorlar. Birinci grup ekonomik olarak da güçlü artık, Anadolu'da üretim yapıyor, malını dış dünyaya satıyor. Para kazanıyor. Siyasi örgütünü destekliyor. İkinci grup ise parasal olarak da kuvvetli değil artık. Mevcut iktidarın da baskısıyla giderek ekonomik kazançlarını kaybediyor. Dış

dünyayla iş yapan, dışarıdan borçlanan büyük burjuvazi, Türkiye'nin ancak demokrasiyle normalleşebileceğine inanan entelektüel kesim, devletin yapısının değişmesi ve dünyayla bütünleşmesi gerektiğini düşünen bir grup bürokrat, birinci grubun destekçileri.

Yargı, ordu, bürokrasinin önemli bir kısmı, ikinci grubun arkasında. Ve bu İkinci grup, siyasetle demokrasiyle, iktidarı elinde tutmasının mümkün olmadığını kavradığından, şimdi siyaset ve demokrasi dışında bir çözümün peşinde.

Cumhurbaşkanı seçimi; kavganın keskinliğini ve iki tarafın niyetlerini açıkça ortaya koydu.

Ordu destekli ikinci grup artık seçim de istemiyor. Ve darbe söylentileri gittikçe artıyor. Cuntalardan söz ediliyor. Peki, darbe olursa ne olur?

Yaşam tarzı Batı'ya daha yakın olan ikinci grup, orduyla birlikte iktidara gelir ve Batı'nın desteğini kaybeder. Avrupa buna kesinlikle karşı çıkar. Amerika her zamanki pragmatizmiyle, Kuzey Irak ve Ortadoğu politikalarını, desteklemesi karşılığında darbeyi kabullenebilir aslında. Ama Amerika'nın önünde de ciddi bir engel var. **"Demokrasi getireceğim"** diye Irak'ı işgal eden bir ülke, dünyaya ve kendi kamuoyuna Türkiye'deki **"darbeyi"** niye desteklediğini açıklayamaz. Ve Irak faciasından sonra ikinci bir "zorlamayı" gerçekleştirecek gücü yok. İstese de istemese de darbeye karşı çıkacak. Silahını ve parasını Batı'dan alan bir ordu ve ülke, Batı'dan koptuğunda ne yapacak? Sanırım uzun zamandır bunu düşünüyorlar ve korkarım bunun cevabını buldular. Türkiye'de darbe olursa! Dünya, tarihte bugüne kadar hiç gerçekleşmemiş, yeni bir oluşumla karşılaşacak. **Türkiye, olası bir darbeden sonra, Rusya ve İranla ortaklık kurmak isteyecek.** Silahı, enerjiyi ve parayı bu iki ülkeden alacak. Rusya'yla İran'ın elindeki doğal gaz, petrol ve nükleer güç, Türkiye'yi ayakta tutmaya yeter. Ama Rusya-Türkiye- İran Bloku. Dünyanın bütün dengelerini değiştirir. Ortadoğu'nun kontrolünü tümüyle ele geçirir. Avrupa'yı küçük kıtasına hapseder. Kafkasları, Afganistan'ı, Pakistan 'ı kendi gücüne katar. Müslüman dünyayla yakın bir ilişki kurar. Petrol kaynaklarına egemen olur.

Çin'le işbirliği yapabilir. Bu gelişme, Avrupa, Amerika ve biraz da Japonya'dan oluşan "Batı" nın, dünyadaki etkinliğini inanılmaz bir biçimde azaltır. Yeni blok asker, enerji ve para acısından çok güçlenir. Böylece, Türkiye'deki çatlama dünyada büyük bir çatlamaya yol açar. Eğer Üçüncü Dünya Savaşı çıkacaksa, sanırım, bu çatlamadan çıkar. **"Asla böyle bir şey olmaz"** diyebilirsiniz. Niye olmayacağına dair elinizde çok kuvvetli veriler varsa, söyleyin. Ama ya olursa... Ki. Bana çok mümkün geliyor. O zaman ne yapacaksınız? Bugün Türkiye'de kamplaşan ve bölünen insanların da...
Türkiye'yi Avrupa dışına itmeye çalışan, Eski bir imparatorluk olmanın bir yanıyla; çok görkemli, bir yanıyla; çok zayıf mirasına sahip olan bir ülkeye küstahça davranan, işbirliği yerine "başöğretmenlik" yapmaya kalkan Avrupa'nın da...Türkiye politikasında "ikili" oynayıp, kurnazlık ettiğini sanan Amerika'nın da...Bu senaryoyu bir düşünmesini isterim doğrusu. Türkiye'de yaklaştığı görülen kanlı bir çatışmanın, bütün dünyayı yakması sandığınız kadar uzak bir ihtimal değil.

Hiç unutmayın ki ilk dünya savası tek bir tabancanın patlamasıyla başlamıştı.]

Buraya kadar okuduğumuz analizin ilk bölümü, kısmî olarak doğru olabilir ama ikinci bölümü ise olmayacak bir safsatadan bahsetmektedir. Yani “**Türkiye, olası bir darbeden sonra, Rusya ve İran’la ortaklık kurmak isteyecek.”** Sonucunun olması hiçbir zaman düşünülemez!

İran, tarih boyunca İslam dünyasında hep ayrı bir baş çekmiştir. Mezhebiyle, duruşuyla, hep ayrı konumda ve ayrı bir karakteri vardır. Onlar Perslerin devamı olmayı her zaman sürdürmüşler ve bu halden kendilerini kurtaramamışlardır. Çünkü Persler, dünya üzerinde

imparatorluk kurmuş medeniyetlerden biridir. Bu özelliklerini de çabuk kaybetmelerini de düşünmek aptallık olur.

“Rusya ile olan ortaklık olur” sözü ise, bunun asla mümkün olmayacağına dair hem tarih hem de keşfi bilgiler mevcuttur. Buna en güzel örnek, komünizmin çatırdayıp nihayetinde çöküşüdür. Çünkü Rusların temel düşüncelerinde zulüm vardır. Akıttıkları masum insan kanları, hep onları boğmuştur. Kurtuluş savaşında dahi, bize önemli yardımları olan Ruslarla hiçbir zaman kader bağımızın olmaması yine kaderin bir gereği olmuştur. Allah Teâlâ bu birlikteliği hiçbir zaman gerçekleştirmeyecektir.

Bahsettiğimiz hususlardan dolayı Türkiye, bu iki yerle hiçbir zaman blok olamayacağı kesindir. Bu sebepledir ki Türkiye’nin batıya açılımı, sadece bugünün bazında olan bir şey olmadığı herkesçe malumdur. Her yeni kurulan Türk devleti, şartlar gereği biraz batıya yöneliktir. Bunu hepimizin bilmemiz gerekir.

Gelecek yüzyıllar da olması muhtemel görülen savaşlarda, Ortadoğu’nun merkez alınması, din savaşlarından ötürüdür. Bu savaşların çıkış sebebi, Hıristiyanlar ile Musevilerin birbirleri ile olan düşmanlıkları ve dolayısıyla müslümanların buna bir şekilde dâhil olmalarıdır. Mesela gelecekte çıkacak olan Hatay savaşı, görülecektir ki, Hıristiyan ve Musevi savaşıdır. Filistin’deki durumda bilindiği üzere, İngilizlerin yıllar önce stratejik amaçlı attıkları tohumların neticesidir. Osmanlıdan ayrılan bu topraklar üzerinde, Yahudi İnancının istismar edilerek, yani vaat edilmiş topraklar projesi ile kaynayan kazana çevirmeleridir. Çünkü nerede bir huzursuzluk baş gösterirse, orayı yönetmek daha kolaydır. Bu her zaman ki uygulanan bir durumdur. İngilizler de, bunu sürekli yapmaktadırlar.

Bahsedilen analize tekrar göz attığımızda, Türkiye’de iki guruptan bahsedilmesi görünüşte doğru gibi gözükse de gerçek de oldukça yanlış bir tespittir. Var olan içtimai farklılığı, düşmanca göstermek çok büyük bir hatadır. Çünkü bu şekilde bir durum asla yoktur. Son dönemde ise bu daha iyi anlaşılmaktadır. Analizi yapanın, bazı şeyleri olduğundan daha fazla büyüterek huzursuzluk ilkesini canlandırmak amacında olduğu bariz bir şekilde ortadadır. Bir şeyin farkında olunması, hastalığın teşhisini ve tedavisini daha çok kolaylaştırır. Bu analizde ise bize hastanın, ölümünden haber veriliyor. Buda art niyetli oluştan başka bir şey değildir. Bunu nereden anladınız derseniz;

Şeytan insana vesvese verirken, onun hatalı olduğu durumdan vesvese vermez. Yani doğru şeylerinden vesvese verir. Bu şeytanî ilkedir. Türkiye parçalanmış da birbirine düşman guruplar varmış da, ordu şöyle böyle imişte ….. bunlar sadece içtimai aklın karışarak bulanması için yapılan komplo teorilerdir.

Bu teoriyi atan için niçin bu varsayımları üretiyor diye sorarsanız, zannımca gördüğü çok önemli bir şey vardır o da, Türkiye ileri gidiyor, nasıl engel olabilirizden başka bir şey değildir…

Sonuç olarak bir şey söyleyebiliriz, bizim batıyla dost olmamız mümkündür. Fakat ne İran, ne de Rusya ile olacak bir bloğumuzun olma ihtimali yok denecek kadar azdır. Tarihte bunun en güzel delilidir.

Kıyamet, batıdan güneş doğmadan kopmayacaktır. Bizim derdimiz İslam’ın güneşini batıdan doğdurmaktır. Doğuyu ise, ancak batıdan sonra bulmak kaderimizdir. Bu, doğu kültüründen ilişkileri tamamen kesmek demek değildir. Bu, bizim kendimize güvenip, yine kendimizden ve dinimizden aldığımız güçle hareket etmektir. Bizi bizden, benliğimizden koparacak bütün engellere karşı, daima daha tedbirli ve uyanık olmamız gerekmektedir. Buna bir örnek verecek

olarak Şeyh Şerâfeddin[258] kaddese'llâhü sırrahu'l azîzin bir hatırasını nakletmek uygundur.

"Yunan Harbi sırasında, memleketin harb hali ve harbin sonu, İslamiyet'in durumu sohbet konusuydu. Şeyh Efendi'ye:

- Müslümanların ve memleketin sonu ne olacak, hazret? diye sordum. Şeyh Şerafeddin Hz. bana, Hz. Ali kerremallâhü vecheden bir kıssa anlattı ve buyurdu ki:

- Bir gün, Hz. Ali Kerremallâhü veche Hazretleri'ne kendisi ile birlikte muharebe edenlerden biri bu muharebe esnasında,

"Böyle fitne içinde bu işin sonu ne olacak?" diye sormuş. O da:

"Din kıyamete kadar bakidir." dedikten sonra bir müddet başını önüne eğmiş, öylece kalmış. Etrafındakiler uyudu zannetmişler. Neden sonra Hz. Ali kerremallâhü veche başını kaldırıp

"Niğme'l-Etrak, Niğme'l-Etrak" yani **"Din Türkler elinde kalacak, Türkler ile yücelecek ve kıyamete kadar baki kalacak"**, demiş.

Bununla Şeyh Şerafeddin kaddese'llâhü sırrahu'l azîz İstiklâl Harbin sonunun galibiyetimizle sona ereceğini müjdelemiş oluyordu." (Ali Usta'nın Hatıraları kitabından)

Sonuç olarak, bu türden analizlere kanıp, yanlış hareketlere düşmekten, Allah Teâlâ'ya sığınmalıyız.

---

[258] ***ZEYNEL ABİDİN ŞERAFEDDİN DAĞISTANÎ*** kaddese'llâhü sırrah'ül azîz

Hicrî 1292 - Miladî 1875 * Hicrî 1355 - Miladî 1936

Şerâfeddin Zeynel Abidin Dağıstanî, Hicrî 1292 - Miladî 1875 yılı, Zilkade ayının üçüncü Pazartesi gecesi Dağıstan'ın Temirhan-Şura vilayeti, Gunip kazasının Kikuni köyünde, dünyaya geldi. Babası Abdurraşid Efendi, annesi Emine Sara Hatundur. Anne ve babasının her ikisinin de kabirleri, Yalova Güneyköy'deki kabristandadır. Yalova ilinin Reşadiye (bugünkü Güneyköy) köyünde Hicrî 1355 - Miladî 1936 yılı Cemaziyel evvel ayının yirmiyedinci pazar günü, köyünde (hicri takvime göre) altmış üç yaşında iken vefat etmiştir. Son yüzyılın en seçkin tasavvuf büyüklerinden olan Şerâfeddin Zeynel Abidin Dağıstanî, "Ebu'l-Fukara" lakabı ile de anılır.

TERÖR BELASI

Terör ve terörizm konularında farklı yaklaşımlar sergilenmekte ve birçok şekilde tanımlanmaktadır..

"Terör; baskı, cebir ve şiddet, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, devletin niteliklerini, siyasi, hukuki, sosyal, ekonomik düzenini değiştirmek, devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünü bozmak, varlığını tehlikeye düşürmek, devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü eylemlerdir"

Terör, tarih boyunca var olan bir geçektir. Terörizmin günümüz şartlarında sıcak savaşların yerini aldığı bir gerçektir. Muhtemelen gelecek yüzyıllarda da varlığını hissettirir bir şekilde sürdürecektir. Bu nedenle teröre göz yummayı ve terörü beslemeyi değil, teröre karsı daha sıkı tedbirler almayı gerektirir. Dünya'nın soğuk savaş sonrası tek kutuplu bir hale bürünmesi, Amerikan emperyalizminin ve sömürgeci Avrupa zihniyetinin 3. Dünya ülkeleri üzerinde yarattığı baskı ve bunalım terör faaliyetlerini körüklemiştir.

Teknolojinin son yüzyıldaki inanılmaz gelişimi ile adını ve amaçlarını duyurmak isteyen terör örgütleri, kitle iletişim araçlarının da sağladığı yüksek imkânlar sayesinde dünyanın herhangi bir yerinde kanlı faaliyetlerini gerçekleştirebilmektedirler. Ancak terörizmin dış kaynaklardan beslenmeden varlığını sürdüremeyeceği de apaçık ortadadır. Bu durumda devletlerin terör örgütlerini siyasi amaçları için kullanmaktan vazgeçip kararlılıkla mücadele etmesi gerekmektedir. Bu, bir veya iki devletin verebileceği bir savaş değildir. Uluslar arası anlaşmalar, işbirlikleri sadece yazı üstünde değil fiiliyatta da kendini göstermelidir. Aksi takdirde terör örgütlerinin yöntem ve hedeflerine bakıldığında, tesiri çok daha yüksek saldırıların ve önüne geçilemez bir kıyımın kaçınılmaz olduğu görülmektedir.

Bu nedenle kötülük çağrışımı yapan şeylerin hüsran ve azap tehdidi insanoğlu için faydayı gerekli kılan bir özelliği de yoktur. Yani terör ile muvaffak olacağını sananların kazançları ilk anda bir getiri sunsa da sona doğru mağlubiyetten başka bir çıkarımı olmamaktadır.

[Terörizm kavramı, terör yöntemlerinin siyasi bir amaçla örgütlü, sistemli ve sürekli bir şekilde kullanılmasını benimseyen bir strateji olarak terör kavramından ayrılmaktadır. Terör terimi, dehşet ve korkuyu belirtirken terörizm, bu kavrama süreklilik ve siyasal içerik katmaktadır. Buradan hareketle terörizm,

"Savaş ve diplomasi ile kazanılmayan sonuçları elde etmek, korkutmak ve itaat ettirmek için bir teoriye, felsefeye ve ideolojiye dayanılarak siyasi maksatlarla, iradi olarak terör ve şiddetin sistemli ve hesaplı bir şekilde kullanılmasıdır"

Terörizmin temel amacı, bir davaya veya siyasal anlaşmazlığa dikkat çekilmesidir. Bu ***"dikkat çekme"*** şiddet eylemleri neticesinde toplumda oluşturulan korku ve dehşet havası ile sağlanmaktadır. Kitle iletişim araçlarının sağladığı imkânlardan da yararlanan terörizm, yarattığı korku ve dehşet ile bir bakıma topluma; ***"Benden yana mısın, değil misin?", "benden değilsen düşmanımsın", "düşmanımsan hedefimsin", "senin yaşama hakkın yoktur."*** şeklinde belirtilebilecek ***"taraf olma"*** çağrısında bulunmaktadır.

Terörizm, bu dramatik çağrılar ile insanlara tarafsız olma hakkını yasaklamakta, onların zihinsel ve duygusal masumiyetini yok etmekte, şiddet ortamına çekmekte ve toplumun şiddet yoluyla siyasallaşmasına, kutuplaşmasına yol açmaktadır. Toplumdaki kutuplaşmalar da zihinsel ve duygusal yönden bölünmüş ***"çatışan tarafları"*** ortaya çıkarmaktadır. Çatışan tarafların ise

toplumun birlik ve bütünlüğünü bozacağı, dolayısıyla terörün amacına hizmet edeceği açıktır. Terörizmin benimsediği bir diğer amaç, kargaşa yaratarak toplumun direnme gücünü kırmak, yerleşik sosyal ve siyasal düzenin arkasındaki halk desteğini şiddet yoluyla zayıflatmaktır.

Terörizmin bazı güçler tarafından birtakım siyasi ve ekonomik çıkarlar sağlamanın da aracı olarak kullanıldığı dikkate alındığında amaç oldukça farklılaşmaktadır. Bu gibi durumlarda terörizmin amacı, bir kazanım elde etmek maksadıyla hedef alınan ülke ve toplumda belirli ortamların oluşmasına aracılık etmektir.

Stratejik öneme sahip ülkelerin terör ortamında tutulmasında, hedef olarak seçmiş devletler ve birtakım güçlerin çıkarları açısından zaruret bulunduğu, terörün amacının da sadece bu ortamın devamını sağlamak olduğu değerlendirilmektedir. ***Bu nedenle terörizm, bir siyasi mücadele aracı olmaktan çıkıp, bir ülkenin bir başka ülkeyi zayıflatmak ve istikrarsızlaştırmak için kullandığı bir araç haline gelmektedir.*** Öte yandan terörizm kitlelere yönelik hedef gözetmeyen şiddet eylemleriyle, toplumun güven duygusunu ortadan kaldırarak, halkın can derdine düşmesini ve olaylara tepkisiz kalmasını amaçlar. Böylece kitleler terörizme karşı duyarlılıklarını yitirir, teröre alışır ve devletle toplum arasında güven açısından büyük bir uçurum oluşur.

Terörizmin bir başka amacı da; baş eğdirmek, itaat ettirmektir.

Terörizmin bu türü, terörist örgütlerce kendi üyelerine ve etkilemek istedikleri halk kesitlerine uygulanabilmektedir. Terörist gruplarca amaçlanan; yandaşlar kadar ***"seyircilerin"*** de itirazsız baş eğmeleri, ***"hedef kitlenin"*** emredileni yapmasıdır. Etkilenmesi amaçlanan bireylere ikinci defa düşünecek zaman ve aksine davranabilecekleri alan bırakılmaz. Amaç, ***"hedef kitleyi"*** yıldırmak, yönlendirmek ve yönetmektir.

Bu nedenle vurgulanması gereken, terörizm ile mücadelenin, bu tehditlerle karşı karşıya kalan ülkelerin tek başına gerçekleştireceği çabalarla tam ve sürekli bir başarıya ulaşamayacağıdır. Bu sorunlarla etkin bir mücadele yürütmek için demokratik ülkeler arasında geniş kapsamlı bir işbirliği ve dayanışmaya ihtiyaç bulunmaktadır.][259]

Açıklamasını yaptığımız terimlerden çıkan gelecekte içinde olması en dehşetli korkunç ve ilkel olanı da terör ve savaşlar içinde geçecek yıllardır. Bu anlatılması ve yaşanması en sıkıntılı olan dönem olacaktır. Onun için geçmişte tedbir almak ve eğitim ile önüne geçilmesi öngörülmektedir. Ancak siyasi, jeopolitik ve stratejik farklılığı olan ülkeler için kaçınılmaz gelecek olmaktan ayrı kalmadığı bilinmelidir. Ortadoğu tarih boyunca ve gelecekte bu savaş, suç, kötülük ve terörle beraber olacağıdır. Allah Teâlâ'nın Kur'ân-ı Kerim'de bildirdiği rasüllerinin çoğunluğunu buraya göndermesi de bu gelecek sendromun açık işaretidir. Her ne şekilde olursa olsun insanı dehşete düşüren bu zülüm şubelerinden sakınmak gerekir. Örnek verecek olursak teknolojik yönden ileri bir seviyede olan Hz. Süleyman aleyhisselâmın Sebe Ülkesi ile olan ilişkisinin aktarıldığı ayetlerde, savaştan ziyade diplomatik yollara başvurduğu görülmektedir. Zaferlerini, askeri güç kullanmadan, anlaşma ve barış yollarıyla, masa başında elde etmektedir. Elçiler ve mektuplar göndererek uzlaşı yolları aramaktadır.

Sebe Melikesi'nin, aldığı bu önemli mektup hakkında hemen yanındaki yöneticilere fikirlerini sorması, onun yaşadığı sistemin diktatörlük değil, bir meclise sahip demokratik vasıfta bir yönetim olduğunu göstermektedir. Melike, önde gelenlerden fikir sormakta, onların tecrübelerinden faydalanmaktadır.

---

[259] **ESENTUR Uğur** Devlet Aleyhine Suç İşleyen Teröristlerin Sosyoekonomik Özellikleri - [Kitap]. - Ankara : Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü -Disiplinler Arası Adli Tıp Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi-193835, 2007. s.9-20

"Dediler ki: "Biz kuvvet sahibiyiz ve zorlu savaşçılarız. İş konusunda karar senindir, artık sen bak, neyi emredersen (biz uygularız)" [260]

Bu ayette Sebe Melikesi'nin Hz. Süleyman aleyhisselâmdan gelen mektup konusunda ne yapılması gerektiğini ileri gelenlerden ve askerlerden oluşan bir meclis ile istişare ettiği anlaşılmaktadır. Askerlerin verdiği cevapta ise söz konusu meclisin Sebe Melikesi'nin tam yetki ve emri altında hareket ettiği anlaşılmaktadır.

"Dedi ki: "Gerçekten hükümdarlar bir ülkeye girdikleri zaman, orasını bozguna uğratırlar ve halkından onur sahibi olanları hor ve aşağılık kılarlar; işte onlar, böyle yaparlar." [261]

Burada Sebe Melikesi'nin Hz. Süleyman aleyhisselâmın karşı konulamaz gücünü çok iyi tanıdığı tekrar anlaşılmaktadır. Süleyman aleyhisselâmdan gelen çağrı karşısında teslim olmaktan başka çaresi olmadığını anlamakta ve bunu ifade etmektedir.

Hulasa, zorluğun ve acımasızlığın neticesi hüsrandır. Zülüm ile zayıf ile abad olunmadığı gibi, kuvvetliyi de yok eder. Mülkün Allah Teâlâ'ya ait olduğu dünyada yaşayanların birbirlerini sevmeden başka çaresi yoktur. Her şey geçicidir. Baki olan Allah Teâlâ'ya kulluk edip, yarattıklarına merhamet etmek ve merhameti bulmak amacımız olmalıdır. Gayesi mutluluk olan insanın mutsuz ederek ve edilerek mutlu olma sonucu kimseye verilmemiş bir haktır. Sonuçta Âdem aleyhisselâmın oğullarını örnek vererek Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem buyurdu ki;

"Kıyametten hemen önce karanlık gecenin parçaları gibi fitneler var. Kişi o fitnelerde mümin olarak sabaha erer, akşama kâfir olur; mü'min olarak akşama erer, sabaha kâfir çıkar. O fitnede oturan, ayakta durandan hayırlıdır. Yürüyen koşandan hayırlıdır. Öyleyse yaylarınızı kırın, kirişlerinizi parçalayın, kılıçlarınızı da taşa vurun. Sizden birinin evine girerlerse Hz. Âdem'in iki oğlundan hayırlısı olsun (ölen olsun, öldüren değil)" [262]

Devletini, milletini sevenleri Allah Teâlâ'da sever. Doğruluktan ve güzellikten ayrılmamak ve dinimizin gereklerinden olan yaratılmışlara şefkat etmek üzerimize yazılmış bir görevdir.

[260] Neml, 33
[261] Neml, 34
[262] **Ebu Davud, Fiten 2, (4259, 4262); Tirmizî, Fiten 33, (2205)**

EL CÂHIZ'IDA UNUTMAMAK GEREKİR?

El-Câhız: gerçek ismi ve tam künyesi Ebu Osman Amr bin Bahrel-Kinani el-Fukaimi el-Basri (d. Yaklaşık 781-ö. Aralık 868 veya Ocak 869) olan, Basra doğumlu Arap bilim adamı. Etnik açıdan Doğu Afrika kökenli bir Afro-Arap olduğuna inanılır. Tanınmış bir Arapça nesir yazarı olduğu gibi birçok Arapça edebî, bilimsel, (Mu'tezilî) teolojik, siyasal-dini polemik ve erken dönem İslam felsefesini konu alan eserler vermiştir. Bilimsel eserlerinde biyoloji, zooloji, tarih ve İslâmî psikoloji gibi dallara değinmiştir.

Gençliğinde filoloji, sözlükçülük (leksikografi) ve şiir konulu derslere katılmıştır. Eğitimine uzun süre devam eden El-Câhız teoloji ile de uğraşmış, Kur'an-ı Kerim ve hadis üzerine çalışmıştır. Ek olarak başta Aristo olmak üzere birçok Yunan filozofun eserlerinin tercümelerini okumuştu. Yazın hayatı oldukça verimli geçer el-El Câhız yaşamı boyunca 200 kadar kitap yazmıştır. Eserleri çok çeşitli konulara sahipti: Arapça gramer, zooloji, şiir, retorik ve leksikografi gibi...

El-Câhız 816 yılında dönemin Abbasi başkenti olan Bağdat'a taşınmıştır. Bağdat'ta elli yıl kadar kaldıktan sonra Basra'ya dönmüştür. Yaklaşık 869 yılında ise Basra'da, 93 yaşında, vefat etmiştir.

El-Câhız; **bütün bilinen doğrulara şüpheyle yaklaşmış, kendi doğrusunu bulmada ise deneme ve akıl yürütme yöntemini kullanmıştır. Aristo'dan aklına uyanı almış, nakletmiş, uymayanı ise şiddetle eleştirmiş hatta alay etmiştir. Hadis âlimlerine bile yüklenmiş ve onları akıllarını kullanmamakla suçlamıştır. Hatta Hacer'ül Esved'in zamanında beyaz olduğunu ama insanlar iman etmedikleri için karardığını nakledenleri eleştirmiş hatta alayla şöyle demiştir:**

"Öyleyse insanlar iman ettikten ve İslâmı seçtikten sonra Hacerül Esved neden beyazlaşmamıştır?"

Sahabelerin insanların üstünde olduklarını savunan ve sahabelerin asla eleştirilmemesi gerektiğini iddia eden bütün âlimleri reddetmiştir. Onlardan sonra gelenlerin onları akıl ölçüsüyle ele almaları gerektiğini savunmuş ve sahabelerin de herkes gibi beşer olduğunu ve hatasız olmalarının imkânsız olduğunu söylemiştir. Şu söz ona aittir:

"Bu insanlar melek olmadıklarına göre, sırf Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem ile olan arkadaşlıkları yüzünden bu kadar yüce bir hürmete layık görülüyorlarsa, hata yaptıklarında da Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem ile birlikte oldukları halde nasıl bu hatayı yaptılar diye de şiddetle eleştirilmeleri ve kınanmaları gerekir."

Sultanlara hakaret etmenin ve lanetlemenin bidat olduğunu savunan herkese karşı şiddetle karşı çıkan El Câhız hayretle şöyle der:

"Bir mümini kasten öldüreni lanetleyip cezalandırıyorsak ya da şiddetle ona hakaret ediyorsak, bir mümini öldüren zalim sultanı neden lanetlemeyip onun aleyhinde konuşmuyoruz?"

El Câhız'ın bilgi felsefesini kelâmî açıdan önemli kılan husus; onun bilgi ile inanç arasında kurduğu ilişkidir. El Câhız'ın, kendilerine davetin ulaşmadığı kişiler ve topluluklarla ilgili yaptığı değerlendirme dikkat çekicidir.

"**Ona göre kendilerine dini davet ulaşmayanlar, inanmadıklarından dolayı cezalandırılmayacaklardır. Aynı şekilde kendilerine dini davet ulaşıp da iman etmek için yeterli delil ve nazara sahip olmayanlar da sorumlu olmayacaklardır. Sadece kendilerine davet ulaştıktan sonra, yeterli bir delile sahip olduğu halde bilinçli olarak inadı dolayısıyla**

inanmayanlar cezaya müstahak olurlar." [263]

El Câhız, bu düşüncesini, **"Allah, kuluna gücünün yetmediğini yüklemez."**[264] Ayetine dayandırmaktadır.

[263] Bkz: Ahmed Emin, Duha'l-İslam, III, 133.**Cimriler** [Kitap] / yaz. El Câhız trc:Zehra Güney Gökdemir. - İstanbul : Şule, 2008, s. 11

[264] Bakara, 2, 286.

KEÇECİZÂDE MEHMED FUAD PAŞA

1815-1869 yılları arasında yaşayan Keçecizâde Mehmed Fuad Paşa Tanzimat devrinin ünlü devlet adamı ve sadrazamlarından birisidir. Tıbbiye'de okuyan daha sonra Tercüme Odası vasıtasıyla diplomasiye geçiş yapan Fuad Paşa bu arada Fransızcasını ilerletme imkânına da kavuşmuştur. 1840 yılında Londra Sefareti kâtipliğiyle Avrupa ile tanışan Fuad Paşa daha sonra İspanya ve Portekiz başkentlerinde de fevkâlade elçi olarak bulunmuştur. Bu ilk görevlerini başarıyla tamamladıktan sonra 1848 yılında Eflak-Boğdan'da çıkan isyanı bastırıp bu sırada ortaya çıkan **Mülteciler Meselesi'**ni de başarıyla çözüme kavuşturarak büyük bir ün kazanmıştır. Bu tarihten sonra problem çözücü bir rol üstlenen Fuad Paşa aynı başarıyı Yanya–Tirhala ile Lübnan ve Suriye'de de göstermiştir. Bu görevlerinde hem askerî harekâtı hem de diplomatik ilişkileri başarıyla yürütürken devletine önemli hizmetlerde bulunmuştur. Bu arada Mısır'a giderek Tanzimat'ın uygulanması başta olmak üzere problem teşkil eden konuları da çözüme kavuşturan Fuad Paşa vergi miktarını artırarak devlete gelir sağlamayı da başarmıştır. Sultan Abdülaziz'e Mısır ve Avrupa seyahatlerinde eşlik ederek bu seyahatlerin yükünü çekerken, padişahın ve devletin itibarını korumak için de elinden geleni yapmıştır.

Beş kez hariciye nazırlığı, iki kez de sadrazamlık yapan Fuad Paşa birinci sadaretinde devletin mâli durumuyla da yakından ilgilenmiş ve kaimeyi kaldırmıştır. Meclis-i Tanzimat ve Meclis-i Vâlâ-yı Ahkâm-ı Adliyye başkanlıkları da yapan Fuad Paşa sivil bir kişi olmasına rağmen seraskerlik görevini de yürütmüştür. Osmanlı tarihinde ilk defa "yaver-i ekrem" ünvanını alan Fuad Paşa pek çok nişanın da sahibi olmuştur. Şirket-i Hayriye Nizamnâmesi, Tuna Vilâyet Nizamnamesi ve Şura-yı Devlet gibi idarî düzenlemelerle de ilgilenen Fuad Paşa eğitime de ayrı bir önem vermiştir. Encümen-i Daniş ve Cemiyet-i İlmiye-i Osmaniye gibi ilmî cemiyetlerin üyesi olduğu gibi Darülfünûn açılışı için çalışmış, burada verilen konferanslara katılmış ve Galatasaray Lisesi'nin de kurucularından birisi olmuştur.

Mustafa Reşit Paşa ve Âlî Paşa ile birlikte "Tanzimatın üç rüknünden biri" olarak kabul edilen, Âlî Paşa ile birlikte "İkinci Kuşak Tanzimatçı" sayılan Fuad Paşa devlet adamlığı, farklı kişiliği ve nükteleri ile adından sıkça bahsettirmiştir. Giyim-kuşam tarzı, bahçesindeki heykeller, yalısında verdiği partiler ve rahatlıkla yaptığı espriler ile çok fazla eleştiriler alan Fuad Paşa bu eleştirilere de ustalıkla cevap vermesini bilmiştir. Şahsında Tanzimat'ın yeniliğini temsil ederken devletin birlik ve bütünlüğünü korumak için de elinden geleni yapmıştır. Diplomatlığı ve zekice karşılıklar vermesi ile Avrupalıları bile kendisine hayran bırakan Fuad Paşa Osmanlı tarihinde ilginç bir sadrazam portresi çizmiştir.

KEÇECİZÂDE MEHMED FUAD PAŞA'NIN SİYASİ VASİYETNAMESİ

Haşmetmeab Efendimiz:

Şunda yaşayabileceğim ya birkaç gün ya da birkaç saat kalmıştır ki onları kutsal bir görevin yerine getirilmesine hasretmek, **uzun yılların ve çok acı tecrübelerin semeresi olan son fikir ve görüşlerimi dile getirerek ayaklarınız önüne sermek isterim.** Elimdeki yazı sizin göz gezdirmeniz için sunuldukta, ben bu âlemi terk etmiş olacağımdan, arz edeceğim hususları tam bir güven ile değerlendirebilirsiniz.

Mezar derinliklerinden yükselen ses, sadece sadakatten söz açar. Cenab-ı Hakk sizi onurlu olduğu kadar da tehlikeli olan bir görevle yükümlendirmiştir. Bu görevi hakkıyla yerine getirmek için Osmanlı Devleti'nin tehlikede olduğu acı fakat önemli gerçeğini etraflı olarak mutlaka düşünmelisiniz. **Komşularımızın hızlı gelişmeleri ve atalarımızın akıl erdirilemeyecek**

hataları, bugün şu son derece vahim durumda bulunmalığımıza yol açmakla, böyle dehşetli bir tehlikeden korunmak için Zat-ı Şahanenizin geçmiş ile ilgiyi keserek, bizi yeni gelişme ufuklarına yöneltmeniz zorunludur.

Vatansever geçinen bazı cahiller, eski usullerle de Osmanlı'nın geçmişteki heybetinin canlandırılmasının mümkün olabileceğine sizi inandırmak isterler. **Affolunmaz bir hatalı görüşün bir sonucudur bu düşünce.**

Gerçi komşularımız, atalarımızın zamanındaki durumda bulunsalardı, eski usullerimiz Zat-ı Şahanenizin bütün Avrupa'ya sözünü dinletebilmesine yeterdi. Ne yazık ki komşularımız bundan iki yüzyıl önceki durumlarından pek çok ileri gidip, gelişmişler ve hepsi de bizi geride bırakmışlardır.

Gerçi biz de ilerledik. Şu anda hükümetimiz atalarımızınkinden daha fazla kaynağa sahip ve gelişmeye açıktır. Ancak bu göreli üstünlük, yüzyılımızın gereksinimleri karşısında hiç hükmünde kalır. Bugünkü günde Avrupa'da söz sahibi olarak yaşayabilmemiz için gereken şey, seleflerimizin düzeyini tutturmak ya da onlardan ileri gitmek değil, gelişme yolunda şimdiki komşularımıza yetişmek ve onlarla bu yolda gururla yarışmaktır. Düşüncemi gereğince açıklayabilmek için şöyle söyleyeyim:

İHMALLER YÜZÜNDEN MAHVOLMA FELÂKETİNDEN KURTULABİLMELİĞİMİZ,
İNGİLTERE KADAR PARAYA,
FRANSA KADAR BİLGİ AYDINLIĞINA ve
RUSYA KADAR ASKERE SAHİP OLMAKLIĞIMIZA BAĞLIDIR.

Bizim için artık önemli olan **çok terakki etmek** değil, fakat kesin olarak **Avrupa'nın öteki ülkeleri kadar terakki etmektir**. Görkemli ülkeniz, herhangi bir Avrupa devletinden ileri gitmeliğimizi sağlayacak bütün gerekli unsurlara sahiptir. Ama böyle ilerlemek için bir şey, bütün siyasi ve idari kurumlarımızı değiştirmek mutlaka gereklidir. **Geçmiş yıllarda yararları görülmüş birçok yasa ve düzenlemeler, bugünkü durumumuzda toplum için zararlı olmaktadır.** Yaradılıştan kendini aşmak eğiliminde olan insan, kendi eserini kusursuzlaştırmak üzere sürekli çaba harcamak ihtiyacındadır.

Ne mutlu ki insan tabiatının şu belirttiğim özelliği, Müslümanlık dininin özüyle tam bir uyum içerisindedir. Çünkü dinimiz dünyanın ilerlemesini ve insanlığın kusursuzlaşmasını amaçlayan bütün akideleri içermektedir.

TOPLUMUMUZUN GELİŞME YOLUNDA İLERLEMESİNİ İSLAMİYET ADINA ENGELLEMEYE KALKIŞANLAR, MÜSLÜMANLIKTAN HİÇ NASİBİNİ ALMAMIŞ, ANLAYIŞSIZ, BİLİNÇSİZ CAHİLLERDİR.

Bütün öteki dinler insan kafasının gelişmesini engelleyici bir yığın dogma ve değiştirilmez kurallar ile bağlıdır. Esrarlı perdeler ve kilisenin yanılmazlığı kavramı gibi bukağılardan arınmış olmakla, yalnız İslâmlık, bize aklımızı iyi kullanıp dünyanın terakkisi yolunda ilerlemeliliğimizi emretmekte ve değil Arabistan'da ve Müslüman ülkelerde, hatta yabancı yerlerde, Çin'de, dünyanın en ırak köşelerinde bile bilim ve beceri ışığını aramaya bizi yöneltmektedir.

İslam'ın emrettiği bilim, başkalarının tahsil ettiği bilimden farklıdır sanılmasın. Katiyen. Bilim tektir. Akıl ve idrak dünyasını her yerde aynı güneş ışıtır ve ısıtır. Ve madem bizim inançlarımızca İslamlık, evrensel gerçekçilik ve bilginin bir ifadesidir, o halde yararlı bir buluş, yeni bir bilgi kaynağı, nerede bulunmuş olursa olsun, ister putperest ister. Müslüman arasında, ister Medine ister Paris'te olsun, her zaman İslâm'a aittir.

Dolayısıyla, Avrupa'nın buluşu olan yeni yasa ve gelişme araçlarını bizim de benimsemeliğimize bir engel görülemez. Dinimizi gerçek özünü kavrayacak derecede iyi bilirim.

Bilincim de dile getirdiğim düşünceleri tartacak kadar yerinde ve berrak. Evrenin Mutlak Hâkimi'nin kutsal huzuruna çıkmak üzere ölümlü dünyayı terk etmekte olduğum bir zamanda padişahıma, ülkeme ve dinime karşı nankörlük etmeye kalkışmayacağım apaçıktır. Bu bakımdan, sözlerime itimat buyurunuz:

AVRUPA'DAN ÖRNEK ALDIĞIMIZ KURUMLARIN HİÇBİRİNDE DİNİMİZİN ÖZÜNE AYKIRI GÖRÜLEBİLECEK HERHANGİ BİR YAN KATİYEN YOKTUR. Sizi yeminle temin ederim ki**, herhangi bir devletin artık Avrupa'da varlığını sürdürebilmesi için gerekli ve zorunlu olan** bu önemli kurumları İslâmlığın güvenliği için bir an önce mutlaka benimsemeliyiz. Şunu da yeminle ederek eklerim ki, Devlet'inizin yönetimini bu doğrultuda değiştirerek ıslahla dinimizin kutsallığına aykırı bir şey yapmış olmayacağımız bir yana, bütün Müslümanlara şimdiye kadar en şanlı atalarımızın düşlerinde bile akıllarından geçmemiş, en yasal ve adaletli, en övgüye yaraşır ve onurlu bir hizmette bulunmuş olacaksınız. Böyle yeniden hayat bulmamız gibi büyük bir iş, birçok sorunu içerir. Bunlar üstünde ayrıntılı olarak durmaya ne gücüm ne de yaşamak için kalan zamanım yeter. Ama kendisiyle dost ve kardeş olarak yaşadığım büyük bir adam sizin yanınızda olacaktır. Cenab-ı Hakk onu size bağışlasın!

Osmanlı Devleti'nin güvenlik ve refahına hizmet edecek bütün yolları herkesten iyi bilir. Ben, önce onun sayısız tecrübelerinden kaynaklanan olgun bilgi ve dirayetine başvurarak emin olmaksızın Zat-ı Hümayununuz'a hiçbir öneri ve öğütte bulunmamışımdır. Sizden rica ediyorum, Efendim, ondan güveninizi esirgemeyiniz. Güveniniz mutlak olsun, çünkü büyük nazırların devlet işlerindeki üstün başarıları, Büyük hükümdarları kesin itimatları sayesinde gerçekleşir. Zat-ı Şahaneniz'e vermeye kalkıştığım öğüt o sadık bendeleriniz Devlet'in ihtiyacı olan hizmetleri yerine getirirken, eşsiz yeteneklerinin cahil meslektaşlarca sekteye uğratılmasına fırsat vermemenizdir. Onun emek ve çabalarına en çok zararı dokunacak şey, kendisini anlamaktan aciz birtakım adamlarla beraber çalışmak zorunluluğunda kalması olacaktır.

ŞİMDİ DE DIŞ İLİŞKİLERİMİZ HAKKINDA BİR İKİ SÖZ SÖYLEMEK İSTERİM. ESAS BU BÂBDA (KONUDA) DEVLET'İMİZİN İŞİ BÜSBÜTÜN GÜÇTÜR. **Düşmanlarımızı kendi başımıza uzaklaştırmaya iktidarımız yetmediğinden, dışarıdan dost ve müttefik aramağa mecburuz.** Düşmanlarımızın haksız ve kasıtlı birçok çıkarlarının ağır baskısı altında tarihi imkansız bir zor yere sıkıştık. Haklarımızın en önemsizini bile korumak için atalarımızın ülkeler fethine sarf ettiklerinden fazla güç, beceri ve cesaret göstermemiz gerekiyor.

Yabancı müttefiklerimiz içinde en önemlisi İNGİLTERE'dir.

Dış politika ve dostluğu, siyasî kurumları denli metindir. İngiltere'nin bize çok büyük hizmet ve yardımları dokunduğu gibi, bundan böyle yapacağı yardımlardan da vazgeçemeyiz. Her ne olursa olsun, **dünyanın en sabırlı ve metin milleti olan İngilizler**, bizim en önde gelen ve en son vazgeçeceğimiz müttefiklerimiz olacaklardır. Bendenizce, Bab-ı Âli'yi İngiltere'nin dostluğundan mahrum görmektense birkaç vilayetimizi elden çıkmış görmek daha iyidir.

FRANSA, son derece iyi idare etmeye zorunlu olduğumuz bir müttefiktir. Bu zorunluluk, Fransa'nın etkin desteğini sağlamaktan çok, varlığımızın devamını tehlikeye koyabilecek iktidara sahip bulunmasındandır. **Bu şövalye ruhlu millette duygusallık ince hesaptan fazla olduğundan, düşmanlarında bile olsa, gelişme isteği taşıyan ve haşmetli fikirlere karşı sevgi ve saygı duyarlar.** Bu gönlü yüce insanların dostluğunu korumak için onların fikirlerinden geri kalmayarak, hem hayal güçlerine hem de özbenliklerine (esprit) hitab eden gelişme girişimlerinde bulunulmalı. Fransa, hakkımızdaki olumlu görüş ve umutların boşa çıktığını gördüğü gün, bizi zararlı çıkartacak ve sonumuza sebep olacak birtakım düzenlemelere bizzat

kalkışacaktır.

AVUSTURYA, Avrupa'daki özel çıkarları yüzünden düştüğü güç durum karşısında Doğu siyasetinde ölçülü davranmak zorunda kalmıştır. Kırım Savaşı sırasında işlediği büyük hatanın ve Almanya'dan sürülüp çıkarılmasının sonucunda, kendisine yöneltilecek tedbirlerin bundan böyle Kuzey'den geleceğini görmektedir. Aynı tehlike hiç kuşkusuz bizi de tehdit ettiğinden, Viyana'ca akıllı ve uzak görüşlü bir politika izlendiği sürece Avusturya, Bâb-ı Âli'nin doğal bir müttefiki olarak kalacaktır. Bir yüzyıldan aşkın Doğu'da asayişi ihlâl edip duran bu büyük bir tehlikenin tam olarak ortadan kaldırılması, Bâb-ı Âli ile Avusturya'nın ittifakı ve bu ittifakın da bütün Batılı müttefiklerimizce desteklenmesine bağlıdır.

PRUSYA'ya gelince, şimdiye kadar Doğu sorunlarına karşı kayıtsız durmuşsa da, Alman birliğini gerçekleştirme siyaseti gereğince bizi feda edivermesi hiç de olanak dışı değildir. Ama bu birliği bir kere sağladıktan sonra, Almanya'nın kendisinin de en az öteki büyük Avrupa devletlerinin ki kadar doğu Sorunu'yla yakından ilgili çıkarları olduğunu anlamakta gecikmeyeceği muhakkaktır. Yine de Cenab-ı Hak muhafaza buyursun, Almanya, Avusturya topraklarını Avrupa vilayetlerimize düşmanlarımızın el koymasına göz yummak karşılığında zapt etmiş olmasın.

Sonunda, **RUSYA**'ya, **Devletimizin ısrarlı düşmanı**na geldi söz. RUSYA'NIN DOĞU'YA DOĞRU YAYILMASI MOSKOVA'NIN KADERİNİN KAÇINILMAZ BİR YASASI. Bendeniz de bir Rus nazırı olsam İstanbul'u zapt için dünyayı altüst ederdim. Dolayısıyla, Rusya'nın saldırgan hareketleri karşısında ne şaşkınlığa düşmeli ne de şikâyetçi olmalıyız. Bugün aleyhimize ilerliyorsa, bu bir zamanlar bizim Bizans'a karşı hareketimize benzer, aradaki biçimsel ayrılığa rağmen. Bu bakımdan, Moskova istilâsına karşı salt mevcut haklarımıza dayanmaya kalkmak çocukça bir iş olur, bize gerekli olan hak, kuvvettir. Yeniden canlandırmaya boşuna çabalayacağımız eski, tarihî kuvvetimiz değil, fakat çağdaş bilim ve fikirlerin bütün Avrupa halklarına bahşettiği o dayanılmaz kuvvettir. **Büyük Petro'dan beri Rusya muazzam bir gelişme kaydetti, pek yakında demiryolları sayesinde gücü bir kat daha artacak. Ama beni en çok ürküten şey, Rusya'nın yayılmacı siyasetine karşı Avrupa'da kitlelerin giderek takındığı teslimiyet ve umursamazlık havasıdır.** ORTA ASYA OLAYLARI KARŞISINDA İNGİLTERE'NİN KAYITSIZLIĞI BENİ HAM ŞAŞIRTIYOR, HEM DE KORKUTUYOR. Ama beni daha da telâşlandıran husus, Kafkas isyanının bastırılmasıyla Rusya'nın durumunda ortaya çıkan değişikliktir. Hiç kuşkum kalmadı; ilerde bir çatışma koptuğunda Rusların en şiddetli saldırıları Anadolu üstüne yönelecektir. Bu bakımdan Haşmetmeab, silahlı kuvvetlerimizi düzenlemeye aralıksız gayret göstermelisiniz. Belki müttefiklerimiz yardımımıza zamanında yetişebilmek için serbest bulunamazlar Avrupa'da bir iç mücadele, ya da Rusya'da bir Bismac'ın ortaya çıkması dünyanın çehresini değiştirebilir.

Bütün devletlerin işleyebilecekleri birçok budalaca hata düşünebiliyorum; hatta böyle hatalar işlemek bir bakıma onların hakkıdır. Ama dünyanın en korkunç baskı düzeninin, yüz milyar barbarın başına geçip, onları uygarlığın bütün imkânlarıyla silahlandırarak, her adımda Fransa genişliğinde iller ve ülkeler yutmasına ve bir yanda Asya'yı silahlarıyla kuşatıp, Panslavizm aracılığıyla Avrupa'yı sinsi sinsi zayıflatırken, ilkinin biri barış sevgisi namına giriştiği protestolarla ve artık gerçekten yeni fetihlere kalkışmayacağına dair verdiği kesin karar ve sözlerle ileriye atılmasına, son derece garip bir kayıtsızlıkla göz yuman devletlerin hangi ince akla hizmet ettiklerini itiraf ederim ki tam olarak anlayabilmiş değilim.

Rusya'dan açılan söz beni **İRAN**'dan da biraz bahsetmeye getiriyor. **Sürekli kargaşalık içinde Şiîlik taassubu pençesinde bulunan bu ülkenin hükümeti, her zaman bizim düşmanlarımızla birlik ve anlaşma halinde olmuştur.** Kırım Savaşı sırasında dahi Rusya'yla anlaşıp, amaç birliği

yaptı. Düşmanca hesaplarını gerçekleştirememesi, Batı'nın ihtiyatlı ve uyanık diplomasisi sayesindedir. Bugünkü günde Şah hükümeti Petersburg kabinesinin dümen suyundadır. Bâb-ı Âli, bir yerde meşgul olmadığı sürece acz ve bilgisizlik içinde bulunan ve kendi başına bir işe kalkışamayacak olan itibarsız İran hükümeti bizimle dalaşmaya cesaret edemez. Ne var ki, Rusya ile ilk çatışmamızda, bütün tedbirli ve daha önemlisi, kör kıskançlığı yüzünden bu uzlaşmaz düşmanlarımız sırasında yerini alacaktır. Bereket versin, Bâb-ı Âli, maddî kaynaklarına ek olarak, böyle barbar bir istibdadın altında ezilen, bir sürü hükümet buhranlarıyla karşı karşıya ve her yandan Sünnî'lerle çevrilmiş bulunan bir ülkeye haddini aştırmayacak manevî imkanlara da sahiptir.Bu konudaki çıkarlarımızı etkileyen, ama tamamıyla ihmal etmiş olduğumuz birçok karmaşık sorun var. Bunlar hakkında yalnız Âli Paşa, Zat-ı Şahanenize bilgi verebilir.

YUNANİSTAN'ı da unutmamalıyız. **Gerçi kendi başına kalsa önemsiz bir ülkedir, ama kuvvetli bir düşman elinde fesat aleti haline gelir.** Avrupalı şairler, bu krallık hülyasına yattıkları türkülerle bundan iki bin yıl önce yok olmuş bir ulusu yeniden canlandırmayı umdular. Homer ve Aristo'nun ülkesini canlandıralım derken, sadece bir anarşi, fesat ve haydutluk ocağı tutuşturmuş oldular. BÂB-I ÂLİ, RUMLAR ARASINDA DİRAYETLİ MEMURLAR BULABİLİR, AMA YUNANLILIK RUHU ÖZÜNDE HER ZAMAN BİZİM DAVAMIZA DÜŞMAN KALACAKTIR. Şanlı bir tarihin anıları, bizim bugünkü Rumlarımızla arasında yüzyıllarca sürmüş, yozlaşmışlık, bilgisizlik ve asalaklık da olsa, bu bencil ırkın içinde daha uzun bir zaman eski Doğu Roma İmparatorluğu'nu her türlü canbazlık kurma umudunu yaşatacaktır; o İmparatorluk ki, Yunanlıların elinde Bizans İmparatorluğu; ya da pek yarışan diğer adıyla, Aşağı İmparatorluk derekesine düşmüştür. Bu içten pazarlıklı ve garezkâr ulusun girişimlerine en etkin güvencemiz, Yunanların insanı tiksindiren boş gurur ve kendini beğenmişliği karşısında Doğulu bütün ırkların giderek artan bir nefret duymalarıdır. **Bizim izlememiz gereken siyaset, Rumları öteki Hıristiyan tebaamızdan mümkün olduğunca yalıtlamaya çalışmaktır. Katolik papazların ya da Rusların kucağına itmemek kaydıyla, Bulgarları Rum kilisesinin nüfuzundan sıyırmak özellikle önemlidir. Bâb-ı Âli, Ermenilerin Rus Ortodoks Kilisesi' ne katılmaları yolunda çevrilen dolaplara katiyen izin vermemelidir.**

İnsanları din adamlarının etkisinden sıyırarak birbirleriyle daha uyumlu ilişkiler kurmalarını mümkün kılan felsefi düşüncelerin Hıristiyan tebaamız arasında gelişmesini teşvik etmek de yararlı olabilir. Ama hemen belirtmeliyim ki, BİZİM İÇİN EN BASİRETLİ SİYASET, HİÇ KUŞKUSUZ, DEVLET'İ NE OLURSA OLSUN BÜTÜN DİNÎ SORUNLARIN ÜSTÜNDE TUTMAKTIR.

İÇİŞLERİMİZE GELİNCE, bütün çabalarımızı tek amaca yöneltmek zorundayız: **Ülkemizde yaşayan çeşitli halkları kaynaştırmak. Bu kaynaşma gerçekleşmeksizin Osmanlı Devleti'nin sürdürülmesi bana gerçekten imkansız görünmektedir.** Bundan böyle, bu büyük Devlet'i ne olursa olsun bütün dinî sorunların üstünde tutmaktır.

Güçlü bir Almanya, kırk milyon nüfuslu Fransa, coğrafî konumu itibariyle sağlam bir güvenlik içindeki İngiltere, bütün bu büyük milletler daha uzun süre kendi başlarına etkin ve yararlı bir şekilde sürdürebilirler. Ama bir Karadağ ya da Sırp Prensliği, veya bir Ermenistan Krallığı, ne kendilerine ne de hiç kimseye yararı dokunmayan, insanlığın gelişmesine zararlı ve dünya barışını tehdit eden anlamsız devletçikler, insanoğlunun eski çırpınışlarının zavallı kalıntıları ve yeni fetihler için kaçınılmaz birer av olmaktan öte geçemezler.

ÇAĞDAŞ DEVLETLERİN ŞEKİL BULMASINDA KALICI TEK YAKLAŞIM, BÜYÜK BİRLİKLER OLUŞTURMAKTIR. Bu bakımdan, bizim Devlet'imizin de mahvını önleyecek yegâne yol, onu, **BÜTÜN İNSAN UNSURLARIMIZI IRK VE DİN AYIRIMI GÖZETMEKSİZİN KUCAKLAYAN, GENİŞ VE**

SAĞLAM BİR TEMEL ÜSTÜNDE YENİDEN BİNA ETMEKTİR.

İşte bu noktada önemli güçlüklerle karşılaşıyoruz.

Hıristiyan halklarımız, kendilerini bize bağımlı kılan bağlardan birdenbire kurtuluvermiş olmakla eski efendilerinin yerine geçmeye pek hazır görünmekteler. Özellikle Ermeniler saldırgan bir tutum takındılar. Heyecanlarını yatıştırmak için, içlerinde Devlet'imizin birlikçi ilkelerini içtenlikle benimseyecek olanlarına kamu hizmetlerini açmaktan başka çare yoktur. Bizim bütün Hıristiyanlarımızın genellikle biri manevî, öteki siyasî, iki ayrı dini vardır. Bunlardan manevî olanı hükümetimizi hiçbir şekilde ilgilendirmemelidir. Ama siyasî dinleriyle ilgili her husus yakından izlenmelidir, çünkü bunlar varlığımızla bağdaşmayan, birçok görüşü içermektedir.

BİR PAŞA'NIN ALLAH'A MUSA'NIN KOYDUĞU KURALLAR ÇERÇEVESİNDE YA DA HIRİSTİYANLIK USULÜNCE TAPINMASI OLGUSU, ONUN HİZMETLERİNDE, BİLGİ VE BECERİSİNDEN KENDİMİZİ MAHRUM ETMEMİZİ HİÇ GEREKTİRMEZ. AMA AYNI PAŞA, ÜLKEMİZİN BİRLİĞİNİ AKLINDAN ÇIKARIP, BİZANS İMPARATORLUĞU HÜLYALARINA KAPILIR, YA DA BİR KİLİKYA KRALLIĞI KURULMASI EMELİNE KOŞULURSA, O ZAMAN SADIK BİR MEMUR OLMAKTAN ÇIKAR VE YERİNDEN ALINMASI ZORUNLU OLUR.

DEVLETİ VE ÜLKENİN HERKESİN EŞİTLİĞİNE DAYANDIRILAN BİRLİĞİ BENDENİZCE, BÜTÜN KAMU GÖREVLİLERİNDEN BEKLENİLMESİ GEREKEN TEK NAS, TEK DOGMA BUDUR.

Bu bereketli ülkenin ürünlerini hakkıyla devşirebilmek için, Zat-ı Şahaneniz, her şeyden önce adalet çarkının yeniden düzenlenip ıslahına himmet buyurmalısınız. Güç, fakat bir an önce hareketi gerektiren kaçınılmaz bir iş. Bütün vatandaşların can ve mal güvenliği yasal güvence altına alındıktan sonra Hükümet-i Seniyye'nizin vazgeçilmez bir görev sayması gereken ilk tedbir yollarımızın yapımıdır. Avrupa ülkeleri kadar demiryollarına sahip olduğumuz gün, Zât-ı Hümayununuz dünyanın en önde gelen bir devletinin başında olmuş olacaksınız.

Bunlardan başka, önemini tariften aciz kaldığımız bir sorun daha var: **Kamu Eğitimi, yani toplumsal gelişmenin yegâne esası ve her maddi ve manevî büyüklüğün tükenmez kaynağı. Ordu, donanma, devlet yönetimi, hep aynı soruna bağlı. Bu esas temel atılmış olmaksızın, ilerisi için ne güç kazanmak, ne bağımsızlık, ne hükümet, ne de bir gelecek düşünemiyorum.**

Dinimizin son derece aydınlık, yol gösterici özüne rağmen, bizde genel eğitim çeşitli sebeplerden çok geri kaldı. Sayısız medreselerimiz ve bunların bir işe yaramadan kullanıp durdukları nice kaynak, esaslı bir millî eğitim düzeni kurabilmeliğimiz için gerekli malzemeyi bize sağlıyor. Eğer bu güzel düşünceyi ben kendim uygulamaya bir türlü girişemediysem, araya birçok talihsiz olayın karışıp, durmuş olmasındandır. Bu girişimi benim yerime gelecek olanlara vasiyet ederim; daha yararlı ve onurlu olacak bir başka girişim düşünmeleri mümkün değildir.

Biliyorum, Müslümanlarımızın büyük çoğunluğu beni gâvurluk ve din düşmanlığı ile suçlayacaklardır. Onları bağışları, zira ne duygularımı ne de konuştuğum dili anlayabilmezler. BİR GÜN GELECEK, BENİM, YANİ BİR GÂVUR VE "DİNSİZ YENİLİKÇİNİN", BENİ TÜRLÜ SUÇLAMALARA BOĞAN YOBAZLARDAN DAHA DİNDAR, DAHA GERÇEK BİR MÜSLÜMAN OLDUĞUMU İDRAK EDECEKLERDİR. Maalesef çok geç olacak, ama onların elinde kaçınılmaz bir felâkete sürüklenmekte olan din ve devletin kurtuluşu uğrunda herhangi bir şehitten daha az çabalamamış olduğumu teslim edeceklerdir.

Dinî ve beşerî bütün kurumlar için geçerli olan birinci yasa, kendini koruma yasasıdır. Giriştiğimiz bütün ıslahat hareketlerinde bendeniz İslâm'ın korunmasından başka neye hizmet etmeye çabaladım. Ne var ki, kurtuluşu geçmiş önyargılara körü körüne boyun eğmek yerine, bizzat Cenab-ı Hakk'ın İslâm önünde ve yeryüzünün bütün ulusları önünde açtığı aydınlık

yollarda aradım. Zayıf ve titreyen elim artık daha fazla devam etmeme izin vermiyor.

Sözlerimi tamamlarken, bütün insanca zaafları çerçevesinde gücü yettiğince iyiyi gerçekleştirmeye çalışmış ve insan kardeşlerini her zaman sevmiş olup, artık sorumluluklarının yükü altında çökerek, vicdanı rahat, dünyayı tam bir teslimiyetle Müslüman olarak terk ederken, ruhunu rahman ve rahim olan Yüce Allah'a teslim etmekte bulunan bu sadık bendenizin ölüm döşeğindeki son sözlerini, Zat-ı Şahanenizin göz önüne almak tenezzülünde bulunmanızı istirham ederim.

Fuad, Nis
3 Ocak 1869

Kaynak: GÜMÜŞSOY Emine (ATILGAN) Keçecizâde Mehmed Fuad Paşa (1815 – 1869) [Kitap]. - Ankara : Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yakınçağ Tarihi Anabilim Dalı 190868-Doktora Tezi, 2006 .

DERVİŞ VE HÜKÜMDAR

Bir derviş çöl kenarında oturmuş tefekkür ederken, yanından hükümdar geçti. Bu dünyanın endişe ve dertlerinden kurtulmuş olan derviş, ne kafasını kaldırdı, ne de ilgi gösterdi. İktidarından müthiş gurur duyan hükümdar onun bu ilgisizliği karşısında öfkeden deliye döndü ve

"Yamalı cübbeleriyle bu dervişler hayvanlardan farksız" dedi.

Hükümdarın veziri dervişin yanına gelip onu sorguya çekmeye başladı:

"Dünyanın büyük sultanı yanından geçti ve sen ne ayağa kalktın ne de önünde eğildin. Bu küstahlığın sebebi nedir?"

Derviş cevap verdi:

"Sultanınıza söyleyin, ondan mükâfat bekleyenlerin önünde eğilmesini beklesin.

Ona söyleyin, idareciler halklarını korumak için vardır.

İnsanlar idarecilere itaat etsin diye yaratılmamıştır.

İdareci, fakir-fukaranın bekçisidir.

Koyunlar çoban için var edilmemiştir, bilakis çoban koyunlara hizmet etmek için vardır. Çevrenize bir bakın. Bir kişi dertsiz-tasasız safa sürerken, diğerleri sıkıntıyla geçinmeye çalışıyor. Bir gün gelecek, aptalca düşüncelerle dolu beyinler toprakta çürüyüp gidecek. Kaderin karşı koyulmaz hükmü beyan edildiğinde, ortada ne efendi kalacak, ne de köle.

Kabirleri açın da un ufak olmuş kemiklere bakın bakalım.

Sonra da bana hangisinin zengine, hangisinin fakire ait olduğunu söyleyin."

Hükümdar, dervişin bu sözlerini duyunca derinden etkilendi, utandı. Dervişe sordu:

"Ey derviş, dile benden ne dilersen!"

"Beni bir daha rahatsız etmemeni istiyorum."

"Peki ama, ne olur bana bir nasihatta bulun."

"Servet senin elindeyken dikkat et. Çok geç olmadan şu hakikati anla: Servet ve saltanat kimsede kalmaz, elden ele dolaşır, bir kuş gibi daldan dala konar."[265]

[265] İlham Öyküler' den alınmıştır.

REMİL İLMİNİN DÜNÜ VE TARİHİ HÜCCETLER (DELİLLER)

Remil İlmi diğer bölümler de de bahsettiğimiz gibi geleceğin ve geçmişin olaylarını doğruya en yakın sonuçla bilmemizi sağlayan mucizevî bir kehanet ilmidir. Bu ilmin bir peygamber ilmi olarak tarihte tezahür etmesi ve bulunduğu asra (MÖ 605-562) büyük bir damga vurması ve sonraki asırlarda dünyanın en büyük imparatorluklarında imparatorlar tarafından büyük ilgi görmesi ve halk arasında bilgeler vasıtasıyla kullanılması günümüze kadar ulaşmasında çok önemli unsurlardandır.

Remil İlmi, bulunduğu tarihten itibaren 1800'lü yıllara kadar elit devlet sistemi içinde özellikle doğu devletlerinde birçok çıkmaza girmiş olayların içinden çıkılmasını sağlamıştır. Devlet adamlarının atanmasında, savaşa girilip girilmemesi hakkında dahi asrın en ünlü Remil İlmi bilgelerinin (remmallerin) bakımlarından faydalanılmıştır.

Remil İlmi halk arasında da büyük ilgi görmüştür. Kimi rivayetlerde önemli eşyasını bir arazide kaybeden kişi zamanın Remil İlmi uzmanlarına başvurduğu ve bulunduğu söylenir. Başka bir örnekte definelerin aranmasında Mısır'da kullanıldığı rivayet edilir. Halk arasında bu kullanımlar dışında hemen hemen hayatın her noktasında kullanılan ve bozulmaya uğramamış yegane kehanet sistemidir.

1800'lü yıllardan sonra günümüze kadar sanayileşme ve teknolojinin gelişmesiyle birlikte insanların ilgi alanlarının değişmesi, maddeye bağlı bilimlerin gelişmesiyle birçok ilim gibi Remil sanatıda unutulmaya yüz tutmuştur.

Geçim sıkıntılarının giderek artması ve insanların ihtiyaçlarının giderek fazlalık göstermesi Remil gibi değerli bir kehanet ilminin unutulmasına ve sadece dünyada çok az temsilcilerinin bulunmasına yol açmıştır. Geçmiş zamanlarda insanlar bir öğreti için yıllarını ayırabiliyorlardı. Remil İlmi öğretisinin de uzun yıllar olan eğitimini maddi bir getiri olmaksızın zamanlarını ayırabiliyorlardı. Artık günümüzde maddi bir getirisi olmayan parapsikolojik bilimlerin ilgilenilmesi oldukça zor ve imkânsız hale gelmiştir ve artık günümüzde Remil İlmi için 8 ile 12 yıl eğitim almak hem olanaksız, hem de şifreli kitapların olması ve bu kitaplara vakıf insanların azlığı nedeniyle imkânsız hale gelmiştir.

Logizmo günümüzde yok olma tehlikesi içinde olan bu mucizevî kehanet bilimini Sn. İbrahim Yaşar'ın değerli katkılarıyla tarihin tozlu sayfalarından günümüzün modern dünyasına kazandırmanın onurunu ve mutluluğunu duyuyoruz.

Şimdi sizlere tarihte yaşanmış ve Bazıları net hüccet olan rivayetleri aktaracağız

Yıllar yılı dilden dile dolaşmış bir rivayet:

Osmanlı Padişahı dördüncü Murad (1623-1640), kıyafet değiştirerek, halk arasında dolaşmaktan çok hoşlanırmış. Bir gün yine esnaf kılığında gezerken, Üsküdar'dan bir kayığa binmiş. Kayıkçı yanına bir müşteri daha almış, boğaza açılmışlar. Denizin ortasında Murad, yanında oturan müşteriye sormuş:

Senin adın ne?

- Bana Üsküdarlı remmal Ahmed Ağa derler.

Padişahın merakı artmış. Tekrar sormuş:

- Ne iş yaparsın?

–Adam, sakin cevap vermiş:

–Remil atarak gaipten haber veririm.

- Peki, bir remil at da görelim. Meselâ şu anda Sultan Murad neredtogether?

Adam, karşısındaki meraklı kişinin yüzüne şöyle bir bakmış, hatırını kırmak istememiş, remilini atmış.

-Deniz üstünde görünüyor.

- Bir remil daha at bakalım. Bize yakın mı, uzak mı?

Adam, remilini tekrar atar atmaz gözleri parlamış:

- Sultan Murad bizimle beraber. Ben remmal Ahmed olduğuma göre, devletli Hünkar da sizsiniz.

- Aferin, hüner sahibi adammışsın. Yalnız, bir remil daha at bakalım. Şimdi ben İstanbul'un hangi kapısından gireceğim. Bilirsen seni ihya ederim. Bilemezsen.

Remilci, remilini dökmüş. Dökmüş ama bu sefer söylememiş. Bir kâğıda yazıp Padişaha uzatmış:

-Bir şartla Sultanım. Bu kağıdı kapıdan geçtikten sonra okumanızı dilerim. Demiş. Sultan Murad kağıdı cebine yerleştirerek, kayıkçıya sahile çekmesini söylemiş. Karşısına gelen sur bedeninde nöbet tutan dizdarlardan birine:

- Ben Padişahım. Tez buradan bir kapı açın, şehre gireceğim.

Padişah fermanı bu. Derhal duvarı yıkarak bir kapı açmışlar. Padişah şehre girmiş ve cebinden remmalın yazdığı kâğıdı çıkarmış. Kâğıtta şunlar yazılı imiş:

"Devleti Hünkârım **Yenikapı**nız mübarek olsun.".

O günden bu güne İstanbul'un o semtinin adı **YENİKAPI SEMTİ**dir...

Fatih Sultan Mehmed'e Keşişin Söyledikleri

Kritovulos, 15. yüzyılda yaşamış Bizanslı bir tarihçidir. İstanbul'un fethini ve diğer önemli olayları/savaşları yazıp Fatih Sultan Mehmed'e takdim etmiştir. Ve Fatih'in takdirini kazanmıştır.

Kritovulos'un Fatih dönemindeki on yedi yıllık olayları yazdığı kitabı, Kaknüs Yayınları'ndan, İstanbul'un Fethi adıyla çıktı. Kitabın 107. sayfasını beraber okuyalım:

Fatih, İstanbul'a girip Ayasofya önüne geldiği zaman, derinden derine bir inilti işitti. Sesin geldiği yöne bir adam gönderdi. Sakalları uzamış, perişan durumda bir keşiş bulup getirdiler. Huzura çıkardılar. Korktu, teskin ettiler. Neden zindana atıldığını sordular.

Keşiş, Türklerin kuşatma hazırlıkları sırasında Kostantin'in kendisini çağırıp İstanbul'u Türklerin alıp alamayacağını bildirmek için remil açmasını söylediğini; remilde İstanbul'un Türklerin eline geçtiğini bildirmesi üzerine, Kostantin'in kızarak kendisini zindana attırdığını anlattı. Keşiş sonra, "demek remilim doğru imiş" diye ekledi.

Bunun üzerine Fatih de İstanbul'un kendi elinden çıkıp çıkmayacağına dair remil açmasını ve doğruyu söylerse armağanlar vereceğini bildirdi. Keşiş yeniden, bu defa Fatih için remil açtı. Ve remili şöyle yorumladı:

– İstanbul, türklerin elinden savaş ile çıkmayacak.

Lakin öyle bir zaman gelecek ki ellerindeki emlak ve toprak azalacak, bu suretle istanbul türk malı olmaktan çıkacak.

Bu falın bildirdiği neticeden müteessir olan (üzülen) Fatih Sultan Mehmet ellerini kaldırarak

"İstanbul'da edindiği yerleri ecnebilere (yabancılara) **satanlar allah'ın gazabına uğrasınlar' diye beddua etti."**

Sultan Abdülmecid Han zamanında İstanbul'da Remil ilmi yaygın idi. Padişahın emri ile zamanın kutbul ferdi nerede ve kim olduğu araştırılmış, neticede kutb-ül ferdin hazreti Seyyid Taha olduğu tespit edilmişti. Bunun üzerine padişah tarafından Seyyid Taha hazretlerine

yazılmış ve İstanbul'a davet buyurulmuştur. Seyyid hazretleri ise "Remle itimat tahminidir. Bu hususta İstanbul'a gelmem mümkün değildir. Padişah ısrar ederlerse, başka bir tarafa hicret edeceğim." diye kesin cevap vermiştir. Zira Mevlana Halid Hazretleri bütün halifelerini devlet ricali ile görüşmekten men buyurmuşlardır.

ALINTI

OMURGA VE EKSEN KAYMASI HAKKINDA BİR YAZI

İBRAHİM KARAGÜL
13.05.2005/ Milli Gazete

500 DİN ADAMI ABD'DE NE YAPACAK?

Önce 18 Mart 2004'te RAND Carporation'a "Sivil Demokratik İslam: Ortaklar, kaynaklar ve stratejiler" **başlıklı bir rapor hazırlattılar. Bu köşede** "Sivil demokratik İslâm ve ABD'nin din inşası" **başlığı ile tartışılan rapor, aslında İslam dünyasına yönelik derin bîr medeniyet savaşının izlerini taşıyordu. Amerika için keskin bir savaş planı içeren raporun temel ilkeleri şu başlıklar altında özetleniyordu:**

1- **Önce modernist ve laik Müslümanları destekle.**
2- **Geleneksel Müslümanları fundamentalistlere karşı destekle.**
3- **Fundamentalistlerle savaş.**
4- **Seçici bir şekilde laikleri destekle.**
5- "Batılı İslam" **tezini destekle.**
6- **Sufizmi destekle ve güçlendir.**

Rapor, bu başlıklar altında gruplandırılan Müslümanlar arasında çatışma çıkarılmasını, ihtilafın büyütülmesini istiyor ve özetle; "Anti-emperyalist ve sosyalist düşüncelerinden dolayı laiklere güvenilmez. Fundamentalistlere ve geleneksel Müslümanlara da. Fundamentalist ve gelenekseller arasında oluşabilecek yakınlık kesinlikle engellenmeli. Hatta birbirleriyle savaşmaları teşvik edilmeli. ABD ve Avrupa için güven telkin edilenler sadece, kitleleri yönlendirmede Kur'an'ı sınırlandıran modernist Müslümanlardır. Bu grup desteklenmelidir. Fundamentalistler zayıflatılmalı ve yok edilmelidir" **diyordu. Daha genel anlamıyla iki amaç güdüyordu:**

1-11 Eylül sonrası ABD talepleri çerçevesinde yeni bir İslam oluşturulmalı.

2- Hem İslam dünyasında hem de Batı'daki Msülüman azınlıklar arasında bölünmeler teşvik edilmeli.

Ardından yine RAND Corporation'a, "US Strategy in the Müslim World After 9/11" **başlıklı bir başka çalışma daha yaptırıldı.** "Müslüman neo-conlar ve yeni RAND raporu" **başlığı ile yine bu köşede tartışılan çalışma, İslam dünyasının geleceğinde kanlı iç savaşların nasıl damga vuracağına dair ürpertici projeler hakkında geniş bilgiler sunuyor.** "Medeniyetler çatışması" projesinden sonra neo-con'ların en orijinal keşfi olan "medeniyet içi çatışma" **tezinin, daha doğrusu** "İslam kendi içinde çatışacak" **tezinin nasıl uygulanacağı bu projede apaçık ortaya koyuluyor. Doğrudan işgal ve çatışmaları ikinci plana iten ve Müslümanların dinini, kültürünü, alışkanlıklarını ve hayat tarzını temelden değiştirmeyi amaçlayan,** "demokratikleşme" **büyüsü adı altında Müslüman elitlerin yardımıyla gerçekleştirilmesi planlanan proje 15 Aralık 2004'te duyuruldu. 567 sayfalık raporun yazarları arasında halen** "U.S. Institute of Peace"**in başında bulunan siyonist öncülerden** Daniel Pipes **da bulunuyor.**

İslam dünyası için tam bir kaos senaryosu öngören rapor, Atlantik'ten Pasifik'e uzanan geniş coğrafyada kanlı iç savaşlara, etnik çatışmalara, mezhep savaşlarına, iktidar çatışmalarına yol açacak bir planı ortaya koyuyor. Ne yazık ki, söz konusu plan Müslüman entelektüeller, akademisyenler, kanaat önderleri, İslami cemaatler ve sivil toplum örgütleri

üzerine kurulmuş. Özeti şu:

Şii-Sünni bölünmesi: **Müslümanlar'ın büyük çoğunluğunun Sünni olduğu, Şiiler'in dünya Müslümanlarının yüzde 15'ini teşkil ettiği belirtildikten sonra ABD'ye Şiiler'le işbirliğine gitme önerisi yapılıyor. Şiiler'in bulundukları bölgelerde iktidara taşınması ve siyasi sürece katılmalarının sağlanması istenerek böylece demokratik kurumların daha da yerleşebileceği belirtiliyor.**

Arap-Arap olmayan bölünmesi: **İslam dünyası Arap ve Arap olmayan olarak ikiye bölünüyor. Araplar Müslüman dünyanın sadece yüzde 20'sini oluşturuyor. Öyleyse** "İslam dünyasının ağırlık merkezi Arap olmayan ülkelere kaydırılmalı."

Özel olarak ABD'nin, genelde ise Batı dünyasının İslam'ı, Müslümanları ve bu coğrafyayı hedef alan kontrol stratejilerinin her gün yeni bir çarpık örneği ile karşılaşıyoruz. İşgal ve sömürüye dayanan askeri stratejilerinde olduğu gibi, bu coğrafyaya yönelik siyasi, kültürel ve sosyal çalışmalarının hepsi güvenlik eksenli ve aynı merkezler tarafından hazırlanıyor. Sadece Müslümanları dönüştürme değil, İslam'ın temel ilkelerini de değiştirmeyi ve yeni bir Müslüman toplum inşa etmeyi öngören çalışmaların temel amacı, yaşadığımız bölgeyi, direnç merkezlerini yok ederek, kontrole hazır hale getirmek.

İncil, Tevrat ve Kur'ân-ı Kerim'in karışımından oluşan 77 sürelik "Gerçek Furkan" **adlı** "kutsal kitap" **çalışmasından, Amerikalı kadın** Profesör Amina Wadud**'un New York'taki St. John The Divine Katedralinde Cuma namazı kaldırmasına ve yeni bir İslam'ın öncülüğüne soyunmasına, Fas'tan Endonezya'ya uzanan her ülkede İslam-demokrasi sempozyumlarının yine ABD ve Batılı istihbarat kuruluşları tarafından organize edilmesine kadar, yüzlerce örnek, yukarıda aktarılan genel stratejinin birer göstergesi oldu.**

Amsterdam'da Pazar günü açılan, açılışını Mısırlı Feminist yazar Nevval es-Saadavi**'nin yaptığı, imamlığını kadınların yaptığı, ezanı kadınların okuduğu cami örneği de bu çalışmanın Avrupa'daki yansımasını oluşturuyor. Hollanda hükümeti, finanse ettiği bu camiyi** "Euro İslâm"**ın göstergesi olarak sunuyor. Bu kesimlerin Haccın kaldırılması talebini, Batı'nın İslam'a yönelim medeniyet savaşı merkezli yaklaşımı açısından dikkatle değerlendirmek gerekiyor.**

Aynı proje çerçevesinde, Müslüman ülkelerden 500 civarında din adamı yakında Washington'a götürülüp eğitilecek ve "Amerikan İslamı" **için seferber edilecekler. Artık Cuma hutbeleri ABD tarafından yakından izlenecek. Din derslerinin okullardan kaldırılması istenecek.** El Ezher **gibi İslam üniversitelerinin eğitim müfredatı ABD'li akademisyenler öncülüğünde yeniden belirlenecek.**

Yine ABD'de, bugüne kadar Amerikan Müslümanlarını temsil eden örgütleri devreden çıkarmak için sayısız devlet/istihbarat örgütlenmesi yapılıyor. "Terörizme Karşı Özgür Müslümanlar", "Kuzey Amerika İlerici (Reformcu) Müslümanlar Birliği" **ve** "İslami Çoğulculuk Merkezi" **bunlardan sadece bir kaçı.**

19. yüzyıl oryantalizminin yeniden doğuşuna tanıklık ediyoruz. İslam'ın, Müslümanların ve İslam coğrafyasının ABD çıkarlarına göre düzene sokulmasını hedefleyen bu süreç, Kur'ân-ı Kerim'in tahrif edilmesine kadar devam edecek. Demokrasi, özgürlük ve refah hayalleriyle işgal güçlerinin peşine takılan bireyler, sivil toplum kuruluşları ve toplumlar, bir medeniyet savaşının öncü güçleri olduklarını biliyorlar mı?

FETHULLAH GÜLEN'İN İHRAMCIZÂDE İSMAİL HAKKI TOPRAK HAKKINDAKİ YAZISI

ALLAHIM, BİZİ KENDİMİZE GETİR!

Sen Beni Zayi Ettin...

Görülünce ve haklarında düşünülünce Allahü teâlâyı hatırlatan, onlara saygı göstermeye ve kulluk vazifelerini onlar vesilesiyle yapmaya davet edildiğimiz şeylere "şeâir" denir. Allahü teâlâ, Kur'ân-ı Kerîm'de meâlen buyurur ki: "Bu böyledir. Artık kim Allah'ın şeâirini tazim ederse, şüphe yok ki bu (hürmet), kalblerin takvâsındandır." (Hac, 22/32) Kur'ân-ı Kerîm, Ka'be-i muazzama, Peygamber Efendimiz (aleyhissalâtü vesselâm) ve namaz şeâirin en büyükleridir. Şeâirullahı sevmek demek, Kur'ân-ı Kerîmi, Peygamber Efendimizi (sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem), Ka'be'yi ve namaz gibi ibadetleri, hattâ Allahü teâlâyı hatırlatan her şeyi sevmek demektir. Bunlara gösterilen saygı da, onlar hakkındaki kusurlar da, Allah'a karşı yapılmış sayılır.

Evet, Allah'ın vaz' ettiği esaslara, o esaslar çerçevesinde saygı duyma, ta'zimde bulunma kalbin takvasındandır. Allah, neye ne derece ehemmiyet veriyorsa, ona o kadar değer vermek kalbin Allah'la irtibatının emâresidir. Yani, Allah Teâlâ namaza çok önem vermişse, namazla bütünleşen, günde şu kadar namaz kılan bir insan hafife alınmamalıdır. Cenâb-ı Hak, Kendisine teveccühe önem veriyorsa, bir kulun sürekli ellerini açması, kollarını kaldırabildiği kadar kaldırıp yüreği çatlarcasına Allah'a yalvarması çok önemli bir meseledir. Bir insan, ibadetlerini, şuuruna misafir etmeden, hissinde ağırlamadan, latife-i Rabbâniyesiyle buluşturmadan angarya kabilinden, baştan savma veya eda edip içinden sıyrılma gibi mülahazalarla yerine getiriyorsa onun Allah'la münasebeti de o kadar demektir. Öyleyse, Cenâb-ı Hakk'ın önem verdiği şeylere fevkalade önem vermek müminler için bir esastır ve onların Hak karşısındaki derecelerini belirleyen bir ölçüdür. Allah ile münasebetlerimiz, o münasebetlerin lazımı gibi tanıyıp bildiğimiz davranışlar, araya başka bir şeyin girmesine meydan vermeme, rûhî ve kalbî hayatımız itibariyle husûf ve kusûf yaşamama.. bütün benliğimize O'nu duyurma, O'nu hissettirme.. dilimiz O'nu anarken, şuurumuza da O'nu duyurma, hissimizi de O'nunla doyurma.. dış ihsaslarımızla meseleleri iç ihtisaslarımıza ulaştırma ve aklı, fikri, kalbi, ruhu, latife-i rabbaniyeyi besleme... işte bunların hepsi mü'minin Hak karşısındaki derecesini belirleyen birer mi'yar, O'nunla münasebet adına birer ünvandır.

Eğer bir kul, bunların bazılarını eksik ve kusurlu yaparsa, mesela; irade planında Allah'la münasebet içinde olur, diler, kasteder ama latife-i Rabbaniyesini hiç hesaba katmaz, onu da mamur kılmayı düşünmezse, Allah'ın huzurunda dururken, latife-i Rabbaniye ufkundan O'nu temâşâ arzusunu aklının köşesinden bile geçirmezse, belki Allah'ın inayetiyle, o da kurtulur; fakat, latife-i Rabbaniyenin yaratılış hikmetini ve gayesini de ihmal etmiş, vazifelerini kırık, çıkık ve çatlak olarak ortaya koymuş olur. Mesela, zannediyorum, namaz ebedi yolculukta enîs olacak, gökçek yüzlü, boyu posu, edası endamıyla hiçbir tarafı tenkit edilemeyecek uhrevi bir misalî vücuda sahiptir. Eğer onu eda ederken şeytanın hırsızlığına mani olamazsanız, şeytanı rükunuzdan, secdenizden kovamazsanız, o azgın düşman, namazın bir sağına vurur, bir soluna; bir yandan kıyamını götürür, bir yandan kıraatini... namazınızı öyle yaralar ve o hale getirir ki; onun misâlî vücudu da kırık-çıkıklara maruz kalır ve ahirette size ne der bilemiyorum. Mutlaka diyeceği şeyler vardır. "Allah hayrını versin beni zayi ettin" mi der, "Sen beni zâyî ettin, Allah da seni zâyî etsin" mi der, bir şey der mutlaka. Öyle bir namaz sakat olur, kör, topal, sağır hale gelir. Üzerinizden atıyor gibi alelacele kıldığınız namaz, beraber bulunmaktan nefret

duyacağınız, onunla olmayı istemeyeceğiniz, abus çehreli, çirkin mi çirkin bir varlık olarak berzah hayatında karşınıza çıkacak, ondan tiksinti duysanız da kabirde, mahşerde yanınızdan ayrılmayacak ve "Beni zayi ettin..." deyip duracaktır. Evet, orada rahatsızlık yaşamamak için sizin burada namaza rahatsızlık vermemeniz ve hırsız elinin ona uzanmasına mani olmanız gerekir. Hiçbir rüknünden bir şey çaldırmamalısınız. Bütün kalbiniz, hissiyatınız ve letâifinizle Allah'a müteveccih olmalısınız.

Burada şu hususa temas etmekte de yarar görüyorum: İslâmiyet bir bütündür; yani, usûlünden furûuna kadar onun esasları hepsi birden edâ edildiği zaman, insana vâd ettiği şeyler -dünya ve ukbâ adına beklenen semereler– elde edilir. Zarûrîyât, hâcîyât ve daha berisindeki onların tekmîliyâtı, tahsîniyâtı diyebileceğimiz hususların bile insanın mânevî ve rûhî hayatı üzerinde çok büyük tesirleri vardır. Biliyorsunuz, İmam Şâ'rânî diyor ki; "Bînamaz bir adamla yarım saat otursam kırk gün namazımın feyzini duyamıyor, ondan lezzet alamıyorum" Şimdi bu teferruâta âit bir meseledir.. belki çoğunuz kendinizi mecbur hissederek, sadece bînamaz değil, iman ve itikatten nasipsiz kimselerle dahi aynı atmosferi paylaşmakta bir mahsur görmüyorsunuz. Diyorsunuz ki; "Başka türlü nasıl emr-i bil-ma'ruf nehy-i anil-münker yaparız, nasıl Allah'ı henüz ölmemiş her vicdana duyururuz!.." Böyle yüksek bir niyete makrûn olarak öyle bir ortamda bulunmanız sözkonusu değilse, dininizi, milli değerlerinizi anlatma gibi bir niyete sığınarak, bir yönüyle kendinizi o niyetinize emanet ederek öyle bir işin içine girmiyorsanız, füyûzat hisleriniz gerçekten ölür gider. Ölür gider de, artık namazları adeta geçiştirir, başınızdan atıverirsiniz, sabah namazına zor güç kalkarsınız; Allah'a karşı mükellefiyetlerinizi, yeme–içme gibi nefsinizin, arzularınızın, iştihalarınızın gerektirdiği şeyler kabilinden edâ edemezsiniz, angarya gibi yerine getirirsiniz. Hiç farkına varmadan özünüze zarar şerarelerle kavrulur gidersiniz. Düşünün, eğer füruâta ait bir mesele bile füyüzât hislerini o kadar alıp götürüyorsa, çok önemli, çok hayatî şeylerdeki ihmaller, tekâsüller, gaflet veya dalâletler insanı nasıl mahrum hale getirir acaba?!..

Evet, dinin esasları bir bütün olarak ele alınıp bütün halinde edâ edilince semere verir. Yoksa kuvve-i inbâtiyesi sağlam bir çekirdek verimli bir araziye dikilse de, eğer güneşle irtibatı kesilirse, sulanmazsa, musallat olan haşerata karşı ilaçlanmazsa.. hiç ağaç olamaz, meyveye duramaz ki. Onun boy atması ve semere vermesi için gerekli olan şartlar ne ise onların tamamını hazırlamak lazımdır. Aynen öyle de, bir müslümanın hakiki insanlık ufkuna ulaşması için de dinin belirlediği esasların bütününün birden yerine getirilmesi şarttır. Mesela, eğer çarşı–pazar insanın seccadesindeki havasına, genel durumuna, umumi tavrına omuz vermiyorsa; şâyet, o insan bir yerde düşüyor-kalkıyor, öbür yerde de onun acısıyla "uf-puf"larla oturup kalkıyorsa, bir yerde kazandığını başka bir yerde kaybedecektir. Bundan dolayı, "Fîzilalil'Kur'an" sahibinin de dediği gibi: "Müslümanlığı hakkıyla yaşamak ancak İslamî bir toplum içinde mümkün olur." Yoksa insan, seccadesinde, namazgâhında, mescidinde, yuvasının içinde müstakim yaşayabilir. Fakat, sokak ona yardımcı değilse, mektep onu desteklemiyorsa, ilim dünyası onun yanında yer almıyorsa, o insan istikamet üzere yaşamakta oldukça zorlanacak, belki de gel-gitlere yenik düşecektir.

Zannediyorum, günümüzde o tür boşlukları ancak niyet-i hâliseyle doldurabiliriz. Yani, niyetimiz hâlis ise, sürekli "Yâ Rabbi, dünyada Senin için duruyoruz, Seni anlatmak için yaşıyoruz; çirkefin, bataklığın içine orada boğulma durumunda bulunan insanları kurtararak Senin rızanı kazanmak için giriyoruz." diyebilir ve bu niyetimizi hep dipdiri ve dupduru tutabilirsek -inşaAllah– kurtulabiliriz.

Diğer taraftan, inanç sistemimiz, ibadet ü tâatlerimiz, ahlak anlayışımız ve sosyal

münasebetlerimiz bir yönüyle bizim kimliğimizin tezâhürleridir. Biz bunları edâ ettiğimiz zaman kim olduğumuzu ortaya koymuş oluruz. Onları ihmal ettiğimiz, görmezden geldiğimiz takdirde, biz de bütün bütün özümüzden uzaklaşır ve kimliksiz hâle geliriz. Yani biz, kendimizi bir yerde zannetsek, bir düşüncenin temsilcileri gibi görsek de, eğer o yerin ve o düşüncenin gereğiyle amel etmiyorsak, hiç farkına varmadan bizim boş bıraktığımız şeylerin yerlerine başka düşünceler, başka anlayışlar, başka kültürler gelip oturuverir.. Allah muhafaza, hiç farkına varmadan bir kaç yüzlü insanlar oluveririz. Günümüzde bu akıbete uğramış nice insan vardır ki, onlar bir yönleriyle Hristiyan, bir yönleriyle Yahudi ve diğer bir yönleriyle de adeta Budist gibidirler. Evet, dini bir bütün olarak görmeme ve onun vaz' ettiği esasları kimliğin bir buudu olarak kabul etmeme yozlaşmayı, özden uzaklaşmayı ve kimliksiz yaşamayı da beraberinde getirir.

Hâl Dili ve Hâlimiz

İslam'da esas olan ameldir, davranıştır. İnsanlara tesir eden husus da hâldir, tavırlardır. Bana göre, insanın, sukûtuyla, hâliyle, tavırlarıyla, davranışlarıyla, bakışlarıyla, hatta, kulak kabartışıyla, dudaklarını haraket ettirişiyle, yüzündeki işmizazlarıyla veya sevinç çizgileriyle ifade ettiği, edeceği mânâların muğlak ve müphem yanlarını açmaya matuf olmanın dışında sözlerin hiçbir kıymeti yoktur. Hatta bu sözler, gözyaşlarıyla ve iç dökülerek ifade edilse bile kıymetsizdir. Onun için, velilerde söz yoktur; hak dostları tavır ve davranışlardan hâle yürürler.. marifete hâl ile erer, marifete hâl ile erdirirler. Onlar ashab-ı hâl; söz ebeliği yapıp kendini laf kalabalığına boğanlarsa ashâb-ı akvâl veya makâldir.

Başkalarına hak ve hakikatleri ulaştırmada kullanılması gereken dil de, kâlden ziyade Müslümanın hâl dili olmalıdır. Mühtedîlerin İslâm'a koşmalarının arkasında pozitif ilimlerin ve rasyonalizmin dilinden daha güçlü ve tesirli bir beyan, sözden daha güçlü bir lisan vardır ki, o da İslâm'ın, temsil yoluyla seslendirilen hâl besteli, Kur'ân ve Sünnet güfteli ruhî hayatıdır. Malumunuz: Hazreti İsa'nın havarileri de Ashâb-ı Kirâm efendilerimiz de, değişik milletlerle temasa geçtikleri ve onlara hakkı, hakikati anlattıkları dönemlerde o milletlerin dillerini bilmiyorlardı, onların kültürlerine de yabancıydılar. Fakat, hâl, tavır ve davranışlarıyla, materyalizme kilitlenmiş gönüllere, büyük ölçüde maneviyata dayanan, maneviyat kaynaklı ve maneviyat buudlu hakikatleri anlatmaya muvaffak oldular. Önlerindeki kocaman badireleri nasıl aştılar? İnsanların ölmeye yüz tutmuş gönüllerine nasıl ulaştılar? Nasıl oldu da onca insanı Allah'a iman nuruyla buluşturdular? Bu soruların cevabı, "İman ve İslam'ın, hakkıyla inanmış gönüllere kazandırdığı hâl diliyle" olsa gerek.

Bu açıdan, güzel söz söylemek, iyi laf etmek önemli değildir. Dilin bir yararlı yanı vardır o da, hâlden zuhur eden şeylerde bir iğlâk ve ibhâm, kapalı ve belirsiz ifade varsa onları açma, şerhetme vazifesini görmesidir. Öyleyse, hâlimiz daima dilimizin önünde olmalı, tavır ve davranışlarımız sözlerimize yön vermelidir ki hem Allah nezninde yalancı olmayalım, hem de insanlar nazarında kendi itibarımıza dokunmayalım. Âleme bazı şeyleri telkin ederken onun berisinde başka haltlar karıştımamamız, müstakim olmamız lazım. Evet, müstakim görünmek değil, mustakim olmak lazım. Allah Teâlâ, "Öyleyse ey Resulüm, sen beraberinde olup tövbe edenlerle birlikte, sana nasıl emredilmişse öyle dosdoğru hareket et, istikamet üzere ol." (Hud, 11/112) buyuruyor. "Sadece sözlerinizde müstakim olun, başkalarını ikna edecek şekilde söz düzgünlüğüne bakın." demiyor. "Festekim kemâ ümirte" buyuruyor; yani, "nasıl emrolundunsa tavır ve davranışlarınla öyle dosdoğru ol" diyor. Evet, dinimizde "olma" önemlidir, görünme değil; yaşama ve tatbik etme önemlidir; söyleme ve telkin değil. İslam, yeryüzünde "görünme" ve riyâkarlığın kökünü kesmek, "olma" ve anlatılanları yaşamayı hâsıl etmek için gelmiştir.

Dolayısıyla, müessir olabilmeniz de bir yönüyle anlattıklarınızı yaşamanıza bağlıdır. Yaşarsanız müessir olursunuz, Allah'ın izniyle. Çünkü, siz kalbleri fethe tâlipsiniz, gönüllere girmek istiyorsunuz. O çok zor bir meseledir; zira, kalblerin kilidinin anahtarı sadece Allah'ın elindedir. Oraya nüfûz edebilme ancak Allah'ın yardımıyla, inayetiyle mümkündür. O kilidi açacak, sözlerinizin hedefine ulaşmasını sağlayacak ve tesiri yaratacak Allah'tır. Siz Allah'ın yanında değilseniz, maiyyete mazhar değilseniz, katiyen müessir olamazsınız. Evet, tesir sözlerde değildir; o sözlerin hâle tercüman olmasında ve Allah rızası gözetilerek söylenmesindedir.

Kulaklar Doydu, Gözler Aç!..

Bir insan dînî emirleri ne kadar yerine getiriyor, yasaklardan ne kadar kaçınıyorsa, Allah nezdinde o kadar kıymeti vardır ve kıymeti ölçüsünde de müessiriyeti vardır onun. Hâl ve kâl, hakkı tutup kaldırma, onu temsil edip anlatma adına çok önemli iki cepheli bir dildir. Bu iki görünümlü tek dil hakikatle gürleyince, onun tesiri müthiş olur. Beyan-hâl farklılığına düşmeyenlerin ifadeleri iz bırakıcı ve kalıcıdır. Cenab-ı Hakk'ın Hazreti İsa'ya "Ya İsa, önce nefsine va'z et. Eğer o kabul ederse, sonra insanlara nasihatte bulun! Yoksa (nefsinin kabullenmediği şeyleri başkalarına anlatma hususunda) benden utan!" sözünde saklıdır yapma ve anlatma beraberliğindeki sır. O halde insan, inandığı şeyleri önce yaşamalı, sonra da kendinden tecrid mülahazası içinde, duygu, düşünce ve iç derinliklerini seslendirmelidir. Gecelerini gafletle geçiren biri, teheccüdden, gece namazından bahsederken utanmalı.. namazını huşû ve hudû ile kılamıyor, Allah'a karşı saygılı davranıp gerekli mehabet ve mehafeti içinde duyamıyorsa, kamil namazdan dem vurmamalı.. adanmış bir gönle sahip değilse, bir tek kelime ile dahi "yaşatmak için yaşamak"tan katiyen bahis açmamalıdır; açmamalıdır zira, bir hikmete binaen Allah anlatılan hususların tesir gücünü, anlatanın yaşamasına bağlamıştır.

Allah (cc), "Ey iman edenler! Niçin yapmadığınız şeyleri söylüyorsunuz? Yapmadığınız şeyleri söylemek, Allah'ın en çok nefret ettiği şeylerdendir."(Saff, 61/2-3) buyurmaktadır. Yanlış anlaşılmasın, ayet-i kerime, zemm makamında "niye-niçin" diyerek sorgularken, "Sakın yaşamadıklarınızı anlatmayın" demiyor. "Madem söylüyorsunuz, Hakk'a tercüman oluyorsunuz, davranışlarınız neden O'na tercüman değil? Bir şeyi söyleyip de yapmamak, Allah indinde gazaba vesile olacak şeylerin en büyüklerindendir, en menfur bir davranıştır." diyor. Anlattıklarını uygulamayan bir kimsenin hiç konuşmamasını değil, konuşanın, anlattığı hususları uygulama azmi içinde olmasınının lüzumunu ifade ediyor. Zira yaşamak ayrı anlatmak da ayrı birer ibadettir. İkisini birden yapmayan iki günah, birini yapmayan da bir günahla kendini tesirsizliğe mahkum etmiş olur. Mesela, iffetli olma, harama bakmamadan bahsediyorsanız, çarşıda pazarda sizin işiniz ne? Farz bir vazife olmayınca, günaha girmenin muhtemel olduğu yerlere ne diye gidiyorsunuz? Vâcib bir vazife yoksa, sokakta niye dolaşıyorsunuz? Evet, yapmadığınız şeyleri söylemeniz, daha doğrusu, söylediğiniz şeyleri uygulamamanız hem gazab-ı ilahiyi celb eder, hem tesir gücünüzü kırar, hem de size olan güveni sarsar, anlattıklarınız "kuru bir laf" olarak işitilip unutulur.

Ben çok sukûtî insan tanıdım, geçenlerde bir yazıda da onlara dair ipuçları vermeye çalıştım. Konuşmaları icab ettiği yerde o insanların da bazen konuştukları olurdu ama onların söz ve beyanları daha ziyade hallerinden süzülen mânâları açmaya matuf, mübhem hisleri şerhetme istikametinde ve gözsüzlere kapalı hakîkatleri avamîleştirme yönünde olurdu. Onlar halleriyle seslendirdikleri sükûtî hutbeleriyle herkesi mestederlerdi. Onların hâl ve gönül derinliklerinden dolayı, dillerini bilen-bilmeyen hemen herkes ne demek istediklerini rahatlıkla anlar ve onlara büyülenirdi. Onların yanındayken "duydum, öğrendim ve inandım" yerine "gördüm, hissettim ve bende oldum" derdik. Konuşurken hikmet konuşurlardı. Sükût ederken de derin murakabe

bakışlarıyla insanın âdeta içini delerlerdi. Çok kaynağa uğradım, çok çeşmenin başına gittim ama heyhat, hiçbirinde kovamı dolduramadım. Avare dolaştım, avare gezdim. Avare gezdiğime hâlim şahit değil mi? Ama laf ederken hikmet konuşan, sessiz dururken de tefekkür eden o sukutîlerin sukûtu hâlâ üzerimde tesir icra eder.. onlarınki kristalleşmiş tefekkür, kristalleşmiş murakâbedir.. mesela; İhramcızâde İsmail Efendi ile beraber olmuştum. Onca zaman içinde belki iki kelime ancak konuşmuştu. Ama boynunu bir yana kırıp boynu eğriymiş gibi saygıyla duruşu, diz üstü oturuşu, mahcup tavrı ve her haline nüfuz eden, Allah'ın huzurunda olma havası bana çok tesir etmişti.

Hani hep deriz ya: "Çok güzel hutbeler dinledim, büyük hatiplerin sözlerine kulak verdim. Artık kulaklarım doydu. Fakat, gözlerim aç. İslamın lafını eden değil, onu yaşayan insan görmek istiyorum." Maalesef, sözler, söz söyleyenden bîzâr. Hutbeler, hatipten bîzâr. Va'z u nasihatlar vâizden bîzâr. Kimse kırılmasın, ben kendimi de dahil ederek söylüyorum. Namaz kılan, Kuran okuyan, camide saf tutan insanların çehrelerinde haşyet görmüyorum. Allah'ın huzurunda duruyor oluşumuz halimize aksetmiyor, haşyet yok duruşumuzda. Kalbler ölmüş adeta. Saflar arasında müteharrik mezarlar gibi kıpırdanışlar durumumuza tam uyuyor. Bir cenaze yatıyor, kalkıyor, eğiliyor ve doğruluyor; çoğumuz cenaze gibi Allah huzuruna geliyor ve cenaze gibi gidiyor. Ve dolayısıyla da müslümanlar adına iyi bir görüntü olmuyor, hâlimiz kimseye bir şey ifade etmiyor. Bu ifadelerim müminler hakkında su-i zansa, Rabbimden affımı dilenir, sizden de özür dilerim. Reyhâni kadınları taşladığı bir yerde, "Duyarsa kadınlar taşlarlar seni/ Kimisi bilir dini imanı/ Asiye, Meryem gibi sultana benzer" der halk ağızıyla. Aramızda dini-imanı iyi bilen, Ebû bekir, Ömer gibi sultana benzeyen insanlar da vardır. Namaza başladığı andan itibaren, onun her saniyesinde şuuruna, benliğine namazı duyurarak eda eden üç-beş insan da vardır mutlaka. Ama genel manzara bende müminlerin bir boşlukta dönüp durduğu hissini uyarıyor. Nice kimseler var ki, camide de olsalar çok boşlar, çok ürpertisiz yaşıyorlar, çok gâfiller. Namazı bile esneyerek edâ ediyorlar. Namaz hayatları döşek hayatlarına denk gidiyor. Ama döşek hayatlarına, ibadet ü taat havasını taşımaları söz konusu değil. Namazda dururken döşeği yanlarına getiriyorlar; fakat, döşekte de Cenâb-ı Hakk'a teveccüh ufkunu yanlarına alamıyorlar. Merhum Mehmet Akif diyor ya;

"Müslümanlık nerede, bizden geçmiş insanlık bile;
Alem aldatmaksa maksat, aldanan yok nafile,
Kaç hakiki Müslüman gördümse, hep makberdedir,
Müslümanlık, bilmem amma, galiba göklerdedir!"

Allahım, Bizi Kendimize Getir!

Evet, müessiriyet yolu araştırıyorsanız o hâlden geçer. İyi sözler ezberlemeye, tumturaklı ifadeleri ard arda dizmeye çabalamayın sakın. İyi laf etmek için o türlü sunîliklere temayül göstermeyin. Unutmayın ki, Ümmet-i Muhammed hâlde kaybetmesiyle kaybetmiştir. Hâl insanı çok azdır günümüzde. Bu, hâl insanı kıtlığı müminleri bitirmiştir. Düşünün, hakkı yok mu vücuduzun zerrelerinin sizinle beraber Allah'ı duymaya? Hakkı yok mu şuurunuzun da O'nunla doymaya? Zihniniz O'nunla ürpersin, akıl ve mantığınıza da O hükmetsin, O'nun hâzır ve nâzır oluşu damarlarınızda cereyan eden alyuvarlara, akyuvarlara da tesir etsin, bütün benliğinizde bir ürperti halinde O hissedilsin.. sizin mahiyet-i cismaniyenizin hakkı değil mi bütün bunlar? Onlar da Allah'ı duymalı, namazı duymalı değiller mi? Öyleyse, yarın hesaba çekmezler mi bizi; mesela, "Nerede siz, nerede namaz!" diye sormazlar mı?.. Peygamber Efendimiz (aleyhissalatü vesselam) namaz kılarken, bir tencerenin kaynarken çıkardığı ses gibi ses gelirdi sinesinden. İçinde boyunduruk varmış gibi kıvranırdı. Gözyaşlarıyla mübarek sakallarını, seccadesini

ıslatırdı. Hazreti Üstad kıvrana kıvrana namaz kılardı, "Allahu Ekber" derken, bütün benliğinde duyarak, onun havasını zerrelerine dahi içirerek söylerdi. Şimdi bize demezler mi: "Nerede siz, nerede namaz!" Sizi ye'se düşürmek, içinize is saçmak, sinelerinizi sıkıntıya sokmak için söylemiyorum bunları. Madem işin hakikati Efendimizin, Sahabe-i Güzînin, Üstadımızın gösterdiği, yaptığı gibi; öyleyse, gelin hakikatini bulalım bu işin, kurtulalım sunîliklerden, terkedelim formaliteleri ve işin hakikatine yürüyelim. Allah Resûlü (aleyhissalatü vesselam): "Nice namaz kılanlar vardır ki, nasipleri sadece yorgunluk ve zahmettir." buyuruyor; gelin namaz yorgunu olmaktan Allah'a sığınalım. Yalvaralım Rabbimize, "Allah'ım, bize hakkı olduğu gibi göster; hakikati kendi çerçevesiyle ruhumuza duyur ve hissettir. Bizi ona ittibaya muvaffak kıl. Bâtılı da kendi çirkin çerçevesiyle olduğu gibi göster ve bizi ondan ictinâba muvaffak kıl." Hakkı hak bilip ona hakkıyla ittiba, bâtılı batıl bilip ondan da bütün bütün ictinab" için Rabbimizin yardımını dilenelim.

Sözlerim sizi ye'se düşürmesin. Mümin için hiçbir zaman ümitsizlik sözkonusu değildir. Ben kendimi gırtlağıma kadar kusur içinde görüyorum. Çok korkuyorum; bazen yüreğim ağzıma geliyor, inanın, pek çok gece uykum kaçıyor, uyuyamıyorum; "Eğer olmam lazım geldiği gibi olamamışsam Rabbimin huzuruna nasıl çıkarım, ötede ne olur benim hâlim?" diyorum. Fakat, her şeye rağmen, hiç ye'se düştüğümü hatırlamıyorum. Allah bizim Mevlâmızken ye'se nasıl düşerim ki? Sonunda meseleyi getirip yine "inne Rahmetî sebakat alâ gadabî" hakikatine bağlayarak, O'nun rahmetinin daima gazabının önünde olduğunu düşünerek nefes alıyorum; "O'nun rahmeti her şeyden daha geniştir, benim gibileri bile affeder." diyorum. Diyorum ama asıl yapılması gerekenin derlenip toparlanma olduğunun da farkındayım. Öze dönme, yenilenme, kendine gelme... Kendinde olmadan yaşamaktansa, bence ölmek daha iyidir. Artık ne diyeyim: "Allah'ım, ya bizi kendimize getir veya bizi Kendine al."

http://tr.fgulen.com/content/view/12100/9/

BİR HİKÂYE-BİR HİSSE

Bir yaban domuzuyla bir at, çayırda otluyorlarmış. Yaban domuzu otları boyuna kökünden söküp kurutuyor, suyu da bulandırıyormuş. At kızmış, öcünü almak için gitmiş bir avcı bulmuş:

"Kurtar beni şu yaban domuzundan!" demiş. Avcı:

"Peki, kurtarayım, kurtarayım, ama ben tek başıma o işi başaramam ki! Gel, senin ağzına bir gem vurayım, üstüne bineyim, sen de yardım et!" At o kadar öfkeliymiş ki hiç düşünmeden razı olmuş. Avcı atın üstüne binmiş, yaban domuzuna saldırmış; onun hakkından gelmiş ama atı da eve götürüp ahıra bağlamış.

Birçok kimse de öfkelenip düşmanlarından öç almaya kalkar, ama kendi başlarını da belaya soktuklarını hiç düşünmezler.[266]

[266] AİSOPOS, t. N. (1998). Masallar. İstanbul: MEB. s. 162

HERESİYOGRAFİ

Bir dinin, "sapkın", "zındık" ve "mülhid" kategorisine giren, o dinin içinde veya dışında duran inançlar hakkında incelemeye Heresiyografi denir.[267] Hurafeler dinin vazgeçilmezi olunca, buna bağlı bazı unsurların olması da muhtemeldir. Bilindiği üzere; son ve hak olan din İslâm'ın Allah Teâlâ tarafından kıyamete kadar korunacağı [268] ve **"Allah inananların dostu"**[269] olduğunu biliyoruz. Konuyla ilişkili olması açısından aklımıza şu soru ister istemez geliyor ki,

"bu dinin içerisinde olmalarına rağmen, iyi ya da kötü niyetleri ile neden bazı insanlar sapkınlığa doğru yol alıyor? Hakk ve hakikatten uzaklaşıp, neden sapkın guruplar oluşturuyorlar?

Güç ve kudretin Allah Teâlâ'nın olmasına rağmen, bu türlü şeylere müsaade etmesinin hikmeti nedir? diye sorarsanız;

Mesela bir kişiyi düşünelim ki, yirmi yaşına gelmiş ve dini terbiyesi de yüzeysel kalmış olsa, bu kişi için hangi şey yakın gelebilir?

Salt hakikat mi..? Bulanık yol mu..?

Devir (İlâhî âlemden geliş ve dönüş) nazariyelerinde daire çizimi genelde çoktur. Aslında bu değişiminde temsilidir. Dönüşümün tek bir çizgisi veya kare gibi sert bir ivmesi yoktur. Hareket planında yamuk olan bir çizimin dahi, şahsiyetin kıvamında meyil etkisi olacaktır. Keskinlik ise, ayrılığın farkını bariz şekilde ortaya koyarken meyil ise bu etkiyi göstermemektedir. Yani anlatmaya çalıştığımız şey şudur;

Cemiyetler içersinde sürekli sapkın guruplar, tarikatlar, ideolojik guruplar vb. türlü söylemler vardır. Öyle ki, çıkışı sağlam ve sıhhatli bir unsurken, zamanla ilk anlardaki özellik ve safiyetini kaybetmiştir. Usulde her ne olursa olsun, batılın batıllığı yanında, hak için olan bir unsur taşıdığı bilinir. Çünkü Allah Teâlâ'nın **" Hak geldi; batıl yıkılıp gitti. Zaten batıl yıkılmaya mahkûmdur"[270]** buyurması ile batılın hayatiyet gösteremeyeceği bildirilmektedir. Lakin batılın yaşamaya devam ettiğini görünce anlıyoruz ki bahsedilen hikmete binaen batıl içindeki bazı hakikatlerin sayesinde canlı kalabilmektedir. Bu meselenin ikinci merhalesi ise, batılında lüzum ve ihtiyaç gösteren hakikat olmasıdır. Eğer bu şekilde bir kader olmasa idi, guruplar, dinler, ideolojiler arasında hayatı bir yerde paylaşma unsuru bulunamayacak, nizam ise kaosa dönecekti.

Bu meseleyi İbn'ül Arâbî kaddese'llâhü sırrahu'l azîz Fususu'l Hikemin Nuh Fassında değişik bir terminoloji ile açıklamaktadır.

Hülâsa; bizim için etrafımızdaki sapkınlara bakıp normal hayatımızı çekilmez kılmaktan çok, bu durum ve buna mensup kişilerin, geçiş dönemlerinde gerekli olacak doğru metodlarının geliştirilmesi aşamasında, bir yerde olabilmenin gayreti ve duygusu içinde yaşamamız gerektiğidir.

Olması kaçınılmaz olan şeyler için, daha çok yok edici olmaktan ise, hakikate doğru ivme kazanmaları hususunda kaygan zeminlerin istikametini çevirmeyi becerebilmek daha çok önemlidir. Bu mesele en mahir olanlar, nebiler ve rasüller olmasına rağmen başarısız olanlarda olmuştur.

Onlar azgın ve sapık kişileri ikna edip, inançlarını etkisizleştirirken batılın içindeki hakikati

[267] **Heresy**: sapıklık, sapınç, aykırı düşünce

[268] **"Şüphe yok ki, o Kur'an'ı Biz indirdik. Biz; her halde onu muhafaza da edeceğiz!"** Hicr, 9

[269] Âl-i İmran, 68

[270] İsra, 81

görerek, doğru inancın örgüsüne başlamışlardır. Eğer zamanımızda bu vasfı taşıyan kişiler fazla bulunsaydı, daha az sapkınlık görüleceği düşünülebilirdi. Ne yazık ki şu anda bile, akla hayale gelmeyen, şeytanın dahi belki ders aldığı, gizliden gizliye faaliyet gösteren vehimler, hayallerle örgütlenmiş haince bilgiler ve oluşumları görmekteyiz.

Son söz olarak şunu diyebiliriz, kendi inancı sağlam olduğu halde çok kişiler sapkınlıklar ürettiler. Bu sapkınlıkları ileriye dönük onları da kendi içine aldı. Bu nedenle başkalarının duruşundan çok kendi duruşumuzun istikameti ile meşgul olalım. Nasıl olsa sapık olan bir gün hakikate doğru muhakkak dönüş gösterecek, hakikatteyim diyende şartlar ve ihtimaller kıskacında batıla doğru eğrilecek olma ihtimali vardır.

Onun için Allah Teâlâ'nın bizi koruması için dua edip Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin yaşayışını örnek almak gerektiğini tekrar hatırlatırız.

MİHLÂT KİTABINDAN GÜNÜMÜZÜN HİKÂYELERİ

El-Mihlat Kitabında **Bahauddin el-Âmilî** (1546-1620) bazen üzerinde düşünülüp ders alınması için bazende eğlendirmek için fıkralar nakletmektedir. Bu hikayelerin de günümüzde sanki tekrar tekrar yaşanıldığını görmekteyiz.

1) Tilki, tavşanın üzerine bir zıplamada yakaladı.
Tavşan :
− Sen bunu kudretinden dolayı yapmadın, bilakis benim zayıflığımdan dolayı yakaladın.

2) Köpek, kasap dükkânın önünde durdu ve ısrarla havlamaya başladı.
Kasap:
− Eğer gitmezsen başına şu işkembeyi geçiririm." dedi.
Köpek gitmeyip beklemeye devam etti. Kasap bir şeylerle uğraşıyordu. Köpek aldırış etmeyen kasaba:
−Başıma bir şey vurmayacak mısın? yoksa gideceğim." dedi.

3) İki tilki beraberce avlanan iki avcı gördü. Gece yarısı olunca biri diğerine
− Bir daha ne zaman karşılaşırız." dedi. Diğeri de:
− Üç gün sonra kürkçü dükkânında." dedi.

4) Kurt bir kemik yuttu. Ancak kemik boğazına takıldı. Turna geldi. Kurt turnaya:
− Bu kemiği çıkarırsan sana ücretini veririm." dedi. Turna başını kurdun ağzına soktu. Kemiği çıkardı. Kemiği çıkardıktan sonra ücretini istedi. Kurt da ona:
− Sen başını ağzıma soktun ve sağ salim çıkardın bir de benden ücret istiyorsun ha!" dedi.

5) Bir gün aslan, kurt ve tilki avlanmak için yola çıktılar. Bunlar bir eşek bir ceylan bir de tavşan avladılar. Aslan kurda:
− Paylaştır bakalım dedi. Kurt:
− Eşek efendimizin, ceylan benim, tavşan da tilkinin olsun." dedi. Aslan kurda tokadı bir indirdi. Kurt yuvarlandı gitti. Aslan bu defa tilkiye:
− Paylaştır bakalım." dedi. Tilki:
− Eşek efendimizin sabah yemeği, ceylan akşam yemeği, tavşan da kurtla benim olsun." dedi.
Aslan:
− Bu adaleti nerden öğrendin." dedi. Tilki:
−Kurta uygulanan adaletten." dedi.

6) Horozla köpek yolda arkadaş olurlar. Yollarına devam ederken akşam olur.
Bir ağaca yönelirler. Âdeti üzerine horoz ağaca çıkar, köpekte ağacın dibinde yatar.
Seher vakti gelince horoz, kanatlarını birkaç defa çırptıktan sonra ötmeye başlar. Bunu duyan tilki hızlıca oraya yaklaşır. Ağacın üzerinde horozu görünce kafasını kaldırıp ona:
İn aşağıya da cemaat olup namazımızı kılalım deyince
Horoz: Tamam ama ben imamı beklemek istiyorum, diye cevap verir.

Tilki, peki imam nerde?
Horoz: Ağacın arkasına bak, orada uyuyor.
Tilki bir göz gezdirdi ne görsün aslan gibi bir köpek!
Bunu gören tilki kaçmaya başladı.
Horoz ona hadi gelsene hani cemaat olacaktık deyince,
Tilki: Benim abdestim bozuldu. Abdestimizi yenileyelim sonra hazır oluruz diyerek kaçmaya başladı.[271]

[271]**ASLAN Abdullah** Bahauddin El-Âmilî ve El-Mihlât Kitabı [Kitap]. - Konya : Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İslâm Bilimleri Anabilim Dalı Arap Dili Ve Belağatı Bilim Dalı 211386- Yüksek Lisans Tezi , 2007, s.56-57

SUFÎLERİN FARKLI İNANÇLARA BAKIŞINDAKİ UNUTTURULAN İNCE MESELE

Tasavvufun ana kaynaklarından *Kuşeyrî Risalesinde* Hz, İbrâhîm aleyhisselâm hakkında zikredilen şu anekdot, aslında, sofilerin diğer din mensuplarına bakışı ve aynı zamanda onların bu davranışlarının maksadını sanırız net bir şekilde yansıtmakta ve özetlemektedir;

"Hz. İbrâhîm aleyhisselâma bir yolcu gelir. Kendisini misafir etmesini ister. Hz. İbrahim aleyhisselâm ona:

"-Dinini değiştirip, tevhidi kabul edersen seni misafir ederim" der. Yolcu teklifi kabul etmez, gider. Bunun üzerine Hz. İbrahim aleyhisselâma şöyle bir hitap gelir: "Biz onu, kâfir olduğu hâlde, yetmiş yıldır beslemekteyiz. Sen, bir gececik, onu inancına bakmadan besleseydin ne olurdu?!.." [272]

Diğer taraftan, bilhassa İbrâhîm b. Edhem aleyhisselâmın (hyt. 161/779) bir Hıristiyan rahibi kendisine arkadaş edinmesi ve ondan zühdün inceliklerini öğrenmesi sûfîlerin diğer din mensuplarına ve Özellikle de Ehl-i Kitâb'a bakışları konusunda kayda değer bir örnektir.

Yukarıda en son zikrettiğimiz şiirin ilk beyitleri Hallâc-ı Mansûr'a da (idâmı 309/921) nisbet edilir. " Hallâc'ın buna benzer başka ifadeleri de vardır." Hallaç, bir Yahûdîye ***"köpek"*** diye hitap etmesinden dolayı kızdığı kişinin kendisinden özür dilemesi ve gönlünü almaya çalışması üzerine o şahsa şöyle nasihat eder:

"Yavrucuğum! Dinlerin tümü Allah Teâlâ'nındır, Her din ile bir kitleyi meşgul ediyor. Her kitle kendisi için seçilmiş olan dini izliyor; kendi iradeleriyle seçtikleri dini değil. Bir insanın bir başkasını, izlediği din yüzünden İtham edebilmesi için, o dinin o kişi tarafından özgür irâdeyle seçilmiş olması gerekir. Şunu bil ki, Yahudilik, Hıristiyanlık, Müslümanlık ve öteki dinler değişik unvanlar, değişik adlardır; ama hepsinin ortak amacı birdir, değişmez." [273]

"Küfür ve îman isim yönünden farklıdırlar, ama hakîkat yönünden aralarında fark yoktur." [274]

İlâhî aşkı zirvelerde yaşayan sûfîlerden Mevlânâ (hyt. 672/1273) da diğer insanlara sonsuz bir rahmet gözüyle bakmıştır, insanlar arasında muhabbete dayalı bir birlikteliğin olabileceğini defalarca vurgulamıştır. O bütün dinleri ve mezhepleri insanî olgunluğa erişmede bir vasıta olarak görür. Ona göre yaratıcıyı arayan her düşünce, aynı yere çıkan, aynı hakîkate ulaştıran gizli birer merdivendir:

"Cihanda gizli merdivenler var; basamak basamak, tâ göklere dek. Her bölüğün bir başka merdiveni var; her yürüyüşün başka bir göğü...

Her biri öbürünün hâlinden habersiz.

Bir mülk ki, geniş mi geniş; ne başı var, ne sonu [275]

"Her nebinin bir yolu, her velînin bir meşrebi vardır. Değil mi ki, hepsi de halkı Hakk'a ulaştırıyor; öyleyse hepsi de birdir.

Dinler arasındaki ihtilâf, gidiş tarzında ve görünüştedir; yolun hakikatinde ise ayrılık yoktur."

---

[272] el-Kuşeyrî, Abdülkerîm, *er-Risâletü'l-Kuşeyriyye,* tah. Abdülhalîm Mahmud-Mahmûd b. eş-Şerîf, Kahire 1966, ss. 154, 227.

[273] Öztürk, Y. Nuri, *Hallâc-ı Mansûr ve Eseri,* İstanbul 1996, s. 401 (Massignon-Paul Kraus, *Ahbâru'l-Hallâc,* ? 1936, s. 69'dan naklen).

[274] *age.,* s. 399 *(Ahbâru'l-Hallâc,* s. 53'ten naklen). Hallâc'ın görüşleri için ayrıca bk. Uludağ, Süleyman, "Hallâc-ı Mansûr" *DİA,* İstanbul 1997, c. XV, s. 379.

[275] Mevlânâ, Celâleddîn-i Rûmî. *Mesnevi,* Ankara 1993, tıpkı basım,c. V, s. 244, b.; 2557-2559.

276

Ne var ki, dinlerin hakikatlerinin birliğini, insanların inançlarının hakikatini anlayabilmek için belli bir fikir ve gönül tekâmülüne ulaşmış olmak gerekir;

"Sır gözü ile gönül gözü ile mü'mine de, kâfire de bir bak;

Hiçbirinde, Yâ Rab! Sesinden. Yâ Hay! Sedasından başka bir şey yok."[277]

Bu bakış tarzı aşk yoludur. **"Birdir nazar-ı Hak'ta mecûs ile müselmân"** diyen Ziya Paşa'nın tabiriyle Hakk'ın nazarıyla bakabilmektir. Bu bakış açısından bakıldığında ise küfür, îmân gibi şeyler görünmez. Zîrâ aşk mezhebinde küfür ve îman yoktur; tıpkı âşıkta tenin, aklın, canın ve gönlün olmadığı gibi. Mevlânâ'ya göre, bu hakikati kavrayamayanlar, herkesin çeşitli dillerde Hakk'a yalvardığını göremeyenler gerçek Müslümanlığa ulaşamamışlar demektir, [278] Mevlânâ bu fikrini bir başka şiirinde de şu şekilde ifade eder:

"Bâzan gizlenen, bâzan aşikâr olan biziz,
Bâzan mü'min, bâzan Musevî, bâzan da Hıristiyanız.
Bu gönlümüz örneği olmak için her gönlün
Görünür bir başka surette her gün..." [279]

Aşk kavramının Mevlânâ düşüncesinde müstesna bir yeri vardır. "Dinî anlamda aşk mevcut yetmiş iki fırkadan daha güçlüdür. Dahası, putperestlikten de, dinden de üstündür; şüphenin de, gerçeğin de ötesindedir. O ayrılığı azaltan bir dindir. İnsanlar arasında birlik oluşturur. Çünkü bütün dinlerin kaynağı ilâhî sevgidir, ilâhî aşktır, ya da sevgiden kaynaklanan korkudur. Eflâkî, bu konuyla ilgili şöyle bir rivayet nakleder;

"Bir gün bir Rum usta Hüdâvendigâr'ın evinde ocak yapıyordu. Dostlar şaka yoluyla ona; "Niçin Müslüman olmuyorsun? Dinlerin en iyisi İslâm'dır" dediler. O: "Elli seneye yakındır ki, İsâ dinindeyim. Dinimi terk etmek hususunda ondan korkar ve utanırım" dedi. Birdenbire Mevlânâ hazretleri içeri girdi ve şöyle dedi:

"İmânın sırrı korkudur. Her kim Tanrı'dan korkarsa, o Hıristiyan da olsa din sahibidir, dinsiz değildir." [280]

Mevlânâ'nın diğer dinlere bakışı ile ilgili örnekleri çoğaltmak mümkündür. Ancak bu bahsi şu değerlendirme ile bitirmek istiyoruz: Ona göre başkalarına hakir bir gözle bakmak, başkalarına kâfir deyip, kendisini kâfir olarak yaratmadığı için Allah Teâlâ'ya hamd etmek, sapıklıktan ve halkı saptırmaktan başka bir şey değildir. Böylesi bir davranışın nebilerin ve evliyaların terazisinde yeri yoktur. [281]

Mevlânâ'nın çeşitli dinler ve inançlar ile ilgili görüşlerini dört ana başlık altında toplamak mümkündür:

1. Ona göre, dinlerin yolları, yöntemleri ayrı ise de, gayeleri birdir ve yola değil, maksada bakmak gerekir.

---

[276] *Aynı eser,* c. I, s. 14 (504. beyitin konu başlığı). (Yorumu için bk. Can, Şefik, "Mevlânâ'yı Göre; Bin, îmân ve Küfür" 5. *Milli Mevlânâ Kongresi* Tebliğleri, Konya 1992, & 19-27.)

[277] Can, Şefik, *Mevlânâ, Hayatı, Şahsiyeti, Fikirleri,* İstanbul 1995, s. 147 Mevlana, *Dîvân-ı Kebîr, c.* V, nr. 2578'den naklen).

[278] Can, *Mevlânâ, Hayâtı, Şahsiyeti, Fikirleri,* s. 149.

[279] Mevlâna, Celâleddîn-i Rûmî, *Hz. Mevlânâ'nın Rubaileri,* trc. Şefik Can, Ankara 2001, rubâî nr. 1527.

[280] Eflâkî, Ahmed, *Ariflerin Menkıbeleri,* trc. Tahsin Yazıcı, İstanbul 1989, c. 11, s 517.

[281] Can, *Mevlânâ, Hayâtı, Şahsiyeti, Fikirleri,* s. 145.

2. Çeşitli inançların farklı görünmesinin ve algılanmasının asıl sebebini, görünüşteki farklılıkların özdeki benzerliği gölgeleyecek derecede asıl görülmesinde ve abartılmasında aramak gerekir.

3- Yolların ayrılığının bir başka nedeni, yetmiş iki milletin birbirini tanımaması, aralarında diyalog olmaması ve birinin ötekinden şüphe içerisinde olmasıdır.

4- Farklı inanç sahipleri arasındaki kavgaların bir diğer sebebi de, ötekinin dilini anlayamamak, onun düşünce ve duygu Dünyası hakkında bilgisiz olmaktır.[282]

İnsanları sevmeyi ilâhî aşkın ve gerçek âşık olabilmenin şartlarından sayan Yûnus Emre (hyt. 721/1321), bu konuyu şiirlerinde en güzel İşleyen sûfîlerdendir.

"Yetmiş iki millete bir gözle bakmayan, halka müderris olsa da hakikatte kâfirdir" diyen bu ünlü şâir sûfîmiz, böylesi kimseleri **"şer'in evliyası, hakîkatin kâfiri"** şeklinde tanımlar.[283] Çünkü Yûnus'un din anlayışına göre, Allah Teâlâ'yı gerçekten sevenler onun en mükemmel eseri ve halîfesi olan "insan"ı da sevmek zorundadır.[284]

Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem buyurdu ki;

"Müslümanlar birbirlerini sevmede, birbirilerine merhamet etme ve şefkat göstermede bir vücut gibidir. Vücuttan bir organ şikâyet ederse, vücudun diğer organları uykusuzluk ve humma ile ona katılırlar."[285]

"Merhamet etmeyene merhamet edilmez" [286]

"Kardeşinin başına gelen musibete sevinme. Olabilir ki, Allah ona merhamet eder de seni hastalığa dûçâr eder." [287]

"Hakk'ı gerçek sevenlere cümle âlem kardeş gelir.
*****
Maşuk neyi severse lâzımdır sevmek onu;
Dostumuzun dostuna yâd endîşe ne lâyık?!
Sen gerçek âşık isen dost'un dostuna dost ol;
Ger böyle olmaz isen, dostum demegil bayık.
*****
Yetmiş iki millete kurban ol âşık isen,
Tâ âşıklar safında imam olasın sâdık..
*****

---

[282] Fazla bilgi İçin bk. Yârân, Sâdık, "İbn Arabî, Mevlânâ ve Yûnus Emre'ye Göre "Öteki"nin Durumu", *İslâm ve öteki* içerisinde, editör; C. Sâdık Yârân, İstanbul 2001, ss. 326-332.

[283] Yûnus Emre, *Yûnus Emre Dîvânı,* hzl. Faruk Kadri Timurtaş, İstanbul trs., s. 55.

[284] (Dil)

[285] Buhârî, Edeb, 27; Müslim, Birr, 66; Ahmed, Müsned, IV, 270; Taberânî, el-Mu'cemü's-sağîr, Beyrut, 1983,I, 137; a. mlf. er-Ravdu'd-dânî ile'l- Mu'cemis'-sağîr li't-Taberânî, I, 230 (382); Beyhakî, Şu'abü'lîmân,VI, 481 (8985), a. mlf, es-Sünenü'l-kübrâ, III, 353 (6223); Kudâ'î, Müsnedü'ş-şihâb, II, 283 (1366, 1367). Mesel için bkz. Hakîm et-Tirmizî, Kitâbü'l-Emsâl, s. 52; Râmhurmüzî, Kitâbü emsâli'l-hadîs, s. 81, 82 (40); Ebu'ş-Şeyh, Kitâbü'l-emsâl, s. 237 (350). (UYSAL, 23 Bahar 2007)

[286] Buhârî, Edeb, 18, 27; Müslim, Fedâil, 65, 66; Ebû Dâvûd, Edeb, 145; Tirmizî, Birr, 12. (UYSAL, 23 Bahar 2007)

[287] Tirmizî, Kıyâme, 54; İbn Hıbbân, el-Mecrûhîn, thk. Mahmûd İbrahim Zâyed, Dâru'l-va'y, Haleb, ty. I, 355 (465); Taberânî, el-Mu'cemü'l-Kebîr, XXII, 53 (127), a. mlf, Müsnedü'ş-Şâmiyyîn, I, 214 (384), IV, 305 (3379); Ebu'ş-Şeyh, el-Emsâl fi'l-hadîs, s.121 (202); Kudâ'î, Müsnedü'ş-şihâb, II,77 (592, 917), 78 (919) (UYSAL, 23 Bahar 2007)

Yetmiş iki millete suçum budur "Hakk" dedim,
Korku hıyanetedir, ya ben niçin kızaram!?..
Hâss u âm, mutî, âsî dost kuludur cümlesi."

Burada bahsedilenlerden dinlerin diyalog veya başka bir şekilde karmaşık bir şekilde birleştirilmesi anlamına gelmemelidir. Çünkü son ve hak dininin İslâmiyet olduğu da hatırdan çıkarılmayıp diğer insanlarında dinî yönlerinden dolayı icbar veya tehdit altında bırakmamaktır. Ancak İslâmiyetin özüne bir sıkıntı gelecekse tercih edilecek olan Allah Teâlâ'nın isteği olan tarafı tercih etmelidir. Çünkü Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem ile yeni bir dinin gönderilme espirisini nasıl anlayacağız.

Muhyiddin ibn'ül Arabî kaddese'llâhü sırrahu'l-aziz *Fütûhât'*ta hıristiyanlığın büyük bir tehdidi altında bulunan İslam âleminin siyaseten daha müteyakkız olmasını, bu îtibârla da hıristiyanlara karşı tavizkâr gördüğü Selçuklu Sultânı İzzeddin Keykâvus'tan, [288] mevcut kritik durum, buhran, kriz gereği daha dikkatli davranmasını sağlamak istemiştir. İbn'ül Arabî, Hıristiyanların yerli ahali arasındaki dindaşlarının da desteğiyle İslam âlemine daha fazla zarar vermeleri yönündeki endişesini dile getirmekte ve buna karşı Sultanı uyarmaktadır. Diğer taraftan onun bu yaklaşımı, olaylara bâtınen ne kadar yüksek bir bakış açısıyla baksa da zâhiren şeriatın gereklerine derinden bağlı olduğunu ve mânevî siyasetin yanı sıra, dünyevî siyasetin gereklerini ihmal etmediğini de göstermektedir. İşte bu vukûfiyeti sayesinde o, hıristiyanların hükümranlığı altında olduğu sürece Kudüs'e gitme, ya da oralarda oturmanın müslümanlara haram olduğunu söyleyerek İslam coğrafyasını tehdit eden unsurlara karşı ortak bir şuur oluşturmaya gayret etmiştir. İbn'ül Arabî bu tavsiyelerinde Keykâvus'tan, müslümanlar ile ehl-i kitap arasındaki ilişkilerin geleneksel kurallara, yâni şeriate göre düzenlenmesini ister, Halife Ömer radiyallâhü anh tarafından konulmuş olan geleneksel zımmî hukukunu ona hatırlatır:

"...şehirde ya da havalisinde yeni bir kilise ya da manastır inşa edilmemesi, harap olanlarının onarılmaması..., hıristiyanların hiçbir casusa yataklık yapmaması ve müslümanlara karşı düşmanlarıyla işbirliğine yeltenmemesi..." [289]

[288] Tarihçiler Sultan I. İzzettin Keykâvus'un annesinin aslen Konya'lı bir Hıristiyan kızı olduğunu ve yine Hıristiyan olan dayılarının da bir hayli siyâsî faaliyetlerde bulunduklarını rivayet ederler. (Turan, Orhan, *Selçuklular Zamanında Türkiye*, İstanbul 1993, s. 458)

[289] İbnü'l-Arabi, *Fütûhât (byr.),* c. VIII, s. 380; ÇAKMAKLIOĞLU, M. M. (2005). *Muhyiddin İbnü'l-Arabi'ye Göre Dil-Hakikat İlişkisi Marifetin İfadesi Sorunu.* Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İslam Bilimleri (Tasavvuf) Anabilim Dalı. , s. 31

MÜSLÜMANLARIN BİTİRİLMESİ GEREKEN ÇİLESİ

Her zaman duyduğum ve işittiğim, yeri geldiği zaman benim dahi dayanamadığım bir hususu paylaşmak istiyorum. Bir arkadaşım geldi ve dedi ki;

"Ben imansız birimiyim? Her camiye girdiğimde bir an önce çıkmak için can atıyorum?" Ben,

"Hayır, camiye müslüman gider, başka bir sorunun vardır," dedim.

"Evet."

"Bizim mahallenin hocası kürsüye çıktığında sürekli camideki cemaati tenkit ediyor. Sanki camiye gelenler ne ise…

Her vaazın sonunda muhakkak sezon gereği ya hacca veya umreye gitmenin reklamını yapıyor.

Bir seminer veya toplantı varsa buna muhakkak iştirak edeceksiniz, bu sizin imanınızın işaretidir, diye baskı yapıyor.

Birde o da yetmez gibi vaazı uzatıyor, arkasından 'vaktinizi aldım helal edin' diyor.

Daha bunun gibi çok şeyler var…" Ben de

"Hayır, bunlara karşı tepki göstermen senin imanî konuda eksikliğini göstermez. Yalnız o görevli kişinin sosyal ilişkilerde yapılması gerekenleri yeterli olarak tam bilmediği ve insan psikolojisini etkileyen nedenlere vakıf olamadığını" söyledim.

Bu anlatılan hadise bana gençliğimde camide imamlık yaparken sayfa sayfa Kur'ân-ı Kerim'i namazda okurken cemaate neler çektirdiğimi hatırlatınca, içim yandı. Onun için bu şikayetleri duyunca, Allah Teâlâ'ya beni affetmesi için dualar ettim. Fakat biliyorum ki, bu yalnız sevap olsun diye yaptığım günahlardan sadece birisidir. Allah Teâlâ beni affetsin.

İman etmek bir husussa onu korumak ve kollamak binlerce hususu içinde barındırmaktadır. Öyleyse bir başkasının inancını sarsacak derecede bir hata yapmak, telafisi mümkün olmayan hastalıktır.

Zamanımızda dini tenkit edenlere bakınca İslâm'ı değil, onu yaşamaya çalışanların yaptıkları hareketleri hakkında olduğunu göreceksiniz. Yanıma gelip dert yanan arkadaşım da aynı şeyi yaptı. Dini tenkit etmiyor, yapılan hareketlerin kendi açısından verdiği sıkıntıdan bahsediyordu. O zaman, biz bu tenkitten nasıl kurtulacağız?

Kurtuluş reçetesini bildiren ve uygulayan Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem olduğuna göre, aşağıda zikredeceğimiz hadisler bazında kendimizce birer yorum yaparak, dini yaşantımıza bir yeni bakış açısı getirmenin uygun olduğunu söyleyebiliriz.

- Bir şahsın, Muâz b. Cebel'in kıraati uzun tutması sebebiyle namaza gitmek istemediğini söylemesi üzerine Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem, daha önce hiç görülmemiş şekilde öfkelenmiş ve Muâz'a

"Sen fitneci misin?" diye sitemde bulunmuş, bunu üç defa tekrarlamış ve ardından şöyle buyurmuştur:

"Ey insanlar! Sizler (insanları dinden) nefret ettiriyorsunuz. Kim namaz kıldırırsa, namazı hafif tutsun; çünkü cemaat arasında hasta, güçsüz ve iş-güç sahibi olanlar vardır."[290]

- Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem, Osman b. Ebi'lÂs'a, zamm-ı sûre konusunda

[290] Buhârî, Ezan 60-65; Edeb 75, İlim 29; Müslim, Salât 182-185; İbn Mâce, İkâmet 48; Ebû Dâvud, Salât 124; Nesâî, İmâmet 35;

cemaatin en zayıf olanlarına göre bir ayarlamada bulunmasını tavsiye etmiştir.[291]

- Nitekim Rasûlüllah bizzat kendisinin, namazı uzun tutmak istediğini, fakat ağlayan bir çocuk sesi duyması üzerine annesini sıkıntıya sokmamak için kısa kestiğini beyan etmiştir.[292]

- Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem buyurdu ki;

"Şüphesiz bu din kolaylıktır. Dini aşmak isteyen kimse, mutlaka ona yenik düşer. O halde, orta yolu tutunuz, en iyiyi yapmaya çalışınız, sevinçli ve ümitli olunuz; günün başlangıcından, sonundan ve bir miktar da geceden faydalanınız." [293]

- Amr b. el-Âs anlatıyor:

"Zâtu's-Selâsil[294] gazvesinde, soğuk bir gecede ihtilam oldum. Yıkandığımda ölmekten korktum ve teyemmüm alıp arkadaşlarıma sabah namazını kıldırdım. Arkadaşlarım bu hali Rasûlüllah 'a anlattılar. Bunun üzerine Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem bana

"Cünüp olduğun halde arkadaşlarına namaz mı kıldırdın?" diye sordu. Ben de, yıkanmak suretiyle boy abdesti almayışımın gerekçesini anlattım ve

"...Kendinizi öldürmeyin. Şüphe yok ki Allah sizi çok esirgeyicidir" [295] âyetini hatırladığımı söyledim. Bunun üzerine Rasûlüllah güldü ve bir şey demedi."[296]

- Bu hususu teyit eden diğer bir hadiseyi Câbir b. Abdillah şöyle anlatıyor:

"Bir sefere çıkmıştık, içimizden bir arkadaşımızın başına taş isabet etti ve başı yarıldı. Sonra da bu kişi ihtilam oldu. Beraberindekilere teyemmüm etme hususunda kendisi için ruhsat olup olmadığını sordu, onlar da bunu uygun bulmadıklarını söylediler. Bunun üzerine söz konusu şahıs gusül abdesti aldı ve bunun neticesinde öldü. Rasûlüllah 'ın huzuruna vardığımızda durum kendisine haber verilince şöyle buyurdu:

"O adamı öldürdüler, Allah da onları öldürsün. Dikkat ediniz ve bilmediğiniz şeyi de sorunuz. Zira bilgisizliğin şifası sormaktır. O şahsın yarasını bir bezle sarıp üzerini mesh etmesi, vücudunun kalan kısmını da yıkaması yeterli olurdu."[297]

- İbn Abbas'ın nakline göre Vedâ Haccında Rasûlüllah Mina'da, devesinin üzerinde birçok soruya muhatap olmuş ve bunları cevaplandırmıştır. Bu cümleden olarak birisi;

"kurbanı kesmeden tıraş oldum, ne yapayım?" diye sormuş,

"şimdi kes, zararı yok" cevabını vermişler, bir ikincisi gelerek

"şeytan taşlamadan önce Kâbe'yi tavaf ettim, ne yapayım?" diye sormuş,

"zararı yok, şimdi şeytanı taşla" buyurmuşlar; bir üçüncüsü gelerek

"şeytan taşlamadan önce kurban kestim" demiş,

---

[291] Müslim, Salât 186.
[292] Buhârî, Ezan 65; İbn Mâce, İkâmet 49; Ebû Dâvud, Salât 123.
[293] Buhârî, Îman 29, Rikâk 18; Müslim, Birr 52; İbn Mâce, Zühd 20; Nesâî, Îman 28.
[294] Zâtu's-Selâsil, hicretin sekizinci yılında Cuzâm kabilesiyle yapılan küçük gazvenin ismidir. Bu gazve Amr b. el-Âs komutasında, Şam topraklarındaki Selsel ya da Sulsul denilen mevkîde cereyan etmiştir. Bk. İbn Hişâm, *es-Sîretü'n-Nebeviyye*, IV, 370.
[295] en-Nisâ 4/29.
[296] Buhârî, Teyemmüm 6; Ebû Dâvud, Tahâret 124.
[297] İbn Mâce, Tahâret 93; Ebû Dâvud, Tahâret 125.

"zararı yok, şimdi yap" buyurmuşlar, hâsılı bilgisizlik veya unutma yüzünden insanların önce ya da sonra yaptıkları her iş için "zararı yok" cevabını vermişlerdir.[298]

- Ebû Hureyre'den şöyle nakledilmiştir: Bizler Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin yanında otururken ona bir kimse geldi de:

- Ya Rasûlüllah helak oldum! dedi. Rasûlüllah ona :

- Sana ne oldu ki? diye sordu. O kimse:

- Oruçlu olduğum halde eşimle cinsi münasebette bulundum, dedi. Rasûlüllah :

- Hürriyete kavuşturacağın bir köle bulabilir misin? diye sordu. O zat:

- Hayır bulamam, dedi. Rasûlüllah :

- Öyle ise iki ay peşpeşe oruç tutmaya gücün yeter mi? diye sordu. O kimse:

- Hayır, buna gücüm yetmez, dedi. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem:

- Altmış yoksulu doyurabilir misin? buyurdu. Adam:

- Hayır doyuramam, dedi. Rasûlüllah bir süre bekledi. Bizler de bu bekleyiş içindeyken Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve selleme, içinde hurma dolu olan bir sepet getirildi. Rasûlüllah :

- O mesele soran kimse nerededir? buyurdu. O zat ayağa kalktı ve

"Buradayım" dedi. Rasûlüllah:

- Bu hurmayı al da fakirlere sadaka olarak dağıt, buyurdu. Adam:

- Benden daha fakir olana mı vereceğim ya Rasûlüllah? Allah'a yemin ederim ki, Medine'nin iki kara taşlığı arasında benim ev halkımdan daha fakir hiç kimse yoktur, dedi. Bu sözü üzerine Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem, yandaki dişleri görününceye kadar güldü. Sonra da şöyle buyurdu:

- Haydi bu hurmayı al da ailenle birlikte ye![299] (Ne güzelsin, merhametin bugün bile bizi ağlatıyor. Şefaatine kıyamet günü kavuşacağımıza o kadar içten inanıyoruz ki, tarif edilemez)

- Ensardan vücut yapısı noksan ve hasta bir adam, ensardan başka birinin câriyesiyle zina etti. Kavminden bazı adamlar ziyaret için yanına girdiklerinde olup biteni onlara anlattı ve

"Benim için Rasûlüllah 'a bunun hükmünü sorun" dedi. Sahâbiler bunu Rasûlüllah'a haber verdiler. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem onlara,

"Ona yüz sopa atınız" buyurdu. Sahabîler,

"Ey Allah'ın Resûlü, adam bu cezaya dayanamayacak derecede zayıftır, ona yüz sopa atarsak ölür" dediler. Bunun üzerine, Rasûlüllah;

---

[298] Dârimî, Menâsik 65; Buhârî, İlim 24, 47; Hac 126, 131, 132, Eymân ve'n-nuzûr 15; Müslim Hac 327-333; İbn Mâce, Menâsik 74; Ebû Dâvud, Menâsik 78, 87; Tirmizî, Hac 54, 76; Nesâî, Menâsik 224.

[299] Abdurrezzak, *Musannef*, IV, 194; İbn Ebî Şeybe, *Musannef*, II, 348; III, 110; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, VII, 118, 475; Dârimî, Savm 19; Buhârî; Savm 30, 31, Hibe 18, Nafakât 12, Edeb 68, 95, Keffârâtü'l-eymân 1, 2, Muhâribîn 11; Müslim, Sıyâm 81; İbn Mâce, Sıyâm 14; Ebû Dâvud, Sıyâm 37; Tirmizî, Savm 28; İbn Hibbân, *Sahih*, VIII, 293-295, 298-299; Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*, III, 128; Dârekutnî, *Sünen*, II, 209-210; Beyhakî, *Sünen*, IV, 221-222, 224. Bu hadis, Hz. Âişe (İbn Ebî Şeybe, *Musannef*, II, 348; III, 111; Dârimî, Savm 19; Buhârî, Savm 29, Muhâribîn 11; Müslim, Sıyâm 85, 87; Ebû Dâvud, Sıyâm 37; İbn Hibbân, *Sahih*, VIII, 297; Beyhakî, *Sünen*, IV, 223, 224) ve Saîd b. Müseyyeb'den (Ebû Yusuf, *Kitabu'l-âsâr*, s. 175; Abdurrezzak, *Musannef*, IV, 195-196; İbn Ebî Şeybe, *Musannef*, III, 110; Beyhakî, *Sünen*, IV, 225, 227, VII, 393) de rivâyet edilmiştir.

“O halde yüz salkımlı bir hurma dalını alın ve ona o dal ile bir defa vurun” buyurdu.[300]

Anlatılan olaylarda Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin tavrından şu sonuç çıkıyor.

Din yaşanılmalı fakat insanlar yaşarken nefret ettirilmemelidir.

Eğer biz bunu başaramazsak İstanbul Fethinde Hıristiyanların kiliseden ettikleri şikâyeti gibi bir gün bu müslümanlarda aynısını yapacaktır. O gün Bizans haçlı dünyasından yardım istiyordu. Papa ise yapacağı yardım karşısında Katolik ve Ortodoks kiliselerinin birleştirilmesini istiyordu. Ancak Katoliklerden nefret eden Ortodoks Rumlar, Roma kilisesine bağlanmak istemiyor, **"İstanbul'da Kardinal Külahı görmektense, Türk sarığı görmeye razıyız"** diyorlardı. Bu sebeple Müslümanlar dini, yaşamak isterken kendince bulduğu ve kabul gördüğü doğruları tartmalıdır. Yoksa zayi edilen insanların vebali nasıl ödenebilir, bilemiyorum.

Sonuç olarak, bizim için örnek Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemdir. Onun olaylar karşısında takındığı tavırları yeniden analiz ederek kendimize çekidüzen vermeliyiz.

- Umâre b. Huzeyme ashabtan olan amcasından naklen anlatıyor:

Rasûlüllah bir bedevîden bir at satın aldı. Bedevî sattığı atın parasını almak için Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin peşinden gidiyordu. Rasûlüllah ilerlemiş, o ise geride kalmıştı. Bazı kimseler ata müşteri oldular. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin aldığını bilmiyorlardı. Hatta bazısı daha fazla para verdi. Bunun üzerine bedevî Rasûlüllah’a seslenerek

“Atı alacaksan al, yoksa onu satıyorum” dedi. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem adamın bu sözünü duyunca

“Onu senden almadım mı?” diye sordu. Bedevi

“Hayır vallahi onu sana satmadım” dedi. Rasûlüllah da;

“Onu senden satın aldım” dedi. Bu münakaşanın üzerine halk toplandı. Bedevî

“Atı sana sattığıma dair şahidin var mı?” deyince, orada hazır bulunan Huzeyme b. Sâbit

“Ona sattığına ben şahitlik ederim” dedi. Rasûlüllah Huzeyme’ye dönerek

“Nasıl şahitlik edersin, bana sattığını görmedin” dedi. Huzeyme de

“Senin doğru söylediğine şahitlik ederim ya Rasûlüllah ” cevabını verdi. Rasûlüllah onun şahitliğini iki kişinin şehadet yerine kabul etti.[301]

Ya Rasûlüllah! Sen her şeyi ne güzel yaşadın. Allah Teâlâ yaşadığın dini anlamayı ve yaşatmayı bize nasip kılsın.[302]

---

[300] Bu hadis, Muhammed b. Abdurrahman (Abdurrezzak, *Musannef*, VIII, 520), Saîd b. Sa’d b. Ubâde (Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, XVI, 141; Taberânî, *el-Mu’cemu’l-kebîr*, VI, 63-64; Beyhakî, *Sünen*, VIII, 230), Ebû Ümame b. Sehl b. Huneyf (Dârekutnî, *Sünen*, III, 100; Nesâî, *es-Sünenü’l-kübrâ*, IV, 311-313; Taberânî, *el-Mu’cemu’l-kebîr*, VI, 77, 84; Beyhakî, *Sünen*, VIII, 230, X, 64) ve Sehl b.Sa’d (Nesâî, *es-Sünenü’l-kübrâ*, IV, 311; Taberânî, *el-Mu’cemu’l-kebîr*, VI, 152; Beyhakî, *Sünen*, VIII, 230) tarafından nakledilmiştir.

[301] İbn Sa’d, *et-Tabakâtü’l-kübrâ*, IV, 379; Abdurrezzak, *Musannef*, VIII, 367; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, XVI, 123-124; Buhârî, *et-Târîhu’l-kebîr*, III, 205-206; Ebû Dâvud, Akdiye 20; Nesâî, Buyû‘ 81; Nesâî, *es-Sünenü’l-kübrâ*, IV, 48; Hâkim, *Müstedrek*, II, 17-18; Taberânî, *el-Mu’cemu’l-kebîr*, XXII, 379; Beyhakî, *Sünen*, X, 146; Tahâvî, *Şerhu meâni’l-âsâr*, IV, 146; Hattâbî, *Meâlimu’s-sünen*, IV, 160. Bu hadis, muhtasar olarak Âmir (İbn Sa’d, *et-Tabakâtü’l-kübrâ*, IV, 380; İbn Ebî Şeybe, *Musannef*, IV, 538) ve Dahhâk’tan (İbn Sa’d, *et-Tabakâtü’l-kübrâ*, IV, 380), mürsel olarak İbn Cüreyc (Abdurrezzak, *Musannef*, VIII, 366) ve Katâde’den (İbn Sa’d, *et-Tabakâtü’l-kübrâ*, IV, 380) de nakledilmiştir.

[302] Bu konuda yapılmış olan bu tezi okumanızı tavsiye ederim.

(**YILMAZ Fatma** Peygamberimiz’in Şahıslara Özel Uygulamaları [Kitap]. - İstanbul : Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlahiyat Anabilim Dalı Hadis Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi 209961, 2006.)

GÜNÜMÜZ İNSANINDAKİ NARSİZM’DEN KULLUĞA

“Narsizm” karakter bozukluğu olanlarda aranılan dokuz özellik şunlardır:

1-Kibirlilik,

2-Muhteşemlik,

3-Tek birinin eşsizliğine inanma,

4-Güç ve başarıya odaklı olma,

5-Aşırı derecede beğenilme ihtiyacı,

6-Yetki verme yeteneği,

7-Empati yoksunluğu,

8-Kıskançlığa eğilimlilik,

9-Başkalarını sömürebilme yeteneği

Kliniksel teşhislere göre hasta sayılabilmek için bunlardan beşinin bir birey üzerinde tespit edilmiş olması gereklidir.

Siyasetçilerden tutunda tasavvufçulara, büyükten küçüğe kadar her kesimde fazlasıyla bu özelliklerin birçoğunu bulmada sıkıntı çekmediğimiz ortadadır. İnsanların bu vahim duruma, itilip itilmemesi yönünden baktığımızda önümüzde cevaplanması gereken sonsuz bir cevap yumağını da beraberinde çözmemiz gerekecektir.

İnsanın kişilik oluşumu esnasında, yükseliş arzusu ve hırsı yüzünden katlanmak zorunda olduğu imtihan ve sorulara yenilmemek istememesi, sonuçta bu uğurda kurban olacaklarını bilmelerine rağmen, birçoğunun da çokta başarılı olamadığı maalesef hep görülmüştür. Sürekli yenilgiyle sonuçlanan hayatında, birde başarısızlık ve ümit yoksunluğuna düşünce, peşinden gelen psikolojik travmalar ister istemez onu perişan ve bitkin hale dönüştürecektir. Birçok insan hayatındaki pek çok şeyde neye elini atmışsa hep kaybetmek durumunda kalmıştır. Bu yenilgiler karşısında bir şekilde toparlanmayı başarsa da, aslında her yenilgi onun mutsuzluğunu da bir o kadar artırmıştır. Düşünün biri size dese ki “dünya nimetleri ile insan elbette ki doyuma ulaşır ” asla inanmayın! En güzel dünya nimeti yok olmaktır. Çünkü dünya nimetinin en önemli özelliği fâniliktir. Yolu Allah Teâlâ’ya bir şekilde kavuşmuş olan biri için bile bir zaman sonra gelecektir ki O’na olan güvenini yaşadıkları yüzünden bir şeklide kaybedecektir. Bu ise onu yalnızlığa düşürür. Yalnızlığın verdiği acıyla da onu isyana sürükler. İsyan etmek istemesinin ardında yatan gerçek, Allah Teâlâ’ya çok güven duyması olmuştur. Hakikatte Allah Teâlâ’ya güven duymak mecburiyeti vardır. Fakat insanın Allah Teâlâ’yı tanımasında, iç dünyasında tam bir kesinlik bulamaz. Bu bulamayış onun iç kargaşasına düşmesine neden olacaktır. Kararan iç hayatında yaşadıkları yüzünden duygusuzlaşıp, inancını kaybetmek vb. ölümler yaşar. İçinden çıkılamaz bir kaosun son neticesinde ise soruları olur. Bu sorularına mantıklı cevap almak ister. Ancak ne var ki inancın çok yerinde mantık yok olmuştur.

Mesela der ki; “inananlar galip olacaktır.” Görür ki inananlar hep mağlup olmaktadır. Dua eder, duam kabul olacaktır. Bekler ki duası hemen de kabul olmamış veya gecikmiştir.

İşte sorgulayan insan kimliği; bu arzuları ve hedefi olan insan içindir. Pespaye yaşayan insan için bir sorgulaması yoktur. Hedefleri ve idealleri olan insanlar için ise sonucu olmayan işler başını sarmışsa nasıl cevap bulacaktır.

Bu soruların cevapları elbette ki pek zordur.

Bir şey vardır ki; bir yanda Allah Teâlâ, diğer yanda kuldur.

Kul ne yapabilir ki;

kul bu ya; her şeyi noksan.

Bizce cevabını vereceğimizin sorunun cevabı ancak şu oldu.

"Allah Teâlâ Rabb'dir. İnsan'da kuldur.

Kul sevmediği şeyleri, üzüldüğü şeyleri kendine nispet edip, sabretmekten başka çaresi de yoktur."

BÜYÜK SOVYET ANSİKLOPEDİSİ'NİN 1926 BASKISINDA ERMENİ MESELESİ MADDESİ

Ermeni Meselesi:

Doğu meselesinin bir parçası olarak Ermeni meselesine iki açıdan bakılabilir. Dış açıdan bakıldığında, büyük devletlerin Türkiye'de merkezkaç kuvvetleri destekleyerek Türkiye'nin zayıflatılması ve daha kolay sömürgeleştirilmesi görülür. Bu meselenin iç doğası ise, Ermeni ulusunun kendi kaderini, Ermeni burjuvazisinin önderliğinde ve buna bağlı olarak Ermeni burjuvazisinin gelişmesi yönünde tayin etmesidir.

Ermeni meselesi, Ermeni ulusunun başına, İstanbul'un mali aristokrasisinin geçmesinden sonra, 18. yüzyılda ortaya çıktı.

Bütün Anadolu'ya yayılmış olan Ermeni halkı, kendi ticaret burjuvazisini çok erken yaratmıştı. Bu ticaret burjuvazisinin, Türkiye'nin ekonomik hayatında rolü büyüktü. Örneğin hükümete, valilere vb. kredi verirdi.

Öte yandan bu burjuvazi, din adamlarının, kilisenin büyük nüfuzundan yararlanarak halkı yönetiyordu. 1453 yılında Osmanlıların İstanbul'u fethetmesinden sonra İstanbul Patrikliği kurulmuştu; Ermeni burjuvazisi, bu patrikliğin aracılığıyla halkı yönetiyordu. Ermeni Patrikliği nezdinde mali aristokrasinin ileri gelenlerinden bir meclis oluşturulmuştu. Halkı yöneten, esas olarak bu şûra idi.

Türkiye'de Ermeni burjuvazisinin gelişmesinde, Avrupa ve Amerika'da yaşayan Ermeni burjuvazisinin ilişkileri çok büyük rol oynuyordu. Şunu da kaydedelim ki, Türkiye'nin el sanatlarında Ermeni esnafı Rumlarla birlikte büyük rol oynuyorlardı. Ne var ki, Doğu Anadolu'da yaşayan Ermeni köylülerin siyasal ve ekonomik durumları çok kötüydü. Bu açıdan, Batı kapitalizminin Ortadoğu'da taarruza geçtiği anda, Batı ülkeleri kendi güvenlikleri için Türkiye'de köprü özelliği taşıyan Ermeni burjuvazisini kullanma yoluna gittiler, ancak bunda başarılı olamadılar. Çünkü Ermeni burjuvazisi Türkiye'nin iktidarına çok sıkı ekonomik ilişkilerle bağlıydı. Batı sermayesi kendisine dayanak olarak kiliseyi gördü. Ancak kiliseden de umulan destek alınamadı. Bundan sonra Batı sermayesi, ekonomik ilişkilerinde araç olarak Ermenilerin orta ticaret burjuvazisini yeğledi. Bu burjuvazi Batı'nın desteğiyle güçlendi ve Ermeni ulusal hareketinin gelişmesine büyük katkıda bulundu.

Bu ulusal hareket, özellikle Moskova ve Tiflis'te yaşayan Ermeni aydınlarından destek aldı. Bu kentler, 1870 yıllarında, Rus liberal hareketinin etkisi altında, Ermeni liberalizminin merkezi olmuşlardı. Ulusal bilinç yazılı ve sözlü olarak gelişiyordu. Ulusal bilinç ve militan milliyetçilik uyanıyordu. Hem Rusya'da, hem de Türkiye'de yaşayan Ermeniler arasında militan milliyetçilik ortaya çıkıyordu.

Ermeni orta burjuvazisi ilk adım olarak, kilisenin etkisini azaltmaya yönelmişti. Bu savaşta Ermeni orta burjuvazisi, kent esnafına dayanıyordu. Bu hareket, kilisenin laikleştirilmesine yönelmeye başlamıştı. Esas olarak İstanbul Patrikliği'ni hedef alıyordu ve bu savaştan galip çıktı. Orta burjuvazi, Meclis-i Ayan'da yer aldı. Meclis-i Ayan, maliye, adalet ve eğitim gibi geniş yetkilerle donatıldı.

Köylüler önceleri, bu milli hareketin dışında kalmıştı. Ağırlaşan vergi sistemi ve Kürtlerle bozulan ilişkileri nedeniyle Türkiye'de Ermeni köylülerinin durumu iyice kötüleşmişti. Ermeniler beş Doğu vilayetinde (Van, Erzurum, Bitlis, Harput, Sivas) azınlık durumundaydılar (yüzde 20'den 40'a kadar). Burada nüfusun çoğunu Kürtler oluşturuyordu. O dönemde

Kürtler aşiret halinde yaşıyor ve göçebe hayvancılık hayatı sürüyorlardı. 19. yüzyılın ikinci çeyreğinde hızlı nüfus artışı nedeniyle Kürtler, yerleşik hayata geçiyorlar ve topraksız oldukları için Ermeni köylülerini Doğu Anadolu'nun dağlık kısımlarından göçe zorluyor ve topraklarına el koyuyorlardı. Türk hükümeti, Kürt aşiretleri üzerindeki etkisini artırmak için bu sürece göz yumdu ve bu toprakları aşiret reislerinin mülkiyetine verdi. Yani Doğu Anadolu'da Kürt feodalitesinin gelişmesini sağladı. Bu süreçten sonra, Kürtler ile Ermeniler arasındaki kanlı kavgalar, kan davasına, katliamlara dönüştü.

Bu çelişkinin ikinci nedeni, Müslümanların, Ermeni kent burjuvazisini vahşi kapitalizmin temsilcisi (tefeciler) olarak görmeleriydi.

Ekonomik nedenlerle keskinleşen Ermeni meselesi, Rusya, İngiltere gibi "büyük devletlerin" müdahalesiyle iyice büyüdü. Rus ticaret-sanayi sermayesi, "Hıristiyanları Müslüman Türkiye'nin egemenliğinden kurtarma" sloganıyla Karadeniz'i ve Boğazları ele geçirmek istiyordu. Ermeni burjuvazisi bu sloganı ulusal-siyasal gelişimi için kullanıyor ve Rusya'ya yönelerek, Türkiye'deki Ermeniler arasında bu sloganla propaganda yapıyordu. Ermeni burjuvazisinin bu tutumu, Türk Hükümeti'nin 1877 savaşına kadar süren, hatta Ermenileri üst düzey devlet görevlerine getiren olumlu yaklaşımını tersine çevirdi. Bu ilişkiler, Rusya Ermenilerinin Kafkasya Büyük Valisi Mihail Nikolayeviç'e ve Patrik Nerses başta olmak üzere Türkiye Ermenilerinin Rusya'ya resmi destek başvurularından sonra keskinleşti. Rusya, bu başvuruları kullanarak, Ayastefanos Anlaşması'na 16. maddeyi koydurdu. Bu maddeye göre, Türkiye'nin Ermeni vilayetlerinde reformlara başlanmalıydı. Rusya'nın işgal ettiği Türk toprakları, bu reformlar bitinceye kadar Rusya ordusunun işgalinde kalacaktı.

Fakat Rusya'nın bu girişimine, Ortadoğu'daki esas rakibi olan İngiltere karşı çıkıyordu. İngiltere, Berlin Konferansı'nda Ayastefanos Antlaşması'nın 16. maddesinin yerine 61. maddeyi koydurdu. Bu maddeye göre, Türk hükümeti Ermeni vilayetlerinde istenen reformları yapacaktı. Ancak bu reformları, yalnız Rusya değil, Berlin Konferansı'na katılan altı büyük devlet de denetleyecekti.

Bu karar, Ermeni burjuvazisinin yüksek tabakalarında iyi karşılanmıştı. Zira, Ermeni devletinin yaratılmasında sadece Rusya değil, diğer büyük devletler de yardımcı olacaktı. İngiliz diplomasisi, Ermenilere denizden denize (Karadeniz'den Akdeniz'e) "Büyük Ermenistan" hayalini pompalıyordu. Ancak, yönelişinin değişmesi, Ermenileri dünya kamuoyundan tecrit etti. Ermeniler, Rusya ile ilişkilerini zayıflatmıştı. İngilizler ise, Rusya'nın Ermenileri Ortadoğu siyasetinde kullanmasını istemiyorlardı. İngilizlere, Türkiye'de kendi siyasetlerini uygulamak için, Ermeniler o kadar gerekli değildi. Asıl neden, Türkiye ile İngiltere arasında imzalanan gizli anlaşmalardı. Bu anlaşmalara göre, Türkiye'yi Rusya'dan korumak için İngiltere, Türkiye'den Kıbrıs'ı almıştı. Bu nedenlerle İngiltere, Çarlık Rusyası'nın Ermenilere verdiği desteği ortadan kaldırdıktan sonra Ermenileri desteklemekten vazgeçti ve onları büyük devletlerin oyunlarındaki rolünü anlayan Türk hükümetinin "himayesine" verdi. Ve Türkiye Ermenileri için en zor günler böyle başladı. Kürtler sürekli olarak Doğu Anadolu'da Ermenileri katletmeye başladılar. Özellikle bu kırım, 1890'lı yıllarda geniş çapta oldu.

"Büyük Ermenistan"ın temelini oluşturan köylülerin kırımından sonra, Ermeni burjuvazisi şansını büsbütün kaybetti ve silahlı terör eylemlerine başladı. Bu sırada Rusya'nın Transkafkasya bölgesinde Hınçak ve Taşnaksutyun milliyetçi partileri kuruldu. Bu partiler, Türkiye'ye propagandacılar ve ajitatörler (kışkırtıcılar) gönderiyorlardı. Gerilla grupları oluşturuyorlardı. Bunların esas amacı, Berlin Konferansı'nda kabul edilmiş olan 61. maddeye başlattıkları hareketle büyük devletlerin dikkatini çekmekti. Fakat bu maddeyi hem büyük

devletler, hem de Türkiye unutmuştu. Bu partilerin Batı Avrupa'daki yurtdışı komiteleri de aynı yönde çalışıyorlardı. 1890'lı yılların sonunda Hınçak Partisi sahneden çekiliyor ve Ermenilerin tek partisi Taşnaksutyun oluyordu. (…)

İngiltere'nin Ermenilere "bir dakikalık yakınlığı" da hemen geçmişti, bunun yanı sıra İngiltere, "herhangi bir devletin tek başına hareket etmesine tahammül edemeyeceğini" ilan eden Rusya'ya bağlı durumdaydı. Rusya'ya gelince, o, bu devirde Transkafkasya'yı Ruslaştırma politikasını uygulamaktaydı ve açıkça "Asya'da Ermenilere imtiyazlar sağlayan bölgeler oluşturma" amacına karşıydı. Çarlık Rusyası yardımıyla bağımsızlığına kavuşan, ancak ona bağımlı kalmak istemeyen Bulgaristan örneğinde olduğu gibi, Çarlık diplomasisi Prens Lobanov-Rostovski[303] aracılığıyla "yeni bir Bulgaristan" kurulmasına izin vermeyeceğini açıkladı. Bağdat demiryolu ihalelerini kazanmakla meşgul olan Almanya ise Ermenilere yapılan zulmü protesto etmemekle yetinmedi, İmparartor 2. Vilhelm'in deyimiyle "isyankâr vatandaşlara" karşı Abdülhamit'in politikasını açıkça destekledi.

1890 yılından sonra Ermeni şoven burjuvazisi kendisini mahvolma noktasına getirdi ve onun siyasal kanadı olan Taşnaksutyun Partisi, politikasını değiştirmek zorunda kaldı. Taşnaksutyun Partisi, Osmanlılara muhalif olan partilerle işbirliği yapmaya, Osmanlı'nın içindeki devrimci hareketlere katılmaya başladı. 1907'de Taşnakların girişimiyle Osmanlı İmparatorluğu'nda yaşayan bütün muhalif partiler, Paris'te kongre yaptılar ve bu kongrede devleti devirme planı kabul edildi.

1908'de devrim oldu, fakat Taşnakların beklentileri gerçekleşmedi, Ermenilerin durumu hiç değişmedi. Ermeni siyasal çevreleri yeniden yön değiştirerek, tekrar ilk yöneldikleri Rusya'ya döndüler. Bu defa çarlık hükümeti, onlara sıcak bakıyordu; çünkü dünya savaşı kaçınılmaz hale gelirken, Milyukov'un[304] dediği gibi, "Rusya ve Türkiye arasında yaşayan" Ermeniler büyük siyasi önem kazanmaktaydı. 1913'te Rus diplomatları, örgütlü Ermeni burjuvazisiyle anlaşma yaparak, Türkiye'den Doğu vilayetlerinde reform yapmalarını talep ettiler. 1914'ün 26 Ocak'ında Almanya'nın desteklediği Türkiye, uzun tartışmalardan sonra reform anlaşmalarını imzalamak zorunda kaldı. Bu reformlara göre Ermeniler geniş bir özgürlüğe kavuşuyor, özellikle yönetimde, dilde, askere alınmada ve diğer alanlardaki reformların, büyük devletlerin, özellikle Rusya'nın kontrolü altında yapılması öngörülüyordu.

Rusya'nın meseleye karışması, Birinci Dünya Savaşı'nın başlaması nedeniyle Ermenilerin durumunu daha da zorlaştırdı. Oysa Ermeniler, "Büyük Ermenistan" sloganını unutmamışlardı. Ve Türk ordusundan kaçan askerlerden gönüllü çeteler kurmaya başlamışlardı. Türk hükümeti buna cevaben sert önlemlerle karşılık verdi. Bu eylem güvenini yitirmiş olan Ermeni halkını Mezopotamya'daki savaşın yaşandığı bölgelere göç ettirme şeklinde gerçekleştirildi.

Bu savaş nedeniyle Ermeni ulusu, Doğu Anadolu'yu terk etmek zorunda kaldı. Bu savaşta 300 bin kişi öldürüldü. 300 bin kişi Mezopotamya yollarında öldü, 200 bin kişi Rusya'ya kaçtı, 400 bin kişi ise İslamı kabul etti. Böylece Türkiye Ermenistanı Ermenisiz kaldı. Rusya'da 1917 Şubat Devrimi, Ermeni meselesinde yeni bir sayfa açtı. Yıl boyunca Transkafkasya, Rusya ile ilişki kuruyor ve Petrograd'tan yönetiliyordu. Oysa bununla birlikte Transkafkasya'da milli burjuva partileri iyice gelişiyordu (Gürcü Menşevikler, Musavatçılar ve Taşnaklar).

1917'nin yazında Tiflis'te yapılan Köylü Kurultayı'nda Ermenilere karşı Gürcü- Müslüman bloğu kurulmuştu. 1917'nin Ekimi'nde Taşnakların yönetimi altında Ermeni Milli Kongresi yapılmıştı. Bu kongrede Ermenistan ile Rusya arasındaki ilişkiler ele alınmış, Birinci Dünya

[303] 19. yüzyılın sonunda iç ve dışişleri bakanlığı da yapmış olan Rus devlet adamı.
[304] Rus dışişleri bakanı.

Savaşı'nda Rusya tarafından işgal edilmiş Doğu Anadolu'daki Türkiye topraklarının Rusya'nın elinde kalması talep edilmişti. Aynı kongrede Ermeni Milli Merkezi ve 15 kişiden oluşan Milli Şûra kurulmuş ve bu şûranın merkezi Tiflis kentine taşınmıştı.

1917 Ekim Devrimi'nden sonra üç cumhuriyeti birleştiren Transkafkasya Birliği kuruldu. Yeniden Ermeni-Türk çatışmaları başladı. Bu çatışmaların sonunda, Transkafkasya Birliği dağılıp üç cumhuriyetin ortaya çıkmasından sonra, Ermenistan, İstanbul Anlaşması'nın ardından, 1918 yılının Haziran ayında Türkiye'nin bütün taleplerini kabul etmişti. Ermenistan arazisi Erivan ve Eçmiadzin'den oluşan iki ilçeyi kapsıyordu. Bu ilçelerde toplam 400 bin kişi yaşıyordu. Birinci Dünya Savaşı'nın sonuçları Ermeni burjuvazisi için yeni ve geniş olanaklar yarattı. Ermeniler, o sırada galip devletlere "lazımdı": Birincisi; 147 Kilikya'da Türkiye'ye karşı, ikincisi; Transkafkasya'da Sovyet Rusya'ya karşı. Ermeni meselesi, böylece yeni ve daha büyük önem taşımaya başladı. Bundan dolayı "galip devletler" kendi "Ermeni üslerini" en tehlikeli saydıkları Sovyetler'e karşı donattılar.

Taşnakların Ermeni Cumhuriyeti, Türkiye ve Rusya'dan, Kars ilini ve 18. yüzyılda Erivan kazasından gasp olunmuş toprakları ve diğer yerleri Ermenistan'a kattı. Ermenistan'ın nüfusu 1 milyon 590 bine yükseldi (795 bini Ermeni, 575 bini Müslüman, 140 bini diğerleri). Fakat Ermeniler bu toprakları yeterli görmediler ve Gürcistan'dan Ahikelek ve Borçalı'yı, Azerbaycan'dan Karabağ, Nahçıvan ve Gence ilçesinin güney bölgesini talep ettiler. Ermeniler, İngilizler'in Transkafkasya'yı işgali sırasında bu toprakları zorla almak istedi. Bu olay, Gürcistan'la (5 Aralık 1918) ve özellikle Azerbaycan'la uzun ve kanlı savaşlara yol açtı. Sonuçta bu bölgenin nüfusu yüzde 10-30 arası azaldı. Bazı yerleşim yerleri savaş nedeniyle ortadan kalktı. (…)

Bununla birlikte Ermenistan Cumhuriyeti, Türkiye sınırında (Oltu- Sarıkamış bölgesinde) Kürtlerin saldırılarına da uğruyordu. İngiliz işgalciler, Ermenilere pek fazla destek vermiyorlardı. O zaman İngilizler bütün gücünü Sovyet Rusya'ya karşı kullanıyor ve Beyaz Rus ordusunu destekliyorlardı. Öte yandan, Taşnaklar da Sovyet Rusya'ya karşı Denikin'in Beyaz ordusunu destekliyorlardı. Bir Ermeni politikacısı, Ermenistan Cumhuriyeti'nin Denikin'in Beyaz ordusunun 7. Piyade Kolordusu olduğunu söylemiştir.

1919'da İngiltere ile İran'ın anlaşmasından ve İstanbul'un işgalinden sonra (16 Mart 1920), Ortadoğu'da İngilizlerin durumu daha da sağlamlaştı. İngilizler Ermenilere karşı daha soğuk ve mesafeli oldular. 1920 yılı Nisan Mayıs aylarındaki San Remo Konferansı'nda, Ermeni meselesi Batı Avrupa emperyalistlerinden, ABD emperyalistlerine verildi. Cemiyeti Akvam'ın Yüksek Konseyi "Ermenistan yardımsız ayakta duramaz" kararı aldı. Başkan Wilson, Cemiyeti Akvam'da alınan karara göre, yeni Ermenistan'ın sınırlarını belirledi. Wilson'un kararına göre, Erzurum ve Trabzon'un büyük bir bölümü, Bitlis ve Van'ın tamamı Ermenistan'a verilmişti. Ermenistan'ın toplam alanı 30 bin mil kare, deniz kıyısının uzunluğu 150 mil idi. Fakat Amerikan politikacıları başkanlarına göre daha uyanık çıktılar; Ermeni mandasının kaça mal olacağının aritmetik hesabını yaparak, ve aslen Avrupa menşeli olan "Ermeni meselesine" Amerikan sermayesi için gereksiz bularak senatoda oy çoğunluğuyla bu mandayı geri çevirdiler. Böylece Taşnakların Ermenistan Cumhuriyeti sahipsiz kalmış oldu. Batılı emperyalistler bitkin ve tahrip edilmiş Ermenistan'ı bir kez daha kendi kaderine terk ettiler.

Aynısını 1919'da Kilikya'yı işgal eden Fransızlar Ermenilere yaptılar. Bu verimli bölge, 11.-14. yüzyıllar arasında küçük Ermeni krallığı olduğu için ahalisinin yüzde 33'ü Ermenilerden ibaretti ve 1915 yılı baskılarından sonra buraya çok sayıda mülteci gelmişti. Türk milliyetçileri

Fransızlara karşı askeri harekât başlattıkları zaman Fransızlar, Ermenileri himayelerine alıp bağımsız devlet kuracaklarını vaat ederek ayaklanan Müslüman ahaliye karşı verilen cezaları uygulamakla görevlendirilmişlerdi. 1920'de Ankara hükümeti Kilikya'ya muntazam askeri kuvvet yolladılar. Bunlar Fransızları deniz kenarında sıkıştırdılar, bazı Ermeni köylerine saldırdılar. 16 bine yakın insan öldü. Çaresiz kalan Ermeni halkı Fransa himayesinde bağımsız bir cumhuriyet ilan etti. Hükümet organlarını ve 10 bin kişilik "Ermeni milis gücünü" kurdular.

Bazen başarılı, bazen de başarısız olan mücadeleden sonra Fransızlar yine, bu defa kesin, deniz kenarına çekildiler ve Türkiye'yle barış imzalamak istediklerini bildirdiler. Kadere bırakılan Ermeniler kaleleri Haçin ve Zeytin'de Türklerce kuşatıldılar ve güçlü direnişten sonra imha edildiler. Ölü sayısı yaklaşık 20 bindir. 1921'de Fransa Türkiye'yle barış anlaşması imzalayıp Kilikya'dan vazgeçti. (…)

Böylece iki "Ermeni üssü"nden biri yok edilmiş oldu. Ermeni meselesi, Transkafkasya'da odaklandı ki, burada bütün "yüce Ermeni" umutlarının boşa gitmesine rağmen, Taşnaklarca saldırgan milliyetçilik politikası yürütülüyordu. Onların durumu, Ermenistan'ın kuzeyde Sovyet Rusya'yla komşu olmasından dolayı tehlikeli olmaya başlamıştı. Taşnakların terörist rejiminden, kıyım ve savaşlardan yorulan, kronik açlık ve yoksulluk içinde olan halk kitleleri kendiliğinden Sovyet iktidarına eğilim gösteriyorlardı. Bakû'de Sovyetlerin iktidara gelmesinden üç gün sonra Ermenistan'ın birkaç yerinde (Aleksandrapol'de **(Gümrü)** birkaç saatliğine Sovyet iktidarı hüküm sürmüştür.) patlak verdi; bunlar Taşnaklarca acımasız şekilde bastırıldı. Öte yandan 1920'den beri Ankara hükümeti ile Sovyet Rusya arasındaki dostane ilişkiler Taşnaklarca bozulmaya çalışıldı; Taşnaklar iki devlet arasındaki stratejik noktalarda ikisine de düşman olarak duruyordu. Taşnaklar, Ankara hükümetinin batıdaki Yunan-İngiliz cephesindeki meşguliyetinden yararlanıp Türkiye sınırını güvenli hale getirmek istediler. Çünkü Sovyet Rusya hiç de saldırgan bir politika izlemiyordu. Sovyet Federasyonu'na girme eğiliminde olan Karabağ ve Nahcivan gibi bölgelerin bu kararına Taşnaklar itiraz etmedi; ancak bu bölgelerde gerilla harekâtı başlatılması konusunda Taşnak komutanlar gizli karar aldılar. Bu harekâtlar, Eylül 1920'de başladı. İngilizlerden silah alan Taşnaklar, bütün Kars ve Erivan'da Müslüman ahaliye toplu kıyım yaptılar. Şuragel, Şarur-Daralagöz, Kağızman, Surmanlı, Karakurt, Sarıkamış bölgelerinin külünü göğe savurdular. Böylece "cephe gerisinde güvenliği sağlamış" oldular. Maki serdarından destek sözü alıp Oltu ve Kağızman'a taarruz başlattılar.

Türkler doğu ordusunun (komutanları Karabekir ve Kamil Paşalar) karşı hücumuyla cevap verdiler. Erivan hükümetinin askeri kuvvetleri bozguna uğratılmıştı; Türkler, Aleksandropol'ü ele geçirdiler; Ermeni hükümetine inanılmaz derecedeki ağır şartları kabul ettirerek barış antlaşması imzalattılar. Ermenistan Türklerin elindeki toprakların hepsini kaybettiler. Üstelik 8 top, 8 makineli tüfekli 1500 kişilik ordudan daha büyük orduya sahip olma hakkından mahrum oldular. Ermenistan halkı bu barış antlaşmasına Taşnak iktidarını yıkarak ve yerine Sovyet iktidarını getirerek cevap verdi (Aralık1920). 1921 Rus-Türk Antlaşması, Gümrü Barış Antlaşması'nı iptal etti ve Ermenistan'ın Türkiye'yle olan şimdiki sınırlarını belirledi.

Bu andan itibaren, yani Ermeni halkının yeni bir devlet yaşamına başlamasıyla Ermeni meselesi bertaraf edildi denebilir. **Batı Avrupa emperyalizmi, Ermenistan sovyetleştikten sonra da; Lozan Konferansı sırasında Ermeni meselesini kaşımaya başladı: "Ermeni yurdu" kurma tasarısı ileri sürüldü, İstanbul'da Milletler Cemiyeti'nin himayesinde olacak "milli azınlıkları koruma komitesi" oluşturulması istendi. Ancak bütün bunlar Türk heyetini Musul sorununda taviz vermeye zorlamak için yapıldığından; söz konusu tasarı kendiliğinden çözüldü. Çünkü gereken ödün verilmişti. (…)**

(**Bolşaya Sovyetskaya Entsiklopediya**, c.3, Moskva, Aktsionernoe Obşestvo "Sovyetskaya Entsiklopediya", 1926, s.434 vd.) 150

EK 2 BÜYÜK SOVYET ANSİKLOPEDİSİ'NİN 1926 BASKISINDA TAŞNAKSUTYUN MADDESİ

Taşnaksutyun: 19. Yüzyılın 90'lı yıllarından başlayarak Transkafkasya'da faaliyet gösteren milliyetçi Ermeni partisi. Resmi adı "Devrimci Ermeni Partisi Taşnaksutyun (ARPD)"dur. Taşnaksutyun, Ermeni milletinin tümünü temsil ediyor gibi gözüküp, esas olarak, Ermeni ticaret burjuvazisinin ekonomik arzularını yansıttı, bağımsızlık kazanmak için savaştı. Taşnaksutyun'un Ermenistan'ın milli bağımsızlık mücadelesi temelinde ortaya çıkması, Ermeni küçük burjuvazisinin sözcülüğünü üstlenme imkânını da verdi. 1903'e kadar parti hemen hemen sadece Türkiye'de faaliyet gösteriyordu.

Temel görevi, Ermeni milletini Türk boyunduruğundan kurtarmak ve Ermenilerin nüfusun hemen hemen yarısını oluşturduğu Türkiye'nin doğu bölgelerinde ilk etapta özerklik alıp daha sonra devlet kurmaktı. Sonuç olarak da Türkiye Ermenistanı'na Transkafkasya Ermenistanı'nı katmayı ve böylece birleşik Ermeni devletini kurmayı tasarlıyorlardı. Taşnaksutyun'un 1894'te kabul edilen ilk programı, bayağı bir Marksizmin, liberalizmin, halkçılığın ve küçük burjuva milliyetçiliğinin bir karışımı olarak kendini gösterir. Programın merkezinde Türkiye Ermenistanı'nın "kurtuluşu" fikri bulunmaktadır; Taşnaksutyun, bunu gerçekleştirmek için, onlara göre Ermeni meselesinin çözümüne etki edebilecek bütün güçlere dayanmaya çalışmıştır. Taşnaklar, mücadelelerinde şu güçlerden destek almaya çabalamıştır: 1. Avrupa diplomasisi; öncelikle İngiliz ve Rus diplomasisi, 2. Avrupa devrimci ve sosyalist hareketi, 3. Rus devrimci hareketi, 4. Türk muhalif ve devrimci hareketi. Bir taraftan İngiltere, Rusya, Fransa, Türkiye vb. hükümetlerinin ajanları ile yapılan gizli görüşmeleri, bağlantıları ve anlaşmaları, diğer taraftan Avrupa ve Rusya'daki devrimci ve sosyalist partilerle ilişkileri, Rusya, Türkiye ve İran'daki devrimci hareketlere ve hatta 1907'de II. Enternasyonal'e katılmaları, Taşnaksutyun'un çelişkili politikalarıdır.

Taşnaksutyun, Ermeni meselesinin çözümünde, kapitalist Avrupa "kamuoyunu" kazanmanın, Ermenilerin kendi hareketlerini "yaratmalarından" daha çabuk sonuç vereceği hesabıyla yola çıktı. Taşnaksutyun, 1894-96 yıllarında diğer milliyetçi parti Hınçak ile birlikte Türk hükümetine karşı gerilla savaşına başladı. 1896'da İstanbul'daki Osmanlı Bankası'nı protesto amacıyla işgal ettiler. Türk polisi teröristleri tutukladı, ancak Rus Konsolosluğu'nun başını çektiği diplomatik çevrelerin meseleye müdahale etmesiyle, Taşnaklar sınır dışı edildi. Gerilla savaşı, Avrupa "kamuoyunun" ilgisini etkili bir şekilde Taşnakların üstüne çekti.

Diplomatlar, Türkiye hükümetine birçok kez baskı yaptılar, ancak Ermeni meselesinin olduğu bölgelerde reform yapılacağı sözü verilirken, aynı zamanda Türkiye Ermenistanı'ndaki on binlerce barışçı köylü yok edildi. Sultan iktidarı için Taşnakların maceracı politikası, kolay bahanelerle Ermeni milletini yok etme savaşının uygun bahanesiydi, ancak bu savaş tabii ki Türk despotizminin özünü anlatmaktadır. Ermenilerin sürülmesi, Taşnak gerilla hareketi olmadan da olabilirdi. Kuşkusuz, Avrupa diplomasisi, Türkiye hükümetine bir şantaj ve baskı yöntemi olarak Ermeni meselesinden yararlanmaya hazırdı, ancak Ermeni meselesinin çözümüyle ve bir Ermeni devletinin kurulmasıyla hiç de ciddi bir biçimde ilgilenmiyorlardı. Özellikle Rusya, bu fikirden uzaktı. Ermeni hareketi Çarlık açısından, Türkiye'yi zayıf bırakmak, İstanbul'u, Boğazları ve Ermenistan'ın kendisini ondan koparmak bağlamında önemli olabilirdi. Taşnaksutyun politikaları Çarlık tarafından bu şekilde kabul edilebilirdi, ancak "büyük bağımsız" Ermenistan planı hiçbir zaman kabul edilemeyecek bir konuydu. Çarlık, onları "Ermeni ayrımcılığı" olarak telakki etti ve buna karşı da kararlı bir şekilde savaştı. Hatta 80'li yılların

ortalarında Çarlık hükümeti, Transkafkasya Ermenistanı'nda, Ermeni okullarına, hayırsever aydınlanmacı örgütlere karşı eylemlere başladı. 90'lı yıllarda yüzlerce Ermeni okulu, yüksek kültür kurumları kapatıldı, Ermeni kiliselerinin menkul ve gayrimenkul malvarlıklarına el koyuldu. Hükümet, 1903 Haziranı'nda ayrıca bir uygun kanun bile hazırladı. Bu kanun, Ermeni "kurtuluş" hareketinin temel maddi bazda bile bir araya gelmesini engelliyordu.

O zaman Taşnaksutyun, Çar hükümetine muhalif konuma geldi ve zaman zaman hareketinin merkezini Türkiye'den Transkafkasya'ya kaydırdı. Rusya'da o sıralarda Ermeni milli politikasına geniş bir perspektif açmış olan güçlü bir kurtuluş hareketi başladı. Bunun üzerine Taşnaksutyun, "sola" çark etti ve demokratik devrim bayrağı altında toplanmaya çalıştı. ARPD, 1904 program taslağında şöyle diyordu: "Çoğunlukta olan emekçilerin hakları savunulacak, onlar sosyalist ideallerin ruhuyla yetiştirilecek ve büyük politik ve sosyal mücadeleye hazır duruma getirilecek. Kırsalda ..., toprak sahipleri ve tefecilere karşı; topraksız, az topraklı köylülerin bayrakları altında toplanılacak, kitlelere kamu ekonomisi fikri yerleştirilecek, kamusal üretim ve tüketim aşılanarak geleceğin sosyalist sisteminin ilk adımları atılacak." Taşnaksutyun, kendisine dayanak olarak "az topraklı köylü ve köylü, başta toprak sahibi, küçük zanaatkâr, fabrika işçisi, toprak sahibi çeşitli ekonomik sınıfları" aldığını düşünüyordu. Taşnaksutyun'un bu parti program taslağı, temel bölümlerde Eserlerin [305]programının kopyasıydı.

1902'de Taşnaksutyun'dan bir grup çıkmış, "Ermeni Sosyal Demokratlar Birliği"ni kurmuşlar, sonra ise RSDİP'e[306] katılmışlardı. 1905 devrimi arifesinde Taşnaksutyun'dan oldukça önemli bir grup, "Eski Taşnaksutyun" adıyla kopmuşlardı. Bu grup, Taşnaksutyun'un "sosyalist" programına karşıydı ve Parti'nin görevinin kesin olarak Türkiye Ermenistanı'nın "kurtuluşu"yla sınırlandırılmasını savunuyordu.

1905-1907 Devrimi'nde Taşnaksutyun, Çar'a karşı ve Ermeni olmayan milletlere, öncelikle de Müslümanlara karşı savaştılar. Son zamanlarda, kitlenin dikkatini toprak köleliği ve otokrasi artıklarını ortadan kaldırmak olan ortak sınıf görevinden, devrim görevinden, milletlerarası kavgaya çevirmekle canla başla uğraşan Çarlığın eline düştüler. Taşnaklar çarizme karşı mücadelede kitlelere önderlik eden bir parti niteliğinde değil, terörist–komplocu bir grup niteliğindeydi. Taşnaklar, Rus Eserlerini taklit ettiler ve oldukça geniş ölçülerde, Çar hükümetinin küçük ajanlarına karşı bireysel terör pratiği içindeydiler. Taşnaklar, bu hedef için savaş birlikleri ("zinvorov") kurmak gerektiğini anladılar. 1907 yılında Stuttgart Sosyalist Kongresi'ne sundukları raporda Taşnaklar, terörist eylemleri liste halinde sundular. Ancak terörizm, Taşnakları rahatsız etmiyordu. Bütün bu olaylar dizisi şuna yol açtı: Taşnaklar, gizli anlaşmalara giriyorlar, hükümet ajanlarıyla Türklere karşı savaşlarında işbirliği yapıyorlardı. Aynı şekilde diğer taraftan da Türk toprak ağaları, Türklerin çoğunlukta olduğu bölgelerde Ermenilere karşı mücadelelerinde Çar hükümetinin ajanlarının desteğine dayanıyordu. Bakû ve Tiflis'teki Ermeni işçi kesimi, küçük burjuva milliyetçiliği hâlâ iktidardayken, diğer milletlerin proletaryası ile Ermeni proletaryasını karşı karşıya getiren ve onların çıkarlarını Ermeni burjuvazisinin çıkarlarıyla birleştiren Taşnaksutyun tarafına geçti. Taşnaksutyun'un siyasal mücadele ve sendikal mücadele çizgileri ise milli ayrıcalık izleyen bir çizgiydi. Taşnaksutyun, milli sendika ve kooperatifleri kurdu ve ortak işçi cephesini dağıttı. İşçiler, Rus ve Türk burjuvazisine karşı iktisadi mücadele verdiklerinde Taşnaksutyun, seve seve buna katıldı, ancak proletarya, Ermeni kapitalistlerine karşı mücadele yürüttüğünde, Taşnaksutyun doğrudan grev kırıcı rolünü üstlendi. II. Enternasyonal'in bu partiyi saflarına alması, Taşnakların

305 Rusya'da Sosyalist Devrimciler olarak adlandırılan siyasi akım.
306 Rusya Sosyal Demokrat İşçi Partisi.

"sosyalistliğinin" değil, Enternasyonal'de sosyalizmin doğru kavranmadığının bir kanıtıdır.

Taşnaklar, Enternasyonal'e 1905-1907 devrimci hareketinin etkisi altında katıldılar. Taşnakların 1907'deki kongresinde halkçı karakteri öncesine göre daha keskin olan "sosyalist" program resmen kabul edildi. Programda, "toprak reformu, sanayinin gelişmesinden daha başka bir karakter taşıyor. Burada toprağın yoğunlaşması hedeflenmiyor. Ancak kapitalizmin olumsuz etkisi, köyde emekçilerin kaderinde görülüyor" deniyordu. Sosyalizm mücadelesini, programa göre, şimdi "yeni üçlü birlik, emekçi köylü, sanayi işçisi, devrimci aydınlar" yönetiyordu. Taşnaksutyun kendi taleplerini, programında birbirinden bağımsız Türkiye Ermenistanı ve Transkafkasya Ermenistanı olarak formüle etti. Programda Türkiye Ermenistanı için şu talep vardı: "Politik ve ekonomik özgürlük, bölgesel özerklik ve Türkiye'yle federal temelde ilişki". Transkafkasya içinse temel istek şöyleydi: "Transkafkasya'da federatif Rusya cumhuriyetinin bir parçası olarak demokratik bir cumhuriyet".

İlk devlet Duması'nı Taşnaklar boykot ettiler. İkinci Duma'ya Eser fraksiyonuyla birlikte girdiler.

Toprak ağalarının gericiliği üstün gelince, Taşnaksutyun "sol" programına rağmen, Türkiye'de Ermeni meselesinin çözümü açısından eski, devrim öncesi yola, Rusya-Avrupa diplomasisinin yardımına başvurma yoluna, döndü. Taşnaksutyun, 1912'de Türkiye Ermenistanı'nda yaşayan Ermeni halkını uzun kolları altına alma çağrısıyla Çarlık hükümetine başvurdular. Öyle ki, Taşnakların bazı yardımlarıyla iktidara gelen Jön Türkler, Ermeni meselesinde sultanın yağma ve gerici politikasını sürdürdü. Taşnaksutyun'un temsilcileri, İstanbul'daki Çarlık büyükelçisi Girs ile doğrudan görüşmelere başladılar ve Avrupa'da büyük bir kampanya yürüttüler. Bu kampanyanın Çarlık politikasının çıkarlarıyla örtüştüğü gözükmektedir.

Ancak emperyalist savaş, bu planların gerçekleşmesini aksattı. Türk– Alman bloğunun savaşı kazanması durumunda hiçbir şekilde özerklik alamayacaklarından korkarak, Taşnaklar, kesin olarak İtilaf Devletleri'nin yanında yer aldılar. Türkiye savaşa girdiğinde, Taşnaklar tarafından yönetilen Ermeni milli bürosu, 2. Nikolay'a uşaklık bildirisiyle başvurdu. Bildiride şunlar yazılıydı: "Yeni şanlı Rus silahı olmak ve Rusya'nın Doğu'daki tarihsel görevini yerine getirmek vatan borcumuz olmaktadır. Kalbimiz bu istekle yanmaktadır. Rus bayrağı, İstanbul ve Çanakkale boğazlarında özgürce dalgalanacaktır. Sizin iradeniz, yüce devletiniz Türkiye boyunduruğu altındaki halklara özgürlük verecektir." Taşnakların oluşturduğu gönüllü birlikler, Türkiye cephesinde Rus ordusuna öncü oldu.

Şubat Devrimi, Taşnakların, Rusların yardımıyla hedeflerine ulaşma umutlarını güçlendirdi. Taşnaklar, hesaplarını Rusya'nın Türkiye'nin içişlerine karışmasına göre yaptılar, Rus büyük devletçiliğinin azılı taraftarı ve "anarşi" karşıtı oldular, sadece Bolşevizme karşı değil, aynı zamanda ezilen milletlerin kurtuluş hareketlerine karşı da mücadele ettiler. Ekim Devrimi'nden sonra Taşnakların durumu radikal bir biçimde değişti. Onlar, birleşik burjuva Rusyası taraftarı, sosyalist Rusya karşıtı oldular. Onun için devletin birliğini savunanlar bir anda ayrılıkçılığı azılı bir şekilde savunur oldular. Üçlü blok partiler, Gürcü Menşevikler, Ermeni Taşnaklar, Türk Müsavatçılar Bolşevik Rusya'ya karşı Transkafkasya birliğini oluşturdular. Ancak Transkafkasya, egemenliğini ilan etmemiş bir devletti. Sovyet iktidarının kısa süreli olmadığı açıklığa kavuştuktan sonra Menşevik, Taşnak, Musavatçı bloğu, Transkafkasya'nın Rusya'dan ayrıldığını bildiren bir bildirge yayınladı. Rusya'nın "demokratik" desteğinden yoksun kalınca Transkafkasya'nın kaderini tayin edecek yeni destekler aramaya koyuldular. Gürcü Menşevikler, Alman ordusunu yardıma çağırdılar. Musavatçılar, kurtuluşu Türkiye'de aradılar.

Taşnaklar, önceden Ermeni meselesinin çözümünü isteyen İtilaf Devletleri'nin zaferine bel bağladı. 1918 Temmuzunda Taşnaklar, Bakû sovyetinde, Sovyet iktidarının ortadan kaldırılması ve İran'dan İngiliz birliklerinin komutanı General Dinstervil'in çağrılması kararını aldı. Taşnak, Eser ve Menşevik bloğu sovyetlerde çoğunluğu ele geçirdiler. Transkafkasya'da Sovyet iktidarı tasfiye edildi. Bakû proletaryasının önderleri Şaumyan, Caparidze vd. Hazar steplerinde haince öldürüldüler. Alman–Türk bloğunun çökmesinden sonra İngilizler, bütün Transkafkasya'yı işgal ettiler. Menşeviklerin, Taşnakların ve Musavatçıların "bağımsız" hükümetleri, İngiliz emperyalizminin diktatörlüğüne itaat ettiler. Taşnaklar, "büyük Ermenistan" sloganını savunmaya devam ettiler ve bu "bağımsız" devleti manda altına girmek için Amerika'ya sundular. Başkan Wilson, bu teklifi kabul etti, ancak Amerika senatosu, Taşnakları oldukça üzerek mandayı reddetti. Bununla birlikte Taşnaksutyun "Birleşik Rusya" umutlarından da vazgeçmedi; Denikin ile 1919 yılında gizli askeri birlik anlaşması imzaladılar. Kemalist hareket, Taşnak planlarına büyük tehdit oluşturuyordu. Kemalistler, Ermeni meselesinde özde sultanın ve Jön Türklerin politikasını devam ettiriyordu. Taşnak hükümeti ise somut olarak İtilaf desteğiyle Kemalistlere karşı politika yürütüyordu. 1920 sonbaharında Taşnaklar, Ermeni–Türk savaşı çıkardılar. Taşnaklar, savaşın sonunda tamamen bozguna uğradılar. Bu andan itibaren 154 Taşnakizm tamamen bitmiş sayılabilirdi. Ermenistan'da halk kitleleri uzun yıllar Taşnakların yanındaydı, 1919'da Taşnaklara parlamento seçimlerinde yüzde 90 oy verdiler. 1920'ye gelindiğinde, Taşnakların politik etkisinden kurtulmaya başlamışlardı. 1920 Mayısında, işçiler ve askerler, Aleksandropol'de Taşnaklara karşı ayaklandılar. Taşnaklar, yüce emeğin karşısında boğuldular.

1 Aralık 1920'de Ermenistan'da Sovyet iktidarı kuruldu. 1921 Şubatında Taşnaklar, iktidarı ele geçirebilmek için son bir girişimde bulunarak ayaklandılar. Bu girişim çöküşle sonuçlandı. Taşnaklar, bundan sonraki çalışmalarına yurtdışında devam ettiler. Emperyalizmin ajanı oldular ve onların yardımıyla Bolşevizmi yıkmaya ve "bağımsız" Ermenistan'ı yeniden kurmaya çalıştılar. Son zamanlarda Taşnaklar, Bolşevizme ve Pantürkizm'e karşı maceracı bir düşünce sıfatında, Kürtlerin ve hatta Gürcülerin de içinde bulunduğu İran'ın hegemonyası altında Paniran birliğini savunuyorlar.

Taşnaksutyun, kendi içinde sürekli olarak bölünüp, parçalandı. 1905'ten sonra partide güçlü bir sol kanat oluştu. Bu kanat, küçük burjuva "sosyalizmi"ne ve aşırı milliyetçi politikalara karşı muhalefet yaptı. Partideki "sol" muhalefet, emperyalist savaş döneminde var oldu. Bu gruplar, Şubat Devrimi'nden sonra, "Sol Taşnaklar" adlı örgütte birleşti.

1922-23'te Taşnak mülteciler arasında, Kaçaznuni ve diğerlerinin önderliğinde bir tasfiye akımı meydana geldi. Bu hareket, Ermeni çevrelerinde Bolşevizme dönüşümün bir göstergesiydi. Ermenistan'da sosyalizmin kuruluşunda kapitalizmin kökü kazındı ve Taşnakizme ölümcül darbe vuruldu. (**Bolşaya Sovyetskaya Entsiklopediya**, c.20, Moskva, Aktsionernoe Obşestvo "Sovyetskaya Entsiklopediya", 1926, s.526 vd.)

TEZİ İNDİR

Kaynakça

PERİNÇEK Mehmet Bora Sovyet Arşiv Belgeleri Işığında Türk-Ermeni İlişkileri (1915-1923) [Kitap]. - İstanbul : İstanbul Üniversitesi Atatürk İlkeleri Ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk İlkeleri Ve İnkılâp Tarihi Anabilim Dalı 206531 Yüksek Lisans Tezi , 2007 .

SEMBOLLERİN AZİZLİĞİ

Sembol (Simge) kelimesi, insanlık tarihi kadar eski bir kelimedir. Bunun nedeni, ilk insanlardan itibaren, her tür düşünce ve hareket, sembolleştirilerek, böylece içinde bulunduğu devirden geleceğe taşınmıştır. Aslında, insanlığın maddî veya fikrî her faaliyeti isimlendirilmiş, böylece söz konusu birer kavram ile somut hale getirilirken, bir yandan da soyut olarak geleceğe terk edilmiştir.

İnsanın kendinde her zaman "Her şeyin derinlerdeki amacı nedir?" "Gayesi nedir?" "Varlığın varlık amacı nedir?" sorularıyla ilişkili hayatın iki temel sorusu olan "nereden" ve "nereye" sorularını dile getirmektedir. Aslında, "nereye" sorusu ayrılmaz bir şekilde "nereden" sorusunun içinde yerleşiktir. Sorular yumağı içinde olan insan bu şekilde kendini, âlemi ve tanrısını çözmek için uğraşı içine girmiştir. Hakikatte Allah Teâlâ insanı yaratılışta eşyanın bütün bilgisine haiz kılmasıyla ona sembolleştirme yeteneğini vermiştir. Kur'ân-ı Kerim'de **"Âdem'e bütün isimleri öğretti"** (Bakara, 31) ayeti bu gerçeğin açık bir ifadesidir. [307]

İnsanoğlunun, semboller yaratmasının temelinde yatan ve bizim gerekçe olarak adlandırabileceğimiz bu husus, çok açık bir şekilde, insanoğlunun tabiat karşısında ve daha da mühimi, sabit olarak kabul edilen her tür değer, yaklaşım, tavır ve irade karşısında, onu yeniden yorumlaması ile ortaya çıkardığı kudretinin ve egemenliğinin adlandırılmasından başka bir şey değildir. Çünkü **her sembol, onu çıkaranın, ona kattığı anlama göre yorumlanmıştır.** Hâlbuki semboldeki gerçeklik, ancak, hissî düzeydedir. Eğer bir kişi bir sembolü algılamayı reddederse, o, onun için var değildir, diyebiliriz. O halde insanın gerçek olarak kabul ettiği sembol, benimseyelim ya da benimsemeyelim, o var olan bir şey ve temsilidir.

Sembollerin en çok kullanım alanı inanç alanındadır. Bu ise o inancın gelecek nesillere aktarımda korunaklı terk edilmesinde etkili olması içindir. Manasız gibi gelen bir sembol nesiller sonra gerekli olurken, bir nesil önce değerli olan sembol sonraki dönemde kuvvetini yitirecektir. Ancak bu yitirme kaybolmadan çok bir küllenme şeklinde olacaktır. Bir sembol diğerleri tarafından unutulurken birileri tarafından tekrar canlandırılacaktır. Bu nedenle her sembol çıkış olarak muhakkak bir gereksinim ile üretildiği için yok olması düşünülemez.

Sembolik anlatım, güçlünün çıkarımı olduğu gibi, zayıfın kendini güçlüye karşı korumasıdır. Eğer kuvvetlenme şeklinde bir çıkışı var ise bu somut verilerin etkisidir. Bir zaman kullanımı açıkça olan sembol içerik ile zayıflayınca onun korunması için üretenlerin inanç gayreti faaliyete geçer. Bu faaliyet genellikle aşikâr görünse de ok zaman bir perde altında kalmaktan kendini kurtaramaz.

Semboller, bazen o kadar ileri açılım gösterir ki, kendisi için ölen veya kurtulanlar olur. Son dönemlerde gizemlerin sürekli gündeme gelmesinde bu etkiyi görebilmekteyiz. Mesela bir renk, bir hareket bir düşüncenin sembolü olunca açıktan ve gizli olarak taraftarını uyarıcı eyleme geçiriyorsa, bu sembolün içeriğindeki muhtevanın durumu ile ilişkilidir. Kuvvetler bazen sembollerin algılanmasına engel olmak yerine daha fazla müsamaha alanı içinde bırakmaları o sembolün yok/var olmak tabiatını harekete geçirmek içindir. Ancak bir sembol içerik olarak göründüğünden başka bir mana olarak algılanması hayatiyete geçirilerek, serbest bırakılması sonuçları kestirilmeyecek durumlar oluşturur. Bu şekilde o sembolün hakikatinin yok olması

---

[307] **Bkz: E. M. Hamdi Yazır, Hak Dini Kuran Dili, Azim Yay.. Istanbul. C. 1. s. 265-266**

demektir. Eğer bir sembol içerik ile aynı değeri taşıyorsa, açık ve gizli manası olması o sembolü yok etmediği gibi kontrollü bir seyir içerisinde insanlığın hizmetine devam ettiği görülmektedir. Çünkü insan tabiatı bir sembolü kabul etmede, hissî ve fıtratı itibariyle onu olması gereken konuma koyacaktır.

Tarihte gizli tarikatlar, örgütler, inançlar vb. içeriği farklı sembollerle dışa açılım yaparken, bir yandan müntesiplerini kontrol altında tutmuşlardır. Ancak farklılık bir yerden sonra kaybolmaya yüz tutma nedenidir. Kaybolmadıkları düşünülse de açığa rahatça çıkamamaları onları gizemi içerisinde yorgun ve elemli bırakmaktadır. O zaman sembol mutluk yerine üzüntü getiriyor demektir.

Allah Teâlâ rasüllerini din ile gönderirken seçtiği sembollerde gizlilik ve kapalılık faktörünü kullanmamış ve en cahil insanın kapasitesine uygun olmasını dilemiştir. Fakat ne olduysa insanlar açık olan bu sembollere anlaşılmaz manalar yükleyerek, içeriğindeki saflığı karmaşık hale getirmişlerdir. Belki bir yönden gerekli görülen bir husus aslında daha fazla zevksizliğe ve umutsuzluğa düşmeye o sembolleri terke varan bir halin oluşmasına sebep vermiştir.

Konunun anlaşılması için örnekler verecek olursak, şapka bir dönemin sembolü iken bugünkü durumu; Asya'daki Ön-Türklerde kullanılan "OZ" diye okunan gamalı haç nerede, ne zaman ortaya çıktığı tam olarak bilinmese de çoğunlukla "svastika" olara isimlendirilmiştir. Svastika, Hintçe bir kelime olup, "Si" yada "su" (iyi) ve "as" (olmak) eklerinden oluşmaktadır. Bu şekliyle kelime, "mutluluk" ve "hayal" anlamına gelir Bu damga Ön-Türk göçleriyle Hindistan'a gitmiş, Nazilerin Hint/Cerman ırkı teorilerinin amblemi olarak ortaya çıkmıştır. Ön-Türklerde "OZ" laşarak Tanrıya erişmeyi temsil eden bu damga, Nazilerde insanlık suçu timsali olarak kullanılmıştır. Bugün başörtü sembol olarak algılanırken Atatürk döneminde sembol olarak algılanmamıştır.

Tarsus-Gözlükule kazılarını yapan, Hetty Goldman, 1950 yılında yayınladığı kazı raporunda, kendinden önce başlayan kazı serüvenini şöyle anlatmaktadır;

"1845'te, resmi olarak Tarsus'ta yıllardır yaşamakta olan William Burckhardt Barker adında bir İngiliz, Gözlü Kule'den çıkarılmış figürinlerden oluşan büyük bir koleksiyon oluşturmuştu. Bu heykelciklerden **"Antik Kilkialıların, Hıristiyanlığı kabul ettikten sonra kırıp attıkları** Ev Tanrıları (evlerde bulunan küçük tapınma yerlerinde kullandıkları tanrı heykelcikleri) ve Putperest tapınaklarındaki temel heykel konularını oluşturan örnekler" olarak bahseder. Binden fazla pişirilmiş toprak heykelcikten bahsetmektedir ama sadece bir kaç tanesi British Museum tarafından alınmıştır."[308]

Sonuçta diyebiliriz ki bugünün sembolünün yarınıyla ilgisi ve durumu incelendiğinde tek kurtuluş bakışın derinliklerinden kurtulup yüzeysel olmaya yönelip ihtimallerin ifrat ve tefritinden sakınıp saflığı kesin olan ümmi bilgiye kavuşmaktır. Bugün kabul ettiğini yarın inkar etmek veya tersi durum insan tabiatının gerçeğidir.

Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem buyurdu ki;

"Ahir zamanda, kocakarı gibi itikat (kulluk) edin!" (Deylemi) onun için sembollerin içeriğine fazla takılmaktan kaçınmak önemli bir durum arz etmekte olduğunu hatırlatmak isteriz. Çok aldatan ve aldanan olduğu günümüzde sağlam kalmanın tek şartı temiz dinimizin emirlerine bağlanıp yaşamaktır. Yoksa her bir sembolün kırkambar hikâyesi vardır.

---

[308] **(Selma TAHBERER Adana Arkeoloji Müzesi'ndeki Helenistik Ve Roma Dönemleri, Terracotta Figürinlerin Yapım Tekniklerinin Araştırılması Ve Uygulanması, Yüksek Lisans Tezi, Adana, 2006)**

KİMLİK ARAYIŞI

Türkiye'de kimlik arayışında ki, kendi içtimâi realitesini görmeme saplantısı, Batı eksenli kültürel yapıya üstün körü bakmasından ve örnek almasından kaynaklanmakta ve bu arayışlar da ideolojik sorunlar yumağı neden olmaktadır. Bu nedenle günümüzde yaşanan kimlik tartışmaları işin şu tespitleri sizlere sunmak istiyorum.

Fransız tarihçi M. A. Ubıcını şu şekilde anlatmaktadır:

"Avrupa'nın hiçbir yerinde Türk imparatorluğu kadar ayrı cinslerden, başka başka ırklardan oluşmuş bir imparatorluk mevcut değildir. **Bu bir millet değil, bir milletler karmasıdır, bileşimidir.** Yekûn olarak otuz beş milyona varan halk üzerinde hâkim olan ırk (Türkler) bunun aşağı yukarı üçte birine zor ulaşır. Geri kalanı ise kendi fizyonomilerini ve kendi öz kişiliklerini kaybetmemiş olan **Rumlar, Ermeniler, Yahudiler, Rumenler, Slavlar, Arnavutlar, Araplar, vs.** den meydana gelir. Bütün ırklar, bütün dinler, eski kıtanın bütün dil ve lehçeleri sultanın geniş ve sakin toprakları üzerinde yan yana varlıklarını hala hiç kusursuz devam ettirmektedirler. İster Anadolu yaylasından geçsin, ister Avrupa Türkiye'sinin içlerine doğru uzansın yahut da dağları ve Suriye çöllerini dolaşsın, bir yolcuyu gittiği her yerde en çok şasırtan şey, Osmanlı imparatorluğunun halkları arasındaki bu din, dil, adet, giyim ve fizyonomi değişikliği ve bu daimi zıtlık ve başkalıklardır. Doğrusu garip bir manzara bu ve bunun sebeplerini araştırmakta bir o kadar merak konusu elbette.Genellikle uzun veya kısa bir mücadeleden sonra, fethedilen milletler, fetheden milletler içinde eriyip gider ve kaybolur. Gallo-Romainler, Frankların içinde, Saksonlar da Normandlar'ın arasında kaynayıp gitmişlerdir. İspanyada ki Araplar gibi, yalnız Türkler, bilmem hor görmekten, bilmem tedbirsizlikten, Bizans imparatorluğunun yenik düsen ırklarını asimile etmeyi (içlerinde eritmeyi) ihmal etmişlerdir.

İste bu yüzdendir ki fetihten dört yüz sene sonra, fetih esnasında çökmek üzere olan bu aynı ırklar simdi boyunduruk altına girmezden evvel ki hallerine daha canlı, daha kuvvetli ve daha enerjik bir şekilde kendilerine gelmekte ve baş kaldırmaktalar. Bu hadiseyi neye bağlamak lazım?

Öyle sanıyorum ki Asya milletlerine has bir kafa yapısına olduğu kadar bizzat fethin kendisine ve özellikle de Müslüman ırkların din anlayışına bağlamak gerekir. Eskiden Vezüv yanardağının külleri ile üstleri örtülmüş bu şehirlerin altlarına inildiği, içlerine nüfuz edildiği zaman, üzerlerinden onsekiz asır geçtiği halde daha dün inşa edilmişler gibi bu bir yığın tarihi eşya karsısında insan kendini hayrete düşmekten alamaz. Türk hâkimiyetinin tesiri ve neticesi iste böyle olmuştur. Türk hâkimiyeti toprağı bir lav gibi örttü ama muhafaza etmek için örttü."[309]

Bu görüntüyü Cemil Meriç su cümlelerle ifadelendirmektedir.

"Karanlıkta kavga olmaz.

İdeolojiler, uçurumları aydınlatan hırsız fenerleri. İstemesek de onlara muhtacız.

Kaosu kosmos yapan insan zekâsı, tecrübelerini ideolojilerde sergilemiş.

İdeolojiye düşmanlık, tek izm'e teslimiyettir. İdeolojiler siyaset dünyasının haritaları. Haritasız denize açılınır mı? Ama harita tehlikeli bir yolculukta tek kılavuz olamaz. Pusulaya da ihtiyaç var.

---

[309] M. A. Ubıcını, Osmanlı'da Modernleşme Sancısı, trc: Cemal Aydın, Timaş Yay., İst., 1998, s.27-28

Pusula: Şuur.

Tarih şuuru, milliyet şuuru, kişilik şuuru. İdeolojilerin peşine takılanlar pusulasızlardır. Gemi ya kayalara çarptı, ya batağa saplandı.”[310]

[310] Cemil Meriç, Bu Ülke, İletişim Yay., İst., 2004, s., 93

DİMİTRİ KANTEMİR'İN TARİH KİTABINDAN GÖZE ÇARPANLAR

Bir zamanlar sudan sebepler ile yasaklanmış bu tarih kitabına hiç olmazsa göz atın. Görürsünüz ki Türk Tarih'i hakkında çok fikirlerinizi değiştirecektir. Bazı dost bildiğimiz devletlerin ezeli rakibimiz olduğunu göreceksiniz. Az bir kısmı sizinle paylaşıyorum.

***

"Eskiden askerliğe gönüllü giden Türkler, şimdi katı görünüyor, hatta sultanın dahi emirlerine karşı geliyor ve ne ricayla, ne de tehditle yola geliyorlardı. Sultan giysi değiştirerek, halkın arasına girdiği zaman vatandaşlardan ve askerlerden şu sözleri işitirdi:

"Osmanlıların Almanları mağlup etmesi gücümüzün üstünde bir iştir. Allah gâvurları tutmaktadır. Bunun böyle olduğuna ilişkin yeterli örneklerimiz var. Bundan dolayı Allah'ın iradesine karşı olduğu kadar insanlara karşı da savaşmamız gerektiği süre içinde oluk dolusu kan akıtmak boşunadır." (s. 822)

***

"Susma işareti: "TÜRKLER, SULTANLARININ İLK TAHT'A ÇIKIŞLARINDA NE DEDİKLERİNİ, NE SORDUKLARINI YAHUT NE EMRETTİKLERİNİ VE İLK YÖNETİMLERİNE HANGİ EYLEMLE BAŞLADIKLARINA ÇOK DİKKAT EDERLER VE BU HAREKETLERİNDEN GELECEKTEKİ EĞİLİMLERİ, EYLEMLERİ VE YÖNETİMLERİ HAKKINDA SONUÇ ÇIKARMAK İSTERLER. ÇOĞU ZAMAN BUNLARIN TAHMİNLERİNİN İSABETLİ OLDUĞU ANLAŞILMIŞTIR.

SULTAN SÜLEYMAN'A GELİNCE, PARMAĞINI AĞZINA GÖTÜRÜP, KENDİLERİNİ SUSTURMASI İŞARETİNDEN, ANIMSAMAYA DEĞER BİR ŞEY YAPMAYACAĞINA DAİR BİR KEHANETTE BULUNURLAR. GERÇEKTEN DE ÖYLE OLMUŞTUR." (s.933)

***

"İnsanların anımsadıklarından beri hiçbir zaman Türklerin, bu(….) savaşta dövüştükleri kadar sebatla ve ümitsizce savaşmadıklarını ve hiçbirinin düşmana canlı olarak teslim olmadıkları göz önüne alınırsa, bunların muzaffer ordusunun yiğitliği hakkında bir fikir edinilebilinir. Eğer yeniçeriler, savaştan biraz önce yaklaşık tüm kumandanlarını öldürmemiş olsalardı, düşmanın zaferi belirsiz olurdu. Bu değerli Türk komutanları, taburlarının başında bulunsalardı sayıca daha az olan Almanlar yenilmiş olurlar yahut hiç olmazsa geri çekilmek zorunda kalırlardı. Türklerin her yandan kuşatılmış olup, kurtuluş ümitleri kalmadığı zaman, her zamankinden daha şiddetli savaştıkları deneyimlerle kanıtlanmıştır. Çünkü **Türkler böyle durumlarda zaferden çok, yaşamlarını kurtarmak için savaşırlar.**

Hattâ ümitsizlik anlarında bunlar, özellikle yetenekli ve cesur kumandanlar tarafından sevk ve yönetildikleri takdirde, insan gücünü aşan şeyler yaparlar. Meşhur Busbecque'in ve öteki yazarların, Türklere karşı nasıl savaşılacağı hakkındaki yazmış oldukları tüm yapıtları bilmeme karşın, bizzat katıldığım seferden edindiğim deneyimlerimden bazı yansımalar eklersem daha yararlı olur kanısındayım.

Her şeyden önce bir Hıristiyan kumandanı, kendi kuvvetlerinin Türklerinkine eşit olup olmadığını incelemesi lazımdır. Burada eşit dedimse, doğal olarak sayı eşitliği değil, fakat cesaret bakımından eşitliği kastettim. Zira Hıristiyan orduları sayı bakımından Türklerinkine ender olarak erişebilmektedir.

Bundan başka gerekli olan savaş araç gereçle, erzakla donatılmış olmaları lazımdır. Eğer bu iki unsura sahip değilse, o zaman Türklerle karşı karşıya gelmekten çekinmesi gereklidir. Çünkü

bunlar, düşmanlarının korktuğunu yahut geri çekilmeye başladıklarını gördükleri zaman, daha büyük bir cesaretle savaşmaya başlarlar.

Hattâ Türkler kaçmaya başladıkları zaman, kendilerini izleyecek cesaret gösterilmediği takdirde, geri dönerler ve yeniden savaşmaya başlarlar. Fakat bu kez eskisinden daha şiddetli savaşırlar.

Eğer bir komutan, askerlerine güvenmesini biliyor ve tüm gereksinmeleri tamamsa, o zaman hiç korkmadan bunlara karşı koyabilir.

Bununla beraber birinci gün hiçbir biçimde savaşa girişmemelidir. Aksine iki yahut üç gün hiç kımıldamadan aynı yerde beklemelidir. Zira aşağı yukarı tüm Türk askerleri, düşmanı görür görmez onunla savaşmak için can atar. O kadar ki, çavuşları bunları zapt edemez ve hiçbir düzen gözetmeden aslanlar gibi düşmanın üzerine atılıverirler. Fakat iki yahut üç gün sonra savaşma istekleri azalır ve bu durumda ne kadar alıkonulurlarsa cesaretleri de o oranda azalır ve sonunda bunları savaşa sevk etmek için zor kullanmak gerekmektedir. Bunlardan başka, bunlara ilk saldırıda bulunmaktansa, Türklerin saldırıya geçmelerini beklemek daha doğru olur. Çünkü bunlara saldırıldığı takdirde, o zaman daha düzenli savaşıyor ve kendilerini daha büyük bir ihtiyatla savunuyorlar.

Daima ilk saflarda bulundurdukları topları vasıtasıyla ilk saldırıda bulunanın üzerinde çok büyük kayıplar verdirirler. Aksine ilk önce kendilerinin saldırıya geçmeleri beklenildiği takdirde, hücumları ne kadar kuvvetli ve bağırışmaları ne kadar korkunç olursa olsun, o ateşli halleri derhal gevşiyor ve düzenleri bozuluyor.

İşte o zaman artık bunları durdurmak şöyle dursun aksine salt silah kuvvetiyle püskürtülmeleri mümkündür. Bana kalırsa Türklerin hiddetlerini kırmanın ve onları yenmenin tek yolu budur. Zira bunların korkunç olduklarını inkâr edemeyiz.

Örneğin, göğüs göğüse savaştıkları zaman, birçok Hıristiyanı delik deşik etmektedirler. Çünkü bunların palaları Türklerin kılıcına yetişememektedir. Buna rağmen Türklerin cesareti kırıldığı zaman, Hıristiyanların durmamaları gerekmektedir. Zira bunu korkaklığa yorarlar. Aksine uygun adımlarla üzerlerine gitmeleri lazımdır. Bunu gören yeniçeriler, derhal bağırışmaya başlarlar ve **"gâvur geldi"** diyerek tüm karargâhı inletirler. Bu suretle tüm ordu cesaretini yitirmeye başlar ve zafer için ilk adım atılmış olur.

Buna karşın yeniçeriler için henüz her şey bitmiş değildir. Zira bunlar subayları tarafından cesaretlendirilirlerse yeniden savaşmaya başlarlar. Bu durum karşısında Hıristiyanlar, bunları aralıksız ateşe bağımlı tutarlarsa, yaklaşmalarına imkân vermemeleri gerekir. Eğer bunda başarılı olurlarsa, Türklerin üçüncü kez savaşa girmeleri çok güç olur.

Diyelim ki üçüncü kez harekete geçtiler ve püskürtüldüler, o zaman siz harekete geçmelisiniz ve tüm kaygılara rağmen, doğru karargâhlarının üzerine gitmelisiniz. Bundan sonra bunları savaşa sürüklemek olanaksızdır. Zira yeniçeriler bu feryadı duydukları andan başlayarak, saflarını, toplarını ve her şeylerini ilk terk edenler oluyor ve kaçarak kurtulabilmeleri için ilk gördüklerinin atını yahut katırını almaktan başka bir şey düşünmüyorlar. Yeniçerilerin bu yöntemini bilen sipahiler, sanki iki düşman arasında kalmış gibi kaçmaya başlarlar ve çoğu zaman olduğu gibi yeniçeriler tarafından kuşatılıp, atlarını alırlar korkusuyla ellerinden geldiğince bunlardan uzaklaşırlar. Türklerin durumu bu dereceye vardığı zaman Hıristiyan komutanın, fırsatları kaçırmaması gerekmektedir. Zira ufak bir çekingenlik yahut büyük bir ihtiyat yahut bir pusuya düşme korkusu yüzünden, kaçmaya başlayan Türkleri izlemeyi ihmal ettiği takdirde o zaman yeniçeriler cesarete gelirler ve uğramış oldukları bozgunu artık düşünmezler ve kendilerini galip sanırlar ve ordugâhı inletircesine **"gâvur korkak"** feryadını

basarlar. Bunun üzerine Türkler, yeniden saldırıya geçerler ve bu sefer, baştakinden daha büyük bir hiddet ve şiddetle savaşırlar ve çoğu zaman Hıristiyanların tarafında gözüken zaferi kendi lehlerine dönüştürürler. (s.968)

Kaynakça:

Dimitri KANTEMİR trc.Dr. Özdemir ÇOBANOĞLU Osmanlı İmparatorluğu'nun Yükseliş ve Çöküş Tarihi [Kitap]. - İstanbul : Çağ Yayınları-Cumhuriyet Kitap Kulübü, 4.Baskı - 2001.

RÜYA YORUMLARI

Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem, rüyaya verdiği önemi, her gün sabah namazından sonra ashabına rüya gören kimse olup olmadığını sormasıyla göstermiştir. Efendimiz buyurdu ki;

"Mü'minin rüyası uykusunda kendisine Rabbinin söylediği bir sözdür"

"Sizden biriniz sevdiği rüyayı görürse bilsin ki, bu, Allah tarafından bir telkindir. Rüya sahibi bu rüyası üzerine Allah'a hamd etsin ve başkasına da söylesin. Hoşlanmadığı bir rüyadan ise Allah'a sığınsın ve rüyasını kimseye söylemesin. Bu suretle, o rüya sahibine zarar vermez"

Bu nedenle İslamî düşüncede rüya esaslı bir konum teşkil etmiştir.

Ancak bunların yanında Freud ve arkadaşları, rüyaların olmasının mümkün olmadığını söylemektedirler. Freud, bilim öncesi devirlerde insanların anlayamadıklarından dolayı, rüyalara bir takım özel anlamlar yüklediklerini, ancak bilimle birlikte tüm bunların birer mitoloji olduğunun anlaşıldığı, artık rüyaların insani bir etkinlikten başka bir şekilde yorumlamanın gereksiz ve saçma şeyler olduğunu söyler. Her ne kadar Freud rüyaları yalnızca bir biyolojik ve insanî faaliyet olarak yorumlasa da, rüyalar, çok eski zamandan beri hayatın içinde belirleyici bir yer edinmiştir. Bugün hala devam eden bu durum rüyanın mahiyetinin hala tam olarak anlaşılamamasından da kaynaklanmaktadır. Bunun yanında birçok insan hala bu tür rüyalar görmekte ve buna göre inancını, hayatını şekillendirmektedir.

Biz burada sizlere tabir edemediğiniz rüyalarınıza yorum katkısında bulunabiliriz. Çünkü

rüya görmek, günlük hayatın aynadaki görüntüsü olduğu gibi, geleceğin bir kısmını tabir eden tarafından etkilemektir.

Görülenin rüyanın tabiri çıktığı gibi, görülmeyen rüyanın da tabiri çıkar. Ancak kaderî geleceği bozduğu için yalanla söylenen rüya **"küfür"** ile eş anlamlı olduğu rivayetleri bulunmaktadır. Küfür kelimesinin bir manası da, **"bir şeyin üzerini kapamaktır"**. Bu nedenle görülmeyen rüyada kaderi kapamaktır. Kaderinizi kapamadan rüyalarınızı temiz bildiğiniz ve ilim ehli kişilere yaptırmanızda fayda vardır. Bizim burada size yapacağımız yorumların isabetli olması için rüyanızın yanında cinsiyetiniz, yaşınız, evlilik durumu, çocuklar sayısı, meslek, öğrenim, hastalık varsa adı bilgisini yazarsanız, (bu kısımlar tarafımızdan silinecektir) rüyanın içeriğini daha iyi yorumlayabiliriz. Rüya tabiri ve geleceği görmek için geçmişi bilmek gereklidir. Çünkü Allah Teâlâ dünya hayatında teselsül zincirini kırmamaktadır. Olayları birbirine bağlı yaratır.

Sonuç olarak **"niyet hayır akibet hayırdır."**

OSMAN BÖLÜKBAŞI ANISINA

1913 yılında Kırşehir'de dünyaya geldi, Fransa'da Nancy Üniversitesinin matematik ve astronomi bölümünü bitirdi.

I946'da çok partili hayatın başlamasıyla Demokrat Partiye katıldı. Bir yıl sonra Demokrat Parti'den ayrılarak Millet Partisi'nin kuruluşunda yer aldı.

1950 yılında Kırşehir Milletvekili seçilen Bölükbaşı, Millet Partisi'nin kapatılmasıyla Cumhuriyetçi Millet Partisi'nin kurucuları arasında yer aldı.

1954'te Demokrat Parti ile olan çatışmasından dolayı Kırşehir ilçe yapıldı.

1955 yılında Cumhuriyetçi Millet Partisi Genel Başkan'ı oldu.

Bölükbaşı, 1946'da başladığı siyasî yaşamı içerisinde 1950, 1954, 1957 seçimlerinde Kırşehir Milletvekili 1961, 1965, 1969 seçimlerinde de Ankara milletvekili seçilmiştir.

Sert konuşmaları ve farklı siyasî üslubu ile Türk siyasetinin önemli isimlerinden biri olarak yerini almıştır.

1961 yılında İnönü Başkanlığındaki koalisyona girmek istemeyen Bölükbaşı ile bir grup milletvekili Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi'nden istifa ederek ikinci defa Millet Partisi'ni kurdu.

1972 yılında Genel Başkanlık görevinden, 1973 yılında da; milletvekilliğinden ve partisinden ayrılarak siyaseti bırakan Bölükbaşı, 6 Şubat 2002'de Ankara'da Hakk'a yürüdü.

SİYASİ KİMLİĞİ

Babası Hacı Ahmet Ağa oğlunun politikaya atılmasını istemiyordu. Ona tavsiyesi şu idi: **"bu devirde akşam nikâhları üzerine yemin edip sabah sözlerinden dönebilecek insan çoktur"** Fakat O siyaset adamı olacaktı.

Osman Bölükbaşı'nın kişiliğinin oluşmasında iki dönemin etkili olmuştur.

Kırşehir'de geçen birinci dönem; Bölükbaşı'nın siyasi üslup ve konuşma kabiliyeti gibi yönlerden kişilik temellerinin oluşmasını sağlamıştır. Orta Anadolu'nun yüzyıllardır süren **"âşıklık"** geleneğinin tezahürleri; Bölükbaşı'nın hazırcevaplılığı ve konuşmalarındaki özdeyişler ve kıssalarla tespit edilebilir.

Bölükbaşı'nın kişiliğinin oluşmasında etkili olan ikinci dönem ise Fransa'daki eğitim dönemidir. Bölükbaşı'daki hürriyet, demokrasi, adalet düşkünlüğü bu ilkelerin dünyaya yayıldığı yer olarak kabul edilen Fransa'da yerleştiği söylenebilir.

Osman Bölükbaşı'nın asıl üstünlüğü, ahlak anlayışındadır. Bütün siyasi yaşamında, siyasi ikbal uğruna ilkelerinden taviz vermemiştir. Osman Bölükbaşı çeyrek yüzyıl süren siyasi mücadelesinde Türkiye'de demokrasi bilincinin aşılanması ve yerleşmesinde ve demokratik devlet nizamı fikrinin gelişmesinde etkili olmuştur. Bu özelliği ile Bölükbaşı Türkiye'de çok partili hayata geçiş süresince muhalefet olgusunun yerleşmesinde önemli bir görev üstlenmiş, **siyasetin siyah-beyaz** görüntüsünde farklı bir renk olarak yerini almıştır.

Osman Bölükbaşı'nın siyaset anlayışının en önemli özelliği kendini merkeze alan, kişisel bir siyaset olmasıdır. İktidarları, belirli bir siyasi düşünce ya da program etrafında değil, gündelik siyasi gelişmeler karşısında kendi kişisel tepkisi ile dile getirmiştir.

Osman Bölükbaşı, Türkiye'de **"siyasetin popülerleşmesine"** katkıda bulunmuştur. Özellikle okuma yazma oranının son derece düşük olduğu 1950'lerin Türkiye'sinde Bölükbaşı, başkentte olup bitenleri Anadolu'ya meydanlara taşımıştır.

Kürsüde saatlerce Meclis tutanağı, belge, evrak, gazete küpürü okuyan, siyasi olayları ve iktidar politikalarını fıkralarla ve popüler benzetmelerle halka anlatan Bölükbaşı, hem Türkiye'de siyasetin popülerleşmesine hem de **popülist siyasetin** oluşumuna katkıda bulunmuştur.

Osman Bölükbaşı'nın halkı yüceltme, gerçek halkı temsil etme, kahramanlık, cesaret, meydan okuma v.b.gibi popülist motiflerle yüklü bir siyasi dili vardır.

Siyasi iktidarları, halktan uzaklaştığı, siyasileri hırs, ikbal, menfaat peşinde koştuğu gerekçesi ile eleştiren Bölükbaşı, iktidarı ve genel olarak siyaseti, bir **"şer kaynağı"** olarak göstermiştir.

Osman Bölükbaşı Türk siyasi yaşamında iktidarlara güvenmeyen, her siyasi **iktidardan şikâyetçi olan inatçı ve müzmin bir muhalefet anlayışının simgesi** olmuştur.

Bir muhalefet parti lideri olarak Osman Bölükbaşı'nın Türk siyasetine en büyük katkısı, sürekli muhalefet konumunu kullanarak, Türkiye'de siyasetin ve demokrasinin niteliğine dair rakiplerinin dile getiremediği bazı cesur tespitlerde bulunması olmuştur. Ancak bu tespitler tutarlı bir siyasi program ve düşünce etrafında temellendirilmediği ve hiçbir zaman iktidarı hedeflemediği için, çok partili yaşama geçişten sonraki çeyrek yüzyıllık dönemde üçüncü bir parti ve muhalefet çizgisinin kurumsallaşamaması ve kalıcı olamaması ile sonuçlanmıştır. Ancak o vatanını milletini hayatı boyunca en ileri seviyede tutmuştur. Üniversiteden iyi derece ile mezun olan Bölükbaşı'na okul yönetiminin mezuniyet töreninde ne istediğini sorduğu, Bölükbaşı'nın da **"bir hafta boyunca Türk Bayrağının okulda asılı kalmasını"** istediği ve bunun üzerine okula Türk Bayrağı asıldığı anlatılmaktadır. O dönemde okulu başarıyla bitiren Bölükbaşı'nın takdirnamesi İsmet Paşa'ya kadar gitmiştir.

Osman Bölükbaşı Türk sanat müziğini, halk müziğini, bozlak ve Anadolu türkülerini çok severdi.

"Telgrafın tellerine kuşlar mı konar" ve "Meşeler güvermiş varsın güversin" sık sık mırıldanarak söylediği türkülerdendi.Türk müziğini çok seven Bölükbaşı, siyasete atıldığı ilk yıllardan başlayarak zaman zaman parti gezilerinde arabasına aldığı Şemsi Yastıman ve Muharrem Ertaş'ın çaldığı saz eşliğinde bozlak ve türkü dinleyerek ve söyleyerek Anadolu'yu dolaşmıştır. Bölükbaşı'nın özel merakları arasında avcılık önemli bir yer tutmaktaydı. Çifte ile sığırcık ve yaban hayvanı avlamanın kafasını boşalttığını ve kendisini dinlendirdiğini söylerdi. Avlanmak için Gölbaşı, Bala ve Haymana civarlarına gidilirdi.Seçim gezileri sırasında da av tüfeği sürekli arabada bulunur, zaman zaman yol kenarında da avlanırdı.

BÖLÜKBAŞI'NIN KLİŞELEŞMİŞ MEŞHUR SÖZLERİ

"Zengini hayırsız evlat, memuru süslü avrat, siyasetçiyi kuru inat batırır".

"İnsanın sağlamı, çürüğü çıplak baldırla sarı altın karşısında belli olur".

"Evlilik insan hayatının en büyük kumarıdır. Bu kumarda kazandığını söyleyen bazı yalancılara rastlanır. İlk günlerde döperle (dopink veren) kazanırsın, sonunda floş ruayelle (kumar) kaybedersin. Bu yüzüğün esareti, cellâdın kemendinden daha acımasızdır. Hayattaki en pahalı hovardalık evliliktir".

"Yerin mevkii oturandan gelir. Adam olan oturduğu sandalyeden şeref almaz, ona şeref verir. Adam vardır kırık sandalyede bir Fatih, bir Kanuni gibi oturur. Adam vardır en parlak sandalyede bir yığın saman gibi oturur".

"Para da insanlar gibidir. Kimden iltifat görürse onda toplanır. Ben hiç yüz vermediğim için gelen gitti, gelen gitti.Tıpkı politikadaki vefasız talebelerim gibi".

Bölükbaşı Kızılay'da dolmuş durağında beklerken kendini tanıyan bir vatandaşın

"siz de mi dolmuş kuyruğunda sıra bekliyorsunuz?" sorusuna karşılık şunu söylemiştir "ne yapalım yavrum zamanında cebimizi doldurmadık şimdi dolmuşu dolduruyoruz".

"TRT'nin partizanlığına karşı çıktım, adımızı Tırt Osman'a çıkardılar. Hırt'ı çok olan memlekette varsın bir de tırt olsun".

"Konuşma devri kapandı, bakışma zamanı başladı. DP bunu da yasaklamadan önce bari birbirimizi iyice süzelim"[311]

"Bir siyasi parti, muhalefetteyken nişanlı bir kıza benzer. Dili tatlı olur. Uyandırdığı ümitler insanı hayali bir saadet âleminde bir beşik gibi sallar".

"Koltuğunun altında haç taşıyan, fakat hacı görünmeye çalışan, gavur diye öldürüp, şehit diye namaz kıldıran siyasetçilerden sakınılmalıdır".

"Demokrasi mücadelesinde ahlak ve fazilet imtihanın da çok düşük not alanlar günün birinde muarızlarına karşı edep ve nezahet müdafiliği yapmaya kalkıştıkları takdirde "güveyi evine gebe olarak gelmiş olmasına rağmen, kayınvalidesinden küpe takmak üzere kulağını deldirmesine müsaade isteyen hain gelin" gibi tiksintiyle karşılanır".

"Seçimlerde vatandaşın oyu, hesabı tarih ve Allah Teâlâ huzurunda verilecek bir millet emanetidir".

"Bizler TBMM kapanacağına, dört günlük hayat defterimiz kapansın diyenlerdeniz".

"Kimse Türk milletine tepeden bakmasın, memleketi bir vakıf kendisini de mütevelli sanmasın".

"Ben Anadolu'nun boz toprağının uşağıyım. Sarayım çalı dibidir. Siyasette davam, hayattan nasibini almamış, benzi sarı ve boynu büküklerin davasıdır".

"Siyasi hayatta vefa ve sadakat, karaborsada bile bulunmayan bir metaya döndü".

"Hasmın güllesi tesir etmez, ama dostun bir fiskesi yıkar beni".

"Gördüğüm vefasızlık, nankörlük ve ihanetler gönlümde sızısı bir türlü dinmeyen yaralar açmıştır. Bağrım Karacaahmet Mezarlığına dönmüştür".

"Bunların en temizi genelevden emeklidir. Kırk orospu bir araya gelse böyle bir piç doğuramaz"(siyasette karşılaştığı bazı şahıslar için).

"Düğünü biz yapıyoruz, gerdeğe başkası ile giriyorlar. (Bölükbaşı'nın partisinde seçilip, sonradan başka partilere geçenler için)

Miting meydanlarında Bölükbaşı'yı coşkuyla dinleyen büyük kalabalıkların, seçim sandığında partisine oy vermemeleri konusunda Bölükbaşı şunları söylemiştir:

"Bizim tanesi çıkmayan harmanımız boldur. Sapı uzun, tanesi kıt Türk milleti; meydanlarda veriminiz bol, benden alkışlarınızı esirgemezsiniz, ama sandık başına gidince başkasına oy verirsiniz."

"Bizim kümeste tavuk çok… ama hep başkalarının folluğuna yumurtluyorlar".

"Bu millet Bölükbaşı'yı alkışladı; İnönü'yü karşıladı; oylarını Menderes'e verdi".

"Meydanlarda rahman diye alkışlarsınız, sandık başına gidince şeytana sarılırsınız".

"(Doğru söylüyorsun diyen kalabalıklara):Ben doğruyum ama ne çare, ah birde sizi doğru yola getirebilseydim, harmanı bol tanesi az milletim".

Siyaseti böyleleri ele geçirir" diyordu.

"Zalimler bir gün dedirtir Kudreti Mevla,

---

[311] (DP'nin muhalefet toplantılarını çeşitli baskılarla engellemesi üzerine Çorlu'da yaptığı sohbetten)

Tallahü lekad asarekallahü aleyna.” [312]

[312] 1954 seçimlerinden sonra Kırşehir'in ilçe haline getirilmesine, Bölükbaşı'nın DP karşısında muhalefetini sertleştirmesine neden olmuştur. Bölükbaşı mecliste yaptığı konuşmada Kırşehir'in ve ilçelerinin coğrafi ve iktisadi durumlarının tahlil ve münakaşasını yapmaya lüzum olmadığını, bu tasarının normal usul ve mantıki bir esasın mahsulü olmadığını söyledi. Tasarını kabul edileceğini bildiğini, şereften başka her kaybın telafi edilebileceği bir günün geleceğini söyleyerek bu beyti okumuştur. (Kardeşleri Yusuf aleyhisselâma) "**dediler ki: Allah Teâlâ'ya andolsun, hakikaten Allah seni bize üstün kılmış. Gerçekten biz hataya düşmüşüz.”** (Yusuf, 91)
Geniş Bilgi için bkz: **AYHAN Evren** Osman Bölükbaşı'nın Siyasi Faaliyetleri (1913-2002) [Kitap]. - İstanbul : Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türk Tarihi Anabilim Dalı - 209696-Yüksek Lisans Tezi , 2006 .

“MÜMİNLER ANCAK KARDEŞTİR.”

“Ey insanlar! Biz sizi bir erkek ve bir dişiden yarattık ve tanışıp kaynaşasınız diye sizi milletler ve kabilelere ayırdık. Şüphesiz Allah katında en üstününüz, takva yönünden en ileride olanınızdır. Allah her şeyi bilen ve her şeyden haberdar olandır.” [313]

Allah Teâlâ insanları bir ana ve babadan yaratsa da ancak iman edince kardeşlik duygularına sahip olabildiklerini haber vererek **“Müminler ancak kardeştir.”**[314] buyurmuştur. Buradan iman konusunu daha geniş düşünürsek idealize olmuş duygu, hedef, inanç, ideoloji, vb. hakkında insanların birleştiği hususta ittifak etmeleriyle kardeş oluyorlar demektir. Öyle ise kardeşlik iman ile kazanılan bir husustur. Bu nedenle paylaştıkları ortak şeye inanmayanlar ne olursa olsun muhakkak birbirlerini incitirler ve savaşırlar. Bazen bu incitmeyi kabul ettiği inancına istinaden yapar ki, bu da onu hiçbir şekilde rahatsız etmez. Tarih bu yönde birçok olaya şahit olmuştur. Burada bizim üzerinde duracağımız bir kısım mevzu milleti oluşturan kriterlerin başında gelen ve kardeşliğe zarar veren asabiyet (kendi kavmini üstün görme zihniyeti) probleminin zararlarını hatırlatmak olacaktır. Allah Teâlâ buyurdu ki;

“Ey insanlar! Biz sizi bir erkek ve bir dişiden yarattık ve sizi tanışıp kaynaşasınız diye milletlere ve kabilelere ayırdık. Allah katında en üstün olanınız, en çok takva sahibi olanınızdır. Şüphesiz Allah her şeyi bilen ve her şeyden haberdar olandır.”[315]

“Onlara de ki; eğer babalarınız, oğullarınız, kardeşleriniz, kadınlarınız, akrabalarınız, kabileniz, elde ettiğiniz mallar, kesada uğramasından korktuğunuz ticaret, hoşlandığınız evler ve meskenler, size Allah ve Resulünden ve Allah yolunda cihaddan daha sevimli ise, artık Allah'ın emri gelinceye kadar bekleyin. Allah böyle fasıklar topluluğuna hidayet nasip etmez.” [316]

İslâm’la şereflenmiş insanların bu ayetleri bilmemeleri imkânsızdır. Ancak birbirlerine buğz eden kan dökenlerin imanî konudaki “mümin” sıfatının kâmil olarak tecelli etmediği veya bu sıfatın ihtiva ettiği alanların hangi şeyleri kapsadığını bilmediklerini anlamaktayız.

Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem kardeş olan müminleri şu şekilde açıklamıştır.

“Sizin bu nesepleriniz size başkalarına hakaret etme hakkı vermez. Hepiniz Âdem’in çocuklarısınız. Bir ölçek içindeki buğday taneleri gibi birbirinize eşitsiniz. Hiç kimsenin başkasına dindarlık ve salih amel dışında bir üstünlüğü söz konusu olamaz. Bir kimsenin kötü olması için fena huylu ve sözlü, cimri ve korkak olması yeter.” [317]

Bu hadise göre imanın mümin vasfına çıktığı derecede asabiyet duygusu ile karışık olmaması gerekir. **“Zalim de olsa mazlum da olsa soydaşın ve kandaşın olan kişinin yardımına koş!”** cahiliye zihniyeti ile hareket eden hakkında Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem buyurdu ki;

“Asabiyet davasına kalkışan bizden değildir. Asabiyet uğruna savaşan ve bu uğurda ölen

---

[313] Hucurât, 13
[314] Hucurât, 10
[315] Tirmizî, Tefsîru’l-Kur’ân 49 (V,389)
[316] Tevbe, 24
[317] Ahmed b.Hanbel, IV,158

de bizden değildir." [318] Bu sebeple işareti mümin vasfında bu halin olmamasını iktiza eder. Allah Teâlâ'ya sığınırız.

Aşağıda anlatacağımız olay ise bu durumun açık örneğidir.

"Katâde'den (v. 117/744) rivayet edildiğine göre Sa'd b. Ebî Vakkâs radiyallâhü anh ile Selmân-ı Fârisî radiyallâhü anh arasında bir kırgınlık olmuş. Hz. Sa'd Hz. Selmân'a (onu küçük düşürmek maksadıyla)

"Nesebini söylesene" demiş. Hz. Selmân

"Bildiğim kadarıyla İslam'da bir nesep sahibi değilim. Ama ben İslam oğlu Selmân'ım" der. Bu durum Hz. Ömer'in kulağına gidince Hz. Sa'd'ın bu hareketine canı sıkılır ve ona çıkışarak söyle der:

"Bütün Kureyş bilir ki babam Hattâb cahiliye döneminde onların en şereflisiydi. Durum böyle iken ben yine de İslam oğlu Selmân'ın kardeşi İslam oğlu Ömer'im. Kendini cahiliye dönemindeki dokuz atasına nispet eden kişinin onların onuncusu olarak cehennemlik olduğunu duymadın mı?" [319]

Hz. Ömer radiyallâhü anh son cümlesiyle Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin şu hadisine işaret etmektedir.

"Kim kendini kâfir olan atalarından dokuzuna nispet ederek izzet ve şeref sahibi olmayı isterse (bilsin ki) onların onuncusu olarak cehenneme girecektir." [320]

Sonuç olarak diyebiliriz ki, kardeş olanlar mümindir ve cennete girecektir. Öyle ise mümin olanın asabiyet diye bir davası yoktur. Allah Teâlâ'nın bizleri razı olmadığı asabiyet davasından muhafaza etmesini, devletimize beka ve izzet vermesi için dua ve niyaz ederiz.

Ayrıca Allah Teâlâ'nın aşağıda gelen ayeti kerimeler de haber verdiği şu sırları da düşününce farklı başka boyutların olduğunu görülmektedir. Bu konuda biraz da düşünelim.

"Onlardan sonra gelenler: "Rabbimiz! Bizi ve bizden önce inanmış olan kardeşlerimizi bağışla; kalbimizde müminlere karşı kin bırakma; Rabbimiz! Şüphesiz Sen şefkatlisin, merhametlisin" derler." [321]

"(Cennette) onların altlarından ırmaklar akarken, kalplerinde kinden ne varsa hepsini çıkarıp atarız. Ve onlar derler ki: "Hidayetiyle bizi (bu nimete) kavuşturan Allah'a hamdolsun! Allah bizi doğru yola iletmeseydi kendiliğimizden doğru yolu bulacak değildik. Hakikaten Rabbimizin elçileri gerçeği getirmişler." Onlara: İşte size cennet; yapmış olduğunuz iyi amellere karşılık ona vâris kılındınız diye seslenilir." [322]

---

[318] Müslim, imâre 13 (II, 1476); İbn Mâce, fiten 7 (II, 1302); Ebû Dâvûd, Edeb 111 (V,342); Nesâî, Tahrîmu'd-dem 28 (VII, 123)

[319] Zehebi, Siyeru A'lâmi'n-Nübelâ, III, 336

[320] Ahmed b. Hanbel, IV, 134.

[321] Haşr, 10

[322] A'raf, 43

FAKİRLİK DÜŞÜNCESİ

Dünyanın, günah işlenmesindeki hissesi oldukça açık ve belirgindir.

Güzelliklerdeki ki hazzı ise, gizli ve belirsizdir.

Gizli olan dünya hazzının tedavisi, elbette ki daha zordur.

Onun için "insanoğlu aldanma" diye sürekli uyarılmıştır. "Aldanma" ' dan maksat gönlünden çıkar demektir. Çünkü gönle almak hem iyiliğe hem de kötülüğe sebep olan işlerdendir. Gönül aslına hicret etmelidir. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem buyurdu ki;

"Muhacir Allah'ın nehyettiği şeylerden uzaklaşan kimsedir" [323] Eğer bir kişi dünyadan kendini koruyamaz ise, onun aldatıcılığı karşısında, Allah Teâlâ'dan da bir şekilde uzaklaşmasına sebep olur.

Dünyanın hilesinin çokluğu, onun bünyesinde barındırdığı kuvvetten ileri gelmektedir. Bu kuvvet ise gizlenmiş perdeler arkasında duran, çok kıymetli hazineler gibidir. Ancak buna birçok kimsenin aldanması kaçınılmaz olduğundan, bu aldatıcılıktan hep kaçınılıp terk edilmesi tavsiye edilmiştir. Bizim ise burada bilmemiz gereken bir hususu, Mevlana kaddese'llâhü sırrahu'l azîz şu şekilde açıklamaktadır:

Bir gün Sultan Veled, kardeşi Çelebi Emîr Âlim ve arkadaşlardan bir toplulukla Mevlânâ kaddese'llâhü sırrahu'l-azizin huzurunda oturmuştu. Tam o sırada İslâm sultanı bir kese altın gönderdi ve onunla Mevlânâ hazretlerinden kendisine inayet ve duada bulunmasını rica etti. O zamanda Çelebi Emîr Âlim sultanın sevilen bir dostu ve hazinedarı idi. Mevlânâ:

"Ey dostlar! En büyük isim (ism-i âzam) ***hangisidir?"*** diye sordu. Hepsi baş koyup:

"Bunun cevabını Hüdavendigâr buyursun" dediler. Bunun üzerine Mevlânâ kaddese'llâhü sırrahu'l-aziz:

"En büyük isim (ism-i âzam) ***bu altın ve gümüştür. O insanı hem Hakk'a ulaştırır, hem de bâtılı süsler; çünkü bu olmadan ne dünya bayındır, ne de ahiret ehli şâd olur"*** buyurdu. Nitekim Sultan Veled hazretleri buyurmuştur.

Şiir:

"insanların sevinci dünyanın bütün hoşlukları altın ve gümüşlerdir.

"Ey Veled, eğer altın ve gümüşten merdivenin varsa emel binasının damına çabuk çıkarsın." [324]

Şunu unutmayalım ki, dünyanın altını, gümüşü yada parası sayesinde kavuşulan nimetleri görmezlikten gelemeyiz. Bu sebeple, hayatımızın maneviyatını düşünürken, maddiyatını arka plana atanlar, sonunda fakirliğin fitnesine düşerler. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin buyurduğu **"fakirlik neredeyse küfür olayazdı"** hadisi zayıf olsa da bu gerçeği dile getiriyor.

Fakirlik edebiyatı yada fakirlik kültürü tasavvufun temel konularındandır. Fakat, bugün bu edebiyatı yapanların, bunu sömürü aracı için kullandıklarını rahatlıkla söyleyebiliriz. Zamanında, cennetten tuğla siparişi verip, kişilerin duygularını istismar edenler, kendi kâşanelerde bir tarafta otururlarken, o temiz insanların duygularını istismar edenlerin, bir gün hesap vereceği muhakkaktır. Ancak, erteye kalmış hesapta hiçbir zaman bir kâr yoktur. Fakirlik edebiyatı

---

[323] Buharî. İman. 4-5: Ebu Davud. Cihad. 2. Nesaî. İman. 8. 9. 11

[324] **YAZICI Ahmet Eflakî-trc.Tahsin** Ariflerin Menkıbeleri [Kitap]. - İstanbul : M.E.B, 1995. c. 2, s. 378, (5)

yapanların bolca bulundukları zamanımızda, onların yaşayışlarına bir bakın, çok büyük bir ihtimalle insanları aldattıklarını muhakkak göreceksiniz.

Sonuç olarak söyleyebiliriz ki, zamanımızda fakirlik ile ulaşılacak hiçbir mefhum ve ideal kalmamış gibidir. Bunun içine, dini hayatta dâhildir. Onun için hepimiz biraz ayık olalım.

ALDATMAK GERÇEKTEN KÂRLI MIDIR?

İnsanlar, içlerindeki bencil arzuları tatmin edildiğinde mutlu olurlarken, aynı zamanda da uslu çocuklar haline dönüşürler. Bu sebeple, bütün dünyayı saran, tüketen insan modeli meydana gelmiştir. Biliyoruz ki, duygu ve isteklerimizi bir şekilde bastırıp kontrol edemezsek, çok tehlikeli sonuçlar doğuracaktır. Psikanaliz "bilinçdışı" dediğimiz zihnin gizli kalmış bölümünü keşfetmek için, birçok yöntem bulmaya çalışırken, beynimizin bilinçli bölümünden dahi bir şekilde haberimizin olamaması, insanın bilmece olmasına sebep olmaktadır.

İnsanlar, içlerindeki ilkel güçlerini açığa çıkarmakta sorun yaşamazken, bu güçleri nasıl durduracağını bilmekte, bir o kadar zor olduğu görülmektedir. İnsanların içinde gizli kalmış irrasyonel güçler, fikrî birçok unsuru etkilemektedir. Onun için sürekli birileri, insanları kontrol altında tutmak, sömürmek için bilinçaltı dediğimiz, irrasyonel duyguları, bilinçli duygularımızı etkilemekteki teknikleri, acımazsızca kullanmaktadırlar. İstedikleri şeye ulaşabilmek için, her yolu kullanmak ve benimsemek, onlar için bir hoşgörü olmaktan da geri kalmaz. Çünkü sonuçta ondan bir kazançları vardır. Mesela televizyonda bir program seyrediyorsunuz... Konuşmanın tam ortasında bir konuya tam kendinizi vermişken bir **“Reklam”** patlıyor veya ekranda yanıp sönüyor. Gözümüzün muhteşem algısıyla fotoğrafı çekiliyor, sesi kulaklardan beyine ve kalbe ulaşıp, benliğimize doğru hareketle, kısa sürede içinde bilinçdışına gidiyor. Burada hatırlamamız gereken bu işlerin ne kadarının etik olduğudur.

İşte **"Gizli İkna Ediciler"** de diyeceğimiz bu unsurların hedefi insanlar olup, onları birer kuklalara çevirmeleridir. İnsan hayatını, maddî ve mânevi boyutu ile beraber düşünecek olursak, **"gizli ve açık ikna ediciler" ‘** i sorun olmaktan çıkarmak, yine insanların kendi ellerinde olacaktır. Allah Teâlâ, çok cömert olduğu için, murat edilen her şeyi yaratmakta asla cimrilik göstermez, böyle bir ihtimal dahi yoktur. Muhakkak şerrin cezasını dünyada yada ahirette verecektir. Fakat murat edilen fiillerin meydana gelmesinde zâtı asla acizlik göstermez. Bu nedenle insanların çoğu aldanırlar. “**Her yaptığımız oluyor, Allah Teâlâ bir şey demiyor, Allah Teâlâ bunun neresinde?”** gibi aldanacağı durumlar karşısında dahi maalesef bir tepki gösterememektedirler.

İnsanların maddî boyutundaki olan bu durumun manevî alanda da olacağını unutmamalıyız. Bu alışverişin manevî boyutu ise daha acıklıdır. Çünkü ruhun etkilenmesinin, geri dönüşümü çok daha zor olmaktadır. Bu nedenle, manevî boyuttaki duyguları harekete geçirenlerin, hedef olarak kabul ettiği mesut ve dindar bir hayatın oluşmasında, rastgele atışlar yapan kör avcı gibi olmamaları ve her işi önceden iyice hesap etmeleri gerektiğini, baştan kabul etmemizin daha iyi olacağını ifade edebiliriz.

“Bir kişi insanların dindar olmasını istiyor”, diye düşünelim,

Temiz kalpli adayını ilk etapta, dini kimliğe uydurmaya çalışırken, çoğu zaman engelleri aşabilmek için, insanlara önerdiğiniz dinî unsurun tayininde, zamanlama ve olgunlaşma faktörünü unutursak, sonuçta onu kaybedeceğimizi bilmemiz gerekir. Bu ise kazanayım derken, değişik bir tüketilen olma durumunu açığa çıkarır. Bu sebepledir ki birçok kişi, dini hayata yönelmiş iken, tepkileri oluşturan nedenlerden ötürü, bir daha dönmemecesine tüketilmiş olarak eritilir ve kaybedilir.

Bilincin etkilerden kurtulmasını düşünmek yanlıştır. Fakat bilincin, yönlendirici ve ikna edicilerden korunmasını sağlamak amacıyla tedbir almanın ise çok zor olduğu görülmektedir.

Gerçeklerin örtüştüğü paylaşımları korumak, yine insanları ve insanlığı sevmekten geçtiğini hiçbir zaman unutmamamız gerekir.

Her şey, tüketicilik kavramı altına girince, bir fakirleşme olacağı aklımıza hiç gelmemelidir. Maddiyatını bitiren zengin, yoksullaşınca ve dine güvenini insanlar kaybedince, ortaya çıkabilecek tek sonuç, nevrozlu bir kişiliğe bürünmek olduğu görülecektir. Sürekli harcama ve kazanç ilkesi ile düşünenler, baştan bireylerini kaybederek, milletlerin sonunu kıyamete hazırlamakta olduklarını rahatlıkla söyleyebiliriz. Bu sonuçla ise, dengesiz ve ulaşılmaz idealistliğin etkisini bugünden görmek mümkündür.

Hulasa, insanı bir marketçi zihniyeti ile sömürmek yerine, onun ömrünün mutlu kısmını uzatmaya çalışmak, devlet ve millet üzerine borçtur. Tüketen insanlardan oluşan toplumların, çöküşü mutlaka bir yerden başlayacaktır. İnsanların istemediği veya ihtiyacı olmadığı bir şeyi aldırmak, çok kolay şekilde cennete girme yollarını vaad edip, basit işlerle büyük sonuçlara gidilebileceğini umarak, Allah Teâlâ'nın rızasına kavuşma hayallerinin bedellerini, bir kısım insanlar öderlerken, suçlunun kim olduğunu bulmak ise çok güçtür.

Ayrıca Allah Teâlâ'nın dahi kullarını rabliği ile tüketmediği yani ibadetler ve istekler yumağına çevirmediği, yeri geldiği zaman tövbesini kabul ettiği insana, saygı duymayanların akıbetlerini insanlığın geçmişine bakınca çok daha iyi anlaşılır. Tüketilen insanlar aldatıldıkları için zalimlere karşı kendi elleri ile teslim oldukları için savunacak bir mazeretleri dahi yoktur. Onun için mazlum denilince akla gelenlerin içine tüketilen insanları başa koymak belki en doğru sonuçtur.

Allah Teâlâ'm insanları aldatanlardan mazlumların haklarını almanı niyaz ediyoruz.

HAREKET İNSANI OLMAK

Gündemi sürekli değişen bir ülkede yaşıyor olmak bizim için büyük bir lutuf olduğunu bilmemiz gerekir. Sürekli yeni bir şeylerin olması için gayret gösterilmesinin kaçınılmaz sonucu sürekli akan su gibi içini temizler. Sonuçta ise istenilen bir şeye doğru gidildiği görülür. Çünkü hedefe varmak için gayret etmek gerekir. Hedefe varanlarda gayret edenler içinden çıkmıştır.

"Hareket önce sahibi olan insandan başlar, sonsuz imkânlarla yüklü kâinata çevrilir. Hareketin safhalarını meydana getirir. Hedefi sonsuzluktur. Meyvesini sonsuzlukta verir." [325]

Buna göre

"İnsanın cevheri olan hareket sonsuzluğa bir çağrı ve yankısıdır. Oradan yani Allah Teâlâ'dan gelir, yine ona gider." [326]

Durmak kötülüktür.[327]

"Her hareket sonra yeniden doğmaktır; bir yolun sonunda yeni bir yola girmektir." [328]

"Hareketin bulunmadığı yerde Allah Teâlâ yoktur. O, nerede görülürse Allah Teâlâ oradadır." [329]

[**Maurice Blondel**'in hareket felsefesini ülkemizde temsil eden Nurettin Topçu'ya göre, âlem üç şeyin bütünüdür:

Varlık, düşünce ve hareket.

Varlık, hareket noktası;

Düşünce, kılavuz ve iş;

Hareket ise, hayatın amacıdır.

Hareketsiz yaşanamaz. Düşünce bile varlığın dışına çıkmayarak bizzat kendi üzerine katlanan içsel bir hareketten başka bir şey değildir. Bu hedef içerisinde hareket, kendi kendini ortaya koyar ve kendi halini kendinde bulur. Bu süreçte hareket, **"kendi halini, kendisini yaşayan insana uzattığı ışıkla, onda doğurduğu sonuç ve ıstırap egzersizleriyle ve yine insan iradesine sunduğu zaruretlerle ortaya koymaktadır."**

Nurettin Topçu Beyefendinin dilinden düşürmediği

[Kant'ın **"iki büyük evren beni kendine hayran bırakıyor: Üstümdeki yıldızlı evren ve içimdeki vicdan"** anlayışı içerisinde hareketin içinde bulunmak gerekir. Yine onun Mevlana dolayısıyla söylediği bir söz vardır:

"Büyük mezarlar üstünde büyük vatanlar vardır. Büyük ölüleri olmayan milletler, ebedi olamazlar."

Bu sözü ışığında baktığımızda gerçekten bu millet Yunus'ları, Mevlana'ları, Akif'leri, Topçu'ları sayesinde var olmaktadır, diyebiliriz.][330]

---

[325] (TOPÇU Nurettin, 1999), s.19.
[326] A. O. Gündoğan, "Topçu ve Hareket Felsefesi", Hece, Sayı: 109 (Özel Sayı: 11), Ocak 2006, s.20.
[327] (TOPÇU, 1995), s.26.
[328] (TOPÇU, 1995), s.62.
[329] M. Blondel, "Hareket Felsefesi", (Özet Çeviri: Nurettin Topçu), Hareket, Sayı: 1, Şubat 1939, s.28.
[330] Hüseyin AYDOĞDU, ***Ahlâk Filozofu Ve "Hareket" Adamı Olarak Nurettin Topçu,*** Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Türk-İslam Düşünce Tarihinde Erzurum Sempozyumu, s. 637-655

KAYNAKÇA

Devletini milletini seven kimselerin özelliği olan **“hareket düşüncesi”** üzüntüleriyle beraber kalıcı eserler bıraktığı muhakkaktır.

TOPÇU Nurettin Hazırlayanlar: Ezel Erverdi-Ismail Kara Yarınki Türkiye [Kitap]. - İstanbul : Dergâh Yayınları, 1999.
TOPÇU Nurettin: trc: Mustafa Kök-Musa Doğan İsyan Ahlâkı —Conformisme et Revolte [Kitap]. - İstanbul : Dergah Yayınları, 1995.

TERÖR BELASI

Terör ve terörizm konularında farklı yaklaşımlar sergilenmekte ve birçok şekilde tanımlanmaktadır..

"Terör; baskı, cebir ve şiddet, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, devletin niteliklerini, siyasi, hukuki, sosyal, ekonomik düzenini değiştirmek, devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünü bozmak, varlığını tehlikeye düşürmek, devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü eylemlerdir"

Terör, tarih boyunca var olan bir geçektir. Terörizmin günümüz şartlarında sıcak savaşların yerini aldığı bir gerçektir. Muhtemelen gelecek yüzyıllarda da varlığını hissettirir bir şekilde sürdürecektir. Bu nedenle teröre göz yummayı ve terörü beslemeyi değil, teröre karsı daha sıkı tedbirler almayı gerektirir. Dünya'nın soğuk savaş sonrası tek kutuplu bir hale bürünmesi, Amerikan emperyalizminin ve sömürgeci Avrupa zihniyetinin 3. Dünya ülkeleri üzerinde yarattığı baskı ve bunalım terör faaliyetlerini körüklemiştir.

Teknolojinin son yüzyıldaki inanılmaz gelişimi ile adını ve amaçlarını duyurmak isteyen terör örgütleri, kitle iletişim araçlarının da sağladığı yüksek imkânlar sayesinde dünyanın herhangi bir yerinde kanlı faaliyetlerini gerçekleştirebilmektedirler. Ancak terörizmin dış kaynaklardan beslenmeden varlığını sürdüremeyeceği de apaçık ortadadır. Bu durumda devletlerin terör örgütlerini siyasi amaçları için kullanmaktan vazgeçip kararlılıkla mücadele etmesi gerekmektedir. Bu, bir veya iki devletin verebileceği bir savaş değildir. Uluslar arası anlaşmalar, işbirlikleri sadece yazı üstünde değil fiiliyatta da kendini göstermelidir. Aksi takdirde terör örgütlerinin yöntem ve hedeflerine bakıldığında, tesiri çok daha yüksek saldırıların ve önüne geçilemez bir kıyımın kaçınılmaz olduğu görülmektedir.

Bu nedenle kötülük çağrışımı yapan şeylerin hüsran ve azap tehdidi insanoğlu için faydayı gerekli kılan bir özelliği de yoktur. Yani terör ile muvaffak olacağını sananların kazançları ilk anda bir getiri sunsa da sona doğru mağlubiyetten başka bir çıkarımı olmamaktadır.

[Terörizm kavramı, terör yöntemlerinin siyasi bir amaçla örgütlü, sistemli ve sürekli bir şekilde kullanılmasını benimseyen bir strateji olarak terör kavramından ayrılmaktadır. Terör terimi, dehşet ve korkuyu belirtirken terörizm, bu kavrama süreklilik ve siyasal içerik katmaktadır. Buradan hareketle terörizm,

"Savaş ve diplomasi ile kazanılmayan sonuçları elde etmek, korkutmak ve itaat ettirmek için bir teoriye, felsefeye ve ideolojiye dayanılarak siyasi maksatlarla, iradi olarak terör ve şiddetin sistemli ve hesaplı bir şekilde kullanılmasıdır"

Terörizmin temel amacı, bir davaya veya siyasal anlaşmazlığa dikkat çekilmesidir. Bu ***"dikkat çekme"*** şiddet eylemleri neticesinde toplumda oluşturulan korku ve dehşet havası ile sağlanmaktadır. Kitle iletişim araçlarının sağladığı imkânlardan da yararlanan terörizm, yarattığı korku ve dehşet ile bir bakıma topluma; ***"Benden yana mısın, değil misin?", "benden değilsen düşmanımsın", "düşmanımsan hedefimsin", "senin yaşama hakkın yoktur."*** şeklinde belirtilebilecek ***"taraf olma"*** çağrısında bulunmaktadır.

Terörizm, bu dramatik çağrılar ile insanlara tarafsız olma hakkını yasaklamakta, onların zihinsel ve duygusal masumiyetini yok etmekte, şiddet ortamına çekmekte ve toplumun şiddet

yoluyla siyasallaşmasına, kutuplaşmasına yol açmaktadır. Toplumdaki kutuplaşmalar da zihinsel ve duygusal yönden bölünmüş ***"çatışan tarafları"*** ortaya çıkarmaktadır. Çatışan tarafların ise toplumun birlik ve bütünlüğünü bozacağı, dolayısıyla terörün amacına hizmet edeceği açıktır. Terörizmin benimsediği bir diğer amaç, kargaşa yaratarak toplumun direnme gücünü kırmak, yerleşik sosyal ve siyasal düzenin arkasındaki halk desteğini şiddet yoluyla zayıflatmaktır.

Terörizmin bazı güçler tarafından birtakım siyasi ve ekonomik çıkarlar sağlamanın da aracı olarak kullanıldığı dikkate alındığında amaç oldukça farklılaşmaktadır. Bu gibi durumlarda terörizmin amacı, bir kazanım elde etmek maksadıyla hedef alınan ülke ve toplumda belirli ortamların oluşmasına aracılık etmektir.

Stratejik öneme sahip ülkelerin terör ortamında tutulmasında, hedef olarak seçmiş devletler ve birtakım güçlerin çıkarları açısından zaruret bulunduğu, terörün amacının da sadece bu ortamın devamını sağlamak olduğu değerlendirilmektedir. ***Bu nedenle terörizm, bir siyasi mücadele aracı olmaktan çıkıp, bir ülkenin bir başka ülkeyi zayıflatmak ve istikrarsızlaştırmak için kullandığı bir araç haline gelmektedir.*** Öte yandan terörizm kitlelere yönelik hedef gözetmeyen şiddet eylemleriyle, toplumun güven duygusunu ortadan kaldırarak, halkın can derdine düşmesini ve olaylara tepkisiz kalmasını amaçlar. Böylece kitleler terörizme karşı duyarlılıklarını yitirir, teröre alışır ve devletle toplum arasında güven açısından büyük bir uçurum oluşur.

Terörizmin bir başka amacı da; baş eğdirmek, itaat ettirmektir.

Terörizmin bu türü, terörist örgütlerce kendi üyelerine ve etkilemek istedikleri halk kesitlerine uygulanabilmektedir. Terörist gruplarca amaçlanan; yandaşlar kadar ***"seyircilerin"*** de itirazsız baş eğmeleri, ***"hedef kitlenin"*** emredileni yapmasıdır. Etkilenmesi amaçlanan bireylere ikinci defa düşünecek zaman ve aksine davranabilecekleri alan bırakılmaz. Amaç, ***"hedef kitleyi"*** yıldırmak, yönlendirmek ve yönetmektir.

Bu nedenle vurgulanması gereken, terörizm ile mücadelenin, bu tehditlerle karşı karşıya kalan ülkelerin tek başına gerçekleştireceği çabalarla tam ve sürekli bir başarıya ulaşamayacağıdır. Bu sorunlarla etkin bir mücadele yürütmek için demokratik ülkeler arasında geniş kapsamlı bir işbirliği ve dayanışmaya ihtiyaç bulunmaktadır.][331]

Açıklamasını yaptığımız terimlerden çıkan gelecekte içinde olması en dehşetli korkunç ve ilkel olanı da terör ve savaşlar içinde geçecek yıllardır. Bu anlatılması ve yaşanması en sıkıntılı olan dönem olacaktır. Onun için geçmişte tedbir almak ve eğitim ile önüne geçilmesi öngörülmektedir. Ancak siyasi, jeopolitik ve stratejik farklılığı olan ülkeler için kaçınılmaz gelecek olmaktan ayrı kalmadığı bilinmelidir. Ortadoğu tarih boyunca ve gelecekte bu savaş, suç, kötülük ve terörle beraber olacağıdır. Allah Teâlâ'nın Kur'ân-ı Kerim'de bildirdiği rasüllerinin çoğunluğunu buraya göndermesi de bu gelecek sendromun açık işaretidir. Her ne şekilde olursa olsun insanı dehşete düşüren bu zülüm şubelerinden sakınmak gerekir. Örnek verecek olursak teknolojik yönden ileri bir seviyede olan Hz. Süleyman aleyhisselâmın Sebe Ülkesi ile olan ilişkisinin aktarıldığı ayetlerde, savaştan ziyade diplomatik yollara başvurduğu görülmektedir. Zaferlerini, askeri güç kullanmadan, anlaşma ve barış yollarıyla, masa başında elde etmektedir. Elçiler ve mektuplar göndererek uzlaşı yolları aramaktadır.

Sebe Melikesi'nin, aldığı bu önemli mektup hakkında hemen yanındaki yöneticilere fikirlerini sorması, onun yaşadığı sistemin diktatörlük değil, bir meclise sahip demokratik vasıfta

---

[331] **ESENTUR Uğur** Devlet Aleyhine Suç İşleyen Teröristlerin Sosyoekonomik Özellikleri - [Kitap]. - Ankara : Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü -Disiplinler Arası Adli Tıp Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi-193835, 2007. s.9-20

bir yönetim olduğunu göstermektedir. Melike, önde gelenlerden fikir sormakta, onların tecrübelerinden faydalanmaktadır.

“Dediler ki: "Biz kuvvet sahibiyiz ve zorlu savaşçılarız. İş konusunda karar senindir, artık sen bak, neyi emredersen (biz uygularız)” [332]

Bu ayette Sebe Melikesi'nin Hz. Süleyman aleyhisselâmdan gelen mektup konusunda ne yapılması gerektiğini ileri gelenlerden ve askerlerden oluşan bir meclis ile istişare ettiği anlaşılmaktadır. Askerlerin verdiği cevapta ise söz konusu meclisin Sebe Melikesi'nin tam yetki ve emri altında hareket ettiği anlaşılmaktadır.

“Dedi ki: "Gerçekten hükümdarlar bir ülkeye girdikleri zaman, orasını bozguna uğratırlar ve halkından onur sahibi olanları hor ve aşağılık kılarlar; işte onlar, böyle yaparlar.” [333]

Burada Sebe Melikesi'nin Hz. Süleyman aleyhisselâmın karşı konulamaz gücünü çok iyi tanıdığı tekrar anlaşılmaktadır. Süleyman aleyhisselâmdan gelen çağrı karşısında teslim olmaktan başka çaresi olmadığını anlamakta ve bunu ifade etmektedir.

Hulasa, zorluğun ve acımasızlığın neticesi hüsrandır. Zülüm ile zayıf ile abad olunmadığı gibi, kuvvetliyi de yok eder. Mülkün Allah Teâlâ’ya ait olduğu dünyada yaşayanların birbirlerini sevmeden başka çaresi yoktur. Her şey geçicidir. Baki olan Allah Teâlâ’ya kulluk edip, yarattıklarına merhamet etmek ve merhameti bulmak amacımız olmalıdır. Gayesi mutluluk olan insanın mutsuz ederek ve edilerek mutlu olma sonucu kimseye verilmemiş bir haktır. Sonuçta Âdem aleyhisselâmın oğullarını örnek vererek Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem buyurdu ki;

"Kıyametten hemen önce karanlık gecenin parçaları gibi fitneler var. Kişi o fitnelerde mümin olarak sabaha erer, akşama kâfir olur; mü'min olarak akşama erer, sabaha kâfir çıkar. O fitnede oturan, ayakta durandan hayırlıdır. Yürüyen koşandan hayırlıdır. Öyleyse yaylarınızı kırın, kirişlerinizi parçalayın, kılıçlarınızı da taşa vurun. Sizden birinin evine girerlerse Hz. Âdem’in iki oğlundan hayırlısı olsun (ölen olsun, öldüren değil)" [334]

Devletini, milletini sevenleri Allah Teâlâ’da sever. Doğruluktan ve güzellikten ayrılmamak ve dinimizin gereklerinden olan yaratılmışlara şefkat etmek üzerimize yazılmış bir görevdir.

[332] Neml, 33
[333] Neml, 34
[334] **Ebu Davud, Fiten 2, (4259, 4262); Tirmizî, Fiten 33, (2205)**

GÜNÜMÜZ İNSANLARI ÜZERİNE OYUNLAR

İnsanların temel istekleri ***"Kimsenin kimseyi öldürmediği, sömürmediği aksine yardımlaştığı bir dünya"*** dır. Ancak günümüz insanların ilişkilerinde çıkarlar ön plandadır. Bu nedenle tarih boyunca bu çıkarlar uğrunda çatışmalar yaşanmıştır ve de yaşanmaya devam edecektir. Geçmişe oranla dolaylı yöntemlerin daha ağır bastığı günümüzde, mücadele tekniklerinden birisi de ***"Psikolojik müdahele"*** dir. Bu ise belirli yollarla insanlar etki altına alınarak, istismar etmek ve çıkarlar doğrultusunda hareket etmek ve psikolojik etkinlikler bu imkânı oluşturmaktır.][335]

[Tarihin derinliklerinden günümüze kadar, akıllı liderlerin üstünlük elde etmek için başvurduğu psikolojik müdahaleler, kimi zaman her hamlesi düşünülmüş, kimi zamanda plansız ve programsız kullanılmış, etkili ve yerinde kullanıldığında ise beklentiler ötesi sonuçlar kazandırmıştır.

Günümüzde psikolojik faaliyetlerin üç yöntemi olan ***propaganda, psikolojik savaş*** ve ***dezinformasyon***[336] çok etkin olarak kullanılmaktadır.

Propaganda, bir taraftan kitleleri inandırırken, diğer taraftan da onları yönetmek içindir.

"Her türlü propaganda, düşünce düzeyi ne kadar aşağı olursa olsun düzeyini seslendiği kişilerin en kalın kafalısının anlama yeteneğine göre ayarlanmıştır. Bunu sağlanmasıyla inandıracağı insan kitlesi o kadar geniş olur." [337]

Bilinen dünyada, en kanlı savaşların yaşandığı 20. yüzyılda ve sonrasında, milletler politik hedeflere ve ekonomik çıkarlara ulaşmada tek ve en geçerli yol olarak bilinen sıcak savaş, yerini insanların bilinçaltı ve duygularını hedef alan ***psikolojik savaşa*** bırakmıştır.

Dezinformasyon ise, kamuoyunun kandırmak gayesinden hareketle gerçekmiş gibi gösterilip, yalana dayanan kışkırtıcı bir haberlerdir.

Dezinformasyon birçok senelere yayılmış ve uzamış bir faaliyettir. Dezinformasyon faaliyetleri içeriğine göre ***siyasi, ilmi*** vb. olabilir. Dezinformasyonun esası gerçek gibi doğrulanmak istenen bir yalandan ibarettir. Dezinformasyon diğer psikolojik faaliyetlerden farklı olarak her ülkede veya her kitleye karşı uygulanamaz. ***Uluslararası platformda tüm gelişmiş ülkeler, amaçladıkları hedeflere ulaşmak için dünya siyasetini yönetmeyi isterler.***][338]

Anlattığımız faaliyetler yüzünden yüzyılımız itibarıyla görülen insanlık kimliği temiz özünden uzaklaşmaya başlamıştır. Unutulmamalıdır ki; son dönemde ortaya çıkan kişilik kimliklerinde ***"tesadüfler nazariyesi"***nin işlemediği bilinen bir gerçektir. (En basiti d.. gribi)

Hangi dinde olursa olsun, muhakkak kendi içindeki doğmaları ***"kesin fikirleri"*** insanın dayanılmaz hırsını didiklediğinden kurtulmak isteğini içinden atamayanlar için sıkıntı doğurmaktadır. Bunu engellemek ise zor olunca sınırlarını aşmak zorunda kalanlar insanlığın başına bela olurlar. Çünkü kimliğini kaybetmiş kimlikler vardır. Bu kimlikler şeytanî düzeninin emellerine hizmet etmek görevini kendine şiar ve görev edinmiştir. Bu kişiler ***şeytanın yeryüzündeki temsilcisi*** olmaktan kendini kurtaramadıklarını görmekteyiz. Bu kişiler o kadar

---

[335] ÇİÇEK, J. Ü. (2006). *Günümüzde Devletler Tarafından Uygulanan Psikolojik Operasyonlar Teorisi .* Ankara: Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü Güvenlik Bilimleri Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi-220011; s. II

[336] **Disinformation:** i. kasten yanlış haber verme, yanlış bilgi verme

[337] DOMENACH, Jean-Marie. Politika ve Propaganda (trc. Tahsin YÜCEL), İstanbul, Varlık Yayınları, 2003. s.60

[338] (ÇİÇEK, 2006), s. 1-4

aşağılık durumdadırlar ki; yalan söylemek ve aldatmak onlar için sadece bir iştir. Çünkü onların şeytan ile kopmaz göbek bağları vardır. Onlar için her şey sahne gösterisidir.

Hulasa; emperyalist güçlerinin sonsuz hırsları ile elde ettikleri servetlerini korumak için teşkilatlanmaları şeytânî ve dayanılmaz emelleri yıkılmaz örgütlerini kurmalarına sebep olmuştur. Bunlar insanlığın başına bela olup huzursuzluğun temsilcisi olmuşlardır. Sonuçta kalplerde Allah Teâlâ korkusu da kalmayınca her şey birbirine karışmış güven sarsılmıştır. Öyleki zamanımızda artık maddiyat ve maneviyat birbirlerinin muhalifi olmaktan uzaklaşmış, birbirini kovalayan vagonlara dönmüştür.

Son sözümüz aldanmamak için uyanık olma zamanını kaçırmamaktır. Yoksa, hiçbir şeyin anlamı kalmayacaktır.

DOĞRU KARAR VE SİYASET NEDİR?

"Bir mucit ilaç bulmuştur. İlaç maliyet açısından ucuzdur fakat piyasa fiyatı pahalıdır. Bir kişi düşünün hastasını kurtarmak için ihtiyacı olan ilacı alamayınca hırsızlık yapmıştır. Aslında hastayı kurtarmak için yapılan hırsızlık mantıklı gibi gelirken sonuçta zarar veren bir olaydır."

Bu olay için birçok doğrular vardır. Kararların olumlu ve olumsuz taraflarını çözerken ilacı alamayan kişi ve eczacıyı korumak için ***"hırs"*** , ***"fedakârlık"*** faktörlerini düşünerek hareket edilmelidir. ***Yani iki zararın bir zarara düşmesini sağlamalıdır.*** İki zarar eczacı ve hasta sahibi ikileminde oluşandır. Tek zarar ise eczacının hasta sahibine ödeme kolaylığının çarelerini teklif ederek uzun vadede çözüm üretmesidir. **Hastası ölecek birine sabır et demek, onunla alay etmektir. Çünkü o ilacın kurtaracağı ispatlanmıştır.** Bu nedenle toplum ahlakının yıkıma uğramaması için içtimai yardım kuruluşlarının asgari düzeyde paylaşımcılıktan ileri seviyeye doğru şuurlandırmak için alt yapı oluşturulmalıdır.

Asalak insan tipinin ilk çıkışı acizliktir. Ancak insan fıtratının aceleci olduğunu Allah Teâlâ buyurduğuna göre;

"İnsan iyiliğin gelmesine dua ettiği gibi, kötülüğün gelmesine de dua eder. Esasen insanoğlu acelecidir." [339]

"Acelecilik" asalak olmakla bir yerde buluşamaz. Ancak aciz olduğu fikrine alıştırılan insan kendince yıkıma uğrayınca ***"beklenti"*** yi artırır. O zaman eczacı ilacı vermek mecburiyetindeymiş sorunu çıkar. Ticari düşünen eczacıyı ahlaki erezyona uğramış durumun düşürmekten çok çözüm üretmede, karşılıklı anlaşabilme yollarının temel unsurlarını bulmaktır.

Bu anlattığımız durumdan çıkarak, doğru karar olarak alınabilecek davranışın ne olduğunu görebilmektir. Yoksa ***"İki yüz eşek kafasından bir insan fikri çıkmaz."*** Veya ***"Demokrasi insanların tartılacaklarına*** (insanların fikirlerine değer verilecek bir sistem) ***sayıldıkları bir idare şeklidir."*** [340] şekline getirip insanlarla alay edenler elinde oyuncak olmaktan kurtulmak gerekir. Neyin nerede ne kadar doğru ve yanlışın neden yanlış olduğu illetini bilmeden ***"sürü insanı"*** olmak bir değer ifade etmemektir. ***"Üstbenliği"*** bulmadan ulaşılacak her sonucun kendi içerisindeki paradoksundan[3] kurtulmanın çarelerini aramalı ve doğrunun ne olduğunu bulmak için gayret göstermelidir. Mesela siyasetin işleyişindeki karar mekanizmasının işleyişine göz atalım

[Siyaset alanında siyasi temsil görevine talip olanların halktan oy almak için verdikleri sözleri tutmamaları, kişisel menfaatleri doğrultusunda hareket etmeleri, kamu imkânlarını haksız ve hukuksuz yollarla bir tarafa aktarmaya çalışmaları, hatta bu tür amaçları gerçekleştirmek için gayr-i meşru çevrelerle iş tutmaları **"ahlâk"** ve **"etik"** tartışmalarını gündeme getirmiştir. Bu nedenle siyasetin insanı erdemli bir varlık düzeyine yükseltmek amacı güden ahlâk anlayışıyla yıldızının pek barışık olduğunu söylemek zor olmaktadır.

Birey düzeyinde onaylanmayan pek çok eylem ve davranışın siyaset alanında ***"mümkün"*** olarak görülmesi ve hatta siyasetin gereği olarak kabul edilip onaylanması imkân dâhilindedir. Çünkü siyasetin doğası ***"vazife"*** kavramı üzerine değil ***"menfaat"*** kavramı üzerinde oturtulmaktadır. Ancak bu siyasetin ahlâk dışı bir alan olduğu anlamına gelmemelidir. Çünkü insan davranışları, hangi alana yönelik olursa olsun, temelde ahlâk ve değer bağımlı davranışlardır. Ahlâk çoğu defa bağımlı değil bağımsız bir değişkendir. Ne var ki siyaset alanında

---

[339] İsrâ, 11

[340] İKBAL, Muhammed, Cavidnâme, trc. Annemarie Schimmel, Kırkambar Yay., İstanbul, 1999, s. 46.

bu bağımlılığın derecesi gevşemekte ve toplum tarafından da bu durum makul ve kabul edilebilir olarak görülmektedir. Kişinin kendisi için yaptığı bir davranışta ahlâkî ilkelerden sapması kabul görmezken bunun ***"kamu yararı"*** ve ***"menfaati"*** söz konusu durumunda eleştirinin dozu azalmaktadır.

Aslında insan davranışlarının belli davranış kalıplarına, kurallara ve eylem biçimlerine göre oluşmakta olduğu belirtilmelidir. Davranış ve eylemleri yönlendiren ana temel siyasetin merkezindeki ***"menfaat"*** mi, yoksa ahlâkın merkezinde yer alan ***"vazife"*** midir?

Oysaki insan davranışlarının "dürüstlük" temelinde gerçekleşmesi ahlâkın eylem sahiplerine ***"vazife"*** olarak yüklediği bir ilkedir. Ancak bu ***"vazife"*** çerçevesi siyasette ***"başarı"*** nın sağlanmasında yeterli olamamaktadır. Buna karşılık siyasetin merkezinde yer alan ***"menfaat"***in gerçekleşmesi için ***"verdikleri sözü hiçe saymış ve insanların beyinlerini kurnazca uyutmasını bilmiş"*** olanlar başarılı olmuşlardır. ***"Verdiği sözü hiçe saymak ve insanların beyinlerini kurnazca uyutmak"*** ahlâk ilkelerine ve dürüstlüğe göre asla tasvip edilebilecek davranışlar değildir. Davranış sahiplerinden böyle davranmaları ne talep edilmekte ne de beklenmektedir. Ancak siyasette ***"menfaat"***in ve başarının elde edilmesini sağlayan hesaba, menfaate, disipline ve akla dayanan önemli bir davranıştır. Ahlâkî davranış ise menfaate karşı olup hesaba, disipline ve akla dayalı olmakla bir ilgisi yoktur.][341]

Sonuçta siyasetin doğası ***"vazife"*** kavramı üzerine değil ***"menfaat"*** kavramı üzerine oturmakta olduğu düşünülse de, siyasetin ahlakiliği eyleminin sonucu içinde gizlidir.

Bir tümün paçaları gibi gerçek ve yalan beraber olan siyaset ikiyüzlü madalyon gibidir. Onun hangi yüzü görülmesi istenirse o tarafının ışığı daha parlaktır. Tarih boyunca siyaset daha çok aldatılmanın ve aldatmanın temsilcisi olmaktan kurtulamamış ve çarkları arasında birçok temiz insanı eritmiştir. Ancak bu şekilde dahi olsa bu siyaset sayesinde büyük işler zuhur etmiştir. Bu nedenle siyaset vazgeçilmez olduğu kadar temiz siyaset arzulanan olmuştur.

["Ayaşlı Şakir Efendi dedi ki;

"**SİYASET VELÂYETTEN YÜKSEKTİR."**

Bunun manası: Velâyet; Allah Teâlâ'nın cemal tecellisi olduğu için; hep iyi şeyler düşünür, iyi şeyler yapar. Siyaset ise, Allah Teâlâ'nın hem cemal, hem celal tecellisi olduğundan, Allah Teâlâ'nın zuhur ve taayyün itibarı ile birbirine zıt sıfatlarına ne kadar yaklaşırsa o kadar muvaffak olur.

Hz Ömer radiyallâhü anh buyurur ki;

"ALLAH TEÂLÂ'YA YEMİN EDERİM Kİ, ALLAH TEÂLÂ'NIN HÜKÜMET KUVVETİYLE MEN ETTİĞİ ŞEY, KUR'AN-I KERİM'İN AYETİYLE MEN ETTİĞİNDEN ZİYADEDİR."][342]

Günümüzde siyaset çirkinleşmiş, sömürü ve yayılmacı politikalar yüzünden canavarlaşmış iğrenç duruma dönüşmüş görünse de, öyle olmadığını düşünmemiz gerekmektedir. Siyasetin hakikatinde olaylar rastgele olmaz. Hep bir planın aheste aheste uygulanmasıdır. Maddî hedefleri olan insanların temiz insanlar üzerinde uyguladıkları sinsi planları genellikle bozulmaz gibi olurken, Allah Teâlâ bir şekilde olayların yönünü sürekli değiştirmektedir. Bunu anlayan arif kişilerin biz siyasete karışmayız dedikleri mana da budur.[343] Çünkü âlem ve insanlar sahipsiz değildir.

---

[341] DURSUN, Davut, **Siyaset Ve Ahlâk: Gerçeklikle İdealin Bağdaşmazlığı Sorunu**, s. 17-24

[342] ERGİN, O. Nuri; **Balıkesirli Abdülazîz Mecdi Tolun Hayatı ve Şahsiyeti,** İstanbul. 1942,s. 154

[343] Gavs-ül Âzam İhramcızâde İsmail Hakkı Toprak Sivasî buyurdu ki;

"Siyaseti olmayan bir cemiyet, çökmeye mahkûmdur. Herkesin bir siyaseti vardır. Bizim siyasetimiz, siyasete karışmamaktır Bu da ayrı bir siyasettir"

“Onlar (kendi akıllarınca) güya Allah'ı ve müminleri aldatırlar. Hâlbuki onlar ancak kendilerini aldatırlar ve bunun farkında değillerdir.” [344]

“Hilekârlık yaptılar, Allah Teâlâ da hilelerine karşılıkta bulundu ve Allah Teâlâ hile yapanların en hayırlısıdır.” [345]

[344] Bakara, 9

[345] Âl-i İmran, 54

ÇARESİZLİKTEN KURTULUŞTA MANEVİYAT İLİŞKİSİ

Mükemmellik, mükemmel, kusursuz, dört dörtlük çok sık duyduğumuz, kullandığımız ama çoğu zaman da gerçek anlamı üzerinde pek düşünmediğimiz kelimelerdir. Hep daha iyisini yapmak, sürekli kendimizi geliştirmek için çabalamaktır.

Tüm bu düşünce hataları ve katı kurallar sonucunda da birtakım olumsuz durumlarla karşı karşıya kalmaktayız. Buna da **çaresizlik** denir. Mükemmel olmak isterken çaresizlik içinde kalmakla yıkıma uğrayan insan geleceğin de kayıplara karışır gider. Dünyaya gelmiş mi, gelmemiş mi bir önemi kalmamış ve çaresizliği tatmaya başlamıştır.

[*Çaresizlik*, insan yaşamını etkileyen önemli değişkenlerden birisidir. Eğer bu ***öğrenilmiş çaresizlik*** olursa, bir davranış ile bu geçmişinin sonucu arasında bir gelecek olmadığını öğrenmesi sonucunda, bireyin benzer durumlarda gereken davranışı gösterememesidir.

Öğrenilmiş çaresizlikte, geçmişte davranışta bulunurken yaptığı davranışın sonucunu kontrol edemediğini öğrendiği zaman, başka bir durumda olayın sonucunu kontrol edebileceği halde bir başarısızlık beklentisine ve davranışlarıyla geleceği kontrol edebileceği durumlarda bile başarmak için gereken davranışları göstermemesine neden olabilmektedir.

Geçmişlerin yaşantıları sonucunda öğrendiği bu başarısızlık veya kendi davranışının sonucunu kontrol edememe beklentisi, toplumun yaşamının birçok alanında başarısızlıklara yol açabilir. Geleceği kontrol edilebilecek durumlarda bile ortaya çıkan başarısızlık beklentisi kavranılmış bir hata olarak değerlendirilmektedir. Bu nedenle öğrenilmiş çaresizlik değişkeni özellikle toplumların başarılarıyla yakından ilişkili gibi görünmektedir. Genel olarak, İNSANLAR BAŞARILARINDAN KENDİLERİNE PAY ÇIKARMA, AMA BAŞARISIZLIKLARI İÇİN DİĞER İNSANLARI VE DURUM FAKTÖRLERİNİ SUÇLAMA EĞİLİMİNDEDİRLER.][346]

Çaresizlik belirtileri geçiren ve bunun sonucunda çaresiz davranış örneğini oluşturan geçmiş en belirgin özelliği olarak, gelecek için belli bir işi başarmak için gereken çaba gösterme davranışında belirgin bir azalmaya yönelmek zorunda kalır. Bu durumda çaresizlik yaşantısının sonucunda geliştirilen ***"başarısızlık beklentisi"***nin bireyin davranışlarına yansıması olarak ele alınabilir. Bahsedilen bu durum tabiatın sürekli hareket halinde olmasını gerektirmiştir. Bu nedenle Allah Teâlâ kullarını sürekli kabz - bast (sıkıntı- ferah) halinde tutarak çaresizlik sendromuna düşmesine engel olmaktadır. Bunu açıklayacak bir misal verecek olursak, çaresiz bir hastalığa düşmüş bir hastanın göreceği bir rüya onun bütün duygularını değiştirip ölüme hazırlamasıdır. Çaresizliğinin farkına varmış olmasına rağmen onu etkileyen sanal bilgi birden onu kuvvetli yaparak bir üst seviyeye çıkışına sebep olur. Çok şey birden değişmiş olur.

Çaresizliğin mükemmelliğe çıkışında en büyük etken inancın kuvvetlenmesidir. Bu etkide ancak dışarıdan gelmektedir. Bunu hiçbir şekilde insan içinde üretemez. Eğer insan bu yeterliliğe sahip olabilseydi Allah Teâlâ uyarıcı şahsiyetleri göndermezdi. İnsan yaratılış olarak çok kuvvetli olmasına rağmen iç dünyasında bir dayanağa hep ihtiyaç duyduğu kesindir. Bu bilgiyi bazen vahiy, bazen rüya, bazen telkin olarak görmekteyiz. En bariz misallerden birini verecek olursak Mustafa Kemal Atatürk'ün Kurtuluş Savaşı öncesi yaşadığı bir hadisedir.

["Kurtuluş Savaşı yıllarında gösterdiği üstün hizmetleri ile Ankara'nın dikkatini çeken Şeyh Şerâfeddin [347] ile Gazi Mustafa Kemal arasındaki ilişki, Atatürk'ün Yalova'daki yaz çalışmaları

---

[346] (AYDIN, 2006), s. 1-6

[347] ***ZEYNEL ABİDİN ŞERAFEDDİN DAĞISTANÎ*** kaddese'llâhü sırrah'ül azîz
Hicrî 1292 - Miladî 1875 * Hicrî 1355 - Miladî 1936

döneminde yaptığı davet ve istişarelerle karşılıklı saygı ve seviyeli sohbetler çerçevesinde halinde Şeyh Şerâfeddin'in vefatına kadar devam etmiştir. Bu ilişkinin ilk belgeli verileri, yine Ali Usta'nın tanıklığı ile tarihe geçmiştir. O günlerde sürekli Şeyh Şerâfeddin'in yanında olan Ali Usta, mürşidi ile Kuvvay-i Milliye'nin "Gazi Paşa" sının istişareleri hakkında çok önemli bilgiler vermektedir:

" -Yunan işgalcilerin, Bursa'yı zapt ettiği günlerde Mustafa Kemal Paşa tarafından Hasan Bey isminde kalpaklı bir adam geldi ve bana:

"-Beni Mustafa Kemal gönderdi; Şeyh Efendi'ye ilet…" dedi. Ben bu arzuyu Şeyh Şerâfeddin'e naklettim. Şeyh Efendi bana:

"-Ali Usta! Sen de ona söyle. İstanbul'dan düşmanı def'edinceye kadar elimizden gelen gayreti göstereceğiz ve düşmanı temizleyeceğiz. Biz de O'na yardım edeceğiz…" buyurdular. Ben de Şeyh Şerâfeddin'in bu sözlerini Hasan Bey'e naklettim.

" Mustafa Kemal'in kuryesi Hasan Bey'in bu müjdeyi Ankara'daki Mustafa Kemal'e iletmiş olmalı ki Şeyh Şerâfeddin Dağıstanî, istişare için Ankara'ya davet edilir. Ali Usta o günleri şöyle dile getirmektedir:

"Büyük Taarruz daha başlamamıştı. O vakit Şeyh Efendi'yi Ankara'dan çağırdılar. Şeyh Efendi iki-üç gün sonra Ankara'dan döndüğünde O'na:

"- Hazret ne için çağırdılar, haberler nasıl?" diye sordum. Şeyh Efendi bana:

"- Ali Usta, Mustafa Kemal bana "Nasıl muvaffak olacak mıyız?" diye sordu. Ben de,

"Evet, muvaffak olunacaktır. Az bir kan dökülüp İstanbul'u da alacağız" dedim." diye cevab verdi.

Yalova'daki Atatürk köşkünde ve Termal'deki özel mekânında özellikle yaz döneminde çalışmalarını sürdüren Mustafa Kemal'in zaman zaman Şeyh Şerâfeddin'i davet ederek görüşlerini ve tesbitlerini dinlediği bilinmektedir. Güneyköy'de Atatürk'ün özel makam aracı ile özel kalem görevlilerini göndererek Şeyh Şerâfeddin'i aldırdığını ve sohbetten sonra yine makam aracı ile tekrar köye bıraktırdığını anlatan yaşlı insanlar hâlâ yaşamaktadır. (Bunlardan birisi olan Güneyköylü Sıbgatullah Gayret Efendi ile 90 yaşlarında iken bizzat görüşüldü.)"

Atatürk ile Şeyh Şerâfeddin ilişkisine ve sohbetlerine ilişkin anlatılan rivayetlerden birisine göre 1936 yılındaki bir görüşmelerinde Şeyh Şerâfeddin Dağıstanî, kendisinin o yıl içinde vefat edeceğini, Atatürk'ün ise kendisinden 2 yıl sonra vefat edeceğini bildirmiş ve ömrünün son iki yılında nelere dikkat etmesi gerektiği konusunda tavsiyelerde bulunmuştur.][348]

Ey Allah Teâlâ'm çaresiz kaldığımızda yardımlarının vasıtalarını artır ki, hayatın karanlık dehlizlerinde boğulup kalmayalım.

"Elbette güçlükle beraber şüphesiz bir kolaylık vardır.
Gerçekten, güçlükle beraber bir kolaylık vardır.
Öyleyse, bir işi bitirince diğerine giriş;

Şerâfeddin Zeynel Abidin Dağıstanî, Hicrî 1292 - Miladî 1875 yılı, Zilkade ayının üçüncü Pazartesi gecesi Dağıstan'ın Temirhan-Şura vilayeti, Gunip kazasının Kikuni köyünde, dünyaya geldi. Babası Abdurraşid Efendi, annesi Emine Sara Hatundur. Anne ve babasının her ikisinin de kabirleri, Yalova Güneyköy'deki kabristandadır. Yalova ilinin Reşadiye (bugünkü Güneyköy) köyünde Hicrî 1355 - Miladî 1936 yılı Cemaziyel evvel ayının yirmiyedinci pazar günü, köyünde (hicri takvime göre) altmış üç yaşında iken vefat etmiştir. Son yüzyılın en seçkin tasavvuf büyüklerinden olan Şerâfeddin Zeynel Abidin Dağıstanî, "Ebu'l-Fukara" lakabı ile de anılır.

[348] http://www.tasavvuf.info/serafeddin.htm
http://tasavvuf.sufiler.googlepages.com/serafeddin1

Ve ümit edeceğini yalnız Rabbinden iste." [349]

[349] İnşirah, 5-8

AYDIN Bedi; Öğrenilmiş Çaresizliğin Yordanması Ve Yaşam Başarısı İle İlişkisi [Kitap]. - [s.l.] : Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi-188820 , 2006 .

YOZLAŞMA

Yozlaşma kavramını ifade etmede genel bir tarif yapılamadığı için kabul edilmesi gereken, yozlaşmanın zamana bağlı olarak değişmekte olan ve farklı toplumlarda, farklı şekillerde karşımıza çıkan bir gerçeklik olduğudur. Yozlaşma tarifini ele almak istediğimizde sorunlara ve içinde bulunduğumuz zaman ve şartlara göre değişmekte olduğunu göreceğiz.

[***Yozlaşma***, meşru olmayan çıkarlar uğruna ekonomik ve içtimâi imkânların veya kamu otoritesinin kötüye kullanılmasını; ekonomik, bürokratik ve siyasî yapının yetersizliklerini; içtimâi değerlerdeki aşınma ve bozulmaları, hukuki, ekonomik, etik ve kültürel normların toplumun temel ihtiyaçlarına cevap vermemesidir. Daha kısa bir ifadeyle, ***yozlaşma, dinî, ekonomik, siyasî ve sosyal sistemin işlerliğini kısmen ya da tamamen yitirmesine neden olacak yasadışı ve/veya etik olmayan eylemler bütünüdür.*** Sadece günümüz toplumlarına özgü bir hadise olmayıp, neredeyse insanlık tarihi kadar eskilere dayanan yozlaşma kavramı zamana ve ülkeye bağlı olarak azalıp artmakla birlikte her dönem varlığını sürdürmektedir.][350]

Maddiyat ve maneviyat arasındaki güçlü ilişki ve çıkarlarda menfaat ön plana çıktığında "yozlaşma" akıbetini beraberinde getirmektedir. Ahlak bozuldukça, kuvvet mekanizmalarında özel çıkarların ağırlık kazanmasından dolayı içtimâi değerlerin kaybolması, insanların birbirine olan güvenin yitirilmesi, bu nedenle sosyal hayatın gereksiz yere sekteye uğraması söz konusu olmaktadır.

Maneviyattaki yozlaşma da şeytan, nefsin ve fertleri kendi düşünce planlarında buldukları veya kolay gelen şeyleri uygulamaya çıkarmaları ile oluşan menfaat beklentisi üzerine dinin ve ahlakın ilkelerini tahrif edilişidir. İfrat ve tefrit arasında gelip giderken insanın menfaati insanlığın menfaatinden ön plana çıkar. Artık söylemler, kendiliğinden hakikatten uzaklaşır. Bazen öyle olur ki, seneler önce kabul edilen ilke zamanla yamulmuş ve kabul edilmesi gereken başka bir alt yapıya kavuşturulmuştur. Bu yozlaşma neticesinde bukalemun karakter ön plana çıkmıştır.

Yozlaşmanın temelinde asıl yatan unsur ileri görüşlü olmamaktır. Fanatik duygular ile hareket edenler ileri sonuçları görünce geri dönüşü sağlamakta zorlanmaktadır. Dönüşü olmayan yolun çaresi için daha saçma bir şeyle konuyu daha karmaşık duruma gitmektedir. Bu ise daha önceden olması gereken işin uygulamaya geçişidir. Ancak bu yozlaşma penceresine düşmüştür. Yukarıdaki açıklamalardaki yozlaşma ile bahsedilen açıklamayı birbirine bağlarsak, insanlar menfaatperest olma özelliği ile egolarını tatmin etmek ve kavuşmak istediği şeylerin önlerine birileri şahsî açıdan engel koyarsa, sonuçta birlik çatlaması oluşacağı kesindir. Duyguların birliğini kaybeden insan kimlikleri çıkar amaçlı düşüncelerle etrafından koparken veya ilişkiye girerken narsis duygularını da harekete geçirecektir. Mesela;

Tarihte Musevîler şeriat dini olan Yahudiliği yaşamakta zorlanınca, sürekli dinin bir tarafına çentik atarak, saçmalamaya başladılar. Kendi inançlarının hakikatin hangi tarafında olduğunu kaybettiler. Sonradan gelen Hıristiyanlık ise dini şeriattan koparmış, ahlakî değerlerle yoğurarak insanların rahatlamasına salık vermiştir. Bu seferde iki din sahipleri arasında kuvvet sahibi olanlar (Yahudiler ve bu zihniyetli kişiler) insanların rahatlama duygularına karşı engeller koyarken yozlaşma komplosunu harekete de geçirdiler ve Hıristiyanlara yozlaşmış gözüyle baktılar ve dünya düzenini alt üst etmişlerdi.

İslam gelince bütün açmazları, şeriat ve ahlak düzeyinde dengeye getirip çözdü. Ancak ne

[350] (TARI, 2006), s. 106-108

gariptir ki, bu güzel din insanların elleri ve dilleriyle saçmalığa sürüklenip yozlaşma eğilimine sürüklenmeye çalışılmaktadır. Bunu da şu şekillerde görmekteyiz.

Kimileri eskiden yaşanmış hayat tarzını, kimileri ise yepyeni hayat şekillerine dinin benzemesi gayreti içinde iki kolundan çekilen insan gibi parçalama yoluna gitmektedirler. Ne var ki; bu çekişme artarsa sonuçta vücudun kolları parçalanacak ve din işe yaramaz çolak olacaktır.

Yozlaşma menfaatin tarafgir uygulaması ile oluyorsa, siyasî, içtimâi ve ahlâkî açıdan paylaşımcılığı harekete geçirerek hayatın sahibi Allah Teâlâ karşısında kullarına sevgi kucağını açmaktan başka çare olmadığını görmekteyiz.

Sonuç olarak yozlaşma, zulmün olduğu yerdedir. İnsanları harici zihniyetle hakikate çağırmada zulüm ve çıkarlar varsa, burada yozlaşmanın en üst seviyesi vardır deriz. Zulmün olduğu yerde yapılan her doğru hareket dahi zulümdür. Hz. Hüseyin aleyhisselâmı Kerbela'da şehid eden devlet, siyasî açıdan haklılığını öne sürebilir. Fakat işlenilen cinayetin bedelini binlerce Müslümanlar sürekli boyunlarında hissetmektedir. Bu tarihi lekenin kanlarını bugün dahi dindirecek bir vicdan bulunmamaktadır. Bu nedenle vaktini geçirmiş her doğru hareket uygulama planına çıkarırken, zülüm baş gösterecekse geri adım atmak daha güzeldir.

Hz. Ali kerremallâhü veche buyurdu ki:

"Çocuklarınızı kendi zamanınıza göre değil, gelecek zamana göre yetiştirin. Çünkü onlar sizin zamanınız için değil, gelecek zaman için yaratılmışlardır."

Hikâye

Adamın biri, iftiradan idama mahkûm olur. İnfaz saatini beklerken, arada bir hükümdara ağzına gelen sözleri sarf eder, sövüp sayar. Bu acı bağırmalar, bir süre devam eder. Hükümdar, bu feryatları duyar. Fakat bu acı bağrışların boşa olmayacağını düşünür.

Hükümdar iki vezirini yanına çağırır. Adamın neler söylediğini sorar. Birinci vezir,

"Hükümdarım bu genç, **"ALLAH, AFFEDENLERİ AZİZ EDER"** *diyor. Sizden af talebinde bulunuyor"* der.

Bu söz, hükümdarın hoşuna gider.

"Bu genci affettim, serbest bırakın" der. İkinci vezir, hemen atılıp der ki:

"Hükümdarımız, bu veziriniz, , utanmadan yalan söylüyor. Genç, af istemiyor, size sövüp sayıyor."

Hükümdar dedi ki;

"Unutma ki, "FİTNEYİ KAPATAN YALAN, FİTNEYE SEBEP OLAN DOĞRUDAN DAHA İYİDİR".

Hükümdar, vakitsiz doğru söyleyen veziri azleder, yerinde yalan söyleyerek bir mazlumu kurtaran veziri de kendisine sadrazam yapar.

İhramcızâde İsmail Hakkı

Kaynakça:

TARI Meltem Yozlaşmanın Ekonomik Etkileri: Türkiye Üzerine Değerlendirmeler [Kitap]. - Kocaeli : Kocaeli Üniversitesi -Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi-204311, 2006 .

KÖLELEŞME- HÜRRİYET- MÜNAFIK

Hürriyet aşkın ifadesidir. İnsanların yaratılışında hürriyeti sevmek vardır. Köleleşme ise her türlü şekliyle insanlık için bir zülümdür. Özgürce yaşamak ve düşünceyi bloke ederek insanların gelişimini engellemektedir.

Hayatımızda kâr ve zarar oranları ile ilişkiye giren kuvvetlerin her fırsatta karşısındakini etkilemek, hükmetmek ve köleleştirmek için gayretten kendilerini alamazlar. Bu olması gereken durumdur. Ancak Allah Teâlâ hürriyetin başka hürriyetlerle ilişkisinde tecavüz hakkını kimseye vermemiştir. Hürriyetler birbirlerine salıverilmiş iki deniz gibidir. Ancak aralarında birbirlerine karışmasına engel vardır.[351] Vücutta çıkmış olan çıbanın hürriyet hakkı, vücudun yaşama hakkı karşı karşıya geldiğinde, her ne kadar beraber görünseler de ayrı salıverilmiş deniz gibidirler. Burada doktor müdahalesi gerekecektir. Önemli olan iki denizin arasına berzahı koyan doktorun tespitinde hata yapmamaktır. Bütün dünyevi ilişkilerde bir üstün kudret ile karşı karşıya olunca köleleşme iptilasından kurtulmak zordur. Ancak aza indirmek için alınacak tedbir ve tek çare Allah Teâlâ'ya güvenmek olduğunu görmekteyiz. Zamanımızda bütün ilişkiler bozuk plaklar gibi bir yerde takılıp durmaktadır. Bir erkin [352] tabiiyetine hâkim olmak sevdasından vazgeçmesini düşünmek imkânsızdır. Bunun için mücadele gerekir. Kudrete zafiyeti buldurmak için tabi olanların yaptıkları eylemin sonucu ise kurtuluş ya da köleleşmektir. Bu kader kanunudur. Allah Teâlâ buyurdu ki;

"Şayet siz yara aldı iseniz, karşınızdaki düşman topluluğu da benzeri bir yara aldı. İşte Biz, Allah'ın gerçek müminleri meydana çıkarması, sizden şehitler edinmesi, müminleri tertemiz yapıp kâfirleri imhâ etmesi için, zafer günlerini insanlar arasında nöbetleşe döndürür dururuz. Allah zalimleri sevmez." [353]

Allah Teâlâ'nın kendine inanan kullarının mağlubiyetini isteyebileceğini düşünebilir miyiz? Hayır. "***Allah Teâlâ müminlerin velisidir."*** [354] Fakat görmekteyiz ki bazı zamanlar köleleştirilmiş inançlı kimseler olmaktadır. Bu neden oluyor, denildiğinde; köleleşen ve köleleştiren insanın sonsuz hırsları ile hadlerini aşıp tecavüz etmeleridir. Çünkü köleleşmek insanın fıtratında yoktur. Sadece inancını kaybetmiş, hırslarına yenilmiş insan vardır. İnancını kaybedenler için ise, her hayat şekli köleleşmektir. İşte tasavvufun hürriyete kavuşmak için önerdiği ölümden önce ölün yani ***"kutsal intiharı"*** yapıp yeteneksizliğe, ihtiyaçsızlığa kavuşmayı tavsiye etmesi bu sebepledir.

Unutulmamalıdır ki ebedi olmadığını bilen insanlar için köleleşmek olmadığı gibi köleleştirme isteği de yoktur. Allah Teâlâ'yı büyük bilen sonsuz hürriyete kavuşmuştur. O insan artık hakkı yaşar ve yaşatmaya çalışır. Bir çılgın gibi bendini aşar, devrimini yapar. Bilir ki Allah Teâlâ hayır olarak ne verdiyse, karşılığını tam olarak alacağını ve asla haksızlığa uğramayacağını bilmektedir.[355]

Açıklamalardan da anlaşıldığına göre [insanın kıymetini bilhassa alçaltan bir sebep, köleliktir. Başkasının önünde baş eğen ve onun emirlerine kör gibi itaat eden insan, köpekten bile alçaktır.

"*Ben, bir köpeğin diğer köpeğin önünde boynunu eğdiğini görmedim*." Hâlbuki bu kölelik,

---

[351] Rahman, 19-20
[352] **Erk:** Bir işi yapabilme gücü, kudret, iktidar.
[353] Âl'i İmran, 140
[354] Bakara, 257
[355] Bakara, 272

yalnız fertler arasındaki hizmet münasebetlerinde mevzubahis değildir; aynı zamanda bazı siyasî ve iktisadî sistemlerde görünen istismar prensibi de bu kulluk mefhumuna dâhildir.][356]

Hayatlarından memnun olan nice topluluklar, hürriyeti bulmak için çare üretemedikleri gibi şeytanın uşaklarına köle olmuşlardır. Onların köle olduklarını hatırlamak dahi akıllarından geçmediği gibi eylemleri bitmiş heykeller gibi hayata bakıp dururlar.

"Onlara baktığın zaman cüsseleri hoşuna gider; konuşurlarsa sözlerini dinlersin; tıpkı, sıralanmış kof kütük gibidirler; her çığlığı kendi aleyhlerine sayarlar; onlar düşmandır, onlardan çekin; Allah canlarını alsın, nasıl da aldatılıp döndürülüyorlar." [357]

[356] İkbal, Muhammed, *Cavidnâme*, trc. Annemarie Schimmel, Kırkambar Yay., İstanbul, 1999, s. 41.
[357] Munâfikûn, 4

KISALMA-KOPMALARLA KIYAMETİ ÖNE ALMAK

Teknolojinin, ulaşımın, iletişimin, ticaretin vb. yaygınlaşması ve hızlanması kısalma ve kopmayı doğurmuştur. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin hadislerinde buna ***"tekarubuzzaman"*** denilmektedir. Zamanın hızlanması ve yoğunlaşması anlamındadır. ***"Zaman kısalacak ve vasıtalarla mesafeler kısalacak."*** [358]

Yaşadığımız yüzyılın sesten hızlı uçakları, trenleri ve diğer gelişmiş ulaşım araçlarıyla, eski dönemlerde aylar süren yolculuklar şimdi birkaç saat içinde, üstelik çok daha güvenli, rahat ve konforlu bir biçimde yapılabilmektedir. Hadisin işareti de bu şekilde gerçekleşmektedir. Günümüzün ileri teknoloji ürünü ulaşım araçlarına Allah Teâlâ Kur'ân-ı Kerim'de şu şekilde işaret etmiştir:

"Onlara binmeniz ve süs için atları, katırları ve merkepleri (yarattı). Ve daha sizlerin bilmediğiniz neleri yaratmaktadır." [359]

Zaman tekarüb ederek (yaklaşarak) gece ile gündüz birbirine yaklaşır... ***"Zaman kısalıp sene ay, ay hafta, hafta gün, gün saat, saat de ateş tutuşturacak kadar az bir zaman olmadıkça kıyamet kopmaz."*** [360]

"Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem buyurdular ki:

"Zaman yakınlaşmadıkça Kıyamet kopmaz. Bu yakınlaşma öyle olur ki, bir yıl bir ay gibi, ay bir hafta gibi, haftada bir gün gibi, gün saat gibi, saat de bir çıra tutuşması gibi (kısa) olur." [361]

Zamanı kullanma biçimimiz ve onu algılama biçimimizin değişimi ***"zaman kavramı"*** nın değişimine, aynı şekilde bu değişim de tekrar zamanı kullanma ve algılama biçiminin değişimine sebep olmaktadır.

["Gerçek"in anlamını yitirdiğini, gerçeklik (simülakr)[362] kavramının onun artık egemen

---

[358] Buhari, Fiten: 25; Ahmed bin Hanbel, Müsned, 2/313

[359] Nahl, 8

[360] Tirmizi, İbn-i Mace, Ahmed bin Hanbel;

[361] Tirmizi, Zühd: 24, 2333

[362] **Simülakr:** İkonlara tapanlar, Tanrı'yı övmek adına onu betimlediklerini ileri süren usta insanlardı, ama gerçekte Tanrı'yı simgeleriyle bir simülakra dönüştürürken aynı zamanda onun varlığı sorusunu ortadan kaldırıyorlardı. Her imge, Tanrı'nın varlığı sorusunu sormayı engellemek için bir bahaneydi. Gerçekte Tanrı, her imgenin ardında görünürlüğünü yitiriyordu. Ölmemişti, görünürlüğünü yitirmişti yani artık böyle bir soru sorulmuyordu. Tanrı'nın varlığını ya da yokluğuna dair sorulan soru simülasyon aracılığıyla çözülmüştü. (Baudrillard'dan)

Simülakr orijinali, gerçeği, ilk örneği olmayan; kendisi zaten kopya olan bir şeyin kopyasını anlatan bir terim. Simüle edilen veya edilebilen her şey orijinalliğini kaybeder. Her görüntü bir simülasyondur, *ergo* simülasyonun simülasyonu simülakrdır. O yüzdendir resim yıkıcılığı gelişmiştir.

Nasıl ki İslam resme karşı çeşitli nedenlerle bir tavır geliştirdiyse, yasaklamaya çalıştıysa, Hıristiyanlık ta aynı şekilde ilk zamanlarında resme karşı bir tutum almıştı. (İstanbul'daki resim yok etme olayları) Baudrillard'ın simülakr ile bahsettiği dünya aslında Matrix filminde de anlatılan bir simülasyon mu gerçek mi dünyası. Baudrillard'ın gerçekten ilginç tezleri vardır. Hepsi de anlaşılır değil. Post modern dile yatkınlıkla da ilgisi var bu düşüncenin. Ama bazen bazı şeyleri gerçekten anladığınızı hissedersiniz. Bu bir andır, geçicidir genellikle, o kısacık anda her şey aslında çok mantıklıdır, çözülmüştür. bu bir bilinçlenme (consciousnes) anıdır. Bilinç dediğimiz ***"şey"***in de aynen bu anlarda ortaya çıktığını, sürdürülebilir olduğu şekilde insanlarda yerleşebileceği gibi bir fikir ileri sürülebilir. (http:// oyleveyaboyle.blogspot.com

olamadığı alanı büyük bir kabiliyetle doldurduğunu birçok disiplinde yapacağımız tarama işlemiyle anlamamız zor olmayacaktır. Bağlamlarından kopartılarak içerikleri sürekli boşaltılıp doldurulan kavramlar silsilesinin bu sürekli başkalaşımının sebep ve sonucu, yaşadığımız her ayrıntıyı resmeden zaman kavramının uğradığı ***"değişim"***dir.

17. yüzyılda Aydınlanma Çağı ile başlayan felsefe, bilim, sanat, edebiyat gibi birçok disiplinin uğradığı sürekli değişim bugüne kadar uzanan bir altyapıya sahiptir. Sanayi Devriminin altyapısını hazırlayan Aydınlama Hareketleri sosyo-ekonomik açıdan toplulukların köklü değişimine sebep olmuştur. Sanayi Devriminin birinci bölümünü oluşturan ***"makineleşme çağı"*** üretim teknolojilerinin uğradığı evrimin yerini sağlamlaştırırken yepyeni bir hayat biçimini, estetik anlayışı ve gündelik hayatı da örgütlüyordu. Bu dönemi takiben oluşan fabrikalaşma, şehirlerin konumlanma biçimlerini kökten değiştirdi. Çalışma kavramının zamanla olan ilişkisini keşfeden, seri-üretiminin gücüne hayran kalıp etkisi altında zevkten kendini kaybeden yeni hayat biçimleri ***"hız"***ı da keşfetmiştir. Üretimde zamanın rolünün öneminin kavrandığı bu dönemi takip eden dönemde, üretimin lokomotifi olan ***"tüketim"***in yaptırım gücü keşfedilmiştir. Üretim ve tüketim birbirini öteleyerek öyle bir konuma getirmiştir ki bugünün insanı kendisi için üretilip paketlenmiş zaman programları (bir tatil, eğlence turu, uçak, gemi, tren yolculukları, eğitim programları, emeklilik poliçeleri vb.) satın almaya başlamıştır. Sanayi Devriminin son bölümü olarak da adlandırılan ***"bilgi çağı"*** ise sonraki adımı takip etmektedir. Bilgisayarın keşfinin ve ileri teknolojik gelişmelerin sanayi devriminin üçüncü aşamasını oluşturduğu varsayılmaktadır. Gerçeklerin yerini suretlerinin aldığı, ***"katı olan her şeyin buharlaştığı"***, ağırlıklarını yitiren kavramlar sebebiyle uç kutupların birbirine hızla yaklaştığı dönemdir.

Mekâna katı bir sadakatle bağlı bireyin bu yeni dönemde bedenî ve zihnî olarak hareket kabiliyeti artmış, mekânla bağları zayıflamış ve kopma noktasına gelmiştir. Büyük üretim teknolojilerinin yarattığı iş kapasitesine bağlı olarak artan şehir nüfusları yüzünden, çeperlerine baskı yapan şehirler yeni ağlar sistemi kurmuştur. Kırsalı sürekli yutan şehir, geçmişteki insanın domestik [363] yapısını terörize etmiştir. Göç nitelikli olan bu ***"hareket"*** [364] şehirlerin merkezlerinin suretlerini üretip şehir içinde şehirler oluşturmaya başlamıştır. Bu da metropolleşen şehrin tanımını oluşturmaktadır. Sürekli genleşen, sınırlarına baskı yapan şehirlerde özerk hayat şehirden kaçarcasına kurulmaya başlanmıştır. Ve bu üretmek ve tüketmek için şehrin kaynaklarına ihtiyacı olmasına rağmen kendi hayat aralığını oluşturmak için şehir'den kaçan yeni hayatlar üretmeye başlamıştır.

Sadece teknolojileri değil düşünme biçimi de değişen yeni insan dünyayı farklı bir biçimde görmeye başlamıştır. Ulaşım teknolojilerinin artışı ve ***"mobilite"*** kavramı insanı yere bağımlı bir varlık olmaktan çıkarıp bir zamanlar hayal bile edemeyeceği mesafelere hâkim olmasını sağlamıştır. Bu da bedenin hâkimiyet alanını genişletmiştir. Ancak bu değişimlerle gelişen insanın aşırı hareketliliği sadece bedensel değil aynı zamanda zihinsel alanda da kendini göstermiştir.

"Sürekli hareket" halinde olan insanın oluşturduğu hayat biçiminin ***"sürekli iletişim-kavuşma"*** yı da talep ettiği ve bunun da insanın bir gün içerisinde yapabildiklerinin her geçen gün artmasına sebep olduğudur. Hareketli beden iletişim-kavuşma ağını genişletmek zorundadır. Bu genişleme de daha çok hareketi doğurmaktadır. ANCAK BU ÇİFT TARAFLI

/2006/01/simlakr.html) (Erişim:27 Temmuz 2009)

[363] **Domestik:** 1. Evcil. 2. İsim İç, ülke içi. 3. Yerel, yerli.

[364] Burada bahsedilen hareket yayılmacı, doyumsuzluk olarak düşünülmelidir.

TEPKİME BELİRLİ BİR DURUMDAN SONRA HAREKETİNİ ZİHNİN İÇİNE SIĞDIRMIŞ HAREKETSİZ BEDENLERİN DOĞMASINA SEBEP OLMAKTADIR. Çünkü artık birçok eylemi teknolojiler sayesinde hareket etmeden yapmak mümkündür. Teknolojilerin ilerleme yönünde önünü böyle cömertçe açan bu durum, birçok disiplinde yeni deneyimlerin oluşmasına sebep olmaktadır. Ve hatta biraz daha geleceğe doğru bir önerme yapacak olursak, bu hareketsiz ama özgür bireyin bedeni öyle bir beden halini almaktadır ki tüm bu yetenekleri bünyesinde barındıran bir seviyeye ulaşmış bir post-hüman özne olmaktadır.][365]

[***"Tüketim devir süresinin"*** de hızlanması; yine bu organizasyon değişimi nedeniyle iletişim ve enformasyon sistemleri, dağıtım teknikleri gibi kavramların gelişmesi, bunun da sonucu olarak mesafelerin giderek daha çok ve korkusuzca kat(l)edilmesi ***"mekânın zaman tarafından sıkıştırılmasına, yok edilmesine"*** neden olur. ***Hızla artan dünya nüfusu bir gün yeryüzüne sığamayacağından şüphelendiren kalabalıkları yaratır.*** Ve insanlık bir organizma gibi yayılmaya devam eder. Ancak bu durum sadece yeni topografyaların işgaline değil aynı zamanda var olan şehirlerin de sıkışmasına neden olur. Bu arada birey öteki üzerinden kendi benliğini keşfeder, kalabalığın içinde çok olmanın değil tek olmanın doğasını kavrayınca, kendi dışında gelişmiş olan ve üst ölçekte hayata damgasını vuran kapitalist sistemin, öngördüğü ***"tüketmek için üret"*** mantığında üretilen nesneleri, tüketmek için simülakrlarla çevrelenmiş kişisel hayatının olmadığını yarı şuurlulukla görür. Tam olarak görmez çünkü bu durum onu öyle uyuşturmuştur ki daha önce nasıl olduğunu sorgulama yetisini kaybetmiştir. A. Toffler'in de dediği gibi ***"kullan at"*** toplumunun bir parçası olmuştur. Üstelik bu toplum sadece üretilen nesneleri değil, fikirleri, ideolojileri, mesafeleri de kullanıp atmaktadır. Öznenin 'mekân' la kurduğu bağların giderek zayıflaması, onu ***"kök salamaz"*** hale getirir.

Kapitalist sistemin oluşturduğu, birbirini aralıksız biçimde birbirinin içine alan mekânın, bedenin de hareketlenmesiyle, zaman tarafından sıkıştırılması, bedenin hayatla ilişkinin zayıflamasına neden olmuştur.

Belki bu anlatılanlar sosyo-kültürel kavramların yaşadığı bu değişim bir felaket göstergesinin habercisidir. Sosyo-ekonomik faktörlerin değişmesiyle postmodernist insanın, ulaşılamayan dinamik dünyanın dinamik bireyleri haline gelmesi kaçınılmaz olmuştur.

Zihnin, bedenin hâkim olamayacağı kadar geniş bir alanda hâkimiyet göstermesi nedeniyle, diğer yandan da onu daha yoğunlaşan dinamik bir hayat biçimine zorlar. Bu ikili durum sarkacın yaptığı salınım hareketi gibi birbirini öteleyerek devam etmektedir. Bedenin hareket yasası korundu ama özgürleşen zihin bu bağlamda bedenin etki alanının önemini sınadı. Zihin her şeyi beden üzerinden tanımlayan, bedenî deneyimin birincil olduğu dönemin aksine bedenin yapacağı eylemleri hiper-gerçeklik ortamlarında yerine getirme imkânını bulmuştur.

Başlangıçtan bu yana zamanla kurduğumuz çok önemli ilişki sayesinde bedenî ve zihnî var oluş biçimlerimizde yaşadığımız değişim gözler önündedir. Büyük bir ivmeyle gelişen teknolojilerinin ve kapitalist sistemin etkisiyle oluşan **aşırı-hareketli insan**, teknolojilerinin artışıyla zihnî olarak hareket sınırlarını yıkarak bedenî deneyime ait mekânlardan, sanal mekânlara transfer olduğundaki ilişkide, kendi yerini bulamayan bedenin, bu teknolojiler karşısında kendi eksikliğini ve kısıtlı yeteneklerini keşfetmektedir. Bu nedenle bedenin eksikliğinin zihin aracılığıyla farkına varılması kaçınılmaz tekamül sürecinin zeminini hazırlamakta ve öznenin hayat oyununda yer alması için bu kopmadan korunması zorunlu bırakmaktadır..][366]

[365] Bkz: (ÖZBEY, Haziran 2007),s. 1-3
[366] Bkz:(ÖZBEY, Haziran 2007), s. 44-47

Sonuç olarak çağımızda zaman-mekân-zihin ilişkisindeki durum insan dünyasında sanal bir algıya dönüşmüştür. Bu algının tabii olaylarla bağıntısındaki izafiyeti çok kısalınca insanın yeni bir şeyler bulma ve güdüsü olan ***"ihtiyaç"*** kavramı kaybolma noktasına gelince **kopmalar** oluşmuş, hayat dayanılmaz hale gelmiştir. Çünkü **duyguların seyri bedenin seyrinden hızlıdır**. Kavram karmaşasına düşen geleceğin kaosu ise ***"mutsuzluk"*** ve sonuçta ***"inançsızlık"*** ve ileri aşamada ***"intihar eden topluluklar"*** meydana çıkarmaktadır. Bu ise kıyameti öne almak gibi bir şeydir. Her istediğine kavuşup, doyuma kavuşturacak bir şey kalmayınca insanoğlu Allah Teâlâ'nın ulûhiyetine tecavüz etmek isteğini içinde bulacak (bilim-kurgu) haddini aşacaktır. Saçma sapan düşüncelere ayna olan kurgulamanın sapıtmada ve hayal dünyasında derecelerini bulmakta zorlanmaktayız. Ancak kıyamet büyük haşmetiyle acele tecelli etmesini sağlayan hırsı insana acizliğini hatırlatıp yok olmasına sebep olacağını görebilmekteyiz.

Kaynakça

ÖZBEY Mim. Damla Onur Zaman-Mekan Sıkışmasıyla Oluşan Aşırıhareketli İnsanın, Beden-Mekân İlişkisinin Dönüşümü. - İstanbul Teknik Üniversitesi-Fen Bilimleri Enstitüsü-Yüksek Lisans Tezi,223066 , Haziran 2007 .

HZ. HATİCE RADİYALLÂHU ANHA NEYİ BİLİYORDU?

Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin nübüvvet ışığı parlamadan ondaki cevheri bir kadın nasıl bilebilirdi?

Evet, bir kadın bildi. Engin duygularla son nebiyi bulacak ve destek olacak onu âlemlere hazırlayacaktı. Bu güzide kadın Mekke'nin asîl ve zengin dulu Hz. Hatice radiyallâhu anha idi.

Şüphesiz, bu devirde Mekke'de, bir ruh hali hüküm sürüyordu. Mekkeliler, Hazreti İsmail'in evladından bir nebi gelmesini bekliyorlardı.

Hz. Hatice ise gönlünde bu nebiye eş olmak emelini taşıyor ve Hazreti Muhammed sallallâhü aleyhi ve sellemi gönderilecek olan rasül olarak görüyordu. Bu hissini apaçık ona ifadede etmişti. Ancak Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem kendisinin nasıl olabilirliğini itiraf ederdi.

Ne var ki, bu evlilik oldu. Sonra onların hayatı birdenbire değişti. Cemiyetten ve muhitten bir uzaklaşma oldu. Hira Dağı'ndaki vahiy inmesi ile neticelenecek olan inzivalarla karışık hayat başladı. On beş sene bu inzivaya manevî ve zihnî bir oluşuma alt yapıyı oluşturacaktı.

O devrin putperest örf ve âdeti, Kâbe'de putların içtima salonu veya asil ailelerin politika sahnesiydi. Dinî hayat ise kabileler arası bir putlar mücadelesinden başka bir şey değildi. Fakat asil Mekke ailelerinden bazıları, bu karmakarışık putperestlikten fazla olarak, hatırasını gururla muhafaza ettikleri uzak ataları Hz. İsmail aleyhisselâmdan yansımış bulunan belirsiz bir tevhid inancını haniflik içinde devam ediyorlardı. Bu devirde, Hz. İbrahim aleyhisselâmın dini, Hanif denilen bazı kimselerin indinde daha saf bir şekilde yaşıyordu. Bu "Hanifler" o araştırıcı adamlardı ki, putlardan şüphe ederler ve bir olan Allah'a taparlardı. Fakat bu zahitlerin mistik hayatında, hususî dinî merasim ve usul yok denecek kadar azalmıştı.

Hanifler, sadece bazı mahallerde, zamanlarıyla münasebetlerini bütün bütüne kesmemek şartıyla, inzivaya çekilmekteydiler. Onlar mistik kaide olarak zühdü ve namazı tatbik ederlerdi.

Haniflerin mistik ibadetleri ne Hıristiyanlığa ne de Museviliğe yöneliyordu. Sadece, ferdî basit bir disiplinleri vardı.

Bizim burada soracağımız soru;

Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin on beş senelik inzivalarla süslü hayatı hakkında bildiklerimiz nelerdir?

Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin ailevî hayatına ait bazı biyografik teferruat müstesna, bu devrede O'nun manevî yapısının teşekkülüne ait bilgiler yok gibidir.

Kur'ân-ı Kerim, Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin o zamanki manevî şartlarını şöylece çiziyor:

"Sana bu kitabın vahiy olunacağını beklemiyor, ummuyordun. Bu ancak Rabbinden bir rahmettir." [367]

Modern tarihçilerin hayretini mucip olan bir husus olarak nübüvvetten önceki bu dönemin gelecekle olacak psikolojik bağı bulunan inzivası hakkında niçin az bilgi vardır. Çünkü Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem bu on beş sene zarfında Hira Dağı'nda çekildiği inzivalarında, insanlarının dikkatinden ve içtimai hayattan uzaklaşmıştı.

Ancak geleceğini gören Hz. Hatice radiyallâhu anha hangi bilgi ile Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve selleme yönelmiş ve ona sonsuz desteği sağlamıştı. Ona destek verecek kadın bu bilgiyi

---

[367] Kasas, 86

nereden biliyordu.

Cevap hazırdır.

KADINLAR BİLİR.

Hanif olan Hz. Hatice radiyallâhu anha sezgileri ile Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemdeki güzelliği ve farklılığını çözmüştü.

Evlilik hayata geçirilmiş ve saadetli yuva artık insanlığa en büyük hizmete hazırlanıyordu. Hazreti Hatice radiyallâhü anha, Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemi ara sıra kendisinden uzaklaştıran bu inzivalara canı sıkılmıyordu. Diğer meraklı ve ukalâ kadınlar gibi başına dikilip konuşmalarıyla ve hareketleriyle düşüncelerinden ayırıp, huzurunu kaçırmıyordu. Bilâkis evde bulunduğu sırada elinden geldiği kadar muhtaç olduğu sükûnet ve riayeti sağlıyordu.

Hirâ'ya gidince de onu uzaktan takip ediyor, onu hiçbir surette rahatsız etmeden her ihtimale karşı kendisini korumak maksadıyla adamlarından birini gönderiyordu. Sonuçta *"Hira"* **mağarasında ilâhi vahiy geldi.**

Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem, fecrin alaca karanlığında evine koştu.

Rengi değişmiş, bütün vücudu korkudan titremekte idi.

Zevcesinin hücresine girince kendini emniyette hissetti. Şahit olduğu hâdiseyi titrek bir sesle Hz. Hatice'ye anlattı.

Acaba rüyada mı sayıklıyor?

Yahut çıldırdı mı?

Hz. Muhammed'in bu manzarası, Hz. Hatice'nin kalbindeki en derin annelik duygularını uyandırdı. Kocasını bağrına basarak itimad ve iman dolu bir sesle dedi ki:

"Ey, Ebulkasım, Allah Teâlâ bizi gözetir. Bu müjdeye sevin ve sebat et. Amcaoğlu, Hatice'nin canını elinde tutanın hakkı için ben senin ümmetin nebisi olduğunu ümit ediyorum. Allah seni asla utandırmayacaktır. Sen ailene bağlısın, doğru sözlüsün, misafiri tutar ve ağırlarsın, felâketlere karşı yardımcısın".

Hazret-i Muhammed'in korkusu yok olmuş, yüzü parlamıştı.

Hz. Hatice radiyallâhü anha, bir annenin yegâne evlâdına yaptığı gibi ninni söyler gibi tatlı sesiyle yatağının etrafına güzel pembe rüyalar serpiyor, sakin ve rahat bir uykuya dalınca gözlerini bir an üzerinde tutuyor, sevgi ve tazim dolu kalbi çarparak, yavaşça hücreden çıkıyor, kapıya varınca tenha sokağa fırlayarak amcasının oğlu *Varaka Bin Nevfel*'**in yanına koştu.**

İhtiyar Varaka, Hatice'nin sözlerini duyunca titredi. Bitkin, dermansız vücudunu bir canlılık kapladı. Silkinerek coşkunlukla konuşmağa başladı:

"Varakanın canını elinde tutanın hakkı için, eğer bana hakikati söyledinse, Ey Hatice, Muhammed'e gelen daha evvel Musa ve İsa'ya gelmiş olan vahyi ilâhidir. Muhakkak ki, o bu ümmetin rasülüdür, ona söyle, sebat etsin."

Hz. Hatice, ihtiyarın daha fazla konuşmasını beklemeden ve sözlerinin bir kelimesini tekrar ettirmeden müjdeyi hemen kocasına ulaştırmak için evine koştu. Fakat Hz. Muhammed'i bıraktığı gibi uykuda buldu. Uyandırıp uykusunu bozmaktansa, başının ucunda oturup beklemeyi tercih etti.

Aradan çok zaman geçmeden Hazret-i Muhammed yatağında çırpınmağa, nefesi ağırlaşmağa, alnından su gibi ter akmağa başladı. Bu hali epeyce sürdü. Görünmeyen bir muhatabı dinliyor gibi hali vardı.

Hz. Hatice, onu kolları arasına alarak Varaka Bin Nevfel'den işittiklerini nakletti. Hz. Muhammed, minnet ve şükran ifade eden nazarlarla Hatice'ye uzunca baktıktan sonra dönüp

yatağına bir göz attı ve teessür içinde:

"Ey Hatice dedi. Uyku ve istirahat devri artık geçti. Cebrail Aleyhisselâm bana insanları hak dinine, Allah'a ibadete davet emrini getirdi, ama kimi davet edeceğim? Kim icabet edecek?"

Hz. Hatice, heyecan ve imanla haykırdı:

"Ben icabet edeceğim, Ey Muhammed!

Herkesten, her insandan evvel beni davet et. İşte ben, sana inanarak Müslüman oldum. Allah Teâlâ'nın rasülü olduğunu tasdik ediyor, inandığın Allah Teâlâ'ya inanıyorum."

Büyük bir huzur ve rahatlık içinde onu tebrik etti. Sonra isteği üzerine Varaka'nın yanına gitti. Varaka, Hz. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemi görür görmez haykırdı:

"Bana can veren Allah Teâlâ'ya yemin ederim ki sen bu milletin nebisisin. Kavmin tarafından yalanlanacak, eziyet görecek, memleketinden çıkarılacaksın, onlara karşı savaşacaksın. O güne yetişsem Allah Teâlâ bilir onun uğrunda nasıl savaşacağım!"

Sonra başını ona yaklaştırdı. Hazret-i Muhammed de onu boynundan öptü.

Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem sordu:

"Beni yurdumdan çıkaracaklar mı?"

Varaka cevap verdi:

"Evet, senin gibi, bütün risâlet sahipleri düşmanlık görmüştür. Keşke o günde genç olsam... Keşke o gün sağ olsam..."

Kocasına bağlı ve getirdiği hak dinine ilk inanan Hz. Hatice radiyallâhü anha bu çetin mücadelede onun yanında yer almış, elinden geldiği kadar yardımına koşmuştu.

Resulü Ekrem'in Kureyş'ten gördüğü eza ve cefadan mustarip olarak eve dönüşünde vefakâr eşi onu teselli ediyor, maneviyatını yükseltiyordu.

Bu hal senelerce devam etmişti.

Kureyş müşrikleri, aldıkları bir kararla Haşim ve Abdülmuttalib oğullarını Mekke haricinde bulunan Ebu talip semtine sürülmüş, orada âdeta sürgün hayatı geçirmek zorunda bırakılmıştı. Bu kararı ihtiva eden sahife Kâbe'ye müşrikleri Hazret-i Muhammed'in taraftarlarına ve yakınlarına karşı iktisadî abluka tatbik etmişler, onlarla her türlü münasebeti kesmişlerdi.

Resulü Ekrem, Mekke'den ayrılıp Ebu Talib semtine gidince Hz. Hatice radiyallâhü anha hiç tereddüt etmeden onunla beraber gitmiş, gençliğinin birçok tatlı hatıralarını sinesinde toplayan çok sevdiği aile evini terk etmişti.

Yaşı bir hayli ilerleyen Hazret-i Hatice, kaybettiği evlâtlarının acısı üzerine başlarına gelen bu yeni felâket onu bir hayli yıpratmıştı.

Ebutalib'in semtinde Mekke'den uzakta üç sene kalmıştı. Bu ızdırap yılları içinde kocası Hz. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem ve arkadaşlarıyla beraber birçok sıkıntı ve alışamadığı mahrumiyetlere katlanmıştı.

Yaşı altmışı geçtiği halde, silâh, para ve sayı itibarı ile kendisinden üstün bir düşmanla mücadele eden: kocasının yanında bulunmak için sağlığından fedakârlık yaparak üstün bir gayret sarf ediyordu.

Kuvvetli bir imanın ve sarsılmayan bir azmin karşısında Kureyş'in muhasara, abluka ve boykotları bir başarısızlıkla neticelenmiş, Hz. Muhammed'in Mekke'deki evine dönme zamanı gelmişti.

Hazret-i Hatice güçlükle ve üstün bir kuvvet sarf ederek rahat döşeğine avdet eder etmez hastalanmıştı.

Yorgunluk, sürüldükleri yerde mâruz kaldıklara baskı, zulüm ve mahrumiyet altmış beş yaşındayken en son gücünü tüketmişti.

Yatağa düşen Hz. Hatice radiyallâhü anha son günlerini yaşıyordu artık. Nihayet gece gündüz başucundan ayrılmayan sevgili eşi Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin kolları arasında ruhunu teslim etti...

Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem etrafına bakınca ona ilk inanan, dâvasında destek olan mübarek zevcesinin vefatından sonra evin bomboş ve kasvetli olduğunu, Mekke'nin onun göçmesinden sonra oturulacak bir yer olmaktan çıktığını gördü:

Hz. Hatice'nin vefat ettiği ve *"Hüzün Yılı"* **adı verilen o senede Hz. Muhammed'in karşılaştığı müşküller ve üzüntüler son haddini bulmuştu.**

Seneler geçti ve İslâm muzaffer oldu.

Ve Muhammed'in evi de bir gün şu hâdiseye şahit olacaktı.,

Hz. Aişe radiyallâhü anha gençlik ve güzelliğine, kocası Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin sevgisine güveniyor. Fakat kendinden önce Hz. Muhammed'in kalbine girerek hayatının son anına kadar o kalbi kendine hasreden ve orada işgal ettiği yeri ölümünden sonra da muhafaza eyleyen Hatice'yi kıskanıyordu. Günün birinde Hâle — Hz. Hatice'nin kızkardeşi— ziyaret kastiyle Medine'ye geliyor. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin evinin içinde Hâle'nin —göçen sevgilisinin sesine benzeyen— sesini işiterek kalbi çarpıyor ve:

"Ey Allahım, bu Hâle'dir."

Diye haykırdı. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin halinden sinirlenen Hz. Aişe kendine hâkim olamayarak:

"UZUN YILLARIN YIPRATTIĞI KUREYŞLİ BİR KOCAKARIYI ANIYORSUN, HÂLBUKİ ALLAH TEÂLÂ ONUN YERİNE DAHA İYİSİNİ VERMİŞTİR."

Diye, sitem edince mübarek çehresi değişen Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemden şu cevabı alıyor:

"VALLAHİ, CENABI HAK, BANA ONUN YERİNE DAHA İYİSİNİ VERMEDİ.

İNSANLAR KÂFİRKEN O BANA İNANDI, İNSANLAR BENİ YALANLARKEN O TASDİK ETTİ.

İNSANLAR BENİ HER ŞEYDEN MAHRUM EDERKEN, O SERVETİYLE YARDIM ETTİ.

VE CENABI HAK, KADINLAR ARASINDA YALNIZ ONDAN BANA EVLÂD İHSAN ETTİ."

Ve bu sözler karşısında Hz. Aişe radiyallâhü anha iradesini zapt ederken kendi kendine hitap ediyor:

"Vallahi bir daha ondan bahsetmeyeceğim!"

Hâlbuki daha önce ondan sık sık bahsetmekten kendini alamıyordu. Bir gün de hep onun lâfını ettiğini görünce:

"Sanki dünyada Hatice'den başka kadın yokmuş!"

Dedi. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemde buna karşılık:

"EVET, O VARDI, VARDI VE ONDAN EVLÂDIM DA OLMUŞTU".

Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem her koyun kesişinden sonra yanındakilere:

"Hatice'nin arkadaşlarına da verin".

Buyurduğunu duyan Hazret-i Aişe, bunun için *da*rılır gibi olmuş. Bunun üzerine Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem de:

"ONUN SEVDİKLERİNİ BEN DE SEVİYORUM" **karşılığını vermişti.**

Mekke'nin fethedildiği gün oradan yol geçmesine rağmen Hazreti Hatice'yi unutmamış, bu ilk zevcesinin defnedildiği yakın bir yerde çadır kurup, oradan Mekke'nin fethini idare etmişti.

Hz. Hatice'den sonra İslâm dinine milyonlarca kadın girecektir. Fakat o, Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin hayatında Allah Teâlâ tarafından en mühim role seçilen ve ilk Müslüman kadın olarak kalacak ve —Müslüman olsun olmasın— tarihçiler Hz. Hatice'nin o rolünü anacaktır. Nitekim Batılı tarihçi Badey şöyle diyor:

"Hatice'nin sevdiği için evlendiği erkeğe olan itimadı, bugün yeryüzünde yaşayan insanlardan her yedi kişiden bir kişinin din olarak inandığı akidenin ilk merhalelerine bir itimad havası katıyordu".

Margol Youth ise, Hz. Muhammed'in nübüvvet hayatını, Hz. Hatice radiyallâhü anha ile karşılaştığı ve Hatice'nin kendisine elini takdir ederek uzattığı günle tarihini başlatıyordu.

Nasıl ki aynı batılı tarihçi, Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin Medine'ye hicretinin tarihini Hazret-i Hatice'nin toprağa verildiğini ve Mekke'nin Hatice'siz kaldığı günle tesbit ediyordu.[368]

Tek şahidi bizzat Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin kendisi olan nübüvvet, rasülün "Ben"inden müstakil objektif bir olay olarak ortaya çıkışında onun biricik desteği güzel annemiz Hz. Fatıma'nın annesi Hatice radiyallâhu anhadır.

Ey Allah Teâlâ'm kadını mükemmel yarattın. Ona verdiğin sezgi ve anlayışı erkeğe vermedin.

Ey güzeller güzeli annemiz, bizim için kıyamet günü şefaatçi olmanı diliyoruz.

---

[368] Bkz: (BİNNEBİ, 2003) s. 61-66; bkz: (Aişe ABDURRAHMAN), s. 19-27

Kaynakça:

Aişe ABDURRAHMAN trc: Selami Münir YURDATAP Hz. Muhammed'in Mübarek Zevceleri [Kitap]. - İstanbul : [s.n.].

BİNNEBİ Malik Kur'an-ı Kerim Mucizesi [Kitap]. - İstanbul : Boğaziçi, 2003.

İNSAN HÜRRİYETİ AÇISINDAN ALLAH TEÂLÂ'NIN ÖN BİLGİSİ VE KULDAKİ MECBURİYET

[İnsanın özgür olup olmadığı en eski zamanlardan beri gizemini koruyan bir sorundur. Özgür iradeye sahip bir failin yaptığı eylemlerden nereye kadar sorumlu olacağı, hangi eylemleri sonucunda mükâfat veya cezaya maruz kalacağı konusunda birçok soru cevaplanmayı beklemektedir. Her hangi bir fiil tabiat kanunları veya geçmişin geleceği belirlemesinden dolayı zorunluluktan yapılıyorsa, o zaman ortaya çıkan sonucu özgür bir fiil olarak telakki etmemiz mümkün olmayacaktır. Bunun aksine eğer fail yaptığı eylemi kendisinden önce zorunlu bir neden olmaksızın en nihayetinde kendi yapıyorsa, failin fiillerinden sorumlu olacağı yargısına varılacaktır.

Dini inançları olan bir kimsenin özgürlük sorununa bakış açısı da farklı bir boyut kazanacaktır. Bir yandan inanmış olduğu Allah Teâlâ'nın kendisinin yaptığı her şeyi önceden bildiğini varsayması gerekecek, diğer yandan da, fiillerinin nihayetinde Allah Teâlâ tarafından cezaya ve mükâfata çarptırılacağını kabul ederek, Allah Teâlâ'nın önceden bilmesine karşın insanın özgür bir varlık olduğunu varsaymak zorunda olacaktır.

Bilindiği gibi klasik teistik anlayış Allah Teâlâ'nın bilgisinde her hangi bir eksiklik görmez. Mükemmel Varlık Teolojisi Allah Teâlâ'yı bilgisi, kudreti, iradesi ve iyiliği bakımından mükemmel kabul eder. Diğer yandan da yaratılmış olan insanın iyi ve kötüyü seçmede sorumlu olduğunu, bunun sonucunda insanın eylemlerine göre ceza ve mükâfat elde edeceğini ileri sürer. Dolayısıyla bir yandan Allah Teâlâ'nın insan eylemleri konusundaki bilgisinde her hangi bir eksikliğinin olmaması gerektiği varsayılmak zorunda iken, diğer yandan da insan eylemlerinin özgür kabul edilmesi gerekmektedir. Çünkü Allah Teâlâ'nın yaratıcısı olduğu insanın eylemlerini önceden bilmesinden daha makul bir iddia olamayacağı, hem rasyonel düşüncenin bir gereği, hem de teizmin en temel varsayımıdır. Dolayısıyla Klasik teizm bir yandan, Allah Teâlâ'nın gelecekte olacak olan insan fiilleri hakkında, o fiiller meydana gelmeden önce bir bilgiye sahip olduğunu iddia ederken, diğer yandan insanın yapıp ettiklerinde özgür olduğunu ve yaptıklarının sonunda mükâfat veya cezaya maruz kalacağını varsaymaktadır.

Fakat mesele hem Allah Teâlâ'nın önbilgisi hem de özgür irade gibi iki unsurun bir arada olması gerektiği şeklinde konulmasına karşın, bir takım problemler hemen kendini göstermektedir. Mesela; ön bilgi insan için söz konusu edildiğinde, insanın dahi gelecek hakkındaki bazı olayları bilebileceği ifade edilebilir. Dolayısıyla bir anne, örneğin, oğlunun meyve suyunu sevdiğini bildiğinden dolayı, ertesi gün kahvaltısında oğluna sormadan portakal suyunu koyabilir ve oğlu da buna itiraz etmeyebilir. Diğer bir ifadeyle anne öngörüsünde haklı çıkabilir. Fakat çocuğun meyve suyu içmesi annenin öngörüsünden kaynaklanan bir nedenden dolayı değildir. Dolayısıyla burada annenin öngörüsü ile çocuğun meyve suyu içmesi arasında nedensel bir ilişki yoktur.

Durum insan bilgisi açısından böyle olmasına karşın, Allah Teâlâ söz konusu olunca mesele farklı bir boyut kazanmaktadır. Allah Teâlâ'nın bilgisi sadece pasif bir bilgi değildir. Allah Teâlâ'nın ezeli ve zorunlu olması, aynı zamanda kendisinin dışındaki varlıkların nedeni olması, bilgisinin de nedensel bir karaktere sahip olduğu anlamına gelir. Bu varsayımın teolojik ifadesi, Allah Teâlâ'nın yaratmış olduğu âlem hakkında mutlak anlamda ilahi inayete ve hükümranlığa sahip olması anlamına gelir. Dolayısıyla Allah Teâlâ'nın bilgisi, insan bilgisinin aksine, objesi hakkında nedensel bir karaktere sahip olup onu var kılan bir bilgidir.

Klasik teizme vurgu yapılma nedeni, modern teoloji olarak adlandırılan süreç ve açıklık teolojisi, mükemmellik kavramını farklı bir şekilde yorumladığı için, Allah Teâlâ'nın kudretinin ve bilgisinin sınırlı olması nedeniyle insan eylemlerini zorunlu kılmadığı konusunda açık bir inanca sahip olmasındandır.

Doğal olarak klasik anlayış, Allah Teâlâ'nın mükemmelliği ile insanın özgür iradesinin bir arada var olacağını iddia etmektedir. Dolayısıyla temel meseleyi yeniden Allah Teâlâ'nın zorunlu bilgisi ile insan iradesinin bir arada savunulup savunulamayacağı olarak formüle etmek daha uygun olacaktır. Genel anlamda problemi şu şekilde formülleştirmek mümkündür:

1. ***Zorunlu olarak, eğer Allah Teâlâ x'i önceden biliyorsa, o takdirde x olacaktır.***
2. ***Allah Teâlâ x'i önceden biliyor.***
3. ***Öyleyse, x olacaktır.***

Bu şemalandırmayı sembolik bir şekilde yapacak olursak,

1. p→ q
2. p
3. q

Burada temel problem zorunluluk kavramının ne şekilde değerlendirileceğiyle ilgilidir. Allah Teâlâ'nın bilgisinin zorunlu olması, bildiği şeylerin de zorunlu olmasını gerektirmeyeceği temel çözüm olarak ortaya konmuş olmakla birlikte, birçok başka sorun hemen kendini göstermektedir. Zorunluluk kavramının geçişken olup olmadığı bu meselinin çözümünde en temel sorunların başında gelir.

'Eğer Allah Teâlâ yarın İstanbul'a gideceğimi biliyorsa, zorunlu olarak yarın İstanbul'a gideceğim' gibi, p →q, p, q şeklinde ifade edilebilecek olan zorunluluğun geçişken olması gerektiği, teolojik fatalizmin [369] zorunlu olarak çıktığını varsaydığı sonuçtur.

Dolayısıyla Allah Teâlâ'nın bilgisinin zorunlu olması nedeniyle, bildiği şeyin de zorunlu olmasının gerektiği, teolojik fatalizmin temel iddiası olarak zikredilebilir. Fakat bu çıkarsamaya [370] klasik anlayışın cevabı hazırdır; ***şartlı bir önermenin zorunlu olması sonucun zorunluluğunu gerektirmez.*** Diğer bir ifadeyle zorunlu varlığın zorunlu bilgisinin içeriği kontenjan olabilir. ***De dicto*** [371] zorunluluk ***de re*** zorunluluğu gerektirmediğinden, ***"zorunlu olarak yarın İstanbul'a gideceğim"*** gibi bir çıkarsama yanlıştır. ***"yarın İstanbul'a gideceğim"*** cümlesinin başına getirilen zorunlu model kavramı bu cümleyi mutlak anlamda zorunlu kılacağından dolayı, ***"yarın İstanbul'a gideceğim"*** cümlesinin bütün mümkün dünyalarda doğru olmasını gerektirmektedir. Fakat bu cümlenin bütün mümkün dünyalarda doğru olduğunu söylemeyiz. Dolayısıyla mutlak anlamda zorunluluktan kastedilen bir şeyin bütün mümkün dünyalarda doğru olması ise, o takdirde ***"yarın İstanbul'a gideceğim"*** gibi bir cümle yarından sonra doğru

[369] Kaderciliğin

[370] Sonuç çıkarma, anlam, sonuç

[371] ***De dicto*** "önerme ile ilgili" anlamında olup ***de re*** "şeyle ilgili" anlamındadır. De dicto zorunluluk önermeye atfedilen bir zorunluluk iken de re zorunluluk şeye atfedilen bir zorunluluktur. Buna örnek olarak Stephen Hawking'in 2 sayısını düşündüğünü varsayalım. 2 sayısı özsel olarak veya zorunlu olarak çift sayıdır. Böylece şu *de re* önerme doğru olmuş olacaktır; "Stephen Hawking'in hakkında düşünmüş olduğu şey zorunlu olarak çift sayıdır". Fakat bunun aksine "Zorunlu olarak, Stephen Hawking'in düşünmüş olduğu şey çift sayıdır" yanlış olmuş olacaktır. Çünkü Stephen Hawking'in 2'nin çift sayı olduğunu düşünmesi zorunlu değildir, başka şey de düşünebilirdi. bkz. Michael J. Loux, *Metaphysics*, Routledge, London,1998, s. 173–174

olmayacağı gibi, dün de doğru olmadığını söylemek yanlış bir akıl yürütme olmayacaktır. [372]

Diğer yandan ezelilik konusundaki farklı anlayışlar, ilahi ön bilgi ve insan hürriyeti konusunda merkezi bir unsur teşkil eder. Genel olarak iki türlü ezelilik anlayışının olduğu varsayılmaktadır.

Bunlardan ***ilki, Allah Teâlâ'nın tamamen zamanın dışında olduğu, zamansal olaylarla hiçbir şekilde ortak bir paydaya sahip olmadığı, mutlak anlamda ilahi zamansızlık anlayışıdır.*** Bu anlayışa göre, Allah Teâlâ'nın âlem hakkında ön bilgisinden bahsetmek yerine, bütün zamanı kuşatan ezeli bilgisi söz konusu edilebilir. Mutlak anlamda zaman dışı ezeliliğin savunulmasının temel nedeni olarak, Allah Teâlâ'nın zamanla herhangi bir ilişkisinin olmadığı varsayılmak suretiyle, mutlak anlamda Allah Teâlâ'nın basitliğinin ve değişmezliğinin korunmak istenmesinden kaynaklandığını söyleyebilir. Bu bakış açısına yöneltilen en temel itiraz olarak, tamamen zamanın dışında telakki edilen bir varlığın, ***zamanın içindeki olguları zamansal olarak bilemeyeceğinden, her şeyi bilen olma temel niteliğini muhafaza edemeyeceği konusundadır.*** Dolayısıyla, Allah Teâlâ hakkında ifade edilmiş olan bütün sıfatlar nihayetinde Allah Teâlâ'nın zatına irca edilerek, varlığıyla özdeş kabul edilir. Allah Teâlâ'nın sıfatlarından bahsetmek, bu sıfatların Allah Teâlâ'nın varlığından ayrı niteliklere sahip olduğu anlamına gelmez. Bunlar sadece dilsel ifadeler olup, metaforik [373] anlama sahiptirler.

Diğer bir ezelilik yaklaşımı olarak da ***Allah Teâlâ'nın insanla aynı zamansal çerçevede var olduğunu söyleyebiliriz.*** Buna göre Allah Teâlâ'nın ezeli olması bütün zamanlarda var olması anlamına gelir. Bu anlayışa göre Allah Teâlâ ***zamanlı olarak ezelidir*** (everlastingly), o daima var olmuştur şu anda vardır ve var olacaktır. Bu anlayış Allah Teâlâ'nın basitliğini ve değişmezliğini genelde farklı bir şekilde yorumlamaktadır. Allah Teâlâ'nın basit olması demek, Onda her hangi bileşik bir unsurun bulunmamasına karşın, Allah Teâlâ'nın sıfatlarının zatına irca edilmesi de mümkün görünmemektedir. Allah Teâlâ'nın sıfatları sadece dilsel ifadeler olmayıp, Allah Teâlâ'nın zatından ayrı bir anlam ve işlevleri vardır. Bununla birlikte Allah Teâlâ'nın zatından ayrı olarak telakki edilen bu sıfatların zamanla olan ilişkisi Allah Teâlâ'nın zatında her hangi bir değişikliğe neden olmamaktadır. Sadece özsel olmayan bir değişikliğe neden olmaktadır ki, bu sayede Allah Teâlâ'nın özsel olarak basitliği, değişmezliği ve mükemmelliği korunmuş olmaktadır.] [374]

Sonuç olarak [İnsanın özgür olup olmadığı tarihin ilk çağlarından beri cevaplandırılmaya çalışılan bir sorudur.

"İNSAN DETERMİNİST BİR DÜNYADA MI YAŞAMAKTADIR YOKSA, FİİLLERİNİ ÖZGÜR BİR ŞEKİLDE Mİ YAPMAKTADIR?"

---

[372] Konuyla ilgili olarak üç türlü zorunluluktan bahsedebiliriz;

Mutlak anlamda/metafiziksel zorunluluk: bütün mümkün dünyalarda zorunlu olan, bir mümkün dünyadan öbürüne göre değişmeyen zorunluluktur.

Arızi/geçici/zamansal zorunluluk: Mutlak anlamda zorunluluğun aksine arızi zorunluluk, geçici zorunluluk da diyebiliriz, bir şekilde zamanla kayıtlı bir zorunluluktur. Belli bir zamanda doğru olmasına karşın ondan önce doğru olmadığı için mutlak anlamda zorunlu olamaz, diğer bir ifadeyle bütün mümkün dünyalarda zorunlu değildir.

Nedensel zorunluluk: Bir sonucun meydana gelmesi için nedenin şart olmasını gerektirir. Sonuç, neden ön şartı olmaksızın meydana gelmez. Bu yüzden nedenle sonuç arasında zorunlu bir ilişkinin var olduğundan söz edilebilir.

[373] Mecazi

[374] (YAVUZ, 2006),s.1-9

Bu soruya cevap vermek, meseleye teizmin temel varsayımları girince daha da zor bir hal almaktadır.

Mükemmel varlık teolojisi Allah Teâlâ'nın kudretinde ve bilgisinde her hangi bir eksiklik görmez. Dolayısıyla Allah Teâlâ kendisinin dışındaki varlıkların yaratıcısı olduğundan dolayı, onlar hakkında tam ve eksiksiz bir bilgiye sahiptir. Allah Teâlâ'nın insanın fiillerini o fiiller meydana gelmeden önce bilmesi teizmin en temel varsayımıdır. ***Bu yüzden buradaki en temel soru,***

"ALLAH TEÂLÂ'NIN BİLGİSİNİN NEDENSEL KARAKTERİ VASITASIYLA ÖNCEDEN BİLDİĞİ İNSAN EYLEMLERİNİ ZORUNLU KILIP KILMADIĞIDIR."

Mutlak anlamda mükemmel bir Allah Teâlâ'nın bilgisinde herhangi bir eksiklik kabul edilemeyeceğinden dolayı, zamanda meydana gelen olayların Allah Teâlâ tarafından nasıl bilindiği, bu anlayışın temel sorunlarından birisidir. Zamansal olguların zamansız bir şekilde ifade edilmesi Allah Teâlâ'nın mutlak anlamda değişmez bir varlık olması düşüncesiyle tutarlı olmakla birlikte, Allah Teâlâ'nın mutlak anlamda her şeyi bilen olmasının savunulması, bazı sıkıntılar doğurmaktadır.

Özgür iradeli yaratılmış insan açısından temel sorun, Allah Teâlâ'nın hem özgür irade sahibi olarak yaratıp hem de onun daima doğru yapmasını sağlaması mümkün olup olmadığı sorusunda düğümlenmiş görünmektedir.

Bu nedenle, ilahi ön bilgi ve insan hürriyeti problemine farklı bakış açıları bulunmaktadır. Bu farklı bakış açılarının her birisinin diğerine göre daha rasyonel ve tutarlı olduğu noktalar mevcuttur.

İnsan, Allah Teâlâ'nın mutlak anlamda inayetini ve insanın özgür iradesini bir arada ön gören bakış açısıyla, teizmin temel varsayımları ile yalnız Allah Teâlâ'ya bırakan bakış arasında sürekli gidip gelmektedir.][375]

---

[375] (YAVUZ, 2006), s. 175-182

KAYNAKÇA

YAVUZ Zikri İnsan Hürriyeti Açısından Tanrı'nın Ön Bilgisi [Kitap]. - Ankara : Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe Ve Din Bilimleri (Din Felsefesi) Ana Bilim Dalı Doktora Tezi-191407 , 2006.

ALLAH TEÂLÂ'NIN KUŞATMASI

Sonsuz güç ve kudret sahibi, mutlak hâkimi, mutlak efendisi, mutlak kudret sahibi olan Allah Teâlâ, her şeyi yoktan var etti. Allah Teâlâ'nın kendisinin tâbi olacağı hiçbir şart, kayıt veya belirleme de yoktur. Tersine bütün şart, kayıt ve belirlemeler, O'nun özgür iradesinin sonuçları olarak ta ortaya çıktı. O kâinatı istediği için, istediği anda ve istediği gibi yarattı. Başlangıçta değil, istediği her an tabiata müdahale etmektedir.

[Sözlükte, kuşatmak ve hâkim olmak manasından hareketle, bir şeyi her bakımdan tanıyıp bilmeye **ihata** denmiştir. Geleceği **ihata** etmek, henüz yaşanmamış zamanları ilmen kuşatıp bilmek demektir. Daha gelmemiş zamanlar, ileride var olacak gerçeklikleri yönüyle bilinir.

Peki, böyle bir bilgi insan zihni için mümkün müdür? İnsanlar, geleceğin nasıl yaşanacağını kesin bilgiler şeklinde öngörebilir mi?

Bilinen şu ki, normal şartlarda en çoğu geleceğe yönelik güçlü tahminlerde bulunmak ve gerçekçi hayaller kurmak dışında bu konuda insanın elinde bir şey yoktur.][376]

Şu anda bulunan varlığımızla düşüncede geçmişten geleceğe ulaşma çabamız, kesinlik bildirmeyen hükümler üretmekten öteye geçemez. Bir dakika ilerisinden bir yüzyıl sonrasına kadar bütün gelecek zamanlar, varlık realitemiz açısından henüz yaşanmamıştır. Hiçbir tahmin ve hayal mantıkta bilgi ifade etmediğinden ötürü, normal zihin yeteneğimizle gelecek zamanları bilmemiz mümkün olamaz.

Gelecek zamanlar bizim için henüz var olmadığı için, şimdiden müşahede edilmesi imkânsızdır. Gerçekte mevcut olmayan şeyler, duyularla algılanamaz Daha önce yaşanmış bir olay gibi daha sonra yaşanacak bir olaya da şimdiden şahit olmak yaratılışımız gereği mevcut olan engeller kalkmadan söz konusu değildir. Bu bakımdan, geleceğin bilgisi ancak düşüncede katiyet bildiren hükümler şeklinde olur. Varlığın sonrası şimdiden düşünülebilir olduğundan, varlık hakkında önceden hükmedilebilir. Ne var ki, zamanla yaşanacak şeyleri önceden düşünmek ve katî hükmetmek için zamana hâkim olmak gerekir. İrade ve güçle hâkim olunamayan şeyler hakkında düşüncede hüküm vermek, ancak tahmin değeri taşır. Eğer zamana gerçekten hükmümüz geçseydi, gelecek zamanı hükmen bilmek de imkân dâhilinde olabilirdi. Ancak insanın varlığa hâkimiyeti çok az olduğundan, zamana hükmü de pek zayıftır. Bu hâkimiyet yetersizliği sebebiyle tahmin ve hayalimiz daima muhtemel kalmaya mahkûmdur.

Geleceğin bilgisinin zaman hâkimiyetine bağlı olması uyarınca, geleceğe yönelik öngörülerin kesinlik derecesi, hâkimiyetin derecesine bağlanabilir. Yüksek bir hâkimiyet durumunda yürüttüğümüz öngörü, diğerinden daha kesin görünür. Örneğin masamızın üzerinde, algıladığı bir şeker taneciğine doğru sabit hızla yürüyen bir karıncanın bir dakika sonra nerede bulunacağını öngörmek, havada serbest uçan bir serçenin bir gün sonra nerede olacağını tahmin etmekten daha kuvvetli bir hüküm niteliği belirtir. Çünkü serçenin hemen bütünüyle hükmümüzden çıkması yanında, önümüzdeki karıncaya bir ölçüde hâkim olduğumuz varsayılabilir. Karıncanın bir dakika sonra şeker taneciğiyle meşgul olacağına hükmedebilir, bu düşünceyi hayalimizde canlandırabiliriz. Fakat verilen bu hüküm bilgi değildir; çünkü hâkimiyetimizi engelleyecek ihtimallerin varlığı daima şüphe uyandırır. İrademizi aşan bir sebeple karıncanın yön değiştirmesi veya yürüyemez hale gelmesi mümkün olduğundan, bu kadar küçük bir varlık alanında ve bu denli kısa bir zaman diliminde bile öngörümüzün yanlışlarıma ihtimali vardır. Demek ki gelecek zamanlar, bildirilmediği sürece insana

[376] **BAYMUR, Feriha, Genel Psikoloji,** İstanbul 1973. **s. 193.**

meçhuldür. Geleceği bilmek, ancak ihtimalleri yok eden mutlak bir hâkimiyetle olabilir.

Bu açıklama üzerinden ihatayı (kuşatmayı) mukaddes manada tanımlayacak olursak, ilâhî **ihata,** Allah Teâlâ'nın gelecek zamanlan mutlak ilmiyle kuşatması, henüz yaşanmamış gerçekleri önceden bilmesidir. Bütün gelecek, kesin bilgiler suretinde Allah Teâlâ'nın sonsuz ilminde yer alır; sonsuzlukta yaşanacak realiteler Allah Teâlâ'ya daima malumdur. Yaratan'ın gelecek zamanları bilmesi, mutlak ilmine ait bir şe'ndir [377]. **İhata ise**, Allah Teâlâ'nın varlık ve zamana mutlak hâkim olduğunu belirtir. Mukaddes ihatanın, geleceğe tamamen hükmeden mutlak rubûbiyetin ilmi olduğu da söylenebilir. Âlemlerin Rabbi'nin hükmünü engelleyecek bir sebep bulunmadığına göre, Cenâb-ı Hak değişmez hükümler şeklinde belirlediği zamanları katiyetle bilir. Yüksek **ihata** tecellîsi, kesin hükümler manasında geleceği belirleyip tâyin etmektir. Meydana çıkan sonsuz hükümler, zamanın görünümünü önceden vermiş olur.[378]

Yaratan'ın hükmü engellenemez, kayıt altına alınamaz.[379] Tabiatın sınırsız yaratılışında görüldüğü üzere, müteâl[380] irade yerel şartlardan bağımsız kaldığı gibi, nûranî kudretin yaratılmış mâhiyetlerce kısıtlanması da imkânsızdır. Muhalefet tanımayan bu serbestlik, Allah Teâlâ'nın her ne dilerse yapması, ne hüküm verirse olması anlamına gelir.[381]

Yaratan'ın her şeye hükmeden emri dışında âlemde bir şey meydana gelemez. Varlık tamamen O'nun elinde, olaylar O'nun hükmündedir.[382]

Müteâl iradenin beşerî iradeyi kayıt altında tutması, kulun tercihine vesayet ve vekâlet etmesi anlamındadır. ***"Allah istemediği sürece siz isteyemezsiniz."*** [383] beyanı bunu ifade eder. Bu manada, mukaddes irade mahlûk iradenin vekili ve son merciidir.[384] Kul kendi kişiliği doğrultusunda bir şeye meyil gösterse, bu meyil mukayyet bir irade hükmü oluşturur; Allah Teâlâ kulun bu yönelişine ya izin verir, teyit eder veya engel olur, değiştirir. Bu, yerel iradenin nihaî düzeyde müteâl iradeye bağlanması demektir.

Yaratan, insanların kişiliklerini ilmen kuşatarak, herkesin karakterine bağlı meyil ve yönelişleri bilir; hükmünün merciiyeti cihetiyle önceden tâyin eder. Burada açıklanmayan, kulda karakterin nasıl ortaya çıktığıdır ki, yaratılış hikmetinin gizli tuttuğu bu bilinmez mesele ***"kaderin sırrı"*** anlamında **sırru'l-kader** şeklinde adlandırılmıştır.

Allah'ın varlık âlemi üzerinde çeşitli manalarda tecelli eden mutlak hâkimiyeti, bütün varlıkların geleceğini Allah Teâlâ'nın hükmüne, dolayısıyla muhît ilmine bağlamaktadır. İrade ve kudretin hükmünden hariç olmayan bir şey, ilmin ihatasından da hariç değildir. Hâkimiyetin mutlaklığı, geleceğin müteâl hükümlerini ihtimal manasından uzak, kesin bilgiler mahiyetinde göstermektedir. Bizde tahminden öteye geçmeyen hükümler, müteâl hükme nispetle birer tâyindir.

Kur'ân-ı Kerîm'in geleceğe dair hâkimiyet ifadeleri, aynı zamanda ilmin ihatası manasına gelir. Tıpkı gelecekten yapılan gaybî ihbarların, aynı zamanda irade ve kudretin kesin hükmünü gösterdiği gibi. Cenâb-ı Hakk hükmüyle her şeyi kuşattığı anda ilmiyle de kuşatmış olur. Vahyin gelecek zamanlara ilişkin bildirdiği müteâl hükümleri, mukaddes ilmin **ihatası** manasında

[377] Şe'n: Bir şeyin hususiyetinin fiilî tezâhürâtı, neticesi ve eseri; iş, gerek, tavır, hal.
[378] Gazzâlî, Me âricü l-kuds fi medârici ma 'rifeti 'n-nefs, 1988, s. 165.
[379] En'âm,57; Yûsuf,40; Sebe, 22; el-Furkan, 13.
[380] Müteal: Âlî, büyük
[381] Bakara,165; Ra'd, 41; Ahzâb, 38; Talâk, 3
[382] Âl-i İmrân,154; Mâide,1; Hûd,56; Ra'd,31; Yâsîn, 83.
[383] İnsân, 30; Tekvîr,29
[384] En'âm, 102; Hûd, 12; Zümer, 62

okumak mümkündür.

Kur'ân-ı Kerim'in beyanına göre, gelecek zamanlar insan için bilinmez bir gayb âlemidir.[385] Geleceğin gizli hükümleri Allah Teâlâ'nın elinde, istikbalin bütün bilgisi O'nun yanındadır.[386] İleride neler yaşanacağını Allah Teâlâ'dan başka kimse bilemez; kimsenin, yarın başına neler geleceğini ve sonunda nerede öleceğini bilmediği gibi.[387] Allah Teâlâ muhît ilmiyle, insanların haberdar olduğu veya olmadığı her şeyi bilir.[388] İnsanların dünyada tek tek nasıl bir hayat süreceğinden, ömürlerini ne şekilde tamamlayacağından aynıyla haberdardır.[389] Kıyametin nasıl meydana geleceği, mahşer gününde neler olacağı, hesaba çekilen kişilerin Allah Teâlâ'ya nasıl cevap vereceği, günahkâr kişilerin birbirlerine neler söyleyeceği, nihayet kimin cennete gireceği ve kimlerin azaba maruz kalacağı dahi Yaratan'ın malumudur.[390] Hatta cehennemde azap çekenlerin arasında yaşanacak münakaşalar, dile getirecekleri pişmanlıklar, cennet ehlinin kavuşacağı saadetler, yaşayacakları yerler, birbirlerine hitabın nezih cümleleri ve ebedî nimetler, hepsi ilâhî ilmin ihatasına nazaran ayrıntısıyla bildirilmektedir.[391]

Vahyin bu gibi gayb haberlerinden başka, nüzul zamanında bildirilip sonradan aynıyla gerçekleşmiş tarihî ihbarları da vardır. Kur'ân-ı Kerim'in indiği dönem açısından yakın bir geleceği aydınlatan bu gaybî ihbarlar, bildirildiği üzere tahakkuk etmiş olmakla, ilâhî ihatanın aynen yaşanmış malumatına örnektir. Bu örnekler, bir zaman Nuh aleyhisselâma artık kavminden kimsenin iman etmeyeceği vahyedildikten sonra, gerçekten büyük tufana kadar kimsenin imana girmemesiyle müteâl ihbarın aynen vuku bulmasına benzer.[392] Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve selleme vahyedilen yakın gayb haberleri, kendi hayatında aynen yaşanarak tarihe geçmiş olaylar durumundadır. Örneğin Mekke müşriklerinden Ebû Leheb'in iman etmeyip küfür üzere ahirete göçeceği, vahyin ilk yıllarında önceden bildirilmişti.[393] Bu kişi, hicretin ikinci yılında kendi evinde inançsız ve perişan bir halde öldü.

Varlık âlemi üzerinde böyle sınırsız bir hükümle tecellî eden ilâhî ihatanın, müteâl hükmün ıtlakınca sonsuz olduğu anlaşılır. Mukaddes **ihata** mutlak bir şe'ndir. Gelecek zamanlar, müteâl hükmün sınırsız tâyini cihetiyle daima malum ve mukadder olur ki, vahyin mutlak geleceğe yönelik kesin beyanları bu itibarladır. İhatanın sonsuzluğunu, mutlak ilmin, sonsuz hükümler eşliğinde geleceğin sınırsız realitelerini kuşatması şeklinde düşünmeliyiz. İhatanın sınırsızlığı, hükmün sınırsızlığına eşdeğer; ihatanın tecellî sahası da müteâl hükmün kuşattığı varlık sahasına denktir.

Hükmün kuşattığı varlık sahası, müteâl iradenin yönelişine bağlıdır. İrade hangi keyfiyette hükmediyorsa, ilmin ihatası da o keyfiyette tecellî edecektir. **İhata** tecellîsinin, iradeye ait hüküm tecellîsi nisbetinde gerçekleştiği düşünülür.

Kur'ân-ı Kerim, Yaratan'ın nezdindeki yüce kader dîvanına ***İmâm-ı Mübîn*** adını vermiştir.[394] Bu yüce kitabın, hikmet dîvanı olan **Ümmül-kitab'a** istinad ettiği ve ona dâhil olduğu

---

[385] Meryem,78; ,Tûr,41; Necm,35; Kalem, 47.
[386] En'âm,58; Yûnus, 20; Hûd, 123; Nahl,77.
[387] Âl-i İmrân,179; En'âm, 59; Neml,65; Lokman, 34.
[388] Bakara,255; En'âm,73; Tâhâ,110; Enbiyâ, 28.
[389] Muhammed, 19
[390] İbrahim,44; Nahl, 86; Meryem, 70; Tâhâ, 104; Lokman, 43; Sebe, 32; Nebe, 40; Mesed, 3
[391] Bakara, 167; İbrahim, 21; İnsân, 5-22; Nebe,31 -36.
[392] Hûd,36; Nûh, 25.
[393] Mesed, 1-3
[394] Yâsîn, 12.

söylenmişti. Buna göre kader hükümleri hikmet hükümlerine, **İmam-ı Mübîn** de **Ümmül-kitab'a** bağlıdır.[395] Evveliyette hikmetin tesbit edilmesini kaderin tesbiti izlediği kadarıyla, iki mukaddes dîvanın mutlak bir münasebet üzere birbiri ardınca yazıldığı düşünülebilir. Allah Resulü'nün bildirdiğine göre, yüce hikmet ve kader kitapları, yaratılıştan çağlar önce **Kalem** ismindeki bir meleğe yazdırılmıştır. Kur'ân-ı Kerim, Allah'ın âlemdeki her şeyi önceden tek tek belirleyip kaydettiğini anlatmaktadır. Evvelî ihatayı ifade eden bu ilk kader kaydında, her şeyin mutlak bir tafsil üzere değil, nispeten mücmel yazılmış olduğu söylenebilir. Çünkü Kur'ân-ı Kerim, yaratılış zamanları boyunca mufassal yazılan diğer bir kader dîvanından bahseder. Bu itibarla **İmam-ı Mübîn,** müteâl kaderin icmal mertebesini belirtmektedir.

Yaratılış zamanlarının sonsuz ayrıntılı **ihata** tecellîlerini temsil eden mufassal kader dîvanı, vahyin beyanında **Kitâb-ı Mübîn** ismiyle anılır.[396] Evveli kader kitabı **İmam-ı Mübîn** nasıl yüce hikmet dîvanı **Ümm'ül-kitab'a** bağlı ve onun bir devamı ise, **Kitab-ı Mübîn** de onlara bağlı ve dâhil bir **kitabet** sayılır. Kıyamet gününe kadar daimî surette gerçekleşecek olan bu ikinci yazım, kaderin tafsil mertebesini belirtmektedir. Buna göre, evvelî dîvanda nisbeten mücmel kaydedilen her şey, yaratılış boyunca sonsuz ayrıntılarda yeniden yazılmakta, mutlak bir **ihata** üzere istinsah edilmektedir. Kur'ân-ı Kerim, görevli meleklerin gerçekleştirdiği bu daimî istinsahın, **Kadir** gecesiyle özel bir münasebeti olduğuna işaret eder.[397] Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin miraçta duyduğunu söylediği kudsî kalem seslerinin de aynı müteâl **kitabete** ait olması muhtemeldir.[398] Kur'ân-ı Kerim, varlık âleminde yaşanan her şeyin, henüz var edilmeden önce mübîn bir kitapta yer aldığını bildirmektedir.[399]

Evvelî ve daimî ihatanın böyle birbirine bağlı mukaddes yazımlarla temsil edilmesine mukabil, kıyamet ötesini kuşatan **ihata** tecellîlerinin **kitabete** geçmemesi, kader dîvanlarının ağırlıklı olarak ahiret öncesine ilişkin manalar ifade ettiğini gösterir. Bu manaların en genişi, mutlak rubûbiyetin temsil edilmesi olsa gerektir. Kader hakikatte bir rubûbiyet tecellîsi olduğundan, kader dîvanları da rubûbiyetin yüksek bir keyfiyette temsili için düzenlenmiştir. Bu yüzden Kur'ân-ı Kerim, kaderin yazılmasının hikmetini, insanlara mutlak rubûbiyet altında yaşadıklarını göstermek ve böylece Yaratan'a teslim olmalarını anlatmak şeklinde açıklar. Aynı doğrultuda, her insanın hususî kaderinin manen boynuna asıldığı bildirilmektedir.[400] Alın yazısı da denen bu özel **kitabet** tecellîsi, her ferdin hayatına hâkim olan rubûbiyeti temsil eder. Allah Resulü, bu hususî yazımın, insana anne karnında ruhun üflenişine bağlı olarak gerçekleştiğini belirtmektedir.[401]][402]

Allah Teâlâ'nın önbilgisinin zaman içerisindeki ihatası ile anlamakta düşüncemizde O'nun tarafına meyledip noksanlık makamında kendimizi görmek uygun olacaktır. Yaratılışında kendisine danışılmayan bir varlığın sebebi olan yaratıcının iradesini sorgulamakta açmazların olacağını düşünmesi gerekmektedir. Allah Teâlâ'nın sonsuz kudreti karşısında insana verilmiş kısmî özgürlük kapısını kırmadan düşüncelerimizde bir sorgulayıcı değil, sorgulanan mahkûmun

---

395 Zuhruf, 4
396 En'âm, 59; Yûnus, 61; Hûd, 6.
397 Duhân, 4
398 Müslim, "îmân", 263
399 En'âm, 59; Yûnus, 61; Neml,75; Sebe, 3
400 İsrâ,13
401 Buhârî, "Kader", 1; Müslim, "Kader", 1,2
402 (KURT, 2002), s. 127-138

çilesi ile hareket etmek uygundur.[403] Çünkü Allah Teâlâ'da bulunan sonsuz bilginin[404] ve tecellinin kısacık akılla ölçülmesi bir yerde abesle iştigaldir. Hakikatte bizim uğraşımız O'nun rahmet penceresinden yaratılış hikmetlerini düşünmektir. Düşünme emri de Allah Teâlâ'nın ayrı bir emridir.

[403] ***(Âdem ile eşi) "Rabbimiz! Kendimize yazık ettik; bizi bağışlamaz ve bize merhamet etmezsen biz kaybedenlerden oluruz" dediler.*** (A'raf, 23)
[404] ***"De ki: "Rabbimin sözlerini yazmak için denizler mürekkep olsa ve bir o kadarını da katsak, Rabbimin sözleri tükenmeden denizler tükenirdi."*** (Kehf, 109)

KAYNAKÇA

KURT Erkan Kur'an-ı Kerim'e Göre Allah'ın İlmi [Kitap]. - İstanbul : Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlahiyat Anabilim Dalı Kelâm Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, 111101 , 2002 .

SİYASETİN DİNİLEŞMESİ

İslam'da devlet ve siyaset anlayışı, adaletin tesisi, zulmün kaldırılıp, yetkisini halktan alan hukûki bir düzenlemedir. Ancak, yıllardır müslümanlar siyaseti hukuki olmaktan ziyade itikâdi manada değerlendirmiş, hukuka dayalı bir devlet ve siyaset anlayışını tam olarak geliştirememiş, dinî-siyâsi bir doktrine dönüştürmüştür.

Müslümanlar siyasetlerinde, dinî naslarda yönetim uygulamaları olmadığı halde, onlarca delil üretince de tıkanıp kalmışlardır. Dinî bir kurum haline dönüştürülen kurumsal siyaset, yeniden eski hüviyetine kavuşturulmak istenmişse de, başarı sağlanamadığı da görülmektedir.

İslam, siyâsi hâkimiyetin kaynağını, teoride, halka dayandırmasına rağmen, uygulamada bunu gerçekleştirememiş olması doğu milletleri yapısının kültür ürünü olabilir. Aslında İslâm batı dinidir. Yine kişilerin şahsiyeti ve uygulamalarındaki aykırılıklar, İslam'ın kısa zaman içerisinde büyük toprak hâkimiyeti, ticarî merkezlerin yer değişmesi, halkın ve yöneticilerin dinî olgunlaşma dönemini tamamlayamamaları ile sorun üstüne sorunlar getirmiştir.

İlk siyâsi çatlama Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin dünyayı terk ettiğinde insanların onun koymuş olduğu ilkeleri birden unutkanlaşıp tekrar cahiliye dönemini hatırlatan adetleri hayata geçirmeleridir. Bu bir yönden dinin içtimâi plandaki yönetim serbestiyetin varlığını gösterebilir. Ancak ilk halife seçiminde meydana gelen boşluğun bugüne kadar bıraktığı izleri bulunmaktadır. Bu şekilde başlayan yönetim şekli ile sarsıntıya uğrayan yönetimler istikrar gösterememiştir. Raşid Halifelerden sonra İslâmî devlet uygulaması Emeviler ile tamamen halkdan kopmuş, saltanata dönüşmüş yıllar yılı bu yönetim şekli değişmemiştir.

Burada şu soru akla gelirse İslâm hala yeryüzünde hâkimiyetini nasıl devam ettiriyor? Bunun cevabı dinin koruyucusu Allah Teâlâ olduğu içindir. Kur'ân-ı Kerim'de geçen

"Şüphe yok o zikri biz indirdik biz, her halde biz onu muhafaza da edeceğiz." [405] ayeti ile din Allah Teâlâ'nın koruması altındadır. Din mükemmelliği ile dimdik durmaktadır. Ancak Allah Teâlâ İslâmî hayat nizamı olarak uygulamayı insanlara bırakmıştır.

"Gerçekten müminler kurtuluşa ermiştir." [406] ayetinde geçen iman edenlerden maksat inancına sadık olanlardır, Müslümanlar değildir. Yoksa bugünkü müslümanların bu zilleti olmazdı.

İslâm siyasetinin başarısız olduğunu düşünmek lüzumsuz olabilir. Ancak ideal İslam devleti anlayışında mükemmel şekilde oturtulamamasının sebebi olarak kişilerin karizmaları ile inanışların hep bir kefeye konulması, devlet yönetiminin dinî ve sosyal yönü uyuşmamış olmasıdır. İslâm tarihine baktığımızda Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin dünyayı terk etmesiyle başlayan olaylarda Ehl-i Beyt'in başına gelen sıkıntılarda Hz. Ali kerremallâhü vechenin yapıcı roller üstlenmesi karizmatik şahıs fonksiyonunu bir tarafa bırakıp devlet-millet olmanın gereklerini göstermesidir. Hz. Hasan aleyhisselâmın halifeliği terk etmesi ve Hz. Hüseyin aleyhimesselamın devlete karşı gelmeleri riyaset için olmayıp, devletin içtimai uygulamada halktan koparılıp saltanata dönüştürülmesine itirazdır. Çünkü her saltanat bir zulmün uygulayıcısı olmaktan kendini kurtaramamıştır.

Neticede, ŞEYTAN VE YANDAŞLARI, HİLELERİNİ İNSANLARIN ZAAFLARI ÜZERİNE DÜZER. SAĞLAYICILAR OLARAK TESPİT ETTİĞİ UNSURLARI DA BAZEN DİNİ YÖNDEN, BAZEN DE DÜNYEVÎ YÖNÜNDEN HAREKETE GEÇİRİR. BU DÜZENLERİN İÇİNDEN KURTULMAK ÇOK ZOR

[405] Hicr, 9
[406] Mü'minûn, 1

OLDUĞUNDAN KARGAŞA ORTAMI HİÇBİR ZAMAN EKSİK OLMAZ.

"Ey inananlar! Cuma günü namaz için ezan okunduğu zaman Allah'ı anmaya koşun; alım satımı bırakın; bilseniz, bu sizin için daha iyidir." [407]

Bu ayetin batınî manası Ey insanlar, bir işaret zuhur ettiğinde kendinizi dünyevî şartlardan uzaklaştırarak hak olan Allah Teâlâ'nın emirlerine uyun, acele ederek batılın prangalarını boyuna geçirerek köleleşmeyin, demektir.

Sonuç olarak diyebiliriz ki DÜNYA BEKÂR BİR KOCAKARIDIR. HERKESLE NİŞANLANIR FAKAT GERDEĞE GİRDİĞİ KİMSESİ HİÇ OLMAMIŞTIR.

"Yaptıklarınızdan mutlaka sorumlu tutulacaksınız." [408]

---

[407] Cum'a, 9
[408] Nahl, 93

BU İNSAN NEYİ İSTİYOR?

Dermân arardım derdime derdim bana dermân imiş,
Bürhân sorardım aslıma aslım bana bürhân imiş.
Sağ u solum gözler idim dost yüzünü görsem deyü,
Ben taşrada arar idim ol cân içinde cân imiş.
Öyle sanırdım ayriyem dost gayrıdır ben gayriyem,
Benden görüp işiteni bildim ki ol cânân imiş.
Savm u sâlât u hac ile sanma biter zâhid işin,
İnsân-ı Kâmil olmaya lâzım olan irfân imiş
Kande gelir yolun senin ya kande varır menzilin,
Nerden gelip gittiğini anlamayan hayvân imiş.
Mürşid gerektir bildire Hakk'ı sana Hakk'al-yakîn,
Mürşidi olmayanların bildikleri gümân imiş.
Her mürşide dil verme kim yolun sarpa uğratır,
Mürşidi Kâmil olanın gâyet yolu âsân imiş
Anla hemen bir söz durur yokuş değildir düz durur,
Âlem kamû bir yüz dürür gören anı hayrân imiş.
İşit Niyâzî'nin sözün bir nesne örtmez Hakk yüzün,
Hakk'dan ayân bir nesne yok gözsüzlere pinhân imiş

Niyâzî-i Mısrî kaddese'llâhü sırrahu'l azîz

Hayatta birçok dileklerimiz mevcut olmakla birlikte yine bütün gayretimiz bunların gerçekleşmesi içindir. İsteklerimizin sevkiyle başlayan bu arayışı, çok az kimse neticelendirebilmektedir. İç dünyamız sonsuz boşluklarla delik deşik olurken, karamsarlık bütün benliğimizi sarmaktadır.

Cemil Meriç'in ***"Her aydınlığı yangın sanıp söndürmeğe koşan zavallı insanlarım: Karanlığa öyle alışmışsınız ki yıldızlar bile rahatsız ediyor sizi!"*** özlü sözünde olduğu gibi; düşüncelerimizden ve hareketlerimizden hayallerimiz bir ışık gibi sızarken, toplumda var olabilmenin zorluğuyla yıpranan ve bunalanlarımız vardır.

Bu durum bazen Allah Teâlâ'ya dahi uzanabilen bir süreçle, topyekûn bir küskünlük oluşturarak inançları sarsmakta ve kuvvetli olan tüm duygularımızı parçalayarak bizleri kendi gerçekliğimizden uzaklaştırmaktadır.

Hedefe vararak durulmanın tek çaresi hayatımızın çalkantılı geçmesi midir? Fakat aslında tüm bunlar bizim yazılı olan kaderimizden başka bir şey de değildir.

İlim sahibi olmanın bir had safhasının bulunmayışı gibi kişinin mal varlığının çokluğu da yine dünyayı tümüyle kucaklamasını sağlayamaz.

Sahip olmanın bir sınırı olmadığına göre bu sonsuz isteklerin çaresi nedir?

Gelgitler içinde sapıtmak bir çaremidir?

Eğer çare ise daha çok istemenin dizginlenemeyen vahşi atları neden meraya salınıyor?

Acaba insanın asıl amacı sonsuzu bilmek midir?

İnsanlar öğrenmek, bulmak ya da kavuşmak isteseler de ne garip tecellidir ki ulaşılan hiçbir şey, tüm eylemlerinin tetikleyicisi olan boşlukları dolduramaz. Birçok sanat dalında bu durumun farklı şekillerde ifadelerini görmek mümkündür. Aşağıdaki şarkı sözü yine en basit şekliyle bu durumu ifade etmektedir:

Hiç aç susuz yaşamadım ki
Hiç parasız pulsuz kalmadım ki
Hiç aşksız sevgisiz olmadım ki
Neden neye kime bu özlem
Peki, o zaman insanın aradığı nedir?

Tüm bu sorular Dostoyevski'nin bir kahramanının sorusunu getiriyor akla; ***"Dünyaya gönderiliş sebebim varlığımın bir hiçten ibaret olduğunu anlamam için midir?"*** Yine aynı kahraman; ***"İnsan hedefe varmayı değil, hedefe giden yolları sever"*** demektedir.

İşte bu noktada insanın, kendisini asıl olan gerçekliğe yükseltecek uyarıcılara ihtiyacı baş göstermektedir. Bedenindeki duygular büyük fırtınaların dalgaları ile çarpışırken insanın bunu görebilmesi ya da fark edebilmesi çok zordur. Bu nedenle insan bilmek ve bilinmek için, eserler üretmeye başlar. Sarsılmış benliği onu yiyip bitirirken kendine yön veremez ve yerinde duramaz hale gelmiştir. Duygu ve düşünceleri ruhunun derinliklerinden aklın ekranına sızarken artık o bir kurtarıcı aramaktadır. Bu noktada yine kendine ve kendinde var olan ışığa yönelecektir. Bu ışık onun düşünceleri, fiilleri ve eserleri olacak, kaybolmuş benliğini bulmak için çektiği acılar bir nebze de olsa son bulacaktır. Artık eserleri onun aynası olmuştur.[409] Bir şairin aşağıdaki şiirinde belirttiği gibi:

BOZGUN

Bir kez daha denedim yalnızlığımı,
İçimin kopmayan ipinde sallandım,
Ürküttüm bulut kuşlarını gökyüzünün,
Sonsuzun çizgisiyle sınırlandım;
Bir gün çaresizlik içinde kalmışken
Hiçlik ordularımı çoğalttım kendimden,
Geçtim ölüm bataklığını hıncımla kurutarak,
Köprüler kurdum umutsuzluğumun putrellerinden.
Ben zamanı müthiş gücümle durdurarak
Kurdum sessizliğin duran saatlerini,
Bir gün her yanımdan kuşatılmışken
Bir kez daha denedim kendime tutunmayı;

---

409 [Sigmund Freud'un psikanaliz teorisi sanatçının kişiliğini ve sanat eseri arasında ilişki kurarken bilinçaltıyla ilgili olarak eserindeki kişilerin psikolojisini, bilinçaltı dünyasına yakınlaştırmaktadır. Freud, sanatçının kişiliğine bakarak eseri hakkında bazı çıkarımlara varır. Moran onun kuramını şöyle özetlemektedir.

" İnsanların bir takım istekleri ve etkileri vardır fakat toplum içinde yaşadıklarından dış gerçekliğe uymak zorunluluğu duyar ve bu isteklerini serbestçe tatmin etmez, aksine bunları bastırmaya, örtmeye bakarlar. Fakat ister cinsel alanda ister başka bir alanda olsun bu isteklerden vazgeçmek çok zordur. Bundan ötürü insan gerçek hayatta kavuşamadığı bu zevkleri hayal kurma yoluyla elde etmeye çalışır. Böylece gerçeklik ilkesinin sözünü geçiremediği bir hayal dünyasında insan en gizli arzularını tatmin eder. Çoğunlukla cinsel ya da kendini başarılı, kuvvetli ve yüksek görmekle ilgili isteklerdir. Bu hayal kurma eğilimi aşırı kaçar, normal sınırlarını aşarsa ruh hastalığı için ortam hazırlanmış demektir. Freud'un sanat kuramında bu hayal kurma eylemi ile sanatçının yakın ilişkisi vardır. Sanatçıda bir ruh hastasına yakın sayılır. Oda gerçek dünyada tatmin edemediği isteklerle doludur"] AKTÜCCAR Oylum, T.C. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü *"İsa Portrelerinin İncelenmesi"* Sosyal Bilimler Enstitüsü Plastik Sanatlar Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2007, s.6

Öyle genişlettim ki denizlerimi
Ben koydum yerli yerine adalarımı
Ve öğrendim kıyışız, limansız yaşamayı.
Sedat Umran

Sonuç olarak diyebiliriz ki; insanın, dağların taşımaktan kaçındığı emaneti yüklenmek için istekli olması, **"nefahtü"** [410] remzinden aldığı güçle ilâhî mertebelerin sonuna kavuşmak iştiyakı açıklanamazdı. Çünkü dünyanın insanı doyuracak kapasitesi olmadığı gibi aradığını bulamayanın çekeceği ıztırap gerçekten çok zordur. İsteklerimiz iç dünyamızı parçalayan birer mihrak olduğu gibi hepsine kavuşmakta mümkün değildir. Bir yerden sonra durulamayan insanın ölmesi iyilik gibidir. Binlercemiz bu yanılsamalar girdabında boğulmaktayız. İnsan her kavuşmadan sonra sıkıntıya düşer ve her bitiş onun yeniden bir arayışa düşeceğinin habercisidir. İnsanın doğası gereği bu hep böyle sürüp gidecektir. Bu nedenle Allah Teâlâ insanın durağan olamayacağını şu şekilde izah etmektedir.

"Onlar inanmışlar, kalpleri Allah'ı anmakla huzura kavuşmuştur. Dikkat edin, kalpler ancak Allah'ı anmakla huzura kavuşur." [411]

Asıl olan, iç dünyamızdaki bu karmaşanın nasıl çözülebileceği meselesidir. Görünen o ki, Allah Teâlâ'nın yardımından başka bu noktada bir çözüm de mümkün değildir.

"Seni şaşırmış bulup, doğru yola eriştirmedi mi?" [412]

---

[410] Allah Teâlâ, *"nefesü'r-Rahman"* olarak bilinen ve kâinatın varlığını sürekli muhafaza eden **"ilâhî nefes alma"** vasıtasıyla mahlûkatı yaratır. Âleme hakikati cihetinden, rahmanın nefesi olması cihetinden bakıldığında o, ancak Allah Teâlâ'dır denilir, diğer taraftan âleme bu ilâhî nefeste şekillenmiş suretler olması cihetinden bakıldığında ise o, mahlûkattır denilir.

[411] Râd, 28

[412] Duha, 4

TOPLUMLARIN KIYAMETİ

Mükemmel bir Hükümet adamını sevindirmek isterseniz tenkit ediniz
Basit bir Hükümet adamını memnun etmek isterseniz methediniz

İngiliz Başbakanı Benjamin Disraeli[413]

İnsanların en büyük düşüncesi rahat bir hayat yaşayıp nefsinin isteklerine kavuşmada zirveyi bulmak olmadığı bilinmelidir. Bu durum bazen o kadar ileri gider ki, insanı insanlıktan çıkarak ilâhî bir statüye kavuşması için gayret göstermeye başlar. Aslında bu durum yıkılışın temellerini getirecek köleliğin tekrar kazanılmasına yardımcı olmaktır.

Teknolojinin ve kazanımların hızı karşısında insanın yetişme hızını hala bulamadığı bir gerçektir. Vaktiyle gelmeyen ilerlemeler psikolojik, sosyolojik ve ahlakî yıkımlar oluşturmuştur. Bu nedenle insanları mutsuz olarak görmekteyiz. Bu yok oluşun habercisidir.

Geleceğin hızı karşısında yetişemeyen insanın buhranı sonunda köleleştirmek isteyen kuvvetleri azdırırken, ezilenleri isyana tahrik eder. Bu hareket yıkılışın habercisidir. Çünkü kaybedecekleri kalmayanların hedefi kaybedeceği olanlar için şiddet unsuru olur ve sevgi kaybolur.

Sevginin kaybolması aşkın kırılması veya bulanmasıdır.

Aşkın kırılması kıyametin kopmasıdır.

Kırılmada arzular ve hedefler ***"bütüncül=küllî irâde"*** yi aşmak veya kontrol etmek seviyesine gelince ***"kıyamet"***i kopartmış olurlar.

Aşkın bulanması ise kırılmadan daha tehlikelidir. Düşünün bir kere geceyi gündüzden ayırmak mümkün müdür?

Ayrılmaz denir. Fakat bugünlerde bu ayrılma olmamışsa da bulanmış gitmiştir.

Suyu akıtmadan bekletirsen zamanla kokar. Tenkit etmeden çocuk yetiştirirsen, ham kalır. Ancak bu işleri kırılmadan, bulanmadan ve ayırmadan yapmak gerekir.

Toplumların çöküşünü hazırlayan kırılmalar ve bulanmalarla iç, dış, maddî ve manevi sebeplerden biri oluşur. Tetikleme etkisiyle uzun ve kısa vadede kıyamet kopar. Bu gerçekleşen kıyamette suçlu ve suçsuz aranmasına da gerek duyulmaz. Çünkü toplumun kıyameti kopmuştur.

Tarihte millet ve devlet kıyametleri çoktur. Günümüzde ise kimliğinin değişimi ile görülmektedir. Kıyamet sonucu **erime** ve **asimile** olarak yeni bir oluşum içine düşüş gerçekleşir. Artık çıkışta kaybolmuştur. Mecrasını kaybeden ırmaklar ancak erezyona tabi kalır. Barikatları seviyeli kılmadan atılan adımlar sonuçta kıyameti koparacaktır.

Vaktini kaybeden istekler sonuçta kıyamete sebep olmaktadır. Küçük beyinleri sevgiden

---

[413] **Benjamin Disraeli**, (d. 21 Aralık 1804 – ö. 19 Nisan 1881) İngiliz politikacı ve 19. yüzyıl'da birçok kez İngiltere başbakanı olmuş devlet adamı. Yahudi asıllıdır.

19. yüzyıl'ın ikinci yarısında İngiliz siyasetinin, Liberal Partili William Gladstone ile birlikte en önemli ismiydi. Muhafazakâr Parti'nin önde gelen liderlerinden biriydi. 1870 ve1880 yılları arasındaki başbakanlığı döneminde İngiliz aristokratlarını da arkasına alarak İngiltere siyasetini kontrolü altına almıştır. Kraliçe Victoria'nın en çok değer verdiği siyasetçiydi. Seçimlerde ezeli rakibi Gladstone tarafından yenilgiye uğradıktan sonra siyaset sahnesinden silindi. Sınıf savaşı ve işçi sınıfı hakkındaki düşünceleri,1950'li yılların İngiltere'sindeki pragmatik ve merkezci ekonomi politikaları üzerinde etkili olmuştur.

yoksun bırakanlar yerlerini onlara bırakmak istemediklerini açıkca ifade etmektedir. Gelişme çağındaki beyne şok uygularsan onu yok etmek istiyorsun demektir. Allah Teâlâ rasülünü dahi kırk yaşına gelince tebliğe vazifeli kılarken bazı gençlerin vakitsiz öten horozlara dönüşmesi bir yok oluşun hikâyesini yazmak gibidir.

Son söz olarak, tarihte benzeri olmayanı tekrar istemek aptallık ve ahmaklıktır. Olmayan, bir daha olmayacaktır.

İLM-İ ÂTÎ İLE İLMİ LEDÜN İLİŞKİSİ

İlm-i Âtî tarih ilminin bir simetrisidir. Biri geçmişe, diğeri geleceğe bakar. Tarih, geçmişe yolculuk etmemizi sağlarken İlm-i Âtî de ise geleceğin bir bölümünü keşf etmemizin imkanlarını zorlamamızı sağlar. Lakin İlm-i Âtî ile kehânet arasında dağlar kadar fark vardır. Falcılık icabında İlm-i Âtî'nin bir şubesi sayılabilirse de İlm-i Âtî ise kesinlikle falcılık değildir.

Geçmişi analiz etmek, somut olaylardan dolayı daha kolaydır. Lâkin bugünün verileriyle geleceği okumak da mümkündür. Zira Allah Teâlâ'nın koyduğu işleyiş kanunları vardır. Yanılma payı olmakla birlikte, bu kanunlar çerçevesinde geleceği okuyabiliriz. Bunu pekâlâ herkes biraz gayret göstererek yapabilir.

Geleceği okumanın kâhinlikle bir irtibatı olduğu gibi, kâhinliğin ötesinde müspet ve pozitif ilimlerle de bir alakası vardır. **İbni Haldun, tarihçi ve medeniyet ilmi uzmanı olduğundan dolayı, tarihten çöküş ve yükseliş kanunlarını çıkarmıştır.** Dolayısıyla geleceği okumak anlamında fütüroloji (İlm-i Âtî) nin çok büyük bir fezası ve gök kubbesi vardır. Bu nedenle kimileri ilm-i âtiye falcılık ve astrolojiyi de katarken, kimileri de tarih gibi ilimler üzerinden ilerlerler.

İlm-i Âtî, geleceği düşünme yöntemi belirsiz bir geleceğe hazırlık yapmak, yarının ne olacağını Allah Teâlâ kader kanunları ile anlamaya çalışmaktır. Bu ise hem zor hem kolaydır. Çünkü Allah Teâlâ dilerse bu ilmin hakikate çıkmasını sağlar. Fakat bu ilim gaybî tarafa düşmesinden dolayı ancak zuhur edince fark edilir. Bu ise bilmemek ile eşdeğer duruma döner. Yani bilmek, sanki bilmemek olur. Bazen öyle bir duruma döner ki alay edilen bir gerçek durumuna dönüşür. Rasüllerin hakikat olmasına rağmen uzun vadelerdeki bilgileri, mesela ölüm sonrası bilgileri hep alay konusu olmuştur.

İlm-i âtî mensuplarının gelecek ile ilgili öngörüleri dinî, sosyal ve pozitif bilimlerin kullanılması ile olsa da, bu her zaman haklı çıkacaklarını anlamına gelmez. Aksine tarih, bu ilim sahiplerinin yaptığı, bir çok hatalı tahminlerle doludur.

Gelecek ilmi olan İlm-i âtî, bir çeşit öngörü olduğu için, içinde daima küçük veya büyük yanılgıları da barındırır. Neticede ise çoğunlukla bilimsellikten uzaklaşma görebilir. İlm-i Âtî'de dinimizin iki önemli esası olarak Kur'ân-ı Kerim ve Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemi beraber ele alırız. Bunun dışındaki şeylerin ***"Ön yargı"*** olmasının önüne geçilmediği zaman, yanılgıya düşmeden kurtulamama kaçınılmazdır. Çünkü İlm-i âtî geleceğe dönük yönüyle kehanete benzer bir durumu çağrıştırır. Çalışmaya başlarken, tahmin edilmeye çalışılan konu ile ilgili ***'beklenilen'*** sonucu baştan doğru kabul etmek hatanın gerçekleşmesi ihtimalini artıracaktır. Bahsettiğimiz iki esasın dışındaki sebepler için bilinçaltında veya bilinçli olarak yanlı bakma durumu, istenilen sonucun gerçeğin yerine geçmesine yol açacaktır. Aslında, ***yapılmak istenen geleceği anlamaktır, planlamak değildir.*** Bu ilim mutlak analiz olmayıp, değişik ilmî usullerle ulaşılmaya çalışılan ***'sebep-sonuç'*** analizidir. Yani 50 yıl sonra nasıl olacağız sorularının cevabı kehanetle değil ancak İlm-i âtî ile cevap verilebilir. Bu ilimde yanılabiliriz, fakat en azından ***'bir şeyler'*** yapmış oluruz. Ancak ***geleceğe her bakışta bilinen şey onu hep değiştirmemize de sebep olur. Çünkü her bakışta gördüğümüz, aslında bir değişimin oluşmasını isteyişimizdir.***

İlm-i Âtî'nin gelecek hakkında yorumlar getirmesi ile İlm-i ledün sınıfına dâhil olduğunu söyleyebiliriz. Çünkü sonuçta verilerin neticeleri birbirleri ile çözülmez düğümler halinde olduğu görülecektir. Kaderin çizgilerinin olması gerekene doğru hareket ettiği, geçmiş ve geleğin birbiri içinde karmaşık bir sisteme dönüştüğü **"gelecek bugünü mü etkiliyor? Yoksa**

geçmiş mi geleceği?" sorusunun hala cevap bulamadığı, ancak geçmişin geleceği etkilediği düşüncesi hâkim düşünce olduğu ön plana çıkacaktır. Anthony Giddens'ın da belirttiği gibi, ***"geleceğe bakış her zaman geçmişe bakış üzerinden temellendirilmelidir".*** [414]

[İnsanların birçoğu hayatlarında rüya, ilham ve önsezi ile bir şekilde karşılaşırlar. Etkisinde kaldıkları bir rüyanın dahi doğruluğuna inanmasalar bile yorumunu öğrenmeye çalışırlar. Bu nedenle insanlar, kritik kararlarında haricî verilerin dışında içsel bilgilerine de değer verirler. Bu kişisel bilgiler, sahibi için kimi zaman büyük önem arz edebilir. İçsel (Dahilî) bilgiyi bütünüyle reddetmek ya da onu yegâne bilgi olarak görmek, doğru bir tutum değildir. Çünkü insan, hem maddî hem de manevî boyutu olan bir varlıktır. Bu boyutlardan biri ihmal edildiği zaman insan tanımında ciddi bir eksiklik söz konusu olur. Maddî boyutun öne çıkarıldığı günümüzde insanın manevî boyutunun önemli unsurlarından olan ilm-i ledünnî bir giz olarak kalmaya devam etmektedir.

Beşerî bilginin her zaman doğru bir sonuç ortaya çıkardığı söylenemez. ***Hakikate ulaşmada insan aklı yetersizdir.*** Kendi çevresini bile tam olarak ihata edemeyen insan aklının, gaybî hakikatlere nüfuz etmesi imkânsızdır. İnsan aklı, yanılgı, gaflet ve unutmaya açıktır. İnsan, hakikat arayışında vahyin yol göstericiliğine muhtaçtır ve onsuz hakikate ulaşması mümkün değildir. Bundan dolayı Allah Teâlâ, gerek rasüller gerekse de bu bilgiye mazhar olmuş kişiler aracılığıyla insanların bu ihtiyacını gidermektedir. Tarihin çeşitli dönemlerinde Allah Teâlâ'nın gönderdiği rasüllerin görevleri, insanları hidayete ulaştırmada yol gösterme ile yararlı ve zararlı şeyleri onlara öğretmek olmuştur. Bu gerek vahiy, gerekse ilham gibi bazı yollarla olmaktadır. Böylece insanlar aklen yetersiz kaldığı zamanlarda bu desteklerle ayakta kalabilmişlerdir. Bu durum kıyamete kadar devam edecektir. Çünkü insanlar vahyi desteğe her zaman muhtaçtırlar. Ancak "***filozoflar, ilm-i ledünnînin (dolayısıyla gelecek tahmini) bilgi kaynağı olamayacağı hususunda görüş birliği içindedirler."*** Bu ilme daha çok değer veren ve onu bir bilgi kaynağı olarak kabul edenler mistiklerdir. Mistiklerden bir kısmı bu ilme sahip olmanın büyük bir erdem olduğunu ve bu ilmin, sahibi açısından bağlayıcı olduğunu belirtmiştir.

Kur'ân-ı Kerim'de bu ilimle ilgili olarak Hz. Musa aleyhisselâm ile Hızır aleyhisselâm arasında geçen olaylardan anlaşılan şey Hızır aleyhisselâmın sahip olduğu ilmin, bizim ilmimizden farklı olduğu olgusudur. Öncelikle mahiyet ve kaynağı bakımından farklı bir ilim olduğu gerçeğidir. ***Bu bilgi, sebepten sonuca giden değil, sonuçtan sebebe akan bir bilgidir.*** Zaten bu ilme sahip olan Hızır aleyhisselâm, **kıssada geçen fiilleri kendi ilmiyle yapmadığını ifade** etmiştir. ***Zira bu olayla Allah Teâlâ, Hz. Musa aleyhisselâma beşer ilminin ne kadar yetersiz olduğunu göstermeyi amaçlamıştır.*** Kıssada geçen Hızır aleyhisselâm, sadece kendisine verilen rolü yerine getirmek zorunda olan semboldür. Bu kıssa, gayba ilişkin meselelerin Allah Teâlâ'ya özgü kılma noktasında birleştiğidir. Kuşkusuz Yüce Allah Teâlâ, olayları sonsuz bilgisi uyarınca bir hikmete göre planlar. İnsanlar ise bu plânı kavrayamazlar. Burada gaybı bilemeyeceğimizin teyidi vardır. İnsanlar gayba ait sırları ancak O'nun öğrettiği oranlarda öğrenebilirler. O halde bu ilim Allah Teâlâ'nın ilmidir.][415]

Buradan anlaşılan geçmiş ile gelecek arasında bir berzah olduğudur. Berzah ise, sözlükte iki şey arasında bulunan engel, anlamına gelmektedir. Berzah Kur'ân-ı Kerim'de

"Nihayet onlardan birine ölüm geldiği zaman; Rabbim beni geri döndür ki terk ettiğim dünyada yararlı bir iş yapayım der. Hayır, bu onun söylediği, (olmayacak) bir lâftır. Önlerinde

---

[414] Anthonny Giddens, *Beyond Left and Right-The Future of Radical Politics*, (Cambridge and Oxford: Polity Press and Blackwell Publishers, 1996), 26.
[415] (BARDAK, 2006), s.112-114

tâ dirilecekleri güne kadar bir berzah (engel) vardır" [416]şeklinde kullanılmaktadır. Bu ayetin işareti ile berzah, gaib olanla varlık sahası arasında bir engel olarak anlatılmaktadır. Yani berzah; insanın geçmiş ve gelecek bilgisinde varlık sahasından gâib sahasına girmesine engel vardır. Bu engeli aşmak için ilm-i ledün sahibi olan kişilere mahsustur. Bu ilim sahiplerinin İlm-i Âtî'ye vukufu da mükemmeldir. Bu ilimde ise sürekli üstünlükler bulunur. Unutulmaması gereken ise **"külli iradenin"** bilgiyi fiiliyata geçirip geçirmeyeceğidir.

[416] Müminûn, 99-100.

Kaynakça

BARDAK Ahmet Kur`an`da İlm-i Ledünni [Kitap]. - Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi 187223 , 2006.

GELECEK İSLÂM'IN

[Din insanlığın bir parçası gibi her zaman var olan bir olgudur. Bu yüzden fertler ve toplumlar için din, en büyük bir ihtiyaçtır. Nasıl ki hava bizim için vazgeçilmez bir ihtiyaç ise din de iç dünyamızı saran öyle vazgeçilmez bir ihtiyaçtır. Bu açıdan bakıldığında dinin hem bireysel hem de toplumsal yapılanmada büyük etkinliği vardır. Fakat din bu yapılanma içerisinde sihirli bir formül gibi insanlığın tüm sorunlarını çözen bir olgu olarak düşünülmemelidir. Din insanlara genel ilkeler koyarak yardımcı olur. Bu genel ilkeler de kişiler için birer yük olarak düşünülmemelidir. Bilakis bu ilkeler insanın dünya hayatında ve ahiret düşüncesinde çıkmaza düşmesini engeller, altından kalkamayacağı iş ve davranıştan kişiyi alı kor, yükünü hafifleten düzenlemeler getirir. Bu durumda her insanda dini inanç ve tutumların etkisini görmek mümkündür denilebilir. Fakat her insanın dini emir ve yasaklar karşısındaki tutumunun farklı olacağı unutulmamalıdır. Kimileri dindardır ve ibadetlerini tam tamına yapar, kimileri inançlıdır ama emir ve yasaklar konusunda çok hassas değildir. Kimilerinin ise bu konular ile ilgili tereddütleri olabilir. Ancak her insan yaşadığı sıkıntılı anlarda bundan kurtulmak için çeşitli çözümler arar. Bazen bunu birileri ile paylaşır, bazen içine atar, bazen bastırır. İsyan edebilir, başkalarını suçlayabilir. Bu kişiden kişiye, zamandan zamana ve yaşanılan durumdan duruma değişebilir. Bu açıdan bakıldığında kişiler sıkıntılarını dini faktörlere havale ederek rahatlamaktadırlar. Dünyada yaşanılan üzüntüler, adaletsizlikler karşısında dini inancı insanlar üzerinde etkili olmaktadır. Yaratıcıya kavuşma, onu görme, ilahi adaletin gerçekleşeceği düşüncesi insanlara mutluluk vermektedir. Aynı zamanda ölümden korkmamalarına neden olan en önemli şey de asıl huzur ve mutluluğun ahirette olacağı inancıdır. Fakat bu düşüncelerin yanı sıra ilahi adalet, cehennem, Allah Teâlâ'ya karşı görevlerini tam yapamama düşüncesi bir yandan da kaygı oluşturmaktadır. Öyleyse ahirete inanmak bir açıdan mutluluk sebebi iken başka bir açıdan ise kaygı nedenidir.][417]

[Din faktörü dönem dönem değişse de her zaman etkili olmasına rağmen, zamanımızda gerekli ilgiyi görmeyerek ihmal edilmektedir. Bu zamanımızdaki olguların Batı merkezli olması temel belirleyici etken olmuştur.

Özellikle Soğuk Savaş sonrası dünya sisteminde ve uluslararası politikada meydana gelen ciddi değişimler sonrasında din genel anlamda canlanma yaşadı. Artık Batı-merkezli bakış açısı sorunların çözümlemeleri için yeterli olmamaktadır.

Seküler değerler üzerine kurulan komünist devlet sisteminin ve Orta Doğu'da Arap milliyetçiliğinin başarısız olmalarını üstü örtülmüş olan dinin geniş bir coğrafyada tekrar canlanmasına ve ciddi bir alternatif olarak ortaya çıkmasına sebep olmuştur.

Bugün din, yerel ve küresel düzeyde çok etkili ve ana belirleyici unsurlardan biri haline gelmiştir. Bundan dolayı dinin rasyonel bir şekilde bütün ilişkilere eklendiği görülmektedir. Bu durum din etkisinin anlaşılmasında ve yapıcı rol oynamasını sağlayacaktır. Böyle bir yaklaşımın doğması dünyanın dindar olması, din kurallarının yaygınlaşması anlamına gelmemektedir. Böyle bir yaklaşım, dinin etkisinin ve yerinin sağlıklı bir şekilde anlaşılmasını sağlayacaktır.][418]

---

[417] (ACABOĞA, Ocak–2007), s. 56-57
[418] (ŞAHİN, 2007), s. 175-178

ACABOĞA Asiye ı Din-Mutluluk İlişkisi [Kitap]. - Kahramanmaraş : Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim dalı Yüksek Lisans Tezi-204569, Ocak–2007.

Dine dayalı hayat Allah Teâlâ'nın istediği gelecektir. Bu dinin gerçek manada en güzel şekilde anlaşılacağı dönem demektir. Allah Teâlâ'nın kulları hakkında takdir ettiği tevhid inancı mükemmel şekilde bütün insanlar hakkında gerçekleşmesidir. Tam manada bu gelecek dini hayat Mehdi aleyhisselâmın geldiği dönemin olması öngörülmektedir. Hz. İsâ aleyhisselâmın nüzulü ile Hıristiyanların İslâm'a geçmeleri Yahudilerin azgınlıklarının kontrol altına alındığı dönemdir. Bu gelecek tipinde ideolojik sistemler ve ulus devlet modelleri yok olup din devletinin oluşmasıdır. Bu devletin ismi ***"İslam Devleti"*** olarak anılacak ırklar ve kültürler bu devletin içinde silik durumda bulunacak ve yok olacaktır. Bazılarınca ***"Altın Çağ"*** olacağı kabul edilen bu devlet ***"İslâm Devleti"*** dir.

ŞAHİN Mehmet Din-Dış Politika İlişkisi: Abd Örneği [Kitap]. - Ankara : Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı Doktora Tezi-207534 , 2007.

KÜRESEL EKONOMİK SİSTEM GERÇEĞİ

Gelecekte olması düşünülenlerden biride şirket vatandaşlığı, özelleştirme, küresel pazarlar, karlılık, ... çok uluslu şirketlerin egemenliğidir. Yani ekonomik sistemin emperyalist düzen sahiplerinin emellerine hizmet edecek sistemlerin hayata geçirilmeye çalışılmasıdır. Görünüşte bütün insanlığı bir havuzda toplayıp bir köy haline gelmesidir.

Küreselleşme İslamî açıdan uygun görülmemektedir. Çünkü Allah Teâlâ kulların birbirleri anlaşmaları için ayrı kabileler, fikirler, mezhepler vb. olmasını uygun görmektedir.

"Ey insanlar! Doğrusu Biz sizleri bir erkekle bir dişiden yarattık. Sizi milletler ve kabileler haline koyduk ki birbirinizi kolayca tanıyasınız. Şüphesiz, Allah katında en değerliniz, O'na karşı gelmekten en çok sakınanızdır. Allah bilendir, haberdardır." [419]

İslâm'ın geniş perspektifi [420] diğer hayat, fikirler ve ideolojilere ***"Dinde zorlama yoktur; Artık hak ile batıl iyice ayrılmıştır."*** [421] ilkesi ile onlara hayat hakkı tanır. İslâm ise, emperyalist sistemin görüntüsü olan küreselleşmeyi köleleştirme ile aynı görmektedir. Küreselleşme sömürmenin bir başka adıdır. Özgürlüklerin kaybolduğu bir geleceğe karşı tek engelde ancak İslam'ın olduğu artık anlaşılmıştır.

[Meselâ, kul hakkı dediğimiz bir temel düstur var.

Kul nedir, öyleyse?

Görünürler (phenomene) dünyasında varolmayan bir yetki merciine bağlanma, bunun sonucunda dünyevî bir makamın, güç odağının sorusuz sorgusuz kölesi olmama durumudur. Demek ki kul, bir toplumsal adalet ilkesi olup İslam'ın kaçınılmaz kuralıdır. Markscılık bu ilkeyi İslâm'dan aşırıp içini maneviyâttan boşaltmıştır. Nasıl Luthercilik, dince Müslümanlıktan esinlenmişse, benzer biçimde, Markscılık dahi bizlere İslâmî etkiler ile unsurları yansıtmaktadır. Bunların başında emek ile alın terine dayanmayan gelir ile kazancın haram sayılması ve kul hakkının dokunulmazlığı gelmektedir. Bahsettiğimiz iki ilke, insanın insanı kul kılması ile sömürüyü yasaklayıp sonuçta toplumsal adaleti gündeme sokup yaşatmaktadır. Toplumsal adalet, İslam'ın temelidir. Namaz, oruç gibi bilcümle ibadetlerse, dünyanın en zor işi olan kul hakkını yememek için tesis olunmuş talimlerdir. Her ibadet insanı kul hakkını yememe disiplini ile tutarlılığına götürme maksadına matuftur.][422]

[**İslâm**, *liberalizma* ve *kapitalizma*, *faşizma* ve *nazizma*, *sosyalizma* ve *komünizma* gibi, bugüne kadar tatbik mevzuu olmuş içtimai ve iktisadi mezheplerin her birini, hiçbirine üstünlük vermeden masaya oturtur ve onlara şöyle mukabele eder:

'Her birinizin, bütünü kucaklayamadan, ayrı ayrı ve parça parça bazı haklarınız ve hakikatleriniz vardır ve her birinizin ayrı ayrı ve parça parça arayıp da bulamadığınız hakikat, birer bütün halinde İslamiyet'tedir.

İslamiyet'in bunlardan hiç birine tabi olması ve hiç birine kendi ismini ilave etmesi mümkün değil; ancak bunlardan her birinin öbüründe kaybetmek istemediği hak ve hakikatle beraber hepsinin birden hesabını tekeffül edici külli mizanın tahkik ve tefahhusu[423], ancak İslamiyet içinde kabildir.][424]

---

[419] Hucurat, 13

[420] **Perspective:** i. perspektif, derinlik, derinlemesine inceleme yeteneği, görünüm, geniş bakış açısı

[421] Bakara, 256

[422] **Şaban Teoman DURALI, Sorun Çağının Anotomisi, Şule Yayın. İstanbul, 2009, s.89**

[423] **Tefahhus:** Bir şeyin, bir mes'elenin iç yüzünü dikkatle araştırma

[424] Necip Fazıl Kısakürek, **İdeolocya Örgüsü**, Büyük Doğu Yayınları, İstanbul, 1976, s.187-188

Gelecekte hakiki manada yüksek hayat ilkesinin insanlığın hizmetinde olduğu düşünülecekse aranması gereken hususlar için dinimizin değerlerine sistemleri oturtmak gerekecektir. Çünkü İslam iktisadi değil, ahlaki endişelere ve değerlere dayanır. Ekonomik hayatı tanzim edenler, maddeci olmaktan çok, ruhâni, otoriter ve sorumlulukları tamamen yüklenmiş bir davranışa sahip olmalıdır.

Genel olarak, insanın kaplayıcı faaliyetinden ziyade, Allah Teâlâ'nın iradesine bağlı fedakârlık olduğu şeklinde düşünülmelidir. Mesela faiz sisteminin yasaklanması ve herkesin zekât vermekle yükümlü olması hassasiyeti ile insanların bilinçlenmesi gibi. **Bu nedenle Hz. Ebubekir radiyallâhü anhın zekât için savaş ilan etmesi unutulmamalıdır.**

İslam'ın özel mülkiyete karşı çıkmadığı herkesin de bazı bakımlardan, yüce bir hakkı olduğunu kabul eder. Normal şartlar ile nizamını devam ettiren milletin hayat seyrinde sömürüye götürecek komplo düzenlerini de bertaraf etmektedir.

[Küreselleşmede ise iç güçle, milli imkânlarla sağlanan kalkınmayı diğerlerinden ayırma yönündeki güçlü iddialarını büyük ölçüde yitiren milli ekonomiler arasındaki ilişkilerin yapısında hızlı ve yeni bir değişme olduğu, yerel ekonomik yönetim stratejilerinin, yerel dışında yetersiz kaldığından bahseder. Buna göre enternasyonalizm, içerisinde teknolojinin ve karşı konulmaz piyasa güçlerinin küresel sistemi dönüştürdüğü milli sınırları, bir gel-git gibi silip süpürür. ***Yurtdışı şirketler*** ve ***Dünya Bankası*** ve ***IMF*** gibi küresel hükümranlık örgütleri, coğrafi konumlarına ve tercihlerine aldırış dahi etmeden bütün ülkeleri birbirine benzemeye zorlar. Böyle bir yaklaşımın tabii sonucu, radikal alternatiflerin söz konusu olmadığı, Margaret Thatcher'ın, unutulmaz özdeyişindeki gibi, ***"başka çaremiz yok"*** dayatmasını ileri sürer.

Bilinmesi gereken **kapitalizm hep değişen bir sistem** oluşudur. Acımasız küresel sermaye egemenliğinin bozguncu oluşunu unutmamalıyız. Aslında küresel ekonomiyle bütünleşmek, sözde mucize ekonomiler için dahi, zorunlu bir son değildir. Fakat fikir dayatmaları ile bunun olması için uğraşanlar art niyetliliktir.

Kapitalizm, daima bir küresel sistem olmuştur. Ekonomi tarihçileri, bugüne de bu perspektifle bakmamızı ister. Dünya ekonomi politiği, yüz ya da yüz elli yıl öncesinden daha küresel değildir. Kapitalist mantığın, sosyal yaşamın her alanına yönelik bugünkü saldırısı, devletin, kapitalist sistemin birikim modellerine karşı yurttaş sadakatini geliştiren meşrulaştırma işlevlerinin birçoğunu da sakatlamıştır.

21'nci yüzyılda küreselleşme hayaletinin elimizi kolumuzu bağlamasına izin vermemesi için güçlü olmak gerekir.

Küreselleşmeye karşı dengeye ihtiyacımız vardır; ekonominin, emekçilerin rekabetçilik, serbest piyasa için fedakârlıklara ihtiyacımız vardır.][425]

ÇİN İŞKENCESİ

Çinliler ilk günden itibaren sistemli bir şekilde esir kamplarındaki mahkûmlara beyin yıkama operasyonlarına başlarlar. Bu operasyon üç aşamalıdır.

Birinci aşamada esirlerin dengelerini bozma, liderinden koparma, sert davranışlarla bunaltma, tecrit etme, soğuk havalarda dışarıda bırakma, sıcak havalarda tek kişilik kafeslerde

[425] Bkz: **William K. TABB,** trc: Ali TARTANOĞLU, (Mülkiye Dergisi, Cilt: XXV, Sayı: 226, s. 351-360
William K. Tabb, Queens College ve City University'de Ekonomi ve Sosyoloji profesörü. The Postwar Japanese System'nin (Savaş Sonrası Japon Sistemi, New York, Oxford University Press, 1995) yazarı. Bu yazı ise, 1997 Sosyalist Bilim Adamları Konferansına bildiri olarak sunulmuştur.

güneş altında bekletme, çok az yemek verme, hasta ve yaralıları tedaviden mahrum bırakma gibi yıldırıcı metotlar uygularlar. Bütün bunların sebebinin lidere bağlılıktan kaynaklandığı belirtilerek liderinden soğutulur. Esirler güçsüz, dengesiz ve dayanıksız hale getirilir. Artık her türlü psikolojik etkiye hazırdır.

İkinci aşamada esir, liderden koptuğu için ödüllendirilir. İyi davranılıp, yemekleri çoğaltılıp, sıcakta ve soğukta bırakmalar kaldırılır. Esirle dostluk kurulur. Sinemaya temsillere götürülüp istekleri yapılır. Esir yavaş yavaş Çinlilere ısınır. Onların düşünüldüğü gibi kötü insanlar olmadığına inanmaya başlar. Hatta sempati duyar.

Üçüncü asamaya geçme vakti gelmiştir. Son aşamada ise Çinli propagandasına başlar. Çeşitli dersler, konferanslar verilip seminerler düzenlenir. Sempati duyanlar ödüllendirilir. Hele arkadaşlarını ikna ederek kendi saflarına çekenler iyice rahatlatılır. Onlara esir değil konuk gibi davranılır.

Çinlilerin bu beyin yıkama metodu en çok Amerikalı esirlerde etkili oldu. Her üç Amerikalı esirden biri düşmanla işbirliği yaptı. 21 Amerikalı esir ülkesine dönmeyi reddederek Çin'de kaldı. Ülkesine dönenlerden ise 75 Amerikalı esirin düşmana casusluk yapmak üzere örgütlendiği tespit edildi.

980 İngiliz esirden dördü komünizmi benimsedi, biri hariç hepsi ülkelerine döndüler. İngiliz esirlerin üçte ikisi düşmanla işbirliği yapmayı reddetti. Çinliler İngiliz subay ve astsubayları üzerinde etkili olamadılar.

Türklerde ise hiçbir başarı elde edemediler. Esir edilen 234 Türk'ün hepsi yurda geri döndü. Türklerin esaret hayatındaki bu disiplinli yaşamları inceleme konusu oldu. Amerikalı yazar Marshall bu hususu irdelerken şu hususlara değiniyordu :

"Amerikalı esirlerin yarısı ölmüş, İngiliz esirleri ise hükümetin dikkatini çekecek derecede kayba uğramış, Güney Koreli ölen esirlerden ise çok bulunmaktaydı. Türkler' de ise ölen hiç yoktu. ***Amerikalı esirleri öldüren kültür ve lüks olmuştu.*** *Disiplinli davranış ve teşkilatlanma noksanı birçok Amerikalıyı ölüme götürmüştü. Bu maddi ve manevi şoktan kurtulabilmek için büyük bir güce sahip olmak, kendine güvendiği kadar arkadaşlarına da güvenebilmek ve bir lider etrafında kenetlenmek gerekli idi. Kaya gibi dimdik duran İngiliz çavuşları çok iyi mukavemet ettiler. Buna karşılık birlik, beraberlik duyguları zayıf genellikle fabrika şehirlerinden toplanmış diğer askerler daha az dayandılar. Fakat en iyi direnç gösteren Türklerdi. Türkler, ayni genel kültüre ayni bilgilere sahip tam anlamıyla bağdaşık bir gruptu. Emir komuta zinciri hiçbir zaman bozulmadı. Düşmana karşı daima aynı safta kaldılar. Bu nedenle kurtulmayı başardılar. Türk Askeri hala fazlası ile hem adet ve örfüne düşkün hem de geleneklerine bağlı bir insandı. Hayati boyunca babasının, hükümetinin ve ordusunun geleneksel disiplin anlayışına itaat etmişti. Ayrıca kendine ve vatandaşlarına büyük güveni vardı. Sıkıntı çekmenin ne demek olduğunu iyi biliyordu. Çinlilerin köpeklerini bile Allah Teâlâ'nın bir nimeti gördüğünden şikâyet etmeden yiyordu. Eline geçen her yeşilliği ağzına atıyordu. Daha yüksek tahsilli Amerikalılar, Türklerin ot yiyişlerini hayretle seyrettiler ve neticede onlar da ot yemeye başladılar. Türkler savaş kabiliyetleri ve kabadayılıkları ile iftihar ediyorlardı. Atalarının çok eski tarihlerden beri Yakındoğu'daki orduların çekirdeğini teşkil ettiğinden ve onların pala sallamalarındaki hünerlerinin örneği bulunmadığından haberdardılar. Birbirlerine karşı yabancı gibi davranan Amerikalıları anlayamıyorlardı.*

5 numaralı kampta Çinli muhafızlarla arası iyi olan bir onbaşıyı kendilerine kıdemli seçen Amerikalılar gibi bir seçim yapmamışlardı. Türkler arasında kıdeme hürmet devam etmekteydi. Her sabah kıdemli olan işbölümünü yapıyordu. Suyu kimin getireceği, odunu kimin kıracağı,

hastalara kimin bakacağı hiçbir zaman sorun olmuyordu. Hâlbuki Amerikalı doktorlar, astsubaylar ve papazlar, hastaları yedireceklere, kendine hâkim olamayanları yıkayacaklara veya çalı çırpı getireceklere çok defa yalvarıyorlar,

***"Cehenneme gidin, senin benden ne farkın var. Kendin yapsana"** cevabini alıyorlardı. Çinli muhafızlar Türklerin en kıdemlisini verilen emirleri yapmadığı için cezalandırmakla bir şey kazanamıyorlardı. Zira kıdemde ikinci, üçüncü, besinci olan idareyi ele alıyor fakat uygulamada bir değişiklik olmuyordu."*

Amerikan Mc. Coll Dergisi'nin bir araştırmacı yazarının yaptığı tespitler ise daha ilginçti. Yazar;

"*Anadolu Bozkırının ortasında doğan, binbir mahrumiyet içerisinde yetişen Türk çocukları bizim her türlü konforu vererek yetiştirdiğimiz çocuklarımızla aynı şartlar altında ayni sınavdan geçtiler. Onlar başarılı oldular. Tam gittiler ve tam olarak geri dönmeyi başardılar. Bizimkiler birbirlerine yardım elini uzatmadılar. Birbirlerini korumasını bilmediler. Yalnız kendileri için, bencillikle yaşamanın örneklerini verdiler. Bu yüzdende kayıplar verdiler. Kızıllardan, daha sonraki dönemlerde iyi muamele görünce gevşediler, çözüldüler. Onların rejimlerini beğendiler. Ailelerini, vatanlarını unutup oralarda kaldılar*" yorumunda bulunurken şu soruları sormaktan da kendini alamıyordu.

"Nedir bu Türklerin çözülemeyen kuvveti, gücünün sebebi? Nedir bu bizim toplumumuzun zayıflığı, çürüklüğünün sebebi?"] [426]

Çin işkencesinden niçin bahsettik…

Kore'de kahramanlığını gösteren milletimiz niçin kendi içinde bu kuvveti kaybetmekte, her gün olur olmaz şeylerle meşgul olup yıpranmaktadır.

Bunun tek sebebi vardır.

Toplum kendine ve inancına olan güvenini yitirmekte, bir cinnet içinde birbirini yiyen bakteriler gibi düşmanca saldırmakta ve ölümünün çare olacağını zannetmektedir. Allah Teâlâ'nın bizlere ihsan kıldığı bu vatana hepimiz gözümüz gibi bakmalı parça parça olup yenilip yutulmaktan kurtulmalıyız. Sürekli akla hayale gelmez cihetlerden akan kirli suları, kudret ve inanç imbiğimizden geçirip saf ve duru bir hale getirmeliyiz..

Burada hatırlanacak en önemli husus, hepimizin kurtarıcı rolünü bırakarak birbirimize dayanıp güvenmeyi tekrar hatırlayıp uygulamalıyız. Yalnız başarının bize mahsus olması gerekir kaygısından kendimizi kurtarma sendromundan çıkmalıyız. (Cemaatlerin, tarikatlerin, gurupların bencilliğini burada hatırlamak yerinde olacaktır.) Bunun acı bir yıkımın habercisi olduğu bilinmelidir. Vücudun kolu baş ile birlikte mana ifade ederken onu koparmak, sadece başı koparmayıp kolu da koparacağından, başı kuvvetten mahrum bırakarak onun perişanlığına düşmesine neden olacaktır.

Birlik beraberlik kuvvettir.

Bir olmak zaman istemeyen her zaman gerekli olan husustur. Her gün Çin işkencesi içerisinde gerilen milletimiz için dostluk ve beraberlik farz olmuştur. Bu nedenle emperyalist oyunlarına gelmemek için dikkatli olmanın ne kadar gerekli olduğu günümüzde daha belirgindir. Bu nedenle;

[Hıristiyan âlemini bilecek bir İslâm idealizmine her zamandan daha fazla muhtacız. Bin yıllık ruh ve ahlâk yapımızı koruyabilmek için, her şeyden önce dışarıdan gelecek her şeyi

---

[426] **ÜZMEZ Adnan** "İkinci Dünya Savaşı'ndan Sonra Gelişen Olayların Işığında Kore Savaşı Ve Türkiye" [Kitap]. - Istanbul : İstanbul Üniversitesi Atatürk İlkeleri Ve İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk İlkeleri Ve İnkılap Tarihi Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi 454-186510, 2006. s. 124-126

reddetmekten başka yol yoktur. Korunmak ancak dışarıdan gelecek bütün zehirlere karşı koyucu iktidarı şuurlandırmak ile mümkün olacaktır. Dışarının varlığından uzaklarda, kendi tarih ve mukaddesatımızın mihveri üzerinde ele alarak tedaviye çalışmazsak ruhumuzun istiklâline yakın bir istikbalde veda etmemiz lâzım gelecektir.][427]

[427] Nurettin TOPÇU: Ahlak Nizamı (İstanbul, 1999), 223.

DEVLETLERİN BOĞULDUĞU ÜLKE AFGANİSTAN

Aşağıda verilen alıntı ile Afganistan'nın tarihi geçmişinde meydana gelen olayların ışığında bilgilerimizi tazelemenin gerekli olduğu inancındayız...

[**Afganistan**, Asya kıtasının doğu-batı, kuzey-güney geçiş yollarının kesiştiği bir kavşak noktasıdır. Bu nedenle tarih boyunca doğuya ve batıya ilerleyen güçler burayı aşmak zorunda kalmıştır. M.Ö 500'lı yıllarda ilk defa İran hükümdarlarından Daru ve ardından **Makedonya kralı Büyük İskender** tarafından işgal edilen Afganistan o tarihten beri sürekli aynı nedenlerle işgal edilmektedir. Asya'nın devleri Çin, Hindistan, İran ve Rusya'yla ortak bir sınıra sahip bulunan Afganistan, ya bu ülkelerden birini kontrol altına almak isteyen harici bir güç tarafından veya bu ülkelerden dışarıya açılmak isteyen dahili bir güç tarafından kontrol altına alınmak zorundadır. **Bu stratejik konumundan dolayı 2500 yıldır Afganistan sürekli dış müdahalelere maruz kalmaktadır.**

Bu müdahalelerin neticesinde Afganistan, ancak 1748 yılında milli bir devlet kurabilmiştir. Ahmet Şah Dürrani tarafından, Afganistan'ın İran'ın kontrolü altında bulunduğu bir sırada İran'daki bir iç karışıklıktan istifade edilerek kurulan Afganistan, bu müdahalelerden dolayı birlik halinde yaşayan ve ülkesinde çoğunluk olan bir toplum maalesef oluşmamıştır. Bu yüzden ortak bir kimlik de yoktur. İslam dini tek ortak noktadır.

Örneğin; **bugün Afganistan'da sen kimsin sorusuna cevap olarak ben *'Afgan'ım'* diyen kimse yoktur.** Herkes kendini kavmi veya aşiretiyle tanıtmaktadır. Afganistan'da bölünmüş bir toplum vardır. Bunlar ancak bir dış müdahale karşısında bir araya gelmektedir. Fakat çok ilginçtir; 1750'li yıllardan sonra ise milli birlik ve bütünlüğünü sağlamış bir Afganistan'ın İran ve Hindistan'ı kontrol altına aldığı ve Afgan İmparatorluğunu kurduğu görülmüştür. Ancak 19.y.y'dan itibaren şiddetlenen sömürgecilik savaşında Afganistan zayıflayarak, Rusya ile İngiltere arasında ***'Büyük Oyun'***un oynandığı paylaşılamayan bir ülke haline gelmiştir. İngiltere için Afganistan, Hindistan'ın korunması ve Rusya'nın Asya kıtasına hapsedilmesinde tampon bir bölge olmuştur. Rusya içinse sıcak sulara inmenin en kısa yoludur.

İngiltere Türkistan'ı Rusya nüfuz alanı olarak belirlemesine rağmen Afganistan'ı Rusya'ya karşı silahla savunmuş hatta aralıklarla bizzat üç defa işgal etmiştir. Afganistan'a büyük zararlar veren bu işgaller İngiliz İmparatorluğunun zayıflamasında önemli rol oynamıştır.

19. y.y'daki Dünya dengeleri 20.y.y.'da değişmesine rağmen Afganistan'ın önemi değişmemiştir.

20.y.y'da tarih sahnesine Sovyetler Birliği olarak çıkan Rus İmparatorluğunun sıcak denizlere ulaşma hedefine bu kez İngiltere'nin yerini alan Amerika Birleşik Devletleri karşı çıkmıştır. Bu iki güç arasında yaklaşık yarım yüzyıl süren soğuk savaşta Sovyetler Birliği tarafından 1979 yılında işgal edilen Afganistan, ABD tarafından İslam ülkelerinin organize edilerek uygulanan **'Yeşil Kuşak'** projesiyle, yine silahla savunulmuştur. **"Yaklaşık dokuz yıl süren Sovyet işgali sonucunda, Afganistan'ın tıpkı İngiliz İmparatorluğu gibi bu kez Sovyet İmparatorluğunun yıkılmasında rol oynadığını görmekteyiz."**

1988 yılında beklenmedik bir şekilde sona eren Sovyetlerin Afganistan işgalinden geriye tamamen harap olmuş bir devlet ve fikri olduğu kadar fiziki olarak da darmadağın bir toplum kalmıştır. 1979 yılında 22 milyon civarında bir nüfusa sahip olan Afganistan'a işgalin faturası olarak, 4-5 milyon (çoğu Pakistan'daki kamplarda olmak üzere) mülteci, 2 milyon ölü, 4 milyon yaralı ve Sovyetlerin serptiği milyonlarca mayınlı toprak kalmıştır.

Sovyetlerin çekilmesinden sonra başta ABD olmak üzere Uluslararası sistem tarafından

kendi haline terk edilen Afganistan'da, Sovyet işgaline karşı mücadele eden belli başlı 7 mücahit grubun savaş sonunda birbirleriyle iktidar mücadelesine girişmeleri sonucu 1988-1994 yılları arasında on binlerce insan ölmüştür. Rusların bile bombalamadığı Kabil'i bombalayan bu gruplardan bıkan Afgan halkı, Rusları arar bir hale gelmiştir.

S.S.C.B' nin dağılmasıyla biten soğuk savaşın ardından kurulmaya çalışılan Yeni Dünya Düzeninde ve Bağımsızlığını yeni kazanan Orta Asya Cumhuriyetlerinin Ruslara karşı bağımsız kalma arzusu, yeni keşfedilen enerji kaynaklarının ihraç yolları sıkıntısıyla birleşince yeniden **"II. Büyük Oyun"** gündeme gelmiştir. Orta Asya ülkelerinden petrol ve doğal gazın Batı ülkelerine güvenli bir şekilde aktarılması için tasarlanan **Orta Asya Petrol Boru Hatları Projesi** (OAPBHP) güzergâhı için en kısa yol Afganistan'dır. Bunun için Afganistan tekrar çatışmalara sürüklenmiştir. **Görüldüğü gibi oyun'un aktörleri ve oyun'un konusu değişmesine rağmen Afganistan'ın önemi değişmemektedir.**

Batı ülkelerinin artan enerji ihtiyaçlarını karşılamak için ucuz ve güvenli bir kaynak yeri olan Orta Asya ülkeleri ile Batılı petrol şirketleri arasında anlaşmalar yapıldıktan sonra Uluslararası Sistem tarafından bir süre önce kaderine terk edilip iç çatışmaya sürüklenen Afganistan, bu kez bunlar arasında çatışma alanına dönmüştür. Dış müdahalenin bu hattın (OAPBHP) güvenliği için Afganistan'ı güvenlikli bir ortama kavuşturmak gerektiğinden, öncelikle çatışan gruplar arasında barış sağlanmaya çalışıldıysa da başarı sağlanamayınca Pakistan ülkesindeki mültecileri değerlendirerek bunları (Taliban) Afganistan'da iktidara oturtmuştur. 1994-2001 yıllan arasında süren ve çok kısa bir süre içerisinde Afganistan'ın %90'nını kontrol altın alan Taliban ABD'den de himaye ve destek görmüştür.

Başta Pakistan ve Suudi Arabistan tarafından tanınan ve desteklenen Taliban'ı ABD Petrol şirketi Unocal, Arjantin petrol şirketi Bridas da desteklemiştir. ABD'nin çıkarları doğrultusunda hareket ettiği takdirde mahiyetine bakılmaksızın süren destek **11 Eylül 2001** yılından itibaren birdenbire tersine dönmüştür. **Taliban Uyuşturucu ekimini yasaklaması ve ABD çıkarlarına ters hareket etmesi nedeniyle ABD tarafından yıkılmıştır.**

Unocal Petrol şirketi yerine, Arjantin Bridas petrol şirketini, çıkarlarına uygun gören Taliban hem kendini hem de kurucusu Pakistan'ı ABD tehdidine maruz bırakmıştır. 11 Eylül saldırılarının sorumlusu olarak gösterilen ***El Kaide terör örgütü ve Usame Bin Ladin*** bahanesiyle Afganistan ABD tarafından Ekim 2001 yılından itibaren işgal edilmiştir.

İşin en ilginç yanı Taliban'la Unocal adına pazarlık ve danışmanlık yapan kişilerin bugün ABD ve Afganistan'da başında bulunmalarıdır. **Karzai, Halilzad, Rice, Cheney...**

11 Eylül saldırıları ABD'de yapılan bir darbedir. Bu saldırılar başta petrol ve silah olmak üzere çeşitli şirketlerin desteğiyle yapılmıştır. Amaç şirketlerin hâkimiyetindeki ABD'nin kontrolü altında ***'Yeni Bir Dünya Düzeni'*** kurmaktır. Bunun için düğüm yine Afganistan'da çözülmektedir. 11 Eylül darbesini yapanlar bu yüzden Afganistan'dan başlayarak Irak'ı kontrol altına aldılar. ABD İmparatorluğunun ikinci ayağı da ***'Büyük Ortadoğu Projesi'*** ini uygulamaya geçirilmesidir.

Görüldüğü gibi **Büyük İskender**'den **II. George W. Bush**'a kadar 2500 yıl geçmesine rağmen Afganistan hala dünya hâkimiyetinin en önemli kavşak noktası olarak karşımızda durmaktadır. İngilizler ve Sovyetler arasında Afganistan'ın kontrolü için Uluslararası ilişkiler literatüründe ***'Büyük Oyun'*** olarak adlandırılan çatışmalar yaşanmıştır. Şimdi ise buna devletlerin yanı sıra şirketler de aktör olarak katılmaktadır. Ve oyun daha da şiddetlenmektedir.

ABD bugün bir Dünya imparatorluğunu kurmaya çalışmaktadır. Bunun için NATO'yu Rusya'nın aleyhine genişlettiği gibi Güneye ve doğuya doğru İslam ülkelerine karşı kaydırmaktadır. NATO'yu Afganistan ve Irak'ta aktif olarak kullanmaya çalışmaktadır. Şu anda

Güney Asya bölgesinde İngiltere, Ortadoğu 'da ise İsrail'le birlikte ve global olarak ikisiyle birlikte hareket eden ABD Afganistan üzerinden bölgeye karşı ciddi tehdit oluşturmaktadır. Çin, Hindistan, İran ve Rusya'nın da kontrol edilebileceği bir noktada bulunan Afganistan'ın ABD'nin işgaline girmesi bu ülkeleri ittifaklara yöneltmektedir. Şanghay bu amaçla ABD'ye Orta Asya'yı kapatmayı amaçlıyorsa da hala tehdit çok ciddi olarak ortada durmaktadır.

İslam ülkelerinin Stratejik coğrafya desteği, Japonya, Çin ve Hindistan'ın İnsan ve teknoloji desteği, Rusların silah desteği birleşirse ABD'nin kontrolünde Yeni Bir Dünya Düzeni de kurulamaz.

Bunun ilk uygulama alanı, ABD Küresel imparatorluğunun da ilk uygulama alanı olan Afganistan olacaktır. Afganistan'da yenileceği kesin olan ABD'nin de diğer İmparatorlukların akıbetine uğrayacağı güçlü bir ihtimaldir. Çünkü Afganistan tarihi bunun örnekleriyle canlı olarak karşımızda durmaktadır.] [428]

Tarih, tekerrürden ibaret olup bizi hiç yanıltmadı. Tekrar tekrar insanlara ve devletlere kendi batağına çekerek hep aynı şeyleri uyguladı. Fakat olan hadiselerin birçoğu insanlar tarafından hep yeni bir olaymış gibi algılandı. Aslında yeni bir şey vuku bulmamıştı. Yalnızca hırsları yüzünden kurban olanların ve isyan edenlerin helak oluşlarının masum olanlara nasıl zarar verdikleri akıllarda hiç kalmadığı görüldü! Bu ise fitnenin nasıl iyi ve kötü ayrımı yapmadığı gerçeğinin ta kendisidir. İyi olmanın hiç mi bir değeri yoktur? Tabiî ki iyilik bir elzemdir. Ancak “hamakat (aptallık) edenler karşısında susmak gerekir” derler. Bu susma fiili ise yok oluşun sebeplerindendir. Haklı olduğu davada Allah Teâla’ya dayanana mutlaka yardım gelir.

Ne hikmettir ki, aptal rolünü oynayanlar için uyarıcı olmamak ve susmak, yok olmanın haberlerini çağrıştırmıyor mu?

Hayır, bu şekilde olmamalıdır. Çünkü Allah Teâlâ’nın bir vaadi vardır. İyiler ve adil olanlar mahzun olmayacaklardır.

Gerçek acıdır.

Tarihi tekerrür ettirmek ise aptallık değil midir?

Dibi görünmeyen denizlere girerek boğulmayacağını sananlar kendilerini aldatmıyorlar mı? Bu nedenle fitnede bereket yoktur.

Allah Teâlâ buyurdu ki;

“Aranızdan yalnız zalimlere erişmekle kalmayacak fitneden sakının, Allah’ın azabının şiddetli olduğunu bilin.” [429]

---

[428] **ŞEYHANLIOĞLU Hüseyin** 11 Eylül Sonrası Değişen Dünya Dengelerinde Afganistan [Kitap]. - [s.l.] : Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Yüksek Lisans Tezi 148415, Haziran 2004. s. 98-102

[429] Enfal, 25

AHMED AMİŞ KADDESE'LLÂHÜ SIRRAH'ÜL AZÎZ EFENDİNİN KIYMETLİ SÖZLERİNDEN BİR DEMET

"Dağı dağ, taşı taş gördükçe şeyhe muhtaçsın. Bu böyle olsun, şu şöyle olsundan kurtuluncaya kadar, şeyhe muhtaçsın."

"Ben, namazdan ziyade namaz kılanı severim."

"Marifet ehli, eşya ne üzere ise, hakikatiyle bilmiş ve görmüşlerdir."

"İnsan surette muhtar, hakikatte mecburdur."

"Bütün mevcudat Hakkın zuhurudur. İlâhî şuûnât zatî iradedir."

"Allah, haddi zatında 'ekber'dir."

"Kalb safâsı, beden hafifliği iste."

"Allah Teâlâ olmak kolaydır, ama Muhammed sallallâhü aleyhi ve sellem olmak güçtür."

"Ağzımdan çıkan sözleri zamanla unuturum. Fakat ne söylersem hâdisât-i âlem öyle zuhûr eder."

"Mütecelli vâhid, mecla müteaddittir." (Tecelli eden birdir, Ayna ve görünme yeri çoktur.)

"Ezelde hilkat yok, zuhur vardır."

"Zahiren Kaderiyyûndan, bâtınen Cebriyyûndan ol."

"Bizi sevenleri sevenler imanlarını kurtarır."

"Bizim lafımız olduğu zaman sıkılıp kaçanlardan korkarız."

"Birisi senin yanında benim aleyhimde bulunursa beni müdafaa etme."

"Ahmed (Efendimiz sallallâhü aleyhi ve sellem adlarından biri) in Mim'i kalkarsa o vakit Ahad olur. Mim kalkar mı? Kalkarsa o vakit sen kalmazsın."

"Göçmüşe rabıta olmaz." (Tasarruftan düşmüş evliya için)

"Tevâcüd, vecd, vücûd.. Bundan ötesi söylenmez ki?"

"Şerîati tut, hakîkati yut."

"Vahdet çeşnisi şimdi Kadirîlerle Halvetîlerde kalmıştır. Ötekilerde bir şey yoktur."

Huzuruna gelen bir gence: ***"Hadi git, meyhanelerde, kerhanelerde gezmeye devam et!"*** dedi ve çevredekiler sordular: **"Ama nasıl olur, Efendim?"** Cevap verdi: ***"Bunun, ezelî takdirde işi o. Bari bunu emirle yapmış olsun."***

Huzuruna gelen bir doktor, sohbet sırasında :

"Tuz, iki madenden mürekkeptir. Bu iki maden tek başlarına alındıklarında öldürücü birer zehir olurlar. Hâlbuki ikisi bir alınınca lezzet veren bir madde oluyorlar." Bunu dinleyen Ahmet Âmiş kaddese'llâhü sırrah'ül azîz Efendi der ki;

"Allah Teâlâ ile Muhammed sallallâhü aleyhi ve sellem de aynen öyledir."

Bir mıknatısı bir demire tutarak: *"Bakın nasıl çekiyor! Ben de istediğimi işte böyle çekerim. Siz öteden beriden adam getireceğim diye ne uğraşırsınız?"* der.

Daha iyi hallere yükselmek isteyen bir müridine sözü: ***"Karıştırdığı helvaya şekerin ne zaman konulacağını, helvacı bilir."***

Rızk ile ilgili olarak soru soran birine de; ***"En âlâ rızık, mânevî rızktır. Dünyada eşini bulamaz, işini bilemezsen rahat edemezsin."*** Demiştir.

" Vücuduna sözü geçmeyenin başkasına sözü geçmez."

"Allah tecellisini tekrar etmez."

"Esmâ-ı İlâhiye, Zât-ı İlâhiye'nin libâsıdır. Her an bir libâs ile zuhur eder. Onun hükmü bitince diğer bir isimle telebbüs eder."

"Allah bu dünyada esma ile tecelli buyurur. Hangi esma ile zuhur ederse, diğerleri ona tâ'bi olur."

" Biz bir binayı tamir ederken, kiremitlerini bile sallamayız."

KÖTÜLÜK

Kötülük, canlı varlıklara acı ve ızdırap veren şeyleri ifade eden bir kavramdır. Hırsızlık, yalan söyleme, öldürme, tecavüzler, terör, gibi canlıların acı çekmesine sebep olan ve kötülük olarak değerlendirilen birçok olgu vardır.

İnsanların diledikleri şeylerin gerçekleşemeyeceğini anlamaları, geleceklerinden huzursuzluk ve kaygı duymalarının neticesinde baş gösteren olgulara kendilerince nedenler aramaya koyulurlar. Bazen soruların cevabını bulmakta aciz kalınca, suçlu olarak Allah Teâlâ'yı dahi görürler.

"Allah Teâlâ bizim acı çekmemizden hoşlanıyor mu?"

Yaşadığımız dünya, her şeyi bilen, her şeye kadir ve mutlak iyi bir varlık tarafından yaratılmışsa, var olan kötülük nereden gelmektedir?

Allah Teâlâ, mutlak kudreti ile var olan kötülüğü ortadan kaldırabilir mi?

Allah Teâlâ, mutlak iyilik niteliğine sahipse, niçin kötülüğün varlığına müsaade etmektedir. Kötülük ve her şeye kadir, her şeyi bilen ve mutlak iyi bir Allah Teâlâ 'nın varlığı arasındaki ilişki dikkate alındığı zaman ortaya çıkan sorunlar nasıl çözülebilir?

Sorularını sormaktan kendini alamaz. Birçok düşünürün zihnini meşgul eden bu sorular bize kötülük kavramının ne olduğuna ilişkin fikirler vermektedir. Kötülük sorununa dair çözümlere baktığımız zaman, bu çözümlerin var olan kötülüğü, insanoğlunun özgür iradesine dayandırdıklarını görebiliriz. Ahlaki kötülüğü insanoğlunun sahip olduğu özgür irade ile açıklamaya çalışmak oldukça makul bir düşüncedir. Çünkü insanoğlu sahip olduğu özgürlüğü, bazen yanlış yönde kullanabilmektedir. Özgür iradenin yanlış yönde kullanılması, ahlaki kötülüğün ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

Özgür irade sonucu ortaya çıkan kötülükten dolayı Allah Teâlâ sorumlu tutulamaz. Allah Teâlâ, sahip olduğu lütuf gereği insanoğluna ***"özgür irade"***yi bahşetmiştir. Böyle bir lütuf insanoğlu tarafından yanlış yönde kullanılabilir. Özgür irade sonucu ortaya çıkan ***"kötülük"*** olgusu her şeye kadir, her şeyi bilen ve mutlak galip Allah Teâlâ 'nın varlığı aleyhinde delil olarak kullanılamaz. Çünkü insanoğlunun sahip olduğu bu irade her zaman kötü olan şeylerin ortaya çıkmasına sebep olmamaktadır. Nitekim insanlar sahip oldukları bu irade ile iyi olan şeyleri de yapmaktadır. Genel olarak baktığımız zaman özgür iradelerini iyi yönde kullanan insanların kötü yönde kullanan insanlardan daha fazla olduğunu görebiliriz. Bu nedenle ***"kötülük"*** olgusunu temele alarak Allah Teâlâ 'nın sahip olduğu bazı niteliklerin mükemmel olmadığı ya da her şeye kadir, her şeyi bilen ve mutlak iyi bir Allah Teâlâ 'nın var olmadığı sonucuna varamayız. Allah Teâlâ kullarına zulmetmediğini beyan eder. Onun için kötülük beşere nispet edilmiştir. Dünyamızdaki kötülüklerin önüne geçme imkânı olmadığına göre bir şekilde bunu aza indirmenin yollarını aramak insanlar üzerine vazife olduğu unutulmamalıdır.[430]

[430]Bkz: **AKDAĞ Özcan** Kötülük Problemi Ve Özgür İrade Savunması [Kitap]. - Ankara : Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü (Din Felsefesi)-205974-Yüksek Lisans Tezi , 2006 .

SEVMEK BU ŞEKİLDE OLUR!

Menkabe

İstanbul'da Koca Mustafa Paşa civarında bir berber var imiş. Bu zat, müslüman ve muvahhit, beş vakit namazındadır. Lâkin öyle dervişliği olmayıp ancak Pîrân-ı İzâm kaddesallâhu esrârahum Hazretlerinin ism-i şerifleri zikr ve söylenince, elinde her ne var ise, derhal yere bırakıp baş kesip

"Kaddesallâhu sırrahu'1-azîz" der imiş. Bunun bu hâli insanlar arasında meşhur olmuş. Meselâ bir adamı tıraş eder iken, diğer adam tarafından

"Ya Hazret-i Mevlânâ!" denir imiş. O berber derhâl elindeki usturayı yere bırakıp baş kesip "Kaddesallâhu sırrahu'1-azîz" der imiş. Tekrar usturayı alıp meşgul olurmuş. Bu sefer de diğer adam tarafından

"Ya Hazret-i Abdülkâdir Geylânî!" denir imiş. Yine derhal elinden usturayı bırakıp anlatıldığı şekilde takdis eder imiş. Yine tıraşa meşgul olup bu sefer de diğer adam tarafından

"Ya Hazret-i Ahmed er-Rufaî!" denir imiş. Yine berber elinden usturayı bırakıp

"Kaddesallâhu sırrahu'1-azîz" der imiş. O tıraş olan adam da başı açık öylece bekler imiş ve ara sıra bunlara rica eder imiş ki,

"Canım biraderler, etmeyin, bırakın şu adamın yakasını tıraş olayım" der imiş. İşte bu berberin hâli böyle imiş. Bir zaman sonra berberin eceli gelip Hakk'a yürümüş. Bu zatı götürüp defnetmişler. O gece ahbablarından bir zat bu berberi rüyasında görmüş. Sual etmiş ki,

"Birader nasıl ettin, münker ve nekir meleklerinin sualine cevap verebildin mi?" O berber, bu adama demiş ki,

"Vallahi birader, bir acep hâl oldu, münker ve nekir melekleri ile beraber on iki kimse hazır oldular, lâkin bunlar bildiklerim zatlar değildir. Yüzleri şems gibi parlar; hiçbir adam erenlerin yüzlerine nazar edemez, gözleri kamaşır. Bunlar birbirleriyle mücadele ederler ki, münker ve nekir meleklerinin sualine cevap ben vereceğim diye. Diğeri der ki, yok ben vereceğim, öbürüsü der ki, yok ben vereceğim. İşte bu mücadele ile hepsi sorulara cevap verdiler. Sonra bunlardan sual ettim ki,

"Siz kimsiniz?" Onlar buyurdular ki,

"Biz on iki tarîkin pirleriyiz. Sen dünyada iken, bizim ismimiz zikr ve anıldıkça, bize tazim edip takdis eder idin, işte ona mukabil biz de bu günde sana imdat ettik" buyurup gittiler" diye berber olan zat o ahbabına söylemiş olduğunu ertesi günü o zat, berberin ahbaplarına böylece söyleyip müjde vermiştir. rahmetullâhi aleyhi.[431]

Menkabe

Hazret-i Mevlânâ kaddesallâhu sırrahu'1-azîz Efendimizin hayâtında Mevlevî fukarasından bir zat, bir sefer esnâsında gider iken haramiler gelip bu dervişi soymuşlar, kamilen elbiselerini ve akçesini almışlar. O haramilerden birisi de başında olan sikke-i şerifi alıp kendi başına koyup alay yolu ile;

"Ne tuhaf külah!" demiş. Bir müddet sonra çıkarıp dervişe vermiş. Bir gün Hazret-i Mevlâna Efendimiz mürîdânına ders okutur iken murakabeye varmışlar. Bir müddet murakabede durup, sonra başını kaldırıp yine ders ile meşgul olmuşlar. Dersten sonra, bazı yakın müridler bu esrardan sual etmişler. Buyurmuşlar ki,

---

[431] Aşçı İbrahim Dede, *Aşçı Dede'nin Hatıraları*, hzl. Mustafa KOÇ-Eyüb TANRIVERDİ, İstanbul, 2006, c. II, s.741–742

"Bir tarihte bizim fukaramızdan bir dervişi haramîler soymuş idiler. Onlardan birisi alay olsun diye bizim alâmet-i şerifimizi alıp başına koyup bir müddet başında kalmış ve sikkemiz altına girmiş idi. Şimdi o adam rûhunu teslim ediyor idi. Şeytan gelip onun imanını çalmaya çalışıp gayret ediyordu. Onun imanını koruyarak şeytanı uzaklaştırıp ve kovdum ve imanla ruhunu teslim etti. Zira ki, bizim alâmet-i şerifimizi az bir müddet başına koyup durdu, bize lâyık olan budur ki, o zamanda ona imdat edelim" buyurmuşlardır.[432]

[432] A.İbrahim Dede, a.g.e. c. II, s.742

FELSEFE PROFESÖRÜ RESSAM DİL EĞİTİMCİSİ, AHÇI, DENİZ ADAMI PROF. DR. MUAFFAK TANJU ERGİL

Röportaj: AYŞE YETMEN
ayseyetmen@superonline.com

Tanju Bey'le evi olarak kullandığı teknesinde görüşeceğimizi sanıyordum ama **"Froggy"** o günlerde bakıma alındığı için söyleşimizi dershanesinde yapmak durumunda kaldık.

Yaratıcı algı, yaratıcı aşk, sevgiyi öğrenmek, altmış saatte nasıl İngilizce konuşulabilir ve hayata dair daha neler neler...

Tanju Bey'le yaptığımız doyulmaz sohbetin konulan işte bunlardı. İlginç üslubu ve farklı yaklaşımıyla her karşılaştığımda beni şaşkına çeviren Tanju Ergil'le kahkahalar arasında geçen söyleşimizi sizlerle paylaşmak istedim. Konuşmamıza genel prensipler ve felsefeden bahsederek başlayalım mı, ne dersiniz?

Felsefe, insanı mutlu etmek için var edilmiş bir bilim dalıdır. Gerçekleri araştırır; tanımlamalar yapar. Bu böyledir ya da değildir der. İster beğenelim, ister beğenmeyelim. İnsanın mutluluğunu amaçlayan felsefe, insanın nasıl bir varlık olduğunu tanımlayarak işe başlar.

Felsefeye göre insan, her şeyden önce, bu dünyada neden ve nasıl var olduğunu hiçbir zaman anlamaya muktedir olamayacak bir varlıktır. İkinci olarak, insan beyninin bir neden olmadan çalışmıyor olmasıdır. İnsan beyni cognitıve system'le çalışır Yani beyin nedensiz bir şey düşünemez. Her şeyin bir nedeni olmak zorundadır. İnsan beyni bunu aşamaz. İnsan belli bir süre içinde yaşar. Şu anki halimle yaşıyorum. Biraz önceki halim ise artık yaşamıyor; öldü. Biraz sonraki halim ise, farklı olacak. Buna, anda yaşamak veya anı yaşamak da diyebiliriz. Bunun bilincinde olmak bazı şeyleri yapmayı gerektirir. Fakında olmayıp, yaşıyoruz işte demek, yaşamda bize çok şeyi kaybettirir.

İÖ. 4.yüzyılda yaşamış olan mitolojik tanrı Dyonisos bu konuyla ilgili olarak, **"Babam Tanrı Zeus size kendini armağan etmiş; yapmanız gereken, sadece kendinizi mükemmelleştirmektir. Bunun aksini yaparsanız, sizi gerçeğin dışında yaşatır, yani delirirsiniz."** demiştir. Dyonisos'a

"peki bunu nasıl yapağız " diye sorduklarında, Tanrı,

"Bunu siz bulacaksınız." der. Bütün dinler insana nasıl yaşanacağını tarif eder; camiye, hacca ya da kiliseye, havraya gideceksin gibi. Hâlbuki Dyonisos

"siz bulacaksınız" demiş. Çünkü her birimiz ayrı bir armağanız. Bu mükemmel bir söylem ve sorumluluktur, insan, parmak izi gibi tek ve benzersizdir. Bunu anlamak gerekir. Herkes, siyasetçiler dahil şöyle derler:

''Ormanlarımızı çocuklarımıza bırakalım". Çocuk büyür o da çocuklarına bırakmak ister. Sonuç olarak hiç kimse ormanın tadına varamaz. Felsefeye göre, sen de, çocuğun da ormanın keyfini çıkarmalısınız. Bütün yaşamlar gelecekle ya da geçmişle ilgilidir. Freud geçmişi hatırlatmayı yöntem haline getirmiştir. İnsanın davranışlarının kökenini çocukluğunda yaşadıklarına dayandırarak bugünü çözümlemeye çalışır. Geçmişte olanlar olmuştur. Şimdiye bakmak lazım. İnsan hareketlerinin nedenini incelediğimizde, her hareketimizin bir düşünce sonucunda gerçekleştiğini görürüz, insan beyni algılamaları alır, ona bir sembol koyar ve bunlarla hayatını oluşturur, Hayatımızı yapılandırırken, farkında olsak da olmasak da var olan dünya düzenine göre hareket ederiz. Öğrenimsiz biri, bu ayıptır dediği vakit, onun dünyasında bu ayıp olarak tanımlanır. Yani, onun bir dünya modeli vardır ve ona göre davranır. Eğitimin önemi, bu dünya modelini mümkün olduğunca gerçek neyse ona uydurmaktır. Ancak böyle

mutlu yaşanabilir.

Mutlu olmaktan neyi kastediyoruz,

Bu konuyla ilgili olarak 1950 ile 1960 yılları arasında yapılan beş bin araştırma var. Mutluluk, insan beyninin algılama fonksiyonunun kendi doğrultusunda, yani başkalarının etkisi altında katmadan gelişmesidir. Mutluluğa neler engel olur: Her şeyden önce içinde yaşadığımız kültür, sonra, sırasıyla, bilgisizlik, tembellik ve çevrenin bize yüklediği gelenek görenek. Tüm bunları ortadan kaldırmak elbette ki her zaman mümkün olamaz. Algılama duygusuna gelince, hepimiz bu duyguya sahibiz. Algılama duygusu beyinin bir yanında kendine özgü bir mantık sistemi kuruyor. Ancak, **bu mantık sisteminden şuurun haberi yoktur.** Bunun örneğini şöyle verebiliriz:

Bir basketbolcu, basket topunu potaya ata ata düşünmeden atmayı öğreniyor. Burada basketbol oyuncusu doğrudan düşünmüyor, artık düşünen onun algılama sistemidir. İçimizde düşünce sistemiyle alakası olmayan otistik bir kişilik olduğunu varsayalım. Ama bunun bir beyni ve deneyimi var. O da bir insan gibi bizim bir parçamızdır. Hatta en önemli parçamızdır. Burada insanı ikiye bölemeyiz. Buna genellikle alışkanlık deniliyor ama, alışkanlık değildir. Bunun resmen bir ofistik gibi kendine özgü mantığı vardır.

Hayvanların davranış biçimi de böyledir. Kedim, dışarıya çıkmak için kapıya gelir, çıkması için kapıyı açanım, çıkmaz. Git derim gitmez. Tekrar çık. Derim, ama o durur ve kapıya bakmaya devam eder. Peki, dışarı çıkmak isteyen kedi neden çıkmıyor da duruyor?

Çünkü dışarıda gördüklerinin eski gördükleriyle aynı olup, almadığını anlamaya çalışıyor. Uygun bulmadığı bir şey varsa çıkmayacak. Düşünmüyor. Algılarıyla hareket ediyor. Bir hareket yaparken, dışa açılan penceremiz altı algılamadır. Bunun altıncı hisle bir ilgisi yok. Beş duyu olarak tanımlanan; görme, duyma, dokunma, koklama, tatma duygularımız yanında bir de adale kasma duygusu vardır. Örneğin, bir elimizde beş kg., diğerinde ise iki kg.lık bir ağırlık olsun, hangisinin daha ağır olduğunu bu duygumuzla onları?. Kasma hissi, çok önemli bir duygudur. Sevdiğinize, bir öylesine sanlın, bir de sımsıkı sanlın, aradaki farkı hissedemiyorsanız o zaman kimseyi sevmeyin. Çocuğu kucağınıza aldığınızda **"bana sımsıkı sarıl"**der. Çünkü sevildiğinden emin almak ister. Algılamamız ne kadar kısıtlıysa hayattan alabileceklerimiz de o denli kısıtlıdır,

Örneğin: Resim sanatından hiç anlamadığınız halde Paris'te bir müzeye gider, resimlere bakıp bir yorumda bulunabilirsiniz; güzel dersiniz, çirkin dersiniz o kadar. Ama o müzeye beş an defa daha giderseniz ve de bakmasını öğrenirseniz, artık bir şeyler görmeye başlarsınız. Şimdi, algılamanın sevgide ne kadar önemli olabileceğini tahmin edebilirsiniz. Sevdiğimiz insanın ancak bir kısmını algılıyoruz ve bu algıladığımız yanıyla yetinip, algılayamadığımız yönünü heba ediyoruz. İnsan ilişkilerindeki yaratıcılığın önemi üzerine neler diyeceksiniz?. Yaratıcılığı şöyle özetlemek mümkün:

Yaratıcılığı bir resim olarak eJe alırsak, ressama (A), sonuca (C), araçlar: boyalar ve fırçalara (B) ve modelimize de (B2) diyelim. Zamanı (T0) ve geçirdiğimiz süreyi de (T1] olarak kabul edelim. Bu zaman süresince resmi yapan kişi (A), sonuca (C) geldiğinde eğer bir yaratıcılık yaşamışsa, gelişmesi gerekir. Resmi yapan kişi (A), sonuca (C) gelinceye kadar gelişmemişse yaratıcılık yaşamamıştır. Sadece resim yapmıştır. Bu çıkarsamaya göre, Picasso'nun yaptığı en son resim, en değerlisidir. On beş sevgilisi olan bir insanın son sevgilisi en kıymetlisidir, çünkü ona diğer ilişkilerden edindiği tüm tecrübesini vermiştir. İnsan sürekli gelişir ve değişir. Kendimizi önyargı ile kısıtlamazsak, her yaptığımız hareketle algılamamız gelişir. Sürekli olarak kendinizi geliştirerek yaşadığınızı farz edelim. Sevdiğiniz İnsan gelişmese bile siz, her değişmenizde karşınızda yeni bir insan görebilirsiniz. Tuhaf tuhaf söylemler vardır.

İlk aşk unutulmaz gibi. Palavra.

İlk aşk hiçbir işe yaramaz.

Son aşk mühimdir, çünkü ona gelinceye kadar geçen sürede gelişmişsinizdir. Gelişme ve değişmeye tek engel, önyargı ve kültürel etkilerdir. Şunu kabul etmemiz gerekir ki yaptığımız her hareketle algılamamız değişir ve gelişir. Basit bir örnekle ifade etmek gerekirse, şarabı ilk içtiğimizde fena değil deriz. Altı ay sonra, bu iyi. Bu fena değil, bu buruk gibi yorumlar yapılabilir, çünkü geçen süre içinde 20-30 şişe şarap içmiş ve algılamalarımız, ilk içtiğimiz şaraba göre değişmiştir. Algılamanın gelişmesi çok önemlidir. Ne kadar gelişirsek o kadar hayatın içine girebiliriz. Elimizde bu imkânımız var. Gelişmezsek kısıtlı kalırız. İbiza Balıkçıları **"balık tutacaksan popunu ıslatacaksın"** derler. Yani mutlu olmak, sevmek ve de hayatı doğru düzgün yaşamak İstiyorsan, popon ıslanacak. Hepimiz sevgiyi, aşkı bildiğimizi sanırız.

Siz aşkı, sevdayı nasıl tanımlarsınız?

Bu tanımlamayı yapmadan önce, Türkiye'deki bir yanlış anlamaya değinmeden geçemeyeceğim. Burada sürekli bir aşk var mıdır, yok mudur? Tartışması yapılıyor. Başka dillerde aşk kelimesi yoktur. Her dilde sevgi kelimesi vardır. Türk Dil Kurumu'nun sözlüğünde aşk, aşın sevgi olarak tanımlanır, **Aşk: Aşırı sevgidir** der. Sevgi büyükse aşk oluyor. Ya çok sevebilirsin ya da çok sevemezsin. Tenisi ya çok iyi oynayabilirsin ya da çok iyi oynayamazsın. Bu böyle tanımlanır. Tenisi, çok iyi oynayabilmeye başka bir ad vermenin bir anlamı yoktur. Sevginin tanımına geçmeden sevmenin bazı minimal koşullarından bahsedeceğim. Örneğin: sinemaya girerken bilet almak lazım, spor yapmaya başlamadan önce bazı ısınma hareketlerini yapmak zorunludur. **Sevmenin üç esas şartı vardır.**

Birincisi: Sevdiğiniz insanı sonuna kadar özgür bırakıp, kendi içindeki kısıtlamalarını aşmasına dahi yardımcı olacaksınız. Sevdiğiniz kimse bunun sonucunda sizden ayrılabilir. Helal olsun. Önemli değil, bunu göze almanız gerekir.

İkincisi: Sorumluluk. Bir küçük hanıma seni seviyorum dediğim zaman, onu dünyadaki bütün erkeklerden mahrum ediyorum demektir. Ben dünyanın en iyi insanı değilim. Benden çok daha iyi ve tatlı insanlar var. Ben bu kızı sevdim diye başka bir insanla çıkamayacak, dans edemeyecek, tenis oynayamayacak. Sevdiğim insanı tüm bunlardan mahrum edeceğim. Yani onun duygularını ipotek altına alacağım. Bu ciddi bir sorumluluk ister,

Üçüncü şart ise, iz bırakmamak. Bir Kürt sözü varmış, ben bunu Amerika'da öğrendim **"sevmeden önce kar üzerinde iz bırakmadan yürümesini öğren"**. İlk bakışta bu deyim, sevmekten vazgeç der gibi geliyor İnsana, ama demek istediği bu değil. Öyle sev ki, sen sevdikten sonra sevdiğin insan çok değerli ve güzel olsun. Onun üzerine gölgeni düşürme. Gerektiğinde başkası onu daha fazla sevebilsin. İz bırakmadan tüm bunları yapabiliyorsanız, yapabilecekseniz, yaptıysanız, sevgi hareketine geliyorsunuz demektir. Yani sevmenin ilk şartı ve sorumluluğu budur. Sevgiyi şöyle belirleyeceğiz:

Bir insanın, bu insan kadın ise, erkekle, erkek ise, kadınla çıktıkları sevgi yolculuğunda birbirleri sayesinde gelişmeleri gerekmektedir. Gelişme olmazsa yaratıcılık, dolayısıyla da sevgi olmaz. Birini seviyorum ama içimden, dışarıda bir hareket yok. Seni seviyorum demekle iş bitmiyor. Bunu belirtmek için harekete geçmek gerekir. Bir sevgi ilişkisi içindeki kadın sarı, erkek ise mavi olsun, bu ilişkideki sevginin miktarı yeşildir. Birlikte yapılan hareketlerden yeşil elde edile biliyorsa burada bir yaratıcı sevgiden söz edilebilir. Romanın Altın Çağı'nın İmparatoru **Marcus Aurelius**. Bir yazısında sevgiyi şöyle tanımlıyor:

sevgi, karşındaki İster insan olsun, İster herhangi bir şey, onun istekleri doğrultusunda onu en iyi şekle sokmak için ona kendini adamaktır.

Aurelius bunu iki bin yıl önce söylemiş. Ben ona katılıyor ve buna sevginin diğer bir şartını daha ekliyorum. Karşındaki gelişirken sen de gelişmelisin. Yani onu mükemmelleştirmek yetmez senin de mükemmelleşmen gerekecek. Algılamanız sığ ve gelişmemişseniz, sevdiklerinizin değerini ve onlardaki potansiyeli göremezsiniz. Sevgi, seni seviyorum demek değil, sevişmek hiç değil, sevgi bir insanı da sevmek değildir. Sevgi bir eylemdir: geliştiren, yaratan, yücelten, birlikte yeni bir şey yapılan yani kısacası sevgi bir harekettir. Birlikte hep ileriye gidilen. Bir de sevgide eşitlik esastır. Eşitlikten kastım: A=8, B=4 seviyorsa, bu sevginin derecesi dörttür. Diğer dört sevgi boşunadır, yani bu durumda sevginin değeri en alt seviyededir. Sevdiğiniz kimseye vereceğiniz en değerli armağan sizsiniz. Onun için kendinizi geliştirmeniz gerekir. İnsanlar ve olaylar değişir. Hiçbir şeyin değişmediğini düşünmek, kolaycılıktır. Ne var ki, bu insanı mutsuz eder. Her yeni durumu, kendi içinde değerlendirmek gerekir, çünkü biz de değişiyoruz. Sevdiği kişinin derinine inemeyen insan, onu aldatmaya kalkışır. Ayrı ayrı kişilerle aynı şeyi yaparak farklı bir şey yaptığını sanır. Arayış içinde olmamak gerekir. Önemli olan sevdiğiniz her neyse, bu ister insan olsun, isterse cansız bir şey ondaki değeri ve potansiyeli görebilmek, yaşayabilmek ve ortaya çıkarabilmektir. A ve B birbirini seviyor. Tek kural birbirlerini artırmaktır. Bu ilişkiye dışarıdan herhangi bir etkinin yapılmasına müsaade etmemiz gerekir. İlişkimize değer kaybettirmeden, mümkün olduğunca değer kazandırmak lazımdır. Algılamaları yeterince açık iki insan, ömür boyu sorunsuzca yaşayabilir.

Ofisinizde 60 saat gibi kısa bir sürede İngilizceyi konuşturabildiğinizi biliyorum. Yönteminizden kısaca söz edebilir misiniz?

Türkiye'de dil öğretmeye gramerden başlanıyor. Bu, insan doğasına aykırı bir yöntemdir. Çocuk, dili konuşarak öğrenir, Gramerinden başlamaz. Ben İnsanlardan, kendi sözcükleriyle günlük yaşantılarını İngilizce olarak anlatmalarını istiyorum, Türkiye'deki eğitim sisteminde konu öğrencilere yükleniyor. Diğer sistemlerde konu önce veriliyor, sonra öğretiliyor. Burada kimse öğrenmek için yola çıkmıyor. Herkes bu dersten kaç alırım, sınavı kazanır mıyım? diye ders çalışıyor. Sonuçta da bir şey öğrenilmiyor. Elbette 60 saatte ingilizce konuşabilmek mümkün. Burada alınan derslerin yanında, günde, en az allı ya da sekiz saatini bu yöntemle öğrenmeye ayırabilirseniz, ki bu haftada toplam 90 saat çalışmaya tekabül eder... İki kere iki her zaman dört etmez, onları toplamak ya da çarpmak gerekir. Buna, benim felsefi çalışmalarımda **delta increment** diyorum. Hayat bakkal dükkânı değildir. Orada her aradığını bulamazsın. Araştırmak lazım.

http://www.portreler.net/v1/page.aspx?section=13_05

PUTUM BENİ TERK ETTİ

Bir kazı sonucu harabeden çıkan bir yazıda şunlar yazıyordu;

"Benim bir putum vardı.
Çok severdim.
Sinekler üzerine konunca onlara kızar ve pisliklerini silerdim.
Şimdi ise putumu biri kırmak için geldi ve kıracağım diyor.
Ben ise ona başkaldırmak istiyordum.
Gücüm yetmedi.
Sordum kendime.
Ben putumu korumak ile memur muyum?
Ben putumu beni korur diye sahipleniyordum.
Ah ne yazık ki, putum kendini koruyamazmış."

Bu yazı eski zamanlarda puta tapan birisinin kendisiyle yüzleşmesidir. Tabiî ki acı bir yüzleşmesi…

"Nuh aleyhisselâm kavminde mevcut olan putlar, sonradan Araplara da intikal etmiştir.

Şöyle ki:

Vedd adındaki put Devmetu'l-Cendel'de idi ve Kelb kabilesine aitti.

Süvâ' adındaki put Hüzeyl'in idi.

Yeğûs adındaki put Murâd kabilesine aitti. Sonra Benu Gutayf'ın oldu, Sebe'ye yakın Curf nâm mevkideydi.

Yeuk, Hamedân'a aitti.

Nesr, Himyer'in, Âl-i Zi'l-Kelâ'ın idi.

Aslında bu put isimleri, Nuh kavmindeki sâlih olarak bilinen kimselere aitti. Şeytan bu Sâlih kimseler ölünce kavimlerine şu telkini yaptı:

"Sâlih kişilerinizin oturmuş oldukları yerlere onların hatırasına dikitler dikin ve bunlara onların isimlerini verin". Halk bu telkine uyup, söyleneni yaptı. Bidayette tapınma yoktu. Ancak ne zaman ki bunlar helâk olup gittiler ve haklarındaki bilgi de unutuldu, bu putlara tapınmaya başladılar." [433]

Puta tapmanın günümüzde de olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz. Burada iki kavram öne çıkmaktadır. Biri puta tapan insan diğeri ise put olmuş varlık. Bazen bu bahsedilen kavramlar benliğinden çıkarak toplumuna doğru yayılır. Nasıl olurda insan toplumun putçuluğundan çıkamaz? Çıkamaz çünkü fikirlerinde artık özgür değildir. Özgür olabilmek için o topluluktan ayrılması gerekir, o ise imkânsızdır. Çünkü menfaatleri ve düşünceleri topluluğu tarafından sınırlanmış, engelsiz ve ezici bir kuvvet şeklini almıştır.

Düşünün bir defa liderini dahi sorgulamanın mümkün olmadığı bir düşünce sisteminde doğru ne zaman ele geçebilir ki? Görüldüğü üzere bir putun olacaksa bunun sınırını sen belirle de sonuçta ilâhın olmasın.

Eğer birini veya unsuru kendine lider seçtiysen diğer kişiler için bazı açık kapılar bırak ki, yarın yukarıda geçen olay gibi bir gün muhakkak biri putunu kırmak için gelecektir. Hiç olmazsa bundan dolayı üzülmezsin.

---

[433] Buhârî, Tefsir, Nuh 1.

Yukarıdaki antik yazının devamı ise şöyle idi;

Ey putum, seni gerçekten çok sevmiştim.
Güvendiğim bir şey eğer kırılabiliyorsa
Benim ötekimde kalmadı, demektir.
Şimdi ben bir daha put nereden bulacağım.
Putu kırılan için ancak ölüm vardır.
Ben ölürsem sende öleceksin.
"Benim putum yok" diye taşlara kazıyacağım.
Hiç olmazsa beni putsuz diye anarlar.

İnsan dinsiz olamaz dedikleri esasen doğrudur. Ancak bir putu olup da inancını kaybedenler için üzülmek bir erdem olsa gerekir. Zannediyorum ki, 21. Yüzyıl, putların ve inançların yıkılacağı bir devir olacaktır. Neden mi, diye soracak olursanız, her gün aynanın altındaki sır bir şekilde silinip, kara yüz daha rahat görünmektedir. Bazı şeylerin kara yüzünü iş işten geçmeden önce görmektense, şimdiden kendimiz görmeye gayret gösterelim de, hiç olmazsa dayandığımız direkler yıkılıp, düşünce dünyamızla beraber hayatımız da başımıza yıkılmasın.

Ey Allah Teâlâ'm kör zannettiğimiz kişiler ne kadar şanslı, biz ise gördüğümüz halde kör bakışlı olmaktan bir türlü kurtulamıyoruz.

Bizi bizden koruyan Allah Teâlâ'm sana şükürler olsun.

Allah Teâlâ buyurdu ki;

"Şüphe yok ki, o Kur'an'ı Biz indirdik Biz. Ve muhakkak ki, onun için muhafız olanlar da Bizleriz."[434]

[434] Hicr, 9

HUKUK MU, EĞİTİM Mİ?

Zamanımızda hukuk savaşları artınca birde alıntı yaptığımız bu parçayı bir okuyun. Fikirlerinizde yeni eylemler oluşacağını düşünüyoruz.

[Devlet bir eylemi **'kanunlaştıramaz'** yalnızca kanunla yasaklayabilir ya da kendi halinde bırakır.

***

Geleneksel adalet, doğru ve yanlış kavramlarına dayanır; modern adaletse akıl sağlığı ve akıl hastalığı kavramlarına.

Hz. Süleyman aleyhisselâm, aynı çocuğun annesi olduğunu iddia eden iki kadınla konuştu, onları dinledi ve elde ettiği verilerle gerçek anne olduğunu hükmettiği kadını ödüllendirdi.

Zamanımızda ise bir **Amerikalı hâkim** aynı konuyla ilgili olarak pek farklı bir süreç izledi. Böylesi iki kadının davasına bakan hâkim, içlerinden birinin hezeyanlı olduğu sonucunu çıkarır ve her iki kadının da psikiyatristlerce muayene edilmesine karar verdi. Tabii psikiyatristler de, çocuğun yarısını filan değil de tümünü canlı olarak isteyen ve aksi takdirde hakkından feragat etmeye razı olan kadının bağnaz; uzlaşma yanlısı olan ve çocuğun yarısını kabul eden kadının daha mantıklı bulup **'hak sahibi'** olduğu sonucuna vardılar. Böylece de psikiyatristler gerçek annenin şizofreniden mustarip olduğuna karar verip, çocuğun sahtekâr kadına verilmesini tavsiye ettiler. Tıp uzmanlarının bulgularına saygılı olarak hâkimin düşünmeden onaylayacağı bir tavsiye…

***

Eski bir atasözü geleceğin kanun koyucularını, uygulayamayacakları yasakları çıkarmama konusunda uyarır.[435] Günümüzün Amerikalı kanun koyucularıysa, uygulayamayacakları yasakları çıkarma konusunda azami ölçüde gayretkeştir.

***

Kanunu çiğneyen şahıs cezalandırılmazsa kanuna itaat eden aldatılmış olur. Kanunları çiğneyenlerin cezalandırılması gerekir. Nedeni ise; kanuna uygun davranışları faydalı diye teşvik etmek ve erdemli diye de tasdik etmek için.

Ceza hukukunun amacı ıslah olamaz ve olmamalıdır da; söz konusu amaç yalnızca kanunlar düzenin korunması olabilir ve olmalıdır da.

***

Cezalandırma şimdilerde revaç dışı. Neden?

İnsanlar arasında demokratik aklın iğrenç bulduğu ayrımlar meydana getirdiğinden. Anlamsız bir ortak suçluluğu anlamlı bir bireysel sorumluluğa tercih ediyoruz.

***

Cezalandırma ıslah adıyla perdelendiği müddetçe beşeri bir cezabilim (penoloji) olamaz. Hiçbir şahıs ya da topluluğun bir başka yetişkini ıslah etme hakkı yoktur. Yalnızca Allah Teâlâ ıs-

---

[435] Hz. Ömer radiyallâhü anhın vâli seçiminde, halka kolaylık açısından ilginç kabul edilebilecek bir prensibi vardı. Halife Ziyad b. Ebu Sufyan'ı Irak valiliğinden azledince, vali:

-- Ya Emire'l-müminin, beni niçin görevden uzaklaştırdın? Aciz olduğum için mi, yoksa hain olduğum için mi? diye sormuş, Hz. Ömer de:

-- Azil sebebi bunların hiç biri değil, lakin aklının fazla olan kısmını ve dehanı halka yüklemeni istemiyorum, diye cevap vermişti. **(İbn Haldun, Mukaddime,C. I, s. 419)**

lah eder. Fakat şahısların ve toplulukların cezalandırma yoluyla kendilerini koruma hakları vardır. Bu cezalandırmalar kınama ya da küçük para cezası ödemek kadar hafif, hayat boyu mahkûmiyet ya da ölüm cezası kadar da sert olabilir.

***

Biyolojik psikiyatristler akıl hastalıklarının, gizli bedensel hastalıkların sonucu ya da tezahürü olduğunu iddia ederler. Tabi onlara göre bu gizli hastalıklar henüz keşfedilmemiştir ama tıp bilimindeki ilerlemeler sayesinde keşfedilmeyi beklemektedir. Şayet bu yargının bütün ya da bazı akıl hastalıkları için doğru olduğu kanıtlanırsa, hastaların tedaviyi reddedebileceği organik hastalıkların mevcut listesine yalnızca birkaç madde daha eklenmiş olur. Dolayısıyla, sözde akıl hastalığının organik kökenli olduğunu gösteren deliller zorlamacı psikiyatrinin ikilemlerini dağıtmaktan çok, ifşa etmeye yarayacaktır.

***

Clarence Darrow'un,[436] cinayet karşıtı olduğundan, boşanma yanlısı olduğunu söylediği düşünülür. Gerçekten de karı kocanın birbirine karşı cinayet işlemektense boşanması daha doğrudur. Aynı şekilde, psikiyatrist ve akıl hastasının birbirine karşı cinayet işlemektense boşanması daha doğru olmaz mıydı?

Diğer bir deyimle, hastaya yükümlülük yükleme yoluyla hastayı incitebilen psikiyatrist ve yanlış teşhisten dolayı dava açma yoluyla psikiyatristi incitebilen hasta örneklerine yol açmaktansa, ayrı ayrı her biri diğeriyle ilişkisini kesebilmelidir. Böyle bir düzenleme; psikiyatristin, 'tedavi' diye adlandırdığı ama hastanın saldırı olarak tecrübe ettiği şeyin, yanısıra da hastanın “nefsi müdafaa” diye adlandırdığı şeyin önüne geçecektir.

***

Psikiyatral mahpusluğun daima ve zorunlu olarak insan hakları ihlali olduğunu iddia ediyorum. Neden?

Psikiyatral gardiyanın, cezabilimsel (penolojik) gardiyanın aksine, hastayı kendinden (ya da akıl hastalığından), toplumu da hastadan koruyan, çift işlevli bir görevli olduğunu iddia etmesinden ve buna içtenlikle inanmasından. Psikiyatristin, hastanın çıkarlarına hizmet ettiği kabul edildiği müddetçe hasta, psikiyatristin tedavisine yönelik hoşnutsuzluğunu meşrulaştırmaktan mahrum kalır; toplumun çıkarlarına hizmet ettiği kabul edildiği müddetçe de psikiyatrist, hastayı özgürlüğünden mahrum etmesine yönelik meşru eleştiriden korunur.

***

Bir mahkeme ancak şu işe yarayabilir…. Zorlamayı meşrulaştırmaya.

Mahkeme, etkin katılım yanlısı hâkimlerin ve onları destekleyenlerin olmasını istediği şey, yani içtimai yardım ya da adalet aracı olamıyor. Bundan ötürü, içtimai hastalıklara yönelik istem dışı hastaneye yatırılmış akıl hastalarını tedaviye zorlamak gibi mahkeme emri kaynaklı çareler, sözüm ona ıslah etmeyi hedeflediği sorunları çözemez, yalnızca kızıştırır.

***

‘Akıl hastalarının medeni haklarını korumaktan söz etme işi aslında onların medeni haklarını yaralar.’

---

[436] **Clarence Darrow (1857-1938): Amerikalı hukukçu, medeni haklar (civıl rights) savunucusu ve John T. Scopes (1900-1970) adlı bir lise öğretmeninin 1925 yılında evrim kuramını öğretmekten Ötürü yargılandığı (ve sonunda suçlu bulunup bilahare beraat ettiği) "Scopes-Monkey" davasının savunma avukatı**

Kölelerin medeni haklarından söz etmenin, kölelerle özgür insanlar arasındaki ayrımı dolaylı olarak meşrulaştırması ve böylece köleleri özgür insanların keyfini çıkardığı özgürlük ve itibardan mahrum bırakması gibi, akıl hastalarının medeni haklarından söz etmek akıl hastalarıyla akıllı vatandaşlar arasındaki ayrımı dolaylı olarak meşrulaştırır. Böylece de akıl hastalarını özgür insanların keyfini çıkardığı özgürlük ve itibardan mahrum bırakır.

Özgür bir topluluk medeni hakların, psikiyatral ölçütlerden de bağımsız olmasını kabul edinceye ve bunları talep edinceye ve kanun koyucularla hukukçular, hekimleri özellikle de psikiyatristleri yarı tıbbî yaptırımlarla toplumsal denetim uygulama gücünden mahrum edinceye kadar akıl hastalığıyla itham edilen bireylerin medeni hakları koruyor olmayacaktır.

***

Amerikan sağlık otoriteleri hem AİDS hem de istenmeyen hamilelikten korunmak amacıyla **'güvenli cinsellik'** uygulaması olarak prezervatif kullanımını yıllardır teşvik eder.[437] Ne var ki, Birleşik Devletler'deki birçok yerel kanun (örneğin Syracuse ve New York'taki kanunlar), satış otomatlarından ve yetkili hekim ya da eczacı hariç herhangi bir kimseden prezervatif satın almayı yasaklar. Kanuna uymayanlar 150 $ ceza ödeyecek ve azami 150 güne kadar hapiste kalabilecektir. Bu kanunlar uygulanamıyor tabii.][438]

Sonuç olarak Kanun koymakla, yargılamakla ve cezalandırmakla bir yere varılmadığı, sadece insanı iyi bir şekilde yetiştirmek ile bir sonuca varılabileceği artık görülmektedir.

Kur'ân-ı Kerim'de on küsürü geçmeyen cezanın bulunduğu, büyük kısmının ahlak ve insanlık hakları hakkında olması, yaptırım gücü olan yargıya verilen kuvveti sınırlayışı görülmektedir. Önemli olan insan yetiştirmek ve yetişmesi için çalışmaktır. Eğitimi her üç senede bir allak bullak olan ülkemizde, eğitimli, olgun ve karakterli insanın yetişmeyişini görmezlikten gelmek, eğitim kalitesini sürekli aşağılara çekerek, bunu para kazanılacak bir sektör haline dönüştürüp başka yerlerde akla hayale gelmez şeyler ile uğraşmak, abesle iştigalden başka bir şey değildir. Bugün terörden çekiyorsak hep eğitimin zayıflığındandır. Düşünün bir kere, bir insan yaptığı işin sonucunu evvelden görebilirse hangi hatalı davranışı yapmak ister ki. Tabii ki biz öğretebildiysek…

Öğretmeden, öğrenmeden bir yerlere gelebilen ülkeyi, ben duymadım, bilmiyorum. Kitapları çok pahalı satılan, eğitime az para aktarılan, promosyon olarak ajanda dağıtılan bir ülkede ancak kaos çiçekleri yetişir. Kütüphanelerindeki kitaplarına ancak para vererek veya bin bir rica ile ulaşılan ülkede cehaletin önüne TV dizilerindeki aldatma ve zina hikâyelerinin sonucu beklemekle geçileceğini sanıyorsak, aldanıyoruz demektir. Halkımızın büyük zamanını alan TV dizileri ile yetişen ülkemiz ileride bir Arjantin ve Brezilya olacağı kaçınılmaz olacaktır. Arjantin kısa zaman önce bunalıma girip ekonomik sıkıntı geçirdiği dönemde, milletimizin bu işi kolay atlatabilmesi geçmişten gelen bir deneyiminin sonucu sayesinde olmuştur. Şimdi ise bakıyoruz ki, artık o kalıntıda yok oluyor. Ne zaman bu işe dur denilir, bilemiyorum. Fakat şu kesin ki, ötekilerini kaybetme yolunda hızla ilerleyen ülkemizin gelecekte hangi konumda olacağı

[437] Bazı tarikatlerde oral yolla cinselliği savunarak dini yaptırımlardaki hadlerden (cezalardan) kurtulmayı hedefleyerek, müridlerinin nefislerini tatmin ederek aldatıp, güçlerine güç katarlar. Bu ise onların zararı aza indirme için düşünülmüş hile-i şeriyyeleridir. Bu şekilde Allah Teâlâ'yı aldatmaya çalışırlar.
Bilmezler mi ki Allah Teâlâ aldatanların aldatmasından ve tuzaklarından emindir.

[438] **Thomas SZASZ trc: Mehmet ATALAY** Vahşi Dil [Kitap]. - İstanbul : Kaknüs, 2006, s.91-95

hakkında hangi varsayım geçerlidir, bunu kestirebilmenin oldukça zor olduğudur….

Bunu bilecek birini arıyorum, buldum diyorum, bakıyorum o da beni aldatıp dipsiz bir kuyuya sallıyor.Son sözümüz gençlere…! , Sizin için her türlü fedakârlıktan kaçınmayan ve sizleri çok seven anne ve babalarınızı üzmeyin. Ailenizle birlikte her şekilde mutlu olmaya gayret gösterip huzuru bulma adına, iyi ve faydalı bireyler olarak yetişebilme adına ebeveynlerinize yardımcı olun. Önce Allah'a sonra sizlere güvenmekten başka çaremiz kalmadı.

HERMETİZM NEDİR?

Hermetizm ilk düşünce, inanç ve sırların keşfi, her türlü gizemin içinde yer aldığı gnostik öğretidir. **Gnostik** terimi **"sezgi veya tefekkür yoluyla edinilebilen bilgi"** anlamındaki gnosis kaynak göster sözcüğünden türetilmiştir; isim olarak kullanıldığında gnostisizm mensuplarına verilen ad olup, "gnostisizmi benimsemiş kimse" anlamına gelir; sıfat olarak kullanıldığında ise, gnostisizm sözcüğünün sıfatı olup "gnostisizm ile ilgili" anlamına gelir.

Hermetizm ile Ezoterizm çoğu zaman birbiri yerine ve iç içe kullanılmıştır. Hermetizm dha geniş alan bulduğu için burada kullanmak daha uygun olmuştur.

BUGÜNKÜ HERMETİK OLUŞUMLAR: ORDU VE ÜNİVERSİTE

ÜNİVERSİTE

Çağımızda toplumların en uygar ve örgütlü yapılarını oluşturmakta olan silahlı kuvvetlerde ve akademik kurumlarda hermetik özellikler bütün canlılığıyla yaşamaktadır. Akâdemik kurumların giderek meslek okulları haline dönüştükleri durumlarda bu özellikler silinmekte, fakat akademik yapı, yani özgür bilim ve araştırma ortamı canlanır canlanmaz, yeniden canlanmaktadır. Üniversiteler kuruluşlarında son derecede kapalı zanaat loncaları gibi kurulmuşlardır. **Burjuvazinin kilise egemenliğinden silkinerek kendi yöntemlerini kendi doğasına göre düzenlemeye başladığı dönemin, XII. ve XIII. yüzyılın eseri olan üniversite kuruluşu, çağında öbür meslek loncalarının modellerini yakından izlemek zorunda kalmıştır. Bilginin isteği ve yeteneği olana verilmesi, fakat ehil olmayandan da saklanması zorunluluğu daha o zaman da fark edilen bir durumdu. Bunun için en ehil olanların en güçlü olanlarla bir araya getirilerek bilginin iletilmesi ve geliştirilmesi çabasının biçimlenmiş kurumu olarak üniversite bütün hermetik yöntemleri benimsemiş ve kullanmıştır.**

XIV. yüzyıl başlarında, en eski tıp okullarından olan Montpelier Tıp Okulu'nun eğitim süreci, bu konuda bir fikir verebilir. Montpelier'de tıp eğitimi 3 yıldı. Bunun sonunda Bakalorya sınavı vardı. Dört saat süren bu sınav sonunda adayın Apollo'nun defne çelenginden bir üzüm koparmış olduğu ilân edilirdi. Bakalorya sözcüğü, "Bacca laurea - Defne üzümü" sözünden gelir. Bunun ardından aday kamuya açık üç konferansta, üç tıbbi metni okuyup yorumlar. Bundan sonra "Per intentionem adapiscendi licentiam" adlı sınav gelir.

Bu adayın ikişer gün arayla dört kez en az birer saat bir tezi savunmasıdır. Bunun ardından "Rigorosum" gelir. Saat 12'den 16'yâ kadar süren bu sınavda aday kurayla çektiği iki konuyu anlatmak zorundadır. Bunun ardından "ticentium" töreni gelir. Kamuya açık olan bu törende üniversite rektörü, iki profesörün huzurunda adaya rütbesini tevcih eder. Artık Licentiat adını alan aday bundan sonra iki yıl daha eğitim görür ve ardından "Triduanes" adlı büyük sınav gelir. Üç gün süren bu sınavda aday her gün öğleden önce ve sonra birer saat sınanır. Bu başarıldığında "Actus triumphalis" adı verilen büyük törene sıra gelir. Tören bir önceki gün çanlar çalınarak ilân edilir. Tören adayın evinin önünde başlar. Büyük bir alayla üniversitenin bütün öğrencilerinin refakatında üniversiteye gelinir. Latince konuşmaların ardından adaya Doktor başlığı, altın bir yüzük, altın bir kemer ve Hipokratın bir kitabı verilir. Aday jüri önünde yemin eder. Sonra ayağa kaldırılarak jüri üyelerinin arasına oturtulur. Bu onun doktorlar arasına katıldığının göstergesidir.

Bugün benzeri törenler ana hatlarıyla aynı şemada, Batının bütün büyük üniversitelerinde sürdürülmektedir. Daha 50-60 yıl öncesine kadar üniversite öğrencileri kılıç bile taşır ve kamuya

kapalı gizli toplantılarda belirli gizemleri de paylaşırlardı.

Bugün bu geleneksel yaklaşım, üniversitelerin yeryüzünün her yerinde kalite erozyonuna uğrayışı ve basit meslek yüksek okulları düzeyine indirgenmiş olması sonucunda önemini yitirmiş görülüyor. Ancak bununla birlikte üniversiteler arasında önem farklılaşması da gözleniyor. Kimi üniversitelerin gerek yönetim gerekse bilim alanlarında değer taşıdıkları, kimilerininse daha ayak işlerine göre insan yetiştirdikleri görülüyor. **Yeryüzünün önemli karar yönetim organlarını ellerinde tutan kesimlerin ve akademik ağır topların ise gene de ancak belli üniversitelerin diplomasını taşımaları, en azından o üniversitelerin açtığı çeşitli yan eğitim imkanlarından faydalanmış olmaları gerekiyor.** Yale, Harward, Oxford ve Cambridge Üniversiteleri, Johns Hopkins, Massachusets Institute of Technology **gibi kurumlar alanlarında tekel gücünü ellerinde bulunduruyorlar. Dikkat edildiğinde bunların yüzyıllar ötesinden kalmış geleneklerini ya da daha yakın zamanlarda oluşturulmuş da olsa sağlamca kurumlaşmış töreleri büyük bir kıskançlıkla korudukları dikkati çekiyor.**

Örnekse ne denli modernleşmiş bir görüntü kazanırlarsa kazansınlar hemen hiçbir üniversite akademik kisveden vazgeçemiyor. Batının bütün üniversiteleri "Godeamus igütur"[439] **sözleriyle başlayan ve aslında çapkınca bir bohem yaşama övgü niteliğinde olan ilâhi benzeri şarkıyı bir ulusal marş gibi ayakta söylüyor.**

Gene örnek olarak Stockholm Üniversitesinde "Doktor" **rütbesi alınışının törensel seyri verilebilir. Aday bir dizi ön sınavlarda başarısını ispat etikten sonra son sınava sıra gelir. Bu sınava aday, biri henüz doktora öğrencisi, öbürü halen doktor olan iki** "adjutant" -refakatçi- **ile birlikte gelir. Sınav üniversitenin büyük auditorium (konferans salonu) unda yapılır. Üniversitenin bütün öğretim kadrosu ve ayrıca olabildiğince doktorlar, üniversite kisveleriyle hazır bulunurlar. Soru bir tektir. Ve aday bu soruyu adjutantlarına (yaver) danışarak hazırladıktan sonra yanıtlar. Yanıt yeterli olduğunda üniversite rektörü, salon kapısındaki teşrifatçıya işaret eder. Bunun üzerine teşrifatçı elindeki tokmağı yere vurarak** "hora est" -vakit geldi- **diye bağırır. Bunun üzerine bütün salon ayağa kalkar. Aday, rektörün önüne giderek diz çöker ve elini ona uzatır. Rektör, onun elini ellerinin arasına alarak Latince yemin metnini okuyama başlar. Aday bunu tekrarlar. Bu sırada, üniversite Stockholm Belediyesinin bir organı olduğu ve İsveç kralı da Stockholm Belediyesinin konuğu olarak o kentte oturduğu için, kraliyet sarayından top atışı başlar ve kentin kiliseleri canlarıyla bunu kutlarlar.**

Böylesine hermetik yapılanmış olan üniversitelerde- oluşan bilim de ezoterik (gizemli) özellikler kazanmıştır. **Ve pozitif bilimlerin olsun, hukuk ve sosyal bilimlerin olsun. Batı ülkelerinde oluşturulmuş temellerine ulaşabilmek için bu ezoterik sistemin de edinilmiş olması şarttır, yoksa öğrenilebilenler ancak onların son ürünlerinden ibaret kalır.**

ORDU

Silahlı kuvvetler de bir meslek olarak oluşmaya başladıktan sonra, yani XVIII. yüzyıldan bu yana hermetik özellikleri edinegelmişlerdir. Bugün hemen bütün orduların sıkısıkıya muhafaza ettikleri üniforma özellikleri, ayrıntılı ve baletize törensellikler, belirli konuşma ve davranış kalıpları, dışarıya anlamsız ve gülünç bile görünse, vatan için çarpışmaya ve kanını

---

[439] http://www.newfoundations.com/Gaudeamus.html

Gaudeamus igitur

Juvenes dum sumus Juvenes dum sumus

Post jucundum juventutem Post jucundum juventutem

Post molestam senectutem Post molestam senectutem

Nos habebit humus. Nos humus habebit.

akıtmaya hazır olması gereken bu insanların motivasyonları için son derecede önemlidir. Bu törensellikler bazen çok anlamsız, hatta barbar özellikler gösterebilirler.

Örneğin Alman ordusundaki "zapfenstreifen" **töreni kökeninde meyhanelerde içmekte olan askerlerin kışlaya dönme saatini belli eden boru ötüşünden ibaretti. Bugünse bu tören emekli olan subayların onuruna, zaman zaman meçhul asker için de yapılan bir tören halini almıştır. Gece karanlığında ellerinde meşalelerle esas duruşa geçen büyük üniformalı kıta, komutla miğferlerini çıkarır ve diz çöker. Ondan sonra da uzun bir trompet slosu başlar. Bütün askerler diz çökmüş olarak, ellerinde meşaleler ve başları açık olarak soloyu dinlerler.**

Amerika'nın West Point Askeri Akademisi'nin törenleri, İngiliz donanmasının günbatımı törenleri, bizim ordumuzun sancak devir teslim törenleri ve Harp Okulunun, Mustafa Kemal'in numarası okuduğunda "İçimizde" **diye cevapladıkları tören, bu tür törenlerin bir sanat gösterisi düzeyine ulaştığı en güzel örnekler olarak sayılabilir.** Tabiidir ki gösterinin baletize güzelliği dışında gerçek anlamını kavrayabilmek ve yaşayabilmek için o ordunun ezoterik denilebilecek yaşamına katılmış olmak gerekmektedir. **Bunlar hermetizmin insan ruhunun en derinlerine işlemiş köklerinin ne denli güçlü olduğunu bize göstermektedir.**

Tıpkı akademik kuruluşlar gibi silahlı kuvvetler de hermetik çizgileri izlemekte ve bunun kaçınılmaz sonucu olarak kendi içinde ezoterik bir tutum da geliştirmektedir. O kadar ki birbirleriyle düşman olan orduların askerleri birbirlerini kendi ülkelerinin devlet adamları ya da politikacılarından daha iyi anlayabilir hale gelirler. **Orduların bu hermetik modellere yatkınlığı, akademik kurumların nedenlerinden farklı olarak daha biyolojik nedenlere bağlıdır. Çünkü bir ordu, her şeyden önce kendi bireyleri arasında en iyi iletişim sistemini bulmak ve bu yolla hareket etmek zorundadır. En iyi iletişimi sağlayabilmek de insanın doğası gereği oluşturabileceği bir iletişim sistemiyle mümkündür. Aynı kuralların öbür sonucu da işte hermetik kuruluşlardır. Bunu açıklamaya çalıştığımızda hermetizmin neden özellikle de belli bir uygarlık türünde ve bir aşamadan sonra böylesine çekici bir nitelik kazandığını da açıklamaya yaklaşmış oluruz.**

HERMETİZMİN NEDENLERİ VE BUNDAN SONRASI

Çeşitli canlı türlerinin doğada kendi yapısal özellik ve yeteneklerine bağlı olarak aralarında belli bir iletişim ve etkileşim düzeni kurmaya çabaladıkları kolaylıkla gözlenebilmektedir. Koyunların bir araya gelişlerinde belli bir geometrik düzen, sığır ve mandalarınsa bir başka geometrik düzen izledikleri kolaylıkla görülebilir. Telgrafın tellerine konan kuşların konuş biçimleri, tel üzerinde dizilişleri de türlerine özgü olarak farklı farklıdır. Sığırcıkların duruşu başka, kırlangıçlarına başkadır. İşte bu, her türden olan canlının birinci kaygısı olan türü ve tür yoldaşlarını korumak ve onların arasında da korunmak kaygısının sonucudur. Her birey kendi fizik yetilerine uygun olarak öbür bireyleri en iyi görebileceği konumda durmak ister ve onların belli davranışlarını kendi davranışlarını belirleyici sinyaller olarak alır. Ancak öbür bütün canlılarda kolaylıkla izlenebilen ve birkaç yüzyıldan beri de bilimsel olarak araştırılabilen bu özellikler, sözkonusu insan olunca zorlaşmaktadır. Çünkü insan konusunda dinlerin, inançların, felsefelerin ve ideolojilerin öngörüş ve yargıları bulunmaktadır ve bilim adamları da bu yargılan atlayarak incelemelere kolay kolay başlayamazlar. Bu yüzden insanı tür olarak incelemeyi görev edinmiş olan bilim, antropoloji **(insan bilimi) en genç bilimlerden biridir. Ve insan toplumlarının incelenmesine yönelik sosyoloji, pedagoji sosyal psikoloji gibi bilimler ise daha disiplinlerini son zamanlarda, kurmaya başlamışlardır.**

Antropolojinin daha en başlarda sağladığı gözlem malzemesi insanların da tıpkı tellerdeki

kırlangıçlar gibi, ya da çayıra yayılmış mandalar gibi kendi türlerini en iyi koruyabilecekleri bir toplumsal örgütlenme modelini izlediklerini ortaya çıkarmıştır. Büyük kentler, metropol yerleşim birimleri, büyük ülkeler ve devletler ve hatta küreselleşme üzerinde yapılan bütün spekülasyonlara karşın insanın en iyi iletişim kurabildiği ve kendisini güvende ve sağlıklı hissettiği topluluğun 200-800 arası bireyden oluşan bir grup olduğu anlaşılmaktadır. Bu sayıdan az olan grup yeterli güveni sağlamamakta, daha büyük olan bir grupta da iletişim kopmakta ve bireysel farklılaşmalar artarak iç güveni ortadan kaldırmaktadır.

İşte uygarlığın belli bir aşamasında, belli bölgelerdeki hızlı değişim, kentsel yerleşme birimlerinin doğuşu, kentsel yerleşimler arasında ve kentsel yerleşim bölgeleri arasında ticaret ve zanaatların sürekli insan gidip gelmelerine yol açması, kitlesel göçlerin ve istilaların oluşu, özellikle de en hareketli yerleşim ve bölgelerden başlayarak toplumun bütünü içinde çok etkin ve aktif kalmakla birlikte ondan gene de daha özel ve özgün olmak, gene de yapayalnız kalmadığının güvencesini elde tutabilmenin hemen tek çözümü olarak alt-grup oluşumunu ortaya çıkarmıştır. Özellikle altı çizilerek belirtilmesi gereken, bu alt gruplarda çok güçlü toplumsal duyguların da mutlaka bulunması ve özenle saklanması gerektiği gerçeğidir. Bu alt gruplarda çok sıkı iç disiplinde en hafif gevşeme derhal "Anti-sosyal" **dediğimiz toplumsallaşmaya karşı bireylerin buralara dolmasına ve bu bireylerin özelliklerinden ötürü de grup bağlarının hızla zayıflamasına ve çözülmelere yol açar. İşte bu yüzden, ilk çıkış günlerinde daha başka toplumsal ve ekonomik zorlamalar da bulunmakla birlikte hermetik kuruluşların bu modeli bu ekonomik alt nedenler ortadan kalktıktan sonra da sürdürmeleri ve bütün hermetik kuruluşların temel ortak özelliği olan kapalı ezoterik sistemlere sıkı sıkıya bağlanmalarının altında yatan gerçek neden bizce budur.**

Bu yüzden ticaret ve şehirleşmenin ilk oluştuğu bölgeler önce ekonomik ve sosyal bazı zorlamalara da bağlı olarak bu modeli geliştirmişler ve giderek büyük anakaralar arası imparatorluklar geliştikçe altyapı nedenlerinin ortadan kalkmasına karşı bu modele daha da sıkı sarılmışlar ve ondan sonra toplumların bütün kargaşa ve karmaşa dönemlerinde ve onu izleyen konsolidasyon (uzun vadeli anlaşma) dönemlerinde hemen aynı yapılar bir gereksinim ve toplumsal yapılaşma modeli olarak ortaya çıkmışlardır. Tarihin bize gösterdiği bu resme bakıldığında globalleşme ya da küreselleşme denilen gelişmenin bütün insanlar arasında sınırsız bir birlik ve kardeşlik doğuracağı, iletişim devrimi sonucunda bütün insanlığın büyük bir köye dönüşeceği gibi beklentiler bize hiç de gerçekçi görünmüyor. **Bize kalırsa insanlık yakın ve uzak gelecekte çok daha büyük bir hızla alt gruplara bölünecek ve kendi biyolojik yapısı gereği doğrudan doğruya hissedebileceği güvenliği onlarda arayacaktır.**

Önemli olan bu gruplaşmaların olabildiğince akıl yolunda örgütlenen birlikler olabilmesidir. Aklın, düşüncenin ve bilginin üstünlük ve egemenliğini amaç edinecek alt gruplar kuşkusuz ki geleceğin uygarlığını daha umutlu ve aydınlık uruklara doğru götürebilirler. Böyle temel ideallerden yoksun gruplaşmalar ise şovenizme, fanatizme ve tümüyle akıldışı bağnazlığa da açılabilirler. Çevremize biraz daha eleştirel bir bakışla ülkemizdeki akıldışı tarikatlardan, Amerika'da toplu intiharlara kalkışan akıldışı tarikatlara kadar çeşitli belirtileri bulmakta zorluk çekmeyiz. Bunların arasında akıl yolu gruplarının ilerideki aydınlanmanın tohumlarını taşıyacakları da kolaylıkla anlaşılabilir.[440]

Alıntı yaptığımız yazı günümüzdeki olayların yorumunun hermetik özellik gösteren kuruluşları kontrol edilebilme aşamasında ele alınması için yapıldığını göstermektedir.

[440] **BABAOĞLU Ali** Hermetizm [Kitap]. - İstanbul : BDS, 1997,s. 135-140

Görülen o ki, kendi bünyesinde ezoterik sitemleri oluşmuş kuruluşlar kolay kolay bertaraf olmadıkları gibi, yenilenme içerisinde daha kuvvetlenerek çıktıkları tarih içerisinde görülmektedir.

Görülmeyene baskı yapmak gizlenmeyi artır.

Sonuçta ezoterik grup ezilme ve etkilenme durumunda uzun vadede sessizliğini korurken daha sonra tehlikeli biçimde veya bünyesindeki gizini artırarak hayatına devam eder. Giz hiçbir şekilde kaybolmaz. Çünkü gizem insan ırkının zevk aldığı tadına doyamadığı bir duygudur.

“DİN” SİYASETİN ÇIKMAZ SOKAĞI OLUNCA

İnsanlık tarihi boyunca toplulukların idare edilmesinde yönetenler ve yönetilenler kavramı süregelmiştir. Yönetenler; **“Hâkimiyet”** unsuru olarak her olguyu, amaçları uğruna kullanmışlardır. Asırlardır bu değerli ve kutsal olan olguların en başında da **“din”** gelmiştir. Din, kendi içinde cihet barındırmazken, insan faktörü karşısında, alt yapısıyla sağa ve sola göre şekillenmek zorunda kalmıştır. Sağ ve soldaki düşünce kavramı, varlık sebeplerini oluşturdukları tepkiye borçludur. Her iki düşüncenin iki ayrı gruba ayrılmış olmasının temeli, etki ve tepkiden kaynaklanırken, bu zaaflarını içindekilerin aksine dışarıdan bakınca görmek daha mümkündür. Bu guruplarda oluşturulan her düşünce ne olursa olsun bir siyaset haline getirilip “ötekiler” e karşı oluşumunu tamamlar ve tarzı siyasetin gidişatında etkili olur.

İnsanlar arasında yönetmeye kendilerini layık görenler, “yönetimi nasıl ele geçiririz?” isteği ile bazı değerleri neticede eritir veya dondururlar. Bu eriyiş veya dondurma arasındaki geçiş sürecinde fikirlerde siyaseti etkiler. Birde buna intikam, hırs ve art niyetli başka sebeplerde ilave olunca çatışmalar çıkar. İşte bu siyasetin devamlı kaynayan kazanı yönetim mekanizmasında olabilmenin alt yapısını teşkil eder. Fakat kaynayan kazan içindeki kepçe olan düşüncelerin ve ideallerin sahibinin kontrol edeni olmak, özellik ve marifet isteyen bir durumdur.

Siyaset sahnesinde hep zarar görenin “din” olması sebebiyle sözü buraya getirmek istiyorum. Siyasetteki hedef, halkın mutlu ve refah seviyesini artırmak ve dolayısıyla devleti kuvvetli kılmaktır. Fakat ne olur da ki, siyasetin fayda ve menfaat çizgisinde devlet ve millet hep sona kalan unsurlar olur? Tarih bu konuda yani sürekli devlet ve insan ilişkilerinde devlete ikincil olma statüsü vermiştir. Din ise bu meyanda, daha çok gerilerdedir. Çünkü dinin ilk hedefi insandır. Devlet ise, çeşitli ilişkiler yumağında olan, kendini oluşturan bireyleri birlikte dünya üzerinde diğer insan toplulukları ile ilişkileri bulunan bir yapılanmadır. **Onun için devletin bir dini olurken, her dinin bir devleti yoktur.** Din, hayat alanımızda nizamı düzenlerken, devlet içersinde başka dinlerinde olabileceği bir yapıda baskı uygulamaksızın bir kaç dinin çok rahat birlikte yaşadığını günümüzde de görmekteyiz. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem Hıristiyan ve Yahudilerle olan ilişkilerde, gerek kendi hayatında gerek sonraki dönemlerde olsun devlet, din devleti olsaydı Yahudi’ye ya da Hıristiyan’a verilecek cezalarda da İslâmî hükümlere göre vermesi gerekecekti, fakat vermedi. Mesela Yahudilerin devlet anlayışı, din devleti üzerine kurguludur. Bu nedenle hem kendileri, hem de diğer insanların başına bela olmaları bu anlayışları yüzündendir. Burada bizim anlatmak istediğimiz devletin sanal kişiliğini oluşturduğu bireylerin kimliği ile teşebbüs edecek olmasıdır. Dün başka bugün başka elbise giyebilir.

İslâm toplumları da zaman zaman medenî olmuşlardır. Fakat ne devr-i saadet ne dört halife devri ne de Osmanlı Devleti'nin ilk iki yüz yılı medenî zamanlar değildir. Osmanlı Medeniyeti milâdın 15. yüzyılında en parlak zamanlarını yaşamıştır ki bu dönem, Devlet'in İslâm umdelerinden uzaklaşmaya başladığı dönemdir. Yine Emevî ve Abbasî medenî devirleri, toplumda refahın getirdiği İslâm dışı eğilimlerin güçlendiği devirlerdir. Debdebeli saray inşa eden ve emrinde Hıristiyan asker kullanmakta bir beis görmeyen Selçuk saltanatı, hiç şüphesiz medenî diye vasıflandırılabilir. (İsmet ÖZEL, Üç Mesele – İstanbul, Şule Yayıncılık, 2006, s.107)

Din ile siyasetin getirisi olan devlet anlayışı Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem döneminde

hiç karşı karşıya gelmemiş ve hep birbirini tamamlayıcı unsurlar olmuştur. Tabii olarak bunun başlıca sebebi; bu iki görevin de Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin şahsında toplanmış olmasıydı. Daha açık bir ifade ile O'nun birinci görevi; Allah Teâlâ'dan gelen ilahi emirleri insanlara tebliğ etmek, ikincisi ise, bu vahiy hükümlerine göre, başkanı bulunduğu toplumu (devleti) yönetmekti. O'nun Hakk'a yürümesiyle (M.632) birinci görevi sona erdi ise de, ikinci görevi Müslümanlar arasında devam etti. İşte bu ikinci görevin devamında zaman zaman ihtilaflar çıktı; kan döküldü ve Allah Teâlâ'nın kutsal kitabı, kısacası din politikaya alet edilerek, sonuçta din ve devlet kördüğüm şeklinde birbirine bağlanarak sorunlar yumağı oldu.

Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemden hemen sonra, Müslümanlar arasında ortaya çıkan **"yönetme"** sorunu, dinî öğeleri toplumsal ve siyasal hayata taşımıştır. Bu taşımanın bedelini de Müslümanlar bir zaman sonra (Hz. Osman radiyallâhü anh Hilafeti ve sonrası) ağır ödemeye başlamıştır. Ancak ilk Müslümanlarla başlayan bu anlayış, 1400 yıllık İslam tarihinde, İslam bilginleri tarafından hep **"üstü örtülerek"** ele alınmıştır. Bunun da ilk nedeni, sahabe de olsa ilk Müslümanlara bir **"kutsiyet"** atfetme anlayışıdır. Müslüman âlimlerin, en büyük çıkmazı, dini karizmaları sebebiyle, ilk müslüman siyasilerin (özellikle bunlar sahabeden ise) bulaştıkları hadiseleri, siyasi hırslarının sebep olduğu neticeleri, gerektiği biçimde değerlendirmekten kaçınmaları olmuştur. Özellikle **"Ashabım, gökteki yıldızlar gibidir; hangisinin peşinden giderseniz, gidiniz. Dalalete düşmezsiniz"** veya **"Ashabım hakkında kötü söz söylemeyin!"** gibi, sahabeyi yücelten ve Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve selleme atfedilen sözler, İslam âlimlerini tarihi ve siyasi hadiseleri değerlendirmede çekingen bırakmıştır. Her şeyden önce, din adına birilerinin hakkı korunurken, birilerinin hakkına da tecavüz edilmiştir. **"Haklı haksızı Allah bilir; biz karışmayalım"** mantığının bilimsel açıdan hiç bir geçerliliği yoktur. **Günümüz açısından bu karizmatik düşününce "hata yapmaz" anlayışıyla yaramız kabuk bağlayacağına sürekli kanayıp durmaktadır.**

Örnek verecek olursak;

Hz. Osman radiyallâhü anhın evinin yaklaşık 40 küsur gün süren muhasarası esnasında, Ümeyyeoğulları halifeyi adeta isyancılarla karşı karşıya bırakmışlardı. Medine yakınında mevzilendirilen Hz. Muaviye kuvvetleri isteselerdi kuru kalabalık olan bu asiler güruhunu dağıtabilirdi. Ancak, görünen o ki, zaten yaşlı olan halifenin şunun şurasında ne kadar ömrü kalmıştı? Bir iki yıl daha yaşarsa ne olacaktı ki?.. Hz. <u>Osman'dan sonra hilafet Ümeyyeoğullarının elinden ebediyen gidecekti</u>. <u>Çünkü bu ailede "dini karizması' olan ikinci bir şahıs yoktu. Bu ailenin tümü Mekke'nin fethine kadar Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin en büyük düşmanlarıydılar. Mekke'nin fethinden sonra adeta (mecburen) alternatifsizlik sonucu Müslüman olmuşlardı</u>

Ancak, katledilen bir halifenin kanını dava etmek; bu yolla asabiyeti körükleyerek iktidar mücadelesi yapmak, tek akılcı ve çıkar yoldu. <u>Hz. Muaviye de bu düşüncedeydi ve Hz.Osman radiyallâhü anhın kanının dökülmesini herkesten çok o istiyordu veya en iyimser ve yumuşak ifadeyle, bu iş en çok Ona yarayacaktı.</u> Hz. Osman radiyallâhü anhın katlinden sonra, Medine adeta bir ölüm sessizliğine gömülmüştü. <u>Halifenin cenazesi üç gün yerde kaldı.</u> <u>Rivayetlere göre koca halifenin cenaze namazını dört veya yedi kişi kıldı ve cenaze korkudan kabristanın dışına (</u>bir rivayette Yahudilerin defnedildiği yere**<u>) gömülebildi.</u> Hz. Ali kerreme'llâhü vechenin halife seçilmesi, Ümeyyeoğulları arasında telaşa ve gelecek endişesine neden oldu. Bu Ümeyyeoğullarının tüm devlet kademelerinden temizlenmeleri ve edindikleri gayr-ı meşru mülklerin ellerinden alınmaları anlamına geliyordu. Öyle ki, Hz. Osman'ın katlinde tüm**

Medine halkı seyirci kalmışken, Ümeyyeoğulları bilerek hedefi küçültmüş ve tek suçlu adeta Hz. Ali kerreme'llâhü veche olmuştu

Yine Cemel'de 10.000, Sıffın'de 70.000 müslümanın kanının müsebbibleri İslâm kaynaklarında ortaya konamamıştır. Birçok İslâm aliminin **"hüsn-ü niyet ve ictihad farklılığı"** tezleri havada kalmaktadır. Hele hele Hz.Muaviye ve Amr b. As'ın sahabe oluşları noktai nazarından hareket edilerek, bu ictihad farklılığı kriteriyle değerlendirilmeleri, ciddiye dahi alınamaz. İsyankâr bir valinin saltanatı ele geçirmek için, bir halifenin kanını ve Allah Teâlâ'nın kitabını siyasi emellerine alet etmekten başka şekilde değerlendirilemez. [441]

Sonuç olarak devlet, yönetim, siyaset elini din ve dinî söylemlerden uzaklaşması mecbûridir. Dinî söylemler denilince ideolojik dinlerdende bahsediyoruz. Dinî konularda sağcı ve solcu geçinen siyasîlerin samimiyet gerçeği dinden ellerini çekmelerindedir. Geçim şartlarının ağırlaştığı ve her türlü tazyikin arttığı bir dönemde din üzerinden yapılan siyaset yıpranma sebebidir. Önemli olan bu konuların insanları kendi haline bırakacak şekilde zamanın akışına uygun serbest bırakılmalı daha önemli olan devlet ve milletin bekâsı mevzularına el atılmalıdır. Bu şekilde milletin asıl dertleri aşikâr olur.

İnsanlar, dünyaya da huzurlu yaşamayı hep arzu ederler. Fakat düşünceleri ve eylemleri ile hayatlarını zehir ederler. Kendi yüzünden zehir olan hayatı sonucunda, huzur bulacağı bir yer arama telaşına düşmesi, hep onun yaratılış tabiatı gereğidir. Allah Teâlâ'nın bize lütfettiği bu güzel vatanımızda altımızı oymaya hiç kimsenin hakkı yoktur. Altımızı oyacak her şey ileriki hayatımızda gülünç ve perişan duruma düşme sebeplerimizden biri olur. Devletimiz ve milletimiz bir bireyi olarak geçmişten gelen bağlarımızı koparmadan, birbirimize saygı duymamız gerekmektedir..

Yeri gelmişken hatırlatalım ki; günümüzdeki sağ sayılan siyasî görüşün lider özellikleri için bir tespit şu şekildedir.

"Türk sağının liderleri Şia'nın masum imama kavramını hatırlatır: Varlıkları ve meşruiyetleri hakkında tartışmak ve şüphe izhar etmek bir nevi itikatsızlık ihanetle eşdeğer tutulur. Liderler açısından taban, kendilerine karşı sadece sadakat boyutunda hareket edebilme hürriyetine sahiptir. Bu yüzden sağ entelektüeller parlamentoda hep temsilcisiz kalmış ve kendilerini yalnız hissetmekten kurtulamamışlardır. Davranışlarını temel tezine göre biçimlendirmek yerine, endişelerinin emrine tahsis eden sağ siyasetçinin görevi, seçim haricinde halkı ikna etmek, yatıştırmak ve mevcut nizamın devamı için yabancılaştırmaktan ibaret kalmıştır." [442]

---

[441] Doç.Dr. Mehmet ÇELİK, İslam Tarihinde Dinin Politikaya Alet Edilmesinin İlk Örnekleri, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi **"**Fırat Universty Journal of Social Science" Cilt: 10 Sayı: 1, Sayfa: 29-49, ELAZIĞ-2000

[442] **ALKAN Ahmet Turan** Yol Türküleri [Kitap]. - İstanbul : Ötügen, 2000, s.344-345

NASIL ATEİST OLUNUR VE NASIL ÇIKILIR?

Bir kişi nasıl ateist olur diye sorunuz varsa, konu hakkında bazı bilgileri burada sunacağız.

Batı dillerinin çoğunda Tanrı hakkında kullanılan terimler genellikle ya Yunanca "theos" kelimesinden, ya Latince "deus" kelimesinden türetilmiştir.

"Theos" kelimesinden Tanrı'ya inanmak anlamındaki "theism" (teizm) kelimesi ortaya çıkmış, bu kelimenin başına "a" öntakısı eklenerek de "atheism" (ateizm) terimi oluşturulmuştur. Türkçe sözlüklerde genellikle **"tanrıtanımazlık"** şeklinde çevrilen ateizmin net bir şekilde tanımlanması pek kolay değildir. Teizm için de aynı şeyi söylemek mümkündür. Çünkü ortada pek çok tanrı kavramının ve din anlayışının bulunması, bununla birlikte birbirinden farklı ateizm anlayışının olması net bir teizm ve ateizm biçimi ortaya koymayı zorlaştırmaktadır.[443]

Ateizm, genellikle biri geniş diğeri dar olmak üzere iki anlamda kullanılmaktadır.

Geniş anlamda ateizm, sadece **teist olmamak** yani **hayatında Tanrıya yer vermemektir.** Bu anlamıyla ateizmdeki 'a' olumsuzluk takısı, aynen "asosyal" ya da "apolitik" kelimelerindeki gibi, daha nötr bir durumu anlatır.

İkincisine yani dar anlamlı ateizme göre, **düşünüp tartışarak Tanrı'nın var olduğunu reddetmek** ateizmdir. Bunlardan birincisine **"negatif ateist"**, ikincisine **"pozitif ateist"** denmektedir ki, felsefeyi ilgilendiren türün ikincisi olduğu söylenebilir. [444]

Ateizm, temelde, semavi dinlerin Tanrı anlayışını kendisine hedef seçmektedir. Bu dinlere göre Tanrı, özünde ezeli ve ebedi, irade sahibi, varlığı için hiçbir sebebe gereksinim duymayan, her şeyi yoktan var eden, evrenin düzen ve işleyişinde faal olan aşkın bir varlıktır. Bütün bu özelliklerde bir Tanrı'ya inanan kimselere mümin, inanmayıp reddedenlere ise ateist denmektedir.

ATEİZMİNİ DAYANDIĞI İKİ ÖNEMLİ NEDEN

1- Sonsuz iyiliğe sahip, her şeye gücü yeten bir varlık olan Tanrı'nın yokluğunu kesin olarak ispatladığını düşündüğü; **"kötülük problemi".**

kötülük problemine ilişkin çelişkisini şu şekilde dile getirilmektedir.

- "Tanrı kötülüğü önlemek istiyor da gücü mü yetmiyor; o halde O güçsüzdür.
- Yoksa gücü yetiyor da önlemek mi istemiyor; o halde O kötü niyetlidir.
- Eğer Tanrı hem güçlü hem de kötülüğü ortadan kaldırmak niyetinde ise, bunca kötülük nasıl oldu da var oldu?"

2- Tanrı'yı kötü olması gerçeğinden kurtarmayan **"özgür irade savunması"** yani**,** "tanrı neden insanları her zaman özgürce iyiyi seçecek surette yaratmadı? Sonuçta tanrı her şeye kadirdir"

ATEİZMİN DOĞUŞUNU VE GELİŞİMİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

1- **Maddecilik:** Evrendeki güçlerin madde ve fiziki güçlerden meydana geldiğini ve yaşamın çeşitli formlarının, maddenin çeşitli elementlerinin bileşimi sonucu var olduğunu savunan bir görüştür.

---

[443] Aydın Topaloğlu, **Tanrı Tanımazlığın Felsefi Boyutları, Teizm ya da Atezim,** Kaknüs Yayınları, İstanbul, 2001, s. 2-3.

[444] Mehmet S. Aydm, **Din Felsefesi,** Selçuk Yayınları, Ankara,1997, s. 203

2- **Duyumculuk:** Tüm düşüncelerimiz duyumlarımız sonucunda oluşmuştur ve bundan dolayı duyumsal herhangi bir karşılığı olmayan bir Tanrı fikrine hiçbir zaman sahip olunamayacağı iddiasındaki görüştür.

3- **Evrimcilik:** Doğada bir düzen vardır ve her düzen bir düzen vericinin varlığını gerektirir şeklindeki açıklamasıyla, Tanrı'nın varlığını kanıtlayan düzen kanıtına karşı çıkarak, doğadaki düzenin Tanrı'nın eseri değil de, doğadaki evrimin bir sonucu olduğunu savunan görüştür.[445]

ATEİZMİN GRUPLARI

1. Mutlak Ateizm: Zihinde Tanrı fikrine sahip olmamak demektir. Bu anlayışa göre insan doğuştan Tanrı kavramına sahip olmadığı için reddedecek bir şeyi de yoktur.

2. Teorik Ateizm: Düşünerek, tartışarak, zihni bir çabayla Tanrı'nın varlığını reddetmek ve ilgili iddiaları çürütmeye çalışmaktır. Teorik ateizm de denen bu anlayış doğrultusunda dindarların iddiaları ve Tanrı'nın varlığı lehinde getirdikleri kanıtlar eleştiri konusu olmuş, bu süreçte Tanrı'nın varlığını çürütmeye yönelik tezler ileri sürülmüştür.

3. Pratik Ateizm: Sanki Tanrı yokmuş gibi yaşamak, Tanrı'yı günlük yaşama sokmamak biçiminde tanımlanmıştır. Bu tür bir ateizmde kişi daha ziyade günlük yaşamındaki tavır ve davranışlarıyla, hayat tarzı, ilke ve alışkanlıklarıyla, Tanrı'sız bir dünya ve Tanrı'sız bir yaşam kurmayı istemektedir.

4. İlgisizlerin Ateizmi: Bir kısım düşünürler Tanrı'nın varlığını veya yokluğunu tartışma konusu yapmadan bu konulara uzak durmayı tercih etmişlerdir. Bu tür ateistlere göre insan sadece var olanla yetinmeli görünen âlemin ötesine ilgi duymamalıdır.

5. İdeolojik Ateizm: Özünde felsefi bir problem olan ateizm bazen da ideolojik bir ilke olarak savunulmuş ve politik bir kabul haline gelmiştir. Özellikle Karl Marx, F. Engels (1820–1895) ve Lenin'in görüşlerinden hareketle kurulan sosyalist yönetimlerde ateizm komünist partilerin propaganda aracı olarak kullanılmıştır.[446]

ATEİST OLMAYA HAZIRLAYAN ETKENLER

1. Zihni fonksiyonların gelişmesiyle birlikte dini görüş ve duygularda bir takım hareketlenmeler başlar. Ergenlikle birlikte başlayan bu hareketlenme, kişiyi, çocukluk dönemindeki pasif halinden sıyırıp, kendisini ilgilendiren konuları bağımsız olarak düşünmeye iter. Çevre ilişkileri genişleyip dini değerler hakkında edindiği fikir ve görüşler çocukluk çağında olduğundan daha farklı bir boyutta incelenip mevcut değerler gözden geçirilir. Böylece zihinsel gelişmelerle birlikte şüpheler oluşmaya başlar. Kişi kendi düşüncelerinin doğruluğunu kabul eder ve sonunda inanmayı saçma bir şey olarak görür.[447]

2. Kişinin cinselliğe karşı eğilimi iman duygusunu zayıflatmakta, dine karşı olumsuz tutum sergilemesine neden olabilmektedir. İnsan tabiatının temel boyutlarından biri olan cinselliğin, iman hareketi içerisinde çoğu zaman bir çatışmaya yol açtığı bilinmektedir. Ergenlikle ortaya çıkan entelektüel mahiyetteki dini şüpheler, cinsi keşiflerle ittifak kurarak, imanı sorun haline getirebilmektedir. Cinselliğin başlattığı dini kriz içinde ahlâki problem en çok göze çarpanlardan biridir. Dini ahlâkın cinsel özgürlükleri sınırlayan bir etken olması, dini değerlerin inkârına sebebiyet verebilmektedir. [448]

3. Kişinin din duygularının oluşmasında ve gelişmesinde aile önemli bir faktördür. Aile

---

[445] Ahmet Cevizci, **Felsefe Sözlüğü,** Paradigma Yayınları, İstanbul, 2002, s. 101.
[446] Aydın Topaloğlu, *Ateizm ve Eleştirisi*, DİP, Ankara, 2004, s. 6–15.
[447] Mustafa Öcal, *Din Eğitimi ve Öğretiminde Metotlar*, TDV Yayınları, Ankara 1990, s. 141.
[448] Hayati Hökelekli, *Din Psikolojisi*, TDV, Ankara, 2005, s. 173–174.

içerisinde verilen din eğitimi ve örnek davranışlar bireyin dindarlığını inşa eder.[449]

4. Kişinin dine karşı tutumunu olumsuz yönde etkileyen faktörlerden birisi de dindarların yanlış tutum ve davranışlarıdır. Dindarların birtakım maddi menfaatler peşinde koşması, kendi dediklerine kendilerin uymaması, kısacası söz ve davranışlarındaki tutarsızlık, bireyin dindar kişilere karşı güvenin azalmasına neden olur.[450]

5. Kâinattaki var olan kötülüklerdir.

—Eğer Tanrı olsaydı bunca kan ve gözyaşının aktığı bir dünya yaratılmazdı, gibi düşünceler bireyi şüpheye götürür. İnkârcı bir kimse, iyiliksever bir Tanrı, insanın mutluluğu ve başarısı için her şeyi yerli yerine koymak zorundadır düşüncesine kapılır.[451]

6. Bazen de kişi Tanrı'yı bir öfkeden, inattan ötürü karşıt tepkide bulunmak için reddeder.

ATEİST OLMAKTAN ÇIKIŞTAKİ DÜŞÜNCE YAPISI

Bir kişinin ateist olmaktan çıkmasını sağlayacak faktörler sayacağımız gerçekleri akıl ve mantık çerçevesinde cevapladığı zaman olacağı görülmektedir.

1-**Modern verilere inanmak:**

Bu inancı kâinat tablosunda evrenin başlangıçsız olarak ezelden beri var olageldiği şeklindeki inançlara yer olmadığı gibi, aynı zamanda kâinatın bir sonunun olduğuyla ilgili de çeşitli veriler bulunmasıyla kaçınılmaz kılmaktadır.

2- **Kâinattaki kanunların mükemmel bir şekilde işleyişini görmek**:

Bu durumda kanunların bir yaratıcısı olması gerektiğini düşündürmektedir.

3-**Kâinatta gözlemlenen hassas ayarların ve kâinatın tesadüfen oluşmasını imkânsız kılacak derecede bir uyum içinde işleyişi üzerinde düşünce jimnastiği yapmak.**

Bu kanunlar o denli ince bir ayar ile düzenlenmişlerdi ki, yaşanılacak en ufak bir sapma ya da ortaya çıkacak uyumsuzluk tüm sistemin bir anda çökmesine neden olabileceğini göstermektedir. Normalde detaylara inildikçe çeşitli kusurların ortaya çıkması doğal kabul edilirken kâinat hakkında bilgilerimiz arttıkça ve kâinatın detaylarına inildikçe, onun daha da kusursuz bir yapı arz ettiği göstermektedir.

4- **Hayatın kaynağı ve nasıl başladığı problemine ilmî ve mantıklı cevap verebilmek:**

Daha önceleri yeryüzündeki yaşamın evrimsel bir süreçle tesadüfen ortaya çıkarak zaman içinde oluştuğuna inanılırken, özellikle DNA ve hücre üzerine yapılan modern çalışmalar sonucu ortaya çıkan inanılması güç mükemmellikler karşısında yaşamın tesadüfe yer verdirmediğini göstermektedir.

5- **Özgür irade savunması:**

Tanrı hem özgür bir şekilde eylemde bulunan hem de daima iyi olanı yapan insanlar yaratabilir fikri, hem içerik olarak hem de biçimsel olarak doğru değildir. Çünkü bir insanın bir yandan daima iyi olanı yapan şeklinde yaratılmasını söylemek diğer yandan da daima iyi olan eylemi özgürce yaptığını söylemek tutarsızdır. Tanrı sadece özgür yaratıklar yaratmıştır, fakat onların sadece doğru olanı yapmalarına neden olamayıp ve bunu zorunlu kılamamıştır. Çünkü eğer zorunlu kılarsa, onlar önemli derecede özgür olmadıkları gibi; onlar doğru olanı özgürce yapmazlar demektir.

Tanrı insanları **"kötülük yapmada"** serbest bırakıp hem de kötülük yapmaktan alıkoyamaz. Tanrı önemli derecede özgür olan yaratıklar yaratmıştır. Fakat onlardan bazıları özgürlüklerini

---

[449] Hayati Hökelekli, *Din psikolojisi*, s. 254–259.

[450] Hüseyin Peker, *Din Psikolojisi*, Çamlıca Yayınları, İstanbul 2003, s. 145.

[451] Hayati Hökelekli, *Din Psikolojisi*, s. 176.

kullanmada yoldan çıkmışlardır. İşte ahlaki kötülüğün kaynağı budur. Ancak bu yaratıkların bazen yoldan çıkması ne Tanrı'nın kudretine, ne de O'nun iyiliğine karşı bir delil oluşturabilir. Kâinatta olan kötülükler ise insana sorumluluğu yüklenmemiştir. [452]

Sonuç olarak ateizm, mutluluğu esas alarak kötülük sebeplerini teistlerin kabul ettiği yüce tanrı'ya yükleyerek gerçekte tanrının yok olduğu fikrine doğru yol alırken unutmak istedikleri şey insanî sorumluluklarını kaldırarak veya kendince oluşturdukları hümanist duygularla kendi ilahlıklarını ön plana çıkarmalarıdır. Çünkü ilah olma arzusu yaratılmışların içinde yalnızca insanda bulunmaktadır. İlâh olan bir insanın kendine dahi sorumluluğu yoktur ki, diğer canlılara da bu sorumluluğunu yüklesin. Birde öldükten sonra bir hayatında olmadığını düşünür ve kabul ederse bu insan ile karşılaşacak güç yok denecek gibidir. Gerekirse teistlerin tanrısı bile görünüşte ona mağlup olur. Çünkü aklın varsayımları ile Allah Teâlâ'nın kâinattaki düzenini değiştirme gayretine girer. Aslında başarısızdır. Tesadüfî yaratılışın asırlar boyu rastgeleliğini de bir türlü ispatta edemez.

Bir ateist kendi iç dünyasında nefsinin verdiği bencil tavrından kurtulmasının çok zor olduğunu hiçbir zaman unutmamalıyız. Ateistin kaybettiği inanma duygusunu tekrar yerine koyacak maddî varlığındaki gücü yetmediği gelişmelerinden başka bir şey değildir. Bu ise zamanla oluşacağını fark edeceği aklî düzelmeler ise Allah Teâlâ'nın yardımından başka bir şeyle olmayacağı kesindir.

Sözü Hz. İbrahim aleyhisselâm ile Nemrut'un konuşması ile bitirelim.

"İbrahim: 'Rabbim, dirilten ve öldürendir' demişti.

'Ben de diriltir ve öldürürüm' dedi; İbrahim,

'Şüphesiz Allah güneşi doğudan getiriyor, sen de batıdan getirsene' dedi. İnkâr eden şaşırıp kaldı. Allah zulmeden kimseleri doğru yola eriştirmez."[453]

Ateiste söylenecek şey her şeyin rastgele olduğu ve sahipsiz olduğu bir dünyada sen (kişiliğinle) canlıların dışındaki varlıklarda bir değişimin öncüsü olabilsin.

Ne yazık ki…..

---

[452] Plantinga'nın özgür irade savunmasına bakınız.

[453] Bakara, 258

“HASTALIK İYİLEŞMEYE GİDEN YOLDUR” Kitabından Sizin İçin Seçtiklerim

Hastalıkların Yorumları ve Anlamları

[Tüm hastalık belirtilerinin, yaşantımız için, göründüğünden çok daha defin bir anlamı vardır: Onlar bize ruhsal dünyamızdan çok değerli mesajlar iletirler. Psikolog **Thorwald Dethlefsen** ve tıp doktoru **Ruedige Dahike** hastalığın anlamını kavramamıza yardımcı oluyorlar. Enfeksiyonun, baş ağrılarının, kazaların, kalp ve mide rahatsızlıklarının, ayrıca kanser ve aids gibi hâla tabu olarak görülen büyük acıların bizlere ne anlatmak istediğini gösteriyorlar.

Kendi hastalıklarını anlayabilen bir insan, "kendi"ne giden yeni ve daha iyi bir yol bulmuş demektir.]

[“Tüm kâinat senin içindedir ve sende olan her şey kâinatta da vardır. Senle, çok yakınında olan bir nesne arasında hiçbir sınır yoktur; tıpkı, senle, çok uzağındaki nesneler arasında hiçbir mesafe olmadığı gibi. Her şey, en küçüğünden en büyüğüne, en alttakinden en üsttekine kadar senle aynı değerde senin içinde vardır. Tek bir atom bile, yeryüzündeki tüm elementleri içerir. Aklın tek bir hareketi, yaşamın tüm kanunlarını içerir. İnsan tek bir su damlasında sonsuz okyanusun sırrını bulur. Senin tek bir görüntün, yaşamın tüm görüntülerini içinde taşır.”] (Halil Cibran) sh.45

[Eski Ahit'te yer alan İlk Günah tasviri, bu problemi anlamak açısından oldukça uygundur. İkinci Yaratılış hikayesinde, ilk -androjen- (çift cinsiyetli, hem erkek hem dişi ç.n.) insan olan Âdem’in cennet bahçesine nasıl indirildiğim hatırlayalım. Âdem bu bahçede, zengin bir doğanın yanı sıra, iki tane özel ağaç bulur; **"yaşam ağacı"** ve **"iyi ile kötüyü ayrıştırma ağacı"**. Bundan sonrası için, Âdem’in bir erkek değil, androjen olduğunun bilinmesi önemlidir, Âdem, bütün bir insandır, henüz kutuplaşmaya bağımlı değildir ve zıt kutuplara bölünmemiştir. Hâlâ, her şeyle "bir"dir - bu kozmik bilinç durumu, cennet görüntüsü ile tasvir edilir. Ancak, Âdem bilincin **"bir”** liğinde yaşarken bile, kutuplaşma konusu, iki ağaç olgusuyla ortaya konmuştur.

Bölünme, Yaratılış hikâyesinin en başından itibaren yer alır. Yaratılışın zaten kendisi bir bölünme ve ikiye ayrılma ile gerçekleşir. İlk Yaratılış hikâyesinde de, hep kutuplaşmadan söz edilir:

Işık-karanlık, su-kara, güneş-ay vs. Sadece insan "hem erkek hem kadın" olarak bütün yaratılmıştır. Tabii hikâyenin devamında kutuplaşma daha da yoğunlaşır. Sonunda Âdem bir dilekte bulunur, varlığının bir bölümünü dışarı çıkarmak ve biçimsel olarak bağımsız olmasını sağlamaktır dileği. Böyle bir adım mecburen bir bilinçlilik kaybı anlamına gelir. Bu durum Âdem’in uykuya dalması ile anlatılır. Tanrı, bütün ve iyi insan olan Âdem’in bir tarafını alır ve bunu bağımsız kılar.

Luther'in Âdem’in **"kaburga"**sı olarak tercüme ettiği kelime, orjinal İbranice metinde tselah = **yan, taraf** olarak geçer ve bu kelime, tsel = **gölge** kelimesi ile akrabadır. **"Bütün ve iyi insan"** parçalanır, erkek ve kadın olarak adlandırılan, biçimde farklı iki ayrı görüntüye bölünür. Ancak, bu iki insan birbirlerinin farklarını tanımadıkları için, bölünme henüz tamamen insan bilincine ulaşmamış olur. Bunlar cennetin bütünlüğünde yaşamaya devam ederler. Biçimsel bölünme aynı zamanda yılanın harekete geçmesinin de ön koşuludur. Ön koşul gerçekleşince, yılan,

insanın hassas yarısı olan dişiye, **"ayrıştırma ağacından**” tattığı takdirde, iyi ile kötüyü ayrıştırma yeteneği kazanacağına dair söz vererek onu kandırır.

Yılan sözünü tutar. İnsanlar kutuplaşmayı görmeye başlar ve iyi ile kötüyü, erkek ile dişiyi ayırt ederler. Böylece birliği (kozmik bilinci) kaybederler ve kutuplaşmayı (ayrıştırma yeteneğini) kazanırlar. Mecburen cenneti, **"birliğin bahçesi"**ni terk etmek zorunda kalırlar ve maddesel varlıkların kutupsal dünyasına düşerler. İlk günahın hikâyesi bu şekildedir. Bu **"düşüş"**te insan birlikten kutuplaşmaya iner. Tüm halkların ve zamanların mitolojileri insan varoluşunun bu temel konusunu bilirler ve benzer resimlere oturturlar. İnsanın günahı birlikten ayrılmasından ibarettir. Günah ve ayrılma kelimeleri dil bakımından akrabadır. Yunanca'da günah kelimesinin gerçek anlamı daha açık görülür: Hamartama **"günah"** demektir ve bunun karşılığı olan fiil hamartanein , **"noktayı kaçırmak"**, **"hedefi vuramamak"**, **"günah işlemek"** anlamındadır. Yani günah, **"nokta"**yı bulmaktaki yeteneksizliktir. **"Nokta"** ise, insan için ulaşılamaz ve hayal edilemez gibi gözüken **"bir"**liğin sembolüdür, çünkü noktanın alanı ve hacmi yoktur. Kutupsal bir bilinç, noktayı yani "bir"liği bulamaz; işte günah budur. Günahkâr, kutuplaşmış demektir.]sh. 54-56

[İNSAN ZATEN HASTADIR

“Bir keşiş, mağarada meditasyon yapıyordu. O sırada içeri bir fare girdi ve sandaletini kemirmeye başladı. Keşiş kızgınlıkla gözlerini açtı:

"Neden dua ederken beni rahatsız ediyorsun?"

"Açım" dedi fare.

"Git buradan, ahmak fare", diye uyardı keşiş,

"Ben Tanrı'yla Birliği arıyorum, beni nasıl rahatsız edersin?" Fare o zaman sordu:

"Daha benimle "bir" olamazsan, Tanrı'yla nasıl "bir" olmayı istersin?"] sh. 65

[Hasta, aynı bedenin içindeki suçlu ve kurbandır, hep kendi bilinçsizliğinin sıkıntısını çeker. Bu saptama bir yargılama değildir, çünkü sadece **"aydınlanan"** kişinin artık gölgesi yoktur. Ancak hasta, kendini herhangi bir dış etkenin kurbanı olarak görme yanılgısından kurtulmalıdır, kurtulamazsa, kendini değişme olanağından mahrum etmiş olur. Ne bakteriler, ne de ışınlar hastalığa neden olmazlar, sadece insan onları, hastalığını gerçekleştirmede araç olarak kullanır. Tüm bu söylenenlerden sonra, hastalığı oluşturan etkenlerin yorumlanmasındaki ilk önemli kuralı uygulayabiliriz:

1. Kural: Hastalık belirtilerini yorumlarken, işlevsel açıdan görünürdeki nedenlerle bağlantı kurmaktan vazgeçin. Bu tür bağlantılar her zaman bulunabilir ve varlıkları inkâr edilemez. Ama her belirtiyi, kendi nitelik ve özellikleri içerisinde yorumlamak gerekir. Belirtinin yorumu bakımından, bu belirtinin gerçekleşmesi için hangi fizyolojik, biçimsel, kimyasal, sinirsel veya diğer nedensel zincirlerin kullanıldığı önemli değildir. İçerikleri tanıyabilmek için, sadece bir şeyin olduğu ve nasıl olduğu önemlidir, neden olduğu değil.

Belirtilerin Zaman Niteliği

Sorularımız bakımından, zamansal geçmiş ne kadar ilgisizse, bir hastalık belirtisinin ortaya çıktığı andaki şartlar da o derece ilginç ve anlamlıdır. Belirtinin tam olarak ortaya çıktığı an, kendini belirtide ifade eden problemler hakkında önemli bilgiler verebilir. Belirti ile eşzamanlı olarak gelişen olaylar, belirtiler öğretisinin çerçevesini oluşturur ve onunla birlikte değerlendirilmelidir.

Sadece dış olayları incelemek yeterli değildir, her şeyden önce iç oluşumların anlaşılması gerekir. **Belirti görüldüğünde, kişi hangi düşünce, konu ve hayallerle iç içeydi?**

Nasıl bir ruh hali vardı?

Yaşamında herhangi bir yeni haber veya değişiklik var mıydı? Sık sık anlamsız ve önemsiz gibi görünen olayları gerçekte çok Önemli olduğu ortaya çıkmıştır. Belirtide, bastırılan bir alan kendini ifade ettiği için, belirti yorumlanırken hasta, bu alanla bağlantılı tüm olayları yok etmeye çalışır, bu nedenle olanları olduğundan daha değersizmiş gibi yorumlar.

Genelde, bunlar, yaşamdaki büyük olaylar değildir, çünkü kişi bilinciyle kendini bu tür olaylardan uzak tutar. Bastırılan problemli konulan harekete geçiren çoğunlukla günlük hayattaki küçük zararsız olaylardır.

Üşütme, mide bulantısı, ishal, mide yanması, baş ağrısı, yaralanmalar ve benzeri ani ve şiddetli belirtiler zamanlama olarak çok doğru bilgiler verir. Burada şu soruyu sormaya gerçekten değer:

Kişi tam hastalandığı anda ne yapıyordu, ne düşünüyordu veya ne hayal ediyordu? Kişi kendine, bağlantılarla ilgili sora sorduğunda, ilk anda kendiliğinden aklına gelen düşünceyi iyice incelemek ve çabucak önemsiz görüp yok saymamak çok önemlidir. Tüm bunlar, belli bir alıştırma ve yüksek oranda kendine dürüstlük veya - daha doğrusu - kendine karşı şüphe ve güvensizlik gerektirir. Eğer kişi kendim çok iyi tanıdığı noktasından hareket eder ve bu yüzden, neyin doğru neyin yanlış olduğunu ilk hamlede görebildiğini iddia ederse, kendini tanıma yolunda hiçbir zaman başarı kaydedemez. Doğru yolda olan kişi ise, sokaktaki bir hayvanın bile onu, kendisinden daha iyi tahmin edebileceği noktasından hareket eder.

2. Kural: Bir hastalık belirtisinin ortaya çıktığı zamanı iyi analiz edin. Belirtinin zaman dilimine giren yaşam şartlarını, düşünceleri, hayalleri, rüyaları, olayları ve haberleri soruşturun.] sh:84-86

[Konuşmanın psikosomatik çift tabanlılığını dinlemeyi öğrenirsek, hastanın, bedenindeki hastalık belirtileri hakkında konuşurken, genellikle hep ruhsal problemini de bununla birlikte anlattığını hayretle fark ederiz: Kiminin gözleri o kadar kötü görüyordur ki, etrafındakileri net olarak ayırt edemez. Bir diğeri üşütmüştür ve burnu tıkalıdır. Kimi, kaskatı kesilir ve eğilip, bükülemez. Kimi hiçbir şey yuta-maz. Başka biri artık hiçbir şey hatırlayamaz olur. Bazısının kulakları duymaz ve bazısı da kaşıntıdan derisinin içinden yani kabuğundan çıkmak ister. Burada yorumlanacak çok fazla bir şey yoktur. Hasta, ruhsal problemlerini zaten aynı kelimelerle bedenine yansıtmaktadır. Bu söylenenleri dinleyen biri, kafasını sallayıp, şu sonuca varabilir: **"Hastalık kişiyi dürüst hale getirir."**]

(Bu arada tıp, Latince hastalık isimlerini kullanarak, konuşmanın içindeki içeriklerin anlaşılmaz hale gelmesi için itinayla uğraşmaktadır!)] sh: 88

[Teorinin Özeti

1. **İnsan bilinci kutupsaldır.** Bu, bir taraftan farkındalığı arttırırken, diğer taraftan bizi sağlıksız ve eksik hale getirir.

2. **İnsan zaten hastadır.** Hastalık onun eksikliklerinin ifadesidir ve bir kutuplaşma içinde olduğumuz sürece hastalıktan kaçmak mümkün değildir.

3. **İnsanın hasta olması kendini hastalık belirtilerinde dışa vurur.** Belirtiler bilincimizin maddesel boyuta giren gölgeleridir.

4. **İnsan, küçük evren olarak, bilincinde büyük evrenin tüm prensiplerini kapalı olarak**

taşır; ancak karar verme yeteneğine sahip olması nedeniyle kendini hep evrensel prensiplerin sadece bir yarısıyla özdeşleştirir; böylece diğer yan gölgede kalır ve insanın bilinçdışma itilir.

5. Bilinçte yaşanmayan bir prensip, bedensel hastalık belirtileri yoluyla kendi varoluş ve yaşama hakkını zorla elde eder. Hastalık belirtisinde kişi, daima, aslında yaşamak istemediklerini yaşar ve gerçekleştirir. Böylece hastalık belirtileri tüm tekyönlülüklerimizi zıt kutuplarıyla dengeler.

6. **Hastalık belirtisi insanı dürüstleştirir!**

İnsanın bilincinde eksik olan şeyler ona hastalık belirtisi olarak gelir!

7.**İyileşme,** sadece insanın hastalık belirtisinde saklı olan gölgesini bilincine yükseltip, onunla bütünleşmesiyle mümkün olur. İnsan kendisinde eksik olanı bulduğu zaman belirti zaten gereksiz hale gelir.

8.**İyileşmenin hedefi bütünleşmek ve "bir" olmaktır.** İnsan eğer "gerçek kendi"ni bulmuşsa ve "olan" her şeyle bir olmuşsa, iyileşmiş demektir.

10. Hastalık, insanı birliğe giden yolu terk etmemeye zorlar. Bu nedenle; *HASTALIK BÜTÜNLÜĞE GİDEN BİR YOLDUR.] sh:102-103*

[Dedin ki:

"Ey Derviş, yolu nasıl bulurum? İşareti nedir?"

"Beni dinle, dinlerken de düşün! Senin için işaret şudur: Hep ileri doğru gitmene rağmen mahrumiyetinin arttığını görürsün. " *Ferideddin Attar] sh: 104*

[Eskiden anne babalar, çocukların atlattıkları her hastalıktan sonra bir olgunlaşma ve gelişme evresi geçirdiklerini bilirlerdi (tüm çocuk hastalıkları enfeksiyon rahatsızlıklarıdır).

Sadece çocuklar değil, yetişkinler de her hastalıktan daha olgunlaşmış olarak çıkarlar. Bütün büyük kültürler de büyük mücadeleler sonucu oluşmuşlardır. Darwin de türlerin gelişimini çevre şartlarıyla mücadeleyi kazanma yeteneğine bağlamıştır.

Heraklit'in **"Savaş her şeyin babasıdır"** sözü, bu ifadenin en temel bilgeliklerden biridir. Savaş, çatışma ve zıt kutupların gerilimi, yaşam enerjisi sağlarken, ilerleme ile gelişimin garantisini oluştururlar. Maalesef kurtların kuzu postuna büründüğü ve bu kostümleriyle bastırılmış saldırganlıklarını barış sevgisi gibi sunmaya çalıştıkları bir zamanda, bu tür yorumlar tehlikeli ve yanlış anlaşılmaya müsait olabilmektedir.] sh: 111-112

[Astımlı temiz hava arayışı içindedir ve dağların tepesinde yaşamayı ister (bu dileği iklim değişikliği terapisi ile yerine getirilir). Yüksek dağlarda üstünlük iddiası bakımından da kendini iyi hisseder: Yukarıda durmakta ve aşağıdaki derin vadinin karanlık olaylarına güvenli bir yükseklikten bakmaktadır. Bulunduğu noktada **"hava hâlâ temizdir"**, yaşantısı derinliğin dürtüleri ve doğurganlığından çok yükseklerdedir ve dünyevi olandan uzak olmanın berraklığını korumaktadır. Astımlılara önerilen diğer bir seçenek ise tuzlu deniz havasıdır. Burada da aynı semboller yer alır: Tuz, inzivanın ve yaşamdan uzak olmanın sembolüdür. Astımlının istediği de budur, çünkü yaşama ait olandan korkmaktadır.

Astımlı, sevgi özlemi çeken bir insandır; sevgi istediği için bu O kadar fazla havayı içine çeker. Ama sevgi veremez - nefes vermekte zorlanır.

Ona ne yardımcı olabilir? Tüm hastalık belirtilerinde olduğu gibi, tek bir reçete vardır: Bilinçlenme ve kendine karşı insafsız bir dürüstlük! Eğer insan korkularını bir kez kabul ederse, korku yaratan alanlardan artık kaçmaz; tersine, bunları sevene ve bunlarla bütünleşinceye kadar bu alanlarla yüz yüze yaşamaya başlar. Bu gerekli süreç, tıpta pek bilinmeyen ancak doğal

tedavi biliminde astım ve alerjiye karşı en iyi tedbir olarak tanınan bir tedavide çok güzel bir biçimde temsil edilir:

İdrar tedavisi. Bu tedavide hastaya, kendi idrarı, kaslarının arasından enjekte edilir. **Bunu sembolik bir bakış açısıyla incelersek, bu tedavinin hastayı, terk ettiği bir şeye zorladığını görürüz: Kendi pislik ve kirini tekrar almaya, onunla yeniden uzlaşmaya ve bütünleşmeye. Bu da onu iyileştirir!]** sh: 131

[Astımı olan bir kişi kendine şu sorulan sormalıdır:

1.Hangi alanlarda vermeden almak istiyorum?

2. Saldırganlıklarımı bilinçli olarak kendime itiraf edebiliyor muyum ve bunları dışarı vurmak için hangi olanaklara sahibim?

3. "Büyüklük/küçüklük" çatışması bakımından ne durumdayım?

4. Hangi yaşamsal konulara değer veriyorum ve savunuyorum? Değerlendirme sistemimin arkasında gizlenen korkuyu hissedebiliyor muyum?

Hangi yaşamsal konulardan kaçmaya çalışıyorum, hangilerinin kirli, adi ve kaba olduğunu düşünüyorum?

Unutmayalım: Ne zaman daralma hissedilirse, korku var demektir! Korkuya karşı tek çare, açılmaktır. Açılmak, sakındıklarımızı içeri almakla gerçekleşir!] sh: 132

SOĞUK ALGINLIĞI VE GRİP

[Solunumu bitirmeden önce, en çok solunum organları üzerinde etkili olan soğuk algınlığı belirtilerini kısaca incelemek istiyoruz. Hem soğuk algınlığı hem de grip, geçici iltihabi süreçlerdir ve bir çatışmanın dışavurumu olduklarını önceki konulardan biliyoruz. Geriye sadece bu iltihaplanmaların oluştukları yerlere ve alanlara yakından bakmak kalıyor. Soğuk algınlığı her zaman, kişinin **"burnuna kadar gelen"** kriz durumlarında ortaya çıkar. Bu krizler ağır yaşam bunalımları değildir. Bunlar, daha çok günlük hayatta sık sık rastlanan, heyecan uyandırıcı olmayan ama yine de ruhsal olarak önem taşıyan birtakım olaylardır. Bu olaylar bizde aşın yüklenme yaratır ve kendimizi biraz geri çekebilmek için yasal bir zemin aramaya başlarız, çünkü içinde bulunduğumuz durum bizden çok fazla şey talep etmektedir. Küçük günlük olayların bu taleplerini ve bunlardan kaçma arzumuzu bilincimizle kabul etmeye hazır olmadığımız için, bedensel rahatsızlık ortaya çıkar; dolu bir burnun ve nezlenin tadım çıkartırız, çünkü hastalanarak, bilinçsiz bir yolla da olsa istediğimizi elde ederiz. Hatta bilinçli bir çatışma çözümlemesinde yaşayamayacağımız bir kazancımız bile vardır: Herkesin durumumuza büyük bir anlayış göstermesi. Soğuk algınlığı, aşırı yüklenme hissettiğimiz durumlardan biraz geri çekilmeye ve tekrar kendimize dönmeye olanak sağlar. Şimdi duyarlılığımızı bedensel boyutta doya doya yaşayabiliriz.

Başımız ağrır **(bu şartlarda kimse bizden bilinçli bir bütünleşme bekleyemez)**, gözlerimiz yaşarır, her şey ağrı verici ve sinir bozucudur. Kimse bize yaklaşmamalıdır, kimse bize dokunmamalıdır. Burun nezle olmuştur ve tüm iletişim (temas olarak nefes) kesilmiştir. **"Üşütmüşüm, bana yaklaşma!"** tehdidiyle herkesi kendimizden uzak tutmayı başarırız.] sh: 135

BAŞ AĞRISI (MİGREN)

[Gerilimle ilgili baş ağrısı için anlattıklarımız, migren hastası için de geçerlidir, sadece bir noktada değişiklik gözlenir. İlk gruptaki hastalar, başı bedenden ayırarak yaşamaya çalışırken, migren hastaları, bedene ait olan cinsellik konusunu başa kaydırarak, bu konuyu başın içinde

yaşamaya çalışırlar. **Migren, başa doğru itilen cinselliktir.** Bu konuda baş, bedenin alt bölümünün işlevini görür. Bu yer değiştirme hiç de anormal karşılanmamalıdır, çünkü cinsel bölge ile baş arasında ortak bir özellik vardır: İnsan bedeninde, dışarıya açılımların tamamı bu iki bölümde bulunur.

Bedenin dışarıya açılım noktaları, cinsellikte çok önemli bir role sahiptir, **(sevgi = içeri almak - bu eylemi, insan bedeninde sadece bedenin kendim dışarıya açtığı yerlerde gerçekleştirebiliriz!)**

Halk dilinde, eskiden beri, kadının ağzı, kadınlık uzvu ile, erkeğin burnu da, erkek cinsel organı ile ilişkilendirilir. Bedenin alt kısmı ve baş, zıt kutuplardır ve zıtlıklarının arkasında **"bir"**likleri yatar - aşağıdaki, yukarıdaki gibidir. Başın, nasıl alt bedenin yerine kullanıldığını, yüz kızarmasından rahatlıkla anlayabiliriz. Cinsel nedenlerden kaynaklanan sıkıntılı durumlarda, kan beynimize çıkar ve hemen yüzümüz kızarır. Yukarıda olanlar, aslında aşağıda olması gereken şeylerdir, çünkü cinsel heyecan duyduğumuzda, normalde kan, cinsel bölgeye hücum eder, cinsel organlar şişer ve kızarır. Aynı benzeşmeyi, iktidarsızlık durumunda da görebiliriz. Bir erkek, cinsel ilişki sırasında, kafasında bir şeyler düşünüyor ve kuruyorsa, alt bedende gücünde eksilme olur, bu da vahim sonuçlar doğurur. Aynı şekilde, cinsel açıdan tatmin olmayan insanlar, bunun yerine sürekli yemek yerler. Çoğu insan, sevgi açlığını ağızları ile yatıştırmaya çalışırlar ve hiç doymazlar. Migren hastasının da cinsellikle ilgili problemleri vardır.

Daha önceki konularla bağlantılı olarak birçok kez belirttiğimiz gibi, bir problemle uğraşmanın iki yolu vardır: Ya problemli alanları kendimizden uzaklaştırır ve bastırırız veya meydan okuyarak problemi telafi etmeye çalışırız. Örneğin korku içinde olan biri, korkudan olduğu yerde titreyebilir ya da vahşice tepinip dövünebilir - her ikisi de zayıflık göstergesidir.

Migren hastalan içinde de iki tür insan vardır: Yaşantılarından cinselliği tamamen uzaklaştırmış olanlar **("böyle bir şeyle asla ilgim olamaz")** ve **"cinsellikte ne kadar çapkın olduğunu"** sergilemeye çalışanlar. İkisinin de ortak noktası cinsellikleriyle ilgili bir problemleri olmasıdır.

Bu problemin oluşma nedeni, birinci tip hastada cinselliğini tamamen bastırmış olmasıdır.

İkinci tip hasta ise, cinselliğini bastırmamış ya da bu konuda hiçbir problemi yokmuş gibi görünmekle birlikte, bilinciyle fark edemediği bir cinsellik sorunu vardır ve bunun bedeninde ortaya çıkmasına izin vermediği için, sorununu başa yönlendirir. Bu durumda problemin ruhsal boyutta incelenmesi gerekir.

Ruhsal boyutta ele alırsak, migren nöbeti, başta yaşanan bir orgazmdır. Aşamalar aynıdır, sadece yeri değişiktir. Migrende de, tıpkı cinsel uyarılmada olduğu gibi, kan beyne gider, bir basınç hissedilir, gerilim artar ve gerilim en yüksek noktaya ulaştığında gevşeme gerçekleşir (damarların genişlemesi). Her çeşit uyarı migren nöbeti başlatabilir; ışık, gürültü, fırtına, heyecan vs. Migrenin tipik bir özelliği de, hastanın nöbetten sonra, bariz bir rahatlama duygusu yaşamasıdır. Hasta, nöbetin en şiddetli anında, en çok, karanlık bir odada ve yatakta olmayı ister - ama tek başına.

Görüldüğü gibi, migrende hasta, bedeninin alt kısmını kapatır (migrenli hastalarda, sindirim bozuklukları ve peklik sorunu da olduğunu hatırlayalım). Bu kişi, bilinçdışı birtakım konuları görmek istemez ve kendini bedenin alt bölümünden üst bölümüne, yani bilinçli düşüncelerine geri çeker. Hatta, eşler, migreni, cinsel ilişkiden kaçınmak için bahane olarak kullanırlar.

Özetlersek, migrende, dürtüler ile düşünceler, aşağısı ile yukarısı, alt beden ile baş arasında bir çatışma söz konusudur. Bu çatışma, hastanın, aslında başka bir boyutta (alt beden, seks, saldırganlık) ifade edip çözmek durumunda olduğu problemleri, başında çözmeye ve

rahatlatmaya çalışmasından kaynaklanır. **"Düşünmek"**, bu insanlara, **"yapmak"**tan daha tehlikesiz ve daha az bağlayıcı görünür. Oysa, düşünce, eylemin yerine geçmemelidir. Beden enerjisi, ancak, eylemin gerçekleştirilmesiyle akmaya devam eder. Anlama ve kavrama yeteneğinin kökleri, bedenin kullanılmasında yatar. Bu bağlantı koparsa, bedensel enerji gittikçe daha fazla tıkanır ve farklı hastalık belirtileriyle kendini ifade eder. Bü tıkanıklığı şöyle Özetleyebiliriz:

Engellenen enerjinin artış kademeleri:

1. **Etkinliği (seks ve saldırganlığı), düşüncede engellemek, baş ağrısına yol açar.**
2. **Etkinliği, özerk sinir sistemi, yani bedensel refleksler aşamasında engellemek, yüksek tansiyona ve sinir sisteminde dengesizliğe yol açar.**
3. **Etkinliği, merkezi sinir sisteminde engellemek, multiple skleroz[454] gibi hastalıklara yol açar.**
4. **Etkinliği, kaslarda engellemek, hareket sisteminde romatizma gibi hastalıklara yol açar.**

Bu kademeler, insanın bir etkinliği gerçekleştirmek için geçtiği aşamalara uğun olarak devam eder. İster bir yumruk darbesi, ister bir cinsel ilişki olsun, her etkinlik, önce düşünce evresiyle başlar. Kişi, etkinliği zihinsel olarak hazırlar (1.). Bu düşünce, bedensel reflekslerde bir tepkiye yol açar. Etkinlik için gerekli organlara kan akışı hızlanır, nabız yükselir vs. (2.). Sonuçta, etkinlikle ilgili yaratılan düşünce, merkezi sinir sistemi aracılığıyla (3.) kaslara iletilerek eyleme dönüşür (4.). Eğer bir düşünce eyleme dönüştürülemezse, enerji, zorunlu olarak, bu dört kademeden birinde tıkanır ve zamanla tıkandığı noktaya ilişkin hastalıklara neden olur.

Migren hastası, bu kademelerin başlangıcında yer alır - o, cinselliğini, düşünce aşamasında engellemektedir. Oysa bu kişi, problemini gerçekten ait olduğu yerde teşhis etmeyi öğrenmeli ve başına doğru yönlendirdiği şeyi, ait olduğu yere, yani aşağıya geri döndürebilmelidir. Gelişme daima aşağıdan başlar. Yukarı çıkan bu yolda dürüstlükle ilerlediğimiz zaman, yolun ne kadar uzun ve yorucu olduğunu görürüz.

BAŞ AĞRISI

Baş ağrısı veya migreni olan bir kişi, kendine şu soruları sormalıdır:

1. Zihnimi kurcalayan nedir?
2. Aşağısı (beden) ile yukarısı (baş), bende etkileşim halindeler mi?
3. Yukarıya çıkmak için çok mu fazla çabalıyorum (hırs) ?
4. Dik kafalı mıyım? Her zaman başımın dikine mi gidiyorum?
5. Düşünceyi eylemin yerine geçirmeye çalışıyor muyum?
6. Cinsel problemlerime dürüstlükle yaklaşıyor muyum?
7. Neden orgazmı cinsellik bölgesi yerine başta yaşamaya çalışıyorum?] sh:170-173

Sivilceler

[Kişi, çatışmanın ortasında kalır. Yeninin yarattığı korku ile getirdiği uyarılma hissi, kişiyi eşit güçlerle kendine doğru çeker. Her çatışma temel modele uygun olarak gelişir, değişen sadece konulardır. Ergenlikte konumuz, cinsellik, sevgi, beraberliktir. Zıt kutbumuz olan **"sen"** e karşı duyulan özlem uyanır. İnsan, kendinde eksik olanla temas etmek ister, ama kendine güvenemez. Cinsel fantaziler su yüzüne çıkar ve insan bunlardan utanç duyar. Deri, **"ben"**in

[454] Multiple Skleroz (MS), merkezi sinir sistemi hastalıklarındandır. Kol ve bacakta uyuşukluk, görüş bozuklukları, yürüyüşte dengesizlik gibi belirtileri vardır.

sınırıdır, bu sınırı aşmadan **"sen"**e kavuşamaz. Aynı zamanda, deri, bir başkasına dokunup, okşayarak temas kurduğumuz organımızdır. Tüm bu sıcak konular bir araya gelince, ergenlik çağındaki insanın derisi iltihaplanır. Bu bize, hem bir şeylerin bugüne kadarki sınırlarından dışarı çıkmak istediğini, hem de yeni uyanan dürtüden duyulan korkuyu gösterir. Sivilceler, her görüşmeyi zorlaştırarak, cinselliğe engel oluşturduğu için, bizi korumuş olurlar. Böylece bir kısır döngü başlar. Yaşanmayan cinsellik, deride sivilce olarak kendini gösterirken, aynı sivilce sekse engel olur. Seks ile sivilcelerin ne kadar yakından bağlantılı oldukları, sivilcelerin çıkrıkları noktalardan anlaşılır. Sivilce, sadece yüzde ve genç kızlarda buna ilaveten boyunda, bazen de sırt bölgesinde çıkar. Vücudun diğer bölgeleri amaca uygun olmayacağından, buralarda sivilce çıkmaz. Çünkü sivilce, insanın kendi cinselliğinden duyduğu utancı dışarı vurur. Kişinin cinsellikten duyduğu utanç, sivilceden duyduğu utanca dönüşür. Eğer sivilce vücudun görülmeyen yerlerinde çıkıyor olsaydı, kimse onları görmeyeceği için bu utancı ifade etme olanağı da kalmazdı.

Sivilceler, güneş ve deniz ortamında azalır, beden örtülüp gizlendikçe de artar. Giysiler, ikinci derimizdir, sınırları ve dokunulmazlığı vurgularlar. Bu nedenle soyunmak, kendini açmanın ilk adımıdır. Güneş, tehlikesiz bir biçimde, başka bir bedenin özlenen ve aynı zamanda korkulan sıcaklığının yerini alır. Sivilceye karşı en iyi ilacın, cinselliği yaşamak olduğu ise herkes tarafından bilinmektedir.

Ergenlik sivilcesi için söylediklerimiz, hemen hemen bütün deri egzamaları için büyük ölçüde geçerlidir. Egzama, o zamana kadar içimizde kalan, bastırılan bir şeylerin, görülebilir (=bilinçli) hale gelmek amacıyla, sınırdan dışarı çıkmak istediğini gösterir. Kızamık, kızıl, kızamıkçık gibi çocuk hastalıklarının birçoğunun neden kendini deride dışa vurduğunu buradan anlayabiliriz. Her çocuk hastalığında, çocuğun yaşamında bir yenilik ortaya çıkar, bu nedenle her hastalık, güçlü bir gelişimi de beraberinde getirir. Derideki leke, sivilce veya çiçek gibi görüntüler ne kadar fazlaysa, hastalığın akışı da o kadar hızlı olur - sınırlar aşılmıştır. Bebeklerde görülen konak da, duygusal temas bekleyen bebeğin, kendisine az dokunan anneye verdiği cevaptır. Bazı anneler de, çocuklarına karşı koymak istedikleri mesafeyi haklı göstermek için, sık sık egzama geliştirerek, bunu çocuktan uzak durmanın bir bahanesi olarak kullanırlar.

En sık rastlanan cilt hastalıklarından biri de, sedef hastalığıdır (psoriasis). Bu hastalıkta deride, gümüş beyazı pullarla kaplı, hatları belirgin lekeler oluşur. Üstderide aşırı miktarda keratin proteini üretilir. Bu, ciltte kuvvetli bir zırh oluşturmaya benzer. Kişi, her yönde, sınırlarını güçlendirir, hiçbir şeyin içeri girmesini ya da dışarı çıkmasını arzulamaz. Reich, ruhsal korunma ve kabuğuna çekilme sonucunda ortaya çıkan durumu **"karakter zırhı"** olarak adlandırmıştır.] sh:178-179

[Tırnak Yeme

Tırnak yemek, aslında hareketsel bir bozukluk olmamakla birlikte, dışarıdan bu gruba olan benzerliği açısından burada ele almak istiyoruz. Tırnak yemek de, kişinin kendi ellerinin gücünü bastırma amacıyla uyguladığı bir kontroldür. Bu belirti, daha çok çocuklar ve gençlerde ortaya çıkmakla birlikte, bazı yetişkinler de on yıllar boyunca tedavisi gerçekten zor olan bu belirti ile uğraşmak zorunda kalırlar. Tırnak yemenin arkasında yatan ruhsal nedenler gayet açıktır ve bu bağlantıyı bilmek, çocuklarında bu belirtiye rastlayan anne babalara oldukça faydalı olabilir. Çünkü bu durumda, yasaklamak, tehdit etmek veya cezalandırmak çocuğa karşı verilecek en yanlış tepkilerdir.

İnsanlardaki **"tırnak"** hayvanlardaki **"pençe"**nin karşılığıdır. Pençeler, öncelikli savunma ve saldın aletleridir, saldırganlığın silahlandır. **"Pençelerini göstermek", "dişlerini göstermek"** ile

aynı anlamda kullanılır. Birçok yırtıcı hayvan hem pençesini, hem dişlerini silah olarak kullanır. Tırnak yemenin anlamı ise, kendi saldırganlığını iğdiş etmektir! Tırnaklarını yiyen kişi kendi saldırganlığından korkar ve bu nedenle sembolik anlamda silahlarım zararsız hale getirir. Kişi, tırnağım yiyerek, saldırganlığını bir ölçüde tüketmiş olsa da, önemli olan, saldırganlığım sadece kendisine yöneltmiş olmasıdır: Kişi kendi saldırganlığım yemektedir!

Tırnak yeme hastalığı olan kadınlar, bu yüzden çok üzülür ve sıkıntı duyarlar, çünkü diğer kadınların uzun ve kırmızı ojeli tırnaklarına büyük bir hayranlıkla bakarlar. **Oysa uzun ve kırmızı ojeli tırnaklar, saldırganlığın çok açık bir göstergesi ve sembolüdür.** Bu tırnaklara sahip bir kadın, saldırganlığını açıkça göstermekten çekinmemektedir. Ancak, bu tırnakları kıskanmak ya da böyle tırnaklara sahip olmayı istemek de, bu kadar açık bir biçimde saldırgan olabilmeye duyulan arzuyu ifade eder.

Bir çocuk tırnaklarını yiyorsa, içindeki saldırganlığı dışarıya vurmak konusunda kendine güvensizlik duyduğu bir dönem geçiriyor demektir. Bu noktada, anne babaların, yetiştirme biçimlerinde ve kendi davranışlarında saldırganlığı ne kadar bastırdıklarını düşünmeleri gerekir. Çözüm olarak, aile, çocuğa, saldırganlık hislerini suçluluk duymaksızın dönüştürme cesareti vermeli ve bu olanağı bulabileceği bir yaşam alanı sağlamalıdır. Aslında çocuk tırnağını yiyorsa, çocuğun ailesinin de saldırganlıkla ilgili problemi var demektir. Bu nedenle, yukarıda anlatılan tedbirler, bu tür ailelerde korku uyandırır.] sh:230-231

KANSER

[Kanserin yenilmesi gerekmiyor - kendimizi anlamayı öğrenmek için kanseri anlamamız yeterli. İnsanlar, kanser oluyorlar, **çünkü insan kanserin kendisidir.**

Kanser, hatalarımızı keşfetmek için en büyük şansımızdır. Bu nedenle kanserle ortak olarak kullandığımız kavramların zayıf yönlerini keşfetmek zorundayız. Kanser "ben veya topluluk" kutuplaşmasında başarısız kalmıştır. Onda daha büyük ve kapsamlı birliğin bilinci yoktur, birliği sadece kendi sınırları içinde algılar. Birlik konusundaki bu yanlış anlama insanda da aynıdır.- Oysa, "birlik" ancak **"ben"**in kurban edilmesiyle elde edilir.

Bir "ben" olduğu sürece, bir de "sen" olmak zorundadır ve kutuplaşma devam eder. "Ruhta yeniden doğmak" her zaman bir ölümü gerektirir ve bu da "ben"in ölümüdür. İslami mistik Mevlana Celaleddin Rumi kaddese'llâhü sırrahu'l azîz, bu konuyu şu kısa hikâyede çok güzel Özetler:

"Bir adam, sevgilisinin kapısına gelir ve kapıyı çalar. Bir ses sorar:

"Kim var orada?"

–**"Benim"** der adam. İçerideki ses devam eder:

"Burada benim ve senin için yeterince yer yok. " Ve kapı kapalı kalır. Bir senelik bir yalnızlık ve hasretten sonra, adam tekrar gelir ve kapıyı çalar. İçeriden bir ses sorar:

"Kim var orada?"

- "sen", der adam. Ve bu kez kapı açılır. "

Kanserli hücrenin, vücut hücresinden farkı, egosuna aşın değer vermesidir. Hücre çekirdeği, hücrenin beynidir. Kanserli hücrede, çekirdek sürekli önem kazanır, bu nedenle büyür (kanser, hücre çekirdeğindeki şekilsel değişiklikten de teşhis edilir). Çekirdekteki bu değişim, ben-merkezci zihinsel düşünceyi temsil eder. Yaşadığımız zamana şekil veren de bu düşüncedir. Oysa burada içerik ve şekil birbirine karıştırılmaktadır; şeklin çoğalmasıyla aranılan içeriğin de

elde edileceği sanılmaktadır. Eskiden beri bütün aydınlanma okulları, yukarıdaki düşüncenin tersi olan yolu öğretirler:

"İçeriği elde etmek için, şekilsel görüntüyü kurban etmelisin" veya başka bir deyişle: **"Kendinde"** yeniden doğabilmen için, **"Ben"**i öldürmek zorundasın. Buradaki **"kendi"**, kendimiz değildir, her yerde olan orta noktadır. **"Kendi"** için başkaları yoktur, onda her şey birdir. Tabu böyle bir hedef, **"ben"** için oldukça tehlikelidir. Oysa kendimizi bütünün bir parçası olarak yaşamak ve bütün adına sorumluluk almak için, adım adım **"ben"**in katılığını aşmalı, sınırlarını sorgulamalı ve kendimizi açmalıyız. O zaman, bütünün iyiliği ile bizim iyiliğimizin aynı şey olduğunu anlayabiliriz. Her hücre, organizmanın bütün genetik bilgisini zaten içinde taşımaktadır - tek yapması gereken, kendisinin gerçekten **"bütün"**ün parçası olduğunu kavramasıdır!

Hermetik felsefe **"Mikrokozmos (küçük evren) = Makrokoz-mos (büyük evren)"** olduğunu öğretir. Gerçekte**, "ben"** ile "sen"in, **"parça"** ile **"bütün"**ün kaderi birbirinden ayrılamaz.

Kanser hücresinin organizmada yol açtığı ölüm, aynı zamanda kanser hücresinin kendi ölümüdür. Tıpkı insan eliyle Öldürülen çevreyle birlikte, insanın da ölmesi gibi. Kanser hücresi, kendisinden ayrı bir **"dışarısı"** olabileceğine inanır, tıpkı insanlar gibi. İşte bu inanç öldürücüdür. İlacı ise sevgidir. Sevgi, sınırlan açarak **"dışarıdakini"** içer alır ve onunla "bir" olur, bu nedenle iyileştirir. Seven insan, kendi **"ben"**ini ilk sıraya yerleştirmez, çok daha büyük bir "bir"liği yaşar. Seven insan, sevdiği insanı kendisiymiş gibi algılar. Bu sadece insanlar için geçerli değildir. Bir hayvanı seven bir insan, onu ekonomik bir bakışla yiyecek maddesi olarak göremez. Çünkü tüm "Olanların" bütünlüğünü hisseder. Kanser, yaşanan sevgi değil, yolundan saptırılan sevgidir:

Sevgi, bütün sınırları ve engelleri aşar.

Sevgide bütün zıtlıklar birleşir ve kaynaşır.

Sevgi, her şeyle "bir" olmaktır, sevgi her şeye yayılır ve hiçbir şeyin önünde durmaz.

Sevgi, ölümden korkmaz, çünkü sevgi yaşamdır.

Bu sevgiyi bilinçlerinde yaşayamayan insanlarda, sevgi bedensel boyuta iner ve burada kendi kanunlarını kanser biçiminde gerçekleştirmeye çalışır:

Kanser hücresi de sınır ve engel tanımaz. Kanser de organların bütün kişiselliğini ortadan kaldırır.

Kanser de her şeye yayılır ve hiçbir şeyin önünde durmaz.

Kanser hücresi de ölümden korkmaz.

Kanser, yanlış alanda yaşanan sevgidir. Mükemmellik ve birleşme, maddede değil ancak bilinçlerde gerçekleşebilir. Madde ise bilincin gölgesidir. İnsan, şekillerin geçici dünyasında, geçici olmayan bir şeyi yerine getiremez. Dünyayı iyileştirmeye çalışanların bütün çabalarına rağmen, çatışmasız ve problemsiz, kavgasız ve sürtüşmesiz, **"iyi"**leşmiş bir dünya asla olmayacaktır. Hastalıksız ve ölümsüz sağlıklı bir insan asla olmayacaktır. Her şeyi kapsayan bir sevgi asla olmayacaktır. Çünkü şekiller dünyası sınırlarla yaşar.

Eğer şekilleri anlayarak onları aşabilirsek, bilincimizde özgür oluruz ve işte o zaman, bütün hederleri gerçekleştiririz. Kutuplaşmış bir dünyada, sevgi hapsolur - Bütünleşmiş bir dünyada ise sevgi, çağlaya çağlaya akar.

KANSER, YANLIŞ ANLAŞILMIŞ SEVGİNİN BELİRTİSİDİR. **KANSER, SADECE GERÇEK SEVGİYE SAYGI DUYAR. GERÇEK SEVGİNİN SEMBOLÜ KALPTİR.**

VE KALP, KANSERE YAKALANMASI MÜMKÜN OLMAYAN TEK ORGANDIR!] sh: 258-261

Kaynakça

Thorwald Dethlefsen- Ruediger Dahlke Trc: Berrin Bilgin Haznedar Hastalık İyileşmeye Giden Yoldur [Kitap]. - İstanbul : Kanaat Basımevi- Mozaik, 2002.

KIYAMET ALÂMETLERİ HADİSLERLERİNİN KİTABI MUKADDESLE KARŞILAŞTIRILMASI

Kıyamet alametleri ve geleceğe yönelik haberlerle ilgili olarak Kitab-ı Mukaddes ile hadisler arasında gerek muhteva gerekse üslup bakımından benzerlikler söz konusudur. Bu durum Hz. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve selleme dayandırılan fiten rivayetlerinin sıhhati sorununu ortaya çıkarmaktadır.

Bu sözleri Hz. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem söylemiş midir?

Yoksa bu sözler ona atfedilen sözler midir?

Hz. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem söylemiş ise bu benzerlikler nasıl açıklanacaktır?

Bu sözleri Hz. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem söylememişse kimler, ne zaman ve ne amaçla söylemişlerdir?

Ele aldığımız konu çerçevesinde bu ve benzeri sorulara bir anda cevap vermek kolay olmamaktadır. Ancak çalışmalarda bazı verilerin göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Öncelikle **Yahudi ve Hıristiyan dini kültürünün** zaman açısından Müslüman kültüründen önce olduğu gerçekliğini göz önünde bulundurmamız gerekmektedir. Bu zamansal öncelik ehli kitap kültürünün kendi ürünlerini Müslüman dini kültürünün kullanımına bir şekilde sunmuştur. Doğal olarak eski ve baskın kültür etkisini bir şekilde yaratabilecek bazı yolları kendisine açmıştır. Apokaliptik edebiyat ilk günlerden itibaren kendisinden sonra ortaya çıkan fiten edebiyatını etkilemiştir. Çünkü **Hz. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemden çok önce oluşan bu edebiyat Sami dillerine ve Sami olmayan Slavca ve Ermenice gibi dillere de çevrilerek geniş bir coğrafyaya yayılma imkânı elde etmiştir.** Arabistan yarımadasına da Yemen'den geçiş sağlanmıştır. Daha sonra Yemen ve Habeşistan Bölgesini ele geçiren Müslüman Araplar bu kültürel birikimlere mirasçı olmuşlardır. Zamanla ortaya çıkan iç savaşlar ve yaşanan büyük acılar Apokaliptik edebiyatın içerisinde bulunan unsurları tekrar harekete geçirmiş, söylemler güncellenerek ve geliştirilerek tekrar kullanıma sunulmuştur.

Fiten hadislerin Hz. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve selleme atfedilmesi zamanı ile ilgili olarak fitne dönemi (iç savaş) olduğu görüşü ifade edilmektedir. Bu dönemde farklı gruplar kendi konumlarını ve iddialarını desteklemek için çeşitli söylemlere ihtiyaç duymuşlar ve bunun içinde Hz. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin otoritesini kullanmışlardır. Hadislerde ve Kitab-ı Mukaddeste belirtilen kıyamet alâmetleri ve gelecek haberlerinde hem fizikî ve toplumsal alanda hem de kişisel dini tutum ve yaşayışa kadar geniş bir alanda yıkım ve yozlaşma görüleceği ifade edilmektedir. İnsanlığın bu zaman diliminde maruz kalacağı değişimler ve olaylara karşı kendi inananlarını dikkatli ve uyanık olmaya çağırmaktadırlar.

Kitab-ı Mukaddeste ki kıyamet alâmetleri ve gelecekle ilgili haberler sadece belirtilmiştir. Eski Ahit içersinde, Daniel ve sonraki kitaplarda belirtiler ve haberler ağırlıklı olarak işlenmektedir. Yeni Ahit içersinde de Matta bölüm 24 ve Markos bölüm13'te **İsa Mesih'in tekrar gelişinden önce olacaklar haber verilmekte**, insanların hazırlıklı ve dikkatli olmaları istenmektedir. Diğer kitapların içersinde ve özelliklede esinlenme (vahiy) kitabı içersinde alâmetler ve gelecek haberleri konusu mensuplarına haber verilmektedir.

Günümüzde gerek Kitabı Mukaddes araştırıcıları gerekse de İsa Okulu araştırıcıları bu kaynaklar üzerinde ciddi çalışmalar yapmaktadırlar. Kıyamet alâmetleri ve gelecekle ilgili haberler konusunda da bu araştırıcıların değerlendirmeleri gerek metin tenkidi açısından gerekse de yaptıkları yorum açısından çok iyi takip edilmesi gerekmektedir.

Hadisler İslam'ın ikinci kaynağıdır. Birçok konu da Müslümanlar açıklayıcı bilgiyi hadislerden

almaktadırlar. **Kıyamet alâmetleri ve gelecek haberleri konusunda en temel bilgi kaynağı da hadislerdir. Çünkü Kur'an da kıyametin varlığı kesin olarak haber verilmekle beraber zamanı ve alâmetleri hakkında bilgi verilmemektedir.**

Fiten ve Melâhim hadislerin de Hz. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin vefatından kıyametin kopacağı ana kadar fert ve toplum bazında meydana gelecek bazı olaylar zikredilmektedir.

İslam âlimleri zamanı, mekânı, tarihi kesin hatlarla belirlenen gelecek olaylarından bahseden rivayetleri ihtiyatla karşılamışlardır. Hatta bir kısım İslam âlimleri bu haberleri o dönem de cereyan eden ictimâî, siyasî ve dinî hareketlerin bir yansıması olarak görmüşlerdir. Bu tür haberlerin sahihliği konusun da mümkün mertebe ihtiyatlı ifadeler kullanması ve ihtilafı giderilmeyen bir hadisin bir başkası tarafından da makul ve ilmî ölçüler çerçevesin de değerlendirilebileceği unutulmamalıdır. Fiten ve melahimle ilgili rivayetler hadis açısından problemli bir sahadır. Diğer bilim dallarının verilerine ihtiyaç duyulan bir alandır. Konu ile ilgili yapılan çalışmalar da bu husus dile getirilmektedir. Hadis ilmi için rivayet edilen metin kadar rivayetin bize kadar ulaşmasını sağlayan ravilerinde güvenilirliği çok önemlidir.

İncelediğimiz rivayetlerin ravileri ve metinleri ile ilgili değerlendirmeleri ilgili bölümlerde yapılmıştır. Hadislerde zikredilen kıyamet alâmetleri ve gelecek haberleri ile Kitab-ı Mukaddeste ki belirtiler arasında ortak olanlar vardır. Ancak benzer olanlarından yola çıkarak hadislerin kaynağının İsrailiyat olduğunu iddia etmek Hz. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin hassasiyetlerine ve tarihi gerçekliklere aykırıdır. Çünkü Hz. Peygamber; Yahudilerin, Hıristiyanların ve diğer dinlerin uygulama ve geleneklerinden farklı davranmaya özen göstermiştir.

Örneğin Müslümanlara namaz zamanını duyurmak için sunulan seçeneklere farklı dinleri çağrıştırdığı için karşı çıkmıştır. Hz. Ömer'in kendisi için Tevrat'tan bölümler yazdırması ve okumasından razı olmadığının göstergesi olarak yüzünün kızarması, Selman-ı Farisi'nin Tevrat'ta yemekten sonra ellerin yıkanması gerektiğinin yazdığını haber verdiğinde Müslümanların yemekten öncede sonrada ellerini yıkadıklarını belirtmesi bunun göstergesidir. Hz. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin kıyamet alâmetleri ve gelecekle ilgili açıklamaları kendisine bildirildiği kadarı ile olmuştur. **Onun gayb bilgisinin nerede başlayıp nerede bittiğini söylemek oldukça zordur.** Kaldı ki Hz. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin görevi Allah Teâlâ tarafından kendisine bildirilenleri tebliğ etmektir. **Gayb âleminin sırlarını açıklamak değildir.** Hz. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin kıyamet alâmetleri ve gelecekle ilgili söylediği genel hükümler ifade eden bazı sözlerini vahiy alamadan kendi değerlendirmesi ile yapmıştır. Bu değerlendirmeye basîreti, firâseti, tecrübesi ve sağlam muhakeme yeteneği sonucunda ulaşmıştır. Hz. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin kıyamet alâmetleri ve gelecekle ilgili verdiği haberler gerek vahiy yoluyla bildirilmiş olsun gerekse de kendi üstün basireti ve sağlam muhakeme yeteneği ile bildirdikleri olsun; bu haberlerin sağlam olanların evrensel boyutta değerlendirilmesi gerekmektedir. Kendisinden sonra kıyamete kadar geçen sürede gelecek olan insanları ve toplumları iman, ibadet, ahlak ve muamelatla ilgili uyarmakta ve dikkatli olmaya davet etmektedir. Hz. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin kıyamet alâmetleri ve gelecek haberleri konusunda ki uyarılarında bir durum tespiti söz konusudur:

Bunlar, insanın yaratılışında bulunan ve insan psikolojisini tahlil eden, insandaki kötü meziyetleri iyiye çevirmeye amaçlayan tespitlerdir. İnsandaki bu iyi meziyetler ortaya çıkarıldığı sürece de toplumda olabilecek her türlü olumsuzluğun önüne geçilebileceğinin ifadesidir. İnsanda ki bu fıtri özelliklerin kıyamete kadar devam edeceğinin ifadesidir. Bundan dolayı

kıyamete kadar olan süre içinde ortaya çıkabilecek fitnelerin yaygınlaşıp insanlığa daha çok zarar vermemesi ve fitne ateşinin etkisiz bir halde sönmesi için insanların dikkatleri çekilmektedir.

Kur'an'da ve Hadisler de geçen **Ye'cüc ve Me'cüc**'ün cinsiyetleri, mekânları ve zamanları tayin edilmemekte, sadece bir vasıf olarak yeryüzünü ifsat edenler manasınadır. Kötülüğü önlemek için her türlü engellemelere, çarelere baş vurulması gerekmektedir. Bazı müelliflerin Ye'cüc ve Me'cüc'ü bazı toplumlara hasretmesi doğru bir yaklaşım değildir. Bu yaklaşım ilmî bir hakikat değildir. **İslam'da ki deccal düşüncesi ile Ehl-i Kitab'ta anlatılanlar ortaktır.** Ancak İslam'daki düşüncenin tamamen Yahudi ve Hıristiyanlardan aktarıldığı düşüncesi doğru değildir. **Deccal konusunda her iki kaynakta sembolik anlatım söz konusudur.** Sembolik anlatım yolu ile de duygulara hitap edilerek insanlara daha kolay tesir edilebilmektedir. Bu nedenle sembolik anlatım, dinleyenlerin zihnin de hayallerle canlanarak daha net bir şekilde belirmekte ve akılda daha kalıcı olmaktadır. Bu insanın genel psikolojik durumu ile ilgilidir. Deccal konusun da Yahudi ve Hıristiyan kültürlerinden bir etkileşimin olması mümkündür. Ancak deccal anlayışlarının arka planlarının iyice araştırılması, yabancı unsurların etkileri doğru tespit edilmelidir. Bunun için bu konu da İslam Tarihi, Tefsir ve Dinler Tarihi ile ilgili çalışmalara da ihtiyaç vardır. **Mehdî ile ilgili rivayetlerin çoğunluğunun zayıf olması sebebi ile bu rivayetleri o dönemde gerçekleşen sosyal, siyasî ve dinî hareketlerin bir sebebi olarak görmek gerekmektedir.** Mehdî ile ilgili rivayetler de gerek sened gerekse metin üzerinde bilimsel bir çalışma yapmadan yapılan değerlendirmeler yanlış sonuçlara götürebilir. Bunun sonucunda da toplumda Mehdî ile ilgili olarak yanlış değerlendirmelere ve beklentilere sebep olunmaktadır.

Güneşin kıyamet kopmadan önce batıdan doğacağıyla ilgili verilmek istenen mesaj evren için mutlak sonun olduğunu vurgulamaktır. Bu ifade ile tövbelerin kabul edileceği son sınara işaret edilmektedir. Bu durum insanın kendi yaşamında da göz önünde bulundurması gereken gerçekliktir. Kıyamet alâmetleri konusu geniş kapsamlı ve derinliği olan bir konudur. İncelememiz de sınırlı sayıda hadisleri ele aldık. Bu konu ile ilgili değerlendirme yaparken ihtiyatlı yaklaşılması gerekmektedir. İsrailiyât türü bilgilerden etkileşimin olacağı ihtimali unutulmayarak sosyal, dinî, ekonomik ve kültürel etkileşimler göz önünde bulundurulmalıdır. Tutarlı bir değerlendirme için İslam Tarihi, Dinler Tarihi ve Tefsir alanlarında yapılacak çalışmalara da gereksinim vardır.

Sonuç olarak, Kıyamet alâmetleri ile ilgili rivayetlerde zayıf ve uydurma olanlar Mesihiyât ve İsrailiyât etkisi ile sahih hadislerin ifade ettiği manaları geride bırakmışlardır. Bu durum gerek İslam'ın gerekse de hadislerin yanlış anlaşılmasına ve yorumlanmasına sebep olmuştur. Bunun için bu alanla ilgili toplumumuzda doğru bilgi ve anlayışın oluşturulabilmesi için ön yargı ve kabulden uzak bilimsel çalışmalara ihtiyaç vardır. Kaynakların incelenmesin de mümkün mertebe ihtiyatlı ifade kullanmak, ayrıntıları ve en küçük ihtimalleri bile göz ardı etmeme dikkat ve titizliğinin, bilimselliğin bir sonucu olduğu unutulmamalıdır.

v'allâhu a'lem.

Bülent MALKOÇ

DİL DÜNYAMIZ

Dil, bir toplumun temel taşıdır. İnsanların varlığını sürdürmesi dil ile olur, uygarlıkların kurulması dil vasıtasıyla olur. İnsanın hayat mücadelesini kazanması yine dil ile kurulur. Dil, bireyin kendini ifade etmesidir. Dil, insanın meramını, isteğini, sevincini, üzüntüsünü, aşkını, ayrılığını, ölümünü dile getirmesidir.

Bir milletin var olabilmesi ancak dil sayesinde olur. Dil olmazsa toplum olmaz, toplum olmazsa dil olmaz. Toplum içinde bir birlik sağlamanın önde gelen kurallarından birincisi, o toplumu oluşturan bireylerin mutlaka aynı dil ile konuşmaları gerekir. Çünkü toplumca benimsenmiş ortak değerlerin oluşmasında, bunların paylaşılmasında, dünden bugüne insandan insana aktarılmasında insanların toplumsal varlığını devam ettirmesinde hiç şüphesiz dilin birçok önemli görevi vardır.

Toplumların bütün özellikleri diline yansır. Dil ile toplum arasındaki bağ çok kuvvetlidir. Toplumların dünya görüşü yani eşyayı anlamdırma dillerinde gizlidir. Dil, bozulduğu zaman insanın toplum içindeki değerleri de bozulur.

Dili, toplum geliştirir. O toplumun şairleri, yazarları, düşünürleri, bilim adamları, gazatecileri vb. dilin gelişmesine katkıda bulunurlar. Güçlü şairlere, yazarlara ve düşünce adamlarına sahip olan toplumlar, her zaman varlığını devam ettirir. Toplumun düzeni genellikle dil vasıtasıyla olur. Bu söz, ilk bakışta çok iddialı gözükse de Konfiçyüs'ün o meşhur tespiti doğruluğunu ispatlamaya yeter:

''Bir ülkenin yöneticisi olsanız ilk yapacağınız iş ne olurdu? Diye sorulduğunda, 'Hiç şüphesiz dili gözden geçirmekle başlardım.' der ve şöyle devam eder: Dil düzensiz olursa sözler düşünceyi iyi anlatmaz. Düşünce iyi anlatılamazsa, adetler ve kültür bozulur. Adetler ve kültür bozulursa adalet yanlış yola sapar. Adalet yoldan çıkarsa, şaşkınlık içine düşen halk, ne yapacağını, işin nereye varacağını bilemez. İşte bunun için her şey dil kadar önemli değildir.''

Her milletin kendine özgü kuralları olan bir dili vardır. Bir milletin ruhu ve yaşama biçimi dilinde şekillenir. Bir milletin dilini inceleyerek yaşam tarzı hakkında fikir sahibi olabiliriz. Çünkü **dil uzun zaman içinde tarih, coğrafya, kültür, medeniyet ve çeşitli sosyal etkilerin altında bütün toplumların ortak düşüncesinden meydana gelmiştir.** Dili toplumdan ve kültür unsurlarından ayrı düşünmek mümkün değildir. Toplumun en küçük zerresi bile dil ile ilişkilidir. Toplumların edebiyatı, felsefesi, güzel sanatları, gelenekleri, görenekleri, kısacası kültürü dil ile bir bağlılık içerisindedir. Bu değerlerin kuşaktan kuşağa aktarılması tamamen dil denilen iletişim aracı ile olur. Bir milletin kültürü, tarih boyunca ortaya koyduğu eserlerden oluşur. Kültür bir toplumun adeta kimliğidir. Sözlü yazılı her türlü kavram kültür içine girer.

Türk milleti, kültürün her alanında kalıcı eserler bırakmıştır. Avusturyalı ünlü araştırmacı ve yazar Hammer, Türkler hakkında şunu söyler:

''Herodot'un Tarjinaüs, Tevrat'ın Togarıma diye andığı Türk, o müverrihten ve o mukaddes kitaptan daha çok eski asırların tanıdığı bir millettir. Tahakküm kabul etmeyen bir şecaat, alabildiğine geniş fütuhat aşkı, sonsuz bir teşebbüs kabiliyeti, muhitlere uymaktan ziyade muhitleri kendine uydurmak zevki ve iptilası bu milletin asırlar dolduran tarihinde apaçık görülür, okunur. Türkler, devlet yıkmakta ve devlet kurmakta birinci sınıf üstadlardır. Ülkeleri değil, kıtaları altüst etmişler ve bu korkunç savletler arasında sarsılması hiç de kolay olmayan hâkimiyetler yaratmışlardır. Tarih, Türklerden çok şey öğrendi, onların elinden çıkma öyle

eserler var ki medeniyet için birer süs teşkil etmektedir.''[455]

Türkler ana dilleri yanında kullandığı gizli dilleri de vardır. Kendi milletinin tarih ve kültürünü öğrenmek isteyen her Türk, Türkçenin ölümsüz eserlerini incelemesi gerekir. Gizli diller de nadide zenginliklerden birisidir.

Türkiye'deki gizli dilleri konuşan bazı Türk toplulukları da gizli dili bir barınak olarak görmüşlerdir. Türkiye'deki gizli dilleri öğrenmek ve araştırmak gerekir. '

'Kelimeler ister eski, ister yeni, ister yerli, ister yabancı olsunlar, öğrenilmesinde daima fayda vardır.''

Yeryüzünde uzun ömürlü olmak isteyen milletler, daima kuşaklar arasındaki bağların kuvvetli ve devamlı olmasına dikkat etmelidir. Bir milleti uzun ömürlü kılan onun kültürüdür, geleneğidir, göreneğidir ve en önemlisi dilidir.

Günlük hayatta 400 kelime ile ihtiyacını gideren milletimizin dil zenginliği hergeçen gün azaltılmaktadır. Sonuç olarak dilimize sahip çıkmalıyız. Sahip çıkamadığımız güzel Türkçemizin zenginliğini gözler önüne seren bir çalışmayı okumanızı tavsiye ediyorum.

(MOR Gökmen Türkiye'deki Gizli Dillerin Ses, Şekil Ve Kavram Alanı Bakımından İncelenmesi [Kitap]. - Kars : Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili Ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Yeni Türk Dili Bilim Dalı 253583-Yüksek Lisans Tezi , 2009)

[455] M. Turhan Tan, ***Tarihte Türkler İçin Söylenen Büyük Sözler,*** Boğaziçi Yay., İstanbul 1994, s. 64.

HAYALLERİMİZE NE OLDU?

İnsan, bazen hızla akıp geçen dünyada, içe kapanmayı, hayal kurmayı kendine tutunmayı seçer. Bazen de şahsî eleştirisini kendi gerçekliğini ortaya koyarak var kılmaya çalışır. Benliğini, kendisinden geri kalan her şeyden, dünyadan ayıran ve bir parçası olan hayalleri, yaşadığı dünyası karşısında elbette cılız, sakat ve yetersiz olduğunu görür.

Hakikatte insanın hayatı, dünyanın ve onun içindekilerin bizzat kendisiydi.

Gerçeği ise, dünyaya ait olmak, yenilmek ve sonunda ölmekti.

İnsanın hayali bir manada dünyaya muhalif olan isyanı mıydı? Çünkü dünyanın bir parçası olmak kaderi, benliğin değil bedenin ölümüdür. Bu nedenle insan muhalefet etmek iştiyakından bir türlü hayal kurmaktan vazgeçemeyecekti.

Hayal kurmak dünyanın bir parçası olmaktan kaçınmaktır. Kurulu düzene bir şekilde aykırı olmaktır. Bu fark edenin varlığını bütünleyecek, tamamlayacak düşlerine dalma zamanı demektir. Bu bağlamda insan, aşkı, başta olmak üzere varlığı tamamladığına inanılan her türlü ilişkisinde hayallerin kapsama alanına girmekten kendini nasıl kurtarabilir. Bazen de bunu paylaşmaya çalışır. Eğer hayalini paylaşabilirse çeşitli duygularla ruhî olarak yeni biçimlemelere doğru yol açılır. Fakat yaşanılmayan ve sözlerle ifade edilemeyen kimi hayaller ise, çok zaman ortaya çıkamadan bastırılır, düzeninde ezilir, gider.

Zamanımızda bazı hayallerini **'şey'** leşerek çıkaran, insanın anlayış kaymalarına düştüğünde Allah Teâlâ'ya ve dolayısıyla ilk'e olan özlemi dünyasını sarınca, umutsuzluğun, çaresizliğin içinde açılan bir penceresi kırılır gider. Belki hayalimiz ilk'e karşı olan özlem değil, belki ayrılıktan kalan izlerin gölgesinde, bastırılmış duygulardan, zaaflardan, bir arayışın işareti miydi? diye düşünülebilir.

İnsan ilişkilerinde bir kavramı, şahsî olarak veya kendiliğinden maddî imgelere dönüştürürken, duyguların suretinde etkisinde kalması, dışarıdan bakılınca ifade edilebilir, yorumlanabilir. Ancak zamanımızda hayal kurabilme yeteneği zayıflamış veya zayıflatılmış olunca bu durum çok zor olmaktadır. Dışlanan, bugünün dünyasında adı kötüye çıkan birçok kişi yalnızlığa düşürülmüştür. Maddiyatın zafer kazandığı bir dönemde hayal kurmak artık gereksizlik, geleceğe yönelik bir engel, yoldan sapmış olarak görülmektedir. **İçine düştüğümüz tüketim toplumunda yabancılaşmış insan, ilişkilerini tüketilebilen bir eşya olarak görmektedir.**

Günümüzde insanların, fazla bilginin, fazla görüntünün, kucağında ilişkilerini taklitle ve özentiyle yaşaması tüketimi tetiklemiştir. Televizyon yayınlarında, reklamlarda yaratılan ilişki tiplemelerinin yozlaşması, hayalsiz hayata dönüşümün sebeplerindendir. Bu şekilde hayal kapıları ya kırılıyor, ya da kapatılıp mühürlenip. Sadece gerçeklerin dünyasında bunalmış insanlar toplumu oluşmaya başlamış ve dinsizliğin içine doğru çekilmektedir.

Allah Teâlâ Kur'ân-ı Kerim'de buyurdu ki;

"Andolsun ki biz cin ve insanlardan birçoğunu cehennem için yaratmışızdır.
Onların kalpleri vardır, bunlarla idrâk etmezler;
Gözleri vardır, bunlarla görmezler;
Kulakları vardır, bunlarla işitmezler.
Onlar dört ayaklı hayvanlar gibidir.
Hatta daha sapıktırlar.
Onlar gaflete düşenlerin ta kendileridir." (A'raf, 179**)**

Bu ayet hayal kurmayan insanlar içinde gelmiştir. Hayatı maddiyat içinde boğulup hayal bile

kurmayan insan nasıl inançlı olabilir. Allah Teâlâ'yı nasıl idrak edebilir. Zamanımızda hayallerini teknolojik kurguya bağlayan filmlere dikkatli baktığımızda görüyoruz ki, genel temelinde duygusuzluk ve inançsızlık bulunmaktadır. Bunlar hayal değil, safsatadır. Hayal, insana zevk verirken ruhunu okşayan unsurlar ile doludur ve sonu da gelmemektedir. Bir hayvanın hayal kurduğunu düşündüğümüzde sadece yemek olmasını hayal ederdi. Bu hayvanî durumdur. Buna göre bizim bahsettiğimiz hayal ilk'e olan yani Allah Teâlâ'ya olandır. Diğerleri ise şehvet ve hırs yalaklarında sulanan hayvanlara aittir. Bu hayali insanlardan tenzih ederiz.

Son söz için

"Ah, hayallerimiz mi öldü, inancımız mı kalmadı?"

OSMANLI İMPARATORLUĞUNU YIKAN BİR VELİNİN AHI

Niyâzî-i Mısrî kaddese'llâhü sırrahu'l azîz hakkında bir yabancı tarihçi olan Dimitri KANTEMİR'in[456] kitabına derc ettiği bu hususu bizim yerli tarihçilerimizin göz ardı etmeleri çok acı olduğu gibi, birde bu tarih kitabının 1980 de Diyanet İşlerinin Din İşleri Yüksek kurulu tarafından yasaklanma tavsiyesinin bulunması gariplikler yurdu olan memleketimizin yalnız dış güçler tarafından yıpratılmadığı kendi kendimize çok yaptığımızın hataları görmek açısından önemli olduğunu belirtmek isteriz. Kitaptan aldığımız bölümde Niyâzî-i Mısrî kaddese'llâhü sırrahu'l azîzin Rodosa sürgün gidişini bir yabancı gözüyle okumanız için burada alıntıladım.

37-MISRİ EFENDİ'NİN TAKDİR EDİLMEYE DEĞER TUTUMU:[457]

Sadrazamın savaş hazırlıklarıyla uğraştığı ve hatta kentin dışında karargâh kurduğu bir sırada, Bursa Şeyhi Niyâzî-i Mısri Efendi [458], kendisinin ilahi yardımına inanan derviş adı altında

[456] **Dimitri KANTEMİR trc.Dr. Özdemir ÇOBANOĞLU** Osmanlı İmparatorluğu'nun Yükseliş ve Çöküş Tarihi [Kitap]. - İstanbul : Çağ Yayınları-Cumhuriyet Kitap Kulübü, 4.Baskı - 2001.

[457] (Dimitri KANTEMİR, 4.Baskı - 2001),c.II, 771-774; Açıklamalar: 968-970

458 Mısrî Efendi: Birçoğu bunun Hıristiyan dinini en çok sevenlerden biri olduğunu sanmalarına karşın, Türkler arasında dindarlığı yüzünden çok tanınmış birisidir. Bu kanıyı, kendisinin yayımlayıp da camilerde okunmasını emrettiği birçok dinsel şiir doğrulamaktadır. Birçoğunun kanısına göre bedenleşme gizine ilişkin olan bazılarını, Türkçeden sözcük sözcük çevirdim ve buraya aktarmaya layık olduklarını sanmaktayım:

(Orijinal ilâhi bu şekilde)

Ol menem kim vâkıf-ı esrâr-ı ilm-i Âdemim,
Kâşif-i genc-i hakikat hem hayât-ı âlemim.
Bende mahfî oldu gaybül-gaybın esrârı hemîn,
Bendedir sır-ı emânet ana kenz-i mübhemim.
Ben cemâl-i Hakk'ı cümle şeyde zâhir görmüşem,
Bu merâyâya anın için baktığımca hurremim.
Her sözüm miftâh-ı kufl-i "küntü kenz" olmuş durur,
Hem dem-i İsâ ile herbir nefiste mahremim.
Cümle mevcûdâtı verdim ben vücûd-ü vâhide,
Zât u esmâ ve sıfâtın ile hâlâ yek demim.
Yerde gökte her ne kim var bağludur bâşı bana,
Âşikâre vü nihâne ben tılsım-ı â'zâmım.
Ben o Mısrî'yem vücûdum Mısrına şâh olmuşam,
Hâdisim gerçi velî ma'nîde sırr-ı akdemim.
(Tercüme bu şekilde yapılmış)

"İnsansal anlayışın gizlerini bilen benim
Adaletin hazinelerini ben ölçerim ve dünyanın yaşamı benim
Tüm gizli şeyler ve tüm gizli şeylerin esrarı bende saklıdır
Bana sır verildi ve ben onu içimde saklarım
Ben, ilahi güzelliği herkesten daha aydır gördüm
Bundan ötürü bu görüntüyü gördükçe sevinçten coşarım
Gökteki ve yerdeki her şey bana bağımlıdır
Tüm görülen ve görülmeyen şeyler aynaya yansır gibi içime yansır

Ben, tüm yaratıklara öz ve biricik varlığımı adadım
Ben sonsuza dek İsâ 'dayım ve sonuna dek onunla birlikteyim
Ben, vücudumdan Mısır'da kral olan Mısrî'yim
Kehanetim çok derindir ve onun gizli yorumunda ebedi bir sır içermektedir "

Aşağıdaki taşlamada aynı şeyleri ima ettiği sanılmaktadır:

(Orijinal ilâhi bu şekilde)

Esmâ-i ilâhiyyede bî-had hünerim var,
Her demde semâvat-ı hurûfa seferim var.
Gönlüm göğünün yıldızıdır hiç adedi yok,
Her burçta benim bin güneş bin kamerim var.
Âlimler ebced hacesi olmak olur âr,
Alçak görünen ebced'e âlî nazarım var.
Arş u semâvatı ulûmun budur el-hak,
Hem dahi zemininde tükenmez güherim var.
Bununla bir oldu dem-i Îsâ ile Mısrî,
Gönlüme dahi ne gelirim ne giderim var.

(Tercüme bu şekilde yapılmış)

"Allah aşkına, benim bilgim sonsuzdur
Yaşamım süresince kutsal bilimler için çalışırım
Yüreğimin semasında sayısız yıldızlar var
Her burçta ben, biner güneş ve ay sayarım
Bunlara bakarak, gök kubbenin ve öteki gezegenlerin bilgisi küçümsenmeli
Zira benim yeryüzünde de sürekli varlıklarım vardır
Dünya alfabesinin ustası olmaktan utanıyorum
Fakat dünyada çok az sayılan bu alfabenin kıymetini bilirim
Zira bununla Mısrî ile İsâ arasındaki bağ kurulmaktadır
Bundan ötürü hiçbir arzum yoktur ve hiçbir şeyim eksik değildir. "

Bu dizelerin içerdiği açık itiraflar, Mısrî Efendi'nin İsâ aleyhisselâma duyduğu içten duygular hakkında bir fikir edinmek için yeterli olur fikrindeyim. Buna karşın Mısrî Efendi hakkında bizzat istanbul Patriği Kallinikos'un ağzından işittiğim anıyı belirtmeye değer olduğunu sanırım. Bu yüksek rütbeli papaz, Bursa'da ruhani reis olduğu bir sırada, kentin mollası olan Mısrî Efendi, bununla dost olmuş ve sık sık bunun evine gidermiş. Bir seferinde metropolite gittiğinde, masanın üstünde Yunanca bir kitap görür ve bunun ne olduğunu sorar. Ruhani reis de bunun İncil olduğunu söyler. Bunun üzerine Mısrî Efendi,

"Ey pek aziz metropolitim, Allah Teâlâ'nın sana lütuf olarak verdiğini yaşadıkça korumalısın; zira İsâ ile İncil, Allah Teâlâ'nın kelamıdırlar" der.

Mısrî'nin bu duyarlılığından dolayı Türkler, kendisinin yürekten Hıristiyan olduğunu sanmalarına karşın, yine de ününü küçültmemişlerdir. Örneğin, yukarıda naklettiğim bu dizeler, Hıristiyan Ortodoks mezhebine göre mi, yoksa Kuran öğretisine karşıt olarak mı düzenlenmiş olup olmadıklarını kararlaştırmak için müftüye gösterildikleri zaman, müftü resmen bildirmekte kararsızlık gösterir ve şu fetvayla iki anlamlı bir cevap verir:

"Bu dizelerin anlamını ancak Allah Teâlâ ile Mısrî bilir. Bu karar, bir kâfir tarafından verilmesine karşın, bunun doğru olduğuna inanıyor ve bu insanın derin bilgisi hakkında yorumda bulunmanın çok zor olduğunu anlıyorum."

üç binden çok gönüllüyü bayrağın altına toplar. Bu dervişler, kendisinden ne maaş, ne de başka geçim gereksinmesi istemeyerek, nereye götürmek isterse oraya gitmeye hazır olduklarını söylüyorlardı. Şeyh bu dervişlerle deniz yoluyla Rodos'a gider; buradan da kara yoluyla Edirne'ye gelir ve kente varır varmaz yandaşlarıyla birlikte doğru Selimiye Camii'ne gider. Burada öğle namazı için gelen halka rastlar. Mısri Efendi de büyük bir gayret ve dindarlıkla ibadette bulunur ve aşağı yukarı şu mealde halka hitap eder:

"Almanlara karşı yeni bir ordunun kurulduğunu öğrendim. Bugünkü durum karşısında Müslümanların iyiliği ve çıkan için Kuran-ı Kerim'in kurallarına göre ne yapabileceğimi uzun boylu düşündüm durdum. Şu anda Osmanlı ordusunun bugüne dek Hıristiyanlar tarafından uğradığı büyük kayıpların sebebinin ne olabileceğini araştırdım. Bu düşüncelerim arasında bizzat Allah Teâlâ gökten, aralıksız süren bu büyük bozgunların nedeninin, ne Almanların cesareti, ne de Türk halkının günahı olduğunu; aksine gâvurların ruhu, imanı ve ananelerinin etkisi altında kalarak, kâfirlere karşı büyük sayıdaki ordu değil, fakat Allah Teâlâ'ya imanlı, temiz yürekli ve uyruğa karşı doğru dürüst olmak lazım geldiğini bilmeyen imparatorluğun on yedi vali ve ileri gelenlerinin uygunsuz davranışları sebep olmuştur.

İmparatorluğumuzu yok olmaya sürükleyen bu kişileri bilmek istemez misiniz? Pekâlâ, türban ve Müslüman giysileri içinde çalımla aramızda dolaşmaktan utanmayan bu gâvurların adlarını ilâhi hikmet bana açıkladı. Bunlar şunlardır:

Vezir, yeniçeri ağası, kaymakam[459], defterdar[460], reis efendi ve isimleriyle adlandırabileceğim öteki büyük devlet memurları.

Bütün bunlar ölümle cezalandırılmadıkça, gâvurları yenme ümidini taşıyamayız. Hattâ imparatorluğun top yekün yok olması beklenebilir. Bu amaçla, Allah Teâlâ'nın emriyle sayılan az olmasına ve henüz silahları olmamasına karşın, ilahi kudretten hız alarak din bilgisiyle donatılmış, günahsız ve lekesiz bir yığın Müslüman toplamış bulunuyorum. Bunlar sayesinde sayısız kâfir ordusuna salt karşı koymak değil, fakat Osmanlı İmparatorluğu'nun sınırlarından tümüyle püskürtebileceğimi sanıyorum."

Bu arada, müftünün bu beyanatından sonra Mısrî Efendi'nin bu dizeleri, halka yayılmış ve tüm Türkler, Bunların gerçek Ortodoks olduklarını kabul etmişlerdir. Buna rağmen bu dizelerin ihtiyatla okunmasına izin verilir ve yayımlanan nüshaların başında aşağıdaki uyarı vardır:

"Bu dizelerin ve özlü sözlerin yazarı anılmaya değer Mısrî Efendi'dir. Bunların içinde İslam dinine uygun düşmeyen ve Hıristiyanların kulaklarını tırmalayan bazı karar ve anlatımlar vardır. Bununla beraber bunu salt yazarın coşkusuna vermelidir. Bu aşın heyecanı sayesinde bazı Müslümanların gerçek inançlarını bozmuştur. Bab-ı Âli bunlardan haberi olduğu zaman, müftüye Mısrî'nin şarkılarını ve şiirlerini bir cilt halinde toplatılmasını ve incelemeye gönderilmesini emreder. Müftü, bunları okuduktan sonra yakmıştır ve aşağıdaki fetvayı vermiştir.

“Mısrî Efendi gibi konuşan ve düşünenler bu ateşte yansınlar; ancak Mısrî Efendi yanmasın, zira coşkunun egemen olduğu kimselerin üzerine fetva çıkarılamaz. Bu Mısrî Efendi'nin hakaretin öcünü almak için bundan önce sözünü ettiğim karışıklıkları çıkardığı anlaşılmaktadır.”

[459]Kaymakam: Yani Osman Paşa olup, köken bakımından Girit'te doğmuş bir Rum'du. Kandiye'nin kuşatılması dolayısıyla Köprülü Ahmed Paşa'nın eline tutsak olarak düşer ve bunun teşvikiyle Müslümanlığı kabul eder. Bundan sonra giderek sadrazamlığa kadar yükselir. Çok akıllıydı ve duruma göre hareket etmesini bilirdi.

[460] Defterdar: Bu sıralarda defterdarlık görevini Türklerin devlet işlerindeki büyük becerisinden ve deneyiminden dolayı, bugüne dek yücelttikleri **Kirli ismail Efendi** görüyordu.

Bu haber her tarafa o kadar çabuk yayılır ki, olaylara meraklı bulunan salt halk değil, fakat büyük sayıda yeniçeri, sipahi ve öteki askeri memurlar camiye koşarlar. Cami çok geniş olmasına karşın, bu kadar kalabalık dinleyiciyi içine alamayıp tüm dış salonlar dahi dolar. Bunca kalabalığın toplandığını gören sözcü, o kadar çok coşar ki dinî nasihatleri tam dört saat sürer. Bir ayaklanma olur korkusuyla sadrazama haber verilir. Vezir de herhangi bir olasılığı zamanında önlemek amacıyla kaymakamı, Şeyh Mısri Efendi'ye gönderir ve bir şeyler tebliğ edilmek üzere kendisine kadar gelmesini rica eder. Kaymakam, en derin saygı ile iltifatlarla görevini yerine getirdikten sonra Mısri Efendi kendisine,

"Ben, Allah Teâlâ'nın bana gökten açıkladığı şeyleri kullarına söylemek için gönderilmiş bir kuluyum. Ve vezirin ne gâvuru olabileceğini bilemem ve görevimi bırakıp da onu dinlemeye sebep görmüyorum" yanıtını verir. Kaymakam, kendisini dikkatle dinleyen bu kadar kalabalık bir halk yığınının çevresini sarmış olduğunu görünce, toplantıyı dağıtmak için kuvvet kullanmaktan başka çare olmadığını anlayarak, sadrazama geri gider ve kendisine gördüklerini ve duyduklarını söyler ve aynı zamanda kötülüğü önlemek ve bu halk topluluğunu dağıtmak için derhal gerekli önlemleri önerir. Zira şeyhin baştan sonuna kadar vaizi salt devletin ileri gelenlerine karşı değil fakat bizzat sultana karşı halkı ayaklandırmaktan başka amaç gütmüyordu. Bunlardan sonra sadrazam, yeniçeri ağasını ve şeyhin kâfirlikle suçladığı tüm ötekileri çağırtır ve hepsini bekleyen ortak tehlikeyi belirterek, kendilerini tehdit eden olayı önlemek için ne gibi tedbirler alınması gerektiğini sorar. Ortaya atılan tüm kanılar göz önüne alındıktan sonra, önceden sultanın onayı alınmadan hiçbir şeyin yapılmaması gerektiği sonucuna oybirliğiyle varılır. Bununla beraber bu arada şeyhi kentten uzaklaştırmak için tüm önlemlerin alınması lazımdır. Bu amaçla derhal sultana bir telhis gönderirler ve bununla derviş giysisi içinde büyük bir asker çetesiyle birlikte bir şeyhin kente geldiğini ve Selimiye Camii'ne giderek halka hitap ettiğini ve kararsız cemaati ayaklanmaya kışkırttığını ve devletin ileri gelenlerine leke sürmekten ve hatta sultana dahi iğrenç isimler takmaktan geri kalmadığını; kendilerini kâfir diye adlandırarak ve açıkça Osmanlı Almanlarının, imparatorluk Almanlarına karşı savaş ettiklerini ve bundan dolayı Allah Teâlâ'nın, Osmanlı sarayı üzerinde lütfü beklenemeyeceğini diyerek, sadrazam ve öteki subaylardan öcünü aldığını bildiriyordu. Bu ve bunun gibi başka yapmacık işaretler yüzünden sultan o kadar çok hiddetlenir ki, derhal asinin yakalanmasını emreder ve kullandığı yeşil türbanına olan saygısından ötürü kendisini ölüme mahkûm edemediğinden tüm çetesiyle birlikte Bursa'ya gönderilmesini emreder. Böylece sadrazam, istediğini sultan adına yerine getirmek yetkisini elde etmiş olduğuna sevinerek kaymakamı bir defa daha camiye, fakat bu sefer yeniçeri ağası ve büyük sayıda askerin eşliğinde gönderir. Kaymakamla yeniçeri ağası, yeniçerileri dışarıda, sokakta bırakarak hâlâ vaazda bulunan şeyhin yanına giderler ve sultan adına selamlayarak, sultanın kendisinin kutsallığı ve ünü hakkında çok güzel şeyler işittiğini ve bunları kendisine duyurmak istediğini, bundan dolayı oyalanmadan saraya gelmesini rica ettiğini haber verirler. Mısri Efendi ise, ya bunların amacının farkına varır ya da saman altındaki yılan gibi

"Buraya gelmenizin sebebi dediğiniz gibi sultanın değil, fakat şeytanın [461]gönderdiğini sanıyorum" *der.*

---

[461] Sultan değil, fakat şeytan (sultandan, şeytandan): Mısrî Efendi'nin bu deyişi, bundan sonra iki türlü yorumlanmıştır. İlk önce motamo (kelime kelime) anlamında, yani sultanın kendi kusurlarını ayıplayan bir insanın yaşamına son vermek için, şeytani bir ruh tarafından kışkırtıldığı; sonra iki anlamlı olarak yani Mısrî Efendi'nin, kendisini uyarmak için gelenlerin sanki sultan tarafından değil de, kendisini bu suçu işlemeye iten şeytan tarafından gönderilmiştir.

"Mamafih Allah Teâlâ uğrunda savaştığım için insanların ne övgüleri, ne de saldırıları beni rahatsız etmez. Bu itibarla bu İslam cemaatine herhangi bir hakarette bulunmamak ve sultanın emirlerine boyun eğmek istemiyor sanılmasın diye istediğiniz yere gitmeye hazırım. Bununla beraber bütün bunları ne kendi isteğimle ve de fena amaçla değil, fakat ilahi vahiyle konuştuğuma kanaat getirmeniz için, işte benim buradan ayrılmamdan birkaç saat sonra tanık olacağınıza daha şimdiden bildiririm" cevabını verir. Bunları söyledikten sonra camiden çıkar ve kapıda kendisini bekleyen sultanın faytonuna biner ve muhafızların eşliğinde her yandan koşarak gelen büyük sayıdaki halkın saygı gösterileri arasında gider. Fakat halk kendisini izleyemeyecek kadar uzaklaştıktan sonra kapalı bir arabanın içine koyarlar ve ilkin Rodos'a, sonra da Bursa'ya götürürler.

38 - MISRI EFENDİ'NİN UZAKLAŞMASINDAN SONRA İZLENEN MUCİZE:

Şeyhin batıl kehaneti hakikaten gerçekleşir, zira onun ayrılmasından iki gün sonra öğleye doğru yeniçerilerin ve subayların tüm çadırlarını devirecek kadar şiddetli bir kasırga çıkar. Rastlantı olarak bu sıralarda öğle yemeğini pişirmek için birçok çadırda âteş yanıyordu. Fırtınadan devrilen çadırlar ateş alır ve çabucak ötekilere de yayılarak, bir saatten az bir süre içinde yüksek rütbeli subayların pavyonlarıyla birlikte binden fazla çadır kül olur gider. Halk bu görüntü karşısında seyirci kalıyor ve sadece: işte bu gerçeğin kanıtıdır ve kulunun haksız yere sürgün edilmesinden dolayı Allah öç alıyor diye haykırıyor ve ateşin söndürülmesi konusunda hiçbir yardımda bulunmuyordu. Sonun da askerler büyük güçlükle ordugâhın bir kısmını ateşin alevlerinden kurtarmayı başarırlar. Bizzat sultan bile büyük bir korkuya kapılır ve şeyhe saygı dolu bir mektup yazarak, hain vezirleri tarafından aldatıldığını itiraf eder, kendisini affetmesini rica eder ve tekrar Edirne 'ye gelmesini ve orduyu kutsamasını istediğini bildirir. Buna karşılık Mısri Efendi ise, kendisinin sürgün işinde sultanın değil, fakat saray arabozucularının kabahati olduğunu tâ baştan bildiğini; buna karşın bu haksızlığı unutarak herkesi bağışladığını, fakat Edirne'ye dönemeyeceğini, çünkü ilk kez Edirne'ye gitmesiyle şimdiki arasında çok farklı bir durum olduğunu söyler.] (Dimitri KANTEMİR)

Konu üzerinde bir yabancının bu kadar hasas davrandığı olayı yerli kaynaklara uygun anlatışına bakılınca durumun vahameti açıkça görünmektedir. Aşağıda anlatılacak mevzu ile devletimizin Niyâzî-i Mısrî **kaddese'llâhü sırrahu'l azîzin kabri hakkında çalışmalara başlamasının elzem olduğu görülmektedir. Ayrıca bu hususun Yunan Hükümeti tarafından kendileri açısından yine belirteceğimiz bilgiler yüzünden** Niyâzî-i Mısrî **kabri hakkında uyguladığı hakareti bir an önce telafi etmeleri gerektiğini görmekteyiz. Çünkü Koca Osmanlıyı darmadağın eden "Ah" ın onlara da dokunacağını düşünmekten kendimizi alamıyoruz.**

[17 MART 1694'TEN 18 MART 1915'E VEYA MONDROS'TA ATILAN İMZA

Bu başlığı şöyle de atabiliriz: 17 Mart 1694'ten 18 Mart 1915'e veya ayağı bukağılı bir erenin 30 Ekim 1918de Mondros'ta attırdığı imza.

XVII. asrın sonlarındayız.

Devir İkinci Ahmed devridir. Hazret-i Niyazi'nin iş başında bulunan hainleri Padişaha tek tek bildireceği şayiası, devlet adamları arasında, özellikle de Kâdızâdelilerden Vânî-i Cânî lakaplı Mehmed Efendide telaş uyandırır. Sadrazam Bozoklu Mustafa Paşa, Mısrî Efendinin duasını almak isteyen ve sonra sefere çıkılmasını münâsip gören Sultân II. Ahmed'i, bu zât geldiği takdirde büyük bir fitne zuhur edeceği yolundaki telkinleriyle fikrinden vazgeçirir.

Hazret-i Pîr, 30 Haziran 1693 Salı günü Edirne'ye gelip va'z etmek üzere Selimiye Camiine indiği zaman, halk caminin etrafını doldurmuş kalabalıktan içeriye girilemez olmuştur. Bu durumu gören Sadrazam, Niyâzî-i Mısrî'nin eğer derhâl tutuklanıp sürgün edilmezse büyük bir karışıklık çıkacağını pâdişâha telkin eder; Mısrî'nin Limni'ye sürgünü hususunda bir ferman alır. Bunun üzerine Hazret-i Mısrî tekrar Limni'ye sürülür (1693). Hazret-i Pîr bu sefer incinmiştir ve giderken:

"OSMANLI'NIN İNKIRAZI (ÇÖKÜŞÜ) İÇİN DÖRDÜNCÜ KAT SEMÂYA BİR KAZIK ÇAKTIM. BU KAZIĞI BENDEN BAŞKA KİMSE ÇIKARAMAZ." der ve ayağındaki bukağı ile bir koçu arabaya bindirilip palas pandıras yola çıkarılır. Ve bir müddet sonra adada (17 Mart 1694) vefat eder.

Yıl **18 Mart 1915** İngiliz Agamemnon zırhlısı Çanakkale Boğazına girer ve Mecidiye tabyasına ölüm kusar; ancak Çanakkale'yi geçemez. İsabet alıp geri çekilir. Birinci Dünyâ Savaşı sonunda ateşkes isteyen Osmanlı Devleti ile İtilaf Devletleri arasında **30 Ekim 1918 yılında Limni Adasında Niyâzî-i Mısrî'nin gömüldüğü yere bakan Mondros Limanında Agamemnon zırhlısında yapılan antlaşma ile Osmanlı'nın inkırazı (çöküşü) tescil edilir.**

İmdi, sadede gelelim ve ricâl-i devlete dönüp soralım:

Biz şimdi Hazret-i Mısrî'den özür dileyip Mondros'ta ayağımıza geçirilen bukağıdan kurtulalım mı, kurtulmayalım mı?

Bu zat, zamanının büyük velîlerinden olup kerametleri zahir ve bahirdir, ne buyurmuşsa hepsi ayniyle vuku bulmuştur.] **(TATÇI Mustafa** Niyâzî-i Mısrî [Kitap]. - İstanbul : H Yayınları, 2010, s.92)

NİYÂZÎ-İ MISRÎ KUDDİSE SIRRUHU'L-AZİZİN TÜRBESİNİN SON DURUMU

Değerli dostlar.

Size türbe diye gösterilen yerin eski bir Osmanlı hamamı olduğunu tahmin ediyorum. Aklınıza hamamlarda pencere olur mu? Diye bir soru gelebilir. Aynı hamamı Midilli Adasında eski limanı (kuzey liman yolu üzerindeki Ermou caddesinin yakınında da görebilirsiniz. Türbe bugün Türk yalısı semtinde mevcut olan (kapısı taş işlemeli) market olarak hizmet veren binanın içindedir. Bu konuda elimde bazı eski mübadele öncesi resimler mevcuttur.1930 lu yıllarda mezarı bursa belediyesinin Bursa'ya taşıma girişimi olmuş fakat yunan yetkililer adada ikamet eden halkın sesine kulak vererek mezarın Türkiye ye nakline karşı çıkmışlardır. Zira Mısriye hristiyan halk ta sempati duymaktaydı. Myrina halkından öğrendiğim kadarı ile özellikle yaşlılardan anlattıkları konu çok farklıdır.

Şöyle ki: türbe ….09.1939 tarihinde belediyece yıktırılmış. Aynı gün myrinada bir sinemada büyük bir yangın çıkmış olup 250 civarında insanın ölümünü Limni halkı türbenin yıkılmasına bağlamıştır.

Konuyu bilgilerinize arz eder. Saygılar sunarım.[462]

****

Niyâzî-i Mısrî'nin kabrinin Limni adasında olduğu 1990 yılında devrin Başbakanı Merhum Turgut Özal tarafından Kültür Bakanı Namık Kemal Zeybek'e talimat verilerek onarılması istenmiştir. Ancak, Kültür Bakanlığı kabrin bulunduğu yeri ancak tespit edebilmiş ve müteakip

[462] Ruhi İYİGÜN, http://www.malatyaguncel.com/ 26 Ekim 2008 Pazar 21:32

hükümetler yurtdışındaki kültürel varlıklarımıza ilgisiz kalınca Niyâzî-i Mısrî'nin de mezarı onarılamaz olmuştur. Tâ ki 20 Şubat 2008'de TBMM'de kabul edilen ve 27 Şubat 2008'de yürürlüğe giren 5737 Sayılı Vakıflar Kanunu çıkana kadar. Vakıflar Genel Müdürlüğü Yurtdışındaki Türk Kültür Eserlerinin onarılmasını bir bütün olarak kabul etmiş, bunun için bir daire kurmuş ve Vakıflar Bütçesini de yaklaşık 37 milyondan 600 milyon YTL ye çıkararak ecdadın kültürel mirasını korumayı hedeflemiştir. Haberi okuyunca sanki Niyâzî-i Mısrî'nin türbesi yeni keşfedilmiş gibi haber yapılması bu tarihi bilgileri yazmama beni adeta zorlamıştır. Umarım Vakıflar Genel Müdürlüğü Yurtdışı Daire Başkanlığı diğer eserlerle birlikte planına almış olduğu Niyâzî-i Mısri Türbesini de onarmayı başarır. Bence Niyâzî-i Mısrî'nin Mısırlı değil Malatyalı olduğunu Yunanlılara erkenden söylenmekle onarımın gecikmesine sebep olunmuştur. Zira Yunanistan bizden ayrılmış bir ülke olması hasebiyle bize ait bütün eserleri korumasız ve bakımsız bırakmayı temel politika haline getirmiştir. Tarihi eserlerin restorasyonu ile Yunan hükümeti ilgilenmemektedir. Onun yerine bağımsız hareket eden Anıtlar ve Tarihi Eserler Kurulu ilgilenmektedir. Bu kurum da dediğim gibi bizim eserlere çok lakayt davranmaktadır. Bu iş Limni Belediyesinin işi değildir. **Öyle ki Merhum Özal 1990 da Patrikhaneye onarım izni verdiğinde Yunanlılar Rodosta, aralarında bir Malatyalı Paşanın da mezarı bulunan tarihi eserlerin onarımını zamana yayarak karşılıklılık ilkesi çerçevesinde onarıma izin vermemişlerdir.** Hatta İKO İslam Mirasını Koruma Merkezi veya Ağa Han Vakfı tarafından Rodos'taki camilerin onarımı için gönderilen paraları dahi bankalarda bekleterek yerinde ve zamanında kullanmamışlardır. Bu bilgiler Özal zamanı içindir. Şimdi Rodostaki Süleymaniye Camii kısmen onarım görmüştür. Bunu da şimdiki Cumhurbaşkanımız Abdullah Gül'ün Başbakanlığı ve bilahare Dışişleri Bakanlığında kültürel varlıklarımıza sahip çıkmasına borçluyuz. Son zamanlarda yurtdışındaki özellikle Osmanlı Eserleri onarılmaktadır. Bu işi Vakıflar Genel Müdürülüğü Yurtdışı Daire Başkanlığı yapmaktadır. Bu iş Belediyelere bırakılırsa Yunanistan'ın Tarihi Anıtlar Kuruluna toslar ve 2 senede yapılacak bir onarım 10 sene sonra yapılır. Bu bilgileri okuyucularla paylaşmamın sebebi Niyâzî-i Mısrî Türbesinin Özal zamanında başlayan hikâyesini anlatmak ve Rodos'ta bulunan kaptanı Derya Murat Reis Paşa haziresinde bulunan ve güzel mermerlerle yapılmış Malatyalı Paşanın da mezarının onarım beklediğini anlatmaktır. Ben bu bilgileri aynı zamanda TBMM Dışişleri Komisyonu Üyesi olan Malatya Vekilimiz Mehmet Şahin'den duyduğumda bir Malatyalı olarak sizlerle paylaşmayı uygun gördüm.[463]

Sonuç olarak alıntı yaptığım iki güncel not türbenin vahim durumunu bize haber vermekte ve bu şekilde deşifre olması bizi üzmektedir. Komşumuz Yunanistan'nın ve devletimizin artık bu konuda tedbir alacağını düşünüyoruz. Çünkü Niyâzî-i Mısrî kaddese'llâhü sırrahu'l azîz Efendimizin Osmanlıya karşı memnuniyetsizliği ile ilgili sıkıntıların neticesi anlaşılmıştır. Eğer bu konuda Yunanistan ve devletimiz gerçek bir özveride bulunulursa umarım ki Allah Teâlâ dostuna yapılan hizmetin karşılığını çok kısa zamanda gösterecektir. Yoksa……

[463] Ali Zeybek, http://www.malatyaguncel.com/ 11 Eylül 2008 Perşembe 15:35

2012: KADER YILI

Çin'de yeni bir lider kadrosuna geçiş süreci çoktan başladı. Bunun yerel ve uluslararası düzeyde doğuracağı talepler de, her zamankinden daha büyük olacak. Ancak, yeni yeni ortaya çıkan genç kuşağın mizacı, bu süreçle başa çıkma yeteneğini ciddi anlamda kısıtlayacaktır. 21. yüzyıl dünyasında, ABD ile Çin Halk Cumhuriyeti arasındaki ilişkinin, en önemli münferit ikili ilişki olduğu yönündeki iddialara sıklıkla rastlanır. 2012 Yılı güz döneminde, her iki ülkenin (ve Rusya'nın), kendilerini gelecek yıllarda yönetecek siyasi lider kadrosunu seçmek gibi kritik bir sürece girdiği ise, pek bilinmez. Sıklıkla sözü edilen bir diğer konu ise, ABD'nin içişlerindeki gelişmelerin, Amerika için olduğu kadar dünyanın geri kalanı için de önem arz etmesidir. Çin'in küresel yükselişinin anlamı, 2012 yılına dek, aynı durumun Pekin için de geçerli olacağı gerçeğinde yatar.

Her iki ülkede de liderlik kadrosunun seçilme biçimi, siyasi farklılıkları gözlemlemek açısından ders alınacak bir derstir. Sürecin farklılıkları, Amerikan başkanlığı için adaylığını koyanların boyun eğmek zorunda olduğu kamusal konumlandırmada ve yeniden seçilmek için en uygun iklimi yaratma çabalarında, gün yüzüne çıkmıştır. Barack Obama ile Cumhuriyetçi rakibi arasındaki rekabet, pembe dizi öğelerini de barındıran, yüksek oranlarda bağışlarla ayakta duran ve medyanın 7-24 destek olduğu, oyların da sürekli olarak takip edildiği bir sürece benzetilebilir.

Çin'de ise, durum farklıdır: Devlet başkanının seçim yöntemi, daha çok bir satranç oyununa benzetilebilir. Milyonlarca göz ardı edilen ve gözden kaçan taktik kararlar verilir. Ancak, her şey, kamudan gizli mecralarda ilerletilir. Büyük olasılıkla 2012 yılı Ekim ayında Çin Komünist Partisi'nin yeni yönetici kadrosu (ki bunların içinde, Hu Jintao'nun ve Wen Jiabao'nun takipçileri de yer alacaktır), Halk Meclisi'nin perdeleri ardından ortaya çıktığında, satranç oyununun entrikaları da bir bir anlaşılacak.

Son Kuşak

Amerika'daki siyasi liderliğe dair birçok araştırma bulunuyor. **Ancak, bugün Çin'de nasıl lider olunabileceği hakkında neler biliyorsunuz?**

Kim sizi sever ve destekler; kiminle mücadele etmeniz gerekir? Yaşamınızı sürdürürken hangi kurallara uymalısınız? Öncelikle şunun bilinmesi gerekir: Çinli politikacılar, son derece dar bir arka plandan gelmektedir. Genellikle aynı deneyimleri paylaşırlar; benzer bir ideolojik evrenin içinde yaşarlar ve birbirleriyle yakın ilişkiler içinde yaşamayı ve çalışmayı isterler. Batılı politikacılar sürekli **"bizden biri"** olduklarını göstermek için umutsuzca bir çaba sarf ederlerken, Çin'deki liderler her zaman ve her daim "onlardan biri" olmayı, yani sınırlı çizgilerle belirlenmiş bir grubun üyeleri olmayı sürdürürler.

CCP'nin on sekizinci ulusal kongresi, Çin açısından son derece önemli bir ivme olmuştur. Ülkenin en güçlü kişilikleri, mevcut liderlik kuralları gereği geri çekilecektir. Politbüro'nun daimi komitesinden 9 kişi görevinden ayrılacak ve bunlar arasında **Hu Jintao, Wen Jiabao ve Wu Bangguo** bulunacaktır. Xi Jinping'in Hu'nun yerine Devlet Başkanı ve parti sekreteri; Li Keqiang'in da Başbakanlık koltuğunu Wen'den alacağı neredeyse kesinlik kazanmıştır. Ancak, daimi komitedeki bazı pozisyonların akibeti, halen spekülasyonlara maruz kalmaktadır ve politbüronun 25 üyesi değişecektir,

Bu süreci anlamak için temel sorun, bu süreçte açık ve net çizgilerle belirtilmiş bir çerçeve bulunmamasıdır. Demokratik devletlerde, siyasi partiler, hükümet ve muhalefet, sağ ve sol eğilimler ve açık bir medya bulunur. Dünyanın en büyük ve son tek-parti devletinde, bu

kurallardan hiçbiri uygulanmamaktadır. Son yıllarda, Çin hakkında analizler yapanlar, "popülistler", "elitistler" ve daha nice özel ayrıma dair atıflarda bulunmaya başladılar. "Şangay grubu" da bunlardan biri... Ancak, tüm bu nitelendirmeler, bugün artık fazla bir inandırıcılık taşımıyorlar.

Çünkü Çin'in mevcut lider kuşağı, daha öncekinden çok daha türdeş bir görünüm sergiliyor. Söz konusu liderler, 1949 yılı öncesi Çin deneyimine dair deneyimsizler ve 1966-76 yılları arasındaki kültürel devrimin birer ürünü olarak görülüyorlar. Ve, hepsi, Çin Komünist Partisi'nin kültürüyle yetişmişler. Bunun yarattığı sonuç ise, tamamen farksız ve yeknesak bir lider kadrosu oldu. Bu süreçteki ayırt edici tek öğe, Çin'i hâlihazırda Batı'ya eklemleyen öğedir: Teknokratların söz hakkı sona eriyor ve hukukçular ile siyaset bilimci bilimcilerin yıldızı parlıyor.

Çin'in mevcut lider kadrosu, ayrıca uluslararası deneyim eksikliklerinden dolayı da, öncekilerden farklılık arz ediyor. Bu durum, Çin'in her türkü alanda artan önemi ve gücünün önünde ciddi bir sorun teşkil ediyor. Ülkenin ulusal liderlik kadrosunun küresel düzeyde de belli bir ağırlığının olması gerekiyor. 2012 yılından itibaren Çin'i yönetecek olan başkan, uluslararası siyaset düzleminde çok önemli bir oyuncu olacak. Hatta Hu Jintao'dan bile daha fazla önem arz edecek. Bu bağlamda, Çin'in yeni yönetici kadrosunun eksik bir yapıya sahip olduğu görülüyor.

Çin'in komünist liderleri, siyasi sistemlerinin onlardan talep ettiğini yansıtarak, herhangi bir karizma, iletişim yetisi ve halkı kendisine bağlama kabiliyetinden yoksundur. Her durumda parti çizgisini takip ederler; basmakalıp söylemlerde bulunurlar ve kişisel iletişimlerde hep biçimsel ve mesafeli davranırlar. Bireysel kişiliklerden mahrum kalmış, başkalarından ayırt edilemeyen ve dünyanın geri kalanı önünde son derece türdeş görünen bir elit tabaka izlenimini bu şekilde güçlendirirler. Şunu da belirtmekte yarar var: Tüm politbüro içinde sadece Li Yuanchao ve Bo Xilai, akıcı bir İngilizce konuşurlar ve partinin elit tabakasının tümü, Çin'de eğitim görmüşlerdir. Altmış iki eyalet başkanının hiçbiri, Çin dışında bir yerde akademik unvan kazanamamıştır.

Bir sonraki aşama

Dolayısıyla, 2012 yılı Güz döneminde merkezi güç elde edecek olan ve kültürel devrimin kaotik yılları boyunca eğitimleri sekteye uğramış olan lider kadrosu, karşılaştığı yoğun sorunları yönetmedeki kapasitesine dair ciddi endişeler doğuracaktır.

Çin'in gelecek on yılı, son derece zorlu olacaktır; giderek huzursuz bir hal alan Çin halkı arasında meşruiyetini sağlamak üzere ciddi sorunlarla başa çıkmak zorunda kalacak; gerek iç gerekse dış düzlemlerde Çin'in çekiciliğini artırmak için bir vizyon belirlenmesi gereği doğacaktır. Liderlik-geçiş sürecinin anlamı, Çin'in müstakbel yöneticilerinin, perde ardından belirecekleri zaman ne tür planları olduklarına dair herhangi bir işaret vermemelerinde yatmaktadır. Gelecekte Pekin'in elit tabakası için daha zor olan şey ise, bu durumu korumanın artık bir seçenek olarak kalmadığıdır. Çin'e dair uluslararası talepler, giderek daha baskıcı ve çok boyutlu hale gelmektedir; değişen sosyal profille birlikte, halkın talepleri de giderek artmakta ve farklılaşmaktadır. Aynı zamanda, Soğuk Savaş sonrası geçen yirmi yıl boyunca varlığını sürdürmesiyle, şartlara uyum sağladığını ve dirayetini kanıtlayan Komünist Parti de bu süreçte kendini geliştirmelidir.

Gelecek on yıl için öncelikli gereksinim, kendi değişen toplumunu anlayabilen ve kendisini yeniden canlandıran bir lider kadrosudur ve bunu hem iç hem de dış mecralarda gerçekleştirmelidir. Bunun için de, partinin karşısında öncelikli bir sorun bulunmaktadır: Partinin iliklerine dek işlemiş, kemikleşmiş muhafazakârlığını bir kenara bırakarak; henüz 30'lu ve 40'lı yaşlarında bulunan kadrolarını, daha üst pozisyonlara terfi ettirmeye başlamak. Bu önlenemez sınama, 2012 yılma dek sürecek olan büyük satranç oyununu da gölgeleme

olasılığının belirmesini sağlar. Gelecekteki liderlik kadrosunun, yitik bir kuşak olması söz konusu değildir. 2017 veya 2022 yıllarında, genç, yeni ve daha uluslararası ölçekte düşünen kişilerin Çin'de ve dünyanın geri kalanında, sahneye çıkması bekleniyor. Ancak, bugünkü hızlı sosyal değişim standartları karşısında, bunun için uzun bir bekleyişi göze almak gerekiyor. (Opendemocracy)

LOH SU-HSING VE KERRY BROWN[464]

(Turquie**,** Diplomatique**, 15 Eylül 2010-Sayı,20)**

[464] LOH SU-HSİNG, **Paris Sciences-Po'da araştırma görevlisidir. Kendisi, Şangay'da bulunan Fudan Üniversitesi'nde uluslararası ilişkiler doktorası yapmaktadır.**

KERRY BROWN, **Chatham House'ta Asya Programı'nda araştırmacıdır. Yayımladığı kitapları arasında, Struggling Giant: China in the 21st Century (Anthem Press, 2007) (Devle Mücadele: 21.yüzyılda Çin) ve Friends and Enemies: The Past, Present and Future of the Communist Party of China (Anthem Press, 2009) (Dostlar ve Düşmanlar: Çin Komünist Partisi'nin Dünü, Şimdisi ve Geleceği) bulunmaktadır.**

EMİR SULTAN KADDESE'LLÂHÜ SIRRAHU'L AZÎZ ve MENÂKIBI

Osmanlı Devleti'nin kuruluşunda derviş mutasavvıfların rolü önemlidir. Bu mutasavvıflar İslam fetihlerine katılmışlar; Anadolu'nun şekillenmesinde aktif olarak çalışmışlardır. Onların Anadolu'nun İslamlaşmasında payları büyüktür.

Kuruluş dönemi Osmanlı mutasavvıflarından birisi de Emir Sultan'dır. O Osmanlı Devleti'nin kuruluşu döneminde, 770-833/1368-1429 tarihleri arasında yaşamıştır. Yaşadığı yıllarda padişahların başarılı olmaları için manevî bakımdan dua ve niyazda bulunmuştur. Mutasavvıf şahsiyeti yanında, Yıldırım Bâyezid'in damadı olması açısından da önemlidir. II. Murat devrinde İstanbul kuşatmasına dervişleriyle birlikte katılarak bizzat aktif rol almıştır.

Emir Sultan'ın Fizikî Özellikleri:

Orta boylu, karayağız, son derece güzel yüzlü, kolları ve elleri uzun olan Emir Sultan, ince parmaklı, kara gözlü, iki tarafı eşit, uzuna yakın hafif sakallıdır.

Emir Sultan'ın Güzel Ahlâkı, Güzel Huyları ve Bazı Sözleri:

Emir Sultan'ın ahlâkı, Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin ahlâkı gibidir.

Dili Buhara Kavmi dilidir. Az sözle çok şey anlatan bir yapıdadır.

Sözleri manidardır. **"Der-Yemenî çû bâ-menî piş-i meni ne bâ-menî der-Yemenî"**[465] beytini çok söyler. Çok yerde ayet ve hadis-i şerif ile cevap verir. Türklerde her şahsa **"babam"** der ve her zaman **"El yahşi ben yaman ve el buğday ben saman"** der. Bazı sözleri remizle söylerlerdi.

Emir Sultan'ın Giymiş Olduğu Elbiseler:

Emir Sultan'ın gömlekleri ince keten bez, cübbesi nohudî renkli, kaplamalıdır. Bunların üzerine giydikleri feraceleri yeşil sûf, ridası beyaz, başlarındaki taçları dedesi Sultan-ı Enbiya sallallâhü aleyhi ve sellemin giydiği gibi olup on iki terklidir.

Emir Sultan'ın Soyu:

Emir Sultan'ın soy ağacı,
Seyyid Ali,
Seyyid Muhammed,
Seyyid Hüseyin,
Seyyid Ali,
Seyyid Muhammed,
İmam Muhammed Mehdi,
İmam Hasan Askeri,
İmam Ali Naki,
Muhammed Taki,
İmam Ali Rıza,
İmam Musa el-Kazım,
İmam Cafer Sadık,

---

465 Manası: Yemen'dedir, yanımda gibidir. Yanımdadır, benimle birlikte değil Yemen'dedir. Bu beyitte anlatılmak istenen "maddi beraberlik ve fizikî yakınlık değil; duygusal yakınlıktır." Daha geniş bilgi için bkz. Mehmet Demirci, "Yakınlık ve Uzaklık/ Yemen'dedir Yanımdadır", **Diyanet Avrupa Aylık Dergi,** Temmuz 2007, sy. 99, ss. 21-23.

İmam Muhammed Bakır,
İmam Zeyne'l-Abidin,
İmam Hz. Hüseyin,
Hz. Ali,
Hz. Fatıma
Hz. Muhammed Mustafa sallallâhü aleyhi ve selleme ulaşır.

EMİR SULTAN KADDESE'LLÂHÜ SIRRAHU'L AZÎZİN KERAMETLERİ

Emir Sultan'ın Buhara'da Küçük Çocuk İken Gösterdiği Kerametler:

Emir Sultan beş yaşında iken bir pir-i nurâninin çok güzel, yemyeşil, sulak, meyveleri olan bir bahçesi vardır, ailesinin rızkını bu bahçeden temin eder. Bir gün âfât-ı Rabbani sebebiyle bu bahçe kurur, harap olur. Emir Sultan, kimsenin kendisinden haberi yokken bu bahçeye gider ve iki rekât namaz kılıp Allah Teâlâ'ya dua eder ve o bahçe eskisi gibi olur. Emir Sultan Allah Teâlâ'ya şükreder. Şehir halkı bunu öğrenir ve Emir Sultan'a gelip ondan dua isterler.

Emir Sultan'ın Buhara'dan Ayrılıp Mekke'ye Gelmesi:

Emir Sultan Buhara'da ilm-i zahirde kemale erişip âlim olur. İlm-i bâtınıyyeyi de bizzat yaşayarak tekmil eder. Rüya âleminde dedesi Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemi görür.

"Kim dini uğruna bir yerden bir yere hicret ederse, Allah'ın en büyük rızasını hak eder." hadisiyle amel edip Mekke'ye gelir. Mücahede ve riyazetle meşgul olur. Buradan da Hz. Muhammed sallallâhü aleyhi ve sellem tarafından bir emir ile Medîne'ye gelir.

Emir Sultan'ın Medîne'ye Gelmesi:

Emir Sultan ve beraberindekiler Medîne'ye gelince Ravza-i Mutahhara'da hacıların izdihamından dolayı Ravza-i Münevvere'nin civarında boş bir yere geçerler. Bu yer de Medîne'de sakin olan sadât-ı evlâda aittir. Bu kişiler,

"Niçin buraya geldiniz? Burası bize aittir. Biz Hz. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin soyundanız. Hangimiz sahih evlâttır?

Hz. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin Ravza-i Mutahharası'na geçip bir bir selam verelim." derler. Hep beraber Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin ravzasına varırlar. Önce o kimseler selam verir; ama hiç birine cevap gelmez. Sıra Emir Sultan'a gelince o selam verir ve Ravza-i Mutahhara'dan

"Ey evlâdım selam senin de üzerine olsun." diye cevap gelir. Bunun üzerine o kişiler Emir Sultan'dan özür dilerler. Kıymetini bilemedik, derler. Emir Sultan Medîne'de ikamet etme niyetinde iken rüyada Hz. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemi görür. Efendimiz ona Rum'a gitmesini emreder.

"Oradaki ümmetimi dalâletten hidayete erdirmeni istiyorum, der. Böylece rızamı almış olursun," der. Kendisine delil olarak muallak bir kandil bulunacaktır. O kandil nerede durur ise Emir Sultan da orada duracaktır.

Emir Sultan'ın Şam'a Geldiğinde Gösterdiği Kerametler:

Emir Sultan Şam'a geldiğinde bir aziz vardır ki velayet ve keramet ile meşhur olmuş birisidir. Bu kişi gelip Emir Sultan'ı ziyaret eder. Onun huzurunda tevbe eder ve hiçbir şey bilmeyen bir kişi durumuna gelir.

Emir Sultan'ın Şam'dan Sonra Yollarda Giderken Gösterdiği Kerametleri:

Emir Sultan günlerden bir gün yolda giderken bir melik-zadeye rastgelir. Melik-zade ile yolda giderken, bir ejderha denk gelir. Emir Sultan okuyarak ejderhanın üzerine varır. Ejderha gelip Emir Sultan'ın ayaklarına yüz sürer. Melik-zade arkada kaldığından, o geçerken ejderha onu beline kadar yutar. Emir Sultan'dan yardım ister. Emir Sultan da ejderhaya bir nazar edince ejderha ona hiçbir zarar vermeden geri bırakıverir. O da gelip Emir Sultan'ın mübarek ellerinden öper.

Emir Sultan'ın Şeyh Habib Hazretleri'ne Olan Mübarek Nefesleri:

Emir Sultan yolculuğu sırasında Karaman Diyarı'nda Niğde'ye uğradıklarında, Şeyh Habib o zaman daha küçük bir çocuktur. Edeple Emir Sultan'ın ellerini öper ve karşısına oturur. Emir Sultan da ona

"Babam; siz, vaazınızın evvellerinde ve sonlarında beni anarsanız büyük bir şeyh, âlim ve vaiz olacaksınız." der. Sonraları Şeyh Habib, bu nefes ile meşhur olur.

Emir Sultan'ın Hamid İli'nde Ortaya Çıkan Kerametleri:

Emir Sultan ve beraberindekiler Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem tarafından Emir Sultan'a keramet olarak verilen muallak kandili takip ederken, o kandil Hamid İli'nde Asi Karaağaç denilen meşhur bir yerdeki dağda durur. Namaz vakti girdiğinden suya ihtiyaç duyarlar; ama etrafta su yoktur. Emir Sultan'a söylerler. Emir Sultan da asasını orada bulunan büyük bir kayaya vurur ve su çıkar. O sudan içerler ve abdestlerini alırlar. O su göl gibi olup geçmeye imkân vermeyince Emir Sultan asasıyla bir kez de yere vurur ve o su yerin dibine gider. Üç minare boyu bir kuyu olur ve o geniş sahra o suyla sulanır. O diyarın bütün halkı Emir Sultan'a dua eder.

Emir Sultan'ın, Bursa'ya Gelirken Kütahya Semtinde Vaki Olan Kerametleri:

Emir Sultan Kütahya yakınlarında, yanında Sakarya suyu akan bir bahçeye gelip bir miktar dinlenirken; birlikte olduğu fukarasından Abdü'l-Hayy Dede,

"Sultanım, şu boş bahçede bir hurma ağacı olsaydı ne güzel olurdu." dediğinde hemen önünde bir hurma ağacı biter. Abdü'l-Hayy Dede ve beraberlerinde olan fukara hurma yerler. Nevale alırlar ve giderken o hurma ağacı yok olur.

Emir Sultan'ın İnegöl'de Vaki Olan Kerametleri:

Emir Sultan, İnegöl yakınlarında Kadîmî denilen bir köye yakın ormanlık bir yerde, büyük bir karaağaca asasını saplayıp çıkardığında, asanın yerinden yağ şeklinde garib bir su çıkar. Nice hastalar onu sürerler ve şifa bulurlar, o ağacın kabuğundan alınıp tütsü yapıldığında tüm dertlere deva olur.

Emir Sultan'ın Bursa'ya Geldiğinde Ortaya Çıkan Kerametleri:

Emir Sultan'ın Bursa'ya gelmesi, o zikri geçen muallak kandil sayesinde olur. Çünkü o kandil Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemden bir delildir. O kandil, her nerede durursa Emir Sultan da o yerde konaklar. O kandil, Gökdere yakınlarında bir savmaada (manastır) durduğunda Emir Sultan da orada sakin olur. O gece savmaanın üzerinde nurdan bir sütun peyda olur ve bunu görenler gelip baktıklarında Emir Sultan ve fukarasının burada olduklarını görürler ve etrafa

haber verirler. İnsanlar ziyaretine gelip ayağının tozuna yüzler sürmeye başlarlar.

Emir Sultan'ın Bursa'da Hoca Kasım İle Olan Hikayeleri:

Hoca Kasım sarraftır ve meşhur birisidir. Önceleri hayli zengin olan bu zat sonraları fakir düşer. Her gördüğüne halini hikâye eder. Sonra, belki haline bir çare bulur düşüncesiyle Emir Sultan'a gitmek aklına gelir. O günde kıymetli bir taş mezad olur. Bu zat da açık artırmaya girmek ister. Artırma otuz binde karar eyler. Kesesinde beş bin akçe vardır. Bir hediye ile Emir Sultan'a gidip, ellerini öper. Emir Sultan velilik nuru ile bu kişinin haline muttali olur. Elini cebine sokup ona bir akçe verir. Hoca Kasım da bu bir akçeyi alıp kesesindeki beş bin akçenin yanına katıp mekânına döner. O kıymetli taşın sahibi gelip otuz bin akçeyi talep ettiğinde kesesinden bu miktarı verir. Hâlbuki kesesinde beş bin akçe vardır. Bunun Emir Sultan'ın kerameti olduğunu anlar. Halini kimseye söylemez. Onun muhibb-i muhlisi olur. Bir Yahudi taciri çıkagelir ve o taş için pazarlık yapar. Yüz otuz bin akçede anlaşırlar. Emir Sultan'ın himmetiyle bu kişinin beş bin akçesi iki gün içinde yüz otuz bin akçe olur. Ve bu kişi ömrünün sonuna kadar maddi açıdan sıkıntı çekmez, kesesinden akçe eksik olmaz. Kırk yıl o keseden harcar asla eksilmez. Hayır ve hasenat eyler. **Emir Sultan'ın câmiini Hoca Kasım** yaptırır.

İki Kişinin Emir Sultan'ı İmtihana Gelmeleri ve İstediklerini Almaları:

Emir Sultan'ın kerametleri meşhur olmaya başladığında, her taraftan gelenler tecrübe için gönüllerinde bir şeyler tutarlar ve geldiklerinde hiç konuşmazlar. Emir Sultan da kendilerine gönüllerinde tuttukları şeyleri onlara bir bir söyler. İki kişi de gönüllerinde tuttukları şeyler ile Emir Sultan'ın huzuruna gelirler. Emir Sultan bu kişilerin de gönüllerinde tuttukları şeyleri kendilerine bildirir. Bu kişiler Emir Sultan'ın mübarek ellerinden öpüp tövbe ederler. Bunlardan birinin Derviş Yakub olduğu söylenir.

Emir Sultan'ın Molla Fenârî ve Bazı Ulema İle Olan Hikayeleri:

Molla Fenârî, Molla Yegan, Ali Rûmî ve bunların emsali ulema anlaşıp Emir Sultan'ı imtihan etmek ister.

"Emir Efendi ilm-i bâtıniyyede adeta güneş gibidir ama ilm-i zahiriyyede nasıldır?" diye her biri bir müşkül mesele ve soru hazırlayıp huzurlarına varırlar. Hiçbirinin söz söylemeye mecali kalmaz. Sus pus olurlar. Her biri biribirine bakışır. Emir Sultan da her birinin müşkillerini tafsilatlı bir şekilde halleder. Onlar da Allah razı olsun deyip, ayak tozuna yüzler sürüp, özürler dileyip, dağılırlar.

Emir Sultan'ın Yıldırım Bâyezid Han'ın Kızı İle Evlenmesi:

Yıldırım Bâyezid Han'ın Hundi adında bir kızı vardır. İbadet ehlidir. Yıldırım Bâyezid Han Bursa dışında gazadadır. Hundi Hatun bir gece rüyasında Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemii görür. Ellerini öpüp, ayaklarına kapanır. Efendimiz der ki:

"**Ağlama canım, ben seni oğlum Muhammedü'l-Buhârî'ye verdim. Sabah olınca bu emri benden kabul eyle, aksi bir şey yapma."** der. Uyandığında odası nurla dolmuştur. Bu sırrı kimseye söylemez, söylemeye utanır. Gece olunca namaz kılıp yatar ve yine aynı rüyayı görür. Sabah olunca Allah Teâlâ'ya yalvarır.

"Ya Rabbi, önce bu işi Muhammedü'l-Buhârî açsın", diye dua eder. Hundi Sultan bu rüyayı Emir Sultan daha Rum'a gelmeden önce görmüştür. Rüya tabir edenlere bu rüyayı sorar. Onlar da, bu rüyayı gören kişi sahihu'n-neseb ve ehlullahdan bir kimse ile evlenir ve bütün emelleri

hasıl olur, derler. Emir Sultan Bursa'ya gelince Hundi Hatun bu kişinin rüyasında bahsedilen server olduğuna hükmeder ve yakın bir adamını ona gönderip der ki:

"Sakın bir söz söyleme. O ne söylerse aklına yaz ve gel". Emir Sultan da o hiçbir şey söylemeden,

"Biz buraya padişah kızı almaya gelmedik; lakin gökyüzünde melekler nikah kıydılar, biz de kabul ettik", der. Bu kişi de durumu gelip Hundi Sultan'a anlatınca, o da emir yapılmak içindir, deyip nikâh işlemlerine başlansın, der. Bu sırada Yıldırım Bâyezid Han Edirne'de olduğundan kimse bu nikâhı kıymaya cesaret edemez. Sonunda Emir Sultan'ın mevâliden muhibbi olan Molla Ali Rûmî nikâhı kıyar. Emir Sultan da Hundi Sultan'ın sarayına gelir. Bu haber Yıldırım Han'a ulaştırılır. Yanındakiler de bazı kötü kelimeler edince adamlarından başlarında Süleyman Bey olduğu halde kırk kişiyi, Bursa'ya ikisini de öldürmek üzere gönderir. Emir Sultan da bunu velilik nuru ile bilir. Rûm Erenleri de bu kişileri helak etmek için gelirler. Emir Sultan da onlara; kıymayın, vurmayın, der; ama Edremit'ten Sarı Yusuf (Sarı Sinan Dede denilen bir zat) Süleyman Paşa'yı bostan kazdığı kazmayla öldürür. Olanları duyan Yıldırım Han korkuya kapılır ve tövbe eder. Bu hususta bir daha konuşmaz. Molla Fenârî, bu sırada Bursa'da kadıdır. O, padişahın gazabını teskin etmek için bir mektup yazar. Emir Sultan'ın sıfatlarını, niteliklerini ve yüce kerametlerini beyan ve takrir eder. Yıldırım Bâyezid'e, Emir Sultan'ın Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin soyundan olduğunu ve kendisinin de Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve selleme ile dünür olduğunu yazar. Bunun üzerine Yıldırım Han pişman olur. Kötü niyetleri tamamen yok olur.

<u>Kadidler Hikayesi</u>:

Süleyman Paşa, Emir Sultan ve Hundi Sultan'ı öldürme niyeti ile şehre girdiğinde şehir halkı bu olayı temaşaya çıkarlar. Bu günde, her kim seyre çıkmışsa her biri bir belaya mübtela olurlar. Bir kadıncağızın iki oğlu da bunlar arasındadır. Kadıncık Emir Sultan'a yalvarır. Oğullarını affetmesini ister. Onların bir suçu olmadığını söyler. Emir Sultan o kadıncağıza,

"Allah senin oğullarına bir gazab eylesin ki durdukları yerde kadidler olsunlar ve halk onları temaşaya çıksınlar", der. Emir Sultan'ın dediği gibi o iki genç kadid haline gelirler.

<u>Emir Sultan'ın Gazada Yıldırım Han'a Görünmesi</u>:

Yıldırım Han ve ordusu bir seferde bulunduğu sırada İslam ordusu mağlub olmak üzeredir. Askerler, hatta Yıldırım Han bile savaşı bırakıp gitmek isterler. Yıldırım Han'a Emir Sultan görünür ve

"Kaçma, dön, fırsat ve zafer sizindir" der. Öyle de olur. Bursa'ya döndüklerinde kazanmış olduğu ganimetleri Emir Sultan'a vermek ister ama o kabul etmez. Israrlar üzerine kabul eder ve o mal ile, Yıldırım Bâyezid Han'a

"Sevabı sizin, namı bizim olsun" der ve Cami-i Kebir (Bursa Ulu Camii) yapılır.

<u>Emir Sultan'ın Ulu Camii Yapılırken Olan Kerametleri</u>:

Ulu Cami'nin yapılacağı yerde bulunan evler, sahiplerinden değerlerinin üzerinde fiyatlar verilerek gönül rızaları ile alınır. Ancak içlerinde dul bir kadıncağızın da evi vardır ve o evini satmak istemez. O ev, havz-ı şerifin yeridir, derler. Her türlü şey yapılmasına, Yıldırım Han yakın adamlarını göndermesine rağmen ihtiyar kadın

"Evimi satmam." diye tutturur. Yıldırım Bâyezid Han, vezirleri ile müşavere edip işi Emir Sultan'a havale etmeye karar verir. Emir Sultan ne derse ona göre hareket edilecektir. İş sizin

himmetinize kaldı dediklerinde, Emir Sultan

"Her işin bir zamanı vardır." hadisiyle cevap verir. O kadıncık o gece şöyle bir rüya görür:

Mahşer kurulur ve zebaniler kendisini tutmak ister. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemi görür ve O'ndan şefaat ister. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem de

"Şefaatimi istersen, evini oğlum Seyyid Muhammed Buhârî'ye ver." der. Sabah olduğunda kadıncık Emir Sultan'a gider. O bir şey söylemeden Emir Sultan ona rüyasını haber verir. O kadıncağız da

"Evimi vermeyi bırak, canım yoluna feda olsun, Sultanım." der.[8]

Şeyh Sinan Küçükken, Emir Sultan'ın Ona Görünmesi:

Şeyh Sinan'ın babası Alaşehir'de bir çiftçi olup kendi elinin emeği ile geçinen birisidir. Şeyh Sinan beş yaşındadır. Şeyh Sinan ve babası tarlalarına kavun, karpuz dikmeye giderler. Kavun, karpuz çekirdeği az getirdiklerinden babası eve çekirdek almaya gider. O, tarlada yalnız iken Emir Sultan çıkagelir. Kavun, karpuz çekirdeği ister. Çekirdekleri eline alıp Bismillah deyip saçar ve hemen kavun, karpuz biter. Emir Sultan, Şeyh Sinan'a

"Baban geldiği zaman seni alıp Bursa'ya gelsin, bundan sonra sen benim oğlum ol." der. Şeyh Sinan da

"Baş üstüne." der. Emir Sultan geldiği taraftan gider. Sonra babası çıkagelir. Hayrete düşer. Çünkü henüz çekirdek dikme zamanıdır. Oysa mahsul çıkmıştır. Şeyh Sinan başından gelip geçeni babasına anlatır. Babası da

"O nasıl isterse öyle olsun." der. Bursa'ya gidip oğlunu Emir Sultan'a teslim eder. Emir Sultan Şeyh Sinan'ı elinden tutup içeri alır. Hundi Sultan'dan un ister. Emir Sultan un ve suyu karıştırır. Ocak ve ateş olmadan o karışım hemen süt olur. Şeyh Sinan

"Sabah akşam bu yiyeceği yedim ve ömrümde böyle leziz yiyecek görmedim." der. Sonraları Emir Sultan ona Aydın İli'nde halifelik görevi verir.

Ece Baba'nın Hamid İli'nden Emir Sultan'a Gelmesi:

Ece Baba önceleri Hamid İli'nin adil ve meşhur bir beyidir. Ece Baba şöyle rivayet eder:

Gençlik yıllarımda bir rüya gördüm. Rüyada Bursa'ya vardım. Gülükhisar içinde bir evliya zahir olmuş. Her giden muradına eriyordu. Ben de bir grubun peşine takılıp gitdim. İzdiham olduğundan savmaaya girmek zordu. Nihayet sıra bana geldi ve girip mübarek dizlerine yüzümü sürdüm. Kulağına

"Sultanım beni kulluğa kabul eyle." dedim. O da mübarek sağ eli ile arkamı sıvazlayıp

"Kabul eyledik babam." dedi. Uyandığımda rüyamı anama tabir ettirdim. Validem

"Oğul inşallah sen o evliyanın himmetini alacaksın." dedi. Tahminen kırk yıl sonra Bursa'da velayet ve kerametle meşhur bir evliyanın zuhur ettiği duyuldu. Ben de varıp gördüm ki bu ânı rüyamda görmüştüm. Karşısına varıp mübarek dizlerini öpüp

"Sultanım, beni kulluğa kabul eyleyin." dediğimde; Emir Sultan da

"Kırk yıl oldu babam, biz sizi kulluğa kabul edeli." der. Emir Sultan onu nâib-i makam ve kapıcısı edinir.

Bir Azizin Emir Sultan'a Gelip Beyat Eylemesi:

Bursa'da bir hankâhta bir aziz kalmaktadır. Emir Sultan'ın velayet ve kerametle meşhur biri olduğunu duyar.

"Ben de gidip ona varayım." der. Bu azizin bir asası vardır. Asayı, Emir Sultan'ın mübarek eli

yerine koyup

"Önce bundan beyat edeyim." der ve

"Mülakat esnasında bu sırrı bana beyan eder mi?" diye bu sırrı kalbinde gizler. Emir Sultan'ın huzuruna geldiğinde Emir Sultan

"Babam; sen, asanı benim elim yerine koyup beyat eden değil misin?" diyerek o azizin halini beyan eder. Ve o yapmış olduğu beyatı kabul eyler.

Hacı Bayram Veli'nin Emir Sultan'a Gelmesi:

Hacı Bayram Veli Emir Sultan'a geldiğinde tenha bir yerde buluşup mübarek ellerini öper ve biraz sohbet ettikten sonra Hacı Bayram Veli

"Sultanım ben sizi, gökyüzünde evliyaullahın nasipleri kısmet olunduğu yerde görmedim. Bunun aslı nedir?" diye sorduğunda, Emir Sultan da

"Kısmetleri dağıtanı gördün mü?" der. Hacı Bayram Veli

"Yüzü gizli olduğundan göremedim" der. Emir Sultan

"Ellerini bari gördün mü?" der. O da

"Gördüm" der. Emir Sultan sağ elini çıkarıp gösterince Hacı Bayram Veli de

"Evet, o el bu eldir" deyip mübarek ellerini öper.

Emir Sultan'ın Edhemî Dervişlerine Bir Akçe Vermesi:

Edhemî dervişlerinden iki derviş Emir Sultan ile Buhara taraflarından beraber gelirler. Her günü oruçlu geçirmek, her gece de ibadet etmek bu iki dervişin adetleridir. Bunların bir hizmetkâr dervişleri vardır. Bu hizmetkâr derviş haftada bir gün dilenciliğe çıkar ve bununla nafakalarını sağlar. Yine bu derviş bir gün dilenciliğe giderken Emir Sultan ile karşılaşır. Emir Sultan o iki azizin halini sorar. İyi olduklarını öğrenince o dervişe bir akçe verir ve şöyle der: Bununla yetinsinler, kimseye muhtaç olmasınlar. Bu iki aziz kesinlikle dünya malı ellerine almadıklarından o akçeyi pencereye koyarlar. Her gün onunla ekmek ve kuru üzüm alırlar. Ertesi gün akçeyi yine yerinde bulurlar.

Hacı Bayram Veli'nin Emir Sultan'ı Ziyarete Geldiğinde Gördüğü Keramet:

Hacı Bayram Veli, Emir Sultan'ı ziyaret için geldiğinde, marangozlar sarayın çatısını tamir etmektedirler. Bu esnada bir sütun çatıdan aşağı düşerken Emir Sultan bulunduğu savmaada -ki savmaa Hundi Sultan'ın sarayının bahçesinde bulunur-bunu fark eder ve

"Dur ey odun." der. Odun havada bir miktar durur ve sonra düşer. Hacı Bayram Veli bunu bir keramet sanır. Emir Sultan'ın huzuruna geldiğinde Emir Sultan ona,

"Babam, o sütunun durmasındaki hikmet size keramet göstermek için değildi. Düşeceği yerde çocuklar oynamaktaydı. Onların zarar görmemesi için böyle oldu." dediğinde Hacı Bayram Veli utanır.

Emir Sultan'ın, Zakiri Alaaddin Hoca İle Olan Hikayesi:

Emir Sultan'a bir kadıncağız başı ağrıdığı için gelir ve bir nüsha yazmasını ister. Emir Sultan da zakiri Alaaddin Hoca'ya

"Yazıverin babam." diye işaret eyler.

Emir Sultan'ın bu işaretleri ile Alaaddin Hoca artık her ne için nüsha yazsalar dertliler şifa bulurlar. Bu özellik kendisinden sonra evlatlarına bile geçer.

Emir Sultan'ın, Bir İmam İle Olan Hikayesi:

Tuzla'da imam olan bir kişi Emir Sultan'a ziyarete geldiğinde, Emir Sultan ona

"Okuyuverin" der. Bundan sonra bu kişi Davut sadasıyla hanendelik eder. Orada hazır bulunan topluluk ağlayıp kendinden geçer. Bundan sonra bu özellik bu kişinin tüm çocuklarına geçer ve hiç talimsiz hanende olurlar.

Emir Sultan'ın Asasıyla Yerden Su Çıkarması:

Emir Sultan'ın, Emir Sultan Cami-i Şerifi civarında bir bahçeciği vardır. Bu mahalde, ziyade derecede suya ihtiyaç duyulur. Fukarasından biri

"Sultanım bu makamda bir su olsaydı da gece gündüz aksaydı ve Müslümanlar beş vakitte abdest alıp ibadetlerini yapsaydılar ne güzel olurdu." der. Emir Sultan da asasıyla

"Âlemlerin Rabbinin izniyle, Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla." diyerek asasını yere vurur. Hemen bir su akmaya başlar. Suyun özelliği; yaz günü soğuk olması, kış günü sıcak olmasıdır ve içildiğinde cümle dertlere şifa olan bir sudur. Buna

"Asa Suyu" denir.[93]

Timur Oğlu Namında Bir Kimse Küffarda Esir İken Emir Sultan'ın Onu Keramet İle Kurtarması:

Timur oğlu namında bir kişi, Emir Sultan'a gelip ehl-i küffara gazaya gitmek için icazet alır. Emir Sultan da

"Bir sefere izin var ama ikincisine izin yoktur." der. Bu kişi gazaya varıp, Emir Sultan'ın himmeti ile hayli mal elde eder. Daha sonra arkadaşları ısrarla tekrar gazaya katılmasını isterler. İkincisine izin olmamasına rağmen ısrarlar üzerine gazaya çıkar; ama küffara arkadaşlarıyla esir düşerler. Çeşitli eziyetler görürler. Gündüzleri hendek kazarlar. Allah Teâlâ'ya, kurtulmaları için niyazda bulunurlar. Timur oğlu namındaki bu kimse Emir Sultan'dan meded (yardım) ister. Kale hükümdarının yakın vezirlerinden biri, rüyasında Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemi görüp müslüman olur; ama müslümanlığını gizlemektedir. Bu vezir, bu Timur oğlunu esaretten kurtarıp, ona bir hücre tahsis eder. Yedi yıl bu hücrede kalır. İbadet ve taatte bulunur.

Nihayet sıla hasreti galip gelince Emir Sultan'dan himmet ister, meded ister.

"Beni bu belalardan kurtar." diye yalvarır. Bu esnada Emir Sultan'ın mübarek eli zahir olup, Timur oğluna sıkıca yapışır ve sıkı bir şekilde onu çeker. Timur oğlunun aklı başından gider. Aklı başına geldiğinde, kendisini Emir Sultan'ın sarayının dış kapısında bulur. Emir Sultan'ın huzuruna varıp mübarek ayaklarına yüzünü sürer. Nice yıllar Emir Sultan'a hizmette bulunur.

Edremit'ten Sarı Yusuf'un Gelip Emir Sultan'ın Meclisinde Yatıp Uyuması:

Sarı Yusuf Emir Sultan'ı ziyarete gelir, onun mübarek ellerini öper. Onun meclisinde otururken uykusu gelir. Gözlerini açamaz duruma gelir. Emir Sultan bu durumu fark ederek boş bir yer gösterir ve yatmasını söyler. Sarı Yusuf utanmasına rağmen Emir Sultan'ın emrine muhalefet etmemek için yatar. Kuruntulu, korkulu bir rüya görür ve hemen kalkar. Kalktığında Emir Sultan'ın elinde bir kalkan ve iki ok görür. Yatarken bunlar yoktur. Emir Sultan'a sorar. O da

"Tatar Vilayeti'nde Kırım Şehri'nde bir muhibbimiz var. Senin yattığını görünce, şeyhimin huzurunda yatmak nedir? diyerek seni helak etmek istedi. Ben de kudret kalkanıyla bu okları savdım. Benim muradım olduğunu anlayınca özür diledi, biz de özrünü kabul ettik" der.

Timur Bursa'ya Geldiğinde, Emir Sultan'ın Bir Adamına Haber Göndermesi ve Timur Ordusunun Gitmesi:

Ankara'da Timur ile Yıldırım Bâyezid Han arasında olan savaşta, Yıldırım Bâyezid yenilince Timur onu esir alıp, Bursa'ya şehri yağmalamak için gelir.

"Bugün yarın giderim." deyip bir ay miktarı şehirde kalır. Timur ordusunun askerleri, etraftan gelen yiyeceklere, azıklara el koyar. Bursa halkına, etraftan azık gelmeyince açlıktan aciz kalırlar. Bu sıralarda Emir Sultan Asa Bahçesi'ndedir. Halkın durumunu bilir. Rabbânî emri beklemektedir. Bazı azizler Emir Sultan'ın huzuruna gelirler, halkın ve kendilerinin üzüntülü hallerini ona bildirirler.

"Eğer Timur askeri beş on gün daha burada kalırsa hepimiz açlıktan helak oluruz." derler. Emir Sultan, fukarasından bir sufisini çağırıp onu Timur ordusuna gönderir.

"Orada Âşık adlı, muhibb-i muhlisten olan bir eskici vardır. Onu gör, selamımızı ilet." der. Bu kişi gidip, Âşık adlı eskiciyi bulur ve

"Daha göç vakti gelmedi mi? Halkın aşırı derecede azığa ihtiyaçları vardır." der. Eskici

"Geleli hayli oldu ve göç vaktidir." der. Dellallar göç vaktidir diye, bağırmaya başladıklarında ordu yavaş yavaş toplanıp gitmeye başlar.

Emir Sultan'ın Bir Dervişinin Bursa'da Ulu Cami'de Bir Vaazı Dinlemeye Gitmesi ve Camide Zelzele Olması:

Şeyhü'l-islam, Emir Sultan'ın icazetiyle Ulu Cami'de vaaz yapmaktadır. Bir gün yine vaaz yaparken, Emir Sultan bir dervişini pazara bir iş görmeye gönderir; ama bu derviş camiye girip vaazı dinlemek ister. Camiye girip oturduğunda cami sallanmaya başlar. Cami içindekiler dışarıya çıktıklarında, dışarıda zelzele olmadığını görürler. Sadece cami sallanmaktadır. Şeyhü'l-islam, murakabeye başlar ve Emir Sultan'ın bir dervişinin camide olduğunu fark eder ve uygun bir dille dışarı çıkmasını ona söyler.

"Yoksa bizi kırdıracaksın." der. O derviş dışarı çıkınca caminin sallanması durur. Derviş, Emir Sultan'ın huzuruna geldiğinde her zaman selamını alan Emir Sultan, bu sefer onun selamını almaz ve

"Babam, dünyevi-uhrevi her ne ihtiyacınız yerini bulmuyor mu ki başkalarından yardım istersin. Bu hem ayıptır hem de büyük bir günahtır." der. O derviş varıp Emir Sultan'ın mübarek dizlerine yüz sürer ve Emir Sultan onu affeder.

Ulemadan İki Kimsenin Emir Sultan'ı İmtihan Etmek İçin Gelmesi:

Akşam namazı vaktinde, iki kimse ilm-i zahirde Emir Sultan'ı imtihan için gelir. Ezan okunduktan sonra imam gelmeyince Emir Sultan, bunlardan birine imamlık yapmasını söyler, ama imamlığa geçen kişinin hiçbir şey okumaya gücü yetmez. Emir Sultan, diğerine geç, der. O geçer, ama o da hiçbir şey okumaya güç yetiremez. O gün de Emir Sultan'dan beyat almaya gelen bir çoban da cemaatte hazırdır. Emir Sultan onu imamlığa geçirir. O da yüksek sesle, hüsn-i tertil ile okur ve imamet görevini yapar. Namazdan sonra Emir Sultan o iki kimseye:

"Babalarım, bir kimsenin muallimi Allah Teâlâ, dershanesi arşullah olursa, bu kimse diler bu surete girer, diler pir suretinde olur, dilerse bir zencî arap suretinde görünür." diyerek, onlara makamını arz edince; bu kimseler, söz söylemeye mecalleri kalmayınca, özürler dileyerek, Emir Sultan'ın mübarek dizlerini öpüp, utançla giderler.

Emir Sultan'ın vefat ettikten sonra da kıyamete kadar dilediği alemde dilediği şekilde gezdiğinden bahsedilmektedir. Diğeri de, Emir Sultan'ın halifelerinden Lutfullah Efendi'nin

(hyt.864/1460), dervişlerinden birinin kılığına girip bir kimseyi bir sıkıntıdan kurtarmasıdır.

Emir Sultan'ın II. Murad'a Tahta Çıkmasına İcazet Vermesi Ve II. Murad'ın Padişah Olması:

Çelebi Mehmed ahirete intikal ettiğinde arkasında Mustafa ve Murad adında iki şehzade bırakır. Sultan Murad İznik'te, Sultan Mustafa ise Edirne'dedir. Sultan Mustafa tahta çıkar. Askeri ve hazineyi toplayıp Mihaliç'e Sultan Murad'ı almak için gelir. Sultan Murad da İznik'ten Bursa'ya Emir Sultan'a gelir, onun elini öpmekle müşerref olur.

"Kardeşim hazine ve asker ile beni öldürmeye gelir. Ben senin hizmetinde bulunmaya geldim. Her ne emir edersen onu yapacağım." der. Emir Sultan da:

"Babam, Rum'ın saltanatının verilmesini, dedem Sultan-ı Enbiya bize vermiştir. Biz kime verirsek padişah o kimse olacaktır. Biz de size verdik." der. Sultan Murad da

"Sultanım yokluk derecesindeyim. Ne hazinem var ne de askerim. Bu yüzden korkuyorum." der. Emir Sultan, Sultan Murad'a

"Soyunun babam." deyip, kendi gömleğini Sultan Murad'a giydirir. Sultan Murad, mevcut askerleri ile Mihaliç yakınlarına gelip konaklar. Bu arada Allah Teâlâ, Sultan Mustafa'nın kalbine korku ilka eyler ve Sultan Mustafa hazine ve askerleri bırakıp kaçar. Sabah olunca vezirler ve askerler Sultan Mustafa'yı bulamayınca kaçtığını anlarlar ve Sultan Murad'ı hazinenin ve askerin başına çağırırlar. Böylece Sultan Murad, Emir Sultan'ın himmeti ile üç gün içinde padişah olur.

Sultan Murad Han'ın Emir Sultan'a Bir Yavuz At Göndermesi:

Sultan Murad'ın bir yavuz atı vardır. Yanına hizmet eden seyisten başka kimse yaklaşamaz. Yanına varanları helak eder. Çok gösterişli bir hayvandır. Hiçbir ayıbı yoktur. Bir gün Sultan Murad ona binmek ister ama at yine huysuzlaşır ve Sultan Murad'ı üzerine bindirmez. Sultan Murad kızar ve

"Bu atı alın, eniştem Emir Sultan'a hediye edin; ancak o bunun hakkından gelir." der. Beş on seyis zar zor atı Emir Sultan'a getirirler. Sultan Murad'ın hediyesi olduğunu söylerler. Emir Sultan atı kabul eder ve atı ahıra koyarlar. Emir Sultan

"Varın o ata benden selam söyleyin, önceki sahibin Allah Teâlâ korkusu bilmezdi, sen ona bunun için isyan ederdin, şimdiki sahibin Allah'ın emirlerine itaatkârdır, sen de itaatkâr olup eski huylarını terk eder misin? deyin, bakalım nasıl davranacak?" der. Ece Baba, Emir Sultan'ın söylediklerini ata söyleyince at hemen itaat eder, başını üç kere yere koyar, aleyke's-selam der gibi yapar. Emir Sultan cuma günleri o ata biner, Cuma Namazı'na gider. Ece Baba da her gün o at ile pazara gider. Atı bir yere bağlar ve at hiç hareket etmez; ama yanından bid'at ehli birisi geçerse onu tepip ısırmak ister. Ehl-i sünnet biri yanından geçerse başını yere koyup tevazu eder.

Oğlu Ali Çelebi'nin Ölmesi İçin Emir Sultan'ın Dua Etmesi:

Emir Sultan hayatında sadece Sultan Yıldırım Bayezid Han'ın kızı Hundi Sultan ile evlenmiştir. Bundan da iki kızı ve bir oğlu olmuştur. Kızlarının ikisi de Emir Sultan'ın sağlığında vefat etmişlerdir. Emir Sultan velayet hissi ile oğlunda bazı şeyler müşahede eyler. Bir gün Hundi Sultan'a

"Ben dua edeyim de Allah Teâlâ bugün bu oğlanın canını alsın. Sen de amin de." der. Hundi Sultan sebebini sorunca, Emir Sultan

"Bu senede ölmesi hepimiz için hayırlıdır. Ben padişah neslindenim diye çok kavga

edebilir." der demez Ali Çelebi'nin ruhu hemen cesedinden ayrılır.

Emir Sultan İle Bir Rahibin Menâkıbı:

Emir Sultan Bursa'ya geldiğinde Keşiş Dağı'nda riyazette mahir, insanların hacetini eda eden, siyah elbiseli, İsâ aleyhisselâm mezhebi üzere yaşayan bir rahip vardır. Dağda bir sene geçirdikten sonra Bursa şehrine gelir, bir ay kadar bir yerde kalır ve dertli olanların dertlerini giderir. Görmeyenleri görür, dilsizleri konuşur, ayaksız olanları ayaklı yapar; yani her türlü hastalığı dua okuyup halleder. Emir Sultan keşf ile bu râhibin ahvaline muttali olup, onu ziyarete gider. Kapısını çalar, kapıyı açan râhip

"Hoş geldin, ey Emir Muhammed Buhârî." der. Emir Sultan selamdan sonra

"Sen benim Emir Seyyid olduğumu nereden bildin?" der. Râhip

"Senin deden, Muhammed Mustafa sallallâhü aleyhi ve sellem senin geleceğini ve ismini bana rüyada bildirdi." der. Emir Sultan da "O halde niçin Müslüman olmuyorsun?" dediğinde, râhip

"Deden önünde müslümanlığı kabul ettim." der.

Emir Sultan'ın Miraç Gecesi Hakkındaki Açıklaması:

Bir âlimin **"Sonra yaklaştı ve sarktı."** (Necm, 8) ayetinin tefsirini anlamakta bir engeli vardır; yani miraç cismani mi ruhani mi oldu diye, bir problemi vardır. Emir Sultan'dan bunu öğrenmek ister. Emir Sultan başını murakabeden kaldırıp der ki

"Babam, dedem Hz. Rasûl, Allah Teâlâ'nın huzuruna bu zahir bedeni ile varmıştır. Bu gözle görmüştür. Bu dille doksan bin kelime söylemiştir. Bu kulakla dinlemiştir. Bunda şek ve şüphe yoktur. Zira babam, bu Zat (sallallâhü aleyhi ve sellem) mahlukâtın yaratılmasına sebep olmuştur. Hakkında 'Eğer sen olmasaydın âlemleri yaratmazdım' denmiştir. Bu işin doğru olduğuna dair Necm Sûresi nazil olmuştur. Aman! Babam, bu işin olmadığına dair ihtimal bile yersizdir. O ki, Hz. Muhammed'dir, Allah Teâlâ'nın habibidir.Hem Allah Teâlâ hem melekler hem de tüm mahluk ona salavat getirir."

Emir Sultan'ın İsra Sûresi'nin 64. Ayetini (Şeytan onlara, ancak kuru bir aldatma vaat eder) Tefsir Etmesi:

Bir gün Emir Sultan, meclisinde hazır bulunanlara nasihat etmek için bu ayetin tefsirini yapar.

"Babam, kesinlikle gaflete yer yoktur. Şeytan kuvvetli kimsedir. Avamı şu yoldan, havassı bu yoldan, ulemayı şu yoldan, sülahayı bu yoldan saptırır. Nitekim Bel'am-ı Bâûra ve Bersîsa'yı işitmişinizdir. Bunlar, iman bakımından kemal mertebede iken, sonra sapıtıp imansız gitmişlerdir. Şeytan gayet ulu düşmandır, babam. Nitekim Allah Teâlâ Musa aleyhisselâma,

"Ey Musa! Kesinlikle düşmanını ölü görmeyince korkun kesilmesin ve şerrinden emin olma," diye vahiy yoluyla emir eyler. Babam, bir gün Hasan Basri radiyallâhü anh bir yerde ibadet eder. Görür ki, şeytanın elinde yularlar var. Hasan Basri şeytana

'Bu yularlar nedir?' diye sorar. Şeytan

'Bu yuları halkın boynuna geçiririm ve istediğim gibi onları oynatırım' der. Hasan Basri

'Bu yularlardan bize de hisse var mı?' diye sorduğunda, şeytan da ona

'Sana yulara ne gerek var.' der."

Emir Sultan Kendi Mezar Yeri İçin Şeyhü'l-İslam'a Ok Attırması:

Asa Bahçesi'ne giderken, merhum olan kayınları Sultan Mehmed Han'ın türbesi önüne vardıklarında Emir Sultan, ok ve yayının şeyhü'l-islam'a verilmesini söyler. Bir derviş de, Emir Sultan'ın ok ve yayını şeyhü'l-islama verir. Emir Sultan şeyhü'l-islama

"Dileriz ki mezarımız bu taraflarda olsun, sizi uğur tutup niyet ettik, bu oku şark tarafına atın; her nerede bulunursa mezarımız orası olsun." der. Şeyhü'l-islam da Emir Sultan'ın bu isteğini yerine getirir ve oku atar. Oku bulduklarında, okun buraya gelip düşmesinin keramet işi olduğu anlaşılır; çünkü mesafe çok uzundur ve bir atış ile buraya düşmesi imkânsızdır. Okun düştüğü yer ormanlık ve meşelik bir yerdir. Emir Sultan buradan türbe miktarı bir yer satın alır ve büyük bir suffe yaptırır. Vefat ettikten sonra türbesini Hundi Sultan yaptırır. Türbe yapılırken Emir Sultan, mimara her gece rüyada görünüp

"Şurayı şöyle yap, şu mahalli böyle yap." der.

<u>Emir Sultan'ın Vefat Etme Zamanının Geldiğini Söylemesi</u>:

Bir gün Emir Sultan

"Babam 'Her nefis ölümü tadacaktır' (Enbiya, 35). Elbette bu fani âlemden o baki âleme gitmek üzereyiz. Şimdi bilin, zahirimizi âlimlere verdik ki halka karışıp vaaz ve tezkir ile halkı dalaletten hidayete irşat etsinler. Bâtınımızı dervişlerimizden iki kimseye verdik. Biri İbrahim Edhem mertebesinde diğeri Bâyezid-i Bistami mertebesindedir." der. Bu işaretlerden sonra Emir Sultan'ın gün geçtikçe sağlık durumu bozulur.

<u>Emir Sultan'ın, Yerine Hasan Hoca'yı Halife Tayin Edip Vefat Etmesi</u>:

Emir Sultan ölüm döşeğinde iken

"Sultanım sizden sonra yerinize kim halifeniz olsun?" dediklerinde, Emir Sultan

"Benden sonra şeyhiniz Hasan olsun, bizi isteyen Hasan'da bulsun." der. Bu konuda muhkem te'kidlerde bulunduktan sonra o günlerde Hakk'a yürür. Tarihi 833 (M.1429)'tür.

<u>Emir Sultan'ın Cenazesini Yıkayanlar ve Cenazesine Su Dökenler</u>:

Emir Sultan can çekiştiği sırada orada bulunanlar

"Sultanım sizi kim yıkasın ve kimler su koysun?" dediklerinde,

"Otuz yıl boyunca ikindi namazının sünnetini tastamam kılan benim cenazemi yıkasın." der ve bundan sonra vefat eder. Müverrihîn, sene 829 derler. Dervişler

"Acaba Emir Sultan'ı yıkayacak olan, ikindi namazını otuz yıl boyunca tastamam kılan kimdir?" diye söyleşirler. Hacı Bayram Veli de Emir Sultan'ın hastalığını işitip Ankara'dan Bursa'ya gelir. Bunu işitince

"İşte ben otuz yıldan fazladır ikindi namazının sünnetini kaçırmadım." der. Fukara dervişler bunu duyunca sevinirler. Böylece Emir Sultan'ın cenazesini Hacı Bayram Veli yıkar ve suyu da Emir Sultan'ın nice zamandır hizmetinde bulunan Seyyid Ahmed Horasani koyar. Cenaze namazı, çok cemaat ile Ulu Camii'nde kılınır.

<u>Emir Sultan'ın Kıyamet Gününe Kadar Olan Halleri</u>:

Emir Sultan'dan sünnete muhalif hiçbir şey ortaya çıkmaz. Bütün hareketleri, davranışları şeriate uygundur. Fukarasından bile meşru olmayan, akla muhalif hem sözlü hem de fiili hiçbir amel ortaya çıkmaz. Emir Sultan'ın kendisi kutbu'l-aktabdır. Dostlarından çok kimseyi kutbiyet makamına erdirir. Yine tarîkinde bütün rical-i gayb vardır. Bütün evliya ve ehlullahın reisi ve sultanıdır. Emir Sultan'ın ruhu her an ve her saat bin makam seyreder, dilediği âlemde dilediği

suret ile gezer. Yine meşhurdur ki yüce bir divanı vardır ve her cuma gecesi bütün evliya ve ehlullah dîvânında hazır bulunurlar. Tedbîrât âleminde ne olacak ise hepsini dedesi Sultan-ı Kevneyn'in izni ile bilir. Türbesinin güzel kokulu toprağı her derde şifa ve devadır.

Tabiat varlıklarının ona saygı duyması:

Osmanlı vezirlerinden biri, Emir Sultan'ın halifelerinden Şeyh Câmiu'l-Kitâb Gavs Efendi ile ilgili bir olayı rivayet eder. Gavs Efendi bu vezirin evinde namaz kılarken, secdeye vardığında bahçede bulunan dört servi ağacı onunla birlikte secdeye varır. Vezir bu olay için

"Allah şahidimdir." der.

Maddelerin mâhiyet ve niteliklerini değiştirme:

Şeyh Sinan, küçük bir çocukken babası onu Alaşehir'den alıp Bursa'ya getirir ve Emir Sultan'a emanet eder. Emir Sultan, hanımı Hundi Hatuna

"Oğlum açtır, su ve un getir de bir yemek yapalım karnını doyursun." der. Emir Sultan unun içine bir miktar su koyar ve bu karışım hemen süt oluverir. Hundi Hatun da onu ateş ve ocak olmadığı halde kaşıkla karıştırır, sonunda lezzetli bir yemek olur.

Halifesinin Yağmur yağdırması:

Emir Sultan'ın halifelerinden Hacı İsâ Dede ile Sultan Mehmed (Fatih Sultan Mehmed) arasında geçen bir olay anlatılır. Sultan Mehmed Hacı İsâ Dede'yi tecrübe için

"Dede, hayli zamandır şehrimize yağmur yağmadı. Bir dua eylesen de Allah bize yağmur verse." der. Hacı İsâ Dede de

"Ey devletli padişahım, bilirsiniz ki dua paklıkla kabul olur. Önce biz günahlarımıza tevbe edelim, sonra dua edelim, ümiddir ki kabul olur." der. Tevbe ederler ve duaya başlarlar. Duayı bitirince Allah'ın emri ve kudretiyle bulut yokken, bulut gelir ve yağmur yağar.

Kurumuş ağaçları yeşertme, harab olmuş bahçeyi yemyeşil yapması:

Bu kerameti Emir Sultan Buhara'da daha beş yaşında iken gösterir. Emir Sultan babasıyla beraber yolda giderken bir yaşlı adam karşılarına çıkar. Yemyeşil, içinde akan suları olan, taze fidanlar olan, ruha huzur veren bir bahçesi olduğunu, evladını ve ailesini bu bahçenin mahsulüyle geçindirdiğini söyler. Ama bir afet sebebiyle bahçesinin ağaçlarının kuruduğunu, akan sularının akmaz olduğunu, harab ve türab olduğunu, ailesinin aç kaldığını söyler. Emir Sultan'ın ve babasının ayaklarına düşüp yalvarır, bu haline bir çare olup olmadığını sorar. Emir Sultan'ın babası yaşlı adamın gönlünü alır, onu teselli eder. Emir Sultan o yaşlı adama acır, merhamet eder. Emir Sultan, kimseye bildirmeden gece yarısı o yaşlı adamın bahçesine gider. Allah'a yalvarır, dua eder, iki rekât namaz kılar.

"İlâhî, eğer senin katında masumların bir kadri varsa, dedem Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin hürmetime duamı kabul eyle." diye dua eder. Bunun üzerine Allah Teâlâ duasını kabul eder. Yine eskisi gibi ağaçlar yeşerir, sular akmaya başlar, ağaçlar hemen meyve vermeye başlar, çiçekleri öncekinden daha güzel olur. Emir Sultan duasının kabul olduğunu görünce hemen şükür secdesi yapar.

Vahşi ve yabanî hayvanları itaate alması:

II. Murat'ın bir atı vardır; ancak ata bakan seyisten başkası yanına yaklaşamaz. II. Murat bile ata binemez. At o kadar hırçındır. Bunun üzerine II. Murat atı Emir Sultan'a hediye gönderir.

Beş on seyis güç bela atı Emir Sultan'a getirir. Emir Sultan da dervişlerinden birine şöyle söyler:

"Gidin o ata benden selam söyleyin, önceki sahibin Allah korkusu bilmezdi, şimdiki sahibin ise Allah korkusu bilir." deyin. Derviş, ata bunları söylediğinde at, selam alır gibi başını yere koyar ve uysal bir at haline gelir. Bu durum Emir Sultan'ın hayvanlara bile tesir ettiğini gösterir.

<u>Hayvanları konuşturması:</u>

Emir Sultan'ın halifelerinden Hasan Hoca'nın (hyt.845/1441-42) bir katırı vardır. Katır, Emir Sultan'ın bir diğer halifesi olan Ece Sultan'a, halini anlatır ve sahibi olan Hasan Hoca'dan şu şekilde şikâyet eder: **"Üstüme binip inmesini bilir ama benim açlığımla, susuzluğumla ve arkamı kaşımakla ilgilenmez."** der. Ece Sultan da Hasan Hoca'ya katırın sırtındaki semeri almasını, söyler. Semerin altındaki keçeyi de kaldırdıklarında keçeyle birlikte bir miktar deri de kalkar. Yani katır Ece Sultan'a konuşarak derdini anlatır.

<u>Akıldan geçenleri bilmesi, düşünceyi okuması:</u>

Emir Sultan'ı tecrübe için Bursa halkı gönüllerinde bir şeyler tutarlar ve Emir Sultan'ın huzuruna geldiklerinde hiçbir söz söylemedikleri hâlde Emir Sultan her birinin gönüllerinde tuttukları şeyleri birbir kendilerine söyler. Onlar da teselli olup onun mübarek ellerini öpüp dönerler. İki kişi de bu durum gerçek midir değil midir, diye denemek için; biri

"Bana ekmek ile kaymak getirsin." Diğeri de

"Benim son derece hevâm vardır, bana dua etsin de tövbeye sebep olsun." diyerek Emir Sultan'ın huzuruna gelirler. Emir Sultan da bunların niyeti üzerine birine ekmek ve kaymak getirtir; diğerine de, hevan götürülsün diye dua eder.

Emir Sultan'ın halifelerinden Tuzlavî Şeyh Yahya Efendi (hyt.840/1436), Yenişehirli Hacı Halife, Lutfullah Efendi (ö.864/1460) ve II. Bâyezid beraber bir camide namaz kıldıktan sonra II. Bâyezid'in aklına şu gelir:

"Şunlardan birine vaaz ettireyim, bakalım bunlarda bir hal var mı? Varsa Meryem Sûresi'nin evvelinden kâf-hâ-yâ-ayn-sâd'dan tefsir etsinler." II. Bâyezid, içlerinden birisinin vaaz etmesini söylediğinde Lutfullah Efendi, Tuzlavî Şeyh Yahya Efendi'ye işaret eder. O da kürsüye çıkar ve II. Bâyezid'in aklından geçirdiği yerden, Meryem Sûresi'nin evvelinden tefsire başlar.

<u>Kabir ahvaline vâkıf olma:</u>

Emir Sultan'ın seccadesinde oturan Ali Çelebi Efendi Hazretleri, Ulu Camii'nde bulunan Emir Sultan'ın halifelerinden Şeyh Câmiu'l-Kitâb Gavs Efendi Hazretlerini bir gece yarısı yalnız olarak ziyarete gider. Giderken Argandı Köprüsü yanındaki Kurdoğlu Mezarlığındaki bir mezardan inek sesi gibi bir ses geldiğini işitir. Korkarak geçer gider. Durumu Gavs Efendi'ye haber verdiğinde, Gavs Efendi Ali Çelebi'ye

"O mezarı bana göster." der. Ali Çelebi gösterdiğinde Gavs Efendi mezarın üzerine Mülk Sûresi'ni okur ve Ali Çelebi'ye

"Allah sana rahmet etsin, bu fakiri azabdan kurtarmaya sebeb oldun." der. Yani Gavs Efendi mezardaki kişinin ahvaline vâkıf olur.

<u>Ölüyü diriltmesi:</u>

Emir Sultan'ın halifelerinden Ece Sultan'a bir kişi gelir. Bu kişi, bir hocanın kızıyla yüz bin akçe mihr-i müeccel (ödenmesi sonraya bırakılan mihr) ile evlendiğini, eşinin mihri bağışlamadan öldüğünü, borcunun babasına intikal ettiğini, babasının da bağışlamaya fırsat bulamadan vefat ettiğini ve mihir borcunun hanımının iki erkek kardeşine kaldığını, söyler. O anda cemaat o kişinin techiz ve tekfin işleri ile ilgilenmektedir. Bu kişi, iki kaynının zorla kendisinden mihri almak istediklerini Ece Sultan'a anlatır. Ece Sultan da cenazenin yanına gelir ve

"Ya filan karındaş!" diye üç defa seslenir. Meyyit gözünü açıp

"Ne edersin Sultanım?" dediğinde, Ece Sultan

"Gel, kızının mihrini damadına bağışla." der; ama adam bağışlamaz. Ece Sultan mübarek eliyle işaret eyler o kişi tekrar yatar, ölü olur. Bu kerameti gören oğulları, kız kardeşlerinin mihrini bağışlarlar.

Kaynakça

Nurettin KAHRAMAN, Menâkıb-ı Emir Sultan (Hüsâmeddin Bursevî) İnceleme ve Metin [Kitap]. - İzmir : Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı, 249453 Yüksek Lisans Tezi , 2009.

“ TÜKETİM TOPLUMU, HEDONİZM ve ARAÇ OLARAK YAZILI BASIN ”

HEDONİZM: Psikolojide, hazza yönelmenin ve acıdan kaçınmanın, insan davranışının temel güdülendirici güçlerinden birisi olduğu teorisi.

Felsefede, hazzın en yüce değer olduğu; yaşamın temel amacının haz olduğu savı. Epikürcüler, hazzın mutluluk için merkezi bir önem taşıdığını, ancak ölçülülük ve kısıtlama gibi manevi değerleri de içinde taşıdığına inanıyordu. Bu terim şimdilerde negatif bir duygusal içerik çağrıştırmakta ve mutluluğu zengin ve lüks bir yaşam olarak tanımlayanları kastetmektedir.

ÖZET

Türkiye'de 1960’lı 70’li ve 80’li yıllarda yaşanan siyasi, ekonomik ve toplumsal problemlerin ardından gelen askeri müdahaleler sonrasında basın, kendine yeni çıkış yolları aramak zorunda kalmıştır. Bu arayışın temel nedeni de her darbe sonrası basına getirilen sınırlamalardır. Özellikle, 1980'lerin ikinci yarısından sonra büyük sermayelerin de basına girmesi, bu arayış sürecinde önemli bir rol oynamıştır.

Türk basınında aile şirketleri zamanla yerlerini medya kartellerine bırakmıştır.

24 Ocak 1980 kararları Türk toplumunun yakın geçmişinde oldukça önemli bir kırılma noktasıdır.

12 Eylül 1980 Askeri darbesi öncesinde hazırlanan, ancak darbe sonrası kendine uygun bir zemin bulabilen bu kararlar, Turgut Özal tarafından uygulamaya başlanmıştır. Serbest piyasa ekonomisine geçişi temsil eden bu kararlar, zaman içinde Türkiye’nin tüketim toplumuna dönüşümünde de başrolü oynayan gelişimlerde anahtar görevi üstlenmiştir.

Basın; Türkiye’de tüketim toplumunun yaratılmasında önemli bir rol oynamıştır. Haberlerin veriliş biçimleri ve kullanılan görseller, yayınlanan reklamlar ve konu başlıkları ile halka adeta rehberlik etmiştir ve halen de bu görevini yürütmektedir. Geçmişte tasarruf anlayışına sahip olan Türk toplumunun tüketim toplumuna dönüşümünde rol oynayan basın, aynı zamanda hedonizm olgusunu da biçimsel ve içeriksel olarak yoğun bir biçimde kullanmıştır. Bu doktora çalışmasında 24 Ocak 1980 tarihi başlangıç noktası alınarak, Hürriyet gazetesinin biçim ve içerik analizi yapılmıştır.

ÖNSÖZ

Hıfzı Topuz, editörlüğünü Prof. Dr. Şengül Özerkan’ın yaptığı, “Haber Analizi ve Arşiv İncelemeleriyle Türkiye’de 9 Gazete” kitabının önsözünde, basın alanında 1950’li yıllardan beri süre gelen, özellikle de UNESCO destekli bilimsel tarama ve arşiv araştırma yöntemlerine dayalı iletişim çalışmalarından bahsetmektedir. Topuz, satırlarında, aynı zamanda bu tür araştırmaların Türkiye’deki sayılarının da azlığına dikkat çekmektedir. Bu uyarı da dikkate alınarak, tezin hazırlanmasında bilimsel altyapının sunumuna, araştırma yöntemlerine ve arşiv taramalarına özen gösterme gayretlerinden ödün vermeden, günümüz Türkiye’sinde oluşan

“Tüketim Toplumu”nun çok yönlü gelişim dinamiklerine, basın odaklı bir bakış açısı ile dikkat çekilmeye çalışılmıştır. Tüketim Toplumu, Hedonizm ve Araç Olarak Yazılı Basın konulu doktora tez çalışmasında, özellikle neo-liberal politikalar ve 24 Ocak 1980 karalarının Türkiye’deki etkileri ile basında yaşanan magazinselleşme sürecinde kullanılan çağdaş hedonistik göstergeler üzerinde durulmuştur. Araştırma evreni olarak seçilen Hürriyet gazetesi,

1970'li yıllardan günümüze mercek altına alınmıştır. Öncelikle tez konusunun belirlenmesi ile başlayan sürecin her aşamasında, değerli görüş ve uyarıları ile her zaman bana yön veren ve eşsiz sabrı ile tezin oluşumuna katkıda bulunan, danışman hocam, Prof. Dr. Şengül Özerkan'a şükran duygularımı belirtmek isterim. Ayrıca, Prof.Dr. Atilla Girgin, Prof. Dr. Murat Özgen, Prof Dr. Rengin Küçükerdoğan, Yard. Doç. Dr. Levent Eldeniz, Doç. Dr. Işıl Zeybek, Doç. Dr. Ece İnan Çöklü ve Doç. Dr. Nezih Hekim'e bana kattıkları değerli bilgi ve birikimleri için; araştırma sürecinde sunmuş oldukları nezih ve donanımlı çalışma ortamları için de Anadolu Üniversitesi Yunus Emre Kampüsü Kütüphanesi'ne ve Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü çalışanlarına teşekkürleri bir borç bilirim.

Doktora programı boyunca, maddi ve manevi desteklerini daima yanımda bulduğum, en zor günlerimde bana önce güvenli bir liman ve birlikte çıktığımız bu yolda her zaman yol gösterici olan aileme sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Eşim, oğlum, annem ve anneannemden, onlara ayıramadığım zaman dilimleri için anlayışlarından dolayı sevgi ve saygılarımı sunarım. Bu çalışmamı, bugün hayatta olmayan ama varlıklarını her zaman yanımda hissettiğim sevgili abim, kardeşim, babam, kayınpederim ve kayınvalideme armağan ediyorum.

Volkan EKİN
Mart 2010

GİRİŞ

Neo-liberalizmin Türkiye'deki zemini, dönemin Başbakanı Süleyman Demirel Hükümeti'nde Müsteşar olan Turgut Özal tarafından hazırlanan ve 24 Ocak 1980 Kararları olarak anılan kararlar sonrası atılmıştır.

Türkiye'nin içinde bulunduğu kaotik sağ-sol çatışmaları, Meclis'in verimli çalışamaması, siyasi istikrarsızlık, Cumhurbaşkanı'nın seçilememesi, grevler, yürüyüşler, toplu iş bırakmalar, sokak çatışmaları, etnik ve dini ayrımcılıkların kentlerde silahlı çatışmalara dönüşmesi, kahvehanelerin, parti binalarının taranması, üniversite olayları, gazetecilerin, dernek ve sendika başkanlarının, öğretim üyelerinin ve siyasetçilerin suikastlere uğramaları, bombalı saldırılar, ASALA'nın yurtdışındaki Türk Büyükelçi ve Konsolosları ile THY bürolarına yönelik saldırıları ve bu saldırılarla beraber, ülkeyi yönetenlere karşı halkın güveninin zedelenmesi gibi pek çok faktör, 12 Eylül 1980 Askeri Darbesi için adeta birer gerekçe olmuşlardır.

Bu süreçte ülke üzerinde oynanan oyunlar ve dış güçlerin oynadıkları iddia edilen roller, bugün bile tartışılır durumdadır. Darbe sürecinde yaşanan pek çok olumsuzluğa rağmen (Örneğin; tüm siyasi partilerin, derneklerin ve sivil toplum örgütlerinin kapatılması, binlerce kişinin fişlenmesi, gözaltılar, hapis cezaları, işkenceler ve idamlar gibi.) 1982 Anayasası kabul edilmiş, ardından çok partili siyasi yaşama yeniden geçilmiştir.

Ancak, Türkiye eski Türkiye değildir. 1983 Genel Seçimlerinden beklenenin aksine, Askeri yönetime yakın olan MDP (Milliyetçi Demokrasi Partisi) değil, Anavatan Partisi birinci parti olarak çıkmış ve 24 Ocak Kararları'nı hazırlayan Turgut Özal, Başbakan olarak ülke yönetimine geçmiştir. Artık, ikameci politikadan, serbest piyasa ekonomisine geçişin de başlangıcı söz konusudur. Türkiye tasarruf eden değil, tüketen insanların, tükettikçe var olan ve kimlik / statü sunma ihtiyaçlarını tükettikleri ile bir tutan tüketim toplumu olma yolunda hızla ilerlemeye başlamıştır. Döviz taşımak, yabancı marka içki-sigara kullanmak artık yasak değildir.

Bu arada Türk toplumu, alışık olmadığı biçimde Başbakanının neo-liberal anlayışa uygun düşen birtakım açıklamalarıyla da yüz yüze gelmeye başlamıştır.

Örneğin; Turgut Özal'ın **- Ben, zengin insanları severim -** söylemi örneğinde olduğu gibi…

25 Ocak 1980 tarihli gazetelerde ve hatta ardından geçen birkaç haftalık süreçte ne olduğu pek anlaşılmayan 24 Ocak Kararları, esas etkilerini ilerleyen zaman içinde, Turgut Özal Hükümeti döneminde açık bir biçimde göstermiş ve Türk toplumu, tüketim kültürünün kapitalist toplumların kültürü olduğu gerçeği çerçevesinde, 1980'li yıllarda sunulan yaşam biçimleri ve buna bağlı serbest zaman anlayışı ile biçimlendirilmiştir.

Özellikle, küreselleşmenin de etkileriyle birlikte çokuluslu şirketlerde çalışmaya başlayan ya da yüksek maaş alan; ancak, siyasetten uzak, zevkine düşkün, tüketmekten mutluluk duyan yeni bir orta sınıfın doğuşu söz konusudur. Bu yeni sınıfın doğuşunda da basına bazı önemli görevler düşmüştür.

Örneğin; kitlelerin yeniliklerden haberdar edilmeleri ya da o güne kadar toplumda kabul görmeyen kimi davranış ve tutumların modernleşme adına meşrulaştırılmasında olduğu gibi…

1950'li ve 1960'lı yıllarda öngörüsü gerçekleşen, ancak pek de ciddiye alınmayan; daha sonra 1980'li yıllarda siyasi etkilerini hissettirmeye ve tüm dünyada yaygınlaşmaya başlayan neo-liberalizm akımı ekonominin devlet liderliğinden ayrılması ve piyasaların özel teşebbüs tarafından yönetilmesi gerektiği fikrini savunmaktadır. Öyle ki, bu akıma göre piyasayı rekabet yönetmelidir. Bu bağlamda, Devletin kriz anında radikal müdahale hakkının bulunmasını, bunun dışında da piyasadan tamamen çekilmesini öngörmektedir. Sosyal reformlara karşı çıkan bu anlayış, aynı zamanda özel mülkiyeti savunurken, gerekçe olarak da "kişisel hürriyetin ve açık piyasaların en geniş kitleler için bile fayda sağlayacağını" öne sürmektedir. Neo-liberalizmin temel değeri olan rekabetin beraberinde getirdiği bir diğer özellik ise kar yarışına katılımın ya da pazar paylaşımının temel yasalarına uyum sağlayamadığı için kamu sektörünün kesin biçimde küçültülmesidir. Chicago Üniversitesi Ekonomi Bölümü'nde felsefeci ve ekonomist olan Friedrich Hayek tarafından temelleri atılan bu akıma, Milton Friedman ve Arnold Harberger gibi ekonomi profesörleri ile Uluslararası Para Fonu 3 (IMF)'nun destekleri olmuştur. Sol ile sağın ortası olduğu gibi görüşler ortaya atılmış olsa da, aslında kapitalist ve sağcı bir akımı temsil etmektedir. İngiltere'de Margaret Thatcher'in iktidara gelip, neoliberal devrimi başlattığı 1979 yılı, neo-liberalizm akımı için de önemli bir tarihi temsil etmektedir. Thatcher'ın özelleştirme akımları ve dönemin Amerika Birleşik Devletleri Başkanı Ronald Reagen yönetimi ile birlikte yürütülen stratejik iş birliktelikleri tüm dünyada etkilerini göstermiştir.

Tasarruf anlayışına sahip Türk toplumunun tüketen topluma dönüşümü sürecinde, Türk basınında yaşanan değişim ve gelişimler ile tüketimin verdiği hazzın, yaşamın anlamı olarak kabul edilmeye başlanması, beraberinde Türkiye'deki yazılı basının dönüşümünde hem tüketim eğilimlerinin değişimi hem de hedonizmin birlikte incelenmesi gereğini ortaya çıkarmıştır. Türk basının gelişiminde; basının ortaya çıkış biçimi, Batılı devletlerin siyasi ve teknolojik yaptırımları, iktidar-basın ilişkileri ile reklamın gelişimi, darbelerin etkileri gibi konular, Osmanlı'dan günümüze doğru ele alınarak, dünden bugüne Türk Basını'na dair bir tablo oluşturulmaya çalışılmıştır. Bu tabloda, haber kavramı, haberin magazinselleşmesi, medya – siyaset ilişkileri ile gazetelerin biçim ve içeriklerinde yaşanan değişimler ile yeni yaşam biçimi olarak tanımlayabileceğimiz life style başlığı altında, burçlara göre yaşam, gurme terimi (**Gurme:** Tatbilir, yemeklerin, şarap ve kahve gibi içeceklerin farklı çeşitlerinin tatlarını birbirinden ayırabilen, duyarlı damağı olan kişilere verilen addır) ve yemek kültürü, statü simgesi olarak 4x4 araç kullanımı, cep telefonu kullanım biçimleri ile residence, plaza ve kredi kartlı yaşam gibi kavramların, serbest piyasa ekonomisi çerçevesinde hayatımızda yer bulması; küreselleşmeyle birlikte gelişime açık sektörlerin reklam çabaları, bankaların söylemlerinde

yaşanan değişimlerle beraber diyet, estetik ve güzellik gibi kavramların gazeteler aracılığıyla topluma sunulması, ***"Tüketim Toplumu, Hedonizm ve Araç Olarak Yazılı Basın "*** konulu doktora tezi çalışmasının araştırma eksenlerini oluşturmaktadırlar.

Ayrıca, 24 Ocak 1980 ve 12 Eylül 1980 tarihlerinden sonra Türk basınında yaşanan magazinselleşme sürecinde; Sabah, Günaydın, Güneş, 4 Posta gibi ulusal ve yüksek tirajlı günlük gazeteler ile birçok bulvar gazetesinden sonra akla gelen Hürriyet'in yayın politikası; biçim içerik analizi ise tezin bir diğer ayağını oluşturmaktadır.

Araştırmaya konu olan tez ise beş bölümden oluşmaktadır. Buna göre; giriş bölümünden sonra yer alan ikinci bölümde; "*Tüketim Kültürü ve Tüketim Toplumu Etkileşimi"* başlığı altında tüketim kültürü kavramına ve bu kavramın sosyal-kültürel kullanımlarına değinilecektir. Tüketim toplumunun ortaya çıkışı, kuramsal açılımlarla ele alınacak ve Modernizm, Fordizm, Postfordizm ile tüketim toplumu kuramları ışığında Türkiye'de tüketim kültürü ve kimlik arayışlarında basının rolü üzerinde durulacaktır. "Tüketim Toplumunun Ortaya Çıkışı ve Akımlar" ana başlığı altında; "Sanayi Sonrası Toplum Kuramları"ndan, "Enformasyon Kuramı", "Tüketim Toplumu Kuramı" ve "Postmodern Toplum Kuramı" irdelendikten sonra, "Türkiye'de Tüketim Kültürü ve Kimlik Arayışı" ile "Tüketim Toplumunun Oluşumunda Yazılı Basının Yeri" başlıkları altında, diğer bölümlere de temel oluşturulacak kuramsal bilgilere yer verilecektir.

Üçüncü bölümde; magazin gazeteciliği, haberin magazinselleşmesi ve hedonizm kavramlarına ilişkin bilgiler aktarılarak, Osmanlı'dan günümüze Türk basını, 24 Ocak Kararları ve 12 Eylül Askeri Müdahalesi sonrasında Turgut Özal'ın neo-liberal politikaları sorgulanacaktır. Bu bölümde ayrıca, "*Türkiye'de Yazılı Basın ve Gelişimi (Osmanlı'dan 20.Yüzyıla)*" başlığı altında matbaanın gelişiyle başlayan süreçte gazetelerin Türk toplumunun günlük yaşantılarına girişleri, iktidarla olan ilişkileri, çıkış nedenleri ile siyasi duruşları, olaylara verdikleri tepkileri ve tanıklıkları ile tarihsel pek çok konu üzerinde durulacaktır. Bunlar arasında; II. Abdülhamit Döneminde yaşananlar, İttihat ve Terakki Cemiyeti Dönemi, Cumhuriyet'in ilk yılları, Tek Parti Dönemi, Adnan Menderes Dönemi, 6-7 Eylül Olayları ve Askeri Müdahaleler bulunmaktadır.

Araştırma çalışmasında "1919-1945", "1945-1960" ve "1960-1980" dönemlerinde yaşananlar ve basındaki gelişmeler ayrı ayrı ele alınacaktır. 5 Buna göre; "24 Ocak 1980 Kararları" ve "Turgut Özal Dönemi Basın" ise ikinci bölümde yer alan diğer başlıklardır. Yine bu bölümde, Türkiye Cumhuriyeti'nin, devlet ikameci politikadan serbest piyasa ekonomisine geçişinin mimarlarından Turgut Özal'ın kronolojik yaşam öyküsüne kısaca göz atıldıktan sonra, Özal Dönemi ve 24 Ocak Kararları'nın ne olduğu ve neden bu kararlara ihtiyaç duyulduğu üzerinde dönemin şartları da göz önüne alınarak değerlendirmeler yapılacaktır.

Dördüncü bölümde; "*Yazılı Basında Magazin İçeriği ve Hedonizm İlişkisine Yönelik Araştırma Uygulaması*" ana başlığı çerçevesinde; araştırma amaç, yöntem ve sınırlılıkları göz önüne alınarak, Hürriyet gazetesinin biçim ve içerik analizi gerçekleştirilecektir. Bu analizde, Yeni Yaşam Biçimi (life – style) başlığının altında; **"Kredi Kartlı Yaşam", "Cep Telefonu", "Yemek Kültürü ile sıkça duymaya başladığımız "Gurmelik Terimi"** irdelenecektir. Küreselleşmeyle birlikte hızla değişen dünyada, neo-liberal politikaların tüketime yansımalarının birer parçası olan diğer statü sembolleri ve moda kavramı üzerinde de bu bölümde durulacaktır. Buna göre; "İşadamı ve İş kadını Kıyafetleri" ile "Statü Simgesi Markaların Kullanımı", bölümün başlıklarını oluşturacaklardır. **"Modern Mekanlar ve Tüketim"** konusu ise **"İş Merkezleri", "Alışveriş Merkezleri", "Modern Siteler", "Yeni Yaşam Alanları: Konutlar (Residence)" ve "Eğlence Mekanları"** başlıkları altında irdelenecektir. Tüm bu konu başlıkları ile ilgili yayınlar ve görseller ise biçim ve içerik analizlerinde ayrıca ele alınacaktır. Sonuç bölümünde; yukarıda belirtilmiş

olan dört bölüm ve biçim içerik analizleri ışığında, Habermas ve Baudrillard'ın yapısal dönüşüm ya da bir başka deyişle toplumsal değişim anlayışları ve iletişim kurumları çerçevesinde, yazılı basın ele alınarak durum tespiti özelliği taşıyan yorumlara yer verilecektir.

SONUÇ

Eski Japon kültürüne göre, parıldayan her şeyin değersiz ve bayağı olarak kabul gördüğü bilinmektedir. Bu inanca göre, parlayan bir nesne yenidir ve yeni olduğundan dolayı henüz, kullanımının ona kazandırdığı soylulukla, değer kazanmamıştır.

Eskimiş bir eşya, onu kullananlarla birlikte yaşamış, sabır ve özenin aktarıldığı bir nesnedir. Bu nesne, zamanla kullanan kişinin huyunu, duygularını yüklenmiş ve hizmet ederek karşılık vermiştir. Bu ilişki sürecinde, sabır ve sadakat gibi iki önemli duyguya da gereksinim vardır. Sabır, yüklendiği rol gereği bir tuğlaya; sadakat ise, bir köke benzemektedir. Sabır acelenin, sadakat ise tüketimin panzehiri olarak görülmektedir.

Günümüzde ulaşılan tüketim anlayışına baktığımızda ise, feodalizmden sonra Sanayi Devrimi ile oluşan ekonomik yapıda, toplumsal üretim ve tüketim biçimlerini değiştiren, **"Kapitalizm"** kavramı ile karşılaşılmaktadır. Savaş sonrası oluşan toplumsal refah, Fordist üretim tarzı ve buna uygun ekonomik politikalarla, Amerikan toplumunda başlayan ve kısa zamanda diğer Batılı ülkelerden başlayarak dünyada pek çok ülkeye de yayılan tüketimdeki artış, tüketim kültürü ve tüketim toplumu terimlerini ortaya çıkarmıştır.

Henry Ford, sıradan aileler için seri üretim yolu ile üretmiş olduğu otomobilleriyle, Batı kapitalizminde de yeni bir dönem açacak değişimin öncülüğü yapmıştır. Ford, çalışanlarına yüksek ücret ödeyerek ve bu otomobilleri öncelikle onlara satmayı hedefleyerek, XX. yüzyılın ilk toplu üretim ve tüketiminin yükselişinin de işaretini vermiştir.

1960'larda, ücret artışlarıyla desteklenen tüketimin gelişimini, kitle tüketim alışkanlıklarının oluşmasını ve daha sonraları Gramsci[466] tarafından "Fordizm" olarak nitelenecek çabaların kurumsallaşmasını görmek mümkün olmaktadır. 1970'li yıllarda, tüketici taleplerinde yaşanan düşüş, petrol fiyatlarında yaşanan dalgalanmalar, ekonomik ve siyasi sıkıntılar, küresel anlamda bir krize neden olmuştur. Bu krizden çıkış yolu olarak, neo-liberal politikalar geliştirilmiş ve üretimde Fordist anlayıştan, Post-fordist anlayışa geçiş yaşanmıştır.

Bu süreçte, tüketim kültürünün en önemli görevi, sürekli farklılaşan ürün ve hizmetler ile medya aracılığıyla o ürün ve hizmetlere yüklenen imaj ve değerlerin, bireysel tüketimi teşvik etmesini sağlamaktır. Böylece, bireylerin ürün ve hizmet seçimleri yani tüketimleri, kendilerine yeni yaşam biçimleri oluşturmalarında farklılıklar içeren, sıradan olmayan, ayrıcalıklı ve seçkin bir tarza sahip olabilme duygusunu yaşatabilecektir. Bu toplumda, her bireyin en öncelikli ise görevi tüketmektir.

1980 ve 1990'larda yaşanan gelişmeler, küresel sermayede yaşanan bütünleşmeyi de beraberinde getirmiştir. Özetle, SSCB'nin dağılmasından sonra, yeni pazarların oluşması, paranın serbest dolaşımının sağlanması, neo-liberal politikaların dünya genelinde kabul görmeye başlaması, kitle iletişim araçlarında ve yayıncılığında yaşanan teknolojik gelişmeler ile dünyanın küçülmesi ve tüketim kültürünün belirlediği, yine tüketim yaklaşımlı "lifestyle" (yaşam tarzı) olarak adlandırılan, marka ve imajların esas alındığı, yeni yaşam biçimlerinin ortaya çıkması örneklerinde olduğu gibi.

---

[466]**Antonio Gramsci**, 22 Ocak 1891'de Sardunya'da doğdu, 27 Nisan 1937'de Roma'da öldü. İtalyan düşünür, siyasetçi ve Marksist teorisyen.

Günümüzde ise sanayi toplumlarında üretimin, sanayi sonrası toplumlarda ise tüketimin **"sembol"** olduğu gerçeği ile karşılaşılmaktadır. Bu gerçekten hareket eden sosyal bilimciler **"tüketim toplumu"** kavramıyla yaşanan değişimleri ve mevcut durumu analiz etmeye çalışmaktadırlar. Tüketim toplumu ve tüketim biçimlerine karşı, Frankfurt Okulu olarak bilinen ekolden gelen ilk eleştiri, **Max Horkheimer** ve **Thedor W. Adorno'**nun birlikte kaleme aldıkları, **Aydınlanmanın Diyalektiği** adlı eserde temellendirilen, **"Kültür Endüstrisi"** çözümlemesine dayanmaktadır.

Buna göre, kitle kültürü'nün sunduğu bütün araç ve kolaylıkların, bireysellik üzerindeki toplumsal baskıları güçlendirmekte olduğu ve bireyin direnme imkanı ile modern toplumun atomize edici işleyişi içinde kendini koruma imkanını elinden aldığı vurgulanmaktadır.

Adorno ve Horkheimer'den sonra **Herbert Marcuse**, tüketim toplumu ve tüketim kültürünün, bireyleri tüketime dayalı yaşam biçimlerini **"SATIN ALMAYA"** zorlayan **"YANLIŞ VE SAHTE İHTİYAÇLAR"** ürettiğini ileri sürmüştür.

Marcuse, tüketim kültürünün yarattığı bireyselliğin, sömürü ve toplumsal kontrolü sağlamak amacıyla geliştirilen, yarı bireysellik olduğunu savunan ilk düşünürlerdendir. İkinci nesil, Frankfurt Okulu temsilcisi olarak tanımlayabileceğimiz **Jürgen Habermas** ise modernliğin tamamlanmamış bir proje olarak devam ettiğini, fakat modernliğin totalleştirici, **"araçsal akıl"** yerine **"eleştirel akıl"** temelinde yeniden inşa edilmesi gerektiğini savunmaktadır.

Habermas'a göre, günümüzde ailenin tüketici niteliğinin ön plana çıkması, bireyselleşmeyi, serbest zaman kavramının kullanım biçimlerinin değişimini ve ailenin göreceli, özerk bir alana dönüşümünü simgelemektedir. Bu dönüşüm, aynı zamanda tüketim alışkanlılarında yaşanan değişimleri de içermektedir.

Habermas, tartışma kültürü ile tüketim kültürü arasındaki kesintinin başlangıcını **"grosso modo"**(yaklaşık olarak, aşağı yukarı, tahminen) , XIX. yüzyılın ortaları olarak işaret ederken, kültürel ürünlerin kalıplaşarak, meta haline gelmesinin, edebiyatın ticaretleşmesinin, giderek güdümlü, tüketime yönelik diyalog, tartışma, oturum ve yayınlara yol açtığına dikkat çekmektedir.İletişim araçlarında, özellikle de basında var olan, tüketime devamlı katılabilme psikolojisinin yaratılmasının, başlı başına amaç edinmiş bir yayın anlayışına dönüşümünden bahsetmektedir.

Kısaca, Habermas, tüketim toplumunun oluşumunda basının bir araç olduğuna vurgu yapmaktadır.

Tüketim toplumunun oluşumu ve bu oluşum çerçevesinde basının öncelikli işlevini, Batı toplumlarında yaşanan gelişme ve tartışmalar doğrultusunda ele aldığımızda, basının doğuşu ve görevleri alanında, Türk basının Batı'daki klasik gelişmelerden farklı olarak, devletin resmi propaganda aracı olarak doğduğunu görmekteyiz. Ancak konu, önce liberal, sonraları neo-liberal politikaların Türkiye'ye yansımalarından açıldığında, **Demokrat Parti döneminde başlayan Amerikan tarzı yaşam biçimine özenişin** ve zengin olma hayallerinin getirdiği beklentilerin, tüketim tarzlarına yansımaları biçiminde, Batı'dan gelen etkiler görülmektedir.

Yine de bu yıllarda, Türk Basınında fikir gazeteciliğine verilen önemden bahsetmek mümkündür. Her dönemde olduğu gibi bu dönemde de basına uygulanan baskı ve yasaklamalar mevcuttur. Ancak, haberin magazinselleşmesi konusunda, Türk Basının bugün gelinen noktanın çok uzağında olduğu görülmektedir. Türkiye'de 1960'lı, 70'li ve 80'li yıllarda yaşanan sosyal, siyasal ve ekonomik karışıklıklar ile askeri müdahaleler sonrasında, basının kendine birtakım çıkış yolları aradığı görülmektedir. Bu arayışın temel nedenlerinden biri de, şüphesiz, her darbe sonrası basına getirilen yasaklama ve sınırlamalardır. Bununla beraber,

1980'lerin ikinci yarısından sonra büyük sermayelerin de basına girmesi, bu arayış sürecinde önemli bir rol oynamıştır.

Türk basınında aile şirketlerinin, zamanla yerlerini medya kartellerine bıraktıkları görülmüştür. Teknolojik gelişmelerle birlikte renkli fotoğraf kullanımının yaygınlaşması, fikir gazeteciliği yerine magazin gazeteciliğinin tercihi, haberin de magazinleşmesine yol açmıştır.

Dünya'da hızla yaygınlaşan neo-liberal politikaların Türkiye'deki etkileri Turgut Özal'ın Başbakan olmasıyla kendini çok daha net bir biçimde hissettirmeye başlamıştır. Bu dönem itibariyle, 24 Ocak 1980 kararları Türk toplumunun yakın geçmişinde oldukça önemli bir kırılma noktasıdır. 12 Eylül 1980 Askeri darbesi öncesinde hazırlanan, ancak darbe sonrası kendine uygun bir zemin bulabilen bu kararlar, Turgut Özal tarafından uygulamaya başlanmıştır.

Serbest piyasa ekonomisine geçişi temsil eden bu kararlar, zaman içinde Türkiye'nin tüketim toplumuna dönüşümünde de başrolü oynayan gelişimlerde anahtar görevi üstlenmiştir. Aynı şekilde basın da, Türkiye'de tüketim toplumunun yaratılmasında önemli bir rol oynamıştır. Haberlerin veriliş biçimleri ve kullanılan görseller ile yayınlanan reklamlar ve konu başlıkları, halka adeta rehberlik etmiştir ve bu sürecin, halen devam ettiğini söylemek mümkündür.

Günümüz hedonik tüketim görüşüne göre, ürünler artık nesnel varlıklar olarak değil daha çok öznel **"semboller"** olarak tanımlanmaktadırlar. Ürünün ne olduğundan çok neyi temsil ettiği önemlidir. Gerçek olan değil, ürünün taşıdığı ve yarattığı imaj, odak noktasıdır. Bu noktada özellikle basın aracılığıyla, modern reklam ve iletişim endüstrileri, böyle bir düşsel tüketimi yaratmada aracı olabilmektedirler.

Tüketici için **"medyatik hedonizm",** yaşamın her anını ve her alanını hazzın kendisi olarak algılatma çabası içerisinde görünmektedir. Sunulan yeni yaşam biçimleri de bu süreçte ister sanal, ister gerçek ortamda olsun hazzı ve beraberinde tüketimi yaşamın odak noktasına taşımaktadır. **Geçmişte tasarruf anlayışına sahip olan Türk toplumunun, tüketim toplumuna dönüşümünde rol oynayan basın, aynı zamanda hedonizm olgusunu da biçimsel ve içeriksel olarak yoğun bir biçimde kullanmıştır.** Basında fotoğraf kullanımının, gazete tüketicilerinin, yani okurların üst gelir gruplarının yaşam biçimlerine özenmelerini sağlayan, bir başka deyişle de onların statü atlama umutlarını besleyen bir araç olduğu gerçeği doğrultusunda; araştırma evrenini temsil eden Hürriyet Gazetesi'nde, fotoğraf'ın kullanış biçimi ele alındığında, şu sonuçlara varılmıştır:

Gazetede bol fotoğraf kullanımı temel ilkelerden biridir. Kurulduğunda siyah beyaz ve sonraları renkli fotoğrafların yer aldığı gazete, her dönemde bolca fotoğraf kullanmıştır.

24 Ocak 1980 Kararları sonrası, Türkiye'nin serbest piyasa ekonomisine geçiş yaptığı dönemde de, dünyada yaşanan neo-liberal yaklaşımların, tüketime yönelik magazinsel haberlerin ve onları destekleyen görüntülerin sıkça yer almaya başladığı görülmektedir.

Gazetede yer alan elektronik eşya, otomobil, modern konut, havayolu ve seyahat firmaları ilanlarında da gözle görülür bir artış yaşanmaya başlamıştır. Özellikle, 12 Eylül sonrası, Turgut Özal döneminden sonra, New York – İstanbul hattı uçuşlarına ait reklamlar, restaurant&bar haber ve ilanları ile Batılılaşmaya yönelik bir prestij sunumunda basının araç olarak kullanımı ile karşılaşılmaktadır. İçki ve puro tüketimini, özellikle de şarabı seçkinlik olarak sunan köşe yazıları, lifestyle'a geçisi pekiştirici unsurlar olarak yer almıştır.

Ancak, bu dönem itibariyle, üzerinde önemle durulması gereken bir diğer nokta da mevcut ortamdır. 12 Eylül darbesi öncesinde, ülkenin içinde bulunduğu durumu yansıtan gazete manşetlerinde, terörün kol gezdiği, siyasal anlaşmazlıkların yaşandığı, sağ-sol çatışmalarının,

suikastlerin ve hayat pahalılığının yer aldığı, kısacası toplumun bunaldığı bir ortam söz konusudur. Böyle bir ortamdan sonra, 12 Eylül darbesi sonrasında basına getirilen sınırlama ve yasaklamaların, halkı ne derecede rahatsız ettiği sorusu da önem taşımaktadır.

Darbe sonrasında, gazetelerde darbeyi meşrulaştıran manşet ve köşe yazıları yer alırken, göreceli olarak huzura kavuşan toplumun, fikir gazetecilerine ve adamlarına uygulanan baskıları görmezden gelmesini ve basında yaşanan magazinselleşmeye yönelimin kaçınılmaz olduğunu görmekteyiz. **Magazin fotoğrafları kullanımında önceleri, yabancı basın kaynaklı görüntülere ağırlık verdiği görülen gazete, güzellik yarışmalarından, bikini güzellerinden, seks fuarlarından, lüks otomobillerden, gezinti gemilerinden ve lüks yaşama dair görsel unsurlardan sıkça yararlanmıştır.**

Hürriyet Gazetesi'ne bakıldığında, cinsellik alanında, o dönemde konuşulması tabu niteliği taşıyan birçok konunun, fotoğraflı magazin haberleri olarak yayınlandığı görülmektedir. Üstelik bu haberler ana sayfada ve gazete içinde geniş yer almışlardır.

Yine cinsellikle ilgili birçok kavram, yazı dizisi şeklinde gazetede yer alırken, bu haberlerle ilgili fotoğrafların da kullanımı söz konu olmuştur. Kadın konusu ele alındığında ise kadının özellikle fotoğraf alanında cinsel bir meta olarak sık sık kullanıldığı görülmektedir. Gazetenin izlediği yayın politikası, daha çok erkeklere yönelik bir bakış açısını temsil etmektedir. Magazin eklerinde, arka sayfa, 3.sayfa ve kimi zamanda ilk sayfalarda çıplak kadın fotoğraflarına rastlanmaktadır. Bunların çoğunu, özellikle de 1990'lı yıllara kadar, yabancı kadın fotoğrafları oluşturmaktadır. Üstelik kimilerinde herhangi bir sansür de söz konusu değildir.

Örneğin; 3 Ocak 1992 tarihli **"Özürlülere Seks Manyakları Balosu ile Yardım..."** başlıklı haberde kullanılan fotoğrafların, 2000'li yıllarda gerçekleşen kısmi özdenetimden dolayı bugün kullanılamayacağı çok nettir. Ancak, bu türden fotoğraf kullanımlarının hedonistik açıdan, toplumda psikolojik fantezi ve röntgencilik/teşhircilik dürtülerini adeta tetiklediği de bir diğer gerçektir.

Hürriyet Ekonomi sayfalarına bakıldığında, 1980 öncesinde birer sütundan ibaret olduğu görülmektedir. Ancak, aradan geçen zamanda serbest piyasa ekonomisine geçişin etkileri de kendini göstermiştir. 1983 Genel seçimlerinden sonra, Turgut Özal döneminde, döviz taşımanın serbest bırakılması ve 26 Aralık 1985 tarihinde faaliyete geçen İstanbul Menkul Kıymetler Borsası'nın açılışı ile birlikte, sayfalarda ekonomiye ayrılan sütun, yarım sayfa halini almış; sonraları da ekonomi üzerine yazılara yer verilmeye başlanarak, konu ile ilgili köşe yazarları süreklilik kazanmıştır. Genel anlamda bakıldığında, Hürriyet gazetesi, liberal ekonomi geleneğine sadık bir yayın politikasına sahiptir. Ancak, **1990'lı yıllarda işçi, memur ve ortadirek terimlerinin çokça geçtiği gazetede ve ekonomi sayfalarında, zamanla büyük sermaye gruplarının temsilcilerine yönelik haberlere ve ekonominin sürekli iyiye doğru gittiği yönünde yayınlar yapılmaya başlamıştır. Hatta pek çok veriyle geliyorum mesajını veren ekonomik krizler bile görmezden gelinmeye çalışılmıştır.** Bu dönemlerde Türk ekonomisinin iyi yolda olduğu, Dünya'nın 17. büyük ekonomisi olduğu şeklinde yayınlara yer verilmiştir. Gazetenin Ekonomi sayfalarında asıl muhatap olarak, daha çok işverenler ve iş çevreleri alınmıştır. Bu sayfalara alınan ya da bir diğer açıdan verilen reklamlar, tüketimi prestij odaklı destekleyen markaların ürünlerini içermektedir. Ağırlıklı olarak, otomobil ve takım elbise ilanlarına rastlanmaktadır.

Hürriyet Gazetesi'nin tamamında **Gümrük Birliği Anlaşması** adeta bir zafer gibi gösterilirken, manşetler **"Merhaba Avrupa"** sloganı oturmuştur. Gazetenin yayın anlayışına göre Batılılaşma yolunda önemli bir engel aşılmıştır. Ancak tıpkı 24 Ocak Kararları örneğinde

olduğu gibi zaman içinde eleştirel yaklaşımlar da kendine yer edinmiştir. Oktay Ekşi'nin **"Çıkış Yolu"** olarak gördüğü kararlara 1993'te Rauf Tamer itiraz ederek **"Neler Oluyor Bize ?"** diyecek ve tüketim toplumunu oluşumuzu eleştirecektir.

Sonuç olarak, Hürriyet Gazetesi 1 Mayıs 1948 tarihinden beri kesintisiz olarak yayın hayatını sürdüren ve Türkiye'nin en yüksek tirajlı gazetelerinin başında gelmektedir. Türkiye'nin yaşadığı pek çok siyasi, ekonomik ve toplumsal değişime şahitlik etmiş olan gazete, yine ekonomideki önemli dönüşümlerden biri olan, 24 Ocak 1980 sonrası politikaları da desteklemiştir. Türkiye'deki neo- liberal sürecin habercisi olan 24 Ocak 1980 Kararları, zamanla toplumda etkilerini göstermiş ve tüketim, yaşamımızın değişmez bir parçası, varlığımızın, kimliğimizin sunumu olmuştur.

Yeni yaşam biçimleri adı ile büyük sermayelerin kontrolünde gerçekleşen, tüketime yönelik süreçte lüks ve onu çağrıştıran kavramlar ile statü nesnelerle elde edilebilir konuma gelmiştir. Ancak, bu yaşam biçiminde tüketim çok hızlıdır ve basın da bu tüketimi hızlandıran, teşvik eden unsurlara araç olmaktadır.

Hürriyet Gazetesi de, bu sürece katkıda bulunan yayınlarla birlikte, ekonomik ve siyasi alanda her gruptan yazarı bünyesinde barındırarak, görsel ağırlıklı bir gazete şekliyle, yeni yaşam biçimlerine uyum sağlamakta zorlanmayan ve toplumda bu tarzı seçkin göstererek, model sunan bir gazete olmuştur.

AYDINLANMAMIZA VESİLE OLAN KARDEŞİMİZE TEŞEKKÜRLER EDERİM.

KURBAN BAYRAMININ UNUTULAN YÖNÜ

Kurban Bayramı hakkında söylemek istediklerimizi beyan etmeden önce aşağıda bazı bilgileri hatırlamak faydalı olacaktır. Bu şekilde gözden kaçan hususları da dile getirmiş olacağız.

İnsan hayatının en zor dönemi bence ihtiyarladığı dönemdir. Bu dönem kadınlardan çok erkeklere için daha zor geçmektedir. Çünkü sorunlarını paylaşmak bir erkeğin zaafı olarak kabul edildiği ülkemizde, dikkat edilecek en önemli husus erken harekete geçmek olacaktır. Sürekli olarak bilinçlendirilme yağmuru altında olan insanlarımızı uyarmak ve korumak hepimizin üzerine borçtur. Birde ne olduğu hala tam kesin çözümlenmemiş "Stres" adı altına sığdırılan birçok hastalıkla uğraşan insanlarımıza dua etmekle beraber, bazı fark ettiğimiz konuları paylaşarak komplikasyonların önüne geçmeyi düşünmekteyiz. Her insanın bir bakış zaviyesi vardır. Bu bakışı ötekinin görmediğini görmekle sıfatlanmıştır. Bu şekilde bilgi asıl mihverine doğru yol alarak zenginleşir. 45-50 yaş civarı, erkeklerin ve kadınların her türlü yönden değişime uğradığı, ihtiyarlamaya ve sorunların başladığı dönemdir.

İnsan hayatında en önemli şey üremedir. Bunun temelinde ise hormonal yapının sağlamlığı bulunmaktadır. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem efendimiz **"Evlenin, çoğalın ben ümmetimin çokluğu ile övüneceğim"** hadisini bazıları başka yerlere çekse de (Tekâsür Suresini tevili) bu tavsiyenin ilâhî çerçevesindeki hikmetler her geçen gün kirli oyunlar ile yıpratılmaya çalışılmaktadır. Mesela; **"aman bitkisel gıdalarla beslenin, et yemeyin, protein ihtiyacınızı bitkisel yollardan karşılayın, yoksa kollestrolünüz çıkar, erken ölürsünüz"** gibi safsatalar biraz incelendiğinde daha bariz şekilde ortaya çıktığını görebilirsiniz. Bu nedenle anlatmak istediğimiz konuyla ilgili bazı bilgileri hatırlayalım.

KOLESTEROL: Kolesterol, yapısal bileşik olarak hücre zarlarında bulunmakta olup hayat için gerekli olan mum kıvamında yağımsı bir maddedir. Etin düşük kolesterol içermesi, kas içi düşük yağ içeriğiyle ilgilidir. Kolesterol beyin, sinirler, kalp, bağırsaklar, kaslar, karaciğer başta olmak üzere tüm vücutta yaygın olarak bulunur. Vücut kolesterolü kullanarak hormon (kortizon, cinsellik hormonu....), D vit***** ve yağları sindiren safra asitlerini üretir.

TESTOSTERON:

Testosteron steroid yapıda bir hormondur. İnsan vücudunun en önemli androjenidir. Erkekte %95'i testis hücrelerinden, kalan %5'lik bölümü ise böbrek üstü bezlerinden, beyinden ve diğer bazı yerel hücrelerden salgılanır.

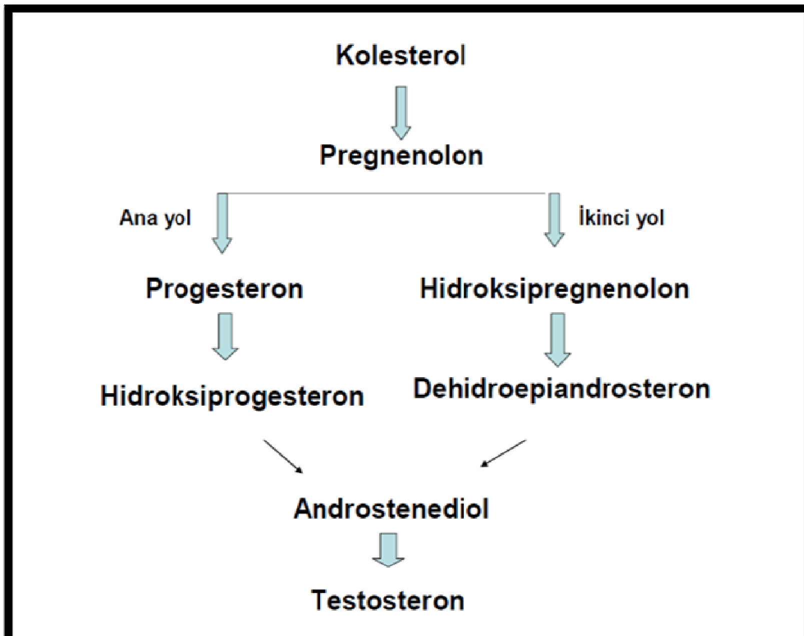
LH (luteinizan hormon) **kontrolü altında kolesterolden günlük 6-7 mg üretilir.**

Testosteronun salgılanması biyolojik saat ritmine bağlı olarak gün içinde farklılık gösterdiği gibi yıl boyunca da mevsimsel olarak değişir. Serumda %98'i proteine (%57'si cinsellik hormon bağlayıcı protein ve %40'ı albümin (protein)) bağlı olarak taşınırken %2'si serbest olarak dolaşır. Albümine bağlı ve serbest olan bölümü testosteronun vücut tarafından kullanılabilen kısmını oluşturur ve biyolojik olarak kullanılabilir testosteron olarak adlandırılır.

İnsan vücudunda testosteron eksikliğinin asıl etkileri ile ilgili az miktarda bilimsel veri bulunmakla beraber, yaşlı erkeklerde osteoporoz (kemik proteini) ile ilişkili olabileceği belirtilmiştir. Testosteron seviyesinin anormal derecede düşüklüğünün hem kadın hem de erkekte libido (cinsel dürtü) azalması ve bazı erkeklerde erektil disfonksiyon (sertleşme) ile ilişkili olduğu belirtilmektedir.

Günümüzde erkeklerde yaşlanma ile birlikte gözlenen yumurtalık fonksiyon bozukluğu ve

bunu takip eden androjen (erkeklik hormonu) seviyesindeki azalma yerleşik bir bilgidir. Yaşla birlikte testis kanlanması azalır. Leydig hücrelerinin luteinizan hormona cevapları bozulur. Sonuçta testosteron seviyelerinde azalma olur. Andropoz (erkeklerin üremeden düşme)hali ve yaşlanan erkekte erken başlayan hipogonadizm (testis veya yumurtalığın faaliyet noksanlığı.) gibi çeşitli isimlerle adlandırılan ve özellikle 45-50 yaşlar arasında toplam testosteron seviyesinde gözlenen düşme eğilimi ile sorunlar ve yaşlanma belirtileri başlar.

Şekil 2: Androjen sentezi

ANTİ-AGİNG

Günümüzde yaşlanma ve beraberinde getirdiği sağlık sorunları insanları bu konuyla ilgili çözüm arayışlarına itmektedir. İnsanlar yaşlanmaya yol açan faktörleri davranışsal ya da tıbbi olarak önlemeye, yaşam kalitelerini arttırmaya çalışmakta ve bu yöntem de **anti-aging** olarak isimlendirilmektedir.

Anti-aging kelime anlamı olarak **yaşlanmaya zıt olmak, yani genç kalmak** olarak ifade edilebilir. Anti-aging tedavinin amacı; genel vücut sağlığını en iyi düzeye getirmek ve korumak, kişinin zinde ve sağlıklı hissetmesini sağlamak, bağışıklık sistemini güçlendirmek, vücudun yağ kütlesini azaltıp kas kütlesini ve kemik gücünü arttırmak, hafıza ve kavrama yeteneğini güçlendirmek, sağlıklı bir cilt ve vücut hatları elde etmek şeklinde özetlenebilir. Östrojen ve progesteron ile yapılan hormon tedavileri son 20 yılda batılı kadınlar arasında yaygın olarak kullanılmış ve bu da **"neden yaşlandıkça eksilen diğer hormonları da yerine koymuyoruz ve neden erkekler için de yerine koyma tedavisi uygulamıyoruz"** sorularını akla getirmiştir.

Anti-aging; periyodik sağlık kontrolleri, uygun bir beslenme, kişiye uygun egzersiz programları, hormon eksikliği tedavisinin yanı sıra serbest radikallerle mücadele amacıyla vitamin, mineral, antioksidan kullanımı ve stresle başa çıkmayı kapsar. Günümüzde östrojen ve progesterona ek olarak testosteron, insan büyüme hormonu gibi hormonlar yanında

melatonin, A, B6, B12, C, E, folik asit gibi vitaminler, demir ve çinko gibi mineraller ve bunlara ek olarak çeşitli antioksidanlar da anti-aging'de kullanılabilmektedirler.

ANDRAPOZ

Yaşlanmaya bağlı olarak testosteronun yani erkeklik hormonunun kandaki seviyesinin azalmasıdır. Halk arasında bu duruma erkek menopozu da deniyor. Ancak yaşlanan erkeklerde cinsel fonksiyonlarda meydana gelen azalma, Yaşlanmaya bağlı olarak testosteronun yani erkeklik hormonunun kandaki seviyesinin azalmasıdır. Halk arasında bu duruma erkek menopozu da deniyor. Ancak yaşlanan erkeklerde cinsel fonksiyonlarda meydana gelen azalma, kadınların menopoz sonrasında yaşadıkları durumla bire bir aynı değildir. Cinsel fonksiyonlardaki azalma erkeklerde kademeli, yavaş, ilerleyici biçimde oluşur. Ayrıca bu durum kişiden kişiye farklılık gösterir. Kadınların tersine erkeklerde dölleyebilme yeteneği azalmış olsa da devam eder.

Androjen eksikliği belirtileri:

* Bitkinlik ve uyku sorunları
* Kilo artışı
* Bel çevresi, karın ve göğüslerde yağlanma.
* Kasların zayıflaması ve reflekslerin azalması
* Cinsel istekte azalma
* Ereksiyon sorunları
* Sinirlilik, gerginlik ve alınganlık
* Doyumsuzluk
* Ağrı ve sızılar
* Kemiklerde deformasyon
* Saçların incelmesi ve dökülmesi
* Cildin kuruması ve kırışması
* Hafıza bozulmaları
* Depresyon
* Motivasyonun azalması, mutsuzluk ve ilgisizlik

Tedavi edilmeden bırakılan andropozun, son derece şiddetli sonuçları olabilir. Andropoz erkeklerin sağlığını ve yaşamını, menopozun kadınları etkilediğinden daha çok etkileyebilir. Bütün bu değişimler araştırıldığında, erkeklik hormonlarının dengesinin bozulduğu anlaşılır. Özellikle söylediğimiz belirtiler, testosteronun azalması ve erkek vücudunda normalde az miktarda bulunan östrojen (kadın hormonu) oranının artması ile ilgilidir.

Testosteron, sadece cinsel hayatınızı belirleyen bir hormon değildir. Kemik yoğunluğu, kaslar ve kırmızı kan hücrelerinin üretimi için de çok önemlidir. Andropozla birlikte testosteron azalır, bağışıklık sistemi sarsılır, kalp ve beyin fonksiyonları bozulmaya başlar. Kalp krizleri erkekleri daha çok tehdit eder. Andropozda yaşanan depresyon ve kişilik değişimleri oldukça ağır olabilir.

MENAPOZ

Menopoz kelimesi İngilizce; "**ay (moon)"** ve "**sonlanma (pause)"** kelimelerinden oluşturulmuştur. Tam olarak kelime karşılığı adetten kesilme olup, **"menopoz yaşı"** kadının en son fizyolojik adet kanamasının olduğu zamanı ifade eder.

Kadınlarda menopoza bağlı adetten kesilme, yumurtalıkların işlevlerinin sona erdiğini ve artık buralardan kadınlık hormonlarının salgılanamadığını işaret eder. Menopoz, genel bilinenin aksine rahimin değil **yumurtalıkların işlevinin sona ermesi**dir. Yumurtalıklarda yeni yumurta oluşumu gerçekleşememekte ve hormon üretimi yapılamamaktadır. Yeterince estrojen ve progesteron hormonları üretiminin olmamasına bağlı olarak adetten kesilme gerçekleşmektedir.

Bu açıklamardan sonra sözü et tüketimine getirmek istiyorum.

ET TÜKETİMİ

İnsan vücudu için gerekli hormonların et ile olan bağlantısı olduğu için tüketimi hakkında şunları bilmemiz gerekir.

İstatistikler Türkiye'nin kırmızı et tüketiminin birçok ülkeye göre çok düşük olduğunu, **ABD** yıllık kişi başı et tüketiminin 116.7 kilogram, **Arjantin**'de 99.5 kilogram, **Avustralya**'da 93.9 kilogram iken **Türkiye**'de yalnızca 5-18.6 kilogram olduğunu vurgulamaktadır.

Milletimizin neden et tüketiminde alt sıralarda olması ve bazı sebeplerle kırmızı et ve et ürünlerine ulaşamayıp, et ürünleri yerine **makarna ve pirince** yöneldiğini ifade eden yetkililer şunları söylemektedirler.

"Ülkemizde özellikle kırmızı et tüketiminden bir kaçış olduğu görülmektedir. 1994 yılında 20.7 kilogram olan yıllık kişi başı kırmızı et tüketiminin 2005 yılında yüzde 51.2 azalışla 10.1 kilograma gerilediği görülmektedir. Son 10 yıllık süre zarfında tüketimimiz yarı yarıya düşmüştür.

Buna karşılık yıllık kişi başı kanatlı ürünleri tüketiminin 1994 yılında 2.7 kilogram iken 2005 yılında yüzde 214 artışla 8.5 kilograma yükseldiği görülüyor. Kırmızı et ve et ürünlerine ulaşmada sıkıntı yaşayan halkımızın, tavuk eti ürünleri yanında ciddi oranda makarna ve pirince yöneldiği görülmektedir."

Tavuk üretimine yapılan desteğin et üretimine yapılmaması garip bir durumunda habercisidir. Çünkü bir sığırın ve koyunun kârlı kesime gelmesi için bir yıl gibi bir zaman ihtiyaç varken tavuğun kesime gelmesi 40-50 gün olması ve dişilik hormonları kilo artışı sağlanması bir sorun göstergesidir. Dişilik hormonu yüklenmiş tavukların erkekler üzerinde ki etkisi inkâr edilemez bir gerçeğin yani üremenin durdurulmasına etkendir. Ayrıca yapılan araştırmalarda kollestrol seviyesi sığırda % 63 iken tavukta %64-90 arasında seyretmekte olunca, sığır eti yemek tavuk eti yemekten daha iyi olması da bir tezat durumu ortaya koymaktadır!

KURBAN BAYRAMI İYİ Kİ VARSIN

Bu açıklamalardan sonra Allah Teâlâ'ya bir daha iman noktası nazarında şükrümüzü artırmanın gereğini söyleyebiliriz. Çünkü kurban bayramı senede bir defa da olsa Müslümanların sofrasına uzanan hain elleri sekteye uğratmaktadır. Allah Teâlâ kullarına bir emrini ihsan ederken en iç noktasından dışına kadar faydayı galip kılmış şerri defetmiştir. Yani efradını cami ağyarını manidir. Asr-ı saadette;

"Bir adam Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve selleme gelerek:

"Ben et yediğim zaman kadınlara karşı zaafım artıyor ve bende şehvet galebe çalıyor. Bu sebeple et yemeyi nefsime haram ettim" dedi. Bunun üzerine şu ayet indi:

"Ey iman edenler! Allah'ın size helal ettiği temiz şeyleri haram kılmayın, hududu da aşmayın. Doğrusu Allah, aşırı gidenleri sevmez. Allah'ın size verdiği rızıktan temiz ve helal olarak yiyin. İnandığınız Allah'tan sakının" (Maide 87-88). Tirmizî, Tefsir, Maide, (3052).

Hz. Ali kerreme'llâhü vechenin, **"Kırk gün et yemeyenin ahlâkı bozulur; kırk gün üst üste et yemeye devam edenin de kalbi katılaşır!"** (İhya, 3/92) rivayeti ile **"ahlakı bozulur"** yani **"yaratılış dengesi"** vücudu dengede tutan hormonal sistem bozulur manasını da bahsettiğimiz bilgiler aşamasında zikredebiliriz.

İnsanlara öz ihtiyacı olan şeyleri bir etken ile kaybettiğinde sağlıksız oluşu, hayatını nasıl etkilediği konusunda yorum yapmaya gerek yoktur. Ancak gündem bilinmesi gerekeni gereksiz olanla paylaşınca bazı bilgiler arada kaynayıp gidince bozulmalar kendince ortaya çıkmaktadır. Mesela Testosteron, sadece cinsel hayatınızı belirleyen bir hormon zannettiğimiz halde öyle olmadığı ve onu nasıl kontrollü şekilde elde edeceğimizden hiç bahsedilmemesi garip durumdur. Çünkü doğal yönden Testosteron hormonunu arttırmak için muhakkak kırmızı et tüketimini artırmak gerekiyordu. Ancak öyle olmadığını görebiliyoruz. Öyleki eskiden tekkelerde dervişler için kuzu beslenildiği, **etin hasını yiyen ahlakı iyi olur** denildiği halde bugün tatsız tuzsuz çorbalarla geçiştirmeler yapılması unutulan çok şeyin varlığını göstermektedir. Şah Nakşibend kaddese'llâhü sırrahu'l azîz riyazatla kâmil insan yetişmeyeceği hususunu çok zaman dile getirmiştir. Eksik beslenmenin fıtratı bozduğu istidraca varan durumlara sebep olacağını beyan etmiştir.

KURBAN MANZARALARI

Her sene Kurban Bayramı gelince **fiyat spekülatörleri, hastalık söylentileri, vahşi insanlar, gericilik, çağdaş olamamak, kaçan hayvanlara yapılan eziyetler** vb. akla hayale gelmez şeyler ile biraz daha soğuyan insan sayısının arttırıldığı gözlemlenmektedir. Aslında sorun Kurban Bayramı değil, milletimizin vücut yapısında tahrifat ve dolayısıyla üremesine engel koymaktan başka bir şey olmadığını söyleyebilirim.

"Bir millet ne kadar et tüketiminden uzaklaştırılırsa o kadar sağlığı bozulup hastalıklı oluşması sağlanacaktır" düşüncesinin engeli yıllar önce Allah Teâlâ'nın Kurban Bayramı ile bir daha sekteye uğratılmıştır. Çünkü kırmızı et tüketimi sağlıklı nesiller için gerekli olan faktördür.

Maddî durumu zayıf olan nice kişiler sırf Allah Teâlâ'nın rızasını kazanmak için kurban keserken, hakikatte gelecek nesillerinin garantisi için bir hizmet verdiğini unutmamalıdır. Bu nedenle:

Televizyonların kaçan kurban manzaraları (nasıl oluyorsa kaçan kurbanın yanında çözünürlüğü yüksek kamera hazır bulunuyor!) ile kurban kesenleri vahşi gösterme çabalayanlar Food, Inc. (2008) Belgeselini seyretmelerini;

Vakıfların kurban kesimi adı altında para toplayanlara para verdiklerinde kendi kurbanlarını bizzat görerek kestirmelerini; görmediği ve bilmediği yerler hakkında yapılan yardımlar konusunda kurbanların bizzat ülkemizde kesilip o şekilde yurt dışına gönderilme şartını koyarak kurban kesimi istemelerini; eğer bu şekilde olmazsa o tür kuruluşlardan uzak durmalarını tavsiye ederim.

Kurban, Allah Teâlâ rızası için kesilir. Üç paya bölünür. Biri, kendi ailesine, ikincisi eşe dosta ikram, üçüncü kısmı fakirlere taksim edilir. Eğer bu şekilde bir kurban kesimi yapılırsa içinde sağlık, ibadet, sadaka, hediye, rıza vb. güzel hasletlere sahip olup sünnet üzere kesmiş oluruz.

Allah Teâlâ buyurdu ki;

"Yiyiniz ve içiniz, israf da etmeyiniz. Şüphe yok ki O, israf edenleri sevmez." (Araf, 31)

Allah Teâlâ yemeği terk değil, israfı men etmiştir. Nerede bir et tüketmeyin diye sizi yönlendirmek isteyen birileri varsa, onların gerçeklerini biraz daha araştırın samimiyetsiz olduklarını göreceksiniz. Bir zamanlara yumurta yemeyin dediler, şimdi her gün bir yumurta

teranesi çıktı. Trans yağını yedirmek için senelerce Tereyağı yemeğin dediler. Sonuç olarak atalarımızın beslenmedeki izledikleri yolu hiçbir zaman terk etmemeliyiz. Kıtalara hükmeden milletin çocuklarının geleceğe aydın bakması için bu oyunları biraz daha açıktan görmeleri hepimiz için elzemdir.

Kurban bayramını hakkıyla eda etmek neslimizin sağlıklı çoğalmasına sebep olacağını tekrar hatırlatarak en güvenilir et olan kurban etlerini doya doya yiyin. Şifa olsun**.**

ABDURRAHMÂN CÂMÎ KADDESE'LLÂHÜ SIRRAHU'L AZÎZ

ALINTILAR

"Bir kurbağanın denizin kıyısında yuvası vardı. Dâim herkese denizden söz ederdi.

Gece gündüz onun hikâyesini anlatırdı. Denizden geldiklerini ve ondan konuşma, dinleme yerine geldiklerini söylüyordu.

Kalb, bilginlik cevherini, ten ise kuvveti ondan buldu.

Nereye baksam, nereden geçsem sadece o vardır.

Birkaç balık ondan bu hikâyeyi dinlediler.

Deniz aşkı kalplerinde filizlendi.

Şevk âteşi canlarını tutuşturdu.

Baştan ayağa kadar ayak oldular. Onun arzusuyla yola koyuldular.

Denizi arayarak koşuşturmaya başladılar, dere tepe demeden yürüdüler. Bâzen sedef gibi dibe indiler, bâzen de çöp gibi kıyıya yöneldiler.

Denizin ne adı vardı ne de nişanı. Artık umutlarını kaybederek yürüdüler.

Kezâ, bir balıkçının yollarına kurduğu ağ önlerine çıktı. Hepsi ağa düştüler, can telaşıyla çırpınmaya başladılar.

Balıkçı onları alıp kıyıya bıraktı. Bir kaçı kımıldadı ve yüzünü denize çevirdi. Yarı ölü halde denize varınca maksad kadehini ona daldırdılar.

Bilgileri ve görüşleri ortaya çıkınca, kurbağanın anlattıklarının ne olduğunu anladılar. Şuhûd denizinde canlanıp, huzur buldular.

Onda gark olup, onda var oldular." [467]

"Allahım, Allahım bizi boş işlerle uğraşmaktan kurtar.

Eşyanın hakîkatini olduğu gibi göster.

Gaflet örtüsünü basîret gözümüzden kaldır ve eşyaları oldukları gibi göster.

Yokluğu varlık sûretinde bildirme.

Varlığın güzelliğine yokluktan perde çekme.

Bu hayâlî sûretleri kendi güzelliğinin tecellîlerine ayna yap, senden örtülü ve uzak olmak için birer sebeb yapma.

Bu mevhûm nakşlar bilgimizin sermayesi olsun, körlük ve câhilliğe âlet etme.

Senden mahrum ve ayrı kalmamız hep bizdendir.

Bizi kendimize bırakma.

Bizi bizden kurtarmakla keremlendir ve bizi kendine âşina et."[468]

Dolayısıyla şayet bir kimseye hakîkat nûru gözükmüyorsa onun gözü yoktur.

Müşâhede mertebesine erişmeyen müellif tarafından 'kör' sayılmaktadır.

"Hakîkatin nûru sana görünüyorsa gözün var demektir, hakkın şühûdunu görmüyorsan aklın var demektir.

Eğer ikisi de sende varsa hem gözün hem aklın var demektir."[469]

Bizim pîrimiz zâhidlerin bütün dediklerini iptal etti,
Meyhâneye seccâde sermeliğimizi irşâd etti.[470]

---

[467] Câmî, Subhatu'l-Ebrâr, s. 589 – 590.
[468] Câmî, Levâyih, s. 4.
[469] Câmî, Rübâî, s. 96 – 97.
[470] Câmî, Dîvân, 1. cilt, s. 203.

O'nun kemal sırlarının hazinesi biziz
O'nun cemal nûrlarının aynası biziz
O'nun celal perdelerini kaldıran biziz
O'nun ihsan telleriyle çalıp söyleyen biziz[471]

[471] Câmi, Tuhfetü'l-Ahrâr, (çeviren: Yusuf Öz), s. 17.

KARADAĞLAR DIZISINDEKI POLİTİK SEMBOLİZM

Show TV de birkaç bölümünü izlediğimiz Karadağlar Dizisi[472] *Dostoevsky'in Karamazov Kardeşler üzerinden senaryo edildiğinden, hakkında okunması gerekli düşündüğümüz makaleyi uyarlayarak özet mahiyette sunup dizinin seyredenlerde yapacağı etkiyi irdelemiş olacağız.*

*Dostoevsky üzerine en fazla değerlendirme yapılan klasik Rus yazarı olmanın yanı sıra kendi adıyla da anılan düşünüş biçiminin de temsilcisidir. Karamazov Kardeşler ise yazarın en büyük şaheseri olarak kabul edilmektedir. Bu makalede amaçlanan Dostoevsky'nin eklektik (*Bağdaştırıcı, kaynaştırıcı, uzlaştırıcı, telif edici*) düşünce yapısının; kişisel, tarihsel ve ideolojik arka planının irdelenmesi yoluyla tanımlanması ve bu düşüncenin politik izdüşümünün Dostoevsky'nin yaşamının en politik döneminde yazılan Karamazov Kardeşler romanındaki yansımalarının tespit edilmesidir. Burada, romanın* ***politik bir sembolizmle örüldüğü iddia edilmekte*** *ve her bir karakterin dönemin bir siyasal duruşunu simgelemesinin yanı sıra, olay örgüsünün de Dostoyevski'nin politik algılamalarını ve öngörülerini yansıttığı iddiası açıklanmaya çalışılmaktadır. Böylelikle, ortaya konmuş olan Dostoyevski düşüncesinin, Karamazov Kardeşler ile* ***Karadağlar Dizisinin*** *politik söylemin çözümlenmesiyle berraklaştırılması amaçlanmıştır.*

Dostoevsky, sadece dünya edebiyatında değil, Freud'dan Henry Miller'a kadar etkileriyle düşün dünyasında da müstesna bir yer tutmaktadır. *Edebiyatçı olarak başarısı ve onun yarattığı edebiyat üzerine yapılan sayfalar dolusu değerlendirmelere rağmen, onun düşüncesi ve politik duruşuna dair yapılan değerlendirmeler çok daha kısıtlıdır. Bu değerlendirmelerin pek çoğu da onun hayatının son dönemleri üzerine yoğunlaşmıştır. Politik düşünceleri ve edebiyatı arasındaki ilişkilere dair eserler ise daha da sınırlıdır. Bunlarda da yine Dostoevsky'nin hızla değişen siyasal görüşlerinin yarattığı handikaplarla (engellerle) karşılaşılmaktadır.*

Dostoevsky, Karamazov Kardeşler ile aile mecazını kullanarak ve tüm karakterlerini politik aktörlerle özdeşleştirerek o günün Rusya'sının siyasal bir portresini çizmekte, aktörleri tanıtmakta ve öngörülerini ve umutlarını ve hatta umutsuzluklarını yansıtmaktadır.

Karamazov Kardeşler romanından hareketle Karadağlar Dizisi ileri bölümlerde senaryo belki çeşitlemeye gireceği düşünülürse de sonuç romanın kontrolü altında olacağı kesindir.

Karadağlar dizisini *Romanın işaretiyle ele alırsak önce zamanın toprak reformunun*[473] *güncelliğini koruduğu yıllar 1930-1950 ve sonrasını, mekân ise yeni yeni ağa, tefeci*

---

[472] Dr. Taşansu Türker; (Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi) **Karamazov Kardeşlerde Politik Sembolizm makalesinden faydalanılarak hazırlanmıştır.**

[473] 1934 senesinde, yurt dışından gelen Türklere toprak vermek gayesiyle çıkarılan İskân Kânununa göre 4,6 milyon dönüm toprak dağıtıldı. Türkiye'de köklü bir toprak reformu yapılması gerektiği pekçok devlet yetkilisi ve politikacı, tarafından söylendiyse de uygulamaya gidilmedi. 1945'te çıkarılan Çiftçiyi Topraklandırma Kânunu da büyük toprak sahiplerinin siyâsî baskıları neticesinde ılımlı bir toprak reformuna dönüştü. Reformla ilgili uygulamalar ancak Demokrat Parti iktidarı döneminde yapılabildi. Büyük bir kısmı hazine arazisi olmak üzere 1,5 milyon dönüm toprak dağıtıldı. 1960-1971 seneleri arasında toprak reformuyla ilgili birçok kânun tasarısı hazırlandıysa da hiçbiri kânunlaşamadı. Haziran 1973'te çıkarılan 1757 sayılı Toprak ve Tarım Reformu Kânunu'nun uygulanması için Şanlı Urfa ili pilot bölge seçildi. Kânunda belirtilen esaslara göre 1613 aileye âit olan 1,61 milyon dekar arazi kamulaştırıldı. Bu arazinin 231.000 dekarı 1218 aileye dağıtıldı. Ancak Ekim 1976'da Adâlet Partisinin müracaatı üzerine Anayasa Mahkemesi Kânunu iptal etti. Kânunlaştırıldığı halde dağıtılmayan topraklar, düşük bedellerle eski sahiplerine kiraya verildi. Anayasa Mahkemesinin iptal kararı yürürlüğe girince de bu topraklar eski sahiplerine iade edildi.

kontrolünden kurtulmaya çalışan halk ve üzerinde devletin varlığı hissedilen küçük Anadolu kasabası olduğu görülmektedir.

<u>(EĞER ROMANA TAM SADIK KALINIRSA DİZİNİN SENARYOSU ŞU ŞEKİLDE DÜŞÜNÜLMEKTEDİR.)</u>

Romanın kahramanlarının dizideki karşılığı olan şahıslar

Fyodor : Baba Halit Karadağ
Dmitry: Gül Ali
İvan: Selahattin
Alyosa: Kadir
Smerdyakov: Cemal
Grigory: Uşak
Grushenka: Gülhayat
Katya: Nazlı
Zosima: Kasabanın İmamı

Bu dizinin öyküsünde esas kahramanlarına bakıldığında ise ilk başta Karadağlar ailesi ile karşılaşılmaktadır. Bir baba, üç oğul ve bir de gayrimeşru oğuldan oluşan bir aile söz konusudur.

Baba ***Halit Karadağ****, kösnü düşkünü ve oğullarıyla ilişkileri gelgitler üzerine kurulu ve genelde sadakat duygusu uyandırmaktan uzak bir babadır. Oğulların en büyüğü ve diğer iki meşru oğlun anneleri farklıdır.*

En büyük oğul *Gül Ali geleneksel serbest hayatı olan delidolu biridir.*

Ortanca oğul *olan Selahattin avukattır. Aileden uzakta okumuş Batıcı ve geleneklere bağlı olmayan dini yönü zayıf bir aydındır ve aileyle ilişkilerinde devamlı bir mesafe vardır ya da bunu yaratmaya çalışmaktadır.*

En küçük oğul *olan Kadir ise çocuksu bir saflığı üzerinde taşıyan dindar bir insandır.*

Gayrimeşru oğul *Cemal, Baba Halit Karadağ'ın hizmetçisi olarak evde çalışmaktadır ve Selahattin'e hayranlık duymakta, onunla sohbetlerde bulunmak istemektedir. Ayrıca evin başka bir hizmetçisi Uşak da, Gül Ali'nin büyümesindeki katkılarıyla ve cahil uşak karakteriyle ev halkının son üyesidir.*

Gül Hayat*, hem Baba Halit Karadağ'ın hem de Gül Ali'nin âşık olduğu ve bunların her ikisiyle de aşk oyunları oynayan ve fakat her ikisinin de sahip olamadığı etkileyici kadın karakterdir. Gizli gizli, geçmişinde yaşadığı ve hala dönmesini beklediği kişi (romanda subay=Kumarcı Ramiz) duyduğu aşkına sadık kalmaya çalışmaktadır.*

Nazlı, *Gül Ali ile geçmişte bir ilişkisi olan ve fakat öykünün ilerleyen bölümlerinde kendisini avukat Selahattin'e daha yakın hissedecek olan aristokrat kökenli kaymakamın kızıdır.*

Kadir'in yaşadığı ilçede cami imamı ile ilişkide olup dini yönden ondan etkilenmektedir.

Bu esas karakterlerin yanında pek çok da yan karakter barındıracak olan dizinin esas öyküsü yanında pek çok da yan öyküyle karşılaşılacaktır.

<u>(Bu arada dizi romanın etkisinden kurtulup, çığrından çıkabilir)</u>

Bu yan karakterler ve öyküler ile esas öyküye bakılacak olursa; bir cinayet ve bu cinayetin

değerlendirilmesiyle karşılaşılacaktır. Bu yönüyle romanın **polisiye** *bir öykü (bu noktada Batı'da polisiyenin gelişimi ve rasyonalizm arasındaki ilişki hatırlanmalıdır) üzerine inşa edildiğini söylemek yanlış olmayacaktır.*

Romanın başlarında ***Baba Halit Karadağ*** *ve* ***Gül Ali*** *arasındaki para hesaplaşmasıyla karşılaşılır. Gül Ali babasından aldığı ve savrukça yaşamını devam ettirdiği paralardan sonra son bir kez kendisinin hakkı olduğunu düşündüğü bir miktar daha para babasından istemektedir. Baba Halit Karadağ ise bu parayı vermeye yanaşmamaktadır. Zira ikisinin arasında yer alan Gül Hayat'a karşı Gül Ali'yi zor durumda bırakmak istemektedir. Başka bir para ilişkisi ise yine Gül Ali ile Nazlı arasında bulunmaktadır. Nazlı'nın babasının zor durumda kaldığı bir dönemde, Gül Ali onun aşığı da olarak para yardımında bulunmuştur. Daha sonrasında ise Nazlı bir miktar parayı babasına gönderilmesi bahanesiyle ve fakat aslında Gül Ali'nin o parayla Gül Hayat'a gideceğini bilerek yine de Gül Ali'ye vermiştir. Gül Ali'nin babasından istediği miktar 3000 liradır. İşte Nazlı'nın kendisine verdiği bu miktardır. Selahattin ve Kadir'in bu para ilişkisindeki tutumları silik kalmakla beraber, asıl çelişki Baba Halit Karadağ ve Gül Ali arasında yaşanmaktadır. Yine aynı miktar paranın farklı bir şekilde ortaya çıkması ise, Babanın Gül Hayat'a hediye olarak bu miktardaki parayı bir zarfta tutuyor olmasıdır.*

Para sorununun çözümü için tüm aile toplanarak Kasabanın imamına ziyarete gitmiş, ancak burada da bu çatışma çözülememiş fakat ilginç bir gelişme olmuş ve Kasabanın İmamı, Gül Ali'nin önünde eğilerek herkesi şaşırtmıştır. Zaten daha sonra da Kadir'e inziva hayatından ayrılması ve abisini korumasını salık verecektir.

Bu arada Nazlı ile nişanlı olan Gül Ali, Gül Hayat'a âşık olmuştur. Sorunu çözmeye çalışan Nazlı, Gül Hayat'ı ziyarete gitmiş ve aralarında geçen konuşmanın başlarında Nazlı, Gül Hayat'tan çok iyi muamele görmüş ve fakat sonunda Gül Hayat onu aşağılayarak hem kendisinden hem de Gül Ali'den nefret etmesine sebep olmuştur. Nazlı ile Selahattin bu arada görüşmeye başlamışlar ve her iki taraf da aslında birbiriyle ilişkisi olması gerekenin kendileri olduğunu hissetmişlerdir.

Öykünün gelişiminde en etkileyici yanlardan biri aile içinde geçen tartışmalardır. Babanın sığlığı ve Gül Ali'nin ise kayıtsızlığı sebebiyle çok etkin olmadığı bu felsefi tartışmalarda taraflar Kadir ve onun karşısında yer alan Avukat Selahattin'dir. Cemal ve Selahattin arasındaki sohbetlerde ise, Cemal sürekli saygı duyduğu Selahattin'den bir şeyler öğrenmeye çalışan ve onun fikirlerinin takipçisi bir görünüm arz etmektedir.

Diğer bir diyalog da Kadir ve Gül Hayat arasında geçendir. Kadir'den çok etkilenen ve onu çok beğenen Gül Hayat'ın romanın sonunda verdiği kararların asıl etkileyicisi bu diyalogla aslında Kadir olmuştur.

Bu arada Gül Ali bir gün babasının evine gelir ve para ister, istediğini alamayınca da babasını ölümle tehdit eder ve gider. Selahattin bu arada bütün bu kargaşadan uzaklaşmak üzere Moskova'ya gitmeye karar verir. Bu sırada Cemal ile aralarında geçen konuşmada Cemal, babasının öldürülebileceğini ima eder ve Selahattin buna rağmen gitmeyi tercih ederek aslında

Cemal'a göre olacaklara göz yumacağının işaretini verir gizliden gizliye. Cemal bu konuşmada Selahattin'e ayrıca kendisinin müzmin sara hastalığından bahseder ve kimsenin onun eyleme geçebileceğini beklemediğini üstü kapalı bir şekilde anlatır. Gül Ali, Gül Hayat ile babasının buluşacağını Cemal'den öğrendiği gece ise Gül Hayat'ın evine gider ve onu orada bulamaz. Aklına gelen ilk şey babasına gittiğidir. O da babasına gider ancak Gül Hayat'ın orada olmadığını anlayınca ayrılır, fakat ayrılırken onu duvarda yakalayan Uşak'a vurmak zorunda kalır. Gül Hayat'ın evine gittiğinde hizmetçisinden aslında onun eski sevgilisi subay ile buluşmak

üzere yakın bir köydeki meyhaneye gittiğini öğrenir. Bu arada Nazlı'dan aldığı paranın yarısını saklamış olan Gül Ali, bu paranın bir kısmıyla rehinciye bıraktığı silahları alır ve meyhaneye doğru yola çıkar.

Bu arada Gül Hayat meyhaneye varmış ve büyük hayal kırıklığına uğramıştır. Beş senedir görmediği subayı aslında gözünde büyütmüştür. Bir **kartal** *olarak hatırladığı subayı şimdi yaşlı ve hilekâr bir kumarbaz Ramizdir. Bu arada içeri Gül Ali girer ve Gül Hayat bu duruma çok sevinir. Gül Ali'yi sevdiğini anladığını söyler. Ancak Uşak'ı öldürdüğüne inanan Gül Ali, çok sevinmesine rağmen, artık ikisi için çok geç olduğunu da belirtir.*

Çok zaman geçmeden buraya gelen savcı ve güvenlik güçleri tarafından tutuklanan Gül Ali, Uşak'ı öldürmemiş olduğunun sevinci ve babasının ölümünün şaşkınlığını yaşamaktadır. Mahkeme başladığında hem Selahattin hem de Kadir, Gül Ali'nin suçsuzluğunu iddia etseler de tüm kanıtlar ona karşıdır.

Bu arada Selahattin sarsıcı gerçekle yüzleşir. Babasının evine gittiğinde babasının koltuğunda oturan ve ceketini giyen Cemal ile konuşmaya başlar. Cemal, onun endişe etmesine gerek olmadığını söylediğinde, Selahattin ısrarla ne için endişe etmesi ya da etmemesi gerektiğini sorgular. Bildiği cevapları Cemal'dan duyar. Tanrı olmadığına göre cinayetin de olası olduğu düşüncesini Cemal'in kafasına Selahattin sokmuştur. Bütün sohbetleri boyunca aslında Selahattin babasının ölmesini istediğini anlatmış ve o gün Moskova'ya giderken de olacaklardan sorumlu olmadığını söyleyerek Cemal'e son izni vermiştir. Cemal ise, sahte bir sara nöbeti ile tamamen hareketsiz göründüğü o gece, Gül Ali evden ayrılır ayrılmaz Baba Halit Karadağ'ın *yanına gitmiş ve onu öldürmüştür. Gül Hayat içeride olmadığına göre onu Gül Ali'nin öldürdüğüne inandırabilmek için de, Gül Hayat için hazırlanmış zarfın içindeki mektubu yırtarak odada bırakmış ve parayı da kendisine almıştır.*

Bu gerçekle yüzleşen Selahattin, Cemal'i mahkemeye gitmeye ikna edememiş ve Cemal peşinden gittiği bu adamın pişmanlığını gördüğünde, aslında söylediklerine inanmadığını Selahattin'in yüzüne haykırmıştır. Selahattin uzaklaşır uzaklaşmaz da intihar etmiştir.

Bu olayla sarsılan Selahattin mahkemede kendisinin suçlu olduğunu çünkü Cemal'i kendisinin bu yöne ittiğini söylese de mahkeme heyetini yeterince etkileyememiş ve orada asıl suçlunun herkesin içinde yer alan şeytan olduğu ve bu durumda Tanrı'nın da varolduğu yönünde bir söylemle bitirmiştir. Bu konuşmanın etkileyiciliğini ise son anda Nazlı'nın elindeki Gül Ali'nin kızgın anlarından birinde babasını öldüreceğini yazdığı mektubu okuması ortadan kaldırmış ve Gül Ali 20 yıl hapis ile cezalandırılmıştır.

Ancak Avukat Selahattin ve Kadir, Gül Ali'nin Gül Hayat ile Amerika'ya kaçmasını sağlamıştır. Geride kalan Avukat Selahattin aklını kaybetmiş, Kadir ise yan öykülerden birinin sonucu olarak çocuklarla elele mutlu bir son sahnede gözden kaybolmuştur.

Bu yan öykü ise Gül Ali'nin yolda oğlunun önünde dövdüğü bir emekli yüzbaşı ve onun oğlunun hastalığı çerçevesinde gelişmektedir. Çocuk bu olaydan sonra babasının Gül Ali tarafından davet edildiği düellodan kaçmadığını ve onurlu biri olduğunu iddia ederek tüm arkadaşlarıyla kavga etmekte ve sonra da hastalanarak yatağa düşmektedir. Kadir bu durumda aileye yardım etmeye çalışsa da gururlu baba bunu kabul etmemiş ve daha sonra da Gül Ali'nin yardım çabalarını geri çevirmiştir. Gül Ali'nin kaçmadan önce kendi ülkesinde yaptığı son şey ise, hasta yatağındaki çocuğu ziyaret temek ve onun yanında babasından özür dilemek ve özrünün kabulü için çocuktan izin almak olmuştur. Bu çocuğun ölümünden sonra ise arkadaşları Kadir etrafında mutlu bir topluluk oluşturmuş ve romanın kapanış sahnesini bu oluşturmuştur.

Eğer dizi romana sadık kalırsa bu öykü dışında göze çarpan ve unutulmaz etkileyici bölümü

işleyebilir. Bunlardan en önemlisi şüphesiz ki "Büyük Engizisyoncu" adlı bölüme karşılık "Menderes İktidarını" işlenebilir. Dini hayatı kurtarıcı yeryüzüne indiği ve onu dini liderlerin karşılanması gibi olacaktır. Daha sonra Menderes, dindarlar tarafından insanları mutsuz etmekle suçlanır, zira Menderes insanlara seçme özgürlüğü vererek onları mutsuz etmiş, oysaki daha önceki durumlar zorunluluklarıyla beraber insanlara mutluluk içindedirler.

Göze çarpan bölümlerden bir diğeri ise Selahattin ve Kadir'in felsefe üzerine sohbetleridir. Tanrı'nın varlığı ve yokluğu üzerine odaklanan bu tartışmalarda Avukat Selahattin'in tanrıtanımazlığı savunusu, rakibine göre çok daha tutarlı ve sağlam olarak göze çarpmaktadır.

Son olarak ise Selahattin ve Cemal'in sohbetlerinden bahsedilmesi gerekir. Bu sohbetlerde Selahattin'in nasıl da Cemal'in cinayete giden yolunu hazırladığı son derece ustalıklı bir biçimde işlenecektir.

DİZİNİN SEMBOLİK YORUMU

Dostoevsky hem de son ve en çok tartışılan romanı olan Karamazov Kardeşler üzerine pek çok yorum ve eleştiri kaleme alınmıştır. Burada Karamazov Kardeşler*'in uyarlaması olan Karadağlar dizisi ile* içinde *bulunduğu iddia edilen politik sembolizmin sınırları neler olacağıdır.*

Bu çerçevede ilk olarak ailenin adı üzerinde durulmalıdır. Bilindiği gibi Dostoevsky gerçek yaşamda bulunan soyadlarından çok kendisinin yarattığı soyadlarını kullanmıştır. ***"Karamazov"*** *da bunlardan biridir. Karamazov adının her şeyden önce çağrıştırdığı diğer bir ad ise* ***"Karamzin"dir.*** **Rus Devletinin Tarihi** ***adlı başyapıtın yaratıcısı ve erken-Slavofil olarak adlandırılan Karamzin'in adının ise Tatar kökenli bir ad olması ilginç bir tesadüftür.*** *Zira Rus devlet geleneğindeki yoğun Tatar etkisi unutulmamalıdır. Karamzin adı ise* ***"Kara-Mirza"*** *kökeninden gelen bir adın Rusçalaştırılması ile oluşmuştur. Hanedan unvanı olan ve bazen de doğrudan hanedanın kendisini gösteren bir kelime olarak* ***"mirza"*** *bize ilk ipucunu vermektedir. Romanın adını da veren ailenin adı, siyasette bolca rastlanan aile mecazî kullanımının bir örneği olarak ele alınmalıdır. Dizinin Karadağ İsmi ise "Kara" lakabı eski kullanımda kıymetli ve değer ifade eden şeyler için kullanır. Birçok vezir paşa bu lakabı iftiharla kullanmıştır. Dağ ise yükseklik çağrışımı birçok manaları taşımaktadır.*

Bu çerçevede bakıldığında açıktır ki, Baba Halit Karadağ devlet temsil etmektedir. Oğullarıyla (halk) anlaşamayan, devamlı köklü sorunlar yaşayan, hatta en büyük oğluyla aynı kadına âşık olarak (aslında Baba için aşk değil şehvet söz konusudur) iktidar mücadelesine giren, ahlaki olarak yozlaşmış ve hiç kimse tarafından saygı ya da siyasal anlamda düşünürsek aslında meşruiyeti kabul edilmeyen bir babadır. Aynı zamanda dikkati çeken başka bir nokta da iki eşten alınacak mana devletin ilk eşi Cumhuriyet öncesi dönemi, ikincisi ise Cumhuriyet sonrası dönemi veya barındırdığı etnik halkları anımsatmaktadır.

En büyük oğul olan Gül Ali ise romanın pek çok yerinde vurgulandığı üzere Türkleri çağrıştırmaktadır. Akılla kavranması zor olan, irrasyonel davranışlarıyla ön plana çıkan, fakat özde iyi ve sıradan bir Türklük olarak açıkça Milliyetçi ideolojiyi temsil etmektedir. Zaten annesinin de ilk eş olması onun aynı zamanda Cumhuriyet öncesi, yani yeni Türkiye'yi temsil etmesinin başka bir yanıdır. Tabi ki aslında açıktır ki Milliyetçi düşünceler ve bunu takip eden dönemdeki Türkçülük de aslında Atatürk reformlarının sonucu olmasına rağmen, romantik köklerine bağlı kalarak, Türklük Milliyetçi düşüncenin orijinali olarak kabul etmiş ve Türkiye'nin bozulmamış gerçeğinin ifadesi olarak ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Ortanca oğul olan Avukat Selahattin, Türkiye'deki Atatürk reformlarıyla zemin bulan Batıcı kanadı temsil etmektedir.

En küçük oğul Kadir, masumiyet ve milliyetçiliği dinle ise özdeşleştiren ve Türklük ülküsünün siyasal iktidar kaygılarından da uzak özünü temsil etmektedir.

Cemal, gayrimeşru oğul ve Baba Halit Karadağ'ın her daim güvendiği hizmetçisi olarak etnik halk yığınlarını işaret etmektedir.

Gül Hayat'ın iktidarı ya da ülkeyi temsil ettiği iddia edilebilecekse de, dikkatli bir okuma, aslında milleti temsil ettiğini ortaya koyacaktır. Zira Gül Hayat'ın âşık olduğu subay sevgilisi Ramiz teması bunun en önemli kanıtı olarak düşünülmelidir.

Bilindiği üzere Türk inanışlarına göre tüm Kürtler Türklerin bir boyudur. Ancak bundan sonra farklı yönlere dağılmışlardır.

Avukat Selahattin'in Gül Hayat ile ilgilenmemesi ve Nazlı ile Gül Hayat arasındaki ilişki de bu çerçevede değerlendirilmelidir.

Nazlı açıktır ki Türkiye aristokrasisini temsil etmektedir. Milliyetçilik düşüncelere yakın gözükmesine rağmen, aslında Batıcılaşmış ve Türklük idealinden uzaklaşmış ve aynı zamanda da düşkünleşmiş aristokrasiyi.

Kasabanın İmamı ise bariz bir şekilde dinî cemaat liderini temsil etmektedir.

Karakterlerin bu temsilinden sonra öykü de aynı çerçevede yeniden ele alınacak olursa, siyasal bir analiz ve bunun üzerine yükselen hiç de iyimser olmayan karmaşık öngörüler ile karşılaşılmış olacaktır.

Dizinin hemen açılışında karşılaşılan Baba Halit Karadağ ve Gül Ali arasındaki para meselesini asıl olarak iktidar mücadelesi olarak okumak gerekmektedir. Para ve iktidar ilişkisine ve hatta eşdeğerliği sonucuna nasıl vardığının anlaşılması için onun maddi sıkıntı içindeki hayatının ve kumarla çok fazla içli dışlı olduğu dönemlerinin (jeopolitik ve stratejik konum gereği) hatırlanması gerekmektedir. Ancak burada açıktır ki iktidar kavramı, içine girdiği pek çok felsefi tartışmadan ayrı olarak, yönetim aygıtını elinde tutmak gibi son derece yalın bir iktidar anlayışıdır. Burada Avukat Selahattin'i kısmen ve Kadir'i tamamen bu sorunun dışında tutması da manidardır. Zira Selahattin'in asla bu gücü eline geçirebilecek potansiyeli taşımadığı iddiasını ve aynı zamanda da Kadir'in temsil ettiği Türklük ülküsünün kavramı çerçevesinde zaten bu iktidardan uzak durmasının kendi kimliğine içkin olduğu kabulünü yansıtmaktadır.

Aynı çerçeveden bakıldığında Gül Ali ile Nazlı arasındaki para ilişkisi de aristokrasi ve milliyetçiler arasındaki gelgitli ilişkiyi yansıtmaktadır. Türkçülerin desteğini arakasına alan aristokrasinin daha sonra Türklük ideallerine sırt çevirmesi ve Batıcı düşüncelerin destekçisi olmaya başlaması bu ilişkide ifade edilmektedir.

Gül Hayat'ın Gül Ali ve Baba Halit Karadağ arasındaki durumuna yukarıda değinilmişti. Bu ilişkide paranın Baba'da bulunması ve Gül Ali'nin de Gül Hayat'ı elde edebilmesi için paraya ihtiyaç duyması, milliyetçiler ve devlet arasındaki gerilimli ilişkiyi de yansıtmaktadır. Bu noktada hatırlanması gereken en temel unsur, devletin Türklük politikalarla arasındaki mesafedir.

Gül Ali ve Baba Halit Karadağ arasındaki sorunun çözümü için Kasabanın İmamı'na gidilmesi ve fakat bu girişimin tamamen sonuçsuz kalmasıyla, dinin politik bir sorunun çözümü için yetersiz bulduğu anlamına ulaşılmasıdır. Zaten buradaki tartışmalarda Baba'nın her türlü çözümü engellemeye yönelik davranışlarına da bakılacak olursa, devletin böyle bir çözüme izin vermeyeceği öngörüsünün bulunduğu söylenebilir. Bu girişimin bitişi ve Kasabanın İmamı'nın Gül Ali önünde eğilmesi ise, Türklük idealinin zor yollardan geçeceği ve din kesiminin bu süreçte Türklük ülküsü olarak sembolleştirilen Kadir'i Gül Ali'ye yardımla görevlendirmesi çok önemlidir.

Nazlı ve Gül Hayat arasındaki ilişkiden çıkan sonuç ise, Türklük idealinin aristokratik yapıyla asla uyum içinde olamayacağı kabulüdür.

Avukat Selahattin ve Nazlı'nın yakınlaşması ise açık bir şekilde aslında Batıcıların sadece aristokrasi ile yan yana gelebileceği ya da başka bir deyişle Türklük gerçekliğine uzak oldukları iddiasının bir yansımasıdır. Entelektüeller ve halk *arasındaki uçurumu temsil eden Batıcılık zaten, halkın öz değerlerinden uzaklaşmış aristokrasinin çocuklarının sapkınlığının ifadesidir.*

Bu arada yürüyen Selahattin ve Kadir'in felsefi tartışmaları ise aslında, Batıcı düşünce ve siyasetin başarısızlığa mahkûmiyetini göstermeyi amaçlamaktadır. Yukarıda da değinildiği gibi Selahattin, Batıcı siyasal hareketi; Kadir ise Türklük ülküsünü temsil etmektedirler. Aralarındaki tartışmada yer alan Tanrı'nın varlığı konusu siyasal düzlemde sadakat sorununu ifade etmektedir. Başlangıçta yer alan Batıcılığın Türkiye'ye uyumu sorununun yerini ileride devlete sadakat ve daha sonrasında sadakatsizlik ve daha sonra da bunun yerine konacak olan ve Türkiye'ye yabancı olmayan gerçekliklerin tartışması izlemiştir. Bu tartışmalarda Selahattin'in argümanlarının çok daha tutarlı olması ise, sonuç bölümüyle dengelenmiştir. Argümanların gücüne rağmen, doğru bambaşka bir yerde olabilir düşüncesinin yansımasıdır.

Bu tartışmaların en can alıcı yanı ise kuşkusuz ki, Cemal'in bu tartışmalar içindeki tutumudur. Dikkatle bu tartışmaları izleyen Cemal, kendisini Selahattin'in öğrencisi olarak kabul etmektedir.

Bu arada geçen Kadir ve Gül Hayat arasındaki diyalog, bu sayede Gül Hayat'ın Kadir'e büyük bir sempati ve daha da ötesi saygı duyması ve bu yüzden de romanın sonundaki kararını verişi ve Gül Ali'ye bağlanması, Türk birliği için dine ve Türk ülküsüne vereceği önemin göstergesidir. Ona göre milletin birliği de Türkiye'nin esenliğinin de ancak Türk ülküsünün etkisiyle var olabilirliğinin ispatıdır.

Romanda cinayet sahnesi ise zamanın kırıldığı noktadır. Buraya kadar gelen vaka analizi bundan sonra yerini öngörülere bırakmaktadır. Bu sahnede ilk dikkate değer nokta; Türk birliği iradesinin (Gül Hayat) devletin iktidarına (Baba'daki para) değil, kendi meşru sahibine (subay (kumarbaz Ramiz) yönelmiş olmasıdır. Ancak Türklük idealine bu arada Osmanlının tükenmişliğini ancak ve ancak milliyetçilerden (Gül Ali) göstermektedirler. Bunu ise ancak devletle mücadeleye girişerek ve fakat yine de son sadakatsizliği yapmayarak becermektedirler. Milliyetçiler büyük idealleriyle uğraşırken ve Batıcılar (Selahattin) da etkinliklerini yitirmişken ise, derin uykuda görünen halk (Cemal) fırsattan istifade ederek devleti devirmektedirler. Türkiye'nin ruhu (Kadir) ise bütün bunlar olurken, (Kasabanın İmamı) aldığı talimatla, sonuçta başarısız da olsa, milliyetçilerin yardımına koşmaya çalışmaktadır.

Selahattin ve Cemal'in yüzleşmesi, herhalde hem Batıcıları hoyratça eleştiriyor olmanın verdiği memnuniyeti hem de hiç de istemediği bu durum yüzünden büyük bir korku yaşamış olsa gerektir. Zira bu bölümün yeniden okunmasında karşılaşılacak olan politik analiz, Batıcıların hazırladığı zemin üzerinde gelişen halk kitle hareketlerinin alacağı tehlikeli durumu işaret etmektedir. Cumhuriyet Devrimi'nin burada öngörülmüş olduğu da kolaylıkla söylenebilir. Hatta böyle olası bir devrimin niteliklerini de kendince tanımlamıştır. Şöyle ki; Selahattin eve girdiğinde, Cemal'in üzerinde babasının ceketi olduğu halde onu babasının koltuğunda otururken bulmuştur. Bu ceketin cebinde 3000 lira da vardır. Cemal'in Gül Hayat ile hiçbir ilgisi yoktur, hatta aldığı para da Baba'yı öldürmenin kendisinden sonraki bir amaç olarak ortada durmaktadır. Bu cinayeti işlerkenki ahlaki sebepleri bambaşka olmasına rağmen, asıl derdi ise Babanın (devletin) yerini almaktır. Bu durum politik düzleme taşındığında ortaya çıkan sonuç, isyancı halk kitlelerin aslen ne Türk birliği gibi "yüce" amaçları hatta ne de iktidar amacı vardır. Batıcılardan öğrendikleri yarım yamalak bilgilerle devleti devirirken aslında kendilerinin de devletinkinden başka bir yönetim kuramayacakları iddiası ortaya atılmaktadır.

Cemal'in intiharı ise açıktır ki Türkiye'de halkı mahkûm etmesidir. Kendi halkına yabancılaşmış ve derinlikten yoksun olarak gördüğü bu hareketin ileride kendisine de yabancılaşacağı ve kendisini ortadan kaldıracağı öngörüsü olarak da düşünülebilir.

Selahattin ve Kadir'in el ele verip ***Gül Ali'yi ve Gül Hayat'ı Amerika'ya kaçırmaları*** *ise şüphesiz ki halkın karşısında Batıcı liberaller ve milliyetçi sağın başarısız ittifakını temsil etmektedir. Ayrıca dikkate değer bir unsur da son anda bile Nazlı'nın Gül Ali'ye karşı kin dolu tutumudur ki, burada da herhalde aristokrasinin son anda bile milliyetçilik ile* barışamayacağı *yönündedir.*

Sonunda Selahattin'in delirmesi ve geriye aileden sadece Kadir'in kalması ise açıktır ki, Batıcılığın kendi iç çelişkileriyle ortadan kalkacağı, buna rağmen Türklük ülküsünün yeni Türkiye'nin dinî ve derin ruhunun geleceği temsil eden çocuklarla beraber Türkiye'de ilelebet var olacağı öngörüsü ya da umudunu yansıtmaktadır.

Bunların dışında önem arz eden iki yan öykü de bu politik sembolizmi güçlendirmektedir. Sadece dinî kesimi lanetlemek ve methetmekle kalmamakta, aynı zamanda halkı da de din ile beraber ele almakta ve özgür iradenin önemine vurgu yapmaktadır.

Sonuç olarak dizideki politik sembolizme kısaca bakılacak olursa, ilk söylenmesi gereken aile mecazı çerçevesinde dönemin Türkiye siyasetinin bir analizini yapılmaya çalışılacak ve bir cinayet üzerinden de öngörülerini ortaya konulacaktır.

Roman günün politik ortamını ve siyasal aktörlerini kuşkusuz ki kendi politik görüşleri çerçevesinde algılanmış olduğundan, dizide aynı istikamete işaret edeceği anlaşılmaktadır. Bu çerçeveyi ele almak için ise birkaç başlık olarak ***Devlet, milliyetçiler, dinciler, Batıcılık ve ihtilal*** *kavramlarına bakılmalıdır.*

Dizide son söz romandaki gibi ise her ne gerçekleşirse gerçekleşsin, Türklük ülküsünün geleceği elinde tutacağı ve Türkiye'de ilelebet yaşayacağı inancıdır.

— Ömrümüzün sonuna dek! Tüm ömrümüzce el ele olalım! Yaşasın Karamazov! diye bağırdı.

Bütün çocuklar bu bağırışa bir kez daha katıldılar.

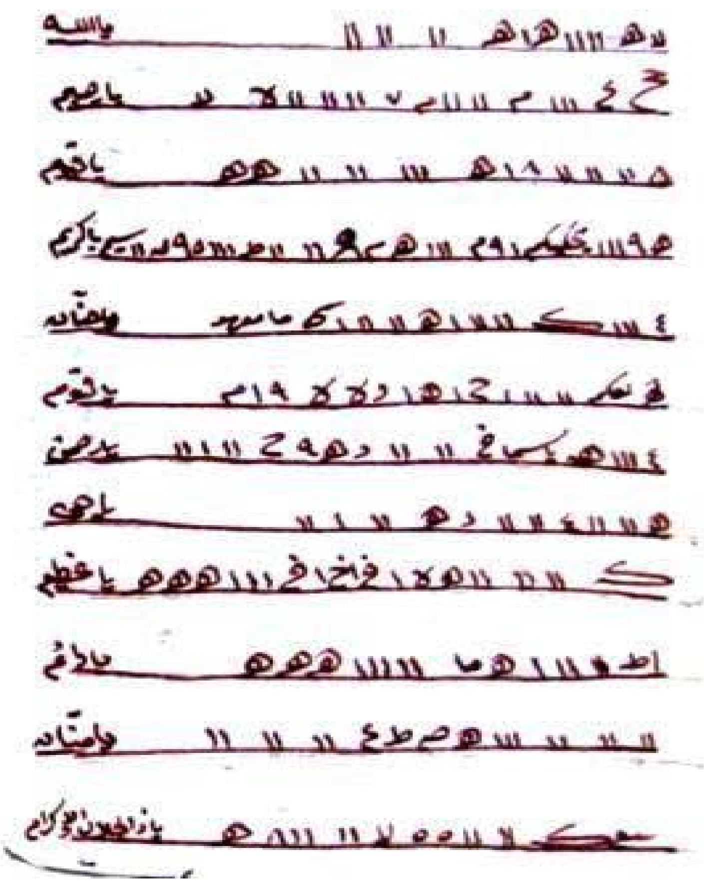
MUHAFAZA (KORUNMA) TILSIMI

Günümüzde birçok aileden bir çocuğumuz şehit oluyor. Dua taşıma inancı olan kardeşlerimiz için seneler önce yazılmış tılsımlardan **Kurşun Geçirmez** adı ile anılan bazı (tılsım) şifreleri insanlarımıza sunarak gönüllere huzur vermeyi düşündük. Çünkü insanlarımızın kültüründe olan çok şeyler birileri tarafından sürekli şüpheler ve inanç çerçevesi içerisinde şirk gibi gösterilerek ellerinden alındı. Bizim buna gönül razılığı vermemiz mümkün değildir. Askere giden bir çocuk Allah'ın isimlerini üzerinde taşımakla şirk koştuğunu söylemek o kişi üzerinde zafiyete düşmesine sebep olmaz mı?

İnsan gönlünün yücelerden göreceği yardımın vesilelerini araması bizce uygun ve gereklidir. Soyut inancını kaybeden insanların somut verileri her zaman için zayıftır. Zaten dini yönden zayıf bırakılan gençlerimizin bu türlü desteklere ihtiyacı olacaktır. Bu tür tılsımlar şer işlerde tesir etmediği gibi, hayır yollarında ise, kuvvetli tesir veren iksir ve kimya gibidir.

Hz. Ali kerreme'llâhü vechenin rivayet ettiği 12 ismin tılsımını taşıyan her türlü silahtan, bıçaktan korunma, büyükler ve yöneticiler yanında itibar kazanmak ve herkes tarafından kabul görmek için taşımak faydalıdır.

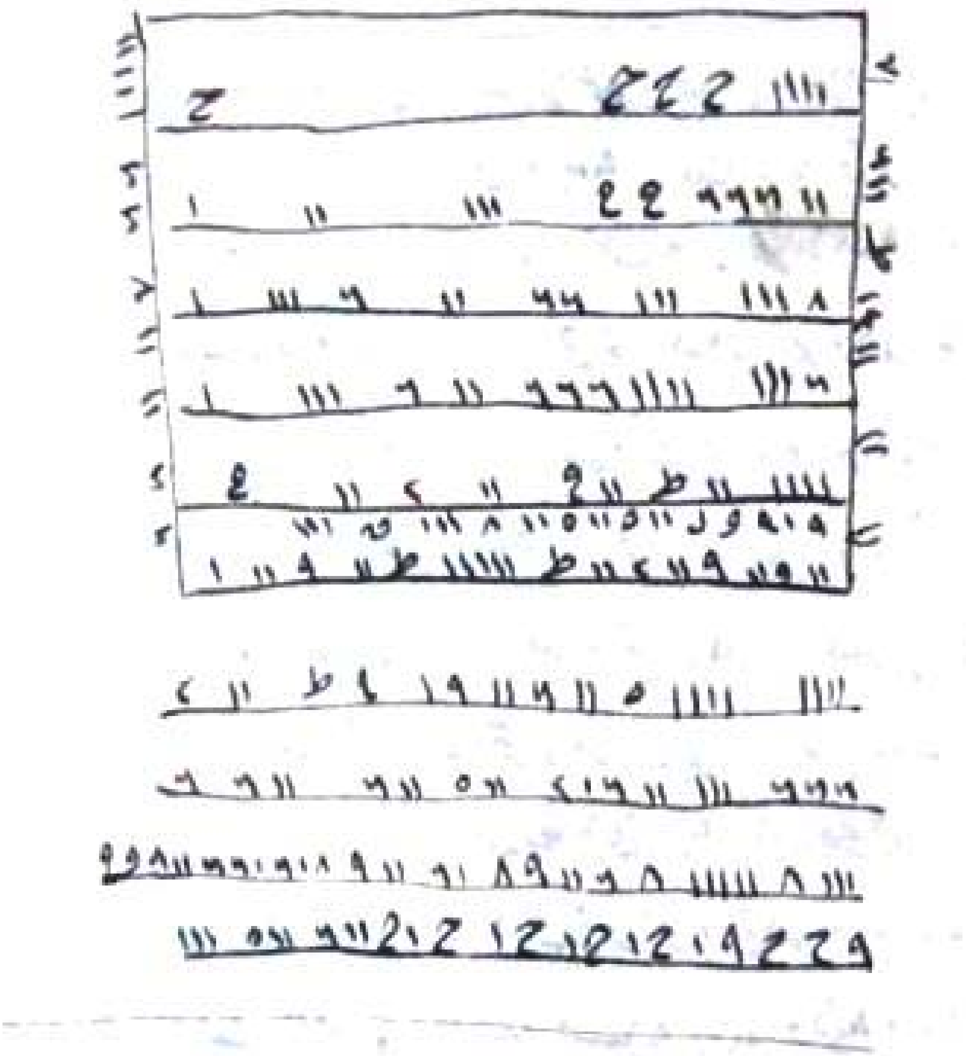
يا الله يا رحيم يا قيوم يا رحيم يا كريم يا قيوم يا رحمن يا حي يا عظيم يا دائم يا منان يا ذالجلال و الأكرام

Bu tılsımın da silah, bıçak, yılan, çıyan, akrep, cin, peri, vahşi hayvanlara karşı taşındığında

faydası görülmüştür.

يا الله يا حي يا قيوم يا ذالجلال و الاكرام يا الله يا حليم

TAHRİF ETTİĞİMİZ BİR AYET DAHA

Bahse konu ayet (Nahl, 90) her Cuma minberde hatip tarafından okunur. Yanlış yorumlamalar ve meallerle bir bölümü eritilerek ve içi boşaltılarak kulaklarımız duyrulmaktadır. Yorumunu size bırakarak dikkat etmeniz gereken yerlere işaret edeceğim.

إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ وَإِيتَاءِ ذِي الْقُرْبَىٰ وَيَنْهَىٰ عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَالْبَغْيِ يَعِظُكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ

Ayetin mealleri

[016.090] [DI] Allah şüphesiz adaleti, iyilik yapmayı, yakınlara bakmayı emreder; hayasızlığı, fenalığı ve **haddi aşmayı** yasak eder. Tutasınız diye size öğüt verir.

[016.090] [DV] Muhakkak ki Allah, adaleti, iyiliği, akrabaya yardım etmeyi emreder, çirkin işleri, fenalık ve **azgınlığı** da yasaklar. O, düşünüp tutasınız diye size öğüt veriyor.

[016.090] [E0] Haberiniz olsun ki Allah size adli, ihsanı ve yakınlığı olana atâyı emrediyor ve fuhşiyyâttan, münkerden, **bagiyden** nehyediyor, size va'zediyor ki dinleyip anlayıp tutasınız

[016.090] [E1] Haberiniz olsun ki Allah, size adaleti, iyi davranmayı ve yakınlara yardımda bulunmayı emrediyor; hayasızlığı, fenalığı ve **azgınlığı** yasaklıyor; dinleyip anlayıp futasınız diye size öğüt veriyor.

[016.090] [E2] Şüphesiz ki Allah, size adaleti, iyilik yapmayı ve yakınlara bakmayı emreder; hayasızlıktan, fenalıktan ve **azgınlıktan** nehyeder. Öğüt almanız için size böyle öğüt verir.

[016.090] [FK] Allah size adaleti, iyiliği, akrabalara yardım etmeyi emreder. Çirkin davranışları ve **iğrençlikleri** yasaklar. Sözünü tutasınız diye O, size öğüt verir.

[016.090] [IK] Muhakkak ki Allah; adaleti, ihsanı, yakınlara vermeyi emreder. Hayasızlığı, fenalığı ve **taşkınlığı** ise yasaklar. Tezekkür edesiniz diye size öğüt verir.

[016.090] [ON] Muhakkak ki, Allah Teâlâ adâleti, iyiliği ve karabet sahiplerine (muhtaç oldukları şeyleri) vermeyi emrediyor ve fuhşiyattan, münkerden, **hukuka tecavüzden** de nehyediyor. Düşünüp tutasınız diye size öğüt veriyor.

[016.090] [SY] Allah başkalarına adaleti, hatta adaletten de fazla olarak ihsanı, en güzel davranışı ve muhtaç oldukları şeyleri yakınlara vermeyi emreder. Hayasızlığı, çirkin işleri, **zulüm ve tecavüzü** yasaklar. Düşünüp tutasınız diye size öğüt verir.

[016.090] [TK] Şüphe yok Allah, adaleti, ihsanı, yakınlara vermeyi emreder; çirkin utanmazlıklardan (fahşâdan), kötülüklerden ve **zorbalıklardan** sakındırır. Size öğüt vermektedir, umulur ki öğüt alıp-düşünürsünüz.[474]

Bagy: Türçe kullanımda olan bir kelimedir. Azgınlık. Zulüm, İsyan. * İstemek, talep etmek. * Haddini tecâvüz etmek. * Yaranın şişmesi. * (Yağmur) şiddetle yağmak. [475]

Bağî, Bağy : İstemek; istemede ileri gitmek; çabayla arzulamak; sınırı aşmak; hakkıyla yetinmeyerek başkasının canına, malına, ırzına kasdetmek; saldırıya yeltenmek veya saldırmak; haksız yere yükselmek isteyerek tecavüzde bulunmak; kendisine sulhün yolları ve biçimleri gösterildiği halde haksızlıkla üst olma sevdası gütmek. Bağy "beğa" fiilinin mastarı ve isim olarak kullanılır. (İslam Ansiklopedisi)[476]

[474] Mealler, Hayran2.3 ten alınmıştır.
[475] Babylon Sözlük
[476] Eski Türkçe lugat

BİR "DÜĞÜN GECESİ" DENEMESİ

"İçki-sigara zarar dedinuz içmeduk;
kırmızı et, hamurişi, kızartma tez öldürür dedinuz yemeduk;
harama yaklaşma günahtır dedinuz, yaklaşmaduk.
İyi de ne oldi?
-TEMEL'İN MEZAR TAŞINDAN-

İnsanlar böyledir; bilmedikleri şeyler hakkında bile konuşmaya bayılırlar.

Editör, bu sayının konusunu zihninde evirip çevirirken, "ölüm hakkında konuşmak için illâ da ölmüş olmak gerekmez" hükmüne güvenmiş olmalı. Bu sayıya katkıda bulunanlar da dâhil, günün birinde herkes öleceğine göre ölüm hakkında konuşma hakkına sahip olduğumuz düşünülebilir; ne var ki ölüm, safhaları hakkında hiçbir şey bilmemize ve gözlemlememize imkân vermeyen, ucu kapalı bir tecrübe. Aklın "havşa"sına takılarak odakladığı her obje hakkında şöyle veya böyle bir sonuca ulaşan bir matkap ucunu andıran bilim, ölümü "konu dışı" kabul etmekte mazurdur. Ölüm sözkonusu olduğunda "güvenilir" bilgi toplama usulleri işe yaramaz hale geliyor ve müphemin alacakaranlığı ile başbaşa kalıyoruz; teknik açıdan metafizikçileri, "disipliner zevk" hususunda kendinden geçirtecek kadar müphem bir alan.

Olgunun fizikî veçhesi ile ilgilenenler, "biyolojik ölüm"ün tarifi, göstergeleri, hukukî sonuçları, kesin zamanı ve sebepleri konusunda birbirleriyle didişirken meseleye metafizik "veri"lerle yaklaşanlar ölümden söz edildiğinde, sanki kavramı ilk defa duyarmış gibi bilgiçÇe bir tecâhül-i arifane yaklaşımında bulunarak,

"Ölüm mü; neden bahsediyorsunuz? Ölüm diye birşey yoktur aslında!" demeye getiren yürek ferahlatıcı şeyler söyledikten sonra konuyu tatlıya bağlıyorlar:

"Ölüm bir tebdil-i mekândır, bir boyuttan diğerine geçmektir; ten kafesini terk etmektir". Ezelî ve ebedî aşkın mektebinde okuyanlara göre ölüm, **"uykudan uyanmak gibidir"**; uyanmak ne kadar fena ve ızdırap verici ise, ölmek de öyledir; hakikatle yüz-yüze gelmek, bir başka nokta-i nazardan âşıkm maşukuna kavuşmasıdır. **Celâdeddin-i Rûmî "Şeb-i ârus"tan bahsediyor; düğün gecesi!**

ÖL DE GÖR!

Siz pekâlâ, **"bu metafizikçiler de işin latifesinde; biz burada, bir gün öleceğimizi bilmenin asap bozucu beklentisi içinde soğuk terler dökerken adamlar neredeyse damat traşı olmanın faziletinden bahsediyorlar"** şeklinde düşünebilirsiniz. Ölüm anındaki canlıların muzdarip halleri, olguya seyirci olarak katılanlarda ötedenberi ölümün dehşetli, ızdırap verici, korkunç ve meş'um olduğu yolunda önyargılar uyandırmıştır. Ölüm ânının ve ondan ötesinin mâhiyeti hakkındaki genel kabullerin kültürel faktörlerin tesiri altında farklı özellikler göstermesi, uyarıcı olabilir: Meselâ Amerikan rüyasının şuur altını deşifre eden Hollywood yapımlarında bu olgu, **"hortlak"** karakteri biçiminde bir kâbus faktörü olarak görünürken İslâm kültüründe hortlak figürüne tesadüf edilmemesi dikkat çekicidir. Ölüm, tecrübeye kapalı bir olgudur ve tecrübenin imkânızlaştığı yerde kültür kalıplarının beslediği muhayyilenin devreye girmesi kaçınılmazdır. Bu paragrafı kısaca şöyle yorumlamak da mümkün: **"ölünce görürsün birader!"**

İLGİNÇ BİR FİRAR PLANI: ÖLÜMSÜZLÜK

Yaşayan herkesin ölümlü olması kadar tartışmaya değmeyecek başka hangi varsayım gösterilebilir? **İnsanların doğuştan kazanılmış eşit haklara sahip olması bir temenniden ibaret kalırken, dünya nimetlerini eşit olmayan hisselerle paylaşan onca insanın ölümde eşitlenivermesi size de garip ve hattâ "hileli" görünmüyor mu?** Ölümdeki eşitliğin aslında

haksızlık olduğu kanaatini besleyenlerin sayısı hiç de az değildir:

Ölümsüzlük arzusu mitolojik devirlerden başlayarak, kendi mitolojisini inşâ etmek için didinen modern zamanlara kadar bilinen tarihin her devrinde, ölümün adaletsizliğine samimiyetle inanan pek çok insanı ümitle harekete geçirdi. **"İksir"** veya **"âb-ı hayât"** arayanlar, bütün insanlığın ölümsüzlüğü gibi demokratik bir dâvanın peşinde değillerdi; herkesten önce sadece kendilerinin ölmemeleri gerektiğine inanıyorlardı. Ölüm kapanına sıkışıp kalmamak için birşeyler yapmaya çalışmak, her fâninin ömründe en az bir kere zihninden geçen bir firar planı; **ölümü sonsuza kadar ertelemek isteyenlerin "bu kadar boş vakitte"** neler yapmayı tasarladıklarını bilemeyiz; galib ihtimalle Ölümlüler arasında bir ölümsüz olmak ve her yenilgiyi fersûdeleştirecek (eskimiş-yıpranmış) kadar çok zamana sahip olmanın avantajı, onları tatmin ediyor olmalı.

Ölümsüzlük arayışında olanları sanki marjinal (uçlarda bulunan) bir grup olarak nitelemekle, başta bu satırların yazan olmak üzere, okuyucuları da günün birinde **fena bulmağa rızâ göstermiş kişiler gibi** farz ettiğimi görüyorum; bu haksızlık. Ölümsüzlük refleksi herkeste var. Başka bir söyleyişle teorik olarak elbette öleceğiz ama en azından hemen değil;

Öyle değil mi?

O ÖLMEDİ, YAŞIYOR AMA...

Hiç ölmemek, yâni, İslâm terminolojisi ile **"hayy"** ve **"bâkî"** niteliklerine sahip olmak aslında kaba bir söyleyişle Tanrı'ya ait olan niteliklerini iktisap etmek anlamına geliyor. Kur'an-ı Kerim'de **"Allah'ın sıfatları"** olarak işaretlenen ve İslâm kültüründe **"esmâ-i hüsnâ"** olarak bilinen vasıflar, esasen yaratılmış insanda kısmen mevcut bulunan ama mutlak mânâ ve kapsamıyla ancak Allah Teâlâ'da tecelli eden bir özellik gösteriyor. Meselâ, **"Hayy"** (diri olmak) **"Sem'i"** (her şeyi işitmek) **"Basîr"** (her şeyi görmek), "Alîm" (her şeyi bilmek), **"Kadîr"** (iktidar sahibi olmak), **"Rezzâk"** (geçimlik rızkın sahibi ve dağıtıcısı olmak), **"Kayyum"**, (kaim, ebedi var olmak), **"Ganî"** (hiçbir şeye ihtiyacı olmadan vermek), **"Hakîm"** (hüküm sahibi olmak), **"Adl"** (mutlak adalet mercii olmak) vb. nitelikler, insanda kısmen mevcut bulunduğu halde mutlak ölçekte ancak Allah Teâlâ'ya ait olan kabiliyetlerdir.

İnsandaki Tanrılaşma, Tanrı gibi davranma eğilimi fıtrattandır ancak insan ölüm kapanına girdiği andan itibaren Tanrı gibi olmak emelinin en dramatik yenilgisine uğramaya daha baştan mahkûm olmuş bulunuyor. Kaide teşkil edecek kadar uzun bir istisnalar listesi haricinde kimsenin, ölümlü bir "Tanrı"ya hiçbir "kul"un pabuç bırakmayacağını tahmin edebiliriz. Mutlak monarşilerin (hükümdarlık) gözü kara teorisyenleri tanrı-kralların aslında ölmediklerini, form değiştirdiklerini, istirahata çekildiklerini, hulul ettiklerini ispatlamak için akla hayâle gelmedik izahlar geliştirmemişler miydi?

Ne var ki ölüm, ölümlülerin -tam anlayamasalar bile- kolayca hissettikleri bir şeydir.

ÖLÜMLÜ TANRILAR

Tanrı, insanları ölümlü kılmakla aslında onların Tanrılaşma içgüdülerine kesin ve nihaî bir set çekmiştir.

Ölümsüzlüğü başaramayan insan, Tanrı gibi olabilmek uğruna elinden geleni ardına koymadıktan sonra bir yerde yelkenleri indiriverecektir.

Diri kalmak için hayata bütün tırnaklarını geçirdikten sonra, bazen ölümlü olduğunu bile kabullenecek zaman bulamadan ölür; böyle ölümler dramatiktir.

İnsanın dramı, ölümsüzlük arzusunu besleyecek kadar verimli bir balçıktan yaratılmış olmasına rağmen, ölmemeyi başaramayacak kadar güçsüz oluşundan doğuyor; **bu hakikatin fark edilmemesi ise faciadır; nâm-ı diğer trajedi!**

Mukaddes metinlerden anlaşılan odur ki Tanrı, insanın kendisiyle rekabet etme refleksini bir **"veri"** olarak insana yerleştirmiş, onu **"nüshâ-i suğrâ"** sayılabilecek (bir ucu kapalı) ilâhi vasıflarla donatmış ve sonra ona Tanrı'yla rekabet etmek yerine vakıayı anlayıp kabullenerek itaat etmesini dilemiştir.

Semavî dinler, kısaca insana niçin Tanrılaşmamaları gerektiğini öğretir.

İnsan bu rekabette güçsüz ve eksik donanımlıdır; fıtratından aldığı kabiliyetlerle Tanrı'yı andırır ama taşıdığı ilâhî özellikler, aslına oranla bir "demonstration" (delil-ispat) dan ibarettir; "mutlak"a açılan ucu kapalıdır. Bilebiliriz ama her şeyi değil, görebiliriz, duyabiliriz ama bazı şeyleri; muktedirliğimiz sınırlıdır, hüküm verirken yanıldığımız da olur ve neticede tıbbî gerekçesi ne olursa olsun oluveririz.

Bir Tanrı'nın üfürük bir sebepten ölmesi kadar dramatik ne vardır ki?

DRAM VE TRAJEDİ

Drama devam ediyor: **Her nesil, asla Tanrılaşamayacağını kendi tecrübeleriyle öğrenmek "zevk"inden vazgeçmiyor.** Tıbbî analistler, biyoloji perspektifi üzerine yoğunlaştırdıkları özel dikkatle ölümün biyolojik ve mekanik süreçlerini parçalara ayırarak temel hücre bazında sürekliliği hangi faktörün engellediğini tanımaya çalışıyorlar. **Yedek organ endüstrisi, gen mühendisliği, kozmetik sanayii, sağlıklı ve uzun bir ömürün** gerekleri için ayrılan fonlar, şimdilik silahlanma giderleriyle mukayese edilmeyecek kadar küçük görünse bile, **bir önceki yüzyıla oranla dev rakamlara ulaştı** ve bu arada insan ömrünün ortalamasında kayda değer artışlar da kaydedildi. Bu, işin dramatik tarafı; dramatik aksiyona bel bağlayanlar ise nedense hep trajik bir akıbetle karşılaşıyorlar.

Hâlâ ölüp duruyoruz!

ÇENGELE ASILAN SORU

Ölümün olumlu yanlarını görmek için bir nekrofil (ölü sevicilik) olmak gerekmiyor; ölümün kaçınılmazlığı bilinci, insanda ölüme rağmen ölümü aşmak arzusunu da kamçılıyor. Bizden sonraya kalmasını arzuladığımız şeyler listesinin çoğunlukla **"iyi şeyler"**den mürekkep olmasına mim (son işareti) koymalıyız. Keza **"geçicilik"** bilincinin işlerliği de insan tabiatında genellikle yumuşatıcı bir tesir inşâ etmiş ve ölüm, insanın "transcendental"(soyut-aşkın) tarafını geliştirmiştir.

Ölüm karşısındaki felsefî tutumumuzun **"hayat"** görüşümüzü belirlemesi izahı hiç de kolay olmayan bir çelişki:

İnkâr, aldırmazlık veya imân; hangi tavır benimsenmiş olursa olsun ölüm fikri hayâtı idare ediyor. Kavrayış derecesi ne olursa olsun ölüme endeksli bir hayatı sürüklüyoruz. Bu durumda Hristiyan veya İslâm mistiklerinin **"Momento mori"** veya **"Ölüm var"** ikazları, mistik çerçevesinden sıyrılarak bütün alanları kaplayan bir hikmet geçerliliğine dönüşüyor.

Hemen her devirde, yaşayanları ölülerin idare etmesi ise bir başka ilginç boyut.

Ölümü hayatın antitezi gibi görmek, bir nevi zihin bulanıklığının eseri olabilir; hayatın ölümle anlam kazandığını bizzat fark edemeyebiliriz ama zihnî yolculuklar, tecrübeye imkân vermeyen durumların tasavvurunu mümkün kılıyor. Ölüme düşmanlık mânâsız, ölümperestlik (nekrofilia) da öyle; ölüm yokmuş gibi yaşamak, önce başkalarını sonra da bizatihi nefsi incitiyor.

Şehirlerimizin eski dokusu, kabristanı bedesten, külliye, pazar, meydan, çıkmaz sokak gibi şehir dokusunun tabii uzantısı kabul ederdi. Mezarlıkları şehir dışına süren **"imara"** yaklaşımı, ölümü gündelik hayattan sürgün etmeyi amaçlıyor sanki. Cami avlusundaki bir tabutun etrafında bekleşirken kederini, tedirginliğini ve şaşkınlığını gizleyemeyen kara gözlüklü simalar, aslında ölüm fikrini zihninde nereye yerleştireceğini o âna kadar tesbit edememiş olmanın

gerginliğini aksettiriyorlar. Şehirlerimize ölüm, aslında bize ait olmayan bir unsur gibi uğruyor ve onu bir an önce şehir dışına çıkarıncaya kadar rahat edemiyoruz.

Ölüm fikrinden bu kadar uzaklaşmak, hayata o nisbette yaklaşmak anlamına mı geliyor yoksa?

Suali çengele asıyorum; dileyen kendi cevabını aynı çengele iliştirsin.

“ÖBÜR TARAF POSTASI NİÇİN İYİ İŞLEMİYOR?

Hiç şüphesiz **“öbür taraf”**tan haber alabiliyor olsaydık, hayat tarzımız, eşyaya bakışımız, dünyâ görüşümüz baştan başa değişir, belki kurduğumuz medeniyetler bile farklı bir çehreye bürünürdü. Hayatın bir ucunun ölüm fenomeni (olgusu) ile kapatılmış olması, kimilerinde bilgisizliğin doğurduğu bir ümitsizlik haleti yaratsa bile bu gerçeğin dünya hayatına daha heyecanlı bir boyut kattığını inkâr edemeyiz.

Her zaman farkında olmasak da bütün insan ilişkilerini her birimizin ölümlü olduğunu bilmek yönetiyor diyebiliriz. Ölüm fikriyle garip bir mutabakat halinde yaşıyoruz; **“o an”**dan hem çekiniyor, hem de ölümlü bir süreçte ve her cihetten sınırlandırılmış olmanın bilinciyle hiç ölmeyecekmiş gibi davranabiliyoruz; ölüm bizi insanlaştırıyor ve bizi tabii boyutlarımıza irca ediyor.

“Öteki taraf” hakkında, o çok güvendiğimiz bilim metoduyla erişebildiğimiz hiç bir bilgiye sahip değiliz. Bütün dinlerin varlığında ittifak ettiği o boyut, ilmî dikkatlerin nüfuz edemediği derecede meçhul ve böyle kaldığı sürece falcılar ve medyumlar, sırf öteki taraftan -fâsık da olsa- haber getirebildikleri için asla geçim sıkıntısı çekmeyecekler.

HEPİNİZE İYİ YOLCULUKLAR

Ölüm hakkındaki her yazı, fazlaca çiğnenmiş olmanın tatsızlığı yüzünden **“beylik”** nitelikler taşımaya mahkûm gibi görünüyor bana. Bu düşünme temrinine sonuna kadar katlananlar, **netice** itibariyle kendi temrinlerini (alıştırmaları) zenginleştirmeye medar (dayanak) olacak şeyler bulabilirlerse sevinirim. Ölüm fikrine ne şekilde yaklaşmış olursak olalım, bu satırların yazarı da, okuru da sırayla uzun bir yolculuğa çıkarak,

“Geniş kanatları boşlukta simsiyah açılan
Ve arkasında güneş doğmayan büyük kapıdan
Geçince başlayacak bitmeyen sükûnlu gece”
de buluşacaklar.

Bu kaçınılmaz ve dönülmez seyahatte ancak yol arkadaşlarımızı ve yol düşüncelerimizi belirlemek hakkına sahibiz.

Hep yalnız ölürüz; ben kendi nefsime bu yolculuktaki yol arkadaşlarımın **“öbür tarafı ciddiye alan insanlardan olmasını tercih ederim.**

Hepinize iyi yolculuklar! [477]

---

[477] **ALKAN Ahmet Turan** Yol Türküleri [Kitap]. - İstanbul : Ötügen, 2000, s.79-84

TAYYİBETÜ'L-EZKÂR (MEDİNE HÂTIRALARI) DERVİŞ AHMED PEŞKÂRÎ

RASÛLÜLLAH SALLALLÂHÜ ALEYHİ VE SELLEME BORCUNU ARZ ETME[478]

Bilinmeli ki, kamerî aylardan Zilkâde'nin on yedinci gecesi, akşam ile yatsı namazı arası cümle şehir halkı Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin saadetli huzuruna borcunu arz edip

"Ya Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem şu miktar borcum var, ihsan eyle!"

diye salât u selam ederek şebike'[479]den içeriye buğday bırakırlar. Oraya biriken buğdayı ağalar alıp ekmek yapar ve bazı kimselere hediye ederler...

Tecrübe edilmiştir.[480] O sene hacılar gelip gittikten sonra bir kimsenin dünyada hiç bir bildiği, tanıdığı olmasa bile, borcu kadar bir para veya mal kendisine nasip olur. Hatta bu satırları yazan biçare din kardeşiniz o gece şöyle düşündüm:

"Borcum yok, bu şereften mahrum olmayayım, benim de Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin defterine ismim kayd olsun..." dedim ve bir miktar buğday alıp

"Ya Resulallah bu biçare Derviş Ahmed'i ihsan hediyenle sevindir" deyip salât u selam ederek bıraktım. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin yüzü suyu hürmetine o sene buğdaylar adedince bu fakire altın nasip oldu. İstanbul'dan beklenmeyen yerlerden mektub ile surre (kese kese) ile akçalar geldi. Hatta Erzurum'dan kırk kuruş geldi. İşte, Huzur'a borcunu arz etmek bu şekilde denenmiştir. **Medine'nin esrarlı ve hikmetli işlerindendir.**

Bilinmeli ki, Medine halkı şu vak'ayı anlatmışlardır:

Bir kimse ailesiyle şöyle bir ahid yapmış:

"Bu sene seninle kanaat edelim, hiç borç yapmayalım. Zira her sene Huzur'a varıp Ya Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem şu kadar borcum vardır demekten utanıyorum..."

Bu dediğini tutmuş ve o sene hiç borca girmemiş. Ama geçen seneden buğdaycıya bir altın borcu kalmış, lakin hatırından çıkmış. Ta ki, halkın Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin huzuruna borçlarını arz ettikleri gece gelmiş, herkes toplanmış borcunu bildirmiş.

Ama o zat, borcum yok diye gelmemiş. O kimse rüyasında (mana âleminde) gördü ki, Hücre-i Şerif açılmış, bir yüce divan kurulmuş, Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem Efendimiz saadetle bir kürsü üzerine oturmuşlar, bütün ashab o mecliste hazırlar... Velâyet Şahı Hz. Ali kerreme'llâhü veche Efendimizin elinde bir defter var, o deftere göre sahabe efendilerimiz ehl-i Medine'yi birer birer huzura götürüyorlar.

"Ya Rasûlüllah, filan oğlu filandır, şu kadar borcu var..."

diye arz ediyorlar, Efendimiz de **"verilsin"** diye emir buyurduklarında Şah-ı velâyet Hz. Ali kerreme'llâhü veche Efendimiz elindeki deftere kayıt ediyorlar... Rüyayı gören kimse de huzura varıp Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem arz olundukta Efendimiz ona şöyle hitap etmişler:

---

[478] Kocamustafa Paşa ser-zâkirânı Derviş Ahmed Peşkârî Efendi, 13'üncü hicrî asrın başlarında Medine-i Münevvere'ye gider, orada bir sene kalır, gördüklerini de bu kitapta anlatır. O devirde Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin şehri Medine'de, Harem-i Şerifinde nasıl bir dinî hava vardı? Edebler, merasimler, âdetler nelerdi? **"Tayyibetü'l-Ezkâr"** (Tatlı Hatıralar) adım verdiği bir risalede bunlar güzel bir üslupla yazılmıştır. **Peşkârî Derviş Ahmed** Tayyibetü'l-Ezkâr (Medine Hâtıraları) [Kitap]. - İstanbul : Bedir Yayınları, 1979, s. 41-48

[479] Kabr-i saadeti çeviren gümüş ve altın koruma

[480] Tarafımızdan da tecrübe edilmiştir. Medine-i Münevvere'de bu tarihte bulunamayanlar bulundukları yerlerdeki sahabe kabirlerine veya büyük zatların ziyaretine giderek bu usulleri uygulayabilirler. (İhramcızâde İsmail Hakkı)

“Geçen seneden buğdaycıya bir altın borcu var verilsin, onun bu sene bize ihtiyacı yoktur.”

Adamcağız ah u ederek ile vücudu tirtir titreyerek şiddetle ağlaya ağlaya uyanınca yüzü üstü sürünerek Huzur-ı Saadete varıp Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin eşiğine

“Aman ya Rasûlüllah (sallallâhü aleyhi ve sellem) beni affeyle, ben kimim ki sana ihtiyacım olmaya... On sekiz bin alem sana muhtaçtır ya Rasûlüllah, El aman, el-aman!...” diye ağlayıp inleyerek tevbe ve istiğfar etmiş... Ve ondan sonra da ömrünün sonuna kadar borçsuz kalmamış diye anlatırlar. Bu yüzdendir ki, ora*da borçsuzluk övülen bir şey değildir. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem Medine ehlini kimseye muhtaç etmez. Onların kalp zenginliği ve düzgün halleri vardır. Hemen Cenab-ı Hakk cümlemize hayırlı sonlar nasip eylesin. Amin...*

VELADET MERASİMİ

Bilinmeli ki, bir kimsenin bir çocuğu dünyaya gelse. Medine'nin âdetine göre kırkıncı günü bir kat yeni elbise giydirip, tertemiz yıkayıp, saçını tarayıp gülsuyu ve gül-yağı ile kokulayıp akraba ve yakınları da yeni elbiseler giymiş oldukları halde akşam namazından sonra Hücre-i Saadete götürürler. Cümle ağalar Hücre-i Saadete dâhil olurlar. Çocuğu ya hizmetkâr, ya nakib-i Harem eline alıp

“Destur destur yâ Rasûlüllah” *deyip salât u selâm ederek türbe örtüsünün altına koyup üstünü örterler. Cümlesi ayakta salât-u selama başlarlar. Yirmi dakika miktarı geçtikten sonra yine*

“Destur yâ Rasûlüllah” *diye masum yavruyu yerinden alırlar, anasına teslim ederek evine götürürler.*

Medine'de herkes bilir ki, ne kadar çok ağlar bir çocuk da olsa, hiç sesini çıkarmaz. Genellikle çocuklar türbe örtüsünün alımdan çıkartılırken ağızlarını oynatırlar. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem Efendimizin mübarek elleriyle hurma yedirdiğini söylerler. Onun için Medine'de dünyaya gelenin başka beldelerde doğanlar üzerine bir üstünlüğü vardır. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem elinden hurma yediği için. Medine halkına sevgi beslemek, Efendimize sevgi beslemek demektir. Çünkü onlar, o yüce zatın hemşehrileridir. Cenab-ı Hakk her zaman kalbimizde muhabbetlerini çoğaltsın.

Âmin...

Medine Ehli cömert, ikramcı kimselerdir. Hatta Hac mevsiminde bir adamın evinde misafir olmasa, yemekler yedirilmese, Medineliler katında o kimse kusurlu ve ayıplı bir kimse olur. Zira derler ki:

“Eğer sen adam olsaydın senin hanende birkaç hacı misafir edilir, yedirilir içirilirdi.”

Bu sebeptendir ki, bildik bilmedik her kim olursa karşılarlar, rica ederek evlerine davet ederler, yemek yedirirler, çamaşırlarını yıkarlar, altlarına temiz döşekler sererler; velhasıl erkeği ve kadını öyle ikram ederler ki, senin onlara verdiğin ikramı (ücreti, bahşişi, hediyeyi) sana masraf ederler. Neticede seni mahcup ederler. Öyle olunca, bize layık değildir ki, beldemize gelen Medinelileri misafir etmekten yüz çevirelim. Cenâb-ı Hakk muhabbetleriyle kalbimizi doldurup daima haklarına riayeti bize müyesser kılsın.

Âmin.

ALLAH TEÂLÂ'NIN BİLMEDİĞİMİZ HAS KULLARI

İslam literatüründe varlıklar; melek, insan, cin ve diğer kullar olarak sınıflara ayrılırken bunların içindeki sınıflamalarda kesinlik arz etmeyen birçok hususî durum vardır. Bizim buradan asıl ulaşmak istediğimiz konu çoğunluğun dikkatinden kaçan bir mevzudur ki konuyla alakalı tasavvufta Hızır aleyhisselâmın defterine kayıtlı olmayan insanlardan bahsedilmesidir. Bu insanlar gerçekte hakikaten var mıdır? Bu insanlar hakkında yapılmış bir araştırma olup olmadığını bugün için bilemiyorum. Bu konuyu düşünmemize neden olan meleklerin secde etme meselesindeki ihtilaftır. Âlimler bütün meleklerin Âdem aleyhisselâma secde etme meselesinde ihtilafa düşmüşlerdir. Şöyle ki;

Meleklerin Hz.Âdem'e secde etmelerini konu alan tüm ayetlerde *melâike* (melekler) kelimesinin çoğul olarak gelmesi ve özellikle **Hicr, 15/30 ve Sâd, 38/73** ayetlerinde *(fesecede'l-melâiketü küllühüm ecmaûn)* ***"Derken bütün melekler topluca secde ettiler."*** te'kid ifadesi olarak yer alan *küllühüm (meleklerin tamamı)* ve *ecmaûn (topluca)* kelimelerinin kullanılması, söz konusu secdenin bütün melekler tarafından yapıldığını göstermektedir. Alimlerin büyük çoğunluğu da bu görüştedir. 88 defa peş peşe gelen bu te'kid ifadeleri meleklerin bir kısmının secde etmemiş olabileceği ihtimalini ortadan kaldırdığı gibi, meleklerin tamamının aynı anda, bir defada ve topluca secde ettikleri anlamını daha da pekiştirmektedir.

Gazzâlî (505/1111), Râzî (606/1209), Muhyiddin İbnü'l-Arabî (638/1240), Mevdûdî (ö.1979) gibi bir grup âlim ise Hz. Âdem'e secde eden meleklerin yalnızca yeryüzü melekleri olduğunu, bir kısım meleklerin veya gökteki meleklerin ise Âdem'e secde ile emrolunmadığı görüşünde olmalarıdır. Bu âlimlerden Gazzâlî, Âdem'e secde eden meleklerin, insan cinsinin koruyucusu olan yer melekleri olduğunu, gökyüzü meleklerinin ise Hz. Âdem'e secde etmediğini belirtmektedir. Râzî ' de konu ile ilgili ayetlerde geçen *melâike* (melekler) kelimesinin zahirinin bütün melekleri kapsadığını, ancak ***"Şüphe yok ki Rabbinin katındakiler O'na kulluk etmekten asla kibirlenmezler, O'nu tesbih eder ve Yalnız O'na secde ederler."*** mealindeki A'râf, 7/206. ayette yer alan ***"Yalnız O'na secde ederler."*** kısmının hasr ifade ettiğini ve söz konusu ayette belirtilen meleklerin yalnızca Allah'a secde ettiklerine delalet ettiğini belirtmektedir. Dolayısıyla ona göre, söz konusu ayette belirtilen meleklerin Allah'tan başka bir varlığa yani Hz. Âdem'e secde etmeleri söz konusu değildir. Buna göre bir kısım melekler secde ile emrolunmamıştır. Râzî sözünü ettiği A'râf, 7/206. ayetten hareketle gökteki meleklerin secde ile emir olunan melekler arasında yer almadığını söylemektedir. Ancak Râzî, tefsirinin bir başka yerinde ***"Onlar (o melekler) yalnız Allah'a secde ederler."*** A'râf, 7/206 ile ***"Derken bütün melekler topluca Âdem'e secde ettiler."*** Hicr,15/30; Sâd,38/73. mealindeki ayetlerin nasıl bağdaştırılacağını -zira bu ayetlerin ilkinde, meleklerin Allah'tan başkasına secde etmedikleri anlatılırken, ikincisinde onların Âdem'e secde ettikleri anlatılmaktadır. Konuyu açıklarken yukarıdaki görüşünden farklı olarak şunları söylemektedir: **"Ayetteki *'Onlar (o melekler) yalnız Allah'a secde ederler.'*** ifadesi, meleklerin Allah'tan başkasına secde etmediklerini anlatır. Bu da, umûmî bir ifadedir. Ama, ***"Derken bütün melekler topluca Âdem'e secde ettiler."*** ayeti, hâs bir ifadedir. Hâs ifade, nazar-ı itibara alınma bakımından umumî olan ifadeye göre önceliklidir." Burada Râzî'nin yer yüzü ve gök yüzü melekleri diye bir ayırıma gitmediği görülmektedir. Râzî her ne kadar yukarıda bir kısım melâikenin Âdem'e secde etmediğinden söz etse de, buradaki ifadesinden, meleklerin tamamının secde ettiğini farklı bir izahla ortaya koyduğunu söyleyebiliriz. Bu arada Âlûsî (1270/1854)'nin, Hz. Âdem'e secde eden meleklerin yalnızca yeryüzü melekleri olduğunu

savunanların görüşlerini isabetli bulmayarak reddettiğini belirtmeliyiz. Reşit Rızâ (1323/1905) ise secde eden meleklerle ilgili farklı bir yaklaşım ortaya koyarak, 'Hz. Âdem ve soyunun emrine verilen melekler, Allah'ın yasalarını yönetmekte olan arz melekleri olduğu' yorumunda bulunmaktadır. Süleyman Ateş'in konu ile ilgili değerlendirmesi ise şöyledir:

"Kanaatimize göre Hz. Âdem'e secde eden melekler, Allah'ın yeryüzüne hakim kıldığı tabiat kuvvetleridir. Tabiat kuvvetleri, insanın hizmetine verilmiş, insan, akıl gücüyle onlara hâkim olmuştur." Ateş'in bu görüşünün

"Hz. Âdem'e secde etmeleri emrolunan melekler, bitkisel ve hissî hareketsel hayvanî güçlerdir. Çünkü bu kuvvetler, insan bedeninde rûh cevherinin hizmetçileridir. Secde etmeyen İblis ise, akıl cevherine karşı gelen, vehmî kuvvettir" şeklinde ifade edilen ve bir kısım Sûfiyyeye ait olan görüşle paralellik arz ettiği dikkat çekmektedir.[481]

Meleklerin içindeki bu durum muvacehesi ve şahsî tecrübelerimiz ışığında ve tasavvufun iç dünyasında bazı insanların durumları ile ilgili çeşitli konularda sürekli Allah Teâlâ'nın ayrıcalıklı kullarından bahsedilmesi ile bu konuyu irdelemek ihtiyacı hasıl olmuştur. Bahse konu ettiğimiz insanların özellikleri o derece ileri varmıştır ki, onlardaki durumları bilmek anlatmakta pek mümkün olamamıştır.

Bu kişilerin bulunduğu zaman ve toplum içinde kimlikleri, Allah Teâlâ'dan başka hiç bir etkiye açık olmamalarıyla özellik arz etmeleri, onlar hakkında çok yorum yapmanın önüne geçmektedir. Ancak bu kişiler hakkında Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem buyurdu ki;

"Ben şu adam olmak isterim ki, ben, bütün mukarreb veliler, nebiler ve rasûller o olmak isterler. O adam, zevkî ve vicdanî bir iş (durum) olup, onun yanında söz bitmiş, sahifeler durulmuş, kalemler kaldırılmıştır. Kim ona iman eder ve gıyabında onu tasdik ederse, imanı kemâle erer, iz'ânı sadık olur ve emniyette olan kimselerden olur."[482]

Bahsedilen bu kişilerin zamanımızda da bulunduğu muhakkaktır. Bunlar ne bir şeyhin, nede bir üstadın eli altında, terbiyesinde, kontrolünde sürekli durma imkânları yoktur.[483] Onlar sürekli hareket eden dağlar misali Allah Teâlâ'nın emrine boyun eğmiş kutsî kullardır. Onlar ehâdiyyetin ve aşkın zirvelerindedir. Onlar ancak ve ancak Hakk'ın huzurunda kâim kişilerdir. Bunlara Has Oda Sakinleri ve Hakk yolu kurbanları adı verildiği de olmuştur.

Son söz olarak Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin iki hadis-i şerifi ile konuyu noktalayalım. Allah Teâlâ buyurdu ki;

"Beni talep eden beni bulur; beni bulan beni bilir; beni bilen bana âşık olur; bana aşık olanı ben katlederim; benim katlettiğim kimsenin diyeti benim üzerimedir; diyeti benim üzerime olan kimsenin diyeti ben olurum; diyeti ben olduğum kimse ile de benim aramda

---

481 Hasan KESKİN, Kur'an'da Meleklerin Hz. Âdem'e Secdesinin Yorumu, Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi.

482 Osman TÜRER**,** Harîrî-Zâde'nin, Sülûkün Mertebelerine Dair Bir Risalesi:Feyzu'l-Muğnî min Sırrî Hadîsi 'Men Talebenî **Tasavvuf |** İlmî ve Akademik Araştırma Dergisi (İbnü'l-Arabî Özel Sayısı-2), [2009], sayı: 23, ss. 37-51.

483 Bu kişilere örnek vereceğimiz bir kimse Harîrî-zâde Muhammed Kemâleddîn Efendidir. (1850 /1882) Otuz iki yaşında genç yaşta dâr-ı bakaya yürüyen bu büyük zat gerek tarikat, gerek rivayet, gerekse bizzat intisab yoluyla iki yüze yakın tarikattan icazet almıştır.

hiçbir fark yoktur." [484]

"Saçı sakalı birbirine karışmış, kapılardan kovulan nice kişi vardır ki, Allah adına yemin edecek olsa, Allah onun yeminini gerçekleştirir.” [485]

[484] Harîrî-Zâde'nin, Sülûkün Mertebelerine Dair Bir Risalesi:Feyzu'l-Muğnî min Sırrî Hadîsi 'Men Talebenî
[485] el-Elbânî, Sahlhu'l-Câmi', 3478

NİÇİN ÇOCUK SAHİBİ OLMAMIZ GEREKİYOR?

Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem **“ümmetimin çokluğu ile iftihar edeceğim”** buyurması hem kemiyet ve hem de keyfiyet açısından çok önem arz etmektedir. Cennete girecek olan insanların büyük çoğunluğunun Ümmeti Muhammed’ten olacağından bahsedilmesi de bunu teyit eder. Bizim burada ele alacağımız mevzu işin kaderi yönüdür. Yani çocuk sahibi olmak ile kazanılan en büyük hususun, rızık ve ömür meselesinde meydana gelen olumlu katkısıdır. Eğer bir insan ömrünün uzun ve rızkının bol olmasını istiyorsa, çocuk sahibi olması onun alacağı kaderî tedbirlerin en önemlisidir. Son zamanlarda, kazanç ile refah hayatı doğru orantı ile karşılaştırma posivitismin getirisi olarak insanları doğrudan etkilemiştir. Hakikatte ise durum farklıdır.

Allah Teâlâ buyurdu ki;

“İçinizdeki bekârları, kölelerinizden ve cariyelerinizden iyi olanları evlendirin. Eğer yoksul iseler, Allah onları lütfü ile zenginleştirir. Allah lütfü bol olandır, bilendir.” (Nur, 32)

Zamanımızda ise “aman aman önce işini bulsun” diyerek gençlerin önü kesilmektedir. Ancak hikmet başka şeyi işaret etmektedir…

Hz. Ömer radiyallâhü anh bir gün birisinin “**Ya rabbi beni fitne ve belalardan uzak tut”** diye dua ettiğini gördü. Hz. Ömer ise;

“Sen Allah Teâlâ’dan evlat ve çocuk istemiyor musun?” dedi.

Fitne kelimesinin geniş manasının içerisinde **“imtihan”** olgusunu barındırken, Allah Teâlâ Kur'ân-ı Kerim'de;

“Her halde mallarınız ve evlâdlarınız bir fitnedir, büyük ecir ise Allah’ın katındadır.” (Teğabün, 15) ayetinin bir manası dünya nimetlerinin artış sebebi olarak çocuklar gösterilmiştir. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemde;

"Her ümmet için bir fitne vardır, benim ümmetimin fitnesi de maldır." (Tirmizî, Zühd 26, (2337) Dünya nimetinin artışı, hesabın çoğalmasını da beraberinde artırırken, darlık içinde olanın rızık genişliğine de sebep olmaktadır. Bu sebeple geçimi dar olanların, muhakkak evlat sahibi olmaları halinde bu merhaleden geçebileceğini bilmelidirler.

Allah Teâlâ bir kimseye gırtlak verdi mi, onun rızkını vermeye kendini kefil kılmıştır.

Mevzu ile alakalı olarak uzun yaşmak isteyen ve üzerine gelecek belalara kefil olması için çocuk sahibi olmak insana Allah Teâlâ’nın rahmetidir. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem Allah Teâlâ’nın kulları üzerine belaları göndereceği zaman ihtiyarlar ve çocuklar sebebiyle azabı kaldırdığını beyan etmiştir. Çocuklar, kader imtihanlarındaki paydaları, matematiksel olarak büyüterek, ihtimal hesaplarındaki yüzdeyi çoğaltır. Yani bir aile nüfusunun üç ile yedi arasında değişmesi durumunda çok fark olacaktır. Büyüklerimiz derler ki, evlat sayınızı artırın ki birini cemiyet, diğerini belalar telef ederse, diğeri sana kalır, ihtiyarlığında ölüm getirmeyen süründüren hastalıklardan **“Alzheimer**, **Parkinson”** dan biri olma ihtimalinde bile olsan senin yanında olurlar.

Allah Teâlâ’nın buyurduğu;

“Allah insanları işlediklerine karşılık hemen yakalayıverseydi, yeryüzünde bir canlı bırakmaması gerekirdi. Ama onları belli bir süreye kadar erteler. Süreleri gelince gereğini yapar. Doğrusu Allah kullarını görmektedir.” (Fatır, 45) bu ayetteki erteleme sebeplerinin içinde, rahmet sıfatının tecelli ettirme sebeplerini beraberinde artırmaktır. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem bu konuda buyurdu ki;

“Allah Teâlâ’dan gafil olmayın. Huşulu gençler, rükû eden ihtiyarlar, otlayan hayvanlar,

emzikteki çocuklar olmasaydı, üzerinize azap üstüne azap yağardı. (Beyhâki, Taberâni)

Sonuç olarak, korktuklarımızdan emin olmak, rahat yaşamak ve uzun ömürlü olmak istiyorsanız çok çocuk sahibi olmamız kaçınılmaz bir gerekçedir. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem buyurdu ki;

"İnsan öldüğü zaman amel işlemesi kesilir. Ancak üç şey bundan müstesnadır. Sadaka-i cariye, kendisinden yararlanılan ilim veya kendisine hayır dua eden salih çocuk" (Dârimi, Mukaddime, 46)

Ahmet ÇINAR

AHMET ÇINAR 1966 yılında Kahramanmaraş'ın Göksun ilçesine bağlı Kireç Köyünde doğdu.1983 yılında Kahramanmaraş Endüstri Meslek Lisesi"nden ve 1987 yılında İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesinden mezun oldu. Sırasıyla: İbradı, Dargeçit, Sultandağı, Silvan Kaymakamlığı ve Siirt Vali Yardımcılığı görevlerinde bulundu. İstanbul Büyükşehir Belediyesi"nde sırasıyla Kontrol ve Kültür ve Turizm Daire Başkanlığı görevlerinde bulundu. Şu an Ekonomiden Sorumlu Başbakan Yardımcısı Nazım Ekren'in Özel Kalem Müdürlüğü görevini yürütmektedir.

DAĞLAR YÜREĞİMDİR

HER ŞEYİ YAZAMADIM

SURHAY

İsmiyle yayınlanan 3 kitabı bulunmaktadır.

HERŞEYİ YAZAMADIM

Etkin/Kayıhan Yayınları, **İstanbul, 2007**

Bu kitapta neler anlatılıyor?

Yazarımızın müthiş bir anlatım tarzıyla, çocukluk yıllarından 1980 ihtilaline, üniversite hayatından gümrük memurluğuna, kaymakam adaylığından İngiltere maceralarına, ilk kaymakamlığından askerlik serüvenine, Dağıstan seyahatinden Şeyh Şamilin köyüne kadar ilginç bölümler mevcuttur. Bu bölüme kadar kâh gülecek, kâh eğlenecek, kâh sinirleneceksiniz. Ancak; bundan sonraki bölümlerde, Türkiye gerçeklerini bir kaymakamın kaleminden okurken gözyaşlarınıza hâkim olamayacaksınız. Dargeçit-Mardin: Yıl 1996 kaymakam Mardin'in Dargeçit ilçesine atanır.

Yol yok, su yok, elektrik yok. Hemen hemen her gece şehire ve hükümet konağına planlı saldırılar olur, öldürülen vatandaşların yanı sıra şehit edilen güvenlik güçleri de vardır. Kısacası; TERÖR-SALDIRI-ÇATIŞMA'dan başka bir şey yok. İşte böyle bir durumda cesur bir kaymakam devreye girer, halk ile vatandaşı uzlaştırır ve o kâbus dolu günlerde gerek vatandaşın gerek basının övgüsünü alır. Ancak, bırak övgüyü nasıl becerdin demek nezaketinde bulunmayan kişilerde olacaktır. Bundan sonra kısa bir dönem AFYON-Sultandağı'na tayin olur. Kaymakam burada da sıkıntılar yaşayacaktır. Çünkü görevde olduğu zaman Sultandağı'nda büyük bir deprem olacak ve ayrı bir serüven başlayacaktır...Hele SİİRT vali yardımcısı olduktan sonra başka âlemin içinde bulur kendini. Orası bambaşka bir âlem ve bu âlemde bambaşka kişiler hüküm sürmektedir. Kaymakam burada da maceralar yaşamaktadır... Görev biter ve kaymakam DİYARBAKIR-SİLVAN'a atanır..."Dert bir değil elvan elvan" nağmeleri sanki Silvan için yazılmış da "Dert bir değil Silvan Silvan" olmuştur...Son bölümlerde ilginç tespitlerde bulunarak yorumlar yapar, böylece Türkiye gerçeklerine parmak basarak kimler kimlerin görevlerini üstlendiklerini, kimlerinde görevden kaçtıklarını, kimler de görevleri olmadığı halde kendine görev çıkardığını ibretle okuyacaksınız. Kitabın en sonundaki yorumu okuyunca VAY BE bu kitap neymiş böyle, VAY BE bu kaymakam kimmiş diyecek, okuduğunuz kitabın etkisinden kurtulamayacak, herkese anlatmak zorunda hissedeceksiniz.

KİTAPTAN SİZİN İÇİN SEÇTİĞİM BÖLÜMLER

Kitap okunması gereken Harika bölümlerle dolu, ben küçük bir kısmını sizinle paylaştım. Okumanızı isterim samimiyetle yazılmış. Bu kişiler bulunduğu müddetçe yurdumuzun ilelebet

payidar olacağını bilmenizi isterim. Genellikle son bölümü size seçmem kitabın özeti durumunu arzettiğindendir.

Çirkin Cinayet

Bir köyde görev yapan Trakyalı bir ebe, yalnız kalmakta olduğu sağlık ocağı lojmanında gece vakti banyosunu yaparken çatıdan içeriye giren iki tane ırz düşmanının tecavüzüne uğramış ve sonra da öldürülmüştü. Ebenin fakir anne ve babası tarlada çalışmaktan çamurlu lastik ayakkabılarıyla kızlarının cenazesini almak için gelmişler ilçeye. Bütün ilçenin o anne ve babaya acıdığını, onlar için ağladığını anlatıyordu herkes.

Bu köye ceza olsun diye ebe verilmiyordu. Ebenin katillerinin açık cezaevinde kaldıkları ve şartlı olarak dışarıda gezdikleri söyleniyordu. Ebeye yedi kat yabancı insanların bundan dolayı vicdanen rahatsız oldukları görülüyordu.

Bunun üzerine Hâkim Bey bir olay anlatmıştı: Tecavüze uğrayan genç bir kızın mahkemesinde mağdur kız ağlayarak,

"Hakim amca, onları cezalandır ne olur!" diye yalvarmış. Kıza acıyan hâkim,

"Sen hiç merak etme kızım, ben gerekeni yapacağım." diye cevaplamış onu. Hâkim, mahkumiyetlerine karar vermiş ırz düşmanlarının. Aradan bir müddet geçtikten sonra mağdur olan kız, tecavüzcülerin salıverildiklerini öğrenmiş. Koşarak hâkime gitmiş,

"Hâkim amca, hani söz vermiştin bana, onları hapse atacaktın." Çaresiz hakim derin bir iç çekerek,

"Ben sözümü tuttum, hapsettim onları; ama devlet af çıkarıp salıverdi."

"Yaa! Demiş kızcağız ağlamaklı; ama, hakim amca, onlar bana tecavüz ettiler, devlete değil. Bana tecavüz edenleri devlet ne hakla af eder." Sh, 33

Cuma Günleri Hasta Olmak Yasak

İlçede amirler ve memurlar arasında Antalya'nın ilçelerinden olanlar çoktu. İlçede göreve başladıktan sonra cuma günleri hasta şevki almaya gelenlerin sayısında büyük artış olduğunu fark ettim. Bunlar da çoğunlukla o çevrenin ilçelerinden amir ve memurlardı. Olayı anlamak o kadar zor değildi; bu kişiler hastaneye sevk yaptırmak suretiyle cuma günlerini de çalarak hafta sonu tatillerini üç güne çıkarıyorlar, gittikleri Alanya, Manavgat hastanelerinde hiç tedavi olmadan hastaneye giriş çıkış yaptırıp evraklarını mühürletiyorlar ve yaptıkları tatilin yol masraflarını da bu şevklerden çıkarıyorlardı. Üstelik şevklerine refakatli, araçlı da yazdırıyorlardı. İşin garibi bunu alışkanlık haline getiren birkaç daire müdürü her fırsatta dini, kitabı, vatanı, milliyetçiliği kimseye bırakmayan tiplerdi.

Hemen bir toplantı yaptım. Bu şevklerin sahte! olduğunu açık açık söyledim ve noktayı koydum:

-Şimdi sonuç olarak, bir daha hiç kimse cuma günü hasta olmayacak!

-Gerçekten hasta olanlar olursa...? diye sordu Doktor Hanım.

-**Geberseler hasta olmak yasak..**. dedim. Sonra da, **"Doktor Hanım gerçekten ihtiyacı olan olursa sevk edebilirsiniz. Ama o kişinin kim olduğunu bana söyleyeceksiniz ve ben de onu mutlaka göreceğim."**

Bir daha hiç kimse cuma günleri hasta olmadı. Sh; 80

Şeyh Halil

Şeyh Halil, Sümer kasabasında yaşayan 75 yaşında bir İslam âlimiydi. Türkiye'mizde dini istismar eden çok sayıda hoca, şeyh kılıklılar bulunduğu için bu şahıs hakkında görüp tanışma-

dan bir karar vermeyecektim. Bölgede etkili, saygı duyulan bir insan olan Şeyh Halil'i ziyarete gittim bir gün. Daha ilk görüşte ak sakallı, mavi gözlü bu insanın gerçek bir âlim olduğu anlaşılıyordu. Tavırları ancak bilge bir insanın *sergileyebileceği türden-*

"Hoş geldiniz, göreviniz hayırlı olsun; ama, beni çok mahcup ettiniz. Halbuki bizim size gelmemiz, 'Hoş geldiniz' dememiz gerekirdi." dedi. Halbuki çok yaşlıydı, rahatsızdı, gelemezdi. Bazı sorular sordum:

-Bölgeye PKK belası neden musallat oldu sizce?

-Bundan hem siz, hem de biz sorumluyuz. Toplumdaki her türlü gelişmelerden amirler ve âlimler sorumludur. Demek ki ne siz amirler görevinizi düzgün yaptınız, ne de biz âlimler...

-Tarikatlarda yaygın bir ibadet şekli olan zikirlerde, çok hareketli, tabiri caizse çılgınca tepinme ve bağırmalar var. Sizce Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem hiç bu tarzda zikir yaptı mı?

-Hayır, yapmadı.

-Peki Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem bu tarzda zikir çekmediğine göre, tarikatların bu tarz zikir çekmeleri doğru mudur?

-Hayır, doğru değildir. Bu tarz bir zikir, şeriata aykırıdır.

"Yöremizde gelenek halinde işlenen günahlar var. Bunlardan en önemlisi sakat yapılan evliliklerdir. Başlık, berdel, kızın rızasını almamak hepsi haramdır. Ayrıca kızla erkeğin birbirine her açıdan denk olması lazım, halbuki yöremizde gencecik kızlar yaşlı erkeklerle evlendiriliyorlar. Bu yüzden ben yıllardır hiç kimsenin nikahını kıymıyorum...

Kızlara mirastan pay verilmiyor; bu da büyük günahtır. Mücadelemiz yetersiz kaldı sanırım. Bu yanlış gelenekleri yıkamadık bir türlü...

Cenab-ı Allah Hz. Musa'ya sordu: -Benim için ne yaptın?

-Ya Rabbi! Senin için namaz kıldım, oruç tuttum, ibadet ettim...

-Ya Musa! Sen onların hepsini kendin için yaptın; cehennemden korunmak, cennete gitmek için yaptın.

-Ya Rabbi! Senin için ne yapmalıyım?

-Ya Musa! Benim için bir şey yapmak istiyorsan iyi insanları sev, kötü insanları sevme.

Cenab-ı Allah kendisi için bir şey yapmak için, "İnsanı sev" diyor kullarına... sh, 229-230

Tabela Var Banka Yok

İlçe nüfusu yirmi bin civarında olmasına ve yeterli parasal işlem potansiyelinin bulunmasına rağmen ilçede bir tek banka şubesi yoktu. Esnaf, memur, halk yani herkes perişandı. En ufak bir işlem için Midyat'a gitmek zorundaydı herkes. Kime, nereye başvursak da bir sonuç alamadık. Son çare olarak on bin imza topladık, ama, o da ancak bir tabelanın asılmasına yaradı. Tabela asıldı ancak banka şubesi açılmadı.

Veda

Ayrılıklar zordur... Dargeçit'ten ayrılma vakti gelmişti. Karşılaştığım herkes, "Gitme Kaymakam Bey! Bütün ilçe imza toplayalım..." diyorlardı. Bu tür sözler bazen yağcılık olsun diye de söylenir, ama, Dargeçit'te bunu herkes söylüyordu. Bu halkla, ciddi dostluğum vardı. Onlar beni seviyorlardı, ben de onları seviyordum doğrusu. Bazı aklı başında insanlar da, "Gitme Kaymakam Bey! Azıcık huzur bulmuştuk... Azıcık nefes alabiliyorduk... Şimdi gidersen düzen eskiye dönerse ne yaparız biz?" diyorlardı. Geçmişin cehennem hayatına dönmekten korkuyorlardı.

Son günümdü Dargeçit'te. Allah'ım neler de yaşamıştım öyle? Nasıl bir boğuşmaydı o, nasıl

bir yoğunluk, ne müthiş bir tempo? Tam iki yıl. Gece yok, gündüz yok; fırtınalara, kasırgalara, sabotajlara rağmen ipince bir ip üzerinde cambazlıktı benimkisi. Şimdi ayrılıyordum Dargeçit'ten. Her şeyinden sorumlu olduğum bu şehirden ayrılıyordum. Şehrin sokaklarından, evimden, kedimden; düşmana pusu olmuş, onları korumuş bağ duvarlarından, engebeli araziden, kurşunlardan, roketlerden ayrılıyordum. Bir çölü andıran hükümet konağının etrafına ektirdiğim ağaçlardan, yol boyu yaprak açmış küçük akasyalardan; en zoru da dostlarımdan ayrılıyordum. Yani bana ait bir dünyayı, her şeyiyle olduğu yerde, bir daha belki de hiç görmemecesine bırakıp ayrılıyordum. Bir şeyler kopuyordu yüreğimden, acı veriyordu bu bana. Duygusallığım işimi zorlaştırıyordu. Kendimi tutmaya, sıkı durmaya çalışıyordum.] sh, 231

Devlet Geri Gider mi?

Vali Bey'in korumaları anlattılar. "Vali Bey, benzinlikten çıkarken ihtiyaca binaen makam aracını birazcık geri çeken şoförüne,

'Ne yapıyorsun lan! Devlet geri gider mi, serseri?' diye fırça attı..." sh, 256

Bunlarda mı Şehit?

Cumhuriyet törenlerini izliyorduk. Sırayla okullar geçiyorlardı. ... "Şehit İsmail Çelik İlköğretim Okulu", "Şehit Polis Hayrettin Şişman İlköğretim Okulu" Ancak, bir şey hemen dikkatimi çekti. Peş peşe giden iki okula ismi verilen kişilerin soy isimleri aynıydı. "Bunlarda mı Şehit?'' diye kızarak sordum yanı arkadaşa. Kahkahayla gülerek, "Hayır, eski valimiz ve eşinin isimleri onlar." diye cevapladı arkadaş. "Kaynana ve baldız eksik kalmış" dedim...

Milli eğitim müdürü Kerevan Bey, "Vali, zorla verdirdi bu isimleri. 'Siz ilde görev yaparken isminizin verilmesi doğru olmaz Sayın Valim!' desem de zorla verdirdi. O yetmedi aynı şeyi eşi için de istedi. Yine itiraz ettim, yine emretti. O da yetmedi, benim de olduğum bir ortamda kendisine yönelecek eleştirileri defetmek için vali yardımcılarının yanında, 'Ben size ismimi vermeyin demedim mi?' diye numaradan fırça da attı bana. Ben de ona, 'Dürüst ol Sayın Valim!' diye bağırdım." diye üzülerek olayı anlattı Kerevan Bey.

Atilla Koç

Siirt'te adı saygıyla anılan, "Allah razı olsun, hizmet etti." denilen tek vali ismi Atilla Koç idi. Eskileri bilemem, ama, son dönem valiler için tek bir güzel söz duymadım halktan. Atilla Koç'un halk tarafından sevilen bir başka özelliği de dobra dobr oluşu ve yerinde küfürler (!) edişiydi.

Atilla Koç, bayındırlık müdürlüğündeki berbere gider. Berber kekemedir, bu yüzden derin bir sessizlik hakimdir berber salonunda. Traş biter. Berber zorla, "Çok yakışıklı oldunuz Sayın Valim!" der. Yağcılıktan ve laubalilikten hiç hoşlanmayan Vali Bey, belki kendisini yakışıklı da bulmadığı için kızarak, "Yalancının anasını!..." diye dümdüz küfür eder. Bir anda panikleyen berber, "He... Hem... Hem de bin kere!" diye cevaplar Vali Bey'i.

ONDÖRDÜNCÜ BÖLÜM

*sh,229-**324***

TÜRKİYEM! CANIM BENİM

Vah Türkiye

Doğal olarak, Türkiye'nin kötü halinden dolayı hep politikacılar suçlandı; ama bürokratların önemli bir kısmı -üniformalı ve üniformasız- çok daha pis çıktılar ortaya. Vatandaşlar da -bir kısmı- onlardan daha iyi değiller. Memleketi yağmalayanlara küfür ederlerken; aslında dürüstlüklerinden değil, ama, kıskançlıklarından küfür ediyorlar. Aynı fırsat kendilerine sağlansa, beterini yapacaklar. Her şeye rağmen, yanlışları düzeltmek en başta politikacıların işidir. **HALKIN BÜYÜK KESİMİ ORTADADIR, HANGİ EĞİLİM GÜÇLÜYSE, ONUN SAFINA GEÇER.**

Yiyin Ağalar

Yiyin ağalar, herkesin hakkını yiyin; yetiminkini, mazlumun-kini, körünkini, topalınkini, hatta helal olsun BENİMKİNİ de yiyin!

Türkiye yağmalanıyor; ahmakça, ahlaksızca, alçakça yağmalanıyor:

-Kökü dünyanın merkezine kadar derin inmiş dev bir ulu çınarın, aç ağaç kurtlarınca kıdım kıdım bitiriİişine benziyor Türkiye'nin hali.

- Yüzlerce sırtlanın saldırdığı çaresiz, yaralı bir aslana benziyor Türkiye.

-Irz düşmanlarının alaylı, kahkahalı tacizlerine uğramış, orası burası parmaklanan; rencide olmuş gururuyla kendisine uzanan pis mücadeleden; çaresiz, dünya güzeli, iffetli bir kadına benziyor Türkiye.. Yağmanın binlerce çeşidinden sadece bazılarını, daha çok ilçelerde şahit olduklarımı yazacağım:

Yıllardır bir kez bile aramayan bir kaymakam arkadaş arıyordu. "Aloo! Ahmetçiğim nasılsın?" Adamın samimiyetinden rahatsız oldum o an. "Hayırdır İnşallah!" demekten alamadım kendimi. "Ahmetçiğim, sen Göksunlusun. Mutlaka Mehmet Sağlamla (Milli Eğitim Bakanı) muhabbetin vardır. Beni Göksün kaymakamlığına aldır. Bakana, benim kendi partisine çalışacağımı da söyleyebilirsin. Şu an yanımda DYP ilçe başkanımız da var, o da yardımcı olacak bana..." Adam daha mesleğin başında taklalara başlamıştı...

Yine hiç aramayan bir ses, "Ahmetçiğim, seni ziyaret edeceğim, ilçene girmek üzereyim; ama sen benzini hangi petrolden alıyorsun? Yol üzerindeyse arabaya benzin alacağım, geri dönmeyelim tekrar." "Resmi araç mı?" diye sormaya utandım; çünkü, bazen resmi görevle seyahat eden kaymakamlar olabiliyor; ancak geldiğinde baktım ki araç sivildi, kendi cebimden ödedim benzini..

Adam vali olamamaktan şikâyetçiydi. **"Bu ülkede bir şey olabilmek için ya Çerkez, ya Gürcü, ya da bir şey olmak lazım kardeşim!"** diye hayıflanıyordu.

"Bizim grupta sadece iki tane Çerkez varız.; ben Dargeçit'e, arkasından da Siirt vali yardımcılığına atandım; diğer arkadaş da Kars vali yardımcılığına atandı. Neden böyle yanlış şeyler düşünüyorsun?" dedim. Bu insanın vali olma şansı yüksek...

Atamalar

(Bazı) İktidar partisi milletvekilleri ve il-ilçe parti teşkilatları, müstahdem atamalarına kadar burunlarını sokuyor; hiçbir liyakat, adalet şartı gözetmeksizin adamı olanları, bazıları da en az " X. 000 dolar" parayı bastıranları alıyorlar işe, ya da terfi ettiriyorlar. Bu da devlet kadrolarına yeteneksiz, bilgisiz, daha işe girerken rüşvet verdikleri için dürüst olmayan insanların yerleş-

mesine neden oluyor. Layık olmadığı halde amir olan insanlar, kendilerinden çok daha bilgili ve yetenekli astlarını kıskanıp ezmeye çalışıyor ya da bu kişiler amirleriyle ters düşüyorlar. Dolayısıyla yetenekli ve bilgili insanlar pasif duruma düşürülüyorlar. Milli eğitim, sağlık vs. teşkilatlarda il müdürleri bir günde memur (doktor-öğretmen), bir öğretmen-doktor da bir günde il müdürü olabiliyorlar. Bu da koltuğunu bir anda kaybetmek istemeyen (bazı) il müdürlerini siyasilere uşak yapıyor.

Adaletsiz yapılan tayinler, görevlilerin küsmesine neden oluyor ve hiç kimse gönülden çalışmak istemiyor. Adamı olan en küçük memur bile amirlerini iplemiyor, çalışma disiplinini bozuyor, verimi düşürüyor. Bütün bunlar bozulan düzen, halkta uyandırdığı adaletsizlik hissi, insanların küsmesi ve tembelleşmesi; yetenekli, bilgili, tecrübeli insanların atıl kalması gibi üretim-verim açısından oluşan en büyük yağmalardan birisidir.

Atamalarda en dürüst davranmaya çalışan iktidarlar da yanlış atama yapıyorlar. Çok dürüst, namazlı niyazlı diye atadıkları adamların birçoğu işinin ehli değil. Bırakın kocaman kurumları idare etmeyi adamcağızların dünyadan haberleri yok. İyilik dürüstlük iyi bir kriterdir ama, iyiler ve dürüstlerin arasından ehil olanı seçmiyoruz çoğu zaman. Hem Kur'an-ı Kerim'de **"İşi ehline veriniz"** demiyor mu. Bu ehil kişiler karşı düşüncelerden olsalar bile.

Bir de devlet idarelerinde yetkili kişiler için, "Çok dürüsttür, çok iyi adamdır..." lafları çok dolaşır. Adam dürüst ama yönetimi altındaki işler kötü gidiyor ve dönen dolaplardan haberi yok veya engelleme kabiliyeti yok. Ne anladım ki böyle dürüstlükten. Dürüstlüğün ölçüsü sorumlu ve yetkili olduğu alandaki bütün işlerin doğru yapılması ve yanlışlara engel olmak olmalıdır.

Belediyeler

Türkiye'de 2000 nüfusu bulmayan belki binlerce belediye var. **En küçük belediyenin başkanı, bir hâkim ya da kaymakamdan fazla maaş alır; ancak hizmet vermeleri de mümkün değil.** En küçük kasabanın belediye başkanı bile resmi araçla, yılda en az birçok kez Ankara'ya gitmektedir. Bahaneleri de iş takibidir. Gitmeyenler de, halk tarafından "Neden yatıyorsun, Ankara'da iş takip etmiyorsun?" diye zorla gönderiliyorlar. Çok yazık; sırf siyasi menfaat kastıyla ve nüfusları da suç işlemek suretiyle abartılarak, kanuni şartlara uymadan kurulan belediyeler bunlar. Sosyal ve kültürel açıdan da hiçbir faydası olmayan bilakis rant kavgasına, belde sakinleri arasında husumetlere neden olan kurumlar. Aynı masraflar köy statüsünde kalmak kaydıyla yapılsaydı, yüz kat daha iyi ve fazla hizmet görecekti bu bölgeler. Devletin kesin bir kararla bu konuyu halletmesi, yolsuzluklarla mücadelede ve kaynak yaratmada öncelikli konulardan olması gereklidir.

Teşvikler

Türkiye'nin teşvik enkazlarıyla dolu olduğu bilinen bir gerçek.

Teşviki verenlerin, alanların ve kontrol edenlerin suiistimali, ülkemizi çok büyük zarara uğratmakta, herkesin hakkının birkaç kişiye peşkeş çekilmesi sonucunu doğurmaktadır. **Diyarbakır-Silvan yolunda, sadece yol üzerinde görülen alanda bu enkazlardan dokuz tane var.**

İhâleler

Devleti, bankaları vs. dolandıran büyük ihalelerden hiç bahsetmeyeceğim. İnşaat sektöründe, müteahhitlere fahiş karlar bırakan ihaleleri nedense hep ildeki iktidar partisinin milletvekili ve il teşkilatına yakın olan müteahhitler kazanırlar. Tuvalet ihalesine kadar burnunu

sokan bazı malum siyasiler, her müteahhitten % pay alırlar. Gıda alımlarında, mefruşat alımlarında, parça alımlarında akla gelebilecek her türlü ihalelerde durum aynıdır. Alınan malzemelerin yapılan işlerin hiç birisi de standart-lara-şartnamelere uygun olmaz.

Bir müteahhit, Dargeçit'in Kılavuz kasabasındaki çatısız bir okul için çatı onarımıyla ilgili bir hakediş düzenleyerek imzaya geldi. İmzalamadım. Vali, yardımcısına telefon ettirerek, hakedişi imzalamamı istiyordu. Çatısız okula çatı onarımıyla ilgili dosya tanzim eden görevlilerle ilgili suç duyurusunda bulundum; ayrıca bundan sonraki ihaleleri yapma yetkisinin kaymakamlıklara verilmesini sağladım.

Fazla İstihdam

Örneğin köy hizmetleri teşkilatında, bütün illerde ihtiyaç duyulandan on kat daha fazla işçi çalıştırılır. Birçok işçi kendi özel işleriyle meşgul olur ve her ay maaşını alır. Maaştan daha çok sigorta, tedavi giderleri olur. İşin garibi en çok "Allah-Hak" diyen bir partinin genel başkanı seçim propagandasında bu torpille mevsimlik işçi statüsü verilip çalışmadan haram para alan bu işçi kesimini mağdur edilen mazlumlar sınıfında tanımlayıp onlara kadro verme sözleri vermişti.

Nevşehir'de: İhtiyaç - 70, mevcut - 650 (1992)

Antalya'da: İhtiyaç - 200, mevcut - 900 (1995)

Siirt'te: İhtiyaç - 80, mevcut - 790 (1999)

Bu iller görev yaptığım iller olduğu için bizzat il müdürlerinden çalışmış olduğum dönemlerde aldığım rakamlardır. Bazı belediyeler seçimi kazananların yedi sülalesine ekmek kapısı olur. Belediye bütçeleri ancak personelin maaş ve tedavi giderlerine yeter. Hiçbir hizmet yapılmaz. Araçlar şahısların hizmetinde çalışırlar. Bir kısım belediye başkanları ve personel, paraları büyük şehirlerin otellerinde yerler ve harcadıkları paraları akaryakıt, ısınma gideri, araç parçası vs. faturalarla kapatırlar. Bazı iktidar partisi milletvekilleri belediyelere para çıkarır, bu paradan da yüzdesini alırlar.

Sağlık

Bazı hastanelerde belli doktorlar, para karşılığında rapor verirler. Raporların gün sayısına göre rayici vardır. Özellikle hastaneye yatacak, ameliyat olacak hastalar, önce doktorların muayenehanesine uğramak zorundadırlar. Her ameliyattan, **"Bıçak parası(!)"** alır doktorlar. Hâlbuki doktorlar daha işe başlarken, aynı hizmetleri maaş karşılığında yapmak şartını kabul ederler. Maaşların az olduğu konusu herkes için geçerlidir. Dolayısıyla bıçak parasıyla rüşvet, eş anlamlıdır.

Hasta şevkleri araçlı, refakatli, uçaklı yapılır ve yol masrafları çıkar. Tatile, düğüne, taziyeye; uçaklı, refakatli giden yüzlerce sahtekâr memur var. Kaplıcalara tatile amaçlı yirmi-otuz gün karı-koca refakatli tedavi şevklerine şahit oldum...

Eczane

Türkiye'de en yaygın yolsuzluk çeşitlerinden birisidir ilaç yolsuzluğu: Memur ve işçi-doktor-eczane üçgeninde inanılmaz yolsuzluklar yapılıyor.

Küçücük ilçelerde karşılaştığım sahtekârlıklar o kadar çoktu ki, bütün bunları ülke genelinde hiç bilmediğim ve karşılaşmadığım alanları da hesaba katınca, ne korkunç boyutlarda olduğunu düşünmek dahi bunaltıyor insanı.

Dargeçit kaymakamıydım. Belediye personelinin reçete sahtekârlığı yaptığını haber aldım. Eczacılar, doktor imzasını taklit edip reçete doldurmuşlardı. Telefon ettim muhasebe müdürüne. "Yerinde yok" dediler.

-Beş dakikaya kadar telefonuma çıksın. Yoksa!... dedim. Çıktı telefonuma.

-Hemen reçeteleri al gel!

-Yırttım attım efendim!

-Beş dakika müsaade sana, yırttıklarını al gel!

-Aldı geldi. Yırtmamıştı. Yalancı çıkmamak için avuçlarında buruşturmuştu.

Konuyu savcılığa intikal ettirdim. Eczaneyi kapattırdım.

Şanlı Urfa'ya görevli gitmiştim. Yolda resmi aracımızın benzinini almak için özel idareden aldığımız Petrol Ofisi'nin çekleri vardı elimizde. Kurşunsuz benzin bulamadığımız için, dört ayrı petrol istasyonuna uğradık. İstisnasız hepsi de, "Abi fazlamız var. Fatura keseyim parayı kırışalım." teklifinde bulundular koruma polisime. İlk defa karşılaştığım bu olay şok etti beni. Bütün istasyonların aynı sahtekârlığı teklif etmiş olması, Türkiye'de resmi araçların yakıt alımlarındaki sahtekarlığın boyutunu göstermek açısından çok çarpıcı.

Türkiye çok güçlü bir ülke hakikaten. Göz boyamalık dökülen asfaltlar, ihtiyaç yokken yapılan resmi binalar, yağmanın israf kısmını oluşturuyor. (Afyon'da toplam 360 sağlık evinden sadece 162'sinde ebe vardı. Kapalı binalara da sürekli onarım için masraflar yapılır.)

Batılılaşma

Türkiye Cumhuriyeti'nin hedefinin, Batılılaşma diye adlandırılması isabetli mi? Böyle bir hedef olabilir mi? Bugün itibariyle batının gelmiş olduğu nokta her yönüyle mükemmel bile olsa, sonsuza dek inkişafa mahkûm olan insanlığın ve tabi ki Türk milletinin de kendisini **Batılılaşma** hedefiyle sınırlaması doğru mudur? Tarihte, Mısır devletinde olduğu gibi, Doğu'da bir çıkış yaparak Batı'yı geçen ülkeler olursa, pardon(l) deyip Doğu'ya mı yöneleceğiz? O zaman da hedefimizin adı. **Doğululaşma** mı olacak? Hedeflerimizin ilmi-milli-evrensel ölçülerde olması gerekir.

Şükrü Hanioğlu hocamız, fakültede öğrenci iken derste anlatmıştı: **"İttihatçı Abdullah Cevdet ve arkadaşları çok zeki üniversite öğrencilerine zorla Darwin teorisini ezberletiyor ve Allahsızlığı öğretiyorlardı.**

"Türklerin yaradılıştan bilim ve idareye kafaları çalışmaz. Dolayısıyla Avrupa'dan damızlık erkek getirip karılarımızı ettirerek(!) üreyen yeni neslin tamamını ülkenin idarecisi yapalım." görüşünü savunuyorlardı yaşayan bir başka ülke var mı bilmem. Bizim Atatürkçülüğümüz biraz böylel. Abdülhamit Han, "Allah'ın düşmanı" anlamına gelen, **"Adüvullah Cevret"** adını kullanıyordu onun için. Tam isabet. Türkiye Cumhuriyeti'nde her zaman ihanetinin farkında olmayan, ancak birtakım kulüp bağlantıları olan hep hain bir kesim var olmuştur.

Necip Fazıl Üstad, batılılaşmayı, **"Batılılaşma = Yunan Felsefesi + Roma Düzeni + Hıristiyan Ahlakı"** diye özetliyor. Ve abartılan Batılılaşma çabalarına da, **"Biz güneşi ceketimizin astarında kaybettik!"** diyor.

Merhum Cemil Meriç de, **"Zavallı Türk aydını, Batılı dostlar alınmasınlar diye hazinesini gizlemeye çalışır. Sonra unutur hazineleri olduğunu. Düşmanın putlarını takdis eder, hayranlıklarını benimser. Dev papağanlasın..**

Batının bütün eserlerinde kölelerin hakkı, ödenmeyen alın terleri vardır; ama Osmanlı'nın bütün eserlerinde, çalışan herkesin hakkı son kuruşuna kadar ödenmiştir... (Ümrandan

Uygarlığa)" diyor.

Batılılaşma deyimi, daha hayatının başından itibaren neslimizin Batılıya hayranlık duyup, kendisinin aşağılık kompleksine girmesine neden oluyor.

Atatürkçülük

Atatürk, Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu; karizmasıyla, yetenekleriyle dünya çapında bir lider. O da herkes gibi eksileri ve artıları olabilecek bir insan.

Tarihin her döneminde, her millet zor anlarında kendi kurtarıcı liderlerini ortaya çıkarır ve onu sever, biz de öyle... Dünyada bir lideri bizim kadar abartılı seven, bizim kadar sloganla

İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesinde, İnkılâp Tarihi dersimize Tayfun Akgüner geliyordu. Üç yüz kişilik sınıfta hocanın dersini dinleyen sadece üç kişi vardı. Aynı hoca İdare Hukuku dersinde İnkılâp Tarihi derlerine katılmayan öğrencileri yoklama yapmakla tehdit ediyordu. Yine de ortalama üç kişiye ders vermek zorunda kaldı. Daha sonra hoca değişti ye aynı derse okulumuzun eski dekanı **Prof. Vakur Versan** gelmeye başladı. Hoca o birikimiyle muhteşem şeyler anlatıyordu. Aynı derse 300 kişilik sınıfımızın tamamının yanında komşu fakültelerden öğrenciler de geliyor, pencere ve duvar diplerinde ayakta dinliyorlardı dersi. Hoca farkı bu olmalıydı. Prof. Vakur Versan, artık yaşlanmıştı. Her nasılsa son zamanlarda Osmanlı hayranlığı başlamıştı hocada. Osmanlı'ya haksızlık yapıldığı kanısı ve pişmanlığı vardı. II. Abdülhamit'i tahttan indirmeye gelen dört kişiden ikisinin Ermeni, birinin Yahudi ve birinin de Arnavut olduğunu, aralarında bir tane bile Türk asıllı insanın bulunmamasının padişahı derinden üzdüğünü, Abdülhamit'ten altı ay sonra ise, Balkanlar'ın elden çıktığını anlattı. Ah çekişleri derindendi hakikaten...

Nedense Türk aydınlarında, Atatürkçü ve Cumhuriyetçi olabilmek için Osmanlı'ya düşman olmak gerektiği düşüncesi hakim; anlamsız ve tehlikeli... Neslimize padişahlarımız Firavunlar ve Kazıklı Voyvoda gibi anlatılıyor; zevkine düşkün ve zorba... Cumhuriyet düşmanı gibi lanse ediliyorlar. Ne komik! O zamanlar cumhuriyet diye bir şey söz konusu bile değildi dünyada. Hangi imparator, henüz hiç denenmemiş bir rejime geçmek için tahtını bırakabilir. Nefsinden geçtik, Osmanlı padişahı milletinin bekası için bile böyle bir değişime cesaret edemez. Hata yapmışlardır; ancak ihanet kasıtları asla olmamıştır.

Fakültede, Siyasal Düşünceler Tarihi dersimize giren, İ.Ü. Hukuk Fakültesi eski Dekanı İlhan Akın, bir öğrencinin sorusu üzerine: "Evladım, Atatürk'ü Samsun'a gönderen kesinlikle Vahdettin'dir..." demişti. Bu gerçek ortadayken Vahdettin'e hangi vicdanla hain diyebiliriz. Son hükümdara hazineleri kaçırdığı iftirası bile yapıldı. Kadın-kumar-içki gibi hiçbir eğlence alışkanlığı olmayan bir padişahın cenazesine alacaklılarınca el konuluyor ve cenaze bir yardım cemiyetince kaldırılıyor. Nerede hazine? Bu kepazelik tarih sayfalarına bizim ayıbımız olarak yansıyacaktır.

Çek Cumhuriyeti'nin kaplıcalarıyla ünlü turistik kasabası Carlavy Vary'de Atatürk'ün kaldığı termal oteli ziyaret ettik. Vahdettin, Avusturya gezisinde yanında bulunan Atatürk'ün böbreklerinin sancılanması üzerine, özel yaverini Atatürk'ün yanına vererek tedavi için buraya göndermiş. Bir padişah için ne kadar ince bir davranış. Yıl 1918'dir ve ne gariptir ki bir yıl sonra yolları ayrılmıştır. Atatürk bu otelin bir benzerini Yalova'ya yaptırmış daha sonra. Bu gün Atatürk Çiçeği dediğimiz çiçeğin tohumlarını da bu seyahatinde alıp getirmiş Türkiye'ye.

Atatürkçülük konusunda bile anlaşabilmiş değiliz. Değişik isimlerde Atatürkçülük ile ilgili kurulan dernekler ve cemiyetler var ve hiçbiri diğerini beğenmiyor. Bir de Atatürkçülük maskesiyle ortalıkta çok dolaşan İnönücüleri de göz ardı etmemek gerekir. Bu da birbirinden hayli

farklı iki fraksiyon. İş-hizmet-başarı ile Atatürkçülük yapmıyoruz. İllaki laf!... İllaki slogan!... Şimdi herkes Atatürkçü oldu, Atatürk düşmanları da buna dahil; hatta hortumcular, namussuzlar da dahil.

Terör

Ülkemiz diğer az gelişmiş ülkelerde olduğu gibi ideolojik çatışmaların yoğun yaşandığı bir yer; ancak milli ruhu bozulan, gelir dağılımında ve hizmetlerde adaletsizliğe maruz kalan, kaoslar yaşayan ülkemizde, insanlar iyice bağnazlaştı. Kimsenin karşı fikre tahammülü yok. Değerlerimizi, daha da tehlikelisi onu neslimize kazandıran kurumlarımızı kaybettik.

Silahlı-silahsız yüz çeşit terör hareketi var. Din, ideoloji, ırk kökenli gruplar ve örgütler var. Bu durum tabi ki ülkemize büyük zarar veriyor; ama sadece onlara kızmak, hainler demek, genç Cumhuriyet'e yönelik terör eylemlerini duygusallaşarak lanetlemek yeterli midir bir devlet için? Neden hatayı biraz da kendimizde aramıyoruz? Neden, insanlarımızın bu kadar çok ayrılıkçı ve tehlikeli örgütlenmelere gitme nedenlerini düşünmüyoruz? Kim hayatını güzel yaşamak dururken, kendisini tehlikelere atmak ister? Vatandaşlarımızı mutlu edebilseydik, bu hastalıklar olacak mıydı? Yoksa kötü mü yönetildik hep?

PKK

1400 yıldır devam eden Haç-Hilal savaşı döneme göre şekil değiştirerek devam ediyor. Müslüman-Türklerin, Hıristiyanlığın belli merkezleri olan Kudüs, İstanbul, Şam gibi yerler başta olmak üzere, dünyanın neredeyse yarısına hükmetmeleri, kilise önderliğinde Haç'ın Hilal düşmanlığını sürekli besledi.

ABD başta olmak üzere dünyanın güçlü ülkelerinde kurdukları güçlü lobilerle etkili olan Ermeniler, Anadolu'ya kavuşmanın dayanılmaz hasretini çekiyorlar. Osmanlı İmparatorluğumun büyük gücü karşısında çaresiz kalan Hıristiyan âleminde, bir Türk-Müslüman düşmanlığı bilinçaltına yerleşti. Aleyhimize olan her şeye koşulsuz evet diyorlar. Bütün Hıristiyan alemi en ince ayrıntısına kadar Türkiye ve Müslüman alemi için uzun dönemli hain planlar yapıyor ve de ustalıkla ve sabırla uyguluyor.

Oyun çok net: Bölgemiz ülkeleri birbirlerine düşman edilerek birlikte güç oluşturmaları ve birlikte hareket etmeleri engelleniyor. İran-Irak savaşı, Irak-Kuveyt savaşı ortada. Dünyada hangi İslam diyarının başına bir hal gelse gözler umutla Türkiye'ye çevriliyor. Türkiye; nüfusu, ekonomik potansiyeli ve askeri gücü ile Orta Asya'daki Türk nüfusundan dolayı da bütün İslam âleminin liderliğine ehil tek ülke. İmparatorluktan miras kalan, taşımak zorunda olduğu bir misyonu var. Bunu çok iyi bilen ve acı tecrübeleri olan Hıristiyan âlemi, bu gelişmeleri engellemek, oynadığı oyunlarla nihai hedefe ulaşmak için Kürt devletini kurmayı planlamaktadır. Irak Savaşı'nın temelinde de bu amaç var.

Böylece Ortadoğu'ya askeri gücünü de yerleştirerek önemli bir adım atmış oluyor. ABD'nin Talabani ile Barzani'yi hararetle barıştırma çabalarının temelinde yatan da bu. Yoksa bütün dünyayı sömürmüş ve sömürmeye devam eden bir zihniyetin Kürtleri, ya da Kuveyt'i düşünmesi ihtimal dışıdır. Ayrıca ABD ve İngiltere'nin bölgede çıkarılan petrole sahip olma isteği de herkesin malumu...

Plan, bilimin desteğiyle ve gizli servis uzmanlarınca başarılı bir şekilde uygulanmaya devam etmektedir. Daha Cumhuriyetin ilk yıllarında, bütün Güneydoğu'da cirit atan yabancı elçilik mensuplarının, arkeolog, sosyolog gibi sıfatlarla çalışma yapan çok sayıda ajanın varlığı çok

çarpıcı.

Ortadoğu Cephesi: Bize Demokrasi-Rejim-İnsan Hakları suçlamalarıyla yüklenen ABD ve Avrupa, her nedense krallıkla yönetilen Arap ülkelerinin demokrasiye geçmesinden endişe etmektedir. Amerika ve Avrupa'ya uşaklık yapan Arap alemi de, Osmanlı-Türk kompleksinden kaynaklanan marazi bir hissiyatla ülkemize karşı düşmanlık duygulan beslemekteler. Suriye'nin ise mezhepçilik, su ve Hatay sorunundan kaynaklanan bir düşmanlığı mevcut. (Yeni dönemde gerçeklerin daha netleşmesi ve nihayet uyanmaya başlayan yeni yönetim anlayışından kaynaklanan gelişmeler olumlu.) PKK'ya ev sahipliği yapmasının nedeni de bu. İran, tarihten bu yana hep bencil ve ırkçı tavırlarına devam etmiş, mezhep bağnazlığından dolayı ve bölgedeki hakim güç olma yarışında kendisine tek rakip gördüğü Türkiye'yi zayıflatmak için, düşmanlık yapmakta, dolayısıyla PKK'ya destek vermektedir.

Rusya, yıllar süren savaşlardan dolayı, Orta Asya ve Kafkasya'nın bağımsızlık hareketlerinden endişeli olduğu için onlara liderlik yapabilecek tek ülke Türkiye'yi parçalamak için PKK'ya çok büyük destek vermektedir.

Fransa, bildik haçlı zihniyetinin ötesinde, Ermeni lobisi etkisiyle Doğu Anadolu'da kurulacak, "Büyük Ermenistan" ideali doğrultusunda planda birinci aşama olan PKK'yı destekleyerek

PKK terör örgütünün varlığı ve büyümesine neden olan haçlı zihniyetinin doğrudan ve dolaylı birleştiği hedef, bayrağında Ağrı (Ararat) Dağı'nı sembol etmiş Ermenistan'ı genişleterek Anadolu'muzu da içine alan Büyük Ermenistan'ı kurma idealidir. Bunun için de Kuzey Irak'ta bir Kürt Devleti kurmayı, çevresindeki güçlü devletlerden toprak aldığı için kendisine düşman olan bu devletler arasında sıkışan Kürt devletini koruma bahanesiyle de bölgeye yerleşip hedeflerine ulaşmayı planlamaktadır.

Kötü Yönetim: Bölgenin hassasiyetine rağmen, bölge ile ilgili uzun dönemli planlar hazırlanmamış ve var olanlar da gereği gibi uygulanamamıştır. Düşman güçlerin hazırladıkları planlara karşı tedbirler alınamamıştır. Bölge insanı farklı bir dil ve kültüre sahip olmasına rağmen, onların Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak milli kültürle bütünleşmeleri sağlanamamıştır. Bölgeye misyoner ruh ve yeteneğinde amir, memur ve özellikle de öğretmen gönderilmemiştir.

Bölge insanının kültürel haklarına saygı duyulmamış, yasaklar konulmuştur. Bu da bilinçaltında bölge halkında bir ayrımcılık hissinin uyanmasına neden olmuştur. Örneğin Türkçe bilmeyen milyonlarca insanın Kürtçe konuşmasının yasaklanması kadar abes ve haksız bir yasa olamaz.

-Bölge sürgün yeri olarak görülmüş, bölgeye -bazı- çok sayıda ayyaş, hırsız, namussuz, yeteneksiz, kalitesiz ve de kimsesiz amir ve memurlar gönderilmiştir. Bu da devleti temsil eden memurlar nedeniyle vatandaşın devleti hırsız, namussuz, ayyaş vs. görmesine, dolayısıyla da devletin saygınlığının yok olmasına neden olmuştur.

-Bölgedeki feodal yapı, ciddi sınıf ayrılıklarına neden olmuştur. Ağalık, şıhlık ve seyitlikten kaynaklanan lider sınıf, paket oyları olduğu için siyasi partilerin gözdesi olmuş ve halk, devlet yerine ağa, şıh ve seyyitlerin kendilerine hizmet ettiği kanısıyla devleti yok saymışlardır. Ayrıca bölgede görev yapan idareciler zengin ağa, şıh, vs. üst sınıfla muhabbete girmiş ve halkı unutmuştur.

-Güneydoğu'da Marksist görüşlü öğretmenler, bütün bölgeyi fikren zehirlemişlerdir. Dargeçit'te, camide komünizm propagandası yapan ve bu yüzden kendisine tepki gösteren cemaati silahıyla önüne katan imama şahit oldum. Kürt örgütlerin faaliyetleri çok eskilere dayanmaktadır.

-Ülkede yaşanan yolsuzluklar, antidemokratik tavır ve uygulamalar, gelir dağılımındaki adaletsizlikler, siyasetin yarattığı adaletsizlik, dini hayata olan haksız müdahaleler de bölge halkının PKK propagandasıyla başka umutlara yönelmelerine neden olmaktadır.

-Cehalet-sefalet kısır döngüsü; önemli olma tutkusuyla yanan insanların bir anda devlet kurma, tarih yaratma, dünya çapında tanınma ve desteklenme gibi cazibelerle silaha sarılmasına neden olmaktadır.

-Bölgelerarası büyük gelişmişlik farkı, hizmet dağılımındaki adaletsizlikler de terörü arttırmıştır.

-Terör eylemlerinin başlamasından sonra -az da olsa- vatandaşın maruz kaldığı tavırlar, sorgu-işkence-hakaret-taciz vs. bazen bütün sülalenin dağa çıkmasına neden olmuştur.

Son Durum: PKK uluslararası bir örgüt sıfatını kazanmak, dolayısıyla bir devlet gibi uluslararası alanda temsil edilmek istiyordu. Bunun için de örgütün: 1. Silahla dolaşabilmesi. 2. Kendilerine has resmi kıyafetlerinin olması. 3. Kurtarılmış bir toprak parçalarının olması gerekiyordu. PKK ilk ikisini elde etti; ancak kurtarılmış bir bölgesi olamadı. Dolayısıyla, 1997'de kurmayı planladığı devleti kurma hayalleri uzadı.

PKK, Marksist görüşe sahip olduğu için, İslami duyguları baskın olan halkın bir kesiminin antipatisini kazandı ve aralarında düşmanlık oluştu. Eğer örgüt, söylemlerinde İslam'ı da kullansaydı, çok daha güçlü ve tehlikeli olacaktı. Batı'dan bile destek bulacaktı.

PKK şimdilik eylemlerinden vazgeçti; ancak, silah gücünü muhafaza ediyor. Daha kolay, daha etkili ve tehlikeli olan siyasallaşma sürecine girmiş bulunuyor, bunu da HADEP aracılığıyla yapıyor. HADEP'in bütün Güneydoğu'da asker-polis-sivil memurlar ve ailelerinin karşı oylarına rağmen ezici bir çoğunlukla belediye başkanlıklarının hemen tamamını kazanması, tehlikenin çok daha büyüdüğüne delalet ediyor; çünkü halkın kazanılmasına dair yapılan faaliyetlerin başarılı olduğu tahminlerinde, büyük oranda yanıldığımız görülüyor. Seçimlerin sonucunda PKK ve HADEP:

-Uluslararası diplomasi arenasında büyük prim kazandı.

-Devletin belediyelere aktardığı paralarla örgüte ve onun yandaşlarına iş ve para desteği verme fırsatı doğdu.

Bir Hatıra (!)

Siirt vali yardımcısıydım. HADEP il başkanıyla milletvekili adayının ziyarete geldiğini söyledi sekreterim. Bu, bütün valilikte ilk defa olan bir durumdu. Bu şahıslar önce Vali Bey'e gitmişler. Vali Bey onlarla muhatap olmayı göze alamadığı için bize göndermişti. Odamda diğer vali yardımcısı arkadaşım Ekrem İnci de vardı. Hemen içeriye aldım onları. Oturdukları gibi söze başladılar, "Biz yasal bir partiyiz, biz de diğer partilerle eşit haklara sahibiz; ancak bizim seçim çalışmalarımız engelleniyor... Netice olarak biz HADEP olarak yasalar önünde eşit muamele görmek istiyoruz..." dediler. Ben de onlara, "Elbette biz de sizi yasal bir parti olarak görüyoruz. Öyle görmeseydik şehirde böyle rahat dolaşabilir miydiniz? Ancak kabul ediniz ki, sizin içinizde vatan hainleri var; kongrenizde Türk bayrağını yere atan ve onu alkışlayan şerefsizler var, sizin içinizde PKK gibi bir terör örgütüne sempati duyan hainler var... Biz sizi seviyoruz; ancak, içinizdeki bu hainleri mutlaka temizleyin." Adamlar neye uğradıklarını şaşırdılar. Çayları bittiği gibi ayağa kalktılar ve "Bize müsaade" dediler. "Vallahi bırakmam, siz bir çayımı daha için." diyerek hemen çay söyledim onlara. Sohbeti biraz daha koyulaştırdım. Adamlar bir gittiler...

Ben Güneydoğu sorununun çok daha tehlikeli noktaya geldiğini düşünüyorum. Örgüt büyük güç ve tecrübe kazandı. Neredeyse her ailede meydana gelen ölüm olayları nedeniyle, devlete karşı düşmanlık duyguları büyüdü. İslam kökenli "Ulu'l Emre İtaat" fikrini taşıyan ve Kurtuluş

Savaşı'nın şehitlik ve gazilik gibi omuz omuza savaşmaktan kaynaklanan duygusal bağları olan eski nesil azaldıkça devlete bağlılık kültürü de azalmaktadır.

Bir kötü hayal olarak kalmasını isterim, ama, korkarım ki: Gelecek bir günde, bölgede topluca başlatılacak bir harekette devletin çok daha sert müdahalesi gerekecek; bu durumda da bütün Hıristiyan alemi, insan haklan maskelerini takacak ve binecekler tepemize. Irak'a, Sırbistan'a yaptıkları gibi saldıracaklar bize. İnşallah olmaz, ama, hedeflerine ulaşmak için başka çare kalmazsa bunu deneyeceklerdir.

Özellikle Güneydoğu başta olmak üzere vali, kaymakam ve diğer üst düzey bürokratlar siyasetin çirkin baskılarından derhal kurtarılmalı, vatandaş hizmetler için bölgesindeki ağa-paşa yerine devlete minnettar olmalıdır. Mevcut durumda, devletin yapmış olduğu hizmetlerle ilgili olarak, törenlerde dahi sanki babalarının parasıyla yaptırmışlar gibi, yapılan hizmetler için devletin adı anılmazken bölgenin siyasetçilerine methiyeler dizilmektedir. Hâlbuki bu hizmetler onların bir başarısı değil, aksine adil hizmet dağılımını bozup devletin saygınlığını zedeleyen bir hizmet hırsızlığıdır.

Sonuç olarak, bir eylemi yapmak kadar, gereğini yapmamanın da oluşturduğu büyük suçlar vardır. Dolayısıyla ölüler de dâhil, yetkilerini gereği gibi kullanmayan, ihmali olan, yanlış kullanan ve özetle ülkenin bu hale gelmesine neden olanlar ve de böyle olmasına engel olmayanların tamamının millet huzurunda yargılanarak cezalandırılmaları gerekir.

Türkiye İçin İyi Şeyler Yazmak İstiyorum, Ama...

Avrupa Birliği'nin, Avrupa Komisyonu Türkiye temsilcisi. Büyükelçi Karen Fogg gelmişti Siirt'e. Polis evinde akşam yemeğini yedik birlikte. Büyükelçi odasına çıkmayı teklif etti. Yaklaşık dört saat çok önemli konularda, çok ayrıntılı sohbetimiz-tartışmamız oldu. Karen Fogg sık sık, "Ben Türkiye hakkında rapor hazırlamakla görevlendirildim. İçimden Türkiye hakkında çok olumlu şeyler yazmak geliyor; ama, bunu Türkiye devletinin kendisi engelliyor, hiçbir olumlu adım atmıyor... diyordu ve sık sık, Kürtlerin kendi dilleriyle eğitim haklarının, kendi dillerinde radyo, televizyon gibi bütün yayın haklarının bulunması gerekir... Bölgenin ekonomik kalkınması yolunda ciddi adımların atılması gerekir... Hala işkenceler devam etmekte. Bölgenin idaresinin Olağanüstü statüden çıkarılıp normale döndürülmesi gerekir..." gibi fikirlerini tekrarlıyordu.

Ben de büyükelçiye, "Bütün söylediklerinin temelde doğru şeyler olduğunu, ancak, bir hak, sahibine istenmeden verilirse hakkı alanın onu verene saygı ve minnet duyguları besleyeceğini, bu aşamada Türkiye devletinin bu şansı kaybettiğini, bu hakların ancak kendi güç ve saygınlığını yeniden tesis ettikten sonra verirse bir sonuç elde edileceğini, aksi takdirde PKK'nın ve ayrılıkçı grupların bundan cesaret alacaklarını... ABD, Avrupa ve Rusya'nın Asya, Ortadoğu ve İslam dünyası üzerindeki çok çaplı emellerini gerçekleştirmek adına, PKK'yı Kürtlerin haklarını savunma maskesiyle ortaya çıkardıklarını ve başımıza bela ederek Türkiye'nin ve özellikle de Kürt halkının zaten kötü olan durumlarını bir trajediye çevirdiklerini..." söyledim.

"ABD, Avrupa ve Rusya'nın tarihi insanlık suçlarıyla dolu. Ben Çerkez'im. Rusya bütün Kafkasya'yı katletti. Hiçbir ortak bağımız olmamasına rağmen bütün Kafkasya ve Orta Asya ülkelerini işgali altında tutuyor. Neden aynı hassasiyeti oralar için de göstermiyorsunuz? Biz Kürt halkıyla tarihte de birlikte yaşadık; dinimiz, kültürümüz aynı... Kürt halkının çoğu hala PKK ile çetin bir mücadele vermektedir...

Benzer sorunları Avrupa ülkeleri de yaşıyor. İngiltere neden Arjantin'in kıyısındaki, onun yerli halkının yaşadığı Folkland adalarından vazgeçmiyor? vs. anlattım. Kısaca Avrupa'nın

çabalarının insan hakları bağlamında hiçbir inandırıcılığının olmadığını söyledim. PKK'nın teröristlerinin 3, 5 ve 11 yaşında üç çocuğun sadece gözlerine ateş etmek suretiyle katlettiklerine. Ramazan Bayramı'nda 10 yaşında bir çocuğu iple boğduklarına, köy minibüsünü havaya uçurarak 14 kişiyi öldürdüklerine ve daha nicelerine şahit olduğumu, dolayısıyla böylesine bir vahşet örgütünü desteklemenin de insanlık suçuna ortak olmakla aynı anlama geldiğini..." söyledim.

Ertesi gün Siirt Valisi büyükelçi ile randevu saatinden bir saat sonra görüşebileceğini söyledi. Böylece büyükelçiye **diplomatik bir gol** atmayı planlıyordu aklınca. Kahvaltıda yine akşamki konuları tartışıyorduk hararetle. Vali Bey'in görüşmeyi bir saat ertelediğini ilettiğimde Büyükelçi, alınmak orada dursun, bilakis yarım kalan sohbeti tamamlamak istediğini, bunun daha iyi olduğunu söyledi. Sonuç olarak, vali, gözünü yumup abanarak burun vuruyordu kale çizgisindeki topa, ancak kale boştu; rakip, bir başka sahada satranç oynuyordu...

Büyükelçiyi havaalanından uğurlarken, "Çok etkilendim sizden!" dedi.

Avrupa Komisyonu'na sunduğu rapor olumsuzdu.

Siyaset

Mevcut siyasal yapımızdaki yanlış uygulamaların ülkemize verdiği zarar; ancak vatan hainlerinin verebileceği zarar kadar büyüktür. Aradaki tek fark, verilen zararda vatan hainlerinin ihanet kastının bulunması, diğerlerinde ise ihanet kastının değil; ama kişisel menfaat kastının bulunmasıdır.

Yönetimin her kademesinde görev yapan insanların azap çektikleri bir konudur siyasetçilerin tasallutu. Görevini yapan, yetkisini kullanan herkes siyasi baskı ve haksız taleplerden muzdariptir. Her türlü işlemde, işini dürüst yapan, yetkisini kullanan memur çoğu kez ya sürülmekte, ya da...

Siyasal partilerdeki örgütlenmede, zincirin halkalarını oluşturan bir kısım aktörler, yasa maskesi altında menfaate dayalı haksız ve haysiyetsiz bir rol sergiliyorlar. Bakanlar ve milletvekilleri, il ve ilçe örgütlerine gebeler. Onların önünde eğitmezlerse seçilmeme riskleri vardır her zaman; ayrıca, parti genel başkanlarına da tapınma noktasında bir bağlılıkları var. Ne konuşsa ayakta alkışlıyorlar genel başkanlarını; öksürse alkışlıyorlar, aksi takdirde ağalık benzeri uygulamalar geçerli olduğundan, seçim dönemlerinde listeye konulmama ve/veya bakan yapılmama riskleri vardır. Kararlar bağlayıcı grup kararıyla alınır, aksine davrananlar disiplin kuruluna sevk edilerek siyasi hayatları bitirilir. Lafta demokrasi. Osmanlı padişahları çok daha demokrattılar bence. Hiç değilse danışma kurulları, hocaları, kararlarını onaylatmak zorunda oldukları şeyhülislamlar vardı.

Bir kaymakam, kamu yararına olacak işler için bir genel müdüre bile ulaşamazken, partinin ilçe başkanı bir bakanı cep telefonundan arayarak "Abi", "Dayı" diye muhabbetlerde bulunabilmektedir. Öyle olunca da üniversitede branş eğitimi almış, birçok sınavı başarmış, üzerine de üç yıl daha staj görmüş bir kaymakamı çoğu zaman eğitimsiz, kaba ve laubali bir parti başkanı yönetmeye kalkabiliyor.

İslam ölçülerinde kul hakkı açısından bir değerlendirme yapacak olursak, hakikaten o kadar çok kul hakkı yeniliyor ki, bu insanların ahirette hesap vermeleri imkansız. Onların yerinde olsam asla ölmem(!) Belki birine iyilik yapıp dua aldıklarını sanıyorlar, ama, yapılan her işte, bir başkasının hakkının yenildiğini bilmiyorlar.

Bir kaymakam arkadaşımıza ilçenin parti teşkilatı gelmiş ve birtakım taleplerde bulunmuşlar. Onları haksız ve laubali bulan kaymakam reddetmiş taleplerini. Partililer bozulmuş tabi. Ayağa kalkıp giderlerken ilçe başkanı geri dönerek:

-Bak Kaymakam Bey! Benden söylemesi, benim arkam çok güçlü!...

-Yaa! Öyle mi? Benim de önüm çok güçlü! demiş kaymakam, eliyle de şeyini tutarak.

Sultandağı'nda göreve başladığımın ilk haftasıydı. İktidar partisinden malum siyasetçilerden biri geldi makamıma: "Kaymakam Bey, bir memurunuzu bana şikayet ettiler. Ben Vali Bey'le de sıkı görüşürüm, ama seni aşmak istemedim..." dedi. Aklınca gözdağı veriyordu bana. "Bence sen bu konuyu başbakanla görüş, daha etkili olur." dedim.

Bir vatandaş aradı: "Kaymakam Bey, ben Vali Beyi aramıştım, ama o toplantıdaymış. Annemin evinde hasar tespiti yapan mühendisler hasarı az göstermişler. Bir ilgilenseniz... "Sen yarım saat sonra bir daha ara Vali Beyi Toplantısı biter o zamana kadar." dedim

-Siz ilgilenseniz..

-Benim gücüm yetmez, sen Vali Bey'i ara.

Sanatçı

Sırf kâr amacı güden ticari işletmeler olan özel televizyonların çoğu, yine sırf kazanç amacıyla toplum ahlakını, insan ve şahsiyet haklarını, sanatı ve sanatçıyı, erdemi ve erdemliyi ayaklar altına almakta bir zerre bile tereddüt etmiyorlar. Cinsel objelerin, ahlaksızlığın ve ucuzluğun reklamla toplumun yükselen değerleri haline getirildiği tehlikeli bir sürece girmiş bulunuyoruz. Toplumun -bazı- en aşağılık insanlarının her gün evlerimize sokularak, övgülerle çok önemli şahsiyetlermiş gibi önümüze konulması kadar iğrenç bir süreç; sahtekârlığın hakikate, namussuzluğun iffete, aşağılığın erdeme hükmettiği tiksindirici bir süreç.

Her devrin çok konuşulan konusu olmuştur sanat; resim, heykel, müzik, tiyatro, edebiyat... Bazen isyan olarak çıkmış ortaya, bazen de bir akımın öncüsü olarak. Yaşanan olaylardan ya da hayallerden, düşünceden almıştır ilhamını. Bazen mesaj taşımıştır topluma, bazen de güzellikler sunmuştur. Bazen herkes anlayabilmiş onu, bazen de sadece çok az bir entelektüel kesim tarafından ancak anlaşılabilmiştir; ama her türlü sanatın ortak öğeleri de vardır: Sanatın, sanat yapanların çok az insanda bulunan çok özel yeteneklerin bulunması gerekir. Sanatta, türüne göre çok yetenekli ellerin ve çok güçlü bir hayal gücünün estetik kaygılı ince bir emeğinin bulunması lazımdır. Yıllar geçtikçe değer kaybetmeyen, klasikleşen eserler ancak sanat eserleridir. Sanatın topluma mesaj vermesi de gerekir. Ve önemli bir kriter de sanatın toplumsal oluşudur. Ancak bizdeki sanatçıların çoğu kendi saraylarından dışarıya çıkarmak istemezler sanatı. Artık olağanüstü bir sınıf olmuşlardır. Ve sanatı, yaymaları gereken topluma neredeyse aşağılar halde bakmaktadırlar. Bu yüzden de aşağılık kompleksinden kurtulamaz sanatımız ve hep bir travma marazı yaşar.

Mimar Sinan, Leonardo da Vinci, Picasso, Beethoven, Sadettin Kaynak, Muhsin Ertuğrul ve daha niceleri, sanatçılara örnek olarak gösterilebilir; ancak, bir de bizim sanatçılar var; muhteşem yaratıklar(l) Bir besmele gibi, "Biz sanatçılar..." diye başlarlar söze. Peki bunlar ne tür eserler veriyorlar da sanatçı oluyorlar? Bir kısmı türkü söylüyor, bir kısmı da başarılarını bacaklarına, göğüslerine ve de gö...lerine borçlular. Tüccarların allayıp pullayıp kalite ambalajlarda sattıkları çürük mallar, hem de orta malları. Bütün servetlerini millete gösteren; ancak, zengine verip geçinenler. Bunlar aslında S. sanatçıları. Bu mahluklar, bir gecede icra ettikleri S.'sanatıyla, ya da söyleyemedikleri türküyle bir profesörün, bir hakim ya da kaymakamın 10-20 yılda hatta bütün ömürleri boyunca kazandıklarının toplamını kazanıyorlar. Ne garip; edebiyatı, felsefesi çok zayıf; ama, fiziği(!) pekiyi olan bu orta malı mahlukların tamamı, S. sanatçısı oluyorlar. Bunlara -bazılarına- neden şarkıcı-türkücü-manken değil de sanatçı deniliyor? Bir de besteciler türedi, "Söz ve müziği bana ait" derlerken Dede Efendi'nin ya da Tchaıkovsky'nin

sülalesine söver gibiler. Mozart'ı "zort'larıyla ürküten "Zarflar... "Düşmedim ayaktayım, sanat için yataktayım..." tarzında besteler yapıyorlar. Bunların sanatçılığı, çimentodan çalan sahtekâr bir müteahhidin yaptırdığı basit bir hayvan ahırıyla. Mimar Sinan'ın karşısında, onun eserlerine meydan okumasına benzer. Birisi, "Neremi?" diyor. Bütün millet hep bir ağızdan cevap veriyorlar ona, "Senin her yerini!..."

Bir başkası da o muhteşem bestelerini sunuyor kamu yararına. "Çok insan gördüm üstünde elbisesi yok, çok elbise gördüm içinde insan yok!" diye söz yazıp bestelemiş. Bütün alem bir araya gelse böyle okkalı bir lafı edemez. Hatta Mevlana bilet!)

Bir tane de Güneydoğuya çıkarma yapan, "Yürüyen S. sanatçısı" var. Bütün medya günlerce evimize sokuşturdu bu haberi. Sanki terörü bitirmeye gitmişti ve sanki sefaleti yok etmeye gitmişti; sanki öğretmenlik yaptı ve de sanki şehit oldu. Ne büyük himmetti onunkisi; hep televizyonlarda gösterdiği şeylerini, Türkiye'nin en ücra köşesine giderek oradaki delikanlılara da canlı canlı gösterme cömertliği...

Devlet de bütün bu muhteşemlere, "Devlet Sanatçılığı" unvanı veriyor; ama, öte yandan başka nice değerler geçim kaygısıyla kıvranırlarken, varlıklarından haberimiz bile olmuyor.

Cem Karaca'ya bir radyo programında sormuşlar:

-Sayın Karaca, artık bizim de büyük sanatçılarımız, "süper starımız" var. Süper starımız hakkında ne söyleyeceksiniz?

-Edirne'den sonra "kim STAR!" diyor kısaca.

Memurların sokaklara dökülüp açız diye bağırdığı, açlık sınırında çırpınan insanlarının bulunduğu Türkiye'de, her gece paparazzi programlarında kimin kiminle -namustan muaf olanların-şey yaptığı, bir köyün toplam servetine denk araçlarla nasıl birlikte kayboldukları gösteriliyor. Eğer ki Türkiye komünist hareketlerle yakın dönemde tanışmış olsaydı, bu şartlarda sanırım hepimiz komünist olurduk. Erdem sahibi her insanın artık tahammülünü tüketen şeyler bunlar. İyi ki cehennem var...

Üstad Necip Fazıl ne güzel söylemiş, **"Nesin sen? Hakikat olsan da çekil!..."** Hakikaten de öyle... Nesiniz siz? Hakikat olsanız da çekilin!...

İrtica

İrtica; yani, bunaltıcı karanlık. Yani, ilkel, sinsi, bağnaz ve acımasız ideoloji. Yani kılıç, kan, taşlama ve kol kesme. Yani ortaçağ, yani peçe, sakal, sarık, tespih, gümüş yüzük... Yani bazen de, "Selamun Aleyküm"

Osmanlının sonlarından bugüne kadar gelinen süreçte hep var oldu. Onunla savaşanların sloganı "bağnazlıkla savaş"tı; ancak, bu savaş çoğu kez bağnazca ve düşmanca yapıldı. Uç örnekler gösterilerek, inançlı insanlar aşağılandı. Yok edilmesi hedeflenen düşman, ıslahı mümkünken zulümle hortlatıldı. Cumhuriyete geçişte, resmi-dini-sivil kurumlar ıslah edilebilir ve değişime uğratılabilirdi. Tahrip edildi; ama yok edilemedi. Hortladı, intikam duygularıyla militanlaştı. Mülayim Müslümanlar, maruz kaldıkları bazı muamelelerden, hor görülmelerinden dolayı militanlaştılar, hatta teröristleştiler, tehlikeli oldular.

Din, gereği gibi öğrenilemedi ve öğretilemedi. Aykırı, marazlı, ukala, bir yığın İslami grup çıktı ortaya. Biri diğerine düşman, bazısı sinsi, bazısı saldırgan. Baskı uygulandıkça, yeni taktiklerle daha güçlü çıktılar ortaya ve yine baskı gördükçe daha güçlü ve saldırgan çıkacaklar ortaya.

Zart-ı Muhteremler ve Allamet-i Cihanlar

Modern(!) fetva verenler televizyonlarda şov imkânı buluyor ve kapısında öğrenciliğe bile layık olmadıkları birtakım üniversitelerde, en üst akademik kariyerleri havadan alabilerek, en üst seviyeden idareci olabiliyorlar. İlim yuvalarının, sırf inanç ve ideolojik görüşler nedeniyle bu kadar ucuz ve korkunç kıyımlara maruz kalması istikbalimiz için ne büyük bir tehlike!

Bir meşhur gazeteci ve televizyon programcısı yorum yapıyor, "Türk insanı İslam'la modernliği bağdaştırabilmiş tek ulustur dünyada. Gündüz orucunu tutar, namazını kılar ve akşam da bir duble viskisini içer..." diyor. Ne göz yaşartıcı bir hoşgörü. Kur'an'ın yasağına rağmen Allah'ı bağnaz buluyor ve onun hatasını düzeltiyor hazret. Bu bir inanç, bir felsefe işi; inancı güçlü insan ibadet eder, günahlardan kaçar. İçki içip de ibadet eden insan, birkaç tane numuneden başka bulunmaz alemde.

Çıplaklığı savunan bir çıplak uyarıcı, Hazreti Nezir Efendi, bir kurtarıcı olarak İslam'ı yobazlardan kurtarıyor. Ayeti öyle derinden yorumluyor ki, "Örtünmeden kasıt, kadının göğüsleridir..." diyor. Kur'an gibi kutsal bir kitabın, göğüsleri neden, "Başörtüsüyle kapatın" diye ucuz bir görüşe yer verdiğini -haşa-izah edemiyor. Onu dinleyenler, onun müthiş şeyleri keşfederek insanlığın bilgisine sunduğunu sanıyor; ama, bir tek yeni görüş yok söylediklerinde. Ondan çok daha aşırı ve cesur laf edenler, hatta cemaatler bile var oldu her zaman; ancak Hazret-i Nezir'in bir yöntemi var: Var olan bir kuralın adab, estetik, nezaket ve takva yanını unutturup en kritik sınırdan yürüyerek cambazlık yapıyor, ama, kendisinin peşinden gidenlerin cambaz olmadıklarını katmıyor hesaba. "Kur'an'ı abdestsiz de ele alabilirsiniz kardeşim! Bu ne yobazlık kardeşim! Bırakın da insanlar Kur'an okusun, öğrensin. Neden engel oluyorsunuz?" diyor. Sanki abdestsiz Kur'an okuyanları astılar, sanki Kur'an okumak isteyenler bu yüzden vazgeçtiler. Sanki abdest alanlar okuyorlar da... Hazret-i Nezir Efendi bu müthiş izni çıkardıktan sonra, sanki herkes Kur'an okudu. Sanki abdest almak çok zor bir olay ve sanki abdest almak, temizlenmek kötü bir şey! Ne komedi...

Bir başkası, kadınların üstü açık namaz kılabileceklerini söylüyor. Bir tek güzel cümle kuramayan, ilmi birikimi ve entelektüel potansiyeli olmayan bu insanın, en üst seviyeden bir akademik kariyerinin olduğunu ve bir fakültenin onun idaresine terk edildiğini düşünebiliyor musunuz? Hakikaten yazık... "Kurbanda bir ördeği de kesebilirsiniz(!)" diyor. Zart-ı muhtereme vahiy geliyor sanki. Adamın bakış açısı farklı, "çapraz" bakıyor ve kesişme noktasını yakalıyor. İyi ama, bu kadar ucuz lafların, çok önemli tespitlermiş gibi bütün bir millete sokuşturulmasının altında bir kasıt olmasın sakın...

Bir başka allamet-i cihan çıkıp, "Kurban bir kavurma şölenidir; o güzel gözlü hayvanları katletmek bir vahşettir!" diyor. Gözlerimizi yaşartıyorlar. Muhteremler bütün ömürleri boyunca kebapları yiyip kolesterolleri artmış, doktorları et yemeyi yasaklayınca da insan olduklarını hatırlamışlar. "Kolesterol imanlılar..."

Birileri de ezanın ve ibadetlerde Kur'an'ın Türkçe okunmasını istiyorlar. Sizi tutan yok, hatta kimseyi tutan yok. Sanki ibadet ediyorsunuz da dilini seçmek sorununuz oldu. İslam evrensel bir dindir. Arapça olarak gelen bir kitabı vardır. Evrensel bir dinin ortak bir dilinin olması kadar rasyonel bir yol yoktur. Kur'an bir mucizedir; getirmiş olduğu hükümlerle, şiirsel üslubuyla ve en önemlisi de 19 rakamıyla ilgili olarak harf, ayet, sure dizilişiyle bir mucizedir. Onun Arapça gibi zengin bir dilden bir başka dile sağlıklı bir tercümesi mümkün değildir. Şiirsel üslubunu ve 19 mucizesini bozarsınız. Onun manasını ezberlemeyin diyen var mı size? Bir İngiliz imamın arkasında namaz kılarken hangi sureyi okuduğunu ve ne anlama geldiğini nereden bileceksiniz? Ortak bir dil olmazsa, her grup kendi ırkıyla namaz kılarsa İslam kardeşliği, cemaat olma özelliği ve de evrenselliği nerede kalır? Herkes halinden memnunken sorununuz ne sizin? Eğer ayetleri Arapça yerine İngilizce ezberleyenler olsaydı eminim ki onları entelektüel ilan ederdiniz(')

Ancak asıl âlim insanlar, rahat olmadıkları için fikirlerini beyan edemiyorlar, ya da kaçamak cevaplar vermek zorunda kalıyorlar. Bu durum Zeki Müren'in ağzına biber doldurup, büyük sanatçı diye Banu Alkan'a şarkı söylettiril meşine benziyor.

Birileri de, "Din o konuda şöyle diyor, böyle yapın..." diyorlar ve kendi görüşlerini ileri sürerek, başkalarının inanç hürriyetlerine müdahale ediyorlar. Din ne derse desin, insanlar neye inanıyorlar ve hükümleri nasıl kabul ediyorlarsa, onların dini odur. "Sen neden Hindu, Budist ya da Hıristiyan oldun?" demek ne kadar haksız ve abes ise, "Sen neden bu hükmü böyle kabul etmiyorsun?" diye onu zorlamak da o kadar haksız ve abes bir tavırdır. Alevilik ve Haricilik de İslam'ız diyorlar; ama tarih bunların ve Sünnilerin birbirleriyle kavgalarıyla ve kanlı olaylarıyla dolu. Yani her kesim aynı düşünmez ve de bizi sizi dinlemezler. Onların inançlarına saygılı olmak zorundayız.

Bir zamanlar da Hasan Mezarcı, "Atatürk benim dedem değil" demişti de kıyamet kopmuştu. Okullardan öğrenciler derslerinden alıkonulmuşlar ve Taksim Meydanı'nda "ülkeyi kurtarma mitingi" yapılmıştı. Bakanlık genelge göndermiş ve bütün ülkede resmi törenler yapılmıştı bunun için. Hiç mi strateji, psikolojik harekat uzmanları yok bu ülkede? Hiç mi toplum psikolojisinden anlayan uzmanlarımız yok? Her konuşana bu tepkiyi gösterip, onu söyleyenleri kocaman bir devletin korkacağı ve muhatap *a\acag\ kadar* güçlü gösteren yanlış *tavırlar* niye? Devlet bu kadar acizleşir mi?

Bir tane de böyük devlet adamımız yıllarca, "İman edebiyatı" yaptı. İmam-Hatip okullarını nasıl ve ne kadar çok açtığını anlattı. Bütün büyük cemaatlerle temasa geçti. "Sizdenim" dedi onlara. Sonra bir gün böyüdü ve kendi ayakları üstünde durabiliyordu; hiçbir cemaate, köylüye ve millete ihtiyacı kalmadı. Ondan sonra gerçek karakterine kavuştu; aman o nasıl bir tarafsızlık, o nasıl bir adalet, o ne böyük bir devlet adamlığı. O nasıl bir Atatürkçülük ve irticayla o nasıl bir mücadele. Onun heykelini dikmemek ne böyük bir gaflet... "Acar! Asya"lı bir gazeteci, "Biz yıllarca da aldatıldık, onu neredeyse ayetlerde bulacağımızı sanıyorduk; ama bize ihtiyacı kalmayınca düşman oluverdi. Hakkımızı helal etmiyoruz!" demişti.

Özlenen Türkiye

Süleyman Demirel'in yanılmıyorsam, Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrasının icra ettiği klasik batı müziğini dinlemesinin ardından, bütün dinleyicilere dönerek, bütün basının önünde ellerini de kaldırarak, "İşte, özlenen Türkiye bu!" demesini hatırlıyorum. Bence, Türkiye'nin cumhurbaşkanının veya herhangi bir Türk vatandaşının bu manada özlediği Türkiye, BU TÜRKİYE değil de, kendisinin büyük sanatçılar yetiştirdiği ve bu sanatçıların eserlerinin, yabancı ülke devlet başkanlarının ve de entelektüellerinin dinlediği bir Türkiye olmalı asıl özlenen Türkiye.

YORUM

Köyün birinde, bir adam ölür; ama bir gariplik vardır merhumda. Mevtanın sağ eli kalbinde, sol eli ise şeyindedir(!) "Bunda bir hikmet var!" der bütün köylü. Bu hikmetin sırrını köyün imamı da çözemez. Rahmetlinin ellerini kaldırıp düzeltirler, ancak, bıraktıklarında yine sağ el kalbe, sol el de şeyine kilitlenir. Böylesine mühim bir sırrı çözmeden onu gömmek de istemez köylüler. Son çare komşu köyden böyük hoca olarak bilinen Hasan Efendi'yi çağırmaya karar verirler. Köyün ileri gelenleri, komşu köydeki Hasan Efendi'ye bir heyet olarak giderler ve "Aman Hasan Efendi, rahmetliyi gömemedik, bütün köylü de ağlamaktan bir hâl oldu; sen derin bir hocasın, gözünü severiz, şu hikmetli işi çözüver de bizi de kurtar bu meraktan..." derler. Hasan Efendi hiç pas vermez onlara. "Ne hikmeti canım, gömün gitsin!" der. Heyetten biri uyanır işe, "Hasan Efendi, gelirsen sana 50 altın veririz." deyince, Hasan Efendi merhamete gelir

ve "Eh, madem köylü bu kadar perişan, ben de Allah rızası için gelirim!" der ve parasını da peşinen alır.

Mevta köy meydanında, bütün köylü de onun etrafında ağ-laşıp beklemektedir. Heyetin ortasında ve en önde Hasan Efendi gelir rahmetlinin başucuna. Ağıtlar kesilir, nefesler tutulur; artık böyük sır çözülecektir. Hasan Efendi, bir müddet inceler mevtayı. O da ellerini kaldırıp tekrar bırakınca tekrar yerine oturur eller. Bir şey de anlamaz, ama cevap vermek zorundadır. Hem itibarı zedelenecek, hem de altınlar gidecek elden. Sopa yeme ihtimali de var tabi. Mecburen bir yorum yapmak durumundadır artık. Yavaşça doğrulur, merakla bekleyen köylülere döner ve

"Ey cemaat! Ben bu sırrı çözdüm! Rahmetlinin birilerine borcu varmış, son yolculuğunda onlara bir mesajı var. Sağ eliyle. Tamam borcum borç', sol eliyle de. 'Ama şeyimi alın!' diyor" diyerek kurtarır vaziyeti.

İşte bizim halimiz de böyle Türkiye'de. Her konuda, herkes istediği gibi ahkâm kesiyor ve "Doğrusu budur." diyor. Hazret-i Nezir Efendiler, kolesterol imanlılar, siyasetçiler, S. sanatçıları, parayı görünce davasını unutan erîkör'menler ve başkaları... Ben de çoğu kez onların yorumlarını dinlediğimde ya da okuduğumda, bu fıkra geliyor aklıma ve diyorum ki!

"Tamam", "Haklısınız", "Ama..." üzerinde bir arayıştır. Sh.325-326

SEN RAHATSIZ OLABİLİRSİN, YA SENDEN…?

Bilindiği üzere herkes birbirinden rahatsızdır. Eğer senden Allah Teâlâ rahatsız olursa, iki dünyada halin ne olur hiç düşündün mü? Bu konuda bir örnek verecek olursak durumumuz gerçekten vahim görünmektedir. Allah Teâlâ hepimizi affetsin. Âmin.

Fütûhât-ı Mekkiyye kitabında, rüya yoluyla Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem görüştüğünü nakleden İbn Arabî kaddesellâhü sırrahü'l azîz, yine bu yolla Allah Teâlâ'yı gördüğünü ve O'ndan bilgi aldığını aktarmaktadır. İbn Arabî'nin zikrettiğine göre, bir hadisle ilgili olarak, rüyada Allah Teâla tarafından uyarılmıştır. İbn Arabî, gördüğü bu rüyayı şöyle anlatmaktadır:

"Bir keresinde Mekke'nin Hazure kapısında, müezzinlik yaptığı Haremin minaresinde Musa b. Muhammed el-Kabbab'ın[486] yanında bulunuyordum. Yanında ise kokusunu duyan herkesin rahatsız olacağı bir yiyecek bulunduruyordu. Hâlbuki Allah Rasûlü'nün

"insanların rahatsız oldukları şeylerden meleklerin de rahatsız oldukları soğan, sarımsak ve pırasa kokusuyla mescide gelinmesini yasaklamış olduğunu" duymuştum. Bu durumu ona kesinlikle söylemeye karar verdim. Bu düşünceyle uyudum. O gece rüyamda Cenab-ı Hakk-ı gördüm. Cenab-ı Hakk bana, ona yediği şeylerden dolayı bir şey söylememememi emretti ve şöyle buyurdu:

"Onun ağız kokusu bizim katımızda senin (durumun) gibi (rahatsız edici) değildir." Ertesi gün âdeti üzere yanımıza geldi. Ben de olanları anlattım. Çok duygulandı, ağladı ve şükür secdesine kapandı. Sonra şöyle dedi:

"Dostum! Bütün bunlara rağmen edep, Allah Teâlâ'nın emrine uyarak gereğini yapmaktır."

Daha sonra o, rahatsız edici koku yayan yiyecekleri mescitden çıkardı."[487]

Allah Teâlâ'm sevap zannettiğim günahlarımdan sana sığınırım

---

[486] Claude Addas, Musa b. Muhammed el- Kabbab'ın Endülüslü olup el-Kurtûbî nisbesinin bulunduğunu ve İbn Hirzihim'in mürîdi olduğunu kaydetmektedir. Bkz. Addas, Claude, *Kibrit-i Ahmer'in Peşinde*, s.232.

[487] İbn Arabî, *Fütûhât,* (thk. O. Yahyâ), I-XIV, el-Hey'etü'l-Mısriyyetü'l-Amme li'l-Kitâb, el-Mektebetü'l-Arabiyye, Mısır, 1985, I, 603;

ŞEYTANIN ÇİLESİ

Hallac-ı Mansur kaddese'llâhü sırrahu'l azîz Tavasîn kitabında buyurdu ki;

"Birinci dâire Onun meşîeti, ikincisi Onun hikmeti, üçüncüsü Onun kudreti ve dördüncüsü Onun malûmatı ve ezeliyyeti. İblis dedi:

"Birinci dâireye girsem ikincisiyle, ikinci'ye girsem üçüncüyle, üçüncüyle yetinsem dördüncüyle imtihan edilecektim.

Hayır, hayır, hayır, hayır diye tutturdum ve birincide kaldım. Sonra ikinciye kovuldum; daha sonra üçüncüye atıldım. Dördüncüyle işim bakalım ne olur!

Secdenin beni kurtaracağını bilseydim secde edecektim, elbette.[488] Fakat baktım ki bu dâirenin arkası, dâirelerle dolu. Kendi kendime **"Bırak"** dedim, **"bu dâireden kurtuldum diyelim, ötekilerden nasıl kurtulacağım: İkinciden, üçüncüden, dördüncüden."**

Beşinci **"Elif"** e gelince O, bizzat Hayy!"[489]

Abdurrahmân Câmî kaddese'llâhü sırrahu'l azîzinde bu konuda anlattığı kıssada secde olayının iç yüzünü farklı manalara geldiğini haber vermektedir.

"Mûsâ aleyhisselâm nûra gark olmuş kalbiyle rabbine yalvarmak için Tûr dağına gidiyordu. Yolda Haktan uzaklaşanların ve sürülmüşler ordusunun önderini gördü.

"Âdeme secde etmeyi reddederek rızâ makâmından neden yüz çevirdin", diye sordu.

"Kâmil seyir hâlinde olan âşık cânândan gayrı kimseye secde etmez," diye cevapladı. Mûsâ aleyhisselâm dedi ki:

"Dosta cândan kul olan herkes onun buyurduğu yola başını koyar." "Ondan maksad, âşığı imtihan etmekti, secde değildi," dedi.

"Eğer durum buysa, neden lânetlendin? Neden sultânın gazabından sana meleklik elbisesi yerine şeytanlık giysisi giydirildi?" İblis,

" Bunların ikisi de ödünç sıfatlarıdır, zâtımdan birer parçadır. Bunun gibi yüz sıfat verilse ya da alınsa da zâtımda bir değişiklik olmaz. Zâtım sıfatıma göredir. Onun aşkı zâtımın gereğidir. Şimdiye kadar aşkım karışmış ve özlemlerime bağlanmıştı. Bahtım kara, günüm ak idi. Her an korku ve umudun oyuncağı idim. Artık bundan kurtuldum ve vefânın dizine oturdum. Lutfum da kahrım da tek renk oldu. Aşk kalbimden heves nakşını sildi. Aşk ile aşk oyunu oynuyorum," diye cevap verdi.[490]

Bu yaptığımız alıntıdan çıkarılacak ders bize gösteriyor ki **"herkesin bir çilesi var".** Şeytanın çilesi de var.

Bu nedenle Allah Teâlâ'nın fazla işlerine karışmayalım.

---

[488] "Mansur demiştir ki: "İblis"e, "Secde et" dendiğinde Hakk'a şöyle hitabetti:

"Ruhumdan, Senden başkasına secde etmeme şerefini giderecek misin? Âdeme mi secde edeyim? Bana, bu yönde bir emir vermen, beni bu işi yapmamaya sevketmen olacaktır." Hakk dedi:

"Seni ebedler boyu azaba duçar ederim." İblis dedi:

"Bana edeceğin o azab esnasında, beni görecek misin?" Hakk dedi:

"Evet!" İblis cevap verdi:

"Beni görmen, bana bakman, azaba tahammülüm için yeterlidir. Dilediğini yap bana!"

[489] Hallac Mansur, Tavasîn, (trc: Y.Nuri ÖZTÜRK)

[490] Câmî, Heft Evreng Subhatu'l-Ebrâr, 1. cilt, Tahran, 1999, s. 593.

ALEVİLİK İSLÂM'IN NERESİNDE?

İhramcızâde İsmail Hakkı Toprak kaddese'llâhü sırrahu'l azîz Efendiyi alevi olan birisi ziyaret etmek isteyince buyurur ki;

"Gel canım, bu işin Alevisi Sünnîsi diye bir şey olmaz. Hepimiz Allah Teâlâ'nın kuluyuz"

Ziyaretine gelen alevi kardeşlerimize de, Efendi Hazretleri;

"Gardaşım! Alevi misin?" dediklerinde,

"Evet, Efendim" demeleri üzerine,

"Gardaşım! Alevi olabiliyor musun?" diye sorardı.

Memleketimizin gerçeklerinden olan Alevi ve Sünnî meselesi hakkında **babamın can dostu** Yavuz Bülent Bakiler Beyefendinin [491] 17.04.1998 tarihinde Teknik Oto Sanayi Sitesi (Çinili)Camii (İstanbul) nde yapmış olduğu sohbetini [492] sizinle paylaşarak durum üzerindeki gerçek arı düşüncenin ne olduğunu görmenizi istiyorum.

Değerli arkadaşlar!

Herkes kendi ikliminde söz sahibi olur. Her çiçek kendi toprağında yeşerir. Ben Türkiye'nin çeşitli şehirlerinde, çeşitli kürsülerinde konuştum. Yurt dışına gittiğim zamanda bir iki defa salon bulamadığımız için bir camide işçilerimize hitabım oldu. Ama Türkiye'de ilk defa bir cami kürsüsünden bir memleket meselesini dile getirmek durumundayım. Bu kürsü benim alışkın olduğum bir kürsü değil!

Ben, mümkün olduğu kadar Türkçe'yi güzel kullanmaya, **«şey»** *kelimesinden uzak kalmaya ve* **«ııı, aaa, eee, filanınnn, falanınnn»** *gibi bir takım sesleri, kelimeleri dilimden, atmaya gayret ederim. Burada da tabii olarak bu hassasiyet içerisinde meseleyi ortaya koymaya çalışacağım. Samimiyetle inanıyorum ki, her Müslüman Türk önce kendi dilini çok güzel bilmek ve çok güzel kullanmak mecburiyetindedir. Dil, bizim adeta varlık sebebimizdir.*

Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve selleme sormuşlar;

"Din nedir?" *diye.* **"Din nasihattir"** *demişler.*

Nasihati dil ile yapmak lazımdır.

Ben de sizin gibi camilerimizde vaazlar dinleyen bir kimseyim. Çeşitli camilerde namaza durdum, cemaatle birlikte oldum. Dikkatimi çeken bir husus var. O hususu burada fırsat elime geçmişken açıklamak istiyorum. Camiler uyunacak yer değildir. Uyumak isteyen insanlar gelmesinler camiye; gitsinler evlerinde uyusunlar. Camiye gelen kimseler kulaklarını ve gözlerini dört açarak kim konuşuyorsa onu dikkatle dinlemek mecburiyetindedirler. O bakımdan hepinizden istirhamım var. Benim sohbetimde veya başka sohbetlerde, yanınızda herhangi bir kimse gözünü yumarsa, ikaz edin onu. İslâm incelik ve mükemmellikler dünyasıdır ve aynı zamanda hoşgörüdür. Hoşgörüsü olmayanın İslâm'ı güzel bir şekilde kavraması ve yaşaması,

---

[491] Yavuz Bülent Bakiler

23 Nisan 1936'da Sivas'da doğdu. Azerbaycan'ın Dağlık Karabağ Bölgesinin Ağdam köyünden Türkiye'ye göç eden bir aileye mensuptur. 1960 yılında A.Ü. Hukuk Fakültesini bitirdi. Dört yıl Ankara Radyosunda, dört yılda Ankara Televizyonunda çalıştı. Çeşitli programlar hazırladı ve sundu.

Bir süre Sivas'ta avukatlık yaptı. 1979-1980 yılları arasında Kültür Bakanlığı Müsteşar yardımcısı olarak çalıştı. 1994 yılında Başbakanlık müşavirliğinden emekli oldu. Evli ve iki çocuk babası olan yazarın, Yalnızlık, Duvak, Seninle, Şiirimizde Ana, Sivas'a Şiir, Üsküp'ten Kosova'ya, Türkistan Türkistan, Âşık Veysel ve Azerbaycan Türkçesinden çeviri eserleri mevcuttur.

[492] Ahmet YÜTER, Aydınlar Geçidi, 1998, Kemaloğlu Yayınları, İstanbul, s.284-302

mümkün değildir. İslâm'ın en büyük düşmanı cehalet ve taassubdur. Akif cehaletten bahsederken diyor ki:

"Ey hasm-ı hakiki seni öldürmeli evvel! Sensin bizi düşmanlara üstün çıkaran el. "

Ey cehalet! Ey hakiki hasım! Bizim en büyük düşmanımız sensin. Önce seni ortadan kaldırmak lazım. Çünkü düşmanlarımızı bize üstün hale sen getiriyorsun. Bir Müslüman'ın cahil olmasına tahammül etmek mümkün değildir.

Değerli arkadaşlar!

Türkiye'nin çok mühim, kemikleşen ve kangren hale gelmiş bir meselesini konuşmak istiyorum. ***Konumuz Alevi- Sünnî çekişmesidir.*** *İçinizde bir takım insanlar, benim düşündüklerim gibi düşünmeyebilirler, onu çok tabii görüyorum. Ama biliniz ki ben burada katiyen yalan söylemiyorum. Gerçek ne ise, onu ifade ediyorum. Söylediklerim yanlış olabilir. Okuduğum kitaplar yanlış yazabilirler. Ben mezhepler tarihini inceledim. Yerli ve yabancı bir takım ilim ve din adamlarımızın konuya bakışlarını gözden geçirdim. Hissiyatımla heyecanımla kürsüye çıkmak istedim. Okuduklarım yanlış olabilir, onları tekrar sizinle görüşebilir, konuşabiliriz. Ama biliniz ki burada, bilerek, isteyerek gerçeklerin dışına çıkıp konuşmuyorum! O bakımdan bu kemikleşen meseleyi konuşurken, lütfen sabırla dinlemenizi istiyorum. Ve unutmayınız ki;*

Cennet, bir takım insanların sandıklan gibi öyle bin metre karelik bir yer ya da bir futbol sahası kadar küçük değil. Cennet aklımızın alamayacağı kadar büyük bir mekân. Bir takım insanlar;

"Aman Cennetin kapılarını kapatalım! Aman başkaları içeriye gelmesin de içeride sadece biz kalalım yerimiz daralmasın " *düşüncesiyle İslâm'ı çok dar noktalara doğru itiyorlar. Onlara basiret dilemekten başka elimizden bir şey gelmiyor.*

Değerli arkadaşlar!

Ben, Diyanet camiasından bir kişi değilim, yani ben dini bir eğitim görmedim. İslâm'la ilgili bilgilerim, ders kitaplarının dışında şahsi gayretlerimle elde etmiş olduklarım, hocalarımızdan dinlediklerim ve bir takım nakillerdir. Sohbetimin kapısını aralamadan önce, çok samimi bir kanaatimi de burada ortaya koymak istiyorum. Bu mükemmel ve mübarek camide, Türkiye'nin meselelerinin bir takım ilim, fikir ve sanat adamlarımız tarafından konuşulması Türkiye'nin bugünü ve yarını açısından fevkalade mühim bir gelişmedir. Camilerimizi daha geniş bir saha üzerinde faaliyete geçirmek, İslâm'ı caminin dışına taşırmak, caminin dışını, caminin içiyle ilgilendirmek ve Türkiye'nin meselelerine çok geniş bir çerçeveden bakmak, Türkiye'nin bu gününü ve yarınını büyük bir huzur içerisine alacaktır. O bakımdan bu çalışmaları burada başlatan ve yürüten Ahmet Yüter. kardeşimizi bütün gönlümle tebrik ediyorum. Ne kadar güzel bir gayret içerisinde. İnşallah Türkiye'deki 70.000 camimiz de kendi kürsülerini böyle ciddi meselelere açarlar ve Türkiye'yi içerisinde bulunmuş olduğu bu karanlıktan sıyırmaya çalışırlar. Başka çıkış yolumuz yoktur çünkü! Sözlerimin başında söyledim. ***"Alevi-Sünnî"*** *meselesini mezhepler tarihinin ışığı altında, anlatmak istiyorum. Dedikodulardan, miş'li, mış'lı bir takım iftira ve yakıştırmalardan uzak kalarak, meseleyi anlatacağım. Önce size konunun dehşetini ifade edebilmek için yaşamış olduğum bir iki hadiseden bahsedeceğim.*

Sivas'ta 1969-1975 yıllan arasında Avukat olarak hizmet verdim. 1969 yılında müftü değişti. ***Hasan Şakir Sancaktar*** *isimli son derece alim, fazıl bir müftü tayin edildi.*[493] *Sivas'tan sonra*

---

[493] *Hasan Şakir Sancaktar*

1937' de Trabzon-Sürmene İlçesi Yağmurlu köyünde doğdu. 9 yaşında hafız oldu. Tecvit tashihi huruf, cezeri gibi ilimlerle meşgul oldu ve Kur'an-ı Kerimi usulüne göre okuma melekesini ilerletti. Babasından ve medreseden Arapça ve dini ilimler okudu. İlkokul ve ortaokulu hariçten bitirerek Zonguldak Endüstri

Zonguldak ve Ankara müftülüğünde de bulundu. Şimdi sanıyorum ki Diyanet İşleri Başkanlığında, yine ciddi hizmetlerini devam ettirmektedir. Sivas'a geldiği zaman, ziyarete gittim. Dedim ki:

"Müftü efendi, bu memleketin bir evladı olarak sizden bir istirhamım olacak. Biliyorsunuz, bizim 1320 civarında köyümüz var. Bu köylerimizin aşağı yukarı 400-450 kadarı Alevi köyleridir. Diğerleri Sünnî köyleridir. Büyük devletlerin Türkiye üzerinde politikaları ve oyunları var. Benim sizden istirhamım var. Sizden önceki tatbikattan haberdarım. Diyanet İşleri Başkanlığı'ndan her yıl Sivas'a 1 ile 10 arasında imam kadrosu geliyor. Kabul edelim ki, bir tek kadro geldi. Ve kabul edelim ki 800 Sünnî köy bu imam kadrosunu almak için müracaatta bulundu. Bu 800 Sünnî köyü yanında; kabul edelim ki 1 Alevi köyü de imam kadrosu için gelip kapınızı çaldı. Müftü efendi, sizden istirham ediyorum. Bu 800 Sünnî köyünü, lütfen bir tarafa bırakın. Bize diyanetten gelen o 1 kadroyu mutlaka o Alevi köyüne gönderin. Çünkü bizim Sünnî kardeşlerimiz, iyi kötü bir adam bulur arkasında namaza dururlar. Ama bu Alevi köylerimiz, aşağı-yu-karı Yavuz'un İran seferinden beri, şehirlerden kopmuş, İslâm'dan uzak kalmışlardır. İslâmiyeti öğrenmeye çok ihtiyacı vardır. Lütfen gelen bu imam kadrosunu isteyen Alevi köylerinde istihdam ediniz!" dedim. Müftü, yüzüme dikkatle baktı;

"Endişenizi çok iyi anlıyorum! Sivas 'a geldikten sonra bu meselenin nasıl dehşetli boyutlara yükseldiğini tespit etme imkânını buldum " *dedi ve anlatmaya başladı.*

Aziz cemaat, aklınızdan katiyen çıkarmayın. Müthiş, müthiş ötesi müthiş bir meseledir bu. Ben bir seyahatte bu konuyu, Ankara Üniversitesi Prof. larından bir arkadaşıma anlattığım zaman, gözleri dehşetten fal taşı gibi açıldı ve;

"Konunun bu noktaya geldiğini, meselenin bu noktaya tırmandığını gerçekten bilmiyordum! Gerçekten ilk defa senden duyuyorum ve dehşet hissediyorum!" *dedi. Hasan Şakir Sancaktar hocamızın 1969 yılında bana anlatmış olduğu acı hadise şudur, dedi ki:*

"Bir gün bana bir telefon geldi. Telefonu kaldırdım karşımda genç bir adam.

"Müftü efendi ben sizinle görüşmek istiyorum. Yalnız bir şartım var! Müftülükte sizinle görüştüğüm zaman ikimizden başka hiç kimse olmayacak! Ve mutlaka sizinle mesai saatlerinin dışında konuşacağız" *dedi. 1969 yılında da bir takım terör hareketleri Türkiye'yi kavurmaya başladığı için endişe duydum, hayır dedim, mesai saatlerinin içerisinde konuşalım. Adam itiraz etti. İçinde-dışında, içinde dışında diye karşılıklı ısrar oldu. Baktım ki, müftülük makamı gölgelenmeye başlıyor, kabul ettim. Bu karara vardıktan sonra, belirtilen günde, genç bir adam geldi. Ben müftülükte yalnız başıma oturuyordum, odama girerken, kapının anahtarı dışarıdaydı, aldı içeri girdi ve kapıyı kitledi. Ben bu genç adamın bir taarruzda bulunacağını sandım ve masamın üzerindeki zarf açacağını kendimi korumak için yanıma çektim. Ama düşündüğüm gibi olmadı. Genç adam gelip son derece büyük bir edeple karşıma oturdu, ellerini önüne bağladı ve bana dedi ki:*

"Müftü efendi ben bugün buraya Müslüman olmak için geldim. Nasıl Müslüman olunacaksa bana lütfen söyleyin. Ben şimdi huzurunuzda Müslümanlığı kabul etmeye hazırım!"

Meslek Lisesinin elektrik bölümünü bitirdi. 1960 yılında yedek subay olarak askerlik görevini ifa etti. Terhisini müteakip Zonguldak Merkez Vaizliğine tayin oldu. Vaizlik görevini sürdürürken liseyi bitirdi ve 1964-1965 öğretim yılında Ankara İlahiyat Fakültesine girdi. Bu fakülteyi bitirdikten sonra Sivas Müftülüğüne tayin edildi. (30.07.1969 / 15.07.1974) Daha sonraki yıllarda ise Din İşleri Yüksek Kurulu Üyeliğinde bulundu.

"Sen Türkçe konuşuyorsun. Anlıyorum ki sen Türksün!" *dedim.*

"Evet ben Türküm ve Sivaslıyım" *dedi. Hayret ettim ve;*

"Sen Sivas'lı olacaksın, ama bugüne kadar Müslüman olmayacak ve 22-23 yaşına geldikten sonra İslâmiyeti tercih ettiğini söyleyeceksin öyle mi? Sen benimle şaka mı yapıyorsun? Sivas Müslüman bir şehirdir. Ve Türkler doğuştan itibaren Müslüman'dırlar! Benimle ciddi konuşsana arkadaş!" *dedim. Karşımda oturan adam bana dedi ki:*

"Hayır! Müftü efendi. Ben Sivas'lıyım! Türküm! Ama ben aynı zamanda Aleviyim. O bakımdan size böyle söylüyorum!"

"Fesübhanallah! Ben Aleviyim de, Müslüman olmak istiyorum ne demek kardeşim. Bütün Aleviler Müslüman'dırlar ama bütün Müslümanlar Alevi değildirler. Bütün Müslümanların Hanefi, Maliki, Şâfî olmadığı gibi. Sen de Müslümansın. Sen niye benimle ciddi olarak konuşmuyorsun? *deyince;*

"Müftü efendi! Bütün samimiyetimle söylüyorum. Ben Aleviyim ve huzurunuza, buraya Müslüman olmak için geldim!" *dedi.*

"Kardeşim! Sen, Kelime-i Şehadet getiriyor, yani Allah Teâlâ'nın birliğine ve Hz. Muhammed sallallâhü aleyhi ve sellemin O 'nun kulu ve elçisi olduğuna inanıyor-musun? O zaman Müslümansın demektir. Müslüman olmak zor bir şey değil ki!" *deyince, hayret etmiş olarak açılan gözlerle yüzüme baktı ve*

"Müftü efendi siz ne söylüyorsunuz, neden bahsediyorsunuz? Kelime-i Şehadet getirmeli, samimiyetle inanmalı ve kalbimle tasdik etmeliymişim! Müftü efendi ben, beş vakit namaz kılan adamım. Hacca da gittim geldim. Evimdeki odalardan birini adeta bir mescit haline getirdim. Cemaatle namaz kumanın faziletlerini bildiğim için, sünnete uyarak vakit namazlarını camide kılmak istiyorum. Ama ben Alevi olduğum için, bizim Sünnî arkadaşlarımız, beni aralarına katiyen kabul etmek istemiyorlar. Ben hep safların en arkasında kalıyorum. Bayramda kurban kesip, konu-komşuya gönderiyorum. Mahallemiz-deki Sünnî komşular, benim gönderdiğim kurban etini gözümün önünde köpeklere atıyorlar.

"Bu Alevinin kestiği kurbanın eti yenmez!" diyorlar. Komşuların bayram ziyaretlerine gidiyorum ben. Hiçbirisi iade-i ziyarette bulunmuyorlar. Allah aşkına bana burada anlatın. Daha nasıl Müslüman olunacaksa söyleyin de ben de öyle Müslüman olayıml" *dedikten sonra başladı hüngür hüngür ağlamaya. Ona hangi camide namaz kıldığını sordum. Kale Camii'nde kıldığını söyledi.*

"Peki dedim. Ben şimdi bu şehrin müftüsü olarak sana söylüyorum genç adam! Üzülme! Bir takım cahil cühela adamların tavrına bakarak gücünü kaybetme! Cemiyete kırılma! Bu şehrin müftüsü olarak, yarın akşam, senin namaz kıldığın camiye geleceğim ve senin yanında namaza duracağım. Ve akşam yemeğini de senin evinde yiyeceğim" *dedim. Çok sevindi ve elimi öperek kalkıp gitti! Bunu bana anlatan Hasan Şakir Sancaktar halen sağdır ve Ankara'dadır. Ve Ankara'ya gidenleriniz olursa lütfen benim de ismimi söyleyerek tahkik etsin. Dehşet üstü dehşet bir hadisedir çünkü. Hasan Şakir Sancaktar bana dedi ki:*

"Bir gün sonra camiye gittim. Gördüm ki bana bir gün önce gelen delikanlı gerçekten safların en arkasında kalmış. Cemaat, onu aralarına kabul etmiyor! Neden? Cemaat namaz kılıyor ama namazın ruhundan haberdar değil. Cemaat Müslüman ama, Müslümanlığın ruhundan haberdar değil. Bir takım cahil ve beyinsiz insanların meydana getirmiş olduğu bir topluluktu o. Gittim o genç adamın yanına oturdum. Genç adamın yanına oturunca cemaat rahatsız olmaya başladı ve bana;

"Müftü efendi öne geliniz!" *diye tazyikte bulundular.*

"Hayır ben yerimden memnunum!" *dedim. Müftü efendi öne buyurun, diye ısrar ettiler. Kardeşim caminin önü arkası olmaz, herkes otursun oturduğu yerde. Herkes rahat etsin! diye ikazda bulundum! Cemaat rahatsız olmaya başladı!.. Sonra akşam namazı için namaza kalktığımız zaman, caminin imamı ısrarla beni yanına davet etti;*

"Müftü efendi öne buyurun!" *Tekrar bağırdım.*

"Al iftitah tekbirini de başla namaza! Çağırma ısrarla beni yanına! Ben yerimden memnunum " *dedim. Safların en arkasında o Alevi delikanlı ile birlikte namaza durduk. Ama cemaatte o delikanlının yanından ayrılmadığım için şüphelenmiş, bir takım tahminlere girmiş olmalı ki, bana kırgınlık duymaya başladı ve namaz biter bitmez, cemaat camiyi terk etmeye koyuldu. Ben hemen önlerine durdum ve kollarımı açtım.*

"Arkadaşlar durun! Ben bu kardeşimizle dün müftülükde tanıştım, beni akşam yemeğine evine davet etti. Cemaatten de bir kaç kişi olursa çok sevinirim bahtiyar olurum dedi. Ben de size duyuruyorum! İçinizden bir kaç kişi gelsin akşam yemeğini gidip bu kardeşimizin evinde yiyelim!" *Ben böyle söyler söylemez,* ***"emrolunduğu gibi doğru olmakla"***[494] *vazifeli olanlar – Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem bu ayet indiği zaman,* ***"saçım sakalım ağardı"*** *demiştir- arka arkaya bir sürü bahane ve yalan sıralamaya başladılar. Neden? O Alevi vatandaşın evine gitmemek ve sofrasına oturmamak için! Ne olur o Alevi kardeşimizin evine gitse? Cahil adam sanıyor ki onun evine gitse, sofrasına otursa, İslâm'dan dışarıya çıkmış olacak! Benim o ısrarlı talebim cemaati dağıtmaya başlayınca, caminin imamı beni dışarı çağırdı.*

"Müftü efendi biraz dışarıya gelir misiniz?" *dedi. Gittim. Bana;*

"Aman müftü efendi! Dikkat et! Bu adam Alevi! Sakın bunun evine gitme! Bunun yemeği yenilmez, getirdiği içilmez, dinden çıkarsın sonra" *diye saçmalamaya başladı. Ağzıma geleni söyledim. Basiretsiz, idraksiz, cahil adamlar dedim. Adam beş vakit namazında hacca gitmiş, gelmiş! Bu ne taassup. Sizin taassubunuzun dinde, insanlıkta zerre kadar yeri yoktur. İngiliz, Fransız, Bulgar, Rus, Türkiye'ye geldiği zaman, yarım yamalak bir kelimeyi şehadet getiriyor, sevinçten ölüyorsunuz adam Müslüman oldu, diye. Omuzluyorsunuz,*

"Akşam yemeği benden, bu akşam ben götüreyim, yarın ben götüreyim" *nedir ne olmuş?* ***Adam, kelimelerin kafasını, gözünü yara yara bir kelimeyi şehadet getirmiş! Hâlbuki bu adam beş vakit namazında niyazında yahu! Neden bu adamın Müslümanlığını kabul etmiyorsunuz? Bu korkunç ötesi korkunç bir taassup!"*** *Şimdi böyle bir taassubun bulunmuş olduğu ülkede yarınlara emniyet içerisinde bakamazsınız. Bu ülkede huzur içerisinde yaşayamazsınız" diye öfkelendim.*

Aziz cemaat!

Bu, benim dinlediğim, şahit olduğum dehşet verici hadiselerden sadece biri. Diğerlerini anlatmaya vaktimiz müsait değil. Şimdi burada doğru oturup doğru konuşmalıyız. Ve kendi kendimize şu soruyu mutlaka sormalıyız:

"Peki! Türkiye 'de bir kısım Sünnî vatandaşlarımız, Alevi vatandaşlarımıza karşı böyle cahilane bir tavır içinde de bazı Alevi vatandaşlarımız Sünnî camiaya karşı acaba nasıl bir tavır içinde? " *Üzülerek söyleyeyim ki taassubun ve cehaletin sonuçları hep aynı! Meyveleri hep çürük veya zehirli. İşte iki örnek:*

"Cahil ve mütaassıb Aleviler, Sünnî kardeşlerine Yezid", *diyorlar. Bizim ne ilgimiz var Yezid'le. Yezid, Muaviye'nin oğlu ve Hz. Hüseyin (aleyhisselâm) efendimizi Kerbela'da şehit eden beyinsiz insanların, vahşi insanların baş kumandanı! Yezid'in adamları, Hz. Hüseyin efendimizi*

[494] Hud, 112

otuz okla vurdular. Şehid olduktan sonra, vücuduna ayrıca otuz dört kılıç daha indirdiler. Hz. Hüseyin efendimizin başını kesip Yezid'e götürdüler. ***Yezid'i biz de sevmiyoruz.***

Şimdi siz bana, Türkiye'de ilaç için olsun bir Sünnî aile gösterebilir misiniz ki, çocuğuna "Yezid" ismini koymuş bulunsun. Biz, Yezid'i küfür veya hakaret karşılığında kullanmıyor muyuz? *Biz öfkelendiğimiz adam* ***"Yezid"*** *daha çok öfkelendiğimiz adama* **"Yezid oğlu Yezid!"** *diye bağırmıyor muyuz? Yezid'le bizim kan bağlılığımız da yoktur.* ***Yani Yezid, bizim birinci dereceden bile olsa dedemiz de, atamız da değil****. Hal böyle olmasına rağmen bazı Alevilerin, Sünnî camiaya* ***"Yezid"*** *diye bakmasının, kin duymasının zerre kadar olsun akli, mantıki bir tarafı var mı?*

Yok! Peki bu neden kaynaklanıyor?

Tamamen cehaletten ve taassuptan! Oku-mamaktan, bilmemekten, düşünmemekten, öğrenmemekten! Cehalet, bizim gerçekten de en büyük düşmanımızdır.

ikinci bir örnek daha:

Ankara'da bir arkadaşımın oğlu, bir alevi kıza deli-divane aşık olmuş. Kız da o delikanlıya aynı duygularla bağlanmış. Oğlan tarafı gidip kız tarafından, Allah Teâlâ'nın emri Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin kavlince kızı istemişler, kızın babası kestirip atmış:

"Ben kızımı bir Yezid'e vermem!" *demiş. Araya girenler olmuş ama hiç kimse, kız babasını o katı kararından vaz geçirememiş. Bu arada kız da, delikanlı da üzüntülerinden mum gibi erimeye başlamış. Oğlan babası, araya bir başka hatırlı kişi bulup koymuş. O kişi de benim çok yakın arkadaşlarımdan biri. Diyor ki:*

"Oğlanın babasının yalvarıp yakarması üzerine kalkıp kız evine gittim. Lisanı hali ile anlattım ki bu çocuklara yazık olacak. İkisi de birbirini çok seviyor ve istiyor. Bu gençlere kıymamak lazım! Gelin, rıza gösterin de hayırlı bir yuva kuralım.” Ben daha konuşmamı bitirmeden kızın babası oturduğu yerden kalkıp yanıma geldi. Koyun cebinden tabancasını çıkarıp namlusunu alnıma dayadı.

"Bana bak! dedi, eğer bir daha bu konuyu açarsan, bir daha kızımı bir Yezid'e vermemi istersen senin beynini dağıtırım! Anladın mı?" dedi. Dondum kaldım. Adam öfkeden sapsarı kesilmişti. Elleri titriyordu. Ne diyeyim?

“Peki efendim!' dedim kalkıp usulca evden çıktım.!"

Aziz Cemaat!

Bu hadise de, üzerinde durulacak cinsten bir hadisedir. Sivas'ta, Kale Camii'nde, bir Alevi delikanlıyı saflarına almayan o Sünnîlerin cehaleti ve taassubu neyse, kızını çok sevdiği bir sünnî delikanlıya vermeyen bir Alevi babanın cehaleti ve taassubu da odur! Peki, şimdi lütfen söyler misiniz bana, yurdumuzda birtakım Sünnîler, alevi kardeşlerimize öyle bakarsa, birtakım Aleviler de Sünnîlere karşı böyle bir öfkeyle yumruk çıkarsa, biz bu memlekette birliği ve beraberliği nasıl sağlayabiliriz?

Siyasilerimiz iki de bir; **"Birlik-beraberlik içinde olalım!"** *diyorlar. Bu ve benzeri cehaletler, düşmanlıklar ortadan kaldırılmadan birlik ve beraberlik sağlanır mı hiç? Gerçekler çok acı dahi olsa, onları bilmeliyiz ve dirliğimizi-birliğimizi kurabilmek, koruyabilmek için, cehalet ifritinden süratle kurtulmalıyız. Başka çaremiz yoktur çünkü?*

İttihat ve Terakki erkânı, Sultan 2. Abdülhamid Han'ı tahtından indirdiği zaman, Başbakanlık mevkiine gelen Talat Paşa'nın kabine üyelerine bir açıklaması var! Diyor ki:

"**Arkadaşlar iktidara geldik! Ama Anadolu bizim için kapalı bir kutudan ibarettir! Bu kapalı kutuyu açmadan Anadolu 'yu idare edemeyiz! Türkiye'yi idare edemeyiz! İmparatorluğu yönetemeyiz! O bakımdan halk neye inanıyor, halkın düşünce sistemi nedir? Bunu bilmek**

zorundayız. Ahmet bey sen Doğu Anadolu 'ya gideceksin, Mehmet bey sen Batıya gideceksin, Hasan bey sen Kuzeye, Ali bey sen Güneye, Veli bey sen Orta Anadolu 'ya gideceksin. Ve halkı çeşitli inanışlarıyla kendi iç dünyasıyla tespit edip, geleceksiniz, onların manevi yapılarıyla, inanç dünyalarıyla tespit ettikten sonra Türkiye'nin politikasını çizmeye başlayacağız.

Bu çok doğru bir tespit! Ama İttihat ve Terakki bu konuda başarılı olamadı. İttihat-Terakki'den sonra, Cumhuriyetin ilanından sonra, Demokrat Parti 1950 yılında iktidara gelince bir takım insanlar meseleyi istismar etmeye başladılar. Ve aşağı, yukarı 1400 yıldan beri kangren haline gelen bu mesele büyüye büyüye, kanlana kanlana, Türkiye'yi çok çıkmaz, çok büyük, çok kanlı sokaklara doğru aldı götürdü. Tabii bu meselenin üzerinde yabancı devletlerin de çok büyük politikaları var.

Değerli arkadaşlar!

Ben burada o politikayı size anlatmazsam bu sohbetin bir tarafı yarım kalır. Biz, 1071 Malazgirt muharebesiyle Anadolu'ya girdik. Anadolu o zaman ***Diyar-ı Rum*** *idi! Biz Anadolu'ya girer girmez, bütün Batı Dünyası karşımızda tek bir cephe halinde birleşmeye başladı. Ve bizi yeniden Anadolu topraklarından, Türkiye topraklarından söküp atmak, bizi yeniden geldiğimiz Türkistan topraklarına kovalamak istedi. Bunun adı; dünya* tarihinde **"Şark Meselesi** *"dir. Çelik-çomak oyunu değil arkadaşlar. Bu konuda* ***"Guvera"*** *diye bir Romen devlet adamı bir doktora tezi hazırladı. İsmi:*

"Türkiye'yi Parçalamak İçin 100 plan." *Ve onun bu doktora tezi Paris'te, Sorbon Üniversitesi'nde ilim adamları tarafından incelendi, çok ciddi bir çalışma olduğu tespit edildi ve Guvera'ya* ***"doktor"*** *sıfatı verildi. Bu kitap Türkiye'de yayınlandı. Aldım bir örneğini getirdim. Yakup Üstün, kitabı Fransızca'dan Türkçe'ye aktarmış. Diyanet Vakfı Yayınevlerinde var, tavsiye ederim. Batı Dünyası, 1071 Malazgirt Meydan Muharebesi'nden sonra, Balkan savaşına kadar, bizi Anadolu topraklarından koparıp atmak için hangi yollara başvurmuş?* **"Guvera "** *bunu çok ciddi bir ölçü içerisinde tespit etmiş ve bu kitabıyla ortaya koymuş.*

Evet, Batı dünyası bizi bu topraklardan koparıp atmak için bir takım zaaflarımızdan istifade etmek yoluna gidiyor. O zaaflarımızdan bir tanesi işte bu Alevi-Sünnî meselesi. Eğer gerçekten biz bu topraklarda hür ve müreffeh yaşamak istiyorsak, bu meseleyi çok iyi bilmek ve bu meseleyi çok iyi neticelere doğru çözümlemek mecburiyetindeyiz. Bu mesele bu güne kadar çözülemedi. Neden çözülemedi? Ben çok açık ve kesin söylüyorum. Öyle yuvarlak cümlelerle değil. Bu meselenin bugüne kadar çözülememesinin en büyük sebebi, önce imparatorluk, sonra da Cumhuriyet Türkiye'mize! Çünkü Devlet adamlarımız bu meselenin üzerine gitmedi. Gidilmiş olsaydı, Alevilerle Sünnîlerin aynı inanç sistemi içerisinde oldukları açıkça ortaya çıkacaktı. Ben onları büyük bir açıklıkla ortaya koyacağım.

Evet devlet, bu meselenin üzerine gitmedi. Ve bütün hocalarımıza söylüyorum; Diyanet camiası bu meseleyi kürsülere getirmedi, getirmeyince. Batı devletlerinin de oyunlarıyla düşmanlıklar büyümeye başladı. İşte benim memleketim ***Sivas'ta bir kaç yıl önce, Madımak Oteli'nde yakılan 33 kişi.*** *Niçin yakıyor oradaki Sünnî camia bu 33 kişiyi?.. Onları kâfir bildiği için yakıyor! Sanıyor ki, onları yakınca İslâm'a hizmet etmiş olacak. Hayır, aksine böyle hazin hadiseler bir takım hücumlarla karşı karşıya kalmamıza ve vatanın huzurunun büyük ölçüde bozulmasına sebebiyet veriyor. Ondan sonra* ***Erzincan'da Baş bağlar köyünde mukabil bir hadise!..*** *Ve Başbağlar köyümüzü basan bir takım beyinsiz insanlarımızın oradaki Sünnî vatandaşlarımızı katletmeleri! 30'dan fazla Sünnî vatandaşımızın evleriyle birlikte yakılması. Sonra* ***Malatya'da, Maraş'ta, Ankara'da, İstanbul'da, Gazi Mahallesi'****nde, şurada burada, ikide bir ortaya çıkan ve her iki camianın birbirine girmesine sebebiyet veren, büyük oyunlar ve*

kavgalar. Bunların üstesinden gelmenin bir tek yolu vardır. O yol, okumaktır ve öğrenmektir. Bu konuyu okumadık ve öğrenmedikten sonra, düşmanlıkların üstesinden gelmemiz ve bu memlekette İslâm'ı yaşamamız, yaymamız muhal ötesinde muhal bir hadisedir. Allah Teâlâ göstermesin, bu topraklan da bize bırakmazlar, bu dini de! Bütün güçleriyle bizi ortadan kaldırmaya çalışırlar.

*Hıristiyan taassubunun, bilhassa o Haçlı seferlerinde Anadolu da neler yaptığını burada bilmeyen yoktur zannediyorum. Ben bunu bütün samimiyetimle söylüyorum, ben bu **"Alevi ve Sünnî"** kelimelerinin telaffuzundan bile rahatsızlık duyuyorum. Sünnîlere, **Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin sünnetini kabul ettikleri için Sünnî deniliyormuş, aleviler de Hz. Ali kerreme'llâhü vechenin yolundan gittikleri için onlara Alevi deniliyormuş. Böyle yanlış bir değerlendirme olmaz**. O ne biçim Alevidir ki, hem Hz. Ali kerreme'llâhü vechenin yolundan gidecektir, hem de Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin sünnetini kabul etmeyecektir. Olacak iş değil bu.*

Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem, biliyorsunuz, İslâm'ı tebliğ etmeye başladığı zaman, kendisine ilk inananlardan birisi, eşinden sonra Hz. Ali kerreme'llâhü veche idi. Hz. Ali, O'nun amcaoğlu ve damadı aynı zamanda. Hz. Ali İslâm'ın kılıcı. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem buyuruyor ki:

"Ben ilim şehrinin kendisiyim, Ali bu şehrin kapısıdır",

"Ali'nin yüzüne bakmak bile ibadettir",

"Bana dört kişi sevdirildi. Bunlar, Ali, Ebuzer, Mikdad ve Selmandır",

"Benim Ehli beytim, Hz. Nuh gemisine benzer. Kim bunlara sahip çıkarsa selamete kavuşmuş olur",

"Ali 'yi inciten beni incitmiş olur."

Hz. Ali ile Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem, aynı noktada birleşmiş olmalarına rağmen, Türkiye'de, Türkiye Alevileri arasında O'nun sünnetine karşı çıkmak, Hz. Ali'yi tanımamaktır. İslâm'ı bilmemektir. Aleviliği birçok yanlış noktalara çekip götürmektir. Bunu devlet ortaya koymalı, bunu diyanet camiamız ortaya koymalı ve anlatmalıdır.

Değerli arkadaşlar!

*Ben, Kültür Bakanlığında uzun süre müsteşar yardımcısı olarak çalıştım, sonra bakanlık müşavirliğinde bulundum. O münasebetle çeşitli ülkelerden edindiğim rakamlarla Türkiye'deki rakamları karşılaştırma fırsatını buldum. Dünyada, dikkat buyurun dünyada en az okuyan milletlerin başında biz varız! En az okuyan milletlerin başında!.. Kur'an'ı Kerim **"Oku"** emriyle başlamasına rağmen... Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem **"ilim kadın ve erkek her Müslüman farz kılınmıştır"** diye buyurmasına rağmen... Hz. Ali:*

"Bana bir harf öğretenin kulu kölesi olurum " *demesine rağmen... Dünyada en az okuyan milletlerin başında biz geliyoruz. Dünyada en az okuyan milletlerden birisi olduğumuz içindir ki, bir takım cehaletlerin ve bir takım oyunların çok rahat bir şekilde tuzağına düşüyoruz.*

ABD' de, 1000 kişiye düşen kitap miktarı 7000'dir.

Avrupa ülkelerinde 1000 kişiye düşen kitap miktarı 4700 ile 5000 arasında değişmektedir.

Türkiye'de 1000 kişiye düşen kitap miktarı şaşıracaksınız, 1000 kişiye düşen kitap miktarı sadece 7'dir. Bu nasıl Müslüman bir ülkedir ki, 1000 kişiye 7 kitap düşmektedir? Ve dolaşınız bütün Anadolu şehirlerini, köylerini, kasabalarını, göreceksiniz ki, şehirlerimizdeki evlerimizin % 95'i kütüphanesizdir. Kütüphanesiz ev olmaz. Kü-tüphanesiz Müslüman olmaz. Olursa, Türkiye büyük bir savaşın, büyük cehaletin içerisine düşmüş olur. 1000 kişiye 7 kitap!.. Okumadığımız için Mehmet Akif in söylediği gibi karşımıza cehalet çok büyük bir düşman olarak çıkıyor.

***Alevi-Sünnî ifadelerinden hoşlanmıyorum**. Ama ne yapalım ki Türkiye'de bunlar yerleşti ve ne yapalım ki ben de meseleyi ortaya koyabilmek için, bunlara başvurmak durumunda kalıyorum. Arkadaşlar aklınızdan çıkarmayın, **Alevilik İslâm'ın içerisinde de siyasi bir cereyandan ibarettir.** Mezhepler tarihine bakmak lazımdır. Bu konuya eğilirken: **"Ayşe hanım şöyle söylüyor, Mehmet Efendi böyle diyor"** diye yola çıkamayız. Bırakınız Ayşe hanımın öyle söylemesini, bırakınız Mehmed Efendinin böyle söylemesini. Bu konuda acaba İslâm tarihi ne yazıyor, bu konuda İslâm alimleri ne söylemişler? Bunlara bakmak lazım. Hz. Ali kerreme'llâhü vechenin ehli beyti ne demiş bu konuda? Onu dikkate alalım. Bir takım dedikodularla meselelerimizi çözmemiz mümkün değil. Şimdi gidip sorsak bütün Alevilere:*

***"Sizin kitabınız nedir?"** desek alacağımız cevap şudur:*

***"Kitabımız Kur'an'dır!"** Ve yine sorsak bütün Alevilere:*

"Peygamberiniz kimdir? " *desek bize diyeceklerdir ki:*

"Peygamberimiz Hz. Muhammed Mustafa'dır!"

Şiiler veya aleviler, size Caferi mezhebinden olduklarını da söyleyeceklerdir.

***"Kimdir bu Cafer-i Sadık?"** Hz. Ali kerreme'llâhü vechenin beşinci dereceden torunu! Ona kadar sıralama şöyle:*

Hz. Ali, Hz. Hasan, Hz. Hüseyin, Hz. Zeynel Abidin, Hz. Muhammed Bakır ve Hz. Cafer-i Sadık.

Cafer-i Sadık radiyallâhü anh çok büyük bir din alimi. Maliki Mezhebinin kurucusu İmam Malik, Mezhepler Tarihi isimli kitabının 2. cildinde şöyle diyor:

"Cafer bin Muhammed'e gelir ilim alırdım. O, çok gülümserdi. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin adı anılınca yüzü sararırdı. Ona uzun zaman devam ettim. Her görüşümde Onu şu üç şeyden biri ile meşgul bulurdum. Ya namaz kılar, ya oruç tutar veya Kur 'an okurdu. Abdestli olmadan Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem bahsetmez, hadis rivayet etmezdi. Manasız sözleri hiç ağzına almazdı. O, Allah 'tan korkan zahid ve abid alimlerdendi. "

Cafer-i Sadık radiyallâhü anh işte böyle büyük bir din alimi! Ondan sadece İmam Malik mi ders almış? Elbette hayır! Bizim bağlı olduğumuz İmam Ebu Hanife de Cafer-i Sadık'tan tam iki yıl ders alan ışıklı bir isim. Muhammed Ebu Zehra'nın **"İslâm'da Fıkhi Mezhepler Tarihi"** *isimli eserinin ikinci cildinde deniliyor ki:*

"Ebu Hanife, tam iki yıl Cafer-i Sadık'ın yanından ayrılmamıştır. " *Ebu Hanife'nin bu iki yılı işaret ederek* **"O iki yıl olmasaydı Numan -Ebu Hanife- helak olurdu "** *dediği rivayet edilir.*

Muhammed Ebu Zehra'nın **"İslâm'da Fıkhi Mezhepler Tarihi"**ni *okuduğunuz bizi sevince garkeden bir olay anlatılır: Bir gün Cafer-i Sadık hazretleri, Ebu Hanife Hazretlerini çağırmış ve ona:*

"Gel bakalım! Duyduğuma göre sen benim dedemin sünnetinden vazgeçiyormuşsun, doğru mu?" *diye sormuş. Aralarında uzun bir sohbet başlamış. Numan bin Sabit, Cafer-i Sadık hazretlerine örnekleriyle anlatmış ve Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem neyi söylemiş ve neyi yapmışsa kendisi de o yol üzerindedir ve sünnetten katiyen vaz geçmediğini ispat etmiştir.*

*Şimdi lütfen açın okuyun Cafer-i Sadık fıkhını. **Göreceksiniz ki Cafer-i Sadık'a göre dinde birinci kaynak Kur'an, ikinci kaynak sünnettir.** Yani bir konuda, Kur'an'da bir hüküm bulunmadığı takdirde Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin sözleri ve hareketleri alınır. Bizde de, dinde birinci kaynak Kur'an, ikinci kaynak sünnettir. Hal böyle iken, ben bazı Alevi dedelerinin radyo veya televizyon konuşmalarını dinliyorum. Ca-milerimizdeki ve okullarımızdaki sünnî eğitime karşı şiddetle itiraz ediyorlar. Sünneti veya Sünnî eğitimi katiyen kabul etmiyorlar. Peki, olur mu bu? Elbette olmaz. Yani hem*

"Peygamberim Hz. Muhammed'dir!" *diyeceksiniz hem de O'nun sözlerini ve hareketlerini kabul etmeyeceksiniz. Hem:*

"Biz Cafer-i Sadık'a bağlıyız!" *diyeceksiniz hem de Cafer-i Sadık'ın gösterdiği yolda yürümeyeceksiniz! Bu, okuyan, bilen, araştıran ve Hz. Ali kerreme'llâhü vecheye bağlı olan insanların takip ettikleri bir yol olamaz.* ***Bu itirazın altında bilgisizlik yatıyor.***

Şimdi burada size, tamamen cehaletten kaynaklanan kırk örnek verebilirim. ***Lütfen gidin sorun Alevi kardeşlerimize, size ilk üç halifeyi kabul etmediklerini söyleyeceklerdir.*** *Ve Hz. Ali kerreme'llâhü vechenin hakkının yenildiğini, Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin vefatından sonra, halifelik makamına Hz. Ali'nin gelmesi gerektiğini iddia edeceklerdir. Ve siz* ***ilaç için arasanız bizim Alevi camiada bir tek Ömer, Osman, Ebubekir ismi bulamazsınız.*** *Bu isimlere karşı, onlar da ilk üç halife dolayısıyla şiddetli bir antipati (sevgisizlik) vardır. Bu antipati, Alevi kardeşlerimize göre Hz. Ali kerreme'llâhü vecheye sevgisindendir. Burada, ortada çok büyük ama çok büyük iki tenakuz var. Çünkü* ***Hz. Ali'nin çocukları****nın ismine bakıyoruz, görüyoruz ki o büyük halife, çocuklarına:*

Ebubekir, Ömer, Osman isimlerini koymuş. *Hatta daha da ileri giderek bir kızını da Hz. Ömer radiyallâhü anhaya vermiş.*

Peki, şimdi bu nasıl iş?

Hz. Ali bütün bunları korku ile mi yaptı?

Hâşâ! Bin defa hâşâ!

Hz. Ali kerreme'llâhü veche Allah Teâlâ'nın aslanı ve İslâmın kılıcı idi. *O, ilk üç halifeyi çok sevdiği için onların isimlerini çocuklarına vermişti. Şimdi Hz. Ali efendimizi çok sevdiklerini söyleyen Alevi kardeşlerimiz, Onun çok sevdiği isimlere karşı nasıl nefret duyabilirler, olacak iş midir bu?*

Bu işin temelinde bilgisizlik var. Açın okuyun bütün mezhepler tarihini. Göreceksiniz ki, Hz. Ali, hem Hz. Ebubekir'in, hem Hz. Ömer'in, hem de Hz. Osman'ın (radiyallâhü anhüm) halifeliğine itiraz etmemiştir. Onlara biat etmiştir.

Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem vefat ettiğinde ***Hz. Ali 33*** *yaşındadır. Hz.* ***Ebubekir 61, Hz. Ömer 41, Hz. Osman 58*** *yaşındadır.*

Sahabe toplanmış devlet başkanlığına Hz. Ebubekir radiyallâhü anhı seçmiştir. Alevi kardeşlerimizin iddia ettiği gibi Hz. Ali'ye karşı bir oyun oynanmamıştır. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem,

"Benden sonra halife Ali olacaktır!" *diye buyurmamıştır. Eğer böyle olsaydı bu seçime önce Hz. Ali kerreme'llâhü veche itiraz ederdi.*

Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem buyuruyor ki:

"Haksızlık karşısında susan, dilsiz şeytandır!"

Hâşâ! Hâşâ! Hz. Ali korkak ve şeytan mıydı ki, ilk üç halife seçimine itiraz etmemişti.

"Halifelik konusunda Hz. Ali 'nin hakkı yenmiştir!" *demek esasında Hz. Ali kerreme'llâhü vecheye karşı büyük bir haksızlık ve yanlıştır! Çünkü bu iddia Hz. Ali kerreme'llâhü vecheyi korkak, aciz, şeytan durumuna düşürecektir. Bu vasıflardan hiçbiri Hz. Ali'de yoktur. Şimdi ortada bir başka çelişki var. Hz. Ali ilk üç halifeye itiraz etmediği halde, Alevi kardeşlerimiz nasıl oluyor da onun adına hareket edip Hz. Ebubekir'e Hz. Ömer'e ve Hz. Osman'a (radiyallâhü anhüm) isyan bayrağı açıyorlar. Bu yanlıştır. Cafer-i Sadık'ın babası olan Muhammed Bakır radiyallâhü anh buyuruyor ki:*

"Bir takım kimseler, bize yakın olduklarını söyleyerek, Hz. Ebubekir, Ömer ve Osman 'a karşı çirkin sözler söylemekte imişler. Allah adına yemin ediyorum ki o insanlar elimize geçse,

onları İslâm için katlederdim!" *Sonra haydi kabul edelim ki ilk halifelik Hz. Ali'nin hakkıydı. Aleviler bu haksızlığa itiraz ediyorlar. İyi ama şimdi bu haksızlığı ortadan kaldırmak mümkün değil. Çünkü ne Hz. Ali hayatta ne diğerleri. Aradan 1366 (1432) sene geçmiş. İki bin yılından 632 yılına nasıl dönebiliriz? Hz. Ali kerreme'llâhü vecheyi yeniden halifelik makamına getirebilir miyiz?*

Geçenlerde bir televizyon programında dinledim. Bir Alevi dedesi diyordu ki:

"Biz Alevi dedeleri Seyyid'iz! Hz. Ali'nin soyundan geliyoruz! Bizim Müslümanlığımız Kur'an'ın Türkçe uygulanmasıdır. Namazın Türkçe uygulanmasıdır!"

Buna inanmak mümkün değil. Çünkü bizim Alevilerimiz, Türkmen boylarına mensupturlar. Onların dedeleri de Türk'türler. Adam hem Hz. Ali'nin soyundan gelecek, Arap asıllı olacak hem de Arapça bilmeyecek. Adam hem Arap asıllı olacak hem de Kur'an'ı ve namazı Türkçe uygulayacak! Buna inananlayız. Bu olamaz.

Peki, öyleyse ***Hz. Ali kerreme'llâhü veche ve onun mübarek ehli beyti Kur'an'ı ve namazı neden Türkçe uygulamadılar?***

Neden Türkiye'deki Aleviler başka, Irak'taki, Suriye'deki, İran'daki aleviler başkadır?

Bazı Alevi dedeleri kabul etmiyorlar ama bizim Türkiye Alevileri, daha çok İslâm'dan önceki Şaman Türkünün inançlarını, adetlerini yaşıyor ve yaşatıyorlar. Sünnî camia da Şamanizm'den tam kurtulamadı, Alevi camia da. Mesela; benim anam beş vakit namazında niyazında bir kadındı. Ama anamın çok kuvvetli şaman inançları da vardı. Mesela Sivas'ta iki de bir gider ***Mum (Bun) Baba Türbesi*** [495] *nde mum yakardı. Tekke önüne gider bez bağlardı.*

"Ana İslâmiyet 'te böyle mum yakmak, bez bağlamak yoktur! Bunlar Şamanizm 'den kalma inançlardır! Yapma! Günahtır!" *derdim. Bana katiyen inanmazdı. Bizi eşikte dur-durmazdı.*

"Aman ocakları temiz tutun!" *derdi. Ay tutulunca elime teneke verip çaldırırdı.*

"Ay'ı tutan cinler, o teneke tıngırtısından korkup ta kaçarlar" *derdi. Bunların hepsi Şamanizm kalıntılarıdır. Alevi-Sünnî evlerin dış kapılarındaki nal, buğday demeti veya koç-geyik boynuzu Şamanizm'den kalmadır.*

Şimdi Alevi kardeşlerimiz çıkıp bütün Türkistan'ı gezsinler. Göreceklerdir Türkistan'da Alevi yoktur. *Türkistan Türkleri hep Hanefi Mezhebindedirler. Ama bütün Türkistan'da* ***"Dütar"*** *yani saz vardır ve Türkistan Türkleri sazı, Anadolu Alevileri gibi* ***şelpe usulü****yle, yani mızrap kullanmadan, parmaklarıyla çalmaktadırlar. Alevi kardeşlerimiz göreceklerdir ki Sünnî Türkmenlerin oynadıkları bir oyun, yüzde % 98 kendilerinin Semahına benzemektedir. Göreceklerdir ki,* ***Eski Türkler****de* ***Tavşan mukaddes bir hayvandır*** *ve mesela* ***Uygarlar da Türk ve Sünnî oldukları halde eski şaman inancından kurtulamadıkları için Tavşan eti yememektedirler.***

Alevi kardeşlerimiz göreceklerdir ki, ***Türkmenistan'daki Sünnî Türkmenler de eşiğe basmamakta, haram olmasına rağmen içki içmektedirler. Ve göreceklerdir ki Azerbaycan, Türkmenistan, Özbekistan, Kazakistan, Kırgızistan ve Çin Türkleri, hatta Balkan Türkleri, her yılın 21 Martında Nevruz şenlikleri yapmaktadırlar.*** *Meydanlarda büyük ateşler yakarak etrafında oynamaktadırlar. Çin bölgesinde yaşayan Uygur Türklerine, Kırgız, Kazak ve Tatar*

[495] Türbesi Sosyal Sigortalar Kurumu Hastanesinin bahçesindedir. Mezarın baş ve ayak kısmında XIII-XIV. yüzyıla ait iki şahide bulunmaktadır. Kim olduğu hakkında bilgimiz yoktur. Halk, Bun Baba söyleyişinin yanında Mum Baba, Bum Baba Bön Baba ve Dön Baba da demektedir. Ziyaret edenler ve ziyaret sebepleri : Sıkıntısı ve dilekleri olanlar.

Türklerine Nevruz ateşi, acaba Güneydoğu Anadolu'dan mı sıçradı, yoksa oralardan mı Anadolu'muza yayıldı?

Şimdi korkunç bir bilgisizlik karşısında, hepimizi hüzünden ağlatacak bir başka inanışa veya yanlışa bakınız:

Bir Alevi vatandaşımız, Muharrem ayında neden 12 gün oruç tuttuklarını şöyle anlatıyor. Diyor ki:

"Hz. Ali'nin askerlerinden olan bir Hubiyar vardır. Evliyadandır. Devrin padişahı onu İstanbul'a çağırır. Orada padişah onu zindana attırır. Sonra Hubiyar'ı bir ateş fırınına attırır. Yalnız Hubiyar fırına atılırken vezirin küçük oğlunu da elinden tutarak içeri sürükler. Vezir çok çırpınır ama bir şey yapamaz. Hz. Ali kerreme'llâhü vechenin arkadaşlarından Yalıncak'ın kızı Gönül ana, bunlara bir şey olmasın diye yedi gün dua eder. Yedi gün sonra ateş söndürülür ve fırının ağzı açılır. Bakarlar ki, çocuğun elinde bir tutam nergis vardır. Hubiyar 'ın da sakalları soğuktan donmuştur. Bizim yedi günlük orucumuz buradan kalmadır. Böylece Hubiyar'a matem tutulur. Diğer 10 günlük oruç ise Hz. Adem aleyhisselâm içindir. Adem atamız cennetten kovulduğu zaman affedilmesi için 10 gün oruç tuttu. 10 gün oruç ta buradan kalmadır. Kalan 2 gün oruçta sabi orucudur. Ebu Müslüm un küçükken öldürülen iki çocuğu için tutulur."

*Alevilik meselesi Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin vefatından sonra ortaya çıktı. O güne kadar böyle bir mesele yoktu katiyen. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem vefat edince yerine bir devlet başkanı, bir halife seçilmek istendi. İlk halife Hz. Ebubekir radiyallâhü anh oldu. Ama Hz. Ali kerreme'llâhü vechenin de ilk halife olmasını isteyenler vardı. Bu, elbette son derece tabii normaldi. İçinizde kim Hz. Ali kerreme'llâhü vecheyi bir Alevi kadar sevmiyor? **Bir Alevi dedesini alsınlar getirsinler buraya, onun yüreğindeki -eğer öyle bir alet varsa- Hz. Ali sevgisini ölçsünler, ben de bir Sünnî olarak yüreğimdeki Hz. Ali sevgisini o alete ölçtüreyim. Eğer benim Hz. Ali sevgim bir Alevi dedesinin Hz. Ali sevgisinden milim gerideyse Cenab-ı Hakk bu kalbimi durdursun benim!***

Kim sevmiyor Hz. Ali'yi?

*Hz. Ali kerreme'llâhü vechenin hayranları, Hz. Ali'nin sevenleri O'nun halife olmasını istediler. Ama Hz. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin yakınları, sahabe Hz. Ebubekir'i Halife seçti. Hz. Ali kerreme'llâhü veche Hz. Ebubekir'in bu halifeliğine itiraz etmedi. Çünkü onlar için makam önemli değildi. Önemli olan İslâm'a hizmet etmekti. Arkasından Hz. Ömer, onun arkasından Hz. Osman Halife oldu. Hz. Ali yine onların halifeliğine itirazda bulunmadı. Ama her defasında **Hz. Ali'nin etrafında halife olmasını isteyenlerin olduğu doğrudur.** Bu günün siyasi partilerine çok benziyor. Bu cemaatin içerisinde çeşitli partilere rey veren insanlar var. Çeşitli partilere rey veren insanlar, o partinin genel başkanının başbakan olmasını istiyorlar. Dün de Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin vefatından sonra, O'nun yakın çevresinde bulunan kimselere hayranlık duyan insanlar, yakın hayranlık duydukları kimselerin halife olmasını istediler. İslâm'ın dışında herhangi bir düşünceye katiyen kaymadılar.*

*Evet, Hz. Ali efendimiz, Hz. Ebubekir'in, Hz. Ömer'in ve Hz. Osman'ın (radiyallâhü anhüm) hilafetine itiraz etmedi. Gitti onların halifeliğini kabul etti. Sonra Hz. Osman şehid edilince, Halifelik makamı Hz. Ali kerreme'llâhü vecheye geçti. **Şam Valisi Muaviye**, Hz. Ali'nin, Hz. Osman'ın öldürülmesinde parmağı olduğunu iddia etti. Esas maksadı, halifelik makamını eline geçirmekti.*

***"Niçin sen Hz. Osman'ın katillerini yakalamıyorsun, onlara göz yumuyorsun"** diye, Şam'dan Hz. Ali'nin üzerine yürüdü. Sonra her iki ordu, birbirinin üzerine yürüdü ve Cemal*

vakası meydana geldi. Binlerce kişi öldü. Fakat bir neticeye varılamadı. Sonra Muaviye yeniden Halifelik makamını eline geçirmek için Hz. Ali kerreme'llâhü vechenin üzerine yürüdü, derlendi, toparlandı. Ben burada meseleyi çok kısa olarak anlatıyorum. Sıffın'de ordular tekrar karşı karşıya geldiler. Tekrar bir çarpışma, tekrar her iki taraftan şehid olanlar! Derken bir takım insanlar dediler ki, biz bu halifelik meselesini, çekişmeyi, böyle çarpışarak, ölerek, öldürerek halledemeyiz. Bunu bu meydana toplanan insanlar halletsinler.

Nasıl?

Hakem yoluyla halletsinler! İslâm'da tahkim meselesi, hakem meselesi böyle ortaya çıktı. Dediler ki;

"Hz. Ali halifelik makamından, Muaviye'de Şam valiliğinden çekilsin! Eşit duruma gelsinler. Sonra bu savaşa iştirak eden kimseler, reylerini kullansınlar, kimin halife olmasını istiyorlarsa onu halife seçsinler ve bu mesele ortadan kalksın." *Muaviye kendisine Amr İbni As isimli bir adam seçti. Hz. Ali'de Ebu Musa isimli kimseyi hakem olarak vazifelendirdi. Hz. Ali'nin halifesi dedi ki:*

"Ben, basımdaki bu sarığı çıkarır gibi halifelik makamını Hz. Ali 'den alıyorum ve onu artık halife olarak görmüyorum." *Bunun üzerine, Muaviye'nin şeytan düşünceli halifesi;*

"Ben de şimdi bu sarığı başıma koyar gibi halifelik makamını Hz. Ali'den alıyorum ve onu Muaviye'ye veriyorum " *dedi. Ve böylece bir hileyle Halifelik makamından Hz. Ali'yi düşürmek istedi. Bu durum karşısında Hz. Ali'nin yakınları çok büyük bir öfkeye kapıldılar, yeni-baştan bir gerginlik meydana çıktı. O zaman bir takım insanlar (Hariciler) dediler ki:*

"Biz, hem Hz. Ali 'yi, hem Hz. Muaviye 'yi, hem Amr ibni As 'ı öldürmeden bu meseleyi halledemeyiz!" *Bu yanlış ve hazin karardan sonra bir takım kimseler vazifelendirildi.* ***Haziranın 17'sinde bunlar harekete geçtiler ve Hz. Ali kerreme'llâhü vecheyi şehid ettiler.*** *Onun üzerine Hz. Ali kerreme'llâhü vecheyi yakından tanıyanlar, sevenler daha büyük bir acı duydular.*

Arkasından Hz. Hasan aleyhisselâmı zehirlediler.

Arkasından Hz. Hüseyin aleyhisselâmı Kerbela'da şehit edildi. Kerbela'da şehit edildikten sonra Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin sevgili torunu otuz mızrak darbesiyle, otuz dört kılıç darbesiyle adeta lime lime edildi. Kafasını kestiler ve Muaviye'nin oğlu Yezid'e getirdiler. Yezid hakarette bulundu. Hz. Hüseyin aleyhisselâm efendimizin yüzüne yumruğuyla vurdu ve parçaladı yüzünü adeta. Bu defa daha büyük bir gerginlik meydana geldi. Ve Hz. Ali kerreme'llâhü vecheyi seven, Ehli beytine yakınlık duyan ve bu cinayetlerden ızdırap çekenler acılarını çoğalta çoğalta ızdırablarını büyüte büyüte bugüne kadar geldiler. Ve Türkiye'de bir Alevi-Sünnî kavgasının olmasına sebebiyet verdiler. Hz. Ali kerreme'llâhü vechenin halifeliğini isteyenler, Hz. Hasan'ın, Hz. Hüseyin'in yanında, arkasında olanlar suret-i katiyye de demediler ki; (dikkat buyurunuz)

"Biz İslâm'ın şartını beş olarak değil, dört olarak kabul ediyoruz. İmanın şartı altı değildir üçtür. Guslün farzı üç değildir ikidir."

Ya ne dediler?

"Mademki Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem vefat etti, Hz. Ali olsun." *Böylece mesele, İslâm'ın içerisine siyasi bir mesele olarak ortaya çıktı, ama o siyasi mesele bilgisizlik yüzünden palazlana palazlana günümüze iki camiayı birbirine düşman haline getirdi."*

Değerli arkadaşlar!

Meseleyi mezhepler tarihine ve kaynağına gittiğimiz zaman Alevilik ve Sünnîlik arasında % 98 nispetinde beraberlik olduğunu görmek mümkündür. Türkiye'de ***Hacı Bektaşî Veli*** *kaddese'llâhü sırrahu'l azîz ile ilgili toplantılar yapılıyor. Ben bu toplantılardan birisinde Sivas'ta*

konuştum ve Hz. Hacı Bektaşî Veli neyse O'nu olduğu gibi ifade etmeye çalıştım. Aleviler de çok şaşırdılar. Sünnîler de çok şaşırdılar.

Elimde Hacı Bektaşî Veli'ye ait ***"Makalat"*** *diye bir kitap var. Prof. Dr. Esad Coşan tarafından sadeleştirilmiş bu kitap Kültür Bakanlığı yayınlan arasında çıktı. Hacı Bektaş Veli kaddese'llâhü sırrahu'l azîz, İslâm'ı;* **"Şeriat, Tarikat, Marifet, Hakikat"** *temelleri üzerine oturtan bir veli.*

Veli demek Allah'ın dostu demek. Peygamberliğin hemen altındaki makam demek. ***Şimdi acaba Hacı Bektaşî Veli, şeriatı nasıl anlamış ve anlatmış?*** *Ben bunu çeşitli salonlarda, iki saatlik, iki buçuk saatlik bir sohbetle ortaya koyuyorum. Bu şehrin müftüsü burada mı? diyorum. Birisi kalkıyor,* ***'buradayım'*** *diyor.*

"Müftü efendi! *diyorum,* ***"şimdi Hacı Bektaşî Veli hazretlerinin şeriatla ilgili "on kapısı"nı size açıyorum, aralıyorum! Burada İslâm'a mugayir (ters-zıt) kıl kadar bir husus varsa, cemaatin ve Allah Teâlâ'nın huzurunda kalkıp ifade edeceksiniz, anlatacaksınız,"*** *diyorum ve okuyorum: Şimdi burada size de onu okumaya çalışacağım:*

Bu üçüncü bölümdür ve şeriatın makamlarını beyan eder. Hacı Bektaşî Veli diyor ki:

"Şeriatın birinci makamı iman getirmektir.

İkinci makam, ilim öğrenmektir.

Üçüncü makam, namaz kılmak, zekat vermek, oruç tutmak, gücü yetene hacca gitmek, seferberlik olunca kaçmayıp, düşmana karşı gelmek ve cenabetten temizlenmektir.

Dördüncü makam, helal kazanmak ve faizi haram bilmektir.

Beşinci makam nikah kıymaktır.

Altınca makam hayız ve lohusalıkta cinsi münasebeti haram bilmektir.

Yedinci makam sünnet ve cemaat ehlinden olmaktır.

Sekizinci makam şefkattir.

Dokuzuncu makam, temiz yemek ve temiz giyinmektir.

Onuncu makam iyiliği emretmek ve kötülüklerden uzak kalmaktır. "

İşte Hacı Bektaşî Veli kaddese'llâhü sırrahu'l azîzin tespit etmiş olduğu bu 10 esas, İslâm'ın kıl kadar dışında değildir. Ama Türkiye'deki Aleviler bu esaslara uyuyorlar mı?

Hayır. Neden uymuyorlar?

Çünkü haberleri yok, devletimiz anlatmamış. Çünkü Diyanet camiası ortaya koymamış, çünkü gazetelerimiz bunu böyle yazmıyor, çünkü radyolarımızda televizyonlarımızda bu konularda açıklamalar yok.

Aziz Cemaat!

Alevilik başka, Alevi başkadır. Müslümanlığın başka Müslüman'ın başka olması gibi.

Müslümanlık bir güzellikler sistemi. Ama bir takım hatalar içerisinde olan Müslümanlar var. O hataları ortadan kaldırmak insanlarımızı güzele çekip götürmek, bu gerçekleri kavramak mümkün. Kırk tane örnek var. Hacı Bektaşî Veli kaddese'llâhü sırrahu'l azîz buyuruyor ki:

"Bir kuyuya bir damla içki düşse, bu kuyunun sularıyla etrafındaki çimenleri sulasa o çimenleri bir koyun veya kuzu yerse o kuzunun veya koyunun etini yemek haramdır. " *Hacı Bektaşî Veli söylüyor. Hz. Ali kerreme'llâhü vechenin yolunda olan kişi söylüyor. Ama ne kadar yazık. Çünkü bu çok güzel öğütten pek çok Alevi vatandaşımızın haberi yok.*

Ben Sivas'ta bir Hacı Bektaşî Veli gecesinde bunları anlattığım zaman, Alevi saz sanatkarlarımızdan birisi gelip bana dedi ki:

"Abi ben bu kadar Hacı Bektaşî Veli gecesine katıldım, fakat ilk defa burada sizin anlattıklarınızı dinliyorum. Hayretler içerisinde kaldım. Demek ki bize Hacı Bektaşî Veli 'yi hemen hemen hiç anlatmamışlar. Anlatmamak büyük facialara sebebiyet veriyor."

Sivas'ta otuz küsur alevi vatandaşımızın yakılması, cehaletin, gafletin, ihanetin ifadesi değildir. Bunlar çok hafif kelimeler. Cehaleti onla, yüzle, binle çarpınız, gafleti onla, yüzle, binle çarpınız, ihaneti onla, yüzle, binlerle çarpınız, cehaletin, gafletin ihanetin bin misli neyse, Sivas'taki facia da işte odur. Sivas'daki facia odur da, Erzincan'daki facia daha mı farklı?

Hayır, Erzincan'daki facia da odur. Başbağlar Köyü'nde otuzdan fazla Sünnî vatandaşımız yakılmadı mı?

Bu cehalet ortadan kalkmadıktan sonra düşmanlıkları devam edecektir. Ve bu düşmanlıklardan da İslâm'ın zerre kadar bir faydası olmayacaktır. Sizden istirhamım şudur:

Biliniz ki Alevilik meselesini bilmeyen iyi komşu olamaz. Alevilik meselesini bilmeyen, iyi bir tüccar, iyi öğretmen, iyi imam, iyi devlet adamı, iyi kumandan, iyi insan olamaz. Yalan yanlış, saçma sapan bir cümle söylersiniz, bir cümle, ortalığın altını üstüne getirir. Nitekim geçmiş zamanda bir adalet bakanımız: "Bu, Alevilerin mum söndürme hikayesine benziyor" *dedi ve Türkiye'de çok büyük huzursuzlukların doğmasına sebebiyet verdi.*

Arkadaşlar ben okuyan bir kardeşinizim, benim evimdeki şahsi kütüphanemde 5000 civarında kitap vardır. Ben hem İslâm'dan önceki Türk dünyasını, hem İslâm'dan sonraki Türk dünyasını yakından incelemeye çalışan bir kardeşinizim. Bütün mukaddesatım üzerine yeminle söylüyorum, İslâm'dan önce de İslâm'dan sonra da Türk toplulukları arasında böyle bir ahlaksızlık yoktur. Böyle bir ahlaksızlık katiyen görülmemiştir. ***İbni Fadlan*** *diye bir Arap seyyahı var. Oğuzlar Müslüman olmadan önce onların arasında gezmiş dolaşmış. Diyor ki;*

"Gittim, Müslüman olmayan Oğuzlar arasında bulundum. Gördüm ki bu adamlar, ırmakta kadın ve erkek birlikte çimiyorlar! Kadınlarla birlikte çimiyorlar ama, Müslüman olmayan bir Oğuz, Müslüman olmayan başka bir kadına kötü gözle baktı mı, Türkler o adamı omuzları ve ayak bileklerinden ip geçirmek suretiyle iki ağaç arasına getirip geriyorlar. Ondan sonra ağaçlardan birisini, dibinden baltayla kesmeye başlıyorlar ve o kesilen ağacı öbür tarafa düşürüyorlar. Tabii a-ğaç aksi yöne devrilince, bir başka kadına bir başka gözle bakan a-dam ortasından ikiye bölünüyor. Türkler ahlak konusunda böyle hassas insanlardır. "

Şimdi bizim hem İslâmiyet'ten önce, hem İslâmiyet'ten sonra aile anlayışımız, kadına bakış tarzımız böyle olduğu halde, Alevileri mum söndürmek gibi bir ahlaksızlık içerisinde görmek cehaletle de anlatılacak bir vahşet değildir. Bunları bilmeden konuşmak Türkiye'deki düşmanlıkları artırmaktadır.

O bakımdan sizden istirhamım şu: Lütfen okuyun, inceleyin ve mahallenizdeki Alevilerle çok iyi münasebetler kurmaya çalışın. Onlar size gelmeseler bile siz onlara gidin. Bayramlarda kendilerini ziyaret edin. Mümkün olduğu kadar bu düşmanlıkları teskin etmeye çalışın. Türkiye'nin bugünü ve yarını, sizin gayretinize bağlı.

Aziz cemaat, iki, üç saatlik bir imkânımız olsaydı da, bu meseleyi, 40 ayrı örnekle daha güzel bir şekilde anlatsaydım. Ama ne yapalım ki, vakit geldi ve huzurlarınızdan ayrılmak zorundayım. Size sağlık, saadet ve başarılar diliyorum. Bu caminin güzel faaliyetlerinin devamını temenni ediyorum. İmam efendimize yardımcı olmanızı istirham ediyorum. İnşallah Türkiye'deki bütün camilerimiz de bu meseleleri ortaya koyarlar. Öyle sanıyorum ki derme çatma dahi olsa, Türkiye'de bu meselede ilk defa bu camide bir ışık yakılmak istendi. İnşallah bundan sonra, daha değerli arkadaşlarımız gelir konuşur ve bu cehalet belasından bizi kurtarmaya çalışır.

Allah Teâlâ razı olsun hepinizden.

İBLİS ve ŞEYTAN KARMAŞASI

İnsanı yaratıldığı günden beri **Şeytan, İblis ve kötülük,** kavramları zihnini meşgul etmektedir. Dinlerde ve inançlarda şeytan ve İblis birbiri yerine kullanıldığı gibi bazen şeytan yerine kötülük, bazen de kötülük yerine Şeytan'ın kullanıldığı görülmektedir. Bundan dolayı Şeytan bir varlık mı yoksa kötülüğün nitelendirilmesinde kullanılan bir kavram mı olduğu hakkında yüzyıllardır tartışmalar yapılmış ve hala da yapılmaktadır.

İblisin Şeytan kelimesinin menşei ve kökeni hakkında günümüze kadar birçok rivayet ulaşmıştır.

İblis kelimesinin kökeni hakkında İslam âlimleri arasında ise birkaç görüş mevcuttur. Genelde İblis kelimesi **eb-le-se** fiilinden türemiş Arapça bir fiil olup manası yine aynı şekilde Allah Teâlâ'nın rahmetinden ümidini kesmiş demektir. Kur'ân-ı Kerim'de İblis kelimesi 11 yerde geçmektedir.

Arapçada **şeytan**: "isyankâr ve azgın olan her cin, insan, hayvan ve diğer her şeye denir." Kur'ân-ı Kerim'de şeytan kelimesi 88 yerde tekil ve çoğul şekliyle geçmektedir.

Kur'ân-ı Kerim her şeyden önce İblis'i ve dolayısıyla şeytanı insanın düşmanı olarak göstermiştir. Şeytan'ın da çeşitli şekillerde insanlardan ve cinlerden olabileceğini bildirmiştir.

Bizim burada bahis açmak istediğimiz konu Şeytan'ın Allah Teâlâ'nın yaratmış olduğu insan-cin-hayvan gibi bir varlık cinsi olup olmadığıdır. Çünkü Kur'ân-ı Kerim'de biz şeytan'ı yarattık veya şeytan şu türe ait bir varlıktır gibi bir ifade geçmediği gibi Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin sahih sünnetinde de böyle bir ifadede bulunmamaktadır.

Kur'an'ı Kerim'de Hz. Âdem aleyhisselâm yaratılmadan önce İblis'in (Şeytan) durumu hakkında fazla bir bilgi yoktur. Ancak bu konu hakkında tefsir kitaplarında geniş bilgi verilmiştir. Ayrıca insan yaratılmadan önce Şeytan diye bir kavramın olmamasıdır. Bilindiği üzere insanın yaratılmasının ardından verilen secde emrine İblis muhalefet etmişti. Bundan dolayı da Allah Teâlâ tarafından kovulmuştur. İblis, Allah'ın huzurundan kovulmadan önce Allah Teâlâ'dan mühlet istemiş, Allah Teâlâ da İblis'e mühlet vermiştir. Fakat bu kovulma ve mühlet verme hadisesinden sonra İblis diye bir varlıktan bahsedilmemiştir. Bunun yerine Şeytandan bahsedilmiştir.

"Ey Âdemoğulları, şeytan nasıl ki, anne-babanızı çirkin yerlerini kendilerine göstermek için cennetten çıkardıysa sakın sizi de belaya uğratmasın! Çünkü o ve yandaşları sizleri, sizin kendilerini göremeyeceğiniz yönden görürler. Biz, o şeytanları imana gelmeyenlerin dostları kılmışızdır" (A'raf, 27).

"Hani şeytan onlara yaptıklarını güzel gösterdi de: Bugün insanlardan size galip gelecek kimse yoktur, şüphesiz ben de sizin yardımcınızım, dedi. Fakat iki ordu birbirini görünce ardına döndü ve: Ben sizden uzağım, ben sizin göremediklerinizi (melekleri) görüyorum, ben Allah'tan korkuyorum; Allah'ın azabı şiddetlidir, dedi." [496]

Her şeyin isyankârına "Şeytan" denmesinin sebebi, onun ahlak ve davranışlarının, benzerlerinden farklı ve uzak olmasındandır. Zira **"Şeytan" kelimesinin asıl anlamı "uzak olan" demektir**

Hz. Ömer radiyallâhü anh bir **"at"a binmiş, at çalımlı bir şekilde yürümüştür. Bundan dolayı Hz. Ömer radiyallâhü anh onu dövmüş, at ise daha da çalımlı yürümeye başlamıştır. Bunun üzerine üstünden inmiş ve**

[496] Enfal, 48

"Beni bir şeytana bindirmişsiniz meğer. Kendimi tanımaz hale gelmeden ondan inmedim"

Bu olaydan da anlaşıldığına göre her şeyin isyankârı şeytan olarak isimlendirilmiştir. Bu sebeple İblis ile Şeytan'ın aynı varlıklar olduğu düşünülmektedir. Buradan işaretle İblis'in ve Şeytan'ın bilfiil olarak yaptığı işlerin birbirleriyle uyum halinde olması acaba Şeytanın, İblis'in harekete geçmiş hali midir? Sorusunu akla getirir. Veya önce dediğimiz gibi Şeytan, cinlerin ve insanların yapmış oldukları kötü işleri temsil etmekte kullanılan bir kavram mıdır?

Bu konu Kur'ân-ı Kerim'in nüzulünden günümüze kadar gelen süreçte pek çok âlim tarafından tartışıldı ve hala da tartışılmaktadır. Şeytan, kötülüğün nitelendirilmesinde kullanılan bir kavram olunca Şeytan'dan Allah Teâlâ'ya sığınan insan, içindeki kötü duygulardan tamamen arınıp, kötülükten ve ortamlarından uzak olur.

Beyit:
Bu yolda yüz bin tane Âdem yüzlü İblis var.
Her insan yüzlüyü sakın insan sanma.[497]

Bir şeyin tecelli etmesi için o sıfatın zuhur edeceği vücudu (varlığı) bulması gerekmektedir. Şeytan(lık) vücuda gelebilmesi için İblise, İbliste görünebilmesi için şeytan(lık) elbisesine ihtiyacı vardır, denilebilir. Allah Teâlâ Kur'an-ı Kerim'de bildirdiği üzere şeytanın etkisi avanesi olduğundan salihlerin şeytan ile bir birlikteliği olmamaktadır.

İblis: ***"Ya Rab! O halde insanların diriltilecekleri güne kadar bana mühlet ver."*** dedi.

Allah Teâlâ şöyle buyurdu: ***"Haydi sana mühlet verildi!"*** O belli vaktin gününe kadar. İblis:

"Öyle ise izzet ve şerefine yemin ederim ki, ben onların hepsini mutlaka aldatır, saptırırım." "Ancak içlerinden ihlâs ile seçilmiş has kulların müstesna." dedi.[498]

Binaenaleyh, tasavvufta şeytan ve İblis farkını daha iyi müşahede edebiliriz. Yine S. Freud'un buzdağı teorisiyle şeytan İblis farkı çok iyi fark edilebilir.

Psikanaliz ekolüne göre ruh dünyası izah edilirken ruhanî benlik suyun içinde yüzen bir buz dağına benzetilir. Buna göre suyun dışında kalan kısım kişinin bilinci ve egosunun (benliğinin) yer aldığı kısımdır. Altta ise asıl ve gizlenmiş büyük kütle vardır bu bilinçdışındaki "id" (nefis) dir. İçinde istek ve dürtü merkezi olan libidoyu bulunduran id yapı itibariyle vahşidir, denilir. Bunların hepsinin üzerinde ise bir gözlemci ve kontrolör olarak süperego (vicdan; Doğum sırasında olmadığı, sonradan toplum ve eğitim tarafından kazanılan bilinç hali; din,; inanç; Allah Teâlâ) bir güneş veya bulut gibi gibi asılı durur.

Ego (Bilinç hali), İd ve Süperegonun isteklerini onları çatışmaya sokmadan gerçekleştirmek zorunda olan bir köle gibidir. Bu birbirine zıt iki efendiyi ne kadar uzlaştırılırsa ego o kadar mutlu bir köle, yani huzurlu bir kişi olacaktır.

İblisin bu görünmeyen kısmı önemli ölçüde etkilediğini düşünürsek, bilincin görünmeyen kısmında vesveselerin etkisi olarak görülür. İblis'in iletişimde kullandığı yöntemlerin başında gelen vesvese, dürtme gibi insanın bilincini her zaman etki altına alabilen faal iletişim vasıtaları vardır.

"Biz böylece, her nebiye insan ve cin şeytanlarını düşman yaptık. Bunlar birbirini aldatmak için süslü sözlerle vesvese verirler. Rabbin dileseydi onu yapamazlardı. Artık onları iftiraları ile baş başa bırak" [499]

---

[497] (Şems-i Tebrizî, 2007), (M.360) s.446
[498] Sâd, 79-83
[499] En'am, 112

Bu iletişim kuvvetleri her ne kadar herhangi bir fiziki şiddet içermese de insanı daima harekete geçirici bir özelliğe sahiptir. Zira bir insanın bilinci durmadan bir fiili yapması için uyarılırsa, herhangi bir zorunluluğu olmasa bile o işi yapmaya kendini mecbur hisseder. Çünkü o işi yaptığı zaman rahatlayacağını düşünür. Bu işin ahlakî açıdan iyi veya kötü olması bu durumu da değiştirmez. Allah Teâlâ bu nedenle buyurdu ki;

"Kur'an'ı okumak istediğin zaman, Allah'ın rahmetinden kovulmuş olan şeytandan, Allah'a sığının" (Nahl, 98)

Bu ayetin gerçeği bu hikmete açılım yapmaktadır.

Niyâzî-i Mısrî kaddese'llâhü sırrahu'l azîz buyurdu ki,

Dünyâya anlar gelmedi, geldiyse de eğlenmedi,
Şeytân oları görmedi, anda olar pinhân kamû
Dünyaya onlar gelmedi, geldiyse de eğlenmedi,
Şeytan oları görmedi, dünyada gizli olur kamû

"Dünyaya anlar gelmedi", evet Tevhid seyrinde olanlar, yani vahdet zevkiyle Hakk'a ulaşanlar hiç dünyaya gelmedi demektir. Onları dünyada görürsün fakat onlar çocukluğundan beri Hakk'ladır. Bu kimse şimdi dünyada olur mu?

Olmaz, geldi ise de eğlenmedi, demektir.

"Şeytan onları görmedi", de olan zahiri durum dâimi zikir sahibinden şeytan bir mil mesafeden uzak durmasıdır. Bu mesafe Dörtbin adımdan fazla olup, daha yakından yaklaşamaz, olduğunu biliyoruz. Ancak bazı tevhid ehli dâimî zikirde olamayınca kalbi gafil kalır. İşte o kimseye şeytan Cem makamına kadar musallat olur.[500] O kimse Cem makamına ayak basınca çekilir. İşte dünyaya gelip de eğlenmeyen ve şeytanın kendilerini görmedikleri kimseler bunlardır.

Türkelili Küçük Hüseyin Efendi anlatıyor ki:

Mürşidim Hacı Hasan Darendevî (hyt: 1984) kaddese'llâhü sırrahu'l-aziz efendim bir ziyaretimde evvelki sohbetlerimizdeki gibi çay yaptırdı. 2 saat sohbet buyurdu ve dedi ki:

"Allah Teâlâ başımdaki saçlarım teli adedince sırlarını keşfedecek zekâ akıl nimeti ihsan etti. Acizliğimi de bilmeyi de lutfetti. Bu güne kadar Hakk'tan ayrı olmadım. Şeytan bizi görmedi."

Bu sözlerden anlaşılıyor ki, salihlerin şeytan tarafından görülmeyişi bilinç altının şeytaniyyetten kurtuluşu demektir.. Bu **görmeme** deki diğer mana ise şeytanî ve şerli işlerin salihler tarafından işlenilmemesidir.

Muhyiddîn İbnu'l-Arabî kaddese'llâhü sırrahü'l-azîze göre iblis, Bu hususiyeti ile âlemleri kuşatmıştır ve onun hükümranlığı altında sayılamayacak kadar ruhlar mevcuttur ki, hepsi saptırmak ve azdırmaya memurdurlar. Bu ruhlar, tabiat âleminde bütün eşyaya, her şeye sirayet etmiştir ve hatta insanın tabiatında dahi şeytanî bir **"kuvve"** vardır. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem Efendimizin:

"Her kimse ile beraber bir şeytan doğar ve ben, benimle beraber doğan şeytanı İslâma getirdim" buyurmaları da insan nefsindeki bu **"kuvve"**ye, yani **"vehm"**e işarettir. (Konuk, *Fusûsu'l-Hikem Tercüme Ve Şerhi,* c.I, s.30)[501]

---

[500] Cem makamı; vahdetin (Allah Teâlâ'nın) kesretle (varlıkla) zuhurudur.
[501] (ÇAKMAK, -1994), s.15

Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem, **“ Ben şeytanımı Müslüman ettim,”** demedikçe kimse ona iman etmedi. [502]

Şeytan(lık) bilince tutunursa onu yok etmek neredeyse imkânsız, bir durum olduğu için Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem **“ Ben şeytanımı Müslüman ettim,** (teslim aldım)**”** dedi. Şeytanın tamamen biçimlendirdiği bilinç, savunmanızı zayıflatır ve kullanmaya elverişli hale getirir. Buna bir nevi şeytanlaşmadır. Bu o kadar ileri gider ki bazen rüya katmanlarını ele geçirir. İnsanı olmadığı şeye doğruda yöneltebilir. Bunun olabilirliği için İsrâ suresindeki 60. Ayetin işareti bunu gösterir.

“Unutma ki, vaktiyle sana: “Bil ki Rabbin o insanları kuşatmıştır.” dedik. Sana gösterdiğimiz (Mirac) temaşasını ve Ku'ran'da lanetlenmiş ağacı sadece insanlara bir imtihan için yapmışızdır. Biz onları tehdit ediyoruz; ama bu onlara büyük bir taşkınlığı artırmaktan başka netice vermiyor.”

Bilinçaltınızın kendisini yetenekleri çok olan İblise karşı savunmasını öğretebilmek için bilincin süper egodan (burada din) yardım alması gerekir. Din bilincin katmanları arasında sahiplerine doğruyu öğretecektir. İblisin öğretilerinde başarılı olmasının altında berzah âlemi ile dünya âlemi arasındaki geliş gidişe kudretli ve vakıf olmasıdır. Allah Teâlâ’nın bu nedenle **“Bana sığının”** demesi budur. Bilincin derinliklerini bilemediğimizden şeytan(lık) dan korunmak için bu sığınma şarttır. Bilincimiz normal zamanda küçük bir kısmını kullanırken İblis bilinçaltına inmeyi başardığında çok şeylere ulaşır ve ruhî durumları fark edebilir. Önemli olan bu ulaşılan ve kabul edilenleri kontrol etmektir. Bilinçaltının kontrolünü bir üst seviye olan nefis alırsa İblisin istekleri doğrultusunda nefis kötülük=şeytan sınıfındaki fiillere yönelir. Bunun için nefis üst bilincin etkilendiği inanç ile bağdaşmasını sağlamak gerekir. Yoksa anagram merdivenleri gibi kapalı döngüler içinde gezinerek şeytanlaşır, sebep ve sonuç ilişkileri içinde çözümsüz kalır. İblisin bilinçaltına yerleştirdiği düşünce tohumları büyüyüp bir şeytani fikre dönüşerek ona yön vermeye başlayacaktır. Bu nedenle fıtratın ve bilinçaltının savunması için Allah Teâlâ insana yardım ederek bilinçaltını kuvvetlendirmek için rasüller göndermesi bundandır. Risalet bilinçaltı güvenliğinin iblise karşı mücadelede takviye içindir. Bunun en güzel örneği gördüğümüz **“Sonsuz rüya âlemi”** dir. Bu âlem mutlak ve sınırsız bilinçaltı meydanının diğer boyutlara açıldığı kontrollü ve kontrolsüz açıldığı yerdir. Orası bir boşluk gibidir. Ancak bu âlem İblisin dürtmeleri ile etkilenince içine düşen fikirler şekillenip virüs gibi gelişince etkilemeye başlar. Virüsler dirençli ve bulaşıcıdır. İblisin attığı küçük düşünce tohumu bile bu âlemde çok büyük boyutlara ulaşabilir. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin buyurduğu **“küçük günahları sürekli işlemek büyük günahların işleme sebebi olduğunu”** buyurması budur. Bu nedenle küçük düşünceler zamanla büyüyüp yön verme yanında, insanı günah işletecek kadar büyük kuvvetlere kavuşur. Aslında İblisin bilince attığı düşünce insanın hayatını değiştiremeyecek kadar basit küçük bir düşüncedir. ancak bu etkilenmeler devam edince, bilinç hakiki gerçekliğin duygusunu ve inancını kaybedip Allah Teâlâ’ya isyan edecek duruma ulaşır. Çünkü o kişini oluşturduğu bilinç dünya gerçekliğini yitirmiş, bulanık hale getirmiştir. İç dünyası bulanık hale gelen için günah ve sevap kavramı kaybolmuştur. **“Kalbin kararması”** demek bu olabilir. Bu durum ise bilincin alt katmanlarına atılmış gizli olan İblisin gizli fısıltılarıdır. Bu fısıltılar zamanla üst sevilere yükselip eylem şekline dönünce şeytanî saydığımız eylemlere sebep olur.

İnsanın buzdağı şeklinde tarif ettiğimiz bilinç sevilerinin, insanın damarlarında kanın ulaştığı her zerreyi gezen İblisin etkisinden kurtulmasının olmadığı bilmekteyiz.[503] Şeytanın kanın

---

[502] (Şems-i Tebrizî, 2007), (M.218), s. 305

[503] Buhârî, İ‘tikâf, 8; Edeb, 121; Müslim, Selâm, 8,24; Ebu Davûd, Edeb, 81

damarlarda dolaşması benzetmesi, onun insan tarafından hissedilmeyecek şekilde kendisine yaklaştığı ve tam bir gizlilik içerisinde hareket ettiğine işaret etmektedir.

Çünkü Allah Teâlâ insanın nefsini ve bilincini, hiç durmayan ve devamlı dönen bir değirmen gibi yaratmıştır. İnsanın mutlaka değirmen gibi bir şeyleri öğütmesi gerekir. Şayet içine dane konursa onu öğütür, içine toprak ya da taş da koysan onu öğütür. Öyleyse kişinin nefsine gelen fikirler ve hatıra gelenler/vesveseler değirmenin içine konan daneler konumundadır. Nitekim bu değirmen bozulacak da değildir. Hatta içine bir şeylerin konulması gerekir. Buna göre insanlardan kimisi vardır ki, değirmene daneler de koyar. Hem kendisine hem başkasına yararlı ince toz, un vb. çıkar. Kuşkusuz çoğu da kum, taş, saman vb. şeyleri değirmende öğütür. Hamurun ve ekmeğin vakti geldiğinde, o takdirde gerçek öğütülmüş olan karşısına çıkacaktır."[504]

İnsanın kulluk bilincinden sapma eğilimini göstermesinde etkin rol oynayan iki temel sebep vardır: Nefis (Bilinç katmanları) ve İblis.

Nefsin, hayatı idame ettirmedeki olumlu yönünün yanında, işaret edilen sapma eğilimini göstermesindeki olumsuz yönü de vardır. İnsana kötülük etmeyi ve isyan ettirmeyi kendisine görev edinmiş olan İblisten, nefis olumsuz yönden destek almaktadır. Bu yüzden belki de İblisten daha önemli olan insanın kendi bilincidir. Zira **şeytanlığı üreten veya ona fırsat veren bilinçten kaynaklanan heva** dır.

Allah Teâlâ insanın şeytandan kendisine sığınmasını emrederken [505] **"İblis"** yerine **"şeytan"**ı bir sıfatını seçmesi geniş kapsama alanı olduğundandır. Daha önce belirttiğimiz gibi Şeytan(lık) ayette geldiği üzere insan ve cinlerden olmaktadır. Dikkat edilecek bir husus olarak Allah Teâlâ ayette önce insanların zikretmesi de önemlidir.[506]

"Ey insanlar! Rabbinize karşı gelmekten sakının. Hiçbir babanın, çocuğuna hiçbir yarar sağlayamayacağı, hiçbir çocuğun da babasına hiçbir yarar sağlayamayacağı günden korkun! Şüphesiz Allah'ın vaadi gerçektir. Sakın dünya hayatı sizi aldatmasın. O aldatıcı şeytan da Allah hakkında sizi aldatmasın."[507]

"Şeytan onlara birçok vaatte bulunur ve onlar ı kuruntulara sürükler. Oysa şeytan ancak aldatmak için onlara vaatte bulunuyor."[508]

Bu ve benzeri ayetlerde gelen **"şeytan"** kelimesini geniş bir kavram olarak düşündüğümüzde (En'am, 112) **"İblis"**ten çok şeyi içine katmaktadır. Bu ise Allah Teâlâ'ya isyana sebep olacak çok unsur demektir.

Sonuç olarak diyebiliriz ki, Allah Teâlâ **"Eûzü…"** yani sığınma ile Kur'ân-ı Kerim'i okumaya veya işe başlayın isteğinde zıddı olarak **"İblis"**i değil, İblisin öğretilerini benimsemiş, bilinç ve katmanları, lider, aile, hayvan [509] vb. daha geniş anlama sahip olabilecek soyut bir kavram olan **"şeytan"**ı seçmesi bu nedendir. Bir insan kulluk çerçevesi içindeki bir fiile ibadete başlarken sığınması gerekmesini gerektirecek sebep ne olabilirdi? Burada İblis'in fiziki bir etkisi

---

Bkz: el-Cevziyye, İbn. Kayy ım, Vesveseden Korunmak, (trc: Ömer Temizel), Polen Yayınları, İstanbul, 2005, s: 26

[504] Bkz: el-Cevziyye, İbn. Kayyım, (trc: Abdullah Tuncer), el-Fevâid, Polen Yayınları, 2004,s: 287

[505] A'râf, 200; Nahl, 98-100; Mü'minûn, 97-98; Fussilet, 36; Nâs, 1-6

[506] En'am, 112

[507] Lokmân, 33; Krş: Hadîd, 14

[508] Nisa, 120

[509] **"Arap serkeş ata Şeytan dedi, yazıda yayılan ata değil."** Mesevi, c.5, beyit: 524

olmadığının yalnız vesvese verdiği durum daha iyi anlaşılacaktır.[510] Sözü Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin hadisleri ile bitirelim.

“Şeytân, Âdemoğlunun yollarında oturur. Şeytan; insana karşı İslâm yolunda oturur ve **“Müslüman mı oluyorsun, dinini, babalarının dinini mi bırakıyorsun?”** der. Âdemoğlu onu dinlemeyerek Müslüman olur.

Ona karşı hicret yolunda oturur ve: **“Hicret edip yerini, yurdunu mu terk ediyorsun?” “Hicret edenin misâli, ancak ipte bağlı bir kısrak misâlidir,”** der. Âdemoğlu onu dinlemeyip hicret eder.

Sonra ona karşı, cihâd yolunda oturur. **“Cihat, nefis ve mal ile olan cihattır.”**

“Şöyle der: Savaşıp öldürülecek misin? Kadının nikâhlanacak ve malın bölüşülecek!” Âdemoğlu ona karşı gelip cihâd eder. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem şöyle devam buyurdular:

“Onlardan kim bunu yapar ve ölürse onu cennete koyması Allah üzerinde bir hak olur. Veya öldürülürse yine onu cennete koyması Allah üzerinde bir haktır. Eğer boğulursa, onu cennete koymak Allah için bir haktır. Veya hayvanı onu üzerinden atar ve boynu kırılırsa; onu cennete girdirmek Allah üzerinde bir haktır.” Ancak bu, olay ile mutabık olmuştur. Nitekim Allah başka bir âyette şöyle buyurmaktadır:

“Andolsun ki; İblis, onlar hakkındaki zannını doğru çıkartmış ve müminlerden bir topluluk hâriç ona tâbi olmuşlardır. Hâlbuki İblis'in, onlar üzerinde bir hâkimiyeti yoktu. Ancak biz, âhirete inananlarla ondan şüphede olanları belirtmek için yaptık. Ve Rabbin her şeyi gözleyendir.” [511]

İbn Kesir'in tefsirinde rivayet edilen konumuzla ilgili bir hadiste; Rasûlüllah sallallâhü aleyhi

---

[510] **“Sonra andolsun ki; onların önlerinden, arkalarından, sağlarından ve sollarından geleceğim**.." (A’raf, 17) İbn Abbas'tan rivayetle Ali İbn Ebu Talha der ki:

'Sonra andolsun ki, onların önlerinden geleceğim" ifadesi; onları, **âhiretleri hakkında şüpheye düşüreceğim.**

'Onların arkalarından geleceğim" sözü; onların **dünyalarına olan arzularını körükleyeceğim.**

'Ve onların sağlarından geleceğim.'cümlesi; dinlerine dair işlerini, onlara karıştıracağım.

'Ve onların sollarından geleceğim" sözü; **günahlara karşı onların arzularını körükleyeceğim**, demektir. Yani şeytan şöyle demiştir:

Ben insanlara âhiretleri hususunda sokulacağım. Ölümden sonra dirilme, hesaba çekilme, cennet ve cehenneme konulma hususunda onları şüpheye düşüreceğim. Ben insanlara dünyaları hususunda da sokulacağım. Dünyayı onlara sevdirip yaldızlı göstereceğim. Böylece onları dünyaya daldıracağım. Yine ben insanlara dinleri ve salih amelleri hususunda da sokulacağım. Onları, iyilik yapmaktan engellemeye çalışacağım. Ben insanlara, kötü ameller hususunda da sokulacağım. Onları, kötü amellere çağıracağım ve o amelleri süslü göstereceğim.

İbn Cerîr'in tercihine göre; Şeytan demiştir ki:

“Ben insanlara, bütün hak ve bâtıl yönlerden sokulacağım. Onları hak'tan, hayırdan alıkoyup bâtılı ve kötülüğü ise süsleyip sevdireceğim.”

İbn Kesir'de geçen bir rivayette,

“Sonra andolsun ki; onların önlerinden, arkalarından, sağlarından ve sollarından geleceğim" âyeti hakkında şöyle denmiştir:

“Allah üstlerinden dememiştir. Çünkü rahmet onların üstlerinden iner.” (Buzdağı teorisindeki süperegonun durumunu açıklar.) Bir rivayete göre de; o,

“Ve sen onların çoğunu şükreder bulmayacaksın" âyetine; onları seni birler bulmayacaksın, diye mânâ verilmiştir. **İBLÎS'İN BU SÖZÜ; ANCAK BİR ZAN VE VEHİMDEN İBARETTİR.**

[511] Sebe, 20-21

ve sellem şöyle buyurduğu rivayet edilir:

"Ey Allah'ım; senden af, dünyamda, dinimde, ailemde ve malımda afiyet dilerim. Ey Allah'ım, ayıplarımı ört, korkumdan beni emin kıl. Önümden, arkamdan, sağımdan, solumdan ve üstümden beni koru. Ey Allah'ım, alt tarafımdan helak olunmamdan sana sığınırım." (Bezzâr) [512]

Ey Allah Teâlâ'm **"Sendende sana sığınırım"** diye dua eden Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin ümmeti olmak ne büyük şereftir. O bizim bilmediğimiz ne çok şeyler biliyordu. Onun kapısından bizi ayırma.

İhramcızâde İsmail Hakkı

Kaynakça

ÇAKMAK Muharrem Tasavvufi Düşüncede Şeytan [Kitap]. - Erzurum : Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı, Y.Lisans Tezi,36892, -1994.

Şems-i Tebrizî Mehmet Nuri GENÇOSMAN Makâlât [Kitap]. - İstanbul : Ataç, 2007.

[512] İbn Kesir, 1981: 11/205-206; Taberi, 1985: VIII/136-137).

KUR'ÂN-I KERİM'İ KOLAY EZBERLEME METODU

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله والصلاة والسلام على نبينا محمد ، وعلى آله وصحبه أجمعين

Günümüzde hafızlığa çalışan talebe ve kendi başına Kur'ân-ı Kerim'in sureleri ezberlemek isteyen çok olduğundan, nasıl yapılacağı hususunda biraz bilgi vermenin gerekli olduğunu gördük. Bu şekilde insanlar daha kolay ezber yapabilirse Kur'ân-ı Kerim hafızı olmanın kolay olduğu inancı yaygınlaşır.

Örnek olarak Cuma süresini nasıl hızlı ve kolay bir şekilde ezberleyeceğiz burada anlatalım.

بسم ا_ الرحمن الرحيم

1-Birinci âyeti 20 defa tekrarlayalım: يُسَبِّحُ لِلّٰهِ مَا فِى السَّمٰوَاتِ وَمَا فِى الْاَرْضِ الْمَلِكِ الْقُدُّوسِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ

2-İkinci âyeti 20 defa tekrarlayalım: هُوَ الَّذِى بَعَثَ فِى الْاُمِّيِّينَ رَسُولاً مِنْهُمْ يَتْلُوا عَلَيْهِمْ اٰيَاتِهِ وَيُزَكِّيهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَاِنْ كَانُوا مِنْ قَبْلُ لَفِى ضَلَالٍ مُبِينٍ

3-Üçüncü âyeti 20 defa tekrarlayalım: وَاٰخَرِينَ مِنْهُمْ لَمَّا يَلْحَقُوا بِهِمْ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

4-Dördüncü âyeti 20 defa tekrarlayalım: ذٰلِكَ فَضْلُ اللّٰهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ وَاللّٰهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ

5-Sonra bu dört âyeti birleştirerek 20 defa tekrarlayalım:

6-Beşinci âyeti 20 defa tekrarlayalım: مَثَلُ الَّذِينَ حُمِّلُوا التَّوْرٰيةَ ثُمَّ لَمْ يَحْمِلُوهَا كَمَثَلِ الْحِمَارِ يَحْمِلُ اَسْفَارًا بِئْسَ مَثَلُ الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِاٰيَاتِ اللّٰهِ وَاللّٰهُ لَا يَهْدِى الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ

7- Altıncı âyeti 20 defa tekrarlayalım: قُلْ يَا اَيُّهَا الَّذِينَ هَادُوا اِنْ زَعَمْتُمْ اَنَّكُمْ اَوْلِيَاءُ لِلّٰهِ مِنْ دُونِ النَّاسِ فَتَمَنَّوُا الْمَوْتَ اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ

8-Yedinci âyeti 20 defa tekrarlayalım: وَلَا يَتَمَنَّوْنَهُ اَبَدًا بِمَا قَدَّمَتْ اَيْدِيهِمْ وَاللّٰهُ عَلِيمٌ بِالظَّالِمِينَ

9-Sekizinci âyeti 20 defa tekrarlayalım: قُلْ اِنَّ الْمَوْتَ الَّذِى تَفِرُّونَ مِنْهُ فَاِنَّهُ مُلَاقِيكُمْ ثُمَّ تُرَدُّونَ اِلٰى عَالِمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ

10-Sonra beşinci âyet ile sekizinci âyet ile birleştirerek 20 defa tekrarlayalım.

11- Sonra birinci âyet ile sekizinci âyet ile birleştirerek 20 defa tekrarlayalım.

Bu şekilde günde günde bir sayfayı geçmeyecek şekilde ezber yapılır. Eğer fazla yapılırsa zayıf ve ileriki dönemlerde hafızadan kaybolması kolay olur.

YENİ BİR SAYFA EZBERLEME

İkinci gün yeni bir sayfa ezberlemek için bahsedilen yol takip edilir. Okurken bu diğer sayfa ile beraber 20 defa okur ki hafızasına daha iyice yerleşin ve unutma olmasın. Ve daha sonra istenilen diğer sayfaya geçer. Her cüzün alt sayfalarından yukarıya doğru çalışmalar yapılır. Her gün diğer cüze geçilir.

HAFIZADAKI KURANI KORUMA VE OKUYABİLME İÇİN

Kur'ân-ı Kerim'i tekrar tekrar okumadan hafızada tutmak mümkün değildir. Sayfa sayfa Kur'ân-ı Kerim'i ezberledikten sonra hepsi hafızaya alındıktan sonra tekrar dönüp okumak istediğinde ezberlediği bir kısmını kendi nefsinde bulamaz. Yani, hıfzetmek için unutup tekrarlamak arasında gidip gelinerek sürekli tekrar edilmelidir.

SÜNNET ÜZERE KUR'ÂN-I KERİM'İ OKUMA

Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem Kur'ân-ı Kerim'i yedi parçaya böler haftada bir hatim indirirdi. Üveys ibni Hüzeyfe radiyallâhü anhdan rivayete göre Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem Kur'ân-ı Kerim'i şu şekilde hatmederdi.

1. Gün **üç** süre, (Fatiha-Nisa)
2.Gün **beş** süre,(Mâide –Tevbe)
3.Gün **yedi** süre,(Yunus-Nahl)
4.Gün **dokuz** süre, (İsrâ-Furkan)
5.Gün **onbir** süre, (Şuara-Yâ-sin)
6.Gün **onüç** Süre (Saffat-Hucurât)
7.Gün Kâf Süresinden sona kadar okurdu. [513]

Bu okuyuş için âlimler فمي بشوق (dudağın şevk (zevk) aldığı okuyuş) demişlerdir. [514]

BENZER YERLERİN FARK EDİLMESİ KONUSU

Kur'ân-ı Kerim'de her iki benzeyen yeri aynı anda inceleyip farklı durumlarını aynı anada hafızaya almak ile mümkün olur.

DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR

1-Güzel ve doğru okuyuşlu bir üstat bulmak.
2-Sabah veya ikindi ve akşamları sünnet üzere muhakkak okumak.
3-Kur'ân-ı Kerim'i Nas Süresinden yukarıya doğru ezberlemek veya cüzlerin sonundan başa doğru ezberlemek daha kolaydır.
4-Genellikle aynı ezber yapılırken ve ileriki zamanlarda aynı Kur'ân-ı Kerim'i elde tutmak hafızadaki ezber kayıdı için çok faydalıdır.
5-İlk ezberlenenler unutuldu zannıyla üzülmemek gerekir. Çünkü tekrarlandıkça muhakkak hatıra gelir. Üzüntü şeytandandır. Bunun için en güzel şey sürekli tekrar etmektir.
6-Ezber yapılan sayfalarda akşam yatarken son tekrarlar sabah kalkınca hafızada berraklık ve gece beyinde içgüdesel tekrarlara sebep olur ki, faydası çoktur.

[513] Ahmet b. Hanbel

[514] قال أوس بن حذيفة رحمه الله : سألت أصحاب رسول الله صلى الله عليه وسلم ، كيف تحزبون القرآن ؟ قالوا : ثلاث سور ، وخمس سور ، وسبع سور ، وتسع سور ، وإحدى عشر سورة ، وحزب المفصل من قاف حتى يختم. رواه أحمد.

وحزب النبي صلى الله عليه وسلم جمعه العلماء في قولهم فمي بشوق.

AVATAR FİLMİNİN DÜŞÜNDÜRDÜKLERİ

İleri teknoloji; nanoteknoloji, bilişim, robotlar, yapay akıl vb. hayatın tüm alanlarına girerek insanüstü bir hayata geçilmesidir. Daha ileri seviyede hemen hemen tüm konularda yüksek düzeyde yapay akıl içeren bilgisayarların karar vermesi ile insanların bağımsızlığı ve kendi kendilerine karar alma mekanizmalarını kaybetmesidir de denilebilir.

[Her zaman, **"Değişmeyen tek şey değişimdir"** denilmiştir. İnsanların gözden kaçırdıkları sorun, değişecek şeylerin sadece nesneler olmaması gerekliliğidir. Bizlerin de, aynı şekilde değişime açık olmamız gerekmektedir. Asıl sorun, değişimin hızının sabit olmamasıdır. Değişim artık hızlanmakta ve teknolojik gelişmeler yatay olarak değil, dikey olarak hareket etmektedir.

Teknoloji ve onun kaynağını oluşturan bilim, doğrudan bir üretici güç haline gelmiştir ve bu, çağımızın ayırt edici, özelliğidir. Fakat teknolojinin hızlı seyri ve değişimi, sorunlar meydana getirmektedir. Ülkelerin politikaları da, bu değişime paralel olarak bilim veya teknoloji politikaları haline gelmiş ve bu politikalar bütünüyle maneviyattan uzaklaşarak, ekonomiye ve içtimâi hayata ilişkin kavramlarla örülmeye başlanmıştır.

Teknolojinin ilerlemesine misal olarak nanoteknolojiyi ele alalım. Bu teknoloji ile gelecek, geçmişteki hayallere kavuşulacağı anlatmaktadır. Yani bugün bilmediğimiz başka teknolojilerde insanlar tarafından bulunacak ve insanlık akıl almaz sınırlara erişecek, demektedir.

Maddenin atomik katmanda işlenebilme ihtimalini ilk kez dile getiren Richard Fenyman, nanoteknoloji için şunları söylemiştir:

"Nanoteknoloji, öyle zannediyorum ki, kaçınılmaz bir gelişme olacaktır". Kaçınılmaz olsa da, nanoteknolojinin mevcut düzeni kökten değiştirecek doğasını önceden tahmin edilebilmekteyiz. Bu şekilde teknolojideki gelişmelerin tarihine bakıldığında, belirli aralıklarla tarih sahnesine çıkan bazı teknolojilerin neredeyse bütün ekonomik ve içtimâi faaliyet alanlarında inanılmaz değişikliklere yol açtıkları görmek kaderimiz olacaktır.]515

Kur'ân-ı Kerim'de Hz. Süleyman aleyhisselâmın yanında bulunan kişi hakkında gelen ayet teknolojin ulaşacağı seviyeyi haber vermektedir.

"(Süleyman dedi ki:) Rabbim, beni bağışla ve benden sonra hiç kimseye nasip olmayan bir mülkü bana armağan et. Şüphesiz Sen, karşılıksız armağan edensin."516

Bu ayette haber verilen Hz. Süleyman aleyhisselâmın duasına Allah Teâlâ, icabet etmiş ve onu kendi katından çok büyük nimetlerle ve üstün ilimlerle desteklemiş, ona hiç kimsenin ulaşamayacağı bir mülk, görkemli bir saltanat, eşi ve benzeri bulunmayan bir hâkimiyet vermiştir. Hz. Süleyman aleyhisselâmın hayatından bazı bölümlerin aktarıldığı ayetlerde bu zenginlikten, güç ve iktidardan, sahip olduğu ilimleri kullanış şeklinden pek çok detay verilir.

Allah Teâlâ Hz. Süleyman aleyhisselâma kuşların konuşma dilini öğretmiş ve bu üstün ilim sayesinde ordusunda kuşlardan oluşan bir bölük kurmasını sağlamıştır. Hz. Süleyman aleyhisselâm bu vesileyle kuşlarla bağlantı kurmuş, onlara dilediği şekilde hükmedebilmiştir.

... **"Ey insanlar, bize kuşların konuşma-dili öğretildi ve bize herşeyden (bol bir nimet) verildi. Gerçekten bu, apaçık bir üstünlüktür."** 517

Hakikatte bu ayet, ahir zamanda benzeri kullanılacak olan üstün bir teknolojinin varlığına dikkat çekiliyor da olabilir. Bu kıssada geçen kuşlarla, bildiğimiz kuşlara değil, bugün

[515] (TANYOLAÇ, 2007), s. 93-98
[516] Sad, 35
[517] Neml, 16

kullanılmakta olan pilotsuz uçaklara da işaret ediliyor olabilir.

Hz. Süleyman aleyhisselâmın cinler ve şeytanlar üzerinde büyük bir hâkimiyeti olduğu bilinmektedir.

"... Onun eli altında Rabbinin izniyle iş gören bir kısım cinler vardı..."518

"... Onun için denizde dalgıçlık yapan ve bundan başka iş(ler) de gören şeytanlardan kimseleri de (emrine verdik)..." 519

Yine Allah Teâlâ, rüzgârı, Hz. Süleyman aleyhisselâmın emrine vermiş ve çeşitli işlerinde bir araç olarak kullanmasına imkân sağlamıştır. Bu ifadeyle Hz. Süleyman aleyhisselâm döneminde ve aynı şekilde ahir zamanda rüzgâr enerjisinin, teknolojide kullanılacağına;

"Süleyman için de, fırtına biçiminde esen rüzgâra (boyun eğdirdik) ki, kendi emriyle, içinde bereketler kıldığımız yere akıp giderdi. Biz her şeyi bilenleriz." 520

Hz. Süleyman aleyhisselâmın emrine "fırtına biçimindeki rüzgârın" verildiğinin belirtilmesiyle, ahir zamanda gelişecek yüksek uçak teknolojisine;

"Süleyman için de, sabah gidişi bir ay, akşam dönüşü bir ay (mesafe) olan rüzgâra (boyun eğdirdik)…" 521

Ayette yer alan **"… sabah gidişi bir ay, akşam dönüşü bir ay (mesafe) olan rüzgara (boyun eğdirdik)…"** ifadesi ile Hz. Süleyman aleyhisselâmın çeşitli bölgeler arasında hızlı bir şekilde hareket ettiğine dikkat çekiliyor olabilir.

Hz. Süleyman emrindeki şeytan ve cinleri kullanarak erimiş bakırdan hem dekorasyon, hem de kullanım amaçlı geniş çanaklar, kazanlar ve heykeller yaptırmıştır. Nitekim bu çanak, kazan ve heykellerden ayetlerde söz edilmektedir.522

Sebe Melikesinin tahtının getirilmesi de ışınlama teknolojinin habercisidir.

"Kitabın bilgisine sahip olan biri: "Gözünü açıp kapamadan ben onu sana getiririm" dedi. Süleyman, tahtı yanına yerleşivermiş görünce: "Bu, şükür mü edeceğim yoksa nankörlük mü edeceğim diye beni sınayan Rabbimin lütfundandır. Şükreden ancak kendisi için şükretmiş olur; fakat nankörlük eden bilsin ki Rabbim müstağnidir, kerem sahibidir" dedi. 523

Burada asıl bahsedeceğimiz konu Allah Teâlâ Hz. Süleyman aleyhisselâmı İsrailoğullarına bir uyarıcı ve korkutucu olarak göndermiştir. Bugünde teknolojide Yahudilerin ileri gitmesi de ayrı bu ayetlerin işaretidir. Bu nedenle teknolojide Yahudi egemenliği hiçbir zaman geçilemeyecek olması da insanlığın acı bir kaderidir.

"(Süleyman dedi ki:) Rabbim, beni bağışla ve benden sonra hiç kimseye nasib olmayan bir mülkü bana armağan et. Şüphesiz Sen, karşılıksız armağan edensin." 524

Yahudilerin sonsuz hırsları ile arayışları halen devam etmektedir. Hz. Süleyman aleyhisselâm ile günümüz teknolojisinden daha ileri bir seviye ile anlatılması İsrailoğullarındaki bu ilerleyişin işareti olacağıdır. Bu nedenle İsrail Mescid-i Aksa ve çevresindeki kazılar yapması bu ilerlemiş teknolojinin kalıntılarına bilgilerine ulaşmak istemesinden başka bir şey değildir.

Bugün Küdüs'te ağlama duvarı ve Mescid-i Aksa'yı çevirerek, arkeolojik kazı yaptıklarını söyleyen İsrail, kazının niçin, mescidin altına yöneldiği sorusunu açıklayamamaktadır. Bugünkü

---

[518] Sebe, 12
[519] Enbiya, 82
[520] Enbiya, 81
[521] Sebe, 12
[522] Sebe, 13
[523] Neml, 40
[524] Sad, 35

Mescidi Aksa'nın yerinde daha önce, Süleyman Heykeli diğer adıyla Siyon Mabedi adını verdikleri bir mabedin bulunduğunu ve bu mabedden bugün geriye kalan tek şeyin Ağlama Duvarı adını verdikleri duvar olduğunu ileri sürmektedirler. Bu yüzden Yahudiler Mescidi Aksa'nın mevcut şeklini yıkarak daha önce yerinde bulunduğunu ileri sürdükleri Siyon Mabedi'ni (Matrix Filmi, Zion'u hatırlayınız) inşa etmeyi amaçlamaktadırlar diye düşünülürse de asıl hedefin bulmak istedikleri ileri teknolojinin sırları ile insanlığa hükmetmektir.

Irk olarak hırslı olan Yahudilerin bu işlere girişmesi de yapıları ve kişilikleri açısından yapması olağan işlerdir. Ancak Allah Teâlâ onların dünyaya hükmetme istekleriyle teknolojideki gayretlerini insanlığa hizmete çevirmesi de cilve-i rahmanisidir. Kadın çocuğu için doğum sancılarına katlanırken sonuçta neslinin devamını düşünür. Toprak kazma ve kürekle hırpalanmasından dolayı üzülmez. İçine atılacak her tohum ancak kazma ve küreğin darbeleri ile ürün verme kabiliyetini bulur. Her sıkıntı bir rahatlamanın habercisidir.

Avatar Filmi'de bahsettiğimiz konu ile ilgili olarak uygarlığın ve teknolojinin insan topluluklarına, maddi güç ve zenginlik için yaşattığı acıları ve geleceği anlatan bir filmdir. Ancak uygarlığın her şey olmadığı, az gelişmiş olmak ve insanların güçlü dinleri ile de mutlu olup başarıya ulaşabileceklerini, gururlu teknolojiyi mağlup edebileceklerini görüyoruz.

Allah Teâlâ buyurdu ki;

"De ki: Hak geldi; bâtıl yıkılıp gitti. Zaten bâtıl yıkılmaya mahkûmdur." 525

---

[525] İsra; 81

Kaynakça

TANYOLAÇ Bahadır Nanoteknolojiye Ülkesel Stratejik Yaklasım Nasıl Olmalıdır? [Kitap]. - Gebze : Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü Sosyal Bilimler Enstitüsü Strateji Bilimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi 210694, 2007 .

"YUNUS" 'LAR YOK OLUNCA, OYUNCAKLAR VAR OLUR !

Hz. Yunus'un (1238-1321) çıktığı döneme bakıldığında yine birbirine karışmış olan devlet ve millet hayatı ve huzursuzluklar almış başını gidiyordu.[526] Yenilenmenin, entrikanın her birisinin fazlaca olduğu bir zamanda, insanlara kendini kabul ettiren bu şahsiyetin, temelindeki kuvvetin ne olduğu hakkında bugün birçok yorum yapabiliriz. O günden bugüne doğru geldiğimizde ise, hepimizin birer kurtarıcı rolüne soyunduğu, olmazsa olmazları olanların bile hepsinde görülmeyen birkaç hususu göz önüne aldığımızda, çokta iyi bir yerde olmadığımız görülmektedir. Bizim burada ele almak istediğimiz husus, avam sınıfı diyebileceğimiz kısmın, sürekli olarak terk ediliyor olmasıdır. Avam sınıfı zümre, ancak yükleme ve kullanılma zamanında hatıra gelirken, yetiştirilme tarzında hep unutmuş, çıkan kaoslara akıllılar çare üretelim derken, maalesef içi boşalmış kabaklar haline gelinmiş, halk kitlelerini kurtarmak için çaresizliğe ve zaman kaybına düşülmüştür.

İlgilenilmeyen insan tipleri ile birileri mutlaka ilgilenmiştir. Burada önemli olan ise, bu kişilerle ilgilenenlerin ne için ilgilendiği sorusunu akıl ister istemez algılayıp, çeşitli soruları da beraberinde getirmiştir. Sonsuz çıkarları olan insanı düşündüğümüzde, yapılanların ve olayların birer tesadüf olması ihtimali tabi ki düşünülemez. Maddeci görüşün temel kabul ettiği nesne de "**tesadüf"** dür. Çünkü tesadüf: Maddeciliğin Tanrısı' dır.

Tesadüflerin olmadığı bir hayatı yaşıyoruz. Bir gün bakıyoruz ki olmadık bir yerden beklenmedik bir kriz çıkıyor. Büyük bir şirket battı deniyor. Batan falan yok aslında, batırılıyor. Sonra biri çıkıyor ve bir tahminde bulunuyor. Sanki o gelecek hakkında ipuçları veren ve çok ileriyi görüyormuş gibi, insanları etkiliyor. Bir zaman sonra görülüyor ki, beslemeli bilgi ile hiçbir şeyin tesadüf olmadığı hayatımızda sönüp gidiyor…

Son zamanlarda dikkat edecek olduğumuz bir husus ise, kısa vadeli şöhretler ile insanların egoları, libidoları, içsel ne kadar dürtüleri varsa tatmin edilerek, yıkıma uğramış yetenekler eleniyor ya da tespiti yapılıyor. Birileri istatistik yapma düşüncesi altında uzun vadeli projeler üreterek, kişilerin ulaşamayacağı büyük bir topluluğun alt yapısını çözmek için, basit ve geleceği olmayan analiz temelli televizyon şovları veya programları düzenleyerek, insanların kıymetli zamanlarını tüketiyorlar.

Hz. Ali kerremallâhü vechenin, çocukları gelecek yıllara göre yetiştirin diye bir tavsiyesi vardır. Ancak birilerinin, bugünün çocukları ya da insanlarını gelecekte bizim istediğimiz şekilde nasıl kontrol edebiliriz kaygıları ve planları vardır. [Onun için bir ülkenin geleceğini tahmin etmek ve o ülkenin dünyadaki etkinliğini ölçmek için bakmamız gereken önemli bir nesne de oyuncaklardır.

Oyuncaklar, 1900'lerin başında bu gün bildiğimiz kavramlardan oldukça farklıydı. Bir kompozisyon şeklinde tasarlanıp, içine küçük objeler yerleştirilerek kendi içinde özel bir dünya oluştuluyordu. Sonra 1920 yapımı ***"oyuncak hastaneler"*** var oldu. Bir platformun üzerine yerleştirilmiş bina benzetiminin içinde, minik minik yataklar, üzeri kanlı hastalar, çalışan doktor ve hemşireler yer alıyordu. Bu ***"oyuncak hastane"*** dünya savaşının izlerini taşıyordu. O dönemde hastaneler dolup taşıyor, çocuklara da savaşın sonuçlarını, bu oyuncaklar vasıtasıyla anlatılıyordu. Hitler başa geçer geçmez ***"Reich oyuncakları"nı*** tasarlattı. Yine büyükçe bir

[526] (Büyük Selçuklu Devleti/1038-1194; Harezmşahlar Devleti/1097-1231; Irak Selçuklu Devleti/1157-1194; Türkiye Selçuklu Devleti/1092-1307; Osmanlı Devleti/1299-1922; Eyyubîler Devleti/1171-1348; Timurlular Devleti/1370-1506)

platform üzerinde bir kürsü yer alıyordu. Bu kürsünün üzerinden Hitler, yüzlerce askere sesleniyor, arka planda da Alman gençleri üretim yapıyorlardı.

1930'un başlarında tasarlanan bu oyuncaklarla büyüyen birçok Alman çocuk bulunuyordu. Onlar liderlerinin kim olduğunu ve toplumda ne yapmaları gerektiğini bu oyuncaklara bakarak öğrenmişlerdi.

1950'lerde ise kız çocuklarına yönelik ***"mutfak oyuncaklar"*** üretildi. O mutfaklarda ise bugünün modern büyük mutfaklarını aratmayacak şekilde her türlü detay düşünülmüştü. Sıra sıra tenceler, tavalar, pasta kalıpları vardı. Şık giyimli bir kadın tezgâhta yemek yapıyordu. Bu da kadının toplumdaki yerini onlarla oynayıp büyüyen çocuklara öğretiyordu.

1970'lerin sonuna kadar devam eden ve bugünkü biblo kavramına denk gelen oyuncak kavramı çok renkli, çok detaylıydı. Tek bir oyuncak bile adeta yaşayan bir dünya vaat ediyordu. Bunun sebebi ise o dönemin şartlarıydı. Televizyon, bilgisayar, atari gibi görsel bir sunum olmadığı için o zamanın çocukları hayal dünyalarını bu oyuncaklarla şekillendiriyorlardı.

Kısacası geleceğin yetişkinleri bu küçük dünyalara bakarak kendi dünyalarını oluşturuyorlardı. Teknolojinin hızla gelişmesi ve seri üretime geçilmesi, oyuncak kavramını adeta atomize etti. Artık seyirlik oyuncaklar yerine, ***"kullan-at"*** bebekler, arabalar, çeşitli türden oyuncaklar üretilmeye başlandı. Bu da aslında şaşırtıcı değildi çünkü devir ***"hızlı tüket ve zincirin parçası ol"*** devriydi. O basit ve kısa ömürlü oyuncaklar da tıpkı Hitler döneminin oyuncakları gibi devrini yansıtıyor ve gelecek ile ilgili bilgiler veriyordu… Bu oyuncaklarla oynayan 80'lerin çocukları büyük endüstri zincirlerinin parçası olacak, tek bir noktaya yoğunlaşacak ve muhafaza değil tüketim odaklı yaşayacaklardı.

2000'lere gelince... Bugün oyuncaklar basit olmalarına karşın çok renkli, hareketli ve gürültülü. Erkeğin gücüne vurgu yapan **Örümcek Adam**, **Süpermen, Batman** gibi kahramanlar, bilgisayar çağının ***"tek tuşla yönetim"*** özelliğini yansıtan uzaktan kumandalı arabalar, robotlar vb... Bu oyuncaklar odaklanmanın güçleştiğine işaret ediyor. Gürültülü ve hareketli çevrelerde yaşayan çocukların tek bir şeyle ilgilenmesi oldukça zor gibi görünüyor. Bunu sağlamak için ses ve ışıklardan yararlanılarak durağanlığı yokluk olarak algılayan, aksiyon bağımlısı birey tipleri oluşturuluyor.

Ülkemizde ise üretilen oyuncak sayısı yok denecek kadar azdır. Bu durum ise ister istemez, dünyadaki üretim gücünde ve karar mekanizmasında söz sahibi olamadığımıza ve olamayacağımıza işaret ediyor. Çünkü oyuncaklar, çocukların büyüme çağında ve gelecekteki rollerini şekillendirmede bahsettiğimiz üzere önemli bir role sahiptir. Türkiye oyuncak üretimine dâhil olamadığı, dünya çapında bilinen çocukların sevmekle beraber oynamak için arzu duyacağı bir sanal kahraman dahi oluşturamadığı için bu süreçten de bir şekilde dışlanmış durumda kalmaktadır.

Yaşadığımız zamanda bu sürecin efendisi sayılabilecek, oyuncakların tartışmasız lider üreticisi kimin olabileceği, bir çok alanda da görüldüğü üzere "Made in China ya da P.R.C " ismiyle öne çıkan Çinliler olduğu görülmektedir. 10 yıl sonraki dünya portresi gözünüzde canlandığında, Çin'nin durumu artık ne ifade ediyor, düşünmek gerekir.][527]

Çin görünen yüz ve kukladır. Asıl onun arkasındaki oynatıcı, fikir babası, akla hayale gelmeyecek bir yerde ve orada olmalıdır. Çin'nin her ülke gibi kültürel bir temeli vardır. Fakat kimlikleri dünya üzerinde hemen fark edildiğinden, onların belirli bir sınırdan öteye geçemeyeceklerini tarih hep göstermiştir. Bu nedenle, bir zaman büyük dünya savaşların

[527] Nagehan Alçı "Oyuncak", Kaynak: www.aksam.com.tr 3

çıkmasını sağlayan finansörlere, uzun vadeli stratejilerini harekete geçirebilmeleri için daha çok oyuncak tipleri, projeler üretmek zorundadırlar.

Bu bahsedilen şeyleri engelleyecek yazının başında da belirttiğimiz gibi bizim samimi içten fedakâr Yunus'lardır. Onlar toplumun kilit noktalarıdır. Onlarsız bir milletin hayatı şekillenmediği gibi gelecek vadeden nesillerin gelmesi de düşünülemez.

Yunus'lar bizim iç dünyamızın karalıklarını silen, sükûnet veren ve gelecek vadeden tiplerdir.

MEDYANIN GÜCÜ

"Günümüzde medyanın gücünden sıkça söz ediliyor. Çoğu kimse böyle bir illüzyona kapılmış gibi. Dünya elli yıl öncesine göre kitle iletişim araçlarının hem nicelikleri, hem de nitelikleri bakımından büyük değişim geçirdi. Haberleşme teknolojisinin neler gerçekleştirdiğini saymakla bitiremiyoruz. Medyanın yaygınlık alanının şaşırtıcı boyutlara ulaştığını kabul etmemek mümkün değil. Hatta bunun şakasını da yapıyorlar:

" -BİR SİNEKLE BİR DEVLET BAŞKANI ARASINDA NE BENZERLİK VARDIR?

- HER İKİSİ DE GAZETEYLE ÖLDÜRÜLEBİLİR".

Ama bu sadece bir şaka ve şakayı gerçekle karıştıranları çok acı tecrübelerin beklediğini söyleyebiliriz.

Kitle iletişim araçlarının kendi başına bir güç olduğu vaki değil. Gerçi medyanın yönlendirmesinden etkilenen çok sayıda insan var, ama yönlendirmeyi medya kendi iktidarının bir tezahürü olarak yürürlüğe koymuyor. Medyanın yönünü bizatihi iktidar belirliyor. Dolayısıyla, medya tarafından sevk ve idare ediliyor gibi olan insanlar medya olmadan da iktidarın başka araçlarıyla zaten sevk ve idare edilmekte bulunan insanlardır. Medyanın kendine mahsus hedefleri yok, bu yüzden bağımsızlığından söz etmek yanlış. Hattâ dünya çapında medyanın özerk bir karaktere bile sahip olduğu söylenemez. Kısmî dahi olsa özerkliği elinde tutan medyatik güç Körfez Savaşı sırasında dünyanın tek televizyon kanalına mahkum olmasını önleyebilirdi.

Günümüz iktidarları medyasız etkinlik gösteremiyor. Bu onun geçmiş dönem iktidarlarından en bariz farkı. Öyleyse iktidarın muhtaç olduğu bir araç olarak medyanın gücünden söz etmeli değil miyiz? Hayır, çünkü medya ile iktidar arasındaki ilişki bir geminin mürettebatı ile kaptanı arasındaki ilişki gibi değil. İktidar medyayı kendi gücünün zorunlu uzantısı olarak meydana getirmiştir, "iktidar bozar, mutlak iktidar mutlaka bozar" sözü, medyayı etkin kılarak gücünü tanıtmayı gözeten iktidar için bilhassa geçerlidir. Eğer toplumda medyanın sebep olduğu bir tahribattan söz edilecekse, bu tahribatın iktidarın arzuladığı bir sonuç olduğunun bilinmesi gerek. Çünkü iktidar baskısını ancak kitleyi kitlevî nitelikte tutmak suretiyle yürürlüğe sokabilir.

Bu yüzden medya dolayısıyla doğan aksaklıkların giderilmesini medyadan beklemek tıpkı teknolojinin yıktığını teknolojinin onarmasını beklemek gibidir. Efendisine kızıp uşağı dövmeye kalkışanlar, bunu başaramadıkları zaman o efendi tarafından dövdürülmüş duruma düşerler. Başardıkları zaman ise kendi efendilik konumlarını kaybetmiş olurlar. Efendiliğimizi korumamız için efendi ile dövüşebilecek şartları kollamamız gerek."[528]

Bu sözler beş yıl önce yazıldığı halde içeriği ile bugün de aynı durumların devam ettiğini göstermektedir. Kuvvet ve kudret yanlış yapma hakkını kimseye vermez. Haddini aşan mağdurla, kuvvetini gösteren arasında hiçbir fark yoktur. Derler ya "Düşmez Kalkmaz Bir Allah Teâlâ'dır." Söylenecek sözleri, yapılacak hareketleri yerli yerince hakkaniyetle uygulamak ne güzel bir şeydir. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem buyurdu ki;

"Bela (ağızdan çıkan) söze bağlıdır, eğer bir kimse başkasını köpek sütü emdi diye ayıplarsa, o kimse de, o köpekten süt emer. Yani bir kimse, bir başkasını kötü bir iş yapmakla

---

[528] **ÖZEL İsmet** Neyi Kaybettiğini Hatırla [Kitap]. - İstanbul : Şule, 2006,s.36-38

ayıplarsa, ayıpladığı o kötü iş, onun kendi başına mutlaka gelir.” [529]

İnsan yıllar yılı geçse ettiğinden geri kalmaz. Öyle ki yıkılmaz insan önce dostları sonra kendi eliyle yaptığı işler ile perişan hale gelirde telafisi mümkün olamaz. Musa aleyhisselâm, Allah Teâlâ'ya kavmindeki fitneciyi sorarken, Allah Teâlâ

“benim dedikodu yapmamı istiyorsun” demiştir.

Önemli olan mevzu, hırsları ve bir yerlere gelmek için verilmiş ödünler karşılığında şahsiyet enflasyonuna düşmemek gerektiğidir. Sonunda her yuvarlanan taş yerini bulur. Fakat bu arada ezilmemek büyük erdemdir. Allah Teâlâ buyurdu ki;

“O gün ki, onların tuzakları kendileri için hiçbir fâide vermeyecektir. Ve onlara yardım da edilmeyecektir.”[530]

Sonuçta insanlar emellerine kavuşmak için doğru ve dürüst yolları kendilerine seçmezlerse eşilen kuyular onların zindanı olacaktır.

---

[529] (Alauddin Ali b. Abdülmelik b. Kadı Han Müttaki el-Hindi, **Kenzü'l-ummâl fî süneni'l-akval ve'lef'al**, III, 315)

[530] **Tur, 46**

AH BU YARDIM KURULUŞLARI…!

Bir arkadaşım geldi. Eşinden dert yanıyordu.

"Bıktım usandım hanımın kermeslerinden, yardım toplamalarından, benimle ilgilenmiyor. Her gün tost yemekten bıktım. Bize sulu yemek yiyebilmek artık haram mı oldu..?"

İlk bakışta eşi doğru yapıyor gibi gözüküyordu. Lakin kaçırılan bir yer vardı, o da kocasının bir şekilde ihmal edilmesiydi ki, aslında çok önemli bir durumdu. Yapılanlar en nihayetinde bir yardımdır ama biz de yardım işlerinden elini çeksin dahi diyemedik. Nasıl diyebiliriz ki, **"sabret kardeşim, sabret"** diyerek olayı geçiştirdik.

Bahsedilen bu durum, aslında bir sorun olmakla birlikte, asıl konu bunu bizim nasıl çözmemiz gerektiğiydi. İyilik adına birisi yuvasını huzursuz ediyor. Bizde buna çıkar bir çare üretemiyoruz. Toplumun bu şekilde çaresiz kaldığı durumda ne yapmak gerekir?, diye düşünmemek elde değil. En basitinden televizyon ya da internete bakarsanız toplum sürekli yardımlaşma çağrılmakta, olması mümkün olmayan senaryolar masa başında üretilerek servis edilip sunulmaktadır. **Hiç dikkat ettiniz mi? Bütün senaryolar alt tabaka üzerine kurulmuş, elit, lüks hayat yaşayan insanlar, kasıtlı olarak unutulmuş durumdadır.** Kendimce hiç zengin kesimin yardım konularındaki faaliyetlere reklam amaçlı olanların dışında örnek hiçbir numune yok gibidir. Sanki yardım etmek cebinde az parası olan, zar zor geçinen insanlar için var. Tabi ki yardım kuruluşlarının görünüşteki cazibeliği, insanları kendilerine çekiyor. Ancak bu çekmenin, bazen boyuna sarılmış gibi bir durumda olduğunu düşününce, boğduğu birçok insanı da görmezlikten gelemeyiz. Bir yeri kurtaranlar, başka bir yeri yıkarak bunu yapacaklarsa, bu yardım acaba aslında neye hizmet ediyor?, diye hiç düşündünüz mü? Zannımca şeytanın en tehlikeli tuzaklarından biri burada ortaya çıkmaktadır. O da **"iyilikle aldanma"** dan başka bir şey değildir.

Günümüzde yeni bir yardım şekli de **"yurt dışındaki insanlara yardım etmek"** şekline dönüştü. Bu kampanyalar nasıl başlatıldı diyebilirsiniz. Çünkü içerdeki yardımın bir şekilde ayrıntısı gözden kaçmayacaktır. Dış ülkelerdekiler ise Allah Teâlâ'ya ve vicdana emanet. Daha doğrusu bu türlü yardımın istismarını yapmak çok daha kolaydır. Tesadüfen reklamına rast geldiğim bir kuruluşun, kendi yapmadığı yardımı, kendi yardımı gibi gösteren hayır kuruluşu, sizce de ne kadar samimi olabilir ki? Bunu da utanmadan, etrafa reklam edişlerini görünce insan üzülmektedir.

Memleketimizde, gerçek anlamda insanî yardıma muhtaç bir talebenin, asgari düzeyde ihtiyaçlarını dahi gidermeden, dışarıda yaşayan insanları düşünmek, samimilikten uzak bir bakışla içi boşaltmaktan başka bir şey değildir. Yani, para yardımı aldığımız yerin zayıflamasına rağmen, dışarıya gönderdiğimiz az bir yardımla, ne orayı kalkındırabiliriz nede içindeki insanlara faydalı olabiliriz. Uzak yerlerdeki davul sesi kulağa hoş gelir hesabı, aslında emperyalist emelleri olanlara, yardım etmekten başka bir şey yapılmıyor diyebiliriz. Onlar yıkamadıkları yerleri bu şekilde yıkıyorlar. Kuvvetin zayi edilmesi nasıl gerekiyorsa o şekilde her türlü amacı kullanıyorlar. Gerekirse bu hayır cihetinden olsun. Bu şekilde kurucularının kimler olduğunu dahi bilmediğimiz birçok yardım kuruluşları bu şekilde kanımız yıllarca emdiler de farkına varamadık.

Alvin Toffler[531] zengin olabilme şartlarını sayarken **"yardım kuruluşu ve derneği kurun"**

---

531 Alvin Toffler (doğumu 3 Ekim 1928), sayısal devrimi, iletişim devrimini, şirket devrimini ve teknolojik tekilliği tartışan çalışmalarıyla bilinen ABD'li yazar ve gelecekçidir. Fortune dergisinin eski bir editörü

demesi boşuna değildir.

Sonuç olarak toplu yardım kampanaları, dernekler, vb kuruluşların devletin kontrolü altında olması gerekmektedir. Eğer bu şekilde olmazsa, istismarlar artar gider. Denilebilir ki, bu şekilde alınan tedbirler zamanla sıkıntı doğurur ve insanlar yardım eli uzatmaktan tedirgin olurlar. Şunu unutmayalım ki **"her şey aslına dönermiş"** yani haramı helal, helali haram yolda tasarruf etmek mümkün değildir. Yapılması gerekenleri, acilen yapmadığımız müddetçe, Allah Teâlâ için, din ve insanlık adına daha çok aldatacaklardır. Kusura bakmayın, bu çemberden bu millet çok geçirilmiştir. Buna ilginç bir örneği K. Karabekir Paşa'dan verelim;

"Erzurum'da yakaladığımız Müslüman olmuş bir Rus casusunu temize çıkarmak için bir mahalle halkının karargâhıma geldiği zaman hallerine bakıp hatıratıma şunu kaydetmiştim:

Ey Türkoğlu! Sen pek safsın, seni herkes aldattı. Erdim diyen, döndüm diyen çemberinden atlattı." (Karabekir, İstiklâl Harbimiz, 2/717)

Millet, kendi dinamiklerini kurarken denge unsuru koymadan oluşuma başlanması mümkün değildir. Onun için devletimizin, bu yardım kuruluşları adı altında faaliyet gösteren dernekleri kontrol etmesi gerekmektedir. Toplanan yardımın, nereden ve nereye gittiği belli olmalıdır. Biri bir burs verirken, hem kazandığının hesabını, hem de verilen yardımın hak edeceklere dağıtılıp dağıtılmadığının hesabını da verebilmelidir. Muhtaç olan veya olmayanların tespitinde hangi kriterlerin esas alındığı hususunda belli olmayan başıboşluklar var ise, insanların alın terlerinin heder olması elbette ki kaçınılmazdır.

Neticede ferdi ya da şirketlerin yaptığı yardımlarda, insanlar özgürce hareket edebilmesinin önü açık tutulmalı, fakat teşekküllerin, bütün yapacakları yardımların, gerçektende o maç için yapılıp yapılmadığı hakkında devletin ve ilgili kurumlarının kontrolü altında olması, istikbalimiz için önemli bir husustur.

olarak önceki çalışmaları teknoloji ve (bilgi bombardımanı gibi) onun etkileri üzerineydi. Sonra toplumdaki değişimleri ve tepkileri incelemeye başladı. Daha sonraki çalışmalarının odağını 21. yüzyılda askeri donanımın artan gücü, silah ve teknolojinin yayılımı ve kapitalizm oluşturdu. Kendisi de yazar ve gelecekçi olan Heidi Toffler ile evlidir. Los Angeles şehrinde yaşamaktadırlar. "Alvin Toffler"a ithaf edilen kitapları birlikte yazmaktadırlar. Yönetim danışmanlığı şirketi Accenture, Bill Gates ve Peter Drucker'dan sonra onu iş liderleri arasında üçüncü en etkili ses olarak nitelendirdi. Financial Times tarafından "dünyanın en ünlü gelecekçisi" olarak da tanımlandı.

YABANCILAŞMA

Yabancılaşma kavramını genel olarak, bir eylem aracılığıyla kişinin, grubun, kurum veya toplumun, kendi özgün etkinliğinin sonuçlarına ya da ürünlerine, içinde yaşadığı tabiata, diğer insanlara veya kendi kendisine yabancılaşması şeklinde olduğunu ifade edebiliriz. İnsanlar, kazandıkları nesnelere ve güçlere çabuk bağlandığından, diğer insanlara gösterdiğinden daha fazla değer vererek, zamanla diğerlerini değersiz birer araç olarak görmeye başlarlar. Sonuçta bireyin uzaklaşma periyoduna girerek, ilk önce kendine daha sonra topluma yabancılaşması meydana gelir.

İnsan bağımlı bir varlık olarak, sürekli olarak dışındaki olan şeylerle ilişki kurmakta ve diğer taraftan kendi dünyasını oluşturmaktadır. Yabancılaşmanın temelinde ise ekonomik, sosyal ve dini yozlaşmaların eseri bulunmaktadır. İnsanın varlığını sürdürebilmesi için, ferdî ve sosyal faaliyetleriyle birlikte mevcut güçlerini tatmin etme durumunda olmalarından ötürü, yabancılaşmaya itilme etkisinden de kendilerini kurtaramazlar. Bir zaman sonrada, kendi bilgilerini ve oluşturduğu değerlerini tabulaştırıp, amaç haline getirir. Bu şekilde yabancılaşan insan, özgür ve yaratma gücünü kaybedip, hükmedici insan olmaktan çıkarak, topluluk içinde birbirinden kopuk, soyutlanmış, belirsiz, değişik türden insan modelleri ortaya çıkmış olarak görülür. Kölelikten kurtulmaya çalışan insan, zamanla kendi yabancılaşmasının kölesi haline gelir. Onun için kendinden başka doğru kalmamıştır. İdealleri biter, artık yabancılaşmanın kriterleri başlamıştır. Mesela; başlangıçta ideal için bir teşekkül oluşturulurken, daha sonraki faaliyetler o teşekkülü sadece ayakta tutmak için yapılır. Çünkü yabancılaşan sistem artık büyümeye ve bir şekilde kontrolden de çıkmaya başlamıştır. İlişkileri artınca, kendini korumaya mecbur olmaya başlamıştır. Çıkış noktası ilk etapda olumluyken, ileri noktada olumsuzluk aşamasına gelinerek, yabancılaşma etkisini kaldırmakta bir o kadar da zorlaşmıştır. Belki çıkış çözümü dahi üretilemez olmuş ve ileri seviyede kopmalar meydana gelmiştir.

Bahsettiğimiz üzere, yabancılaşmaların kaldırılması amacıyla, çözüm yolu olarak yeni bir hareket tarzı gerekmektedir. Bu ise reform, intikal, zorunlu değişim ve de devrim gibi araçlara ihtiyaç duyacaktır. Öyle ise yabancılaşmayı durdurmanın çözüm noktaları neler olabilir? Bu konuda çok söz söylenebilir...

Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem, yabancılaşma tehdidini hissettiğinde tedbir amaçlı hareketleri hiç elden bırakmamıştır. Cahiliye döneminde topluma baş belası olan insanları, İslâm'a girdiklerinde[532] bunları elde ederek, yabancılaşmanın içine düşmelerine engel olmuştur. Bir başka hususta nesh kavramını geliştirerek, uygulamadaki bazı hükümleri ta'til etmiş, insanların dine yabancılaşmasını engellemiştir.

"Biz bir âyetin hükmünü yürürlükten kaldırır veya onu unutturursak, mutlaka daha hayırlısını veya benzerini getiririz." [533] Âyette geçen **"daha hayırlısını veya benzerini"** ifadesi

---

[532] **Tulekâ:** Talîk'in cem'idir. Mekke fethedilince esir durumuna düştüğü halde Hz. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin esir muamelesi yapmayıp, azad ettiği Mekke halkına denir. Mekke feth olunca İçinde müslüman olmayanlar da vardı. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem Mekkelilere:
"Gidin serbestsiniz" demiş, kendisine zulmün, işkencenin, hakaretin her çeşidini yapan bir saat öncesine kadar kendisini yok etmek için bütün güçleriyle çalışmış, çalışanları desteklemiş, bu maksatla Bedir, Uhud, Hendek savaşlarını tertiplemiş olan Mekkelileri birkaç kişi hâriç toptan affetmiş, sizler tulekâ'sınız demiştir. Tulekâ, **"azad edilmişler"** manasına gelir. Tulekâ demesi, belirttiğimiz üzere harp hukukuna göre, savaşta ele geçirilmeleri sebebiyle esir hükmünde olmalarındandır.

[533] Bakara, 106

bu noktada çok önemlidir. Yani, nesh olan hükümler de, yeni hükümler gibi **"hayırlı"**dırlar. İnsanların hayrına olma özelliği bütün âyetler için geçerlidir. Mesela: Kâfirun Sûresinde geçen **"sizin dininiz size, benim dinim bana"** hükmü, cihat âyetiyle tahsis edilmiştir. Ama bugün dünyanın çok yerinde Kâfirun Sûresi yürürlüktedir. Müslümanlar o yabancı beldelerde, Mekke'deki ilk dönem gibi, o milletin dinine karışmamakta ve kendi dinlerini yaşamaktadırlar. Onlara karşı silâhla cihat etme yoluna da gitmemektedirler. Buna göre Kafirun Suresindeki ayetin hükmü tamamen kalkmamış ve ona uygun şartlar olduğunda da aynen uygulanacaktır, manası anlaşılmalıdır.

Sonuç olarak diyebiliriz ki, çektiğin bir acıyı başka birine çektirmekle, yanlışla elde edeceğin bir şeyin sonuçta dönüşünün tekrar olacağına veya bunları bir tarafa bırakıp ferden ve toplumdan yabancılaşarak kazanılacak her türlü kazanımların akim kalacağı unutulmamalıdır. Gönülleri fethetmeden ve ikna etmeden beka bekleyenler için gelecek diye bir şey yoktur. Tarihte buna çok kere şahitlik etmektedir.

Bir örnek daha vermek gerekirse, Sovyetler Birliği'nin çöküşü, gücünün zirvesine ulaşmasından sonraki yirmi otuz, hatta belki de on yıl içinde gerçekleşti. Bunu deney kabındaki bakterilere benzetebiliriz. Eldeki kaynaklar ve bu kaynakların tüketimi veya ekonomik gelir gider arasında bir dengesizlik olduğunda bu ani çöküşlerin gerçekleşme ihtimali artırmaktadır.

Deney kabında bakteriler çoğalır. Her kuşakta sayılarının ikiye katlandığını farz edelim: Sonlarının gelmesinden beş kuşak önce deney kabının 16'da 15'i boştur, sonraki kuşakta 4'te 3'ü boştur, sonraki kuşakta da yarısı boştur. Yarısı boş olduktan bir kuşak sonra kap doludur. Artık yiyecek kalmamıştır ve bakterilerde çöküş yaşanır. Dolayısıyla, toplumların güçlerinin zirvelerine ulaştıktan çok kısa süre sonra Osmanlı İmparatorluğunda da olduğu gibi çöküş yaşamalarında yabancılaşmanın etkisini çok iyi görebiliriz.

Bir kolu koparmak için lastikle sıkıldığını düşünelim. Lastik o kolu hemen koparmaz. Sadece kolun kangren olmasına, kolun ise işe yaramaz hale gelmesine ve sonuçta kolun işlevini yerine getirememesi sebebiyle helak olmasına sebep olur. Her iki açıdan bakıldığında, ince ayarı iyi yapmanın zorunlu olduğunu ve yabancılaşma tehlikesini hiçbir zaman unutmamamız gerekir.

"Allah'ın nimetine bedel, inkâr ve nankörlüğü tercih edenleri, ayrıca kendi halklarını da helâk yurduna, cehenneme sürükleyenleri görmedin mi? Onların hepsi oraya girecekler. Cehennem ne kötü bir yerleşim yeridir!" [534]

[534] İbrahim, 28

SORUNLARI NASIL ÇÖZMELİYİZ?

İnsanların içtimai yaşamlarını belirleyen temel unsurlar arasında, içinde yaşadıkları toplumun hayatını **algılama** ve **yaşama** şekilleri bulunmaktadır. Her insanın kendi çevresi içindeki diğer kişilerle ve özellikle yakın olduğu gruplarla paylaştığı bir nizamı muhakkak vardır. Bu şekilde de temel kabul ettikleri nizama göre şekillenir ve toplum içinde kabul edilirler. Ne yazık ki, uyulan nizamlar kimi için modern sayılırken, kimi için de gerici olarak görülüp, çeşitli şekillerde algılanıp adlandırılmaktan da kendilerini kurtaramazlar.

Şerif Mardin bu konuda şu soruyu soruyor: "Nasıl oluyor da bazı düşünceler **"ilmi"** olarak tanımlanırken, bazı düşünceler **"ideolojik"** olarak tanımlanıyor? Niçin bu iki anlam birbirinin zıddı olarak kullanılıyor? Bir antropologun (insan bilim uzamanı) deyimiyle:

"neden benim ileri sürdüğüm zaman sosyal felsefe adını verdiğim düşünceyi başkalarında gördüğüm zaman bunları "düşünce" olarak nitelendiriyor, benim düşüncelerime katılmayan birinde bu çeşit düşünceleri bulduğum zaman bunlara "ideoloji" damgasını basıyorum".[535]

Günümüzde ilerici, gerici, modern gibi kavramların çıkması ve üretilme sebebi olarak bu durumu gösterebiliriz. Çünkü hayatımızdaki maddî ve manevî güç dengelerinin değişmesi sonucu başlayan yeni durumlara insanların adapte olabilmeleri, yeni duruma karşı kendini korumak için ister istemez simetrik ve asimetrik[536] durumlarla karşılaşmaktadırlar. Değişen hayat düzeni ile birlikte, yaşamımızda yeni şekiller yeni boyutlar kazanıldığı görülünce, tedbirleri, düşünceleri, nizamları ve stratejileri açısından da farklılaşma mecbur olmuştur. Her yerde, yenilikçi hayatın etkilerini belki binlerce insanın tepkilerini ve etkilenmelerini görmemezlikten gelemeyiz. Öyle ki insan, karşısına gelen bu gibi yeni durumlarda ne yapıp ne yapamayacağını bilmekte zorlanacaktır. Bazen hiç beklenmedik bir anda, en can alıcı merkezlerini yani iş ve aile hayatına vuran bu yeni hayat düzenleri, adeta insan hayatını felç eder. Ancak biliyoruz ki, gelişen ve kabul gören evrensel insan hakları anlayışı, hiçbir insana diğer insanlara karşı zorla yaptırım gücü vermemektedir. Fakat hayatımızın düzensiz ya da huzursuz olmasındaki asıl etken düşüncenin, ideolojinin kimliksiz ve gizli düşman şekline girişine ne sebep olmuştur? Bunu düşünmemiz gerektiği inancındayız.

Bu soruya cevap olarak bizi bizden alan, üstüne gidince korkulan, çekilince ezildiğimiz günümüzde yaşadığımız modern hayatımız diye biliriz. Geleceğimiz için yaşadığımız modernlik diye adlandırdığımız hayatımıza dikkatli bakarsak birçok sebepleri de beraberinde görebiliriz;

“Fiziksel bilimlerde gerçekleşen, kâinata ve onun içindeki yerimize dair düşüncelerimizi değiştiren büyük keşifler;

İlmî bilgiyi, teknolojiye dönüştüren, yeni insan ortamları tasarlayıp eskilerini yok eden, hayatın tüm temposunu hızlandıran, yeni tekelci iktidar ve sınıf mücadelesi biçimleri meydana getiren sanayileşme;

Milyonlarca insanı, atalarından kalma tabii çevrelerinden koparıp, dünyanın bir başka ucunda yeni hayatlara sürükleyen, muazzam demografik altüst oluşumlar;

Hızlı ve çoğu kez sarsıntılı şehirleşme;

Dinamik bir gelişme içinde birbirinden çok farklı insanları ve toplumları birbirine bağlayan, kapsayan kitle iletişim sistemleri;

---

[535] Şerif MARDİN: İdeoloji, İstanbul, İletişim Yayınları, 2000.s.15

[536] Asimetrik: Aralarında (simetri) bakışım bulunmayan (iki şey) veya iki yanı arasında bakışım olmayan (bir şey),

Yapı ve işleyiş açısından bürokratik diye tanımlanan, her an güçlerini daha da arttırmak için çabalayan ve gitgide güçlenen ulus-devletler;

Siyasî ve ekonomik egemenlere karşı direnen, kendi hayatları üzerinde biraz olsun denetim sağlayabilmek için çaba sarf eden, insanların kitlesel toplumsal hareketleri;

Son olarak, tüm bu insanları ve kurumları bir araya getiren ve yönlendiren, keskin dalgalanmalar içindeki kapitalist dünya pazarı.”.[537]

Bu nedenlerini sayarken yaşadığımız modern hayatın hızlı gelişimine rağmen kendimizi kontrol edebilmemizde güçlü olmayışımız **“bir zamanlar savaşı kaybetmekten korkan insanların, şimdi büyük bir üstünlükle kazanacak olacağı korkularımı vardır? ”**

Sonuç olarak; İnsanın tek kurtuluş çaresi, Allah Teâlâ gönderdiği İslam dinini güzel anlamalı, günümüz ihtiyaçlarını karşılayacağına samimi bir şekilde inanarak modern hayat korkularımızı yenmek için gerekli kazanımları sağlamalıdır..

“Her kim de Allah Teâlâ'dan korkarsa, Allah Teâlâ ona bir çıkış yolu gösterir.” (Talak,2)

[537] Berman, M.. *Katı Olan Her şey Buharlasıyor*, (trc.: Ü. Altuğ ve B. Peker),İstanbul: İletisim Yay., 2006.s.28-29

SULTAN FATİH'İN AYASOFYA VAKFİYESİ

"Allah'ın mescidlerinde o'nun adının anılmasına engel olan ve onların harap olmasına çalışandan daha zalim kim vardır! Aslında bunların oralara ancak korkarak girmeleri gerekir. Başka türlü girmeye hakları yoktur. Bunlar için dünyada rezillik, ahirette de büyük azap vardır." **(Bakara Suresi / 114.Ayet)**

İşte bu benim Ayasofya Vakfiyem, dolayısıyla kim bu Ayasofya'yı camiye dönüştüren vakfiyemi değiştirirse, bir maddesini tebdil ederse onu iptal veya tedile koşarsa, fasit veya fasık bir teville veya herhangi bir dalavereyle Ayasofya Camisi'nin vakıf hükmünü yürürlükten kaldırmaya kastederlerse, aslını değiştirir, füruuna itiraz eder ve bunları yapanlara yol gösterirlerse ve hatta yardım ederlerse ve kanunsuz olarak onda tasarruf yapmaya kalkarlar, camilikten çıkarırlar ve sahte evrak düzenleyerek, mütevellilik hakkı gibi şeyler ister yahut onu kendi batıl defterlerine kaydederler veya yalandan kendi hesaplarına geçirirlerse ifade ediyorum ki huzurunuzda, en büyük haram işlemiş ve günahları kazanmış olurlar.

Bu sebeple, bu vakfiyeyi kim değiştirirse, Allah'ın, Peygamber'in, meleklerin, bütün yöneticilerin ve dahi bütün Müslümanların ebediyen LANETİ ONUN VE ONLARIN ÜZERİNE OLSUN, azapları hafiflemesin onların, haşr gününde yüzlerine bakılmasın.

Kim bunları işittikten sonra hala bu değiştirme işine devam ederse, günahı onu değiştirene ait olacaktır.

Allah'ın azabı onlaradır. Allah işitendir, bilendir.

Fatih Sultan Mehmed Han - 1 Haziran 1453

(Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü'nde Bulunan Ayasofya İle İlgili Arapça Vakfiyenin Tercümesi)

YÜREĞİMİZE BATAN İNGİLİZ KAZIĞI (Ermeni Meselesi)

Psikolojik Savaş, herhangi bir düşünürün icat ettiği bir faaliyet şekli değildir. İnsanlık tarihi kadar eski olan, bu stratejik harekât şekli, ilk olarak insanlar arası anlaşmazlıkların çözümünde, hilenin de kullanılması olarak ortaya çıkmıştır.

Psikolojik savaş uygulamalarının, tarihte örnekleri sayılamayacak kadar çoktur. Düşmanı yıldırmaya yönelik olarak uygulanan bu faaliyetler, bazen özellikle dost birliklere karşı yönelik olarak da uygulanmıştır. Dünya üzerinde insanlar var olduğu sürece de, uygulanmaya devam edecektir.

II. Dünya Savasından sonra yapılan değerlendirmeler, psikolojik savaş stratejilerinin, yalnızca savaş zamanında değil barış dönemlilerinde de kullanılabileceği sonucuna varılmasını sağlamıştır. Öyle ki psikolojik savaş taktikleri sayesinde, sıcak savaşlarda dahi ulaşılamayan sonuçlara ulaşılarak, birçok ülke ve toplum üzerinde etkili olabilme ve yönetimi altına alabilmenin mümkün olabileceği görülmüştür. Günümüzde, yabancı bir ülkenin dış politikasını etkilemek maksadıyla yapılan propagandaların, genellikle kabul edilebilir bir yaklaşım olarak algılanması sağlanarak, **ikamet elçiliklerinin de** bu konuyla çok yoğun bir şekilde ilgilenmekte oldukları görülmektedir. Bununla birlikte, böyle çalışmalarda başarısı bulunulan ülkelerin, siyasi kültürüne ve rejiminin hassasiyetsilerine göre değişiklikler gösterir. Psikolojik savaşın önemli unsurlarından olan **Kitle iletişim araçları** önemli bir faktör olup, bununla ilgili olan **sahiplik ve kontrol konusu** yine çok önemli iki konudur. Bu iki temel faktör, yani mülkiyet ve kontrol faktörleri, medyada ki kültürel üretimin ideolojisini de ciddi boyutlarda etkileyen önemli etkenlerdendir.

Kitle iletişimi, kelimenin gerçek anlamıyla kitleler arası bir iletişim değildir. Kitlelerle olan, kontrol amaçlı iletişimdir. Bu kontrol arayışı da, siyasal ve ekonomik güçlerin, egemenlik arayışı ve mücadelesini yansıtmaktadır. Kitleler ise, kontrolün amacında kullanılan hem araç hem de amaç haline getirilip bir şekilde kullanılmaktadırlar. Dolayısıyla, kitlelere ulaşma amacı, gerçekte ise bu ulaşmanın nedenini gizler. Amaç, onlara ulaşarak kontroldür. Buda psikolojik savaşın temel kuvvetidir.

Günümüzde sıcak savaşların yerini artık soğuk savaşların aldığını, devletlerin psikolojik savaş taktiklerini en etkin bir silah olarak amaçları doğrultusunda kullandıklarını, yine devletlerin milli güvenlik amaçlarını gerçekleştirmek ve bunu desteklemek amacıyla güvenlik stratejilerine paralel şekilde yürüttükleri görülmektedir.

Devletler, muhtemel rakiplerine karşı izledikleri politikaları, açık ve örtülü olarak yaptığı girişimlerini psikolojik savaş faaliyetleriyle desteklerken, diğer yandan kendi milli güç unsurları üzerindeki muhtemel rakiplerinin, psikolojik savaş tehdidini önleme çabalarını, etkisiz kılmaya bir şekilde çalışırlar.

Psikolojik savaş konusunda, günümüzdeki uluslararası sisteme ve buna ilişkin yapıyı incelediğimizde, ABD'nin dünya üzerindeki etkisinin önemli boyutta olduğu görülür. Ancak, bu durum dünyada üzerindeki insanların büyük bir kısmının tepkisini almakta olup, uluslararası ilişkilerde sıkıntıya giren Amerikan yönetimini, son zamanlarında maddi değilse de psikolojik olarak büyük bir yara almasına neden olmuştur.

Amerikan karşıtlığının, dünya üzerinde had safhaya ulaşması, ABD'nin mevcut küresel hegemonyasını sürdürülebilmesi için, gerekli tedbirler alma gereğini artık iyiden iyiye hissettirmektedir. Çünkü Amerikanın egemenliği sadece dış nedenlerle değil, iç nedenlerle dahi sona erebilecek duruma gelmiştir. Mesela Irak Savaşını buna örnek olarak verebiliriz. Amerikan

halkı hepimizin bildiği gibi savaş yanlıları ve savaş karşıtları şeklinde ikiye bölünmüştür. Bu durum ise, ABD nin çöküş ihtimallerini artırıp, onların psikolojik savaş taktikleri geliştirmeye ve yenilenme ihtiyacının gerekliliğini zorunlu hale getirmiştir.

Konuyu biraz daha açacak olursak, önümüzdeki 21. yüzyılda uluslararası sistemin alacağı şekil, büyük ölçüde ABD'nin dış ve iç dinamiklerine bağlı olacaktır. Günümüzde küreselleşmenin getirdiği çok kültürlülük anlayışı çerçevesinde kültürel farklılıkların giderek ön plana çıkması ise, Amerikan toplumu gibi farklı kökenlerden gelmiş insanların oluşturduğu yapı üzerinde oldukça olumsuz etkiler bırakmaktadır. ABD bu dengeyi koruyabilmek için, her gün yeni bir kargaşa ortamı hazırlayıp ortamı bulandırarak, durumu kendi menfaatine çevirme planı içerisindedir.

Bununda en son örneklerinden biride, Osmanlıdaki Ermeni Tehcirini gündeme taşımasıdır. Aslında ABD'nin, Ermeni haklarını savunmak gibi bir derdi ve sıkıntısı yokken, her zaman yaptığı gibi, dünya jandarmalığına soyunarak, Türkiye'yi meşgul edip, uzmanı dahi bulunmadığı, gerçekte ise hiç olmamış hikâyelerle, güya Ermeni Tehcirini fırına sürerek bir yerlere gelmek istemektedir. O yer ise, iç güvenliğindeki çatırtıları kapatmak için, stratejik ortağı olan Türkiye'yi kurban seçmek pahasına, taktikler denemesidir.

Geçmişte İngilizlerin ürettiği problemi, günümüz problemi haline getirmiş olması, bahsettiğimiz gibi psikolojik savaş taktilerinden başka bir şey değildir. Tabii ki yapılan yanlış bir harekettir ve bu unutulmayacaktır. Lakin ayakta durabilmek için, kapısında beslediği tavuğu, hindiyi yiyen ev sahibi kendince haklı gerekçeleri sunduğunda, çok şeyde söylemeyiz. Öyle ise, bu Ermeni meselesi başımıza nasıl bela oldu buna bir göz atalım…

İngilizler, Osmanlı Devletini küçük düşürmek, yıpratmak ve dünya kamuoyunda suçlu göstermek amacıyla, ikinci veya üçüncü elden toplanan ve doğruluğu teyit edilmemiş bilgilerle, 1915 yılı Ermeni Tehciri sebebi ile birçok insanın soykırıma uğradığı iddialarını içeren kitap yazdırıp, Birinci Dünya Savaşı'nda dağıtımını yaptırmışlardır.[538] Yine Türk karşıtı propaganda oluşturma faaliyetinde, 15 Ağustos 1916 tarihinde, bir İngiliz gazetesinin Ermenistan muhabiri olan **Arsak SAFRASTİAN, Gagene NYHEETER** adlı bir Ermeni'ye dayandırarak yazdığı haberde,

"Bütün güzel (Ermeni) kadınlar haremlere götürülmüş ve hatta İstanbul'daki genel evlerine satılmış, geri kalan diğer 500 bin kişi göç ettirilmiştir. Erzurum'dan 25 bin kişi sürülmüş bunlardan erkekler öldürülüp Fırat nehrine atılmıştır." ifadelerine yer vermiş, aynı hikâye, yardım toplamak amacıyla, ABD basını tarafından da kullanılmıştır.

Açıkladığımız şekilde, İngiliz propagandası ile başlayan Ermeni sorunu, kapanmayan bir yara haline getirilmiştir. Sinsi ve haince planın devamı için sinemayı dahi kullanmaktan çekinmemişler ve hayali senaryolar üretilmiştir. **"Ağrı Dağı" (Atom Egoyan; 2002), "Anne" (Henri Verneuil; 1991), "Sason'un Oğulları" (Sarky Mouradian; 1975)** gibi.[539]

Bu filmlerin ortak özellikleri ise; Sözde Ermeni Soykırımı Projesi çerçevesinde üretilmiş olmaları ve günden güne artmakta olup haksız yere dünya kamuoyu önünde suçladıkları ve karalamaya çalıştıkları propaganda örnekleri, ayrı bir araştırma konusu olacak kadar da çoktur. Karalama örneklerinden bir tanesi şu şekildedir.

"Kaliforniya'da işlek bir caddeye oturan yaşlı bir Ermeni önüne aldığı kazana kırmızı bir su doldurup içine bir kaç kemik atar ve basına geçip ağıt yakar;

"Türkler ecdadımızın kanına böyle çorba yapıp içti" diye. Etrafında onu korumakla görevli iri yarı Ermeni gençleri de gelene geçene Türk usulü Ermeni kanına çorba tarifi diye broşür

---

538 Avşar, **Birinci Dünya…,** s.44-45

539 Birsen Karaca, **Sözde Ermeni Soykırımı Projesi;Toplumsal Bellek ve Sinema,** Say Yayınları, İstanbul, 2006, s.9

dağıtırlar. Artık o broşürlerde 700.000 Yunanlıyı, 300.000 Süryani'yi, 1.500.000 Ermeni'yi yerlerinden yurtlarından göç ettirmekle soykırıma uğradıkları yazılıdır." [540]

Uzun yıllardır Ermeni diasporasının yürüttüğü etkili propaganda nedeniyle, bugün dünyada geniş bir kitleye, gerçeği yansıtmamasına rağmen Sözde Ermeni Soykırımı iddialarını (Türklerin Ermenileri katlettiği) benimsetilmeye çalışılmaktadır. Öyle ki Sözde Ermeni Soykırımı iddiaları siyasi bir niteliğe sokularak doğma haline getirilmiş ve propaganda yöntemiyle çeşitli ülkelerde, doğrudan olmasa bile dolaylı olarak kabul görmüştür.[541] Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olan birçok kişi **"Türklerin tarihin hiçbir döneminde Ermeni soykırımı yapmadığı"** gerçeğinin ne olduğunu dahi bilmediği bir durum dahi oluşturulmuştur.

Sonuç olarak diyebiliriz ki, iftira edenlerin cezası hakkında Allah Teâlâ buyurdu ki;

"Yalan söyleyenler, iftira edenler, ancak Allah'ın âyetlerine inanmayanlardır. İşte onlar, yalancıların tâ kendileridir." [542]

Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem ise şu acı gerçeği haber veriyor.

"Bir kimse, bir mümin hakkında olmayan bir şey söylerse, iftiraya uğrayan kimse, onu affedinceye kadar, Allah Teâlâ onu Cehennemde bırakır." [543]

Bu tür ayet ve hadislerin manası, iftira edenlerin hem bu dünyada hem de ahirette saadeti olmayacak demektir. Evlat, ata günahı çekmez denilir, fakat iftira günahına düşenlerin maalesef çocuklarının, bu hataların cezalarını tarih boyunca çektiği görülmektedir. Ermeni Sorununu, gerçekleri ile kabullenmek herkesin boynunun borcudur. İftira veya hileli yollarla, Osmanlı döneminde **"taba-i sadıka"** yani **sadık vatandaş** diye nitelendirilen **Ermeni** vatandaşlarımızın, bu oyunlara gelmemeleri bizim ve onlar açısından ortak bir menfaat olduğunu asla unutmamız gerekir.

[540] fatma@turkishforum.com Erişim Tarihi:07.06.2007

[541] Yusuf Halaçoğlu, **Sürgünden Soykırıma Ermeni iddiaları**, Babıâli Kültür Yayıncılık, İstanbul, 2007, s.109

[542] Nahl, 105

[543] Ebu Davud

KAYNAKÇA

BOYACI Yurdagül, Uluslararası Güç Mücadelesinde Psikolojik Savaşın Rolü [Kitap]. - Ankara : Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler 206095-Yüksek Lisans Tezi , 2007 .

İNSAN KENDİNİ NE SANIYOR?

İnsanın, kibirli ve bencil olmaması hep tavsiye edilen bir konu olmuştur. Niçin ısrarlı bir şekilde bu karakter özellikleri hep ele alınır? Büyük bir çoğunluğun ve en cahil diyebileceğimiz kişilerin dahi, kibirli insandan nefret ettiği bir gerçektir. Fakat ne var ki, bu halden kimse kendisini kurtaramamaktadır. İnsanın kibri bazen o kadar ileriye varır ki, Allah Teâlâ'yı dahi kuşatır.

Niçin, kibir?

Soruya cevap vermek hem kolay ve hem de zordur. Kolay tarafı başkasında olduğunda çabucak tenkit ederiz. Kendimizde olunca ise görmemezlikten gelir savunmaya çalışırız. Kim, ne olursa olsun, bu illet gibi olan huydan, kendini azade kılmak gayretinde olmalıdır. Bu sebeple bir insan, evliya, arif veya sıddık da olsa, onda **başkan olma arzusu** (riyaset), bazı hallerde hevesi, hatta hırsı bulunabilir. Post kavgalarının sebebi, her insanda az çok bulunan bu duygu ve arzudan kaynaklanmasıdır.

[Büyüklerden bazıları kaddese'llâhü sırrahu'l azîzân şöyle buyurmuşlardır:

"Sıddîkların önde gelenlerinden son çıkan şey (kötü huy) makam ve baş olma sevgisidir". Bazıları ise bu dünyevî makam ve baş olma konusunda bilinen mananın hilâfına yorum yapmışlar ve şöyle demişlerdir:

"Makam sevgisi ve lider olma sevdası, sıddîklık makamının ilk adımında çıkar (yok olur)". Bu fakirin nezdinde kesinleşen ise şudur:

Makam ve baş olma sevgisinin bir türü nefse bağlıdır. Bu kötü huy çıkmadıkça nefs tezkiye edilmiş olmaz, nefs tezkiye edilip arınmadıkça, sıddîklık şöyle dursun, velilik makamına bile ulaşılamaz. Baştaki sözü söyleyen büyük zatların kastettiği şey, makam ve baş olma sevgisinin (nefse bağlı olan) bu türü değildir. Makam ve liderlik sevgisinin bir diğer türü beden ile alâkalıdır. Bedenin dört unsurundan ateş cüz'ü yükselmek ister. Onun tabiatından

"Ben ondan daha hayırlıyım" (Sâd, 38/76) sadâsı yükselir. Makam sevgisinin bu kısmı, nefsin itmi'nânından sonra ve velilik mertebesine hattâ sıddîklık derecesine ulaştıktan sonra oluşur. Baştaki sözü söyleyen zatlar, makam ve baş olmanın bu kısmını kastetmiş olmalıdırlar ki onun çıkması, sıddîklık makamının sonuna ulaşmaya bağlıdır ve **Muhammedi meşrebi** velilere mahsustur. Hz. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin:

"Benim şeytanım Müslüman oldu" sözüyle haber verdiği şeytanın Müslüman oluşu bu yüksek makama ulaşmaya bağlıdır. Nitekim bu, erbabına gizli değildir.

"Bu Allah Teâlâ'nın lütfudur, onu dilediğine verir. Allah büyük lütuf sahibidir" (Hadîd, 21).][544]

İnsanın kendini beğenme hakkını içinde bulması bir açıdan doğru olabilir. Çünkü gerçekten yaratılış yönünden mükemmeldir. Bu kibre benzeyen davranışlardan kendini hemen kurtarmasını düşünmek, tabiî ki yanlış olacaktır. İnsan yeryüzünde Allah Teâlâ'nın halifesi olması bu düşüncelere onu yöneltmesin de etkili olmaktadır. Bu ise olağan bir şeydir.

"Sırf kendisinin manevî ve ölümsüz bir ilkesi var diye, bütün insanlık neden böbürlenir? Aşırı derecede kendini beğenmişliğinden olsa gerek. Bir tavus kuşu konuşacak olsaydı, o da ruhu ile övünür, ruhunun, o görkemli kuyruğunda olduğunu söylerdi." [545]

---

[544] **İmâm-ı Rabbânî Ahmed Sirhindî,** Ma'ârif-I Ledünniyye (Ariflerin Halleri) tercüme: Doç. Dr. Necdet Tosun, İstanbul, 2006, 99

[545] Voltaire, **Seçmeler,** Hazırlayan: Selahaddin Küçük, İstanbul, Milli Eğitim Basımevi, 1975. , s. 163.

“Biz insanlar akıllı varlıklarız; akıllı varlıklar da kaba, kör, duygusuz bir varlık tarafından yaratılmış olamazlar: Newton’un düşünceleriyle katır tezeği arasında herhalde bir fark olmalı. Demek ki Newton’un aklı başka bir akıldan geliyordu. Güzel bir makine gördüğümüz zaman, güzel bir makinist var, bu makinistin de güzel bir anlığı var diyoruz. Şu dünya herhalde hayran olunacak bir makine; demek ki dünyada, neresinde olursa olsun, hayran olunacak bir akıl var. Bu delil eskidir, delillerin en kötüsü değildir.” [546]

Bu sözler gösteriyorki, kibir insanın terbiye edilmesi olan bir kaderidir.

Sonuç olarak diyebiliriz ki; kibirdeki sıkıntı bunu huy edinmektedir, yoksa bundan kurtulan nadirdir… Beğenilmemesi bu huyun oluşturduğu benliğin, Allah Teâlâ’ya karşı olmaya kadar varması ve isyan edenlerden olma sebebidir. Allah Teâlâ bir yasağı getirirken ve uyarırken, daha çok varacağı son noktayı esas almasıdır.

Namaz kibrin kırıldığı yer olduğu için, Allah Teâlâ buyurdu ki;

“Muhakkak ki namaz, hayâsızlıktan ve kötülükten alıkoyar.” (Ankebut, 45)

Kibirden kurtuluşun namazda olduğunu bu arada da yine tekrar hatırlatmış olalım.

[546] Voltaire **Felsefe Sözlügü 1-2,** trc: Lütfi Ay, İstanbul, İnkılap ve Aka Yay.Tsz. c. 2, s. 177.

ELMALILI MUHAMMED HAMDİ YAZIR KADDESE’LLÂHÜ SIRRAH’ÜL AZÎZİN LEDÜNNÎ BİR MANZUMESİ

Failâtün / Fâilâtün / Fâilâtün / Fâilün

**Hâke düşmüş katreyiz deryaya girmiş çıkmışız
Gâh serrâya gehi darrâya girmiş çıkmışız
Pür gubâr olsak da pâkiz bir Hanefî meşrebiz
Dâmeni kirletmeden dünyaya girmiş çıkmışız
İmtihan olmuş meleklerle demi tahmirde
Hüccet almış menzil-i esmaya girmiş çıkmışız
Geh sehâb olmuş ser-i gülşende seyrân etmişiz
Geh şehâb olmuş akıp feyfâya girmiş çıkmışız
Geh semenden neş'e gülden bûy sümbülden edâ
Gâh berkten nur alıp minâya girmiş çıkmışız
Geh coşmuş dide-i şeydâda seylâb olmuşuz.
Geh tutuşmuş sine-i Sinâ’ya girmiş çıkmışız
Silmişiz âyine-i idrâki jeng-i ye'sten
Her seherde başka bir meclâya girmiş çıkmışız
Çeşmesâr-ı ma'rifetden akmışız vadilere
Gâh bir suğrâya gâh kübrâya girmiş çıkmışız
Yerden uçsak da sezadır kimseye bâr olmadan
Evliya bezminde hâk-i paya girmiş çıkmışız
Biz ki genciz rengi hunîninden revnak bulmadık
Şöyle yanından geçip hücraya girmiş çıkmışız
Fakrı fahretsek ne var zakkuma rağbet etmeyip
Biz gınâ-yı kalb ile kimyaya girmiş çıkmışız
Asuman görmüş süzülmüş kürsiden inmiş yere
Bu riyasız kubbe-i hadrâya girmiş çıkmışız
Nefsi tenzih etmeyiz tahdisten de geçmeyiz
Ke’s-i nâ-pâk içmeyiz takvaya girmiş çıkmışız
Zülfe el sundurmadık ruhsâra toz kondurmadık
Zulme divan durmadık helvaya girmiş çıkmışız
Çok görülmez mescid ü meyhaneden dûr olmamız
Biz kıyam u ka'deden imâya gitmiş çıkmışız
Ölmeden öldük cevâbın önce verdik Münkerin
Ruh olmuş maşeri ahyâya girmiş çıkmışız
Meh girer âhir mehaka nev-ı hilâl olmak için
Bizde bir ferda için sevdaya girmiş çıkmışız
Ahmed-i Muhtar elinden içmek üzre kevseri
Bezm-i i Musa'dan demi İsâ-ya girmiş çıkmışız.
Neş'emizden feyz alır toprak da bir gün şüphesiz
Bir ledünnî nağmeyiz kim nâya girmiş çıkmışız
Vech-i Hakk'dan başka her şeyde helaki görmüşüz
Biz bu istisna için eşyaya girmiş çıkmışız**

Hamdi nisyân etme yavrum âhır i dava odur
Bil livaü'lHamdi'yiz imzaya girmiş çıkmışız.[547]
Elmalılı Muhammed Hamdi YAZIR kaddese'llâhü sırrah'ül azîz

GÜNÜMÜZ TÜRKÇESİYLE

Toprağa düşmüş damlayız deryaya girmiş çıkmışız
Geh doruklara gehi çukurlara girmiş çıkmışız
Tozlar içinde olsak da temiz bir Hanefî[548] meşrebiz
Eteği kirletmeden dünyaya girmiş çıkmışız
İmtihan olmuş meleklerle toprağımız yoğrulduğu zaman
Hüccet almış menzil-i esmaya[549] girmiş çıkmışız
Geh bulut olmuş üstünde gül bahçesinde seyrân etmişiz
Geh göktaşı olmuş akıp çöllere girmiş çıkmışız
Geh yaseminden neşe, gülden koku, sümbülden edâ
Gâh şimşekten nur alıp derinliklere girmiş çıkmışız
Geh coşmuş divane gözünde taşkın su olmuşuz.
Geh tutuşmuş göğüs Sinâ'sına [550] girmiş çıkmışız
Silmişiz idrâk aynasından ümitsizlik kirini
Her seherde başka bir hal aynasına girmiş çıkmışız
Gürül gürül ma'rifet pınarından akmışız vadilere
Gâh bir küçüklere gâh büyüklere girmiş çıkmışız
Yerden uçsak da layıktır kimseye sıkıntı olmadan
Evliya meclisinde ayak tozuna girmiş çıkmışız
Biz ki defineyiz rengi hunîninden parlaklık bulmadık
Şöyle yanından geçip hücreye girmiş çıkmışız
Fakrı öğünsek ne var dünyaya rağbet etmeyip
Biz kalb zenginliği ile kimyaya girmiş çıkmışız
Gökyüzünü görmüş süzülmüş kürsiden inmiş yere
Bu riyasız kubbe-i hadrâya[551] girmiş çıkmışız
Nefsi tenzih[552] etmeyiz şükürden de vaz geçmeyiz
Kadeh-i içki içmeyiz takvaya girmiş çıkmışız
Zülfe el dokundurmadık yüze toz kondurmadık
Zulme divan durmadık tatlılığa girmiş çıkmışız

---

[547] Elmalılı Muhammed Hamdi YAZIR sempozyumu, TDVY/109, Ankara, 1993, s.333
[548] **Hanif:** (ara.) er. l. Tek Allah Teâlâ'ya, Allah Teâlâ'nın birliğine inanan. 2. İslam inancına sıkı ve samimi olarak bağlanan. 3. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin tebliğinden önce Mekke'de tek Allah Teâlâ'ya inananlar.
[549] **"Allah Âdem'e bütün isimleri, öğretti. Sonra onları önce meleklere arzedip: Eğer siz sözünüzde sadık iseniz, şunların isimlerini bana bildirin, dedi."** Bakara, 31
[550] **Sina:** Allah Teâlâ kelâmına Musa aleyhisselâmın nâil olduğu, Süveyş ile Akabe Körfezi arasındaki bir yer ve bir dağ ismi.
[551] Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin kabri saadetinin bulunduğu yer
[552] **Tenzih:** Suç ve noksanlıktan uzak saymak. Allah Teâlâ'yı her çeşit kusur, noksan, şerik gibi hallerden uzak bilip söylemek. Kabahati yok olduğu anlaşılmak ve onu ifade etmek.

Çok görülmez mescid ve meyhaneden uzak olmamız
Biz kıyam u ka'deden[553] işaretle gitmiş çıkmışız
Ölmeden öldük cevâbın önce verdik Münkerin
Ruh olmuş dirilme günü topluluğuna girmiş çıkmışız
Ay girer sonunda karanlığa yeni hilâl olmak için
Bizde bir ahiret için bu sevdaya girmiş çıkmışız
Ahmed-i Muhtar [554] elinden içmek için kevseri
Musa meclisinden İsâ zamanına girmiş çıkmışız.
Neş'emizden feyz alır toprak da bir gün şüphesiz
Bir ledünnî nağmeyiz kim neye girmiş çıkmışız
Hakk yüzünden başka her şeyde yok oluşu görmüşüz
Biz bunu anlamak için dünyaya girmiş çıkmışız
Hamdi unutma yavrum son dava odur
Bil, livaü'l Hamdi'yiz [555] imzaya girmiş çıkmışız.[556]

[553] **kıyam ve ka'deden:** namazdaki ayakta ve durma
[554] Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem
[555] **Liva-ül hamd:** Hz. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin bayrağı. Ona inananlar kıyametten sonra bu bayrağın altında toplanacaklardır.
[556] Elmalılı Muhammed Hamdi YAZIR sempozyumu, TDVY/109, Ankara, 1993, s.333

HZ. ALİ KERREMALLÂHÜ VECHENİN YÜCE İRFANI

[Bir Ramazan günü, Cenâb-ı Nebî, huzûr-ı seâdete gelen dostlarına rafdaki karpuzu göstererek:

"— Şunu keser misiniz, canım istiyor" buyurmuşlar. Lâkin kime söylüyorsa:

"— Yâ Resûlâllah! Bugün Ramazandır. Herhalde unutduruldunuz" cevâbını alıyorlar.

Bir aralık Cenâb-ı Ali Kerremallahü vecheh, Huzûr-ı Risâlete giriyorlar. Hâdî-i Sübül Aleyhi Salâvâtülküll Efendimiz, İmâm Ali'ye de aynı şekilde:

"— Yâ Ali! Bugün canım çok karpuz istiyor, şu karpuzu kes de yiyelim" buyurunca, İmâm-ı Huda Cenâb-ı Ali derhâl kalkıyor, karpuzu kesmeye teşebbüs ederken, huzûr-ı Nebî'de bulunan Eshâb-ı Kiram:

"—Yâ Ali! Ramazan olduğunu unutdun!" diyorlar.

Bunun üzerine O, İlim Şehrinin Kapısı, Mir'ât-ı Nebî, İmâm Ali:

"— **Ben Ramazanı da, orucu da kendilerinden öğrendim. Bana ye derlerse yerim, tut derlerse tutarım"** diye cevab veriyorlar.

İmâmü'l-Enbiyâ da tebessüm ederek:

"— Hepimiz yiyeceğiz. Şimdi taraf-ı İlâhîden Cibril geldi, bugün bayram olduğunu haber verdi. Yalnız dikkat edin! Hepiniz Ali gibi olmaya çalışın!" buyuruyorlar.

İşte İmâm Ali yalnız bu hâdisede ya'ni Cenâb-ı Peygamber: **"Resûlüllah kelimesini sil yâ Ali!"** dedikleri zaman:

"— Silemeyeceğim yâ Resûlâllah!" demişdi.Bunun üzerine Cenâb-ı Peygamber:

"— Bana veriniz" diyerek, muahedenin metninden kendi mübarek elleriyle **(Resûlüllah)** ta'bîrini çizdiler, yerine (İbn-i Abdillâh) kelimelerini yazdılar.][557]

Hz. Ali kerremallâhü veche Efendimizin bu iki hali teslimiyetin iki yönüne işaret eder. Eğer emir emredilene dönük ise zarar ve kârın aranmayıp sonsuz itaat etmeyi; tabi olduğu kişi hakkında hükmü vermekte ise hüküm tarafının iradesinden zuhur edecek şeyde ona tazim ederek edebi muhafaza ederek geri durmanın gerektiğini göstermiştir. İkinci durumun en güzel izahı için şunu hatırlayabiliriz. Hz. Hamza aleyhisselâmı şehid eden Vahşi radiyallâhu anh Müslüman olmuştu. Fakat Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem onun kendisine görünmemesini arzu etmişti. Çünkü acısını hatırlatıyordu. Ne de olsa sebep Vahşi olmuştu. Sonuç olarak bu durumdan çıkarılacak hisse; her iş, fiil, düşüncenin bir bedeli vardır. Doğru yaptığını sandığımız nice hareketlerimiz yüzünden canımızı yakarız da telafisi olmaz durumlar başımızı sarar. Allah Teâlâ'nın bizi doğru yaptığımızı sandığımız hareketlerden muhafaza buyurmasını dileriz..

[557] YEŞİL, Ş. (2007). *Hz. Muhammed (sallallâhü aleyhi ve sellem).* İstanbul, 317-318

KOMPLO TEORİLER VE İLLÜZYON

Bu teoriler için aslında söylenecek çok şeyler vardır. Bu teorileri üretenlerin niyeti, kişileri ve cemiyetleri belirlenmiş hedefin merkezine doğru çekerek bataklık çukuruna düşürmektir. Her şeyi bir komplo illüzyonu içinde kaybedip dağıtabilmek mümkündür. En akıllı, tedbirli ve temkinli olduğunu zannedenler dahi bu illüzyona maruz kalıp aldanma ihtimali bulunmaktadır.

Komplo teorisi üç kısımdan oluşur. Birincisi ***"Haber"*** bölümüdür. Teorisyen size aklınızda olmayan bir şeyi hatırlatır. Bu daha önce düşünülmemiştir. Son derece gerçekmiş gibi normal bir şey olduğunu kabul etmenizi ister. Fakat gerçek, farklıdır.

İkinci kısma ***"Eğriltme"*** denir. Teorisyen iddiasını alır ve onu olağanüstü bir şeye dönüştürür. Çünkü dikkatler etkilenmiş ve dağılmıştır. Artık teoriyi bilmek değil, kandırmak isteyenin isteğine mahkûm olmuş bir düşünce yapısı ortaya çıkmıştır. Bununla yani kandırmak ve kandırılmakta yeterli değildir. Çünkü bir anlatılanların bir kısmının gerçek çıkması gerekir. İşte üçüncü kısım olan ***"Prestij"*** in teorisyen tarafına geçmesi gerekir. Bu ***"Prestij =saygınlık, itibar, nüfuz, ün"*** olan kısımda artık kontrol teorisyeninin elindedir. Artık teoriyi çözmek yerine kandırılmak insanlara daha hoş gelmektedir. Gerçeklerle karşılaşmak yerine insanların olmayacak bir şeye inanması daha kolaydır. Çünkü gelecekte hata yaptığı açığa çıkınca aldatıldım demek şansını kaybetmek istemez.

Bu anlattıklarımızı misal olarak ABD'nin önemli strateji kuruluşu Stratfor'un sahibi analist George Friedman, 2050 yılına yönelik ***"The Next 100 Years: A Forecast for the 21st Century"*** (Önümüzdeki 100 Yıl: 21. Yüzyıl İçin Tahminler) isimli bir kitabındaki öngörüleri verebiliriz.[558]

G. Friedman'ın gelecek öngörüsü hakkındaki ütobik düşüncelerine aldanmanın bedelinin ne kadar olacağını düşünmek gerekir. Düşünüldüğünde güçlü bir devletin strateji kuruluşunun uzmanı önceden gördüğü bazı şeyleri deşifre ederek bir yenilgiyi mi haber veriyor? Yoksa bir illüzyona doğru bazı devletlerin halkını çekerek onların hata yapma ihtimallerini yükselterek büyük lokma yapma peşinde midir? Bu gibi sorular sorulunca tedbir mahiyetli düşüncelerimizin artması gerektiği hatıra gelmektedir. Mesela Türkiye hakkındaki varsayımlarına baktığımızda umut verici sözler gerçekleşmesi sevinmemize sebep olur. Fakat bu bir illüzyonsa?

Kuvvetli olmanın birinci şartı kuvvetli beslenmedir. Kuvvetli beslenme ise kaliteli gıda ile olur. Bir çiftçinin hindiye verdiği gıdalar, hindiyi sevmesinden olduğunu düşünmek illüzyondur.

---

[558] *2020: Rusya çökecek. Türkiye en büyük 10'uncu ekonomi olacak. Çin büyük bir kriz yaşayarak dağılacak.*
2030:Dünya ABD kaynaklı büyük ekonomik krizle yeniden sarsılacak
2040: Türkiye; Ortadoğu, Orta Asya ve Balkanları hâkimiyeti altına alarak dev bir ülke olacak. Bölgesinde askeri müdahaleler yapacak. ABD-TÜRKİYE arasındaki gerilim artacak
2050: Türkiye, ABD, Polonya ve Japonya arasında 3. Dünya Savaşı çıkacak. 50.000 kişi ölecek.
2060: Enerji Devrimi Gerçekleşecek.
2080: Petrol rezervleri bitecek, yerine uzay temelli enerjiler dünyada kullanılmaya başlayacak.
2100: Meksika ABD'ye savaş açacak. - NATO bitecek. Avrupa'daki Almanya Fransa ittifakı çökecek. Avrupa Birliği bitecek, hâkimiyet Polonya'ya geçecek.
- Türkiye; Ortadoğu, Orta Asya ve Balkanları hâkimiyeti altına alarak dev bir ülke olacak.
- Başkent Ankara'dan İstanbul'a taşınacak.
- Karadeniz ve Akdeniz artık bir Türk gölü haline gelecek.
- Neo Osmanlı senaryosu gerçek olacak. Türkiye Osmanlının sahip olduğu topraklara yeniden hükmedecek
-Dünyadaki herkes Türkçe, Japonca, Polonya ve Meksika dillerini öğrenecek.

Yakın zamanlara kadar aşağılık kompleksi içinde olan milletimize birileri gelerek hayallerinde senelerce ABD hakkında düşündüğü süper devlet fikrini yıkacak söylemleri ile parıldayan, milliyetçi olduğu lanse edilen profesörün ağzından ***"Aptal Amerika"*** gibi sözler ile bir şeyler duyulmaya başlayınca çok kişi şok olmaya başlamıştı. Bir şey bu arada unutuluyordu. Bu kişi uzun seneler Amerika'ya hizmet etmişti. Şimdi niye bu şekilde konuşuyordu. Çünkü bu bir illüzyondu. SSCB yıkılınca Amerika siyaset ve hedef kitle olarak yıllardır rakip olarak gördüğü ve gösterdiği kuvveti ve kolunu kaybedince yeni ve daha güçlü bir hedef bulması mı gerekiyordu. Bunun içinde potansiyel kitle olarak Türklerin seçilmiş olması için mi teorisyenleri bu saçma fikirleri ileri atmaktadır. Hiç insan kendini yesin diye aslan besler mi? Roma'da gladyatör ve aslanı besleyen yönetim arena duvarları arasında verdiği özgürlüğü hiç dışarı taşırmıyordu. Arena savaşların olduğu ve halkın illüzyona çarpıldığı yer olmaktan öteye çıkmadı.

Konuyu aşağıda aldığımız alıntılarla daha iyi anlayabiliriz.

[1501'de İspanya'nın Katolik Krallarına gönderdiği bir mektupta Kristof Kolomb, (1451'e doğru-1506) şöyle demektedir:

"Önceden de söylediğim gibi, bu Hint Adaları girişimi için bana ne akıl ne matematik hesapları ne de dünya haritaları yardımcı olmuştur; yalnızca İşaya'nın söyledikleri gerçekleşmiştir."

Kutsal Metinler tarafından esinlenmiş ve büyük yazgıların adamı olduğuna inanmış Büyük Amiral, bu özellikleriyle eski eskatolojik[559] beklentileri gerçekleştirecektir. Bartolome de Las Casas (1474-1566) sayesinde kurtarılan ve ölümünden sonra yayımlanan ***Diario de navegacion*** adlı eserinde, dinsel binyılcılık ve haçlı seferleri saplantısı alan tutkusuyla, ekonomik ve ticari hesaplarla (sözleşme yaparak Kolomb gelecekteki kârın onda birini daha baştan kendine ayırır) ve bir sömürge imparatorluğuna dayalı dünya hegemonyası kurmaya yönelik açık projesiyle çatışır. Hint Adaları'nın zenginliği, Hıristiyan evrenselciliğinin bayrağı altında insanlığı yeniden bir araya getirmek için, Kudüs ve İsa aleyhisselâmın mezarının kurtuluşu yönünde kullanılmalıdır. Böylelikle Kolomb kendisini, "***İsrail Tanrısı***"nın ismini ve şanını dünyanın öteki ucuna kadar taşımanın Tanrısal misyonuyla çevrilmiş hisseder. ***"Siyon Dağı'nın evini yeniden inşa etmek"*** gerekli diye haykırır. Altınla birlikte, ***"ruhlar cennete gönderilebilir."*** Onun keşfi eksiksiz bir dirilişin Yeni Zamanı'nı ilan eder; orada insanlık, bir bütünlük içinde tek dini kucaklayarak yanılgıyla geçen yüzyıllardan ve ilk günahtan azade, çatışmasız bir bütünlük içinde tek bir çobanın asası altında buluşacaktır. Kolomb, Platonculuk ve Kutsal Kitapların çift yanlı geleneğinden esinlenmiş, müritleri ortak bir Tanrı aslanda buluşmuş mistik bir toplum hayal eden Aziz Augustinus'un ***Civitas dei***'sine yönelir. Ayrıca Las Casas da Kıyamet tarafından ilan edilmiş mutluluk binyılına inancın etkisi altına girmekten kurtulamaz: O, Hıristiyanlığın mistik vücudunun bir parçası olan yerli halkta açılan yaralardan sorumlu olan kardeşlerinin, bu inancın gelişine engel olmalarına yanar.

Son günlerinde yerlilerin savunucusu olan Las Casas, ***"Eskisinin bir Türk kuşatmasıyla silinmiş olacağı gün, Hıristiyanlık dünyasından Yeni Dünya'ya genel bir eskatolojik aktarımın beklentisine katılacaktır."***][560]

Yine Kolomb gibi [More ve Erasmus [insanlığın kurtuluşu] için Hıristiyanlığının yerine insan kardeşliği Hıristiyanlığını koymayı dilerler. İlk Hıristiyan meclislerinin ruhuna dönmenin, Platon'un *communitas*'ının ilk çağlardan kalma bilgisi ile Tanrıda insanı sevmeyi ya da *caritas'ın*

---

[559] **Eskatologya:** ***isim, felsefe (eskatolo'gya) Yunanca:*** İnsanın ve dünyanın sonunu, öbür dünyayı anlatmaya çalışan tanrı bilimi kolu.

[560] (Armand MATTELART, 2005), s.24-25

hümanist ülküsünü birleştirme onurunu ifade ettiğini düşünürler. Aziz Yuhanna ***"Tüm insanlık tek bir aile olacak,"*** kehanetinde bulunuyordu. Bu tümce Hıristiyan Mesihçiliğinin küreselleşme projesini anlatmıştır.

Avrupalı bilincini taşıyan ilklerden olan Erasmus için, ***insan ve Hıristiyan olmanın gereği, halkları birbirine karşıt kılan ulusçuluğu ve ulusal dilleri tanımamaktır***. Onun için yalnızca Latin dili, büyük bilginlerin kardeşliğiyle paylaşıldığı için, evrensel sıfatını hak eder. Onun mektup ağı sınır tanımaz. Hayatı boyunca,

"Dünya vatandaşı olmak istiyorum, herkesin yurttaşı ya da daha doğrusu herkese yabancı"

"Hiçbir zaman bir yere bir başkasından daha fazla bağlanmadım, benim için bütün dünya vatanımdı"

"Bir şehrin değil, dünyanın vatandaşı olmak istiyorum," diye haykırmıştır.

Özgür şehirlerin cumhuriyetçi sistemi konusunda More'la aynı inancı öğretir. *Querela Paris'le* [Örselenen Barışın Şikâyeti] iki kısım oluşturan 1551'de yayımlanmış barışın kişileştirildiği *Encomium Moriae'de* [Deliliğe Övgü] İngilizlerin, İskoçların, Fransızların, Parislilerin, İtalyanların, Romalıların, Venediklilerin, Yunanlıların, Türklerin, Yahudilerin, İspanyolların ve Almanların özelliklerinden yola çıkarak kolektif biçim altında her ulusa şırınga edilen kendini sevmeyi tiye alır."

Bu dünya vatandaşlığı arzusu, Hıristiyan hümanizminin insan uygarlığının birliğine inancının demirleme noktası olan eskatolojik vatana kavuşma umudundan ayrılamaz.

Evrensel Hıristiyan kenti sınırlıdır. İnananlar arasındaki birlik, haçlı seferlerinden beri imanın amansız düşmanları sayılan imansızları, Türkler ya da Müslümanları dışlayarak oluşur.

Erasmus, *Deliliğe* Övgü'sünde ***"Tüm bu gerçek barbarlar topluluğu insan türünün düşmanıdır,"*** der.

Erasmus 1517'de yayımlanan *Querela Pacis'te* **" Ancak Türklere karşı savaş ilan edildikten sonra ve "Avrupa'nın selameti adına" 1530'da Consultation au sujet de la guerre contre les Turcs [Türklere Karşı Savaş Konusunda İnceleme] adlı yapıtında savunma amaçlı bir savaş fikrini ileri sürer.** Dahası şartlarını şöyle sıralar:

Kötülerle kötüler olarak savaşmamak gerekir, Türklerle haç çıkararak değil, Türk gibi savaşmak gerekir; savaş, insanlıktan uzaklaşmadan yapılmalı, barışçıl bir Hıristiyanlaştırmayı getirmelidir.][561]

[IV. Henri [562] Avrupa Federasyonu için üç kriteri yerine getirmesini öneriyordu:

Türklere karşı sürekli bir savaş için anlaşmak; kalıtsal monarşiler, seçimli monarşiler ve cumhuriyetler arasında eşit parçalar halinde paylaşılmış on beş ayrı "egemenlik"e dönüşmek; temsilcilerin ortak çıkarlar üzerinde tartıştıkları ve aralarında çıkan ayrılıkları değerlendirdikleri Yunan antikitesinin kent-devletler kuruluna benzer bir çeşit *amfiktyonik* [563] konsey yaratmak.][564]

---

[561] (Armand MATTELART, 2005), s.32-34

[562] **Bearn prensi ve Fransa kralı IV. Henri** (d. 13 Aralık 1553, Pau, Bearn, Navarre - 14 Mayıs 1610, Paris, Fransa)1589-1610 yılları arasında Fransa kralı, 1572-1610 yılları arasında Naverra Kralı. Bourbon hanedanından gelen ilk kraldır. Nantes Fermanı'nı yayımlayarak (1598) Fransa'da din ayrımcılığına geçici de olsa son vermiştir. 1610'da akıl hastası bir papaz tarafından bıçaklanarak öldürülmüştür.

[563] **Amfiktyon**: Eski Yunan'da, Delphoi'de barışı korumakla görevli delege,

[564] (Armand MATTELART, 2005), s.72

Alıntılara bakınca aydınlarının örneklerini verdiğimiz düşmanca duygularla Türk düşmanlığını körükleyen ifadeler gerçek olan niyeti göstermektedir. Yayılmacı ve sömürgeci Hıristiyan birliği olan Avrupa tehlike olarak gördüğü Türk ve İslam dünyasına karşı Haçlı zihniyeti ile ayağa kalkmıştır. Onların Rönesansı birbirlerine olan düşmanlıklarının bitmesidir. Bu düşmanlık onlara uyanış kazandırmış ve bununla yenilenme içine girmiştirler. [565]

Allah Teâlâ buyurdu ki;

" Sen onların milletine tâbi oluncaya kadar senden ne Yahudiler ne de Hıristiyanlar asla hoşnut olmazlar. De ki: "Asıl hüda, Allah'ın hidâyetidir." Eğer sen sana gelen ilimlerden sonra, onların hevâlarına uyacak olsan, yemin olsun ki senin için Allah tarafından ne bir yar bulunur ne de bir yardımcı."[566]

" Mü'minler, mü'minlerden başka kâfirleri dostlar edinmesinler. Her kim onu edinirse Allah Teâlâ'dan (nusrete nâiliyet) ilgisi kalmamış olur. Meğer ki, onlardan bir korunma için çekinecek olasınız. Allah Teâlâ ise sizi Zât-ı Ulûhiyyeti hakkında tahzir buyurur. Ve nihâyet gidiş de Allah Teâlâ'yadır."[567]

Onun için ***G. Friedman'ın Türkiye için söylenen sözlerin arka planını düşünmek gerekmektedir***. Aslında dünya düzeninin temelinde ***"dengeler kanunu"*** vardır. Eğer yalnız kalırsan yani düşmanın yok olursa, sende yok olursun demektir. Çünkü Allah Teâlâ dünya düzenini çiftler ile teşekkül ettirmiştir.

"O zât-ı ilâhî (noksanlardan) münezzehtir ki, yerin bitirdiklerinden ve (insanların) kendi nefislerinden ve bilmedikleri şeylerden (nice) çiftleri, onların hepsini yaratmıştır."[568]

Tek olmak, yok olmak demektir. Teklik ancak ilahlık vasfına râci bir konudur. Yetiştirme ve gelişme usullerinde zıtlık prensibinin kaybolması yok olma ile eş değerdir. Varlığın değer bulması ölümün hakikati karşında ancak değer kazanır. Bu nedenle ölümdeki gereklilik varlıktan daha üstündür. Eğer ölüm olmasa idi var olmanın hiçbir kıymeti yoktur. Allah Teâlâ bile beşeri yaratıp kendi zatının gerçekliğini açığa çıkarmıştır. Mahlûkatın varlığı zâtı karşısında bir değer ifade etmediği bilinen gerçektir. Ancak sürekli yok olup var olmalar, O'nun sıfatlarının ve isimlerinin tecelli etmesine sebep olmaktadır.[569] Bunu da kendi dilemektedir. Meşiet[570] de Allah Teâlâ'nın ayrı bir sıfatıdır.

"Bir gün ki, (kabirlerinden) hârice çıkarlar, onlardan hiçbir şey Allah'a karşı gizli kalmaz. Bugün mülk kimindir?

Vâhid, kahhâr olan Allah'ındır." [571]

İleri sürülen komplo teoriler karşısında güven bunalımı yaşayan insanlar istenilen şekilde istenilen hayata sanki tepeden bırakılan taşlar gibi beğenmedikleri hayatı dahi kolayca kabullenmek için fazlalıklarını terk etmeye başlarlar. Neyin ne kadar doğru ve yanlış olduğuna kafa dahi yormak ihtiyacı hissetmezler. Artık bilginin değil komplonun esiri olurlar. Komplo

---

[565] [Gabriel Tarde, 1839'da yayımlanmış olan ulusların doğal hukukunun tarihiyle ilgili toplumbilimsel incelemesinde, "Grotius'un eserlerinde "Rönesans'ın ***Romalılıştırma, Hıristiyanlaştırma, feodalleştirme, insancıllaştırma*** gibi büyük öykünmeli dalgaların arka arkaya gelmesi sayesinde Avrupa halklarının XVII. yüzyılda eriştikleri ortak medeniyet derecesiyle açıklar.](Armand MATTELART, 2005)

[566] Bakara, 120

[567] Al-i İmran, 28

[568] Yâsin, 36

[569] ***"O, her gün bir işle (meşgul)dür."*** Rahman, 29

[570] **Meşiet:** dileme, irade, arzu, matlub, murad, istek.

[571] Mü'min, 16

teoriler ise gerçeğin gizli hedefte gizlendiği bataklıklar gibidir. Çektiğinin bir daha kurtuluşa dönüşüne engel olur.

[Fransız toplumunu, içinde bulunduğu kaostan kurtaran Napolyon, propagandayı en etkin biçimde kullanan liderlerdendir. Napolyon kısa süre içerisinde, basının, kitleleri etkilemede çok önemli bir silah olduğunu öğrenmiştir. Onun döneminde, basın yoluyla propaganda en yaygın şekliyle kullanılmaya başlanmıştır.

Napolyon, Mısır seferine çıkmadan önce Roma'da ele geçirdiği bir Arapça matbaayı da yanında götürmüştür. İskenderiye'ye ulaştığında, ahaliye Arapça olarak yayınladığı beyannamede, padişahın dostu olarak geldiğini, İslam dinini beğendiğini ve amacının sadece Fransa'nın Mısır'daki ticaretine zarar veren, halka zulüm eden Kölemenleri cezalandırmak olduğunu söylemiştir. Bu ilan besmele ile başlıyor, Arapça ***"Allah'tan başka tanrı yoktur"*** ibaresi ile noktalanıyordu.][572]

Komplolar ile yapılması ve hedeflenen işlerin uygulanmasına alt zemin hazırlanmaktadır. Bu şekilde daha az bir gayret ve emekle isteklere kavuşulmaktadır.

Sun Tzu, **"Harp Sanatı"** adlı eserinde "***harp sanatında uzman olanlar, düşman ordusuna savaşmadan boyun eğdirirler. Onlar taarruz etmeksizin şehirleri ele geçirirler ve uzun bir harekât yapmaksızın bir devleti devirirler"*** demektedir (Tzu, 1992: 24).[573]

Bilgiler sürekli komplo teoriler içinde erimeye başlayınca sonsuz bir inançsızlık ve güvensizlik ortamı oluşur. Her şeyde şüphe aramak artık normal hal alır. Gizli ve illegal yapılanmalar ile neticesi birleşmeler kaybolup kırılmalar ve kopmalar oluşur.

Son zamanlarda ***Zeitgeist: The Movie'*** belgesel filmi hakkındaki bir görüşü dile getirelim.

[Ezoterizm[574] ile komplo teorileri arasında kopmaz bir bağ bulunmaktadır. Nitekim son dönemde insanları meşgul eden ***Zeitgeist: The Movie'*** belgesel filminde bu durum son derece barizdir. Filimde ***"Perde arkasındakiler"*** den bahsedilmekte, İmparatorluk denilen sistemin ***CFR, Bilderberg, Üçlü Komisyon*** gibi örgütler tarafından yönetildiği ileri sürülmektedir. Bunların amacı herkese bir çip yerleştirmek ve ***"tek dünya devleti"***ni kurmaktır.

Aslında filmdeki ABD karşıtlığıyla çelişen ilginç vurgular bulunmakta, sistem eleştirisi bir noktadan sonra güzellemeye dönmektedir. Bunlara göre ABD'nin, yaşanan bütün bu işlerde hiç suçu yoktur. ABD'nin ne yapacağına sistemin ekonomik-politik ihtiyaçları değil, bir avuç insan karar vermektedir. Söz konusu insanlar perde arkasında saklanmaktadır ve ABD'nin yaptığı bütün kötü işlerin günahı bunların boynunadır. Örneğin 11 Eylül'ü, ***"Mağaralarda yaşayan bir Arap"***ın gerçekleştirmesi mümkün değildir. ***Saldırıyı sistem yapmıştır.*** Ona karşı koymak mümkün değildir.

Örneğin ABD Irak'ta da zafer kazanmıştır; ama öylesi işlerine geldiği için basına işgale karşı direnişin güçlü olduğuna dair haberlerin sızmasına müsaade etmektedir. Burada dikkat edilmesi gereken önemli bir nokta bulunmaktadır. ABD'de Milis Hareketi gibi aşırı sağcı grupların ABD'ye yönelik bir takım sözde eleştirileri bulunmaktadır. Ama bu eleştiriler dünyanın bu tarafında yapılanlardan çok farklıdır ve daha çok federal hükümet kurumuna yöneliktir. Bu Neonazi özentisi gruplar arasında *Zeitgeist*'ın kaynak olarak gösterdiği isimlerin etkisi büyüktür. Bu gruplar aynı zamanda ***"Yeni Dünya Düzeni"***ni de eleştirmektedir. Doğal olarak bu eleştiri de bizlerin yaptığından çok farklıdır. Örneğin Fransız ve Ekim devrimlerinin ***İlluminati, CFR ve Üçlü***

---

[572] BEKTAŞ, Arsev; Siyasal Propaganda, İstanbul, Bağlam Yayınları, 2002, s. 90

[573] (ÇİÇEK, 2006), s. 82

[574] Esoteric: (s.) belirli bir grup tarafından anlaşılan veya onlara hitap eden, hususi, özel, anlaşılması zor; gizli, saklı, mektum.

Komisyon tarafından düzenlendiğini, ***Yeni Dünya Düzeni***'nin ve ***Tek Dünya Devleti***'nin asıl amacının ABD'yi sosyalistleştirmek olduğunu iddia etmektedir.][575]

Hülasa; [batı medeniyeti kendi çelişkileri yüzünden bir gün son bulabilir. Özellikle onun ekonomik düzenleri olan kapitalizm ve kolektivizm yoluyla doğayı ve insanı hoyratça sömürdüğü için kendi ortamını hızla yok etmektedir. Ancak, bu dışarıdan gelen bir tehdit değildir; içeriden kaynaklanmaktadır. Oysa Huntington Doğu'nun, Batı medeniyetini tehdit ettiğini ve bu yüzden son bulabileceğini ileri sürmektedir. Aslında böyle bir tehdit yoktur; ama emperyalizm bahaneler yaratarak İslam Dünyasını hedef göstermektedir.][576]

Ey güzel Allah Teâlâ'm bize istikamet ve aydınlık ver. Senin ve Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin gösterdiğin yolda sabit olup aldanmaktan bizi korumanı diliyoruz.

---

[575] HEPKON, Haluk, "Zeitgeist Kova Çağı Muhalefeti" Teori Dergisi Mart 2009 – SAYI: 232 http: // genclikcephesi. blogspot. com

[576] ACAR, Sadık, Medeniyetler Çatışması mı, Menfaatler Çatışması mı?, Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İktisat Bölümü s. 15

Armand MATTELART trc: Şule ÇİLTAŞ Gezegensel Ütopya Tarihi Kehanetsel Kentten Küresel Topluma (Histoire de l'utopie planetaire De la cite prophetüque o la societe globale) [Kitap]. - İstanbul : Ayrıntı, 2005.

ÇİÇEK J. Ütgm. Erdogan Günümüzde Devletler Tarafından Uygulanan Psikolojik Operasyonlar Teorisi [Kitap]. - Ankara : Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü Güvenlik Bilimleri Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi-220011, 2006 .

HAK VE BATILIN SONSUZ MÜCADELESİ

Her ne kadar emperyalist güçler insanlığa komplo üzerine komplo kursalar da sonuçta mağlup olacakları kesindir. Çünkü Allah Teâlâ ***“Şüphesiz ki Allah, emrine gâlibdir, muktedirdir. Fakat insanların çoğu bunu bilmezler!”*** [577] buyurdu.

Hak ve Batılın sonsuz mücadelesi var olagelmiştir. Durmayan bu savaşın galipleri Allah Teâlâ’ya inananlardır. Ancak olaylar ve zamanlara bakılınca bu galibiyetin çok zaman kesintiye uğradığı tespit edilmektedir. Belli bir zaman bir yükselme varken bir düşmenin başlaması nedenini bulup dini kalkınmanın önünü açmak gerektiği hissedilmektedir.

Aslında dünyada İslam’ın yükselişi de İslam’ın kendi dinamikleriyle olmamıştı. Mesela Sovyetleri kuşatmak için yaratılan ***yeşil kuşak projesi*** olmasaydı, bugün etrafta bu kadar dindar adam görmezdik. Ama artık küresel sermayenin, yeşil kuşak ve siyasal İslam içindeki gücü görüldüğü için yeşil kuşak'ı ve siyasal İslam’ı bitirme projelerine dönüş yapmak için düzen kurmaya yeniden başladılar. Çünkü bu yok etme planları ile kendilerinide korumak ve kuvvetlendirmek kolaylaşacaktır.

[Arnold Toynbee, bu konuda ilgi çekici bir teorisi vardır:

“İnsanın başarılı olması için, her zaman bir ***challenge*** ve bir ***response (meydan okuma ve karşılık)*** gerekir; eğer insan meydan okumaya boyun eğmezse, verdiği karşılık bizzat onun uygarlığının tabanını geleceğini yaratır.” Bu yaratma bazen yok etmeye doğru götürür.

Bu nedenle bu teorinin sonuna kadar gidilecek olursa, acaba meydan okuma ne kadar büyükse, insanın karşılığının da o kadar güçlü olacağı gibi bir sonucuna varılacaktır?

En azından, daha iyi bir karşılığın bulunmasına kadar.][578]

Doğru olmanın verdiği kazançların yanında şartların varlığı da önem arz etmektedir. Çünkü kâinatta Allah Teâlâ Hak ve batıl arasında mücadelede taraf tutarken batılın gayretini de baltalamaz. Fakat onun karşılığı olan cezayı da yeri gelir dünyada yeri gelir ahirette verir. Hakk yolunda olanlara ayrıcalıklı istismar hakkınıda kullanmaz. Avantajlar ihsan edilmişse bunun karşılığında batıl ehline de başka bir yönden ikrâmı ilâhisinide vermiştir.

Ahlâk ve din kuralları, hayat ve ölüm karşısındaki tutumlar, çalışma kavrayışı, çaba sarf etmenin değeri, insanın rolü; bunların her biri artık İslam’la hiçbir ilgisi olmayan davranışlar olarak görülmekle beraber ondan türemiştir. Ancak bunun böyle olması, Hakkın batılın gelişmesinde ki eğilimini, teknolojik yönünde ilerlemesini engellememektedir.

Unutulmaması gereken İslâm’ın galibiyetinin Allah Teâlâ tarafından istenmesidir. Ancak bu muzafferiyet bizlerin gayreti neticesinde olacağını bilmemiz gerekir. Yoksa batılın inancındaki teslimiyeti hak yol karşısında batıl olması nedeniyle mağlup olmadığı gerçeğini tarih göstermektedir. Kur’ân-ı Kerim’de ***“Müminler saadete ermişlerdir.”*** [579] Ayeti gelecek ayetlerden bağımsız düşünüldüğünde iman edenler denildiğinde inancında ***“mümin”*** olanlar kurtulur demektir. Gelecek ayetler ile beraber düşünülünce ***“fiiliyata geçen iman sahipleri”*** nin varis olacağından bahsedilmektedir.

[İlk çıktığı dönemde teknolojik durumu iyi olmayan İslam âlemi, ona hayat veren, hareket getiren kervan yollar olmasaydı, ilk dönemdeki hızlı gelişimi olmayabilirdi. Yollar onun zenginliği, varlık nedeni, uygarlığıdır. Yüzyıllar boyunca, yolların sayesinde "egemen" bir

---

[577] Yusuf, 21

[578]Bkz: (Fernanad BRAUDEL, 2006), s.41

[579] Müminûn, 1

konumda kalacaktır. Bu Allah Teâlâ'nın o dönem için bağışladığı bir ikramdır. Ancak Müslümanlık, Amerika'nın keşfine kadar, Eski Dünya'ya egemen olmakta, bu dünyanın o sıralardaki ***"dünyevî"*** tarihini kurala bağlamaktadır. Yani, Eski Dünya'nın bölümlerini oluşturan büyük kültür alanlarını temasa geçiren -Uzakdoğu, Avrupa, Kara Afrika-, tek başına İslamiyet'tir. Razı olmadığı veya hiç değilse göz yummadığı hiçbir şey geçememektedir.][580]

Zamanımızda ise bu avantajların yanında dinin güçlü etkisi zayıflayınca çok şeyler kaybedilmiştir. Bu kaybedişe son zamanlarda ise bu antisemitik (Yahudi aleyhtarı) görüşün karşısında Anti-İslam görüşler piyasaya sürülerek bütün kötülük sebebi olarak beyinlere işlenmeye başlamıştır. Çünkü emperyalist emeller karşısında İslâm'ın engel olacağını düşünmektedir. Ancak bu komplo görüşe karşı kendimizi geliştirmemiz ve içtimai hayatta terakki edebilmemiz için inanç seviyemizin terakki etmesi gayret etmemiz lazımdır. Niçin mi?

Kapitalist sistem karşısında zayıf kalan komünizm yerine hayatta kalabilmek için İslâm'ı öngörenlerin bir sebebi olsa gerekir. Çünkü onların başarılarını kat kat daha artırmak için ortaya çıkan dinsiz sosyalizm sonucunda kuvvetlerini daha artırdılar. Fakat Karl Marks'ın çok önceleri kabul ettiği fakat sonra dine karşı tavır alarak kendi sistemini emperyalist emellere mahkûm edişi ile unutulan büyük engel yıkım ile tekrar hatırlanıldı. O da İslâm'ın kendisi idi.

Marx, dinin toplumları uyutmak için uydurulan bir afyon olduğunu söylerken, İslamiyet için farklı düşünmüştür. Şunları söyler:

"Bütün tek Tanrılı dinler kurulu düzene karşı oluştu, örgütlendi, gelişti. Arabistan çöllerinde inanılmaz bir yoksulluk ve yozluk vardı. Müslümanlık bir isyan bayrağı olarak doğdu. Aşırı faizci sermaye, her yere, her şeye hâkimdi. Tefeciler, ülkenin insanını soyup soğana çeviriyorlardı. Ama fakirin, fukaranın, göçebenin, yoksulun kendisine şemsiye ve kalkan olarak kullanacağı bir felsefesi ve ideolojisi yoktu, Müslümanlık bunu sağladı."[581]

İnsan tarihinde değişmeyen tek olgu değişimin kendisidir. Özellikle sistemlerinin sürüklediği aşırılıkları ve karmaşık ortamın oluşturduğu yeni dengeleri sağlamada, öncelikle öğrenmeli ve zaman kaybetmeden ulusal gelişim ve yönelimimizi belirlemeliyiz.

İnsanın kendini yetiştirme hususunda hassasiyeti kendini aştığı kadar kendini de büyük ölçüde tutarlı kılması da gerekecektir. Çünkü başarı iç ve dışın aynı duygu ve düşüncede olması ile mümkündür. Gazzali'ye Sûfi meşrep kardeşi Ahmed'in onu kast ederek okuduğu;

"Ey yumuşamaz taş!
Daha ne zamana kadar demiri bileyeceksin; ama kendin keskin olmayacaksın?"[582]

[Bize öyle geliyor ki, bizim gayretimiz, insandaki cüz'î irade yanılgısını olduğu kadar, hareketlerinde kaçınılmaz olan determinizm [583] yanılgısını da ortadan kaldırmaktır. Böyle olunca isyan problemi, insanın ta içinde keşfedilmiş bir olgu, selametini belirleyecek bir seçim olarak ortaya çıkıyor. İsyan etmeyi istemek veya istememek, harekete geçmeyi istemek veya istememek, bu ikisinden birini seçmek gerekiyor. En iyisini seçmek için de, hep daha fazlasını istemek, elini daha ileriye uzatmak, kalbini genişletmek, bir yandan kendini âleme verirken öte yandan kendini âlemin merkezi hâline getirmek yeterlidir.][584]

---

[580] bkz: (Fernanad BRAUDEL, 2006), s. 97
[581] ARSLANOĞLU, İbrahim: Kurumlar Sosyolojisi Ders Notları. Ankara, 2001, s. 55
[582] ZERRİNKUB, Hüseyin, *Medreseden Kaçış, İmam Gazzâli'nin Hayatı, Fikirleri ve Eserleri*, Anka Yayınları, İstanbul, 2001, s.130–136
[583] **Determinism:** Doğa'daki her olayın, dolayısıyla insanın tüm faaliyet ve davranışlarının kendi iradesi dışında seyreden bazı faktörlere tabi olduğunu ileri süren teori, gerekircilik.
[584] (TOPÇU, 1995), s. 205

Epiküros diyor ki; ***"Gerçek kâfir, kalabalıkların tapındıkları tanrıları inkâr eden değil; asıl, kalabalıkların inandıkları tanrıları doğrulayan kişidir"*** Aslında buradan çıkan mana Hz. Ali kerremallâhu vechenin

"Sakın Hakk´ı bazı kişilerle bilip tanımaya çalışma; önce Hakkı´ı bil, sonra Hakk ehlini tanımaya çalış."

KAYNAKÇA

Fernand BRAUDEL, t. A. (2006). *Uygarlıkların Grameri.* İstanbul: İmge.

SARTRE, J.-P. t. (1998). *Özgür Olmak Antisemit'in Portresi,.* İstanbul: 3. Baskı: Toplumsal Dönüşüm Yayınları.

TOPÇU Nurettin, H. E.-I. (1999). *Yarınki Türkiye.* İstanbul: Dergâh Yayınları.

TOPÇU, N. t.-M. (1995). *İsyan Ahlâkı —Conformisme et Revolte.* İstanbul: Dergah Yayınları.

RASPUTİN ve DÜŞÜNDÜRDÜKLERİ

Grigori Rasputin Sibirya'nın Pakrovskoye köyünde (Tyümen şehri'ne 75 km uzaklıkta) 1869 yılında doğmuş, doğaüstü yetenekleri olduğuna inanılan, kimilerine göre ermiş, kimilerine göre kaçık papaz, kâhin, şifacı, kimilerine göre ise yalnız bir şarlatandı.

Rasputin'in tarih sahnesine çıkışı Petersburg'a varışından sonra şifacı ve kâhin özellikleriyle saraya girmesinden sonra olmuştur.

Çar Nikola ve Çariçe Aleksandra'nın oğulları Veliaht Aleksey hemofili hastalığına tutulmuştu. Bu hastalık o dönemde Avrupa kraliyet ailelerinde çok yaygındı. Doktorların tüm çabasına rağmen Aleksey'e iyileşmesi için bir şey yapılamıyordu. İşte bu çaresizlik içinde Rasputin, Çariçenin yakın çevresi tarafından saraya getirilmiş ve Rasputin'in müdahalesinden sonra Veliaht Aleksey iyileşmiştir. İşte bundan sonra da Rasputin'in yıldızı parlamaya başlamıştır. Çar ve Çariçe tarafından çok saygı duyulan ve yakın çevrelerine alınan Rasputin, birçok konuda danışılan birisi haline gelmiştir.Rasputin'in bu konumu Saraydakileri rahatsız etmeye başlamıştır. Çariçeye olan yakınlığı ve saray çevresinde kadınlarla olan ilişkileri hakkında çıkan söylentiler, her yerde dile getirilmeye başlanmıştır. Bu sırada Rusya'nın Almanya ile savaşının, Rusya aleyhine gelişiyor olması, Alman kökenli olan Çariçe hakkında olumsuz bir hava oluşmasına neden olmuştu. Çariçenin Rasputin ile olan ilişkisi bu havayı daha da kötü yönde etkiliyordu.

Çariçenin en yakın danışmanı olmuş ve politik ağırlığı daha da artmıştır. Savaş esnasında Çar Nikola'nın bizzat ordunun başına geçtiği dönemde kendilerini çaresiz hisseden Çar ile Çariçe, bu 'Ermiş'in mistik gücüne bel bağladı.

Çar, gerçekte hiçbir yeteneği olmadığı halde sahip bulunduğu Başkomutan sıfatıyla ordu genelkurmayına gittiği zaman, Rasputin'in telkin ve kışkırtmasıyla devletin içişlerini kendi kontrolüne aldı. Bu, kaderci ve iradesiz bir insan olan Nikolai'ye yakışan bir durumdu. Rasputin askeri meselelere de müdahale etti.

Bu durum sarayda ve politikacılarda varolan rahatsızlığı daha da büyütmüş, halk arasında yaşanan ekonomik sıkıntıların ve zorlukların altında da Rasputin'in olduğu şeklinde bir inanç oluşmuştu.

Çar Nikola'nın kuzenlerinden Prens Yusupov bu konuda bir grup arkadaşıyla birlikte plan yaptı. Rasputin'i davet ettikleri evde, siyanürlü içki ve tatlı ile zehirlemeyi planlamışlardı. Bu denemeleri etki etmeyince, Rasputin'i silahla öldürmeye çalıştılar ancak bu da tam sonuç vermeyince, sonunda Rasputin'i Neva nehrinin soğuk sularına atarak boğulmasını sağladılar.

Görüldüğü gibi Rasputin ölümüyle de efsane olmuştur. Ölümüyle ilgili İngilizlerin parmağı olduğu hatta Prens Yusupov'la birlikte İngiliz Gizli Servisi'nden Oswald Rayner isimli bir ajanın da Rasputin'in öldürülmesi esnasında orada olduğu söyleniyor.

Rasputin'in o dönemde ordunun savaştan çekilmesini telkin ettiğini ve İngiliz yanlısı Bakanları görevden aldırdığı söyleniyor. Rusya'nın savaştan çekilmesinin ise Almanların tüm güçleri ile batıya saldırmasına neden olacağı için İngilizlerin felaketi manasına geldiği düşünülüyordu.

Rasputin, Çarlık Rusyasının devrilmesindeki etkilerini bu yazıyala görmüş bulunuyoruz. Devletlerin kuvveti istikamet ile olacağı ve bunu başarmakta kişilerin ölüm ve hayat karşısındaki tepkileri ile orantılı olduğu görülmektedir. Çarın ve çariçenin zafiyetlerinden faydalanan şarlatan veya ermiş olduğu düşünülsün Rasputin yıkılışın bir yerinde bulunmaktadır. Hakikatte Rusya yıkıma doğru gidiyordu. Sebeplerden biride Rasputin olmuştu.

Devletler ve milletler kendilerinin olması gereken yerde bulamadıkları gün yıkılışa doğru giderler. Bu yıkılışta sebepler aramak ve bulmak kolaydır. Önemli olan dersler çıkarıp, ömrün uzun olması için gayret göstermek gerekir. Bize göre en önemli tedbirler din hüviyeti içerisindeki kişilerin özlerindeki doğruluğun seviyesinde aranması gerektiğini düşünüyoruz. Fakat ne olmuştur ki, din temsilcileri bu durumu kendilerinden dahi saklamışlardır. Dinin maddiyatla ile olan ölçüsünde hep hatalı yorumlara gidilmiştir. Dinin maddi kazançta sermaye olarak kullanılması Allah Teâlâ tarafından yasaklı olduğunu bildikleri halde, bunu unutup din bezirganlığı yaparak, din adına insanlara ahkam kesmişlerdir. Sonuçta birileri tarafından satın alınmış bu Rasputinler tabiî ki bir felaketin temsilcisi olacaklardır.

Nurettin Topçu, bu gerçeği dile getirirken şunları söylüyordu:

"Din bilgi kaynağı değil, kuvvet kaynağıydı. Dindar adam başkalarından çok şey bilen değil, daha çok kuvvetli olan insan"

"Şimdi son yıllarda dini neşriyat serbest olunca ortaya öyle bozuk, öyle çürümüş bir maya çıktı ki. Bu neşriyatın cehalet, ticaret ve düşüklükten berbat bir eser verdiğini hiç çekinmeden söyleyeceğim. Bunlar yirminci asrın buhranlı hayatının, halli fikir ve felsefe meziyetlerine şiddetli muhtaç olan meselelerinin karşısına, ilkçağların insanlarını bile güldürecek bir iptidailikle çıktılar. Kimi küçük çocuklar için masal olacak meseleler bunların sermayesidir. Lakin esas meseleleri ticaret yapmaktır."

"Bunlar cam arkasından sakal öperek hırka takdis etmede dindarlık var sandılar. İnsanın nefesinden şifa umdular. Medeni nikâhı eksik bulup imam nikâhında keramet aradılar. Tespih sayısında hikmet buldular. Günahları rakamlarla ölçtüler. Duaları sesli yaptılar. Merasimle ruhlarını tatmin ettiler. Böylelikle eşyanın hayatına sayıları tatbik etmekle muazzam bir dini matematik sistemi meydana çıktı. Bu matematiğe sadakat imamın şartı oldu. Dinden bütün ruh sıyrılarak kendisiyle hiç alakası kalmayan bir iskelete iman adı verildi."

Sonuç olarak düşünmeye başlama zamanını geçirmemeliyiz. Çünkü egemen guruplar, kendi iktidarlarını sürdürmek için yaptıkları yanlışlarıyla yaşayamaz hale geldikleri zaman; maddî ve mânevî elit tabaka arasında şu veya bu biçim şeklinde bir kriz durumu ortaya çıkar. Bu nedenle devlet siyasetinde de bir kriz yaşanır, ezilen hangi taraf ise hoşnutsuzluk ve öfkesi ile birden bire bu krizin yol açtığı çatlaktan sızarak yıkıma doğru harekete geçer. Bu bir yıkılıştır. Onun için gerçekleri görme zamanı gelmiştir. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem bir benzetme yaparak çok güzel bir örnek verir: ***"Allah'ın sınırları üzerinde duran (onları) aşmayan kimse ile o sınırların içine düşen kimselerin benzeri, bir gemi halkının benzeri gibidir. Onlar gemi üzerinde kur'a çektiler. Bazısına geminin üstü düştü, bazısına da altı (ambar kısmı) isabet etti. Geminin alt kısmında bulunanlar su almak istedikleri zaman yukarıdakilere uğruyorlardı. Bunlar (kendi kendilerine) biz nasibimiz olan ambarda bir delik açsak (rahat eder) ve üstümüzdekilere de sıkıntı vermemiş oluruz dediler. Şimdi üst katta olanlar, aşağıda olanları bu talepleriyle baş başa bırakırlarsa hepsi helak olurlar. Fakat onların bu istediklerine engel olurlarsa hem kendilerini ve hem de diğerlerini kurtarmış olurlar."*** [585]

TASAVVUFÇU KALPLER

Bugün bir meclise vardım oturmuş pend eder vâiz,

[585] Buhari, Şirk,6; Tirmizî, Fiten, 13

Okur açmış kitâbını bu halkı ağladır vâiz.
İki bölmüş cihân halkın birini cennete salmış,
Eliyle kürsüden birin Tamû'ya sarkıdır vâiz.
Sıçar ağzından ateşler yakar şeytân-ı mel'ûnu,
Sanasın yedi Tamûnun azâbı kendidir vâiz.
Tamûya şöyle doldurmuş içinde yok duracak yer,
Ana yerleştirir halkı acep hizmettedir vâiz.
Yaraşur va'z ana hakkâ ki yanar yakılur her dem,
Niyâzî'nin hemen ancak cihanda adıdır vâiz.

Niyâzî-i Mısrî kaddese'llâhü sırrah'ül azîz

Dün bir mecliste idik.

Vaizin önüne oturduk.

Kariyerli Tasavvufçuydu. Bilgisi boyunu da aşmıştı. Kendiside tepesine oturmuş, bilgi ve hayat arasında kalmıştı. Bu nedenle aşağıları görmekte çok zorlanıyordu, hayattan kopmuştu. Tasavvuf hayatın kendisi idi. Fakat o hiç hayatı içinde değil, bilakis hayatı yönlendirici fikirlerini vaiz havasıyla veya talebeye fikir bombardımanı yapan edasındaydı. Aslında niyeti temizdi. Kendisi kopmuş gibi bir güzellikten bir güzelliğe uçan kelebek, etrafındaki çiçekler ise onun kanat çırpışlarıyla sallanıp bir arıya özlem duydukları görülüyordu.

Zaman değişmişti. Arı olmak yok artık, sadece güzelliğini etrafında büyütüp hayran bırakan kelebek olmak vardı.

Saatler geçti, gece sızlandı, bitiş düdüğünü bekler olduk. Çünkü çözüm ortada yoktu.

Peki, niye geldi bu insanlar?

Birini dinlemek için mi?

Kitabı olan insan niye yazdıklarını anlatır ki?

Boşuna emek sarf ediyor, olmak ne üzücü bir şey.

Niçin yaşadığı şeyleri anlatmıyor bu insanlar?

Tabi ki, yaşadıkları bir şeyleri yokta, ondan.

Tasavvuf ise kitabın dışına artık çıkmakta zorlanmakta, yaşanmak istese de, bir sorunu var gibi.

Bilindiği üzere insan satışı sevendir. Anlatışlar, insanı da her zaman rahatlatır. Anlaşılıyor ki; insanların hayatı artık değersizleşti. Hakikatte ise tasavvufçular yaşanan şeyleri anlatarak bu yolu geliştirdiler.

Şimdilerde ise kitap çok, hoca, çok, şeyh ise gani;

Ne eksik?

Eksik olan ne mi?

Ciğer!

Ciğersiz duyguları olanların, insanlara vereceği bir şeyi olabilir mi?

Sonuçta bu gidişle bir şeyler karışacak. Sonra tekrar demir bilekli, taş kalpli Cengizler tekrar ortaya çıkacak, kimsede çare bulamayıp terk edecek bu güzellikleri. Fethullah Gülen Hocaefendi anlatıcılar gerçeğini çok güzel açığa vurmaktadır.

[Ben çok sukûtî insan tanıdım, geçenlerde bir yazıda da onlara dair ipuçları vermeye çalıştım. Konuşmaları icap ettiği yerde o insanların da bazen konuştukları olurdu, ama onların söz ve beyanları daha ziyade hallerinden süzülen manaları açmaya matuf, müphem hisleri şerh etme istikametinde ve gözsüzlere kapalı hakîkatleri avamîleşürme yönünde olurdu. Onlar

halleriyle seslendirdikleri sükûtî hutbeleriyle herkesi mest ederlerdi. Onların hâl ve gönül derinliklerinden dolayı, dillerini bilen-bilmeyen hemen herkes ne demek istediklerini rahatlıkla anlar ve onlara büyülenirdi. Onların yanındayken "duydum, öğrendim ve inandım" yerine "gördüm, hissettim ve bende oldum" derdik. Konuşurken hikmet konuşurlardı. Sükût ederken de derin murakabe bakışlarıyla insanın âdeta içini delerlerdi. Çok kaynağa uğradım, çok çeşmenin başına gittim, ama heyhat, hiçbirinde kovamı dolduramadım. Avare dolaştım, avare gezdim. Avare gezdiğime hâlim şahit değil mi? Ama laf ederken hikmet konuşan, sessiz dururken de tefekkür eden o sükutilerin sükûtu hâlâ üzerimde tesir icra eder. Onlarınki kristalleşmiş tefekkür, kristalleşmiş murakabedir.

Mesela; İhramcızâde İsmail Efendi[586] ile beraber olmuştum. Onca zaman içinde belki iki kelime ancak konuşmuştu. Ama boynunu bir yana kırıp boynu eğriymiş gibi, saygıyla duruşu, dizüstü oturuşu, mahcup tavrı ve her haline nüfuz eden, Allah'ın huzurunda olma havası bana çok tesir etmişti.

Hani hep deriz ya; "Çok güzel hutbeler dinledim, büyük hatiplerin sözlerine kulak verdim. Artık kulaklarım doydu. Fakat gözlerim aç. İslâm'ın lafını eden değil, onu yaşayan insan görmek istiyorum." Maalesef, sözler, söz söyleyenden bîzâr. Hutbeler, hatipten bîzâr. Va'z u nasihatler vaizden bîzâr. Kimse kırılmasın, ben kendimi de dâhil ederek söylüyorum. Namaz kılan, Kur'an okuyan, camide saf tutan insanların çehrelerinde haşyet görmüyorum. Allah'ın huzurunda duruyor oluşumuz halimize aksetmiyor, haşyet yok duruşumuzda. Kalpler ölmüş adeta. Saflar arasında müteharrik mezarlar gibi kıpırdanışlar durumumuza tam uyuyor. Bir cenaze yatıyor, kalkıyor, eğiliyor ve doğruluyor; çoğumuz cenaze gibi Allah huzuruna geliyor ve cenaze gibi gidiyor. Ve dolayısıyla da müslümanlar adına iyi bir görüntü olmuyor, hâlimiz kimseye bir şey ifade etmiyor.] [587]

[586] Gavs'ül-âzam İhramcızâde Hacı İsmail Hakkı Toprak Sivasî kaddese'llâhü sırrahu'l-aziz (d. 1880-hyt. 2 Ağustos 1969)
[587] (M.Fethullah GÜLEN, *Ümit Burcu*, İstanbul, 2005)

ZAMANDAKİ GEÇMİŞ VE GELECEK

[(İnsana göre) kâinattan daha büyük, ya da eski bir şey yoktur.

Peki, biz nereden geldik?

Kâinat nasıl var oldu?

Kâinatta yalnız mıyız?

Oralarda bir yerlerde uzaylı var mı?

İnsan ırkının geleceği ne?

1920'lere kadar, insanlar kâinatın durağan olduğunu ve zamanla değişmediğini düşünüyordu. Daha sonra kâinatın genişlediği keşfedildi. Uzaktaki galaksiler bizden uzaklaşıyordu. Bu, galaksilerin bir zamanlar bize yakın oldukları anlamına geliyordu. Eğer geriye gidersek, 15 milyar yıl kadar önce, hepimizin birbirimizin üstünde olması lazım. Bu Big Bang idi, kâinatın başlangıcı.

Peki Big Bang'den önce bir şey var mıydı?

Eğer değilse, kâinatı kim yarattı?

Neden kâinat Büyük Patlama'dan sonra bu şekilde gelişti?

kâinat teorisinin ikiye ayrılabileceğini düşünülmektedir.

Birincisi, kanunlar. Bir zamandaki tüm durumlar verilince, kâinatın evrimini belirleyen ***Maxwell denklemleri***[588] ve ***genel görecelilik***.

Ve ikinci kısım, kâinatın ilk hali ile ilgili soru sorulmuyordu. İlk kısımda çok iyi gelişme kat ettik ve evrim kanunları hakkında en uç durumlar hariç her şart için bilgiye sahibiz. Fakat daha yakın zamana kadar, kâinatın ilk hali hakkında çok az bilgiye sahip idik.][589]

Stephen Hawking'in bahsettiği sorunlar ile zamanın da kendi içindeki bilmecesi hala devam etmektedir. Çünkü her şeyi yaratan Allah Teâlâ hakkında yeterli bilgi bulmak mümkün olmayınca başlangıcında ve geleceğinde bir insanlık açısından bilinmezi olacağı kesindir.

"Dehre (zamana) sövmeyiniz, çünkü dehr Allah'tır."

"Âdemoğlu dehre söver. Hâlbuki ben dehr (in yaratanıy) ım. Gece ve gündüz benim elimdedir" [590]

[Pek çok ilim adamı şu soruların cevabını aramıştır:

"Allah Teâlâ'daki tekillik nereden geliyor?"

"Allah Teâlâ'dan önce bir şey varmı?"

"Kâinatın sınırının ötesinde ne var? ve en önemlisi ***"Kâinat hayatını başlatan şey nedir ne niçin bunu yapmıştır?"*** Bilim cevap veremez. Din en azından bir yön gösterir.] [591]

[Zaman bilim için çok önemlidir. Zamanın gerçekliğini inkâr, sıradan saat zamanı içinde yaşayan kimselerin hep aklını karıştırmıştır.] [592]

---

588 **Maxwell denklemleri**, James Clerk Maxwell' in toparladığı dört denklemli, elektrik ve manyetik özelliklerle bu alanların maddeyle etkileşimlerini açıklayan bir settir. Bu dört denklem sırasıyla, elektrik alanın elektrik yükler tarafından oluşturulduğunu (Gauss Yasası), manyetik alanın kaynağının, manyetik yükün olmadığını, yüklerin ve değişken elektrik alanların manyetik alan ürettiğini (Ampere-Maxwell Yasası) ve değişken manyetik alanın elektrik alan ürettiğini (Faraday' ın İndüksiyon Yasası) gösterir.

589 "Stephen Hawking kâinat hakkında büyük sorular soruyor" http://www.ted.com, TED Open Translation Project. Erişim: 27 Temmuz 2009

590 Müslim. Elfâz. 5; İbn. Hanbel. II/237.272

591 bkz: (Renée WEBER, 2001),s.32

592 (Renée WEBER, 2001),s.33

[Zamanın varlığı yoktur, çünkü gelecek henüz gelmemiştir, geçmişin artık varlığı kalmamıştır, şimdiki zaman da ortalıkta değildir. Oysa bizler zamandan sanki varmış gibi söz ederiz: Gelecekteki şeylerin ileride olacaklarını, geçmişteki şeylerin eskiden var olduklarını, şimdiki şeylerin ise geçmekte olduklarını söyleriz. Geçmek bile bir hiç değildir. Var olmama savına direnişi geçici olarak destekleyenin, dilin kullanımı olduğunu görmek de dikkate değer bir özelliktir. Zamandan söz ediyoruz, hem de akla yatkın bir biçimde söz ediyoruz; bu da zamanın varlığı konusundaki bir sava temel oluşturur: ***"Zamandan söz edince, onu anlıyoruz kesinlikle; bir başkasının ondan söz ettiğini duyunca da yine anlıyoruz"*** (Augustinus, İTİRAFLAR 24,17[6]).

"Nedir gerçekten zaman? Eğer hiç kimse bana sormazsa ne olduğunu biliyorum; ama bir soran olur da açıklamaya kalkarsam, bilmiyorum" (Augustinus, İTİRAFLAR 14, 17).

Böylece ontolojik paradoks, dili yalnızca o kuşkucu delille karşı karşıya getirmekle kalmaz, dili de kendi kendisiyle karşıt duruma sokar:

"geçmiş olmak", "birdenbire meydana gelmek", "olmak" gibi fiilerin olumluluğu, "... artık yok", "... henüz olmamış", "... hep ... değil" gibi belirteçlerin olumsuzluğuyla nasıl bağdaştırılabilir? Demek ki sorunun sınırları bellidir:

"Eğer geçmiş artık yoksa gelecek henüz olmamışsa, şimdi de hep şimdi değilse, bu durumda zaman nasıl var olabilir ki?

Bu başlangıç paradoksu üstünde *distentio* tema'sının doğacağı ana paradoks yükselir. *Olmayan bir şey* nasıl ölçülebilir? Ölçme paradoksu doğrudan doğruya zamanın var olma ve var olmama paradoksu tarafından üretilmiştir. Burada da dil görece olarak güvenilir bir rehberdir. Uzun zaman ve kısa zaman *diyoruz,* bir biçimde uzunluğu *gözlemliyor* ve ölçümler *yapıyoruz* (bkz. İTİRAFLAR 15, 19'da ruhun kendi kendine seslenişi: "Sana zamanın yavaş ve ağır ilerleyişini algılama ve ölçme yeteneği verilmiştir. Ne yanıt vereceksin bana?"). Üstelik yalnızca geçmiş ve gelecekle ilgili olarak uzun ya da kısa olduklarını söyleyebiliriz. Aporinin "çözüm"ünü öne almak için şöyle diyebiliriz: İnsanlar geleceğin kısaldığını, geçmişin ise uzadığını dile getirirler. Ama dil, ölçme işini doğrulamakla sınırlar kendini; *nasıl* olduğuna ise, yine yanıt veremez; "nasıl oluyor da...", "hangi sıfatla" (*sed quo pacto*, 15, 18) diye sorar yalnızca.] [593]

"Kâinatta geçmiş ve geleceğin birlikte var olduğu hipotezini öne sürebiliriz. İşte bu nokta da, şu sorular ortaya çıkabilir:

Geçmiş ve gelecek birlikte varsa, şimdiki zaman var mıdır?

Geçmiş ve gelecek bir eksenin iki uçlarıysa, şimdiki zaman denilen şeyi nereye koymak gerektir?

Acaba şimdiki zaman dediğimiz şey, durmaksızın değişen, tek tek anlardan mı oluşmaktadır?

Acaba biz insanların zaman gerçeği; hep şimdi, şu anda yaşadığımız kısa kısa anlardan mı meydana çıkıyor?

Mevlâna kaddese'llâhü sırrahu'l-aziz:

Yok, olanın yolu, başka yoldur; çünkü aklı başında olmak da başka bir günahtır. Aklı başında oluş, geçmişleri hatırlamaktan ileri gelir. Geçmişin de Allah Teâlâ'ya perdedir, geleceğin de. Her ikisini de ateşe vur. [594]

[Muhakkak tüm zıtlar nihai zeminde birdir] [595] Kuantum Kuramına göre de evrende süreksiz bir bütünlük vardır ve her geçmiş gelecek ile anında etkileşir. Bu kuramda zaman kavramı

---

[593] (Paul RICŒUR, 2007), s. 33

[594] Mesnevi, c.I, b.2200

[595] (Renée WEBER, 2001),s.47

yerine ***"an"*** kavramı kullanıldığını görerek anlıyoruz!

'Şimdiki an' içinde yaşayan biz insanlar için zaman, hem geçmişten hem de gelecekten etkilenen bir yapıya sahiptir. Sadece tek yönlü akan bir zaman kavramı, bizim için sadece pratik önemi olan bir yaklaşımdan ibarettir. Gerçekte zaman, süreksiz anlardan oluşmaktadır. Her an kendi içinde bir bütündür ve bir an ile diğer an arasında sürekli bir ilişkinin bulunması zorunlu değildir. An adını verdiğimiz zaman süresi son derece kısa, adeta sıfıra yakın olmakla birlikte tamamen sıfır da değildir. Bu çok kısa süre Kuantum kuramındaki Planck[596] sabiti ile orantılı olup Planck zamanı olarak tanımlanmıştır. Tüm evren bu Planck süreleri arasında bir var olmakta, bir yok olmaktadır." [597]

Kur'ân-ı Kerim'de gelmiş olan ayetlerdeki zaman anlayışı da konu hakkında bize yeterli bilgi vermektedir. Yani insanın anladığı zaman ile veya bir şeyin diğer şey ile zaman farkı çok bariz şekilde görülmektedir. Üzeyir aleyhisselâm hakkında gelen ayetler ;

"Ya da altı üstüne gelmiş, ıssız duran bir şehre uğrayan gibisini (görmedin mi?) Demişti ki:

"Allah, burasını ölümünden sonra nasıl diriltecekmiş?" *Bunun üzerine Allah, onu yüz yıl ölü bıraktı, sonra onu diriltti. (Ve ona) Dedi ki:*

"Ne kadar kaldın?" O:

"Bir gün veya bir günden az kaldım" dedi. (Allah ona:)

"Hayır, yüz yıl kaldın, böyleyken yiyeceğine ve içeceğine bak, henüz bozulmamış; eşeğine de bir bak; (bunu yapmamız) seni insanlara ibret-belgesi kılmamız içindir. Kemiklere de bir bak, nasıl bir araya getiriyoruz, sonra da onlara et giydiriyoruz?" dedi. O, kendisine (bunlar) apaçık belli olduktan sonra dedi ki:

"(Artık şimdi) Biliyorum ki gerçekten Allah, herşeye güç yetirendir. " [598]

İnsan, yiyecek ve merkebi üçleminde zaman nasıl farklı tecelli ettiği ve algılanıldığı anlaşılmaktadır. Yine Ashab-ı Kehf hakkındaki ;

"Böylelikle mağarada yıllar yılı onların kulaklarına vurduk (derin bir uyku verdik). Sonra iki gruptan hangisinin kaldıkları süreyi daha iyi hesap ettiğini belirtmek için onları uyandırdık. " [599]

"Böylece, aralarında bir sorgulama yapsınlar diye onları dirilttik (uyandırdık). İçlerinden bir sözcü dedi ki:

"Ne kadar kaldınız?" *Dediler ki:*

"Bir gün veya günün bir (kaç saatlik) kısmı kadar kaldık." *Dediler ki:*

"Ne kadar kaldığınızı Rabbiniz daha iyi bilir; şimdi birinizi bu paranızla şehre gönderin de, hangi yiyecek temizse baksın, size ondan bir rızık getirsin; ancak oldukça nazik davransın ve sakın sizi kimseye sezdirmesin." [600]

"Onlar mağaralarında üç yüz yıl kaldılar ve dokuz (yıl) daha kattılar. De ki:

"Ne kadar kaldıklarını Allah daha iyi bilir. Göklerin ve yerin gaybı O'nundur. O, ne güzel görmekte ve ne güzel işitmektedir. O'nun dışında onların bir velisi yoktur. Kendi hükmünde

---

[596] **Max Karl Ernst Ludwig Planck** (23 Nisan 1858, Kiel - 4 Ekim 1947, Göttingen), Alman fizikçi. 1918 Nobel Fizik Ödülü sahibi.

"Kuantum Kuramı"nı geliştirmiştir. Termodinamik yasaları üzerine çalıştı. Kendi adıyla bilinen "Planck sabiti"ni ve "Planck ışınım yasası"nı buldu. Ortaya attığı kuantum kuramı, o güne değin bilinen fizik yasaları içinde devrimsel ve çığır açıcı nitelikteydi.

[597] (ÖZDER, 2006), s.153-155

[598] Bakara, 259

[599] Kehf, 11-12

[600] Kehf,19

hiç kimseyi ortak kılmaz." [601]

Bu ayetler ile geçmiş ve gelecek zamanın içinde kaybolup gitmektedir. Hakikatte zaman kavramının en temel gerçeklerinden biri de geleceğin geçmişten farklı gözükmesidir. Fakat kâinat bilimi açısından bakıldığından geçmiş ve gelecek aynı gözükebilmektedir. Bu durumdan da anlaşıldığına göre kâinatın doğru gözlemlenemediğidir.

["Duyularımız yeterince hassas olsaydı, hareketsiz haldeki sarp kayalığı dans eden bir kaosu algılardık."[602]] [603] Bu bakışa sahip olmak çok zordur. Bu nedenle geleceğin sıkıştığı yerde zamanın geriye doğru akmaya başlaması ile gelecek geride kalmayıp geçmişin önüne geçer. Yukarıda bahsedilen engel olmamış olsaydı bu daha iyi fark edilecekti.

Mesela Dünya yüzeyi üzerinde belli bir yöne veya geleceğe gidildiğinde, hiçbir zaman aşılamaz bir engelle karşılaşılmaz ya da bir kenardan aşağı düşülmez; sonunda başlanılan yere geri dönüleceği görülmektedir.

Geçmiş başlangıç noktası olarak tanımlandığı sürece, dünya üzerindeki hareket bizi geleceğini belirlediğimiz noktaya götürürken yine geçmişe tekrar götürür. Dünya üzerindeki şartlarda çizgiden dışarıya taşmak gibi bir durum söz konusu değildir; çünkü çember boyutludur. Öte yandan, ilerlediğiniz yol zamanın sınırlarıdır. Zaman yoksa sınırlarınızın sınır olduğunu anlamanız mümkün olabilir mi? Dolayısıyla elbette ki sınırı yoktur dersiniz, fakat sınırları vardır.

[Bu çeşitliliğin ve birliğin birliği içinde kişi çeşitliliğe baktığında tarihte, değişimden ve olaylardan söz edebilir. Ama birlik penceresinden bakılınca hiçbir şeyin olmadığı her şeyin zaten öylece var olduğu sonucuna varılıyor.] [604]

[Görünmeyen düzende zaman ve uzay içinde ayrım yoktur. Dolayısıyla ayrım yapmamızın nedeni bizim temel gerçeklik olarak görünür dünyaya büyük ölçüde bağlanmamızdır. Görünür dünyadaki ana esas, bir şekilde görece ayrı olan ve fakat etkileşim içindeki birimlerin varlığıdır. Görünmeyen gerçeklikte her şey birbirine nüfuz etmiş, birbiriyle bağlantılı halde birdir. Mamafih insanlığın bilinci derinlerde birdir. Bu bariz bir kesinliktir, çünkü vakumda bile madde birdir ve eğer bunu göremiyorsak gözlerimizi buna kapadığımızdan dolayıdır.] [605]

Sonuç olarak, alıntılardan anlaşılacağı üzere zamanı algılamak geçmiş ve gelecekle, dışıyla algıladığımızdır. Zamanı kürenin yüzeyleri gibi açınca, geçmiş ve gelecek kendi üzerine kapanmış bir yüzey gibi olduğu görülür.

[Şimdiki zaman sadece arada bir nokta olarak görünse geçmişin mevcut olduğu, şimdinin sınırlı bir süreye sahip bulunduğu ve geleceğin henüz var olmadığı bir zaman kavramına ulaşabilir.] [606] Ancak geçmiş ve gelecek için ayrımı düşünmek saat zamanı için kolay olurken

[601] Kehf, 25-26
[602] F. Nietzche
[603] (Renée WEBER, 2001),s.217
[604] (Renée WEBER, 2001),s.49
[605] bkz:(Renée WEBER, 2001),s.60
[606] bkz: (Renée WEBER, 2001),s.228-229

ÖZDER Cengiz Kuantum Felsefesi ve Mutluluk [Kitap]. - İstanbul : Okyanus, 2006.
Paul RICŒUR trc. Mehmet-Sema RIFAT Zaman ve Anlatı [Kitap]. - İstanbul : YKY, 2007.
Renée WEBER trc:Orhan DÜZ Kesişmeler Bilim Adamı Ve Bilgelerle Diyaloglar (dialogues with scientists and sages) [Kitap]. - İstanbul : İnsan , 2001 .

Allah Teâlâ için bu çeşit ayrım olmamaktadır.

TOPLUMLARIN ECELİ

Toplumlar için câri olan bir hüküm vardır. Bu ise toplumun canlılık özelliği göstermesi, doğması, yaşaması ve ölmesidir. Canlılık özelliği olan topluluklar için kullanılan ***"ecel"*** kavramı bu özelliğinin devam edişinin sınırını Allah Teâlâ'nın topluma bırakarak adalet ve imtihan sıfatları ile tecelli ettirmiştir. Bu durumu en güzel şekilde Bedîuzzaman Said Nursi kaddese'llâhü sırrahu'l azîz açıklamıştır.

[Elbette beşerin zulüm ve hatasıyla başına ***çabuk bir kıyamet kopmazsa***; istikbalde hak ve hakikat, âlem-i İslâm'da nev'-i beşerin eski hatiatına keffaret olacak bir saadet-i dünyeviyeyi de gösterecek inşâallah….][607]

[***Her halde çabuk başında bir kıyamet kopmazsa***, hakaik-i İslâmiye, beşeri esfel-i safilîn derece-i sukutundan kurtarmaya ve rûy-i zemini temizlemeğe ve sulh-u umumîyi temin etmeğe vesile olmasını Rahman-ı Rahîm'in rahmetinden niyaz ediyoruz ve ümid ediyoruz ve bekliyoruz.] [608]

[Onun için tembellikle günahınız büyüktür. Ve iyiliğiniz ve haseneniz de gayet büyük ve ulvîdir. Hususan kırk-elli sene sonra Arab taifeleri, Cemahir-i Müttefika-i Amerika gibi en ulvî bir vaziyete girmeğe, esarette kalan hâkimiyet-i İslâmiyeyi eski zaman gibi küre-i arzın nısfında, belki ekserisinde tesisine muvaffak olmanızı rahmet-i İlahiyeden kuvvetle bekliyoruz. Bir ***kıyamet çabuk kopmazsa***, inşâallah nesl-i âti görecek.] [609]

Buradaki sözlerden anlaşılan kıyametin vaktinden önce kopabilir veya tehir olacağıdır. Toplumların ecellerinde zamanın göreceli olduğu anlaşılmaktadır.

[Dünya hayatında toplumsal cezalandırma konusunda dikkate alınması gereken bir diğer kavram da ***"mühlet ve ecel"*** kavramlarıdır. Bu hususta Kur'ân-ı Kerim'de ; ***"…şayet yaptıkları yüzünden onları (hemen) muaheze edecek olsaydı, onlara azabı çarçabuk verirdi fakat kendilerine tanınmış belli bir süre vardır ki, artık bundan kaçıp kurtulacakları bir sığınak bulamayacaklardır…"*** [610] şeklindeki ayetlerden kavimlere bir mühletin verildiği, fakat bu mühletin izafî [611] olduğu zikredilmektedir. Ayrıca;

"…eğer Rabbinden bir söz geçmemiş olsaydı, elbette onların arasında hüküm verilmişti(işleri bitirilmişti)…",[612] ***"…eğer Rabbinden (azabın ertelenmesi ile ilgili) bir söz geçmemiş olsaydı ayrılığa düştükleri konuda hemen aralarında hüküm verilirdi (derhal azap iner ve isleri bitirilirdi)"***[613].

Bu ve benzer ayetlerde[614] geçen ***"geçmiş sözden"*** maksadın: <u>*hesabın ve cezanın kıyamet gününe kadar tehir edilmiş olması* veya *kendilerine rasül göndermek gibi bir delile dayalı olmaksızın hiç kimsenin sorumlu tutulamayacağı, cezalandırılmayacağı*</u> şeklindeki bir sözün verildiği anlaşılmaktadır. Bu söze rağmen; yani: hesabın ve cezanın kıyamet gününe kadar ertelendiğine ve rasül gönderilmeden hiçbir topluma azap edilmeyeceğine dair Allah Teâlâ'nın vermiş olduğu söze rağmen onlar hâlâ kitapta ayrılığa düşüp, kitabı yalanlıyorlarsa artık onların

[607] Bedîuzzaman Sâid Nursî; Hutbe-i Şamiye, 37
[608] Bedîuzzaman Sâid Nursî; Hutbe-i Şamiye, 43
[609] Bedîuzzaman Sâid Nursî; Hutbe-i Şamiye, 57
[610] Kehf, 55-59; Fâtır, 45.
[611] Hac, 42-48.
[612] Hûd, 110.
[613] Yûnus, 19.
[614] Tâhâ, 129; Fussilet, 45.

günahı kıyamete ertelenmeyecek kadar büyük, ağır ve haddi aşmış demektir. Onlar için dünyada helak kaçınılmaz ve ilahî azap gerçekleşmek durumundadır. Ayet; önce de zikredildiği gibi toplumsal yansımaları olan suçların öylesi vardır ki onların cezasının ahiret'e ertelenmeyecek kadar vahim ve yıkıcı olduğuna da işaret etmektedir. Bu bağlamda ***"…eğer belli bir süreye kadar Rabbinden bir erteleme sözü geçmemiş olsaydı aralarında hemen hüküm verilirdi…"*** [615] ayetlerden anlaşılan Allah'ın her ümmete bir ecel tayin ettigi,[616] onlara imtihanlarını verebilecekleri yeterli bir zaman bahşettiği, bununla birlikte, ifsat ve inkarlarını sürdürebilecekleri bir "*sınır-ecel*" tayin ettiği, ifsat ve inkarı gerçekleştirir gerçekleştirmez cezanın derhal verilmeyip ahirete erteleyeceğine dair bir sözün verildiği anlaşılmaktadır. Bütün bunlar sınırsız ve süresiz bir durumun söz konusu olduğunu ifade etmediği gibi, bilakis ecel ve sınır asılınca dünyada cezanın devreye gireceğine işaret etmektedir. Zira inkâr ve ifsat toplu olarak yapılıyorsa helakin kaçınılmaz olduğu da bir sünnetullah gereğidir. Dolayısı ile ***"Allah'ın bu hususta koyduğu kanun (sünnetullah), hüküm olmamış olsaydı"*** anlamını da taşımakla birlikte dünya hayatında azabın sonsuza kadar ertelenmediği de anlaşılmaktadır. Kısaca ayet

"Bir kavim hak yoldan sapar ahlakları bozulur, hareketleri de muğlâklaşırsa Allah Teâlâ onlara; onları zillete düşürecek şeyleri musallat **kılar** ***ve onların azabını hesap gününe de ertelemez."*** şeklinde anlaşılmalıdır. Ayrıca ***"Her ümmetin süresi vardır"*** ifadesinde geçen ***"ecel"***in sadece ***yıl, ay, gün sınırlanmış bir zaman birimi*** olarak tanımlanması, bütün olarak ifadenin de ***sırası gelen her topluluğun mutlaka ortadan kaldırılması, helak edilmesi gerekir*** şeklinde anlaşılması mümkün görünmemektedir. Aksine ifade; kendisini gösterebilmesi için, her bir topluluğa verilmiş olan imkânların bir ahlakî sınırının bulunduğunu belirtmektedir. Bu sınır iyi amellerle kötü amellerin nispetine göre tespit edilmektedir. Nitekim bu durum, Allah Teâlâ'nın bir topluluğa iyi işleri kötü işlerine nispetle daha aşağı seviyeye düşünceye kadar müsamaha ettiğini, sınır asılınca o günahkâr ve rüsvay topluluğa artık hiçbir mühlet vermediğinden de anlaşılmaktadır. Sınırı aşan bu tür toplumların helakin, azabın bir sekliyle dünya hayatında cezalandırılarak yok olup gittikleri izlenmektedir. Bu sebeple ***ecel*** kavramında, tabii olarak zaman birimi bulunuyor olsa da asıl vurgunun ahlâkî sınıra, yani sınırlama yapıldığı görülmektedir. Kur'ân-ı Kerim bu durumu söyle açıklamaktadır:

"Helak ettiğimiz hiç bir ülke yoktur ki, onlar hakkında kader olmamış olsun. Hiç bir toplum/ümmet ecelinin önüne geçemez ve onu geciktiremez." [617] bu ve ***"her ümmetin bir ecelinin olduğu"*** ifadesiyle anlatılmak istenen şey; işin geldiği andaki, noktadaki durumudur. Birinci ayet işin geriye dönülemez bir noktaya gelindiğini yansıtmaktadır. Bu noktaya gelmeden önce, ecelin öne alınması ve bu noktadan sonra da geriye bırakılması mümkün değildir. ***Bu sürecin seyrini belirleyen, ömrünü tüketen veya uzatan, toplumun bizzat kendisidir.*** Ecel ise belirlenen sürenin sonu olduğundan, ecel çizgisine gelip dayanan toplum için artık geriye dönüş yolları kapanmıştır. Bunun sebebi, toplumsal olayların meydana çıkısının bir süreci gerekli kıldığındandır. Bu süreç tamamlanmadan olayın ortaya çıkışı veya süreç bittikten sonra olayın geri alınması diye bir şey söz konusu değildir. Dolayısıyla ***ECEL, SÜRECİN SONU, ZİRVESİ, SINIRI, YANİ ULAŞILABİLECEK SON NOKTA, BARDAĞI TAŞIRAN SON DAMLA, SÖZ KONUSU TOPLUM İÇİN ZAMANIN DURDUĞU ANDIR.***] [618]

---

[615] Şûrâ, 14-21; Ra'd, 32.
[616] Ra'd, 38.
[617] Hicr, 4-5.
[618] **KÜÇÜK Ahmet** Kur'ân'da Toplumsal Sınanma Ve Sonuçları [Kitap]. - Konya : Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İslâm Bilimleri Ana Bilim Dalı Tefsir Bilim Dalı Doktora Tezi-211060 , 2006 .s,

Dünya şartlarına göre tekâmül zaman almaktadır. Onun için güzelleşmiş halimizi ve iyi insanları korumak hepimizin üzerine büyük bir borçtur.

Ey Allah Teâlâ'm! Senden sana sığınıyoruz. Gelecek ecellerimizi uzun vadeye yayda dinin ve insanlık için hizmet edelim.

239-241

GEÇMİŞE MUHTAÇ OLMA

Geçmişimizden kopmak istesek dahi geçmiş bizim geleceğimizdir. Üzüntülerimiz ve sevinçlerimiz geçmişlerimizle beraber gelmektedir. Bugünün yarın için olan geçmiş durumu karşısında sorumsuz olamayacağımız gibi tedbirsiz hareket etmekte büyük hasretlere sebep olacaktır.

[Geçmişe hakkını teslim etmek gerekmektedir. Geçmiş felsefi anlamda ne iyi ne de kötüdür. Ama gereklidir. Bir forma sahip olmak zorundayız -tamamen örtük düzen içinde yaşayamayız- Geçmiş artık uyum sağlayamıyorsa ölmeye hazır olmak zorundadır, ama o hâlâ ayakta kalmaya eğilim gösterir ve bu rahatsız edicidir. Ancak doğru şekilde anlaşılan geçmişin kendisi yeterince faydalıdır. Gördüğünüz gibi, geçmiş de yenilenmemizde rol oynayabilmektedir. Mutlak yenilenme -geçmişsiz mutlak yenilik olsaydı hiçbir şey olamazdı çünkü her şey tam oluşma anında yok olurdu. Eğer her şey bütünüyle yeni olsaydı hiçbir şey varlığını sürdüremezdi. O zaman geçmişle ilişki kurmanın doğru yolu geçmişi göz ardı etmemek isteriz tamda ona bağlanmaktan kaçınırız. Eğer geçmişten gelen bir şey karışıklık ve çatışma doğuruyorsa onun bir kenara atılması gerekir diye düşünülebiliriz.] [619]

Büyük düşünmek için geçmişimizi gelecekle harman etmemiz gerekmekte olduğunu anladığımıza göre tedbiri elden bırakmak bir nevi ahmaklık gibidir. Allah Teâlâ milletimize büyük düşünen ve güzeli tavsiye eden kullar ihsan buyursun. Bu yardım üzerimize ihsan olmadığında küçülen insanların büyük işlerde aklı karışır ahmaklığı vizyona koyarlar. Ahmaklığı Hz. İsa aleyhisselâm dahi tedavi edememiştir. Akıl bir nimettir. Fakat hilebazlığa yönel akılda başa beladır.

[İşte; ecdadında büyükler bulunmazsa, insan ister istemez küçük doğar, millet küçük yaşar. Ancak ecdatta büyüklükler olduğu halde insan onlardan nasipsiz kalırsa o bayağı insandır, ruh ve duygusunu benimsemiştir ve eğer ecdadındaki büyükleri çiğnerse, çiğnetirse o insan ruh âleminde canidir, elleri mukaddesat denen şey, fert olan varlığımızdan başlayarak Allah Teâlâ'ya doğru yönelmek için, bizi maziye tırmandıran ve orada benliğimize ulaştıran basamaklardır. Mazideki ruh kuvvetlerinin fethi, kendini yetiştirmede olan ferdin zaferidir.][620]

"Her şeyin birbirine muhtaç olduğu fikrinden hareketle sınıflar ve unsurların ince sınırları aşılmadan bağlantılarını sağlamak üzere hareket edilmelidir."

"Geçmişe muhtaç olma" ilişkilerin gelişme ve devamında gereklidir. Çünkü her şeyin aynı vasıfta olmadığı gibi farklılıklar gösterdiği görülmektedir. Bir şey başka bir şeye muhakkak bir yönden bağımlıdır.

"Özgürlük" adı altında geleceği geçmişinden **"koparma"**ların yanlış olacağı unutulmamalıdır. Yalnızlaşma geleceğin gelişimine en büyük darbeyi vuracaktır. Ayrılma fikirden gerçeğe seyrinde aldığı hız karşısında bocalayan geleceğin dönüşümünü tekrar sağlaması çok zor olduğunu düşünürsek tarihi gözden geçirmek çok önemli olacaktır. Temeli isyan üzerine kurulmuş bütün hareketler hayat girdaplarında acıları beraber getirdiği gibi milletleri ve devletleri yıkarken büyük balıkların hiç etkilenmediği unutulmamalıdır.

---

[619] bkz:**Renée WEBER trc:Orhan DÜZ** Kesişmeler Bilim Adamı Ve Bilgelerle Diyaloglar (dialogues with scientists and sages) [Kitap]. - İstanbul : İnsan , 2001 .,s.121-122

[620] Nurettin TOPÇU: Büyük Fetih (İstanbul, 2003), 58.

Fâilâtün, fâilâtün, fâilâtün,
Yüzün suyu değer cihanı bütün
Verirlerse dünyayı sen alma satın
Yüz aklığı iki cihana değer
Hak kul elinden intikamını kul eli ile alır
İlm-i Hakk-ı bilmeyenler anı kul yaptı sanır.
Cümle eşya Hakk'tandır kul eli ile işlenir
Emr-i Bâri olmayınca sanma bir çöp deprenir.
Kazara bir sapan taşı bir altın kâseye değse
Ne taş kıymet kazanır, ne de kâse kıymetten düşer

KÜRESELLEŞME

Zamanımızda ülkeler el değiştirerek başka bir devlete katılması yerine şimdi, sınırları genişletmek, başka memleketlerin zenginlik kaynaklarını ele geçirme ve insanlarını kendi hesaplarına çalıştırılmaktadır. Çünkü çok defa silâhlı harp, hem masraflı, hem de hürriyet fikriyle bağdaşmadığından zamanımızda daha sinsi ve maskeli bir "***emperyalizm"*** şekline başvurulmaktadır. "***Modern emperyalizm"*** denilen bu şekil iktisadi ve kültür hayatı bakımından bir ülkeyi kendine bağlamak suretiyle menfaat sağlamaktadır. Gelişmiş ülkeler, az gelişmiş ülkeleri bu yolla kendilerine bağımlı hâle getirmektedirler. İnsanlarını kendi kültür ve ideolojileriyle yetiştirdikleri için felsefe, siyasi görüş ve yaşayış bakımından kendilerinden ayrılamaz hâle getiriyorlar. Bunun adına da **KÜRESELLEŞME** deniyor.

[Küreselleşme konusunda müthiş bir anlama ve yorumlama karmaşası vardır. Çağımızın moda söylemi ve gündem sözcüğü küreselleşmeye farklı anlam yüklemeleri yapılıyor. Çünkü öyle bir dünyada yaşıyoruz ki, her şey birbirine karıştırılıyor ve gerçekler gerçekdışı gibi sunulmaya çalışılıyor.

Küreselleşme, Batı dünyasının sosyal, ekonomik, politik ve kültürel temelleri olan kapitalizm ve emperyalizmin yeni adıdır. Küreselleşme, kapitalizmle yaşıttır ve onunla eş anlamlıdır, dolayısıyla iddia edilenlerin tersine yeni bir süreç değildir.

Küreselleşme, 16. yüzyılda temellenen, ancak 19. yüzyılda dünya toplumlarına önemli ölçüde nüfuz eden kapitalizmin, günümüzde yerküreyi kaplaması ve dünyanın tamamına yayılmasıdır. Küreselleşmenin öznesi, Amerika ve Avrupa Birliği'dir. Küreselleşme, onların çıkarları doğrultusunda, dünyayı küçülten, ekonomi, politika ve kültür gibi ana öğeleri ulus-devlet üstü bir noktaya taşıyan, toplumlar üzerinde denetim kuran ve özellikle Batı-dışı mazlum toplumları tarih sahnesinden yok etmeye çalışan bir süreçtir. Kısaca, küreselleşme bütün toplumları yakından ilgilendiren ve insanlığın başına büyük belalar açan "YENİ KAPİTALİZM"dir.

Küreselleşme, kapitalizmin dönüm noktalarından biridir. Bu dönüm noktaları; kapitalizmin ve Avrupa'nın yerküreyi kuşatmasının sonucu olan modern kutuplaşmanın eşzamanlı doğumu, merkantilist (ticari anlayış) geçiş döneminin bitişi, Sovyetizmin sonu ve yeni bir küreselleşme aşamasının başlangıcıdır. Küreselleşme, 19. yüzyıl vahşi kapitalizminin restorasyonudur, laissez faire [621] ideolojisi ve politikasının zaferidir. Küreselleşme, dünyanın yeni liberal değerlerle beslenen ekonomik, sosyal, kültürel ve ideolojik sürecidir. Küreselleşme, sermayenin Batı'da, özellikle Amerika'da birikmesine kaynaklık eden, dünya ölçeğinde kaosa, eşitsiz gelişmeye ve kutuplaşmaya yol açan bir süreçtir.

Kısaca, küreselleşme, kapitalizmin günümüzdeki boyutu ve görünümü, onun dünyaya dağılıp yayılması, esnemesi, dünyayı kuşatması ve en ileri aşaması olan emperyalizmin yeni adıdır.

Günümüzde küreselleşme adı altında kendisini kamufle eden kapitalizm, esas olarak **insandan** ziyade **sermaye** ve **kârı** önemsemektedir. Kapitalizmde amaç sermayeyi mümkün olabildiğince arttırmaktır. Bunun için de insanın emeğinin sömürülmesi, onun kendisine, işine, çevresine ve topluma yabancılaştırılması, ayrıca fiziksel olarak çöküntüye uğratılması ve bedeninin tahrip edilmesi oldukça önemsenir. Kapitalizmin temel dayanağı olan sermaye, özü itibariyle, *"ölü emektir ve ancak vampir gibi canlı emeği emmekle yaşayabilir ve ne kadar çok emek emerse, o kadar çok yaşar"* [622]

[621] **Laissez faire:** (Fr.) hükümetin sanayi ve ticaret işlerine müdahale etmemesi prensibi.

[622] MARX, Karl; **Kapital I-Kapitalist Üretimin Eleştirel Bir Tahlili,** Çeviren: Alaattin Bilgi, Sol Yayınları,

Yine, kapitalizmin varlığı, üretilen metaların satılmasına bağlıdır. Bunun için de kapitalizm, insanları, sürekli olarak tüketime yönlendirir. Kapitalizmin biçimlendirdiği sistemde insanlar ***aşırı derecede tüketen obur yaratıklar olarak*** görülür. Hatta kapitalizme bedeni oburlaştırma tasarımı da denebilir. Kapitalizm, yarattığı **tüketim kültürü** sayesinde insanları oburlaştıran bir sistemdir.

KÜRESELLEŞME ÇAĞINDA BİREYLERİN YAŞAMININ ANLAMI VE MUTLULUĞU, TÜKETİME BAĞLI HALE GELMİŞTİR. BİREY, TÜKETİYORSA VARDIR, ANLAMLIDIR VE MUTLUDUR, TÜKETMİYORSA YOKTUR, ANLAMSIZDIR VE MUTSUZDUR.

[İşte, çağımızda bedenin önemli bir öğe haline gelmesi, kapitalizmin bu mantığı ve doğasının bir sonucudur. Küreselleşmenin ördüğü tüketim toplumlarında tüketen esas öğe, bedendir ve bu yüzden beden büyük önem kazanmıştır. Başka bir deyişle, tüketim toplumunun temel bileşeni, bedendir. Tüketim kültürü, doğrudan bedeni hedef seçmiştir. Küreselleşmenin inşa ettiği dünyamızda birey, tüketici konumuna indirgenmiştir: "TÜKETİYORUM, ÖYLEYSE VARIM", ana slogan haline gelmiştir. Ama bedeni sürekli tüketen birey, dış dünyadaki gerçekliği fark edemediği için de şizofrendir.][623]

Descartes'in ***"düşünüyorum, öyleyse varım"*** ya da bunun tam tersi bir algılama olan marxistlerin ***"varım öyleyse, düşünüyorum"*** söylemleri/kavrama biçimleri, artık yok gibi. Bu, bireylerin dış dünyayla bağlarının kopması, kendi, dışındaki gerçekliklerle anlamlı bağıntı kuramaması ve gerçeklik duygusunu yitirmesi olduğu için tam bir **şizofreni** durumudur.

KÜRESELLEŞME ÇAĞI, KİŞİLİK BOZULMALARININ ÖNE ÇIKTIĞI ŞİZOFREN ÇAĞIDIR. Küreselleşmeyle birlikte kişiliğin sadece bir bölümü hastalığa yakalanmamıştır **(nevrozlar),** genel kişiliğin bozulması **(psikozlar)** söz konusudur. Kısaca, Foucault'nun [624] dediği gibi, ruhsal hastalıklar, kişilik bozulmalarının hacmine göre nevrozlar ve psikozlar olarak ikiye ayrılır. Şizofren durum ise psikozlar içine dâhildir.

Şizofreni, ya da zihnin yarılması, insanın gerçeklerden uzaklaşarak, kendine özgü bir dünyada yaşadığı; düşünüş ve davranışlarda önemli bozukluklarla kendini gösteren bir rahatsızlıktır.

Şizofrenlerde çağrışım zinciri gevşemiştir, konuşmaları kopuk kopuk ve tutarsızdır.

Şizofrenler bir konu üzerinde tam olarak dikkatlerini toplayamazlar ve onlarda dikkatin seçiciliği bozuktur.

Şizofrenlerin hareketleri, tepkisizliğe kadar gidebilir. Şizofrenler, üretken olamazlar ve dış dünyayla ilişkilerinde içlerine kapanırlar.

Şizofrenlerde kendilik duygusu bozulur. Şizofrenler, kendi kimlikleri ve varlıklarının anlamını karıştırırlar.

Kapitalizmin günümüzdeki biçimi olan küreselleşme ile şizofreni arasında bağ kurmak mümkündür. Çünkü şizofreniyi inceleyen psikanaliz de, insanlığın başına makro sorunlar açan kapitalizm de bunalımların sistemidir, ikisinin de varlığını sürdürmesi, bunalımlara bağlıdır. Eş deyişle, gerek psikanaliz gerekse kapitalizm, problemler, krizler ve olumsuzluklarla yaşarlar, bunalımlar onların yaşama iksiridir. "Lucrece'in demiş olduğu gibi,

"İKTİDARLARIN HASTALIKLI KİŞİLERE İHTİYAÇLARI VARDIR Kİ, BUNLAR HASTALIKLARINI

Ankara, 1986, s.247

[623] **KIZILÇELİK, Prof. Dr. Sezgin; *"Küreselleşme, Beden Ve Şizofreni"* C. Ü. Tıp Fakültesi Dergisi 25 (4), 2003 Özel Eki;** 8. Halk Sağlığı Günleri, (Halk Sağlığı Ve Sosyal Bilimler, 23 - 25 Haziran 2003 Sivas)

[624] FOUCAULT, Michel; **Psikoloji ve Ruhsal Hastalık,** Çeviren: Muhsin Hesapçıoğlu, Birey Yayıncılık, İstanbul, 2000, s. 27-28

SAĞLIKLI KİŞİLERE GEÇİREBİLSİNLER' SÖYLEMİ KAPİTALİZM İÇİN DE PSİKANALİZ İÇİN DE GEÇERLİDİR. YANİ KAPİTALİZM BUNALIMLARI VE ÇELİŞKİLERİ SONUCU YIKILACAKTIR TEZİ BURADA BİR DUVARA TOSLAR. ... ASLA KİMSE ÇELİŞKİDEN ÖLMEDİ".

Kısaca, kapitalizm ve psikanaliz, bunalımlara gereksinim duyarlar. Örneğin, hastalık *"yenilemediği vakit, 'yönetilmesi' gereken bir şeydir ve zorunlu olarak insani ilişkileri buna yerleştirmek lâzımdır"*

Hayatımızı ekonomik olduğu kadar, siyasal, teknolojik ve kültürel yönleriyle çok boyutlu bir olgu olarak değerlendirilen küreselleşmenin çevresiyle etkileşim içinde olan bireyin ruh sağlığıyla ve dini hayatımızı da etkilemektedir. Bu etkilenmenin boyutları bazen kontrol edilmesi zorlaşan bir durum almaktadır. **"ÖTEKİ VE DİĞERİ"** kavramları kaybolduğu zamanımızda her şey birbirine kenetlenince sonuçlara ulaşmak ve inanmak zorlaşmaya da başlamıştır.

[Peter Beyer'e göre ***KÜRESELLEŞME*** 1960'lı yıllardaki bazı batılı teologların (İlâhiyatçıların) düşündüğü gibi ***TANRI'NIN ÖLÜMÜNE DEĞİL, ŞEYTANIN BELİRSİZLEŞMESİNE SEBEP OLMUŞTUR. KÜRESEL TOPLUMLARDA TANRI HALA DİRİDİR, FAKAT ONDAN KORKMAK GÜÇLEŞMİŞTİR.*** Dolayısıyla küreselleşme sürecinin kötü ve şeytanın dini yapıdan çıkarması veya belirsizleştirmesi geleneksel dinleri değişime zorlamıştır. Bu da dindarları kötülüğün ve şeytanın yer aldığı geleneksel yapının devamını ifade eden muhafazakâr ve şeytanın ve kötülüğün belirsizleşmesinin kabullenmesine vurgu yapan liberal[625] tercih arasında ciddi bir ikileme sevk etmiştir. Çünkü küreselleşme ahlaki kuralların varlık bilimi temellerini oluşturan iyi-kötü ayırımının belirsizleşmesine yol açmıştır. Zira günümüz küreselliğinin çok-kültürlü yapısının bir sonucu olarak din, dinin çoğulculuk bağlamında izafileşmiştir.][626]

Anlattığımız şekilde yaratılışın din, millet ve devlet etmenleri içinde bağımsız olması deformasyona uğrayarak tabii zenginliği, sanal zenginlikler içinde ***"buhran çılgınlığına"*** dönüştürerek kontrol edilen insanlar sayısının artmaması için **"KÜRESELLEŞME"** hikâyesinden kurtulmak gerekir.

Çok gelişmiş karşısında gelişimi tam sağlayamamış topluluklar **"AŞAĞILIK KOMPLEKSİ"** ile **"YETERSİZLİK" "TÜKENİŞ"** in etkisi altına eritilmesi, daha fazla kayıpların oluşmasına sebep olur. Hayalleri kalmayan nesiller, **"HİÇ"** olup, kölelik düzeninin bireyleri olmanın kaçınılmazı olacağı kesin görünmektedir.

[625] **Liberal:** s. liberal, özgür düşünceli, hür, serbest fikirli, cömert, bol, oldukça büyük, serbest, genel

[626] **M. Naci KULA;** 21-23 Eylül 2003 tarihinde Gazi Üniversitesi Çorum İlahiyat Fakültesi, *"Küreselleşme ve Din "* isimli sempozyumunda tebliğ olarak sunulan metnin makalesi; Çoştu, Yakup; "Hemojenlik ve Heterojenlik Arasında Küreselleşme Din İlişkisi, *İslamiyat* VI, 2003, sayı: 2, s. 73, 74;

SIRAT KÖPRÜSÜ (HIRS VE İTİDAL)

İnsan, fıtratındaki hırsından dolayı yükselme arzularıyla doludur. Hırs, son dönem insanında ise daha geçerli hüviyete bürünmüştür. Koşuşturmaca içinde geçen hayatımız bu hasleti daha fazlaca kamçılamakta olup, sersemleşmiş bir haleti ruhiye içine de itmektedir. İnsanın hırsı tek amaç olunca, bu hıza yetişmek için fedakârlıklarını sonuna kadar kullanmaktan kaçınmadığını görmekteyiz. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem buyurdu ki;

"Âdemoğlu ihtiyarladıkça onda iki şey gençleşir: Mala karşı hırs ve hayata karşı hırs".[627]

"Âdemoğlu için iki vâdi dolusu mal olsaydı, mutlaka bir üçüncüyü isterdi. Âdemoğlunun iç boşluğunu ancak toprak doldurur. Allah Teâlâ tevbe edenleri affeder."[628]

İnsan hırsının kurbanı olsa da, olmasa da kavuşacağı kesin sonuç yok olmaktır. Yokluk bilincine kavuşan kişi için ümitler sonsuz olmadığı gibi kavuşmak ve mağdur olmak aynı değerdedir. Her zaman yükselmek düşüncesinde olan insan için bulunduğu hale şükretmesi, durumu itibarıyla sabırlı olup arzulara esir olmaması belki daha iyi olacaktır. Çünkü şartları zorlamak insanı etrafıyla çaresizliğe ve başarısızlığa sevk edecekse bu yükselmenin ve kavuşmanın getirisi hakkında ne düşünülebilir. Yani kavuştuğun her yükselme kişi açısından bir yok olma zincirini harekete geçirmektir.

Bir soru soracak olursak; her yükselmek ve kavuşmak yokluğa erişmek mi demektir?

Evet her yükseliş acizliğin farkına varmakta bir engeli kaldırır. Her kalkan aslında huzur verecek sanılırken acımızın artmasına sebep olmaktadır. Allah Teâlâ buyurdu ki;

"Allah'ın kulları arasında O'ndan korkan, ancak bilginlerdir. Doğrusu Allah güçlüdür, bağışlayandır." [629]

Allah Teâlâ'dan korkmanın artışı ancak kendi yeteneksizliğine, acizliğine kavuştuğu zaman, insan benliğinden ancak kurtulmuş olur. Ancak bunu bulmak ise hem lütuf ve hayatın tadını kaybetmeyi yanında getirir.

"Keşke, dedi, bundan önce ölseydim de unutulup gitseydim!" [630]

Artık dünya hayatı ona zevk vermez olmuştur. Bu meseleden hareketle insanın maddiyat ve maneviyat yolunda istemekle değil, ihsan yolu ile yükselmeyi talep etmelidir. Eğer bir kişi Allah Teâlâ ve Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve selleme dost olmak arzusunu içinde bulsa ve talep etse onun ilk karşılaşacağı sıkıntılara düşmek olacağıdır.

"Bir adam Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem'e; "ben seni seviyorum" deyince, Rasûlüllah;

"Öyleyse fakirliğe hazırlan" buyurdu. Adam:

"Ben Allah Teâlâ'yı da seviyorum" deyince: Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem;

" O halde belaya da hazırlan", buyurdu. [631]

Sıkıntıya uğramak insana zarar vermez. Ancak sabır etme durumuna gelmekte zordur. Ancak ümitlerini kaybettiğine inanan ve olabileceği konumu fark eden kavuştuğu son yeteneksizlik ve acizlik konumu onu **"kulluk"** makamına getirir. Bu geliş ise onun benlikten kurtuluşu ve razı olma yolunu açar.

---

[627] [Buharî, Rikâk 5; Müslim, Zekât 115, (1047); Tirmizî, Zühd 28. (2340), : İbnu Mâce, Zühd 27, (4234).

[628] [Buhârî, Rikâk 10; Müslim, Rikak 116, (1048); Tirmizî, Zühd 27, (2338).]

[629] Fatır, 28

[630] Meryem, 23

[631] Tirmizî, Zühd, 36

Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem buyurdu ki;

"Dünyayı ahirete tercih eden kimseyi Allah üç şeyle imtihan eder;

Sıkıntı, Fakirlik ve hırs" [632]

Bahsedilen üç hal ile kurtuluşu bulmak mümkün olduğu kadar, kaybolmak yani heder olmakta ihtimalini de içinde barındırır. Ancak görülen odur ki hırslı olmak ile bazı şeylere kavuşmaktayız.

Yunus Emre'nin bahsettiği sırat köprüsünün hırs olabileceğini düşünebiliriz. **Kıldan ince kılıçtan keskince** olan bu halleri iyi anlamak bizler açısından önemlidir. **Hırslar sütanne gibidir. Emmekle doyulmaz**, fakat kavuşamadığın hırsın üzüntüsü ise hiç çekilmez durumdur. Ancak hırslar kurtuluşa doğru gidişin anahtarlarını taşır. Çünkü hırsla son çıkılacak makam yokluk ve acizliktir. Her çıkış doyum vermediğinden yeteneksizliğe kadar ulaşmaya çalışırız. Bu ise her şekilde kişiye ve diğer insanlara örnek olacak halleri ortaya çıkarır. Hırsla kavuşulacak son makamda ancak yokluk vardır.

Hulasa; her halimizde maddî ve manevi hallerimizde hırslı olmaktan çok orta yolu tutmak daha emniyetlidir. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin orta yolu tavsiye buyurması emniyet içindir. Çünkü maddî ve manevî yolların kurbanları vardır. Bunlar kontrol edilmeyen hırsların sonucudur. Maddî yolda hırsın zararı heder olarak kabul edildiği kadar manevî alandaki takdir edilmektedir. Ancak bu takdir edilen hırsın sonuçları ağır olduğu için talep edilen manevi hallerde, örnek şahısların özelliklerini uygulamada şeytanın ve nefsin hilelerinden emniyette olmak için itidalli olmak Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve selleme tabiiyetin gereğidir.

"Doğrusu Biz, sorumluluğu (emaneti) göklere, yere, dağlara sunmuşuzdur da onlar bunu yüklenmekten çekinmişler ve ondan korkup titremişlerdir; onu insan yüklendi. Doğrusu o çok zalim ve çok cahildir. (kabulüne rağmen emanete hıyanet etmektedir)" [633]

Burada bahsedilen cahillik için insanın hırsı olduğunu düşünebiliriz. İnsan eğer hırslı olmasaydı, bu cahilliğe meyletmezdi. Allah Teâlâ kullarına zulmettiğine göre burada teklif edilen emanete rağbet ederken insan neye razı oldu diye sorulabilir.

Âdem aleyhisselâma verilen bilgide insan bir şeyin farkında idi.

"Allah hiç kimseyi verdiği imkândan fazlasıyla yükümlü kılmaz. Allah, bir güçlükten sonra bir kolaylık yaratacaktır." [634]

Bu meyanda hırslı olmak ile itidal üzere olmamızda kaderimizdir. Bize düşen sonunda aciz bir kul olduğumuzu bilmektir.

"Nefsinin tamahkârlığından korunabilmiş kimseler, işte onlar saadete eren kimselerdir" [635]

---

[632] Iraki, IV/223, Beyrut, 1992

[633] Ahzab, 72

[634] Talak, 7

[635] Haşr, 9

İLM-İ ÂTÎ (GELECEK İLMİ)

Kur'ân-ı Kerim'deki ayetlerin gösterdiği işaretlere bakarak geleceği yorumlamak, Allah Teâlâ'nın kader alanında devletlerin ve milletlerin yüzyıllar sonra göreceği ve başlarına gelecek durumların habercisi olmaktan başka bir şey değildir. Gelecek Allah Teâlâ'nın kullarına saklı tuttuğu gelecek ***"kesin olacak bilgisi"*** olan kısmıdır. Ancak Allah Teâlâ geleceğin ne getireceği hususunda işaretleri ve ön bilgilerini saklı tutmadığı gibi tahsili olmayan bir kişinin dahi anlayacağı açıklıkta Kur'ân-ı Kerim'de beyan buyurmuştur. Bu nedenle geleceği bilmek için bilgi gerektirdiği gibi gerektirmeyen kısmı da vardır. Buna ***"feraset" "ilm-i ledün"*** de diyebiliriz.

Allah Teâlâ kader kitabı olarak koyduğu levh-i mahfuzu bir kurallar manzumesi olarak irade-i külliyesinin dileği ile tecelli eder. Geleceğin ledünni boyutuna kavuşmak için Kur'ân-ı Kerim'deki ayetlerin işaretine ihtiyaç duyarız.

Bazılarını şu şekilde sıralayabiliriz.

1-***<u>Kudret Allah Teâlâ'nın dilemesi ile olur.</u>*** Yani evrimleşme gibi durumdan bahsedilemez. Tekâmül ise evrimleşme olmayıp tecrübelerin birleşmesi ile olgunlaşma gayret neticesidir. Evrim ise iradesiz tesadüfler ile meydana geldiğinden gelecek bilgis olan İlm-i Âtî'de tesadüf saçmalığı bulunmaz

"Allah mülkünü dilediğine verir. Allah her şeyi ihata eden ve her şeyi bilendir." [636]

"(O yol) göklerin ve yerin sahibi olan Allah'ın yoludur. Dikkat edin, bütün işler sonunda Allah'a döner." [637]

"Rabbinin rahmetini onlar mı taksim edip paylaştırıyorlar? Dünya hayatında onların geçimliklerini aralarında Biz taksim ettik; birbirlerine iş gördürmeleri için kimini kimine derecelerle üstün kıldık; Rabbinin rahmeti, onların biriktirdikleri şeylerden daha iyidir." [638]

2-***<u>İdrak sahibi olanların idrakine kavuşamadığı ve ulaşamadığı birçok âlem vardır.</u>***

"(Allah Teâlâ) Bilmediğiniz daha nice şeyleri de yaratır." [639]

"Oysa sizi de, yaptığınız bu şeyleri de Allah yaratmıştır dedi." [640]

3-***<u>Allah Teâlâ mahlûkatına hiçbir konuda dileği dışında mecburiyeti yoktur.</u>*** Yani çalışmak, gayret ve istek ile bir şeylere varılacak zannedilir. Allah Teâlâ kullarına ***"zalim"*** sıfatına düşmeden adilâne muamele kılar.

"Gökleri ve yeri gerçekten Allah'ın yarattığını bilmiyor musun? Dilerse sizi yok edip yeni bir topluluk var eder. Bu, Allah için güç değildir." [641]

"Bizim, yeryüzüne gelip, onu uçlarından eksilttiğimizi görmediler mi? Allah (dilediği gibi) hükmeder, O'nun hükmünü bozacak kimse yoktur. Ve O hesabı çabuk görendir." [642]

4- ***<u>Doğru ve eğri olmak an açısından açısından olmayıp öncesine bağlı neticelerin kaderine</u>***

---

[636] Bakara, 247
[637] Şurâ, 53
[638] Zuhruf, 32
[639] Nahl, 8
[640] Saffat, 96
[641] İbrahim, 19-20
[642] Rad, 41

bağlıdır.

"Biz ona eğri ve doğru iki yolu da göstermedik mi?" [643]

5- ***Küreselleşme ile tek sistem ve devlet üzerine kurulması imkânsızdır.***

"Allah'ın insanları birbiriyle savması olmasaydı yeryüzünün düzeni bozulurdu. Fakat Allah âlemlere lütufkârdır." [644]

6-***Yükselme ve yıkılmanın şartları oluşmasında sebep ve sonuç ilişkisi açıktır.*** İlm-i âtî hakkında tedbir aşamasında kurallar Allah Teâlâ tarafından kulları haberdar edilmiştir.

"Bir şehri yok etmek istediğimiz zaman, şımarık varlıklarına yola gelmelerini emrederiz, ama onlar yoldan çıkarlar. Artık o şehir yok olmayı hak eder. Biz de onu yerle bir ederiz." [645]

"Sizi sadece boş yere yarattığımızı ve sizin hakikaten huzurumuza geri getirilmeyeceğinizi mi sandınız?" [646]

7-***Allah Teâlâ'nın haddi aşanlar hakkında aceleci davranmadığı gibi, dilemesiyle olan neticeye ulaşanlar hakkında kararını değiştirmez.***

"Her ümmet için belirli bir süre vardır; vakitleri dolunca ne bir saat gecikebilir ne de öne geçebilirler." [647]

"Herkes için önünden ve arkasından takip eden melekler vardır, onu Allah'ın emriyle gözetirler. Muhakkak Allah bir topluluğa verdiğin! Onlar nefislerindekini bozmadıkça bozmaz! Bir topluluğa da Allah bir kötülük irade buyurdu mu artık onun geri çevrilmesine çare bulunmaz. Onlar için O'ndan başka bir vali de yoktur." [648]

"Fakat azabımızı gördükleri zaman imanları kendilerine bir fayda vermeyecektir. Allah'ın kulları hakkında süregelen âdeti budur. İşte o zaman kâfirler hüsrana uğrayacaklardır." [649]

"Allah'ın emri mutlaka yerine gelecek, yazılmış bir kaderdir." [650]

8- ***Kıyametten önce İslâm'ın zaferi olacaktır.*** Her ne şekilde olursa olsun kullarına zulmeden topluluklar ve güçler mağlup olacaktır.

"Müşriklerin hoşuna gitmese de kendi dinini diğer bütün dinlere karşı üstün getirmek üzere rasüllerini doğru yol ve gerçek din ile gönderen O'dur." [651]

9-***Allah Teâlâ gelecek için bir şeyin olmasını takdir ettiğinde engel olacak her şeyi kaldırmakta olduğu gibi yönlendirme ve takviye konusunda yardım konusunda yardım edişinde ilah olduğunu sürekli tecelli ettirir.***

"Ve (Allah), onların kalplerini birleştirmiştir. Sen yeryüzünde bulunan her şeyi verseydin, yine onların gönüllerini birleştiremezdin, fakat Allah onların aralarını bulup kaynaştırdı.

[643] Beled, 10
[644] Bakara, 251
[645] İsra, 16
[646] Mü'minun, 115
[647] Â'raf, 34
[648] Râd, 11
[649] Mü'min, 85
[650] Ahzab, 38
[651] Tevbe, 33

Çünkü O, mutlak galiptir, hikmet sahibidir." [652]

10- ***<u>Geleceğin kontrolünü Allah Teâlâ kudret elindedir.</u>***

"Eğer yerle gökte Allah'tan başka Allah Teâlâlar olsaydı, ikisi de bozulurdu. Arşın Rabbi olan Allah, onların vasıflandırdıklarından münezzehtir." [653]

11-***<u>Doğru sonuçları ancak Allah Teâlâ'nın sevdiklerinden başkasının anlayışı kavrayamaz.</u>*** Çünkü küfür ehli kapalılık üzere hayat yaşadığı için Allah Teâlâ'yı inkâr eder.

"İnkâr edenlerin işleri engin çöllerdeki serap gibidir. Susayan kimse onu su zanneder, fakat oraya geldiğinde hiçbir şey bulamaz. Orada Allah'ı bulur ve O da hesabını görür. Allah hesabı çabuk görendir." [654]

"Veya derin denizin karanlıklarına benzer. Onu üstüste dalgalar ve dalgaların üstünde de bulutlar örter; karanlıklar üstünde karanlıklar; insan elini uzattığı zaman, nerdeyse onu bile göremez. Allah'ın nur vermediği kimsenin nuru olmaz." [655]

"Onlar, dünya hayatının görülen kısmını bilirler. Onlar, ahiretten habersizdirler." [656]

12- ***<u>Tekâmül nazariyesinin sınırı vardır. Bu sınır aşılmayacak aşıldığı sanıldığı zaman vehimden farkı olmayacaktır.</u>***

"Süleyman: "Rabbim! Beni bağışla, bana benden sonra kimsenin ulaşamayacağı bir hükümranlık ver; Sen şüphesiz, daima bağışta bulunansın" dedi."

"Bunun üzerine ona rüzgârı müsahhar ettik, emriyle istediği yere yumuşacık cereyan ederdi" "Bina ustalarını ve dalgıçlık yapan şeytanları da emrine verdik." "Demir zincirlere bağlı diğer yaratıkları da onun emrine verdik." [657]

12-***<u>İlm-i âtî vehbi ve ledünni ilimdir. Allah Teâlâ'nın dilediklerinden başkası fikir üretmesi mümkün değildir.</u>***

"Cennette altlarından ırmaklar akarken gönüllerinden kini çıkarıp atarız. "Bizi buraya eriştiren Allah'a hamdolsun. Eğer Allah bizi doğru yola iletmeseydi, biz doğru yolu bulamazdık. And olsun ki Rabbimizin peygamberleri bize gerçeği getirmiştir" derler. Onlara, "İşlediğinize karşılık işte mirasçısı olduğunuz cennet" diye seslenilir." [658]

"Dilerse sizi yok eder, yeniden başkalarını yaratır. Bu da Allah'a güç bir şey değildir." [659]

13-***<u>Allah Teâlâ bir facirlele de dilediklerini yapar. Dini kuvvetlendirir ve dilediğini tecelli ettirir.</u>***

Allah Teâlâ, Hz. Musa aleyhisselâmı firavunun gözetiminde yetiştirip ve olgunlaştırmıştır. Bunu yaparken firavun gerçekten sevgi ile ona yönelmişti.

"Onu sandığın içine koy, denize bırak, deniz de onu sahile bıraksın onu, hem Bana düşman, hem ona düşman biri alsın!" Ve senin üzerine, gözetimim altında yetiştirilesin diye,

---

[652] Enfal, 63
[653] Enbiya, 22
[654] Nur, 39
[655] Nur, 40
[656] Rum, 7
[657] Sad, 35-38
[658] Â'raf, 43
[659] Fatır, 16-17

katımdan bir sevgi koydum." [660]

Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem buyurdular ki:

"Emîriniz, fâzıl veya fâcir her nasıl olursa olsun, (onun emri altında) cihad etmeniz size farzdır. Keza, namazı da fâzıl veya fâcir ve hatta kebâir işlemiş bile olsa her Müslümanın, arkasında kılması bütün Müslümanlara farzdır." [661]

Başka bir hadisinde ise ***"Allah bu dini fâcir bir kimse ile de kuvvetlendirir"***

Buradan çıkan sonuç bilinen ve olay ve olguların birbirine belirli bir şekilde bağlı olması, her şeyin bir nedeni olması ya da her şeyin bir nedene bağlanarak açıklanabilir olması ya da belli nedenlerin belirli sonuçları yaratacağı, aynı nedenlerin aynı şartlarda aynı sonuçları vermenin[662] olmayacağından hareketle dilediği zaman dilediği şeyi işlemeyi de zâtında saklı tuttuğunu bildirmiştir.

[660] Tâha, 39

[661] Ebu Dâvud, Cihâd 35, (2533)

[662] Determinist (Nedensellik)

GELECEĞİMİZİ NİÇİN DÜŞÜNÜYORUZ?

Hayat adı verilen şu mantığa ters gelen sürecin üyeleri olarak biz insanlar hep merak ederiz. Bu yüzden de gördüğümüz, görmediğimiz her ne varsa bu merakın konusu olmaktan kurtulamayız. Farkında olmak ve anlamak isteriz, gayret ederiz ve bilmek, her şeyin yolunda olduğuna inanmak isteriz.

Peki, bildiğimiz nedir?

Ya da insan olarak biz neyi bilmiş olmakla övünebiliriz?

Gerçekte biliyor muyuz?

Bildiğimize inanmalı mıyız?

[***Nereden geliyorum ve nereye gidiyorum?***

Bu her birimiz için derinliğine varılamaz büyük bir sorudur. Bilim bu gibi soruların birçoğunu cevaplandıramamaktadır.] [663]

İnsan için ***"bitmeyecek çünkü soruları sorabilendir"*** denilmektedir. Bu nedenle zihinlerimizin karışıklığı, kavramları da karıştırmamız sonucunu beraberinde getirmiştir. Bu kavram kargaşasından kurtulabilecek miyiz? Belki bu da karışıklık bir zihnin ürünüdür. Bu yüzden ***"bilmek-bulmak"*** ve ***"bildiğine- bulduğuna inanmak"*** hakkında açmazlar çoğalır gider. Bu ikilemler arasında bocalayan insan inanarak yükü bir ***"üst-ben"***e bırakıp hayatını yaşar gider.

İnsanın özünde var olan, yaşadığı dünyadan daha iyi bir dünyada yaşamayı hak ettiği fikri, onu harekete geçiren düşüncedir. Her yönüyle mükemmel, yepyeni bir hayata sahip olmanın esin kaynağı, işte bu sosyal, ekonomik ve kültürel sıkıntıları aşabilme isteğidir. Böylece arzulanan kusursuz dünyaya, ulaşılacaktır.

Düşünme, insanlığın ilerlemesinde motor görevi gören kavramların başında gelmektedir. Bu kavramın ve ilgili süreçlerinin tamamen aydınlatılması ve açıklığa kavuşturulması insanlığın geleceği ve mevcut ilerleme verimliği açısından hayati önem taşımaktadır. Eleştirel düşünme ise özellikle entelektüel gelişim açısından son derece önemlidir. Entelektüel gelişim, yeni fikir ve düşüncelerin üretimi açısından olamazsa olmaz bir değerdir. Geleceğin bireylerini düşünen, akleden ve doğruya saygılı, eksiksiz şekilde yetiştirmek için, eğitim programları ***"düşünme"*** kavramı çerçevesinde, kesinlikle entelektüel gelişim referanslı olarak şekillendirilmelidir. [664]

Foucault ***"tanımak hükmetmektir"*** demektedir. Bilmenin getirisi olan kuvvet, sorumluluğu da yanında getirmektedir. Bu nedenle [bir Latin atasözü de ***"tanımlamak tehlikelidir"*** der. Çünkü her tarif bir soyutlamadır ve her soyutlama karmaşık gerçekliğin zihinde yeniden inşası, anlaşılır olması için basitleştirilmesi, bir bakıma çıplaklaştıran bir tasarımla kimi niteliklerinin devre dışı bırakıp kimilerinin öne çıkartılması vasıtasıyla belirli hale getirilmesidir.

Böyle bakıldığında tanımlamaların ifade etmek istediği alanın ne ölçüde sahih bir karşılığı olduğu hususu tereddüt doğurur ve inandırıcılığı zedeler. Çünkü soyutlamalar ile ***"gerçeklik"*** i zihnimize transfer ederken, aynı zamanda burada oluşturduğumuz teorik söylemi yeniden hayata aktarmayı umarız. Dolayısıyla bu sürecin her iki aşamasında da tartışmaya açık bir transfer söz konusudur. Bir bakıma aynı çağın tanıklarının niçin farklı tasavvurlara sahip olduğunun cevabı buradaki ***"transfer"***dedir. Düşünürü olduğu kadar insanı ve nihayet kalabalıkları aynı çizgide bir araya getiren, içtimâi durum ortaklığı ve bunun çevresinde oluşan

---

[663] Planck, **Renée WEBER trc:Orhan DÜZ** Kesişmeler Bilim Adamı Ve Bilgelerle Diyaloglar (dialogues with scientists and sages) [Kitap]. - İstanbul : İnsan , 2001 .s.257

[664] "Düşünme Ve Eleştirel Düşünme", Özel Öğretim Yöntemleri Dersi Araştırma Projesi Raporu, S.Demirel Ü.Teknik Eğitim Fak. Elektronik-Bilgisayar Eğitimi Böl. Bilgisayar Sistemleri Öğretmenliği

hayata dair ***"bakış-aktarım"*** beraberliğidir.

İşte, insanoğlunun ortaya çıktığı ilk dönemlerden beri benliğinde taşıdığı, gerçekleştirmeyi sürekli arzuladığı ve eski çağlardan beri hiç değişmeyen bazı hayalleri mevcuttur. Bu hayallerin gerçekleşmesi pek çok kişi için imkânsız gibi görünse de, en çok arzuladıklarının gerçek gibi olması için kusursuz dünyaları yüzyıllardan beri tasarlamıştır ve arzulamıştır.][665]

[İnsanın gelecek merakı bireyleri olduğu kadar toplumları, idarecileri, vb. de çok ilgilendirmektedir. Onun için eskiden olduğu gibi şimdide falcılar, astrologlar vb. kişiler aranan kişilerdir. Her padişahın kralın böyle bir yardımcısı vardı. Havaya, kırlangıçlara, yatarak, kalkarak ileriye doğru tahminlerde bulunurlardı. Kulelerden yıldızlara bakılır ve geleceğe donuk tahminler yapılırdı. Falcılara fal baktıranların, gazetelerdeki horoskopları okuyanların sayısı az değildir. Medyumlar bu yüzden gözdedirler ve iyi para kazanırlar. Hele hele gelen kişiye güzel tahminlerde bulunurlarsa. Bu merak aynı zamanda düşmanın durumunu, planlarını bilmek için de önemlidir.][666]

Hakikatte geleceği düşünmekte ve merak etmedeki sınır içinse farklılıkların olduğu gözlemlenmektedir.

Geleceğimiz üzerine kurgu ve düşünceyi geliştirirken dar zihniyetten ne denli arınırsak, o denli geleceğimiz bizim olur. Serbest düşüncemizi kuvvetlendirip Allah Teâlâ'nın koyduğu sınırları aşmadığımızda ***"Keşke bize gelecekteki erdemler konusunda önceden biraz hissedebilseydik"*** dememek için gayretimizi artırmalı ve yolumuzu aydınlatacak fikirlerin hayata çıkarılması için geçmişte hareket halinde olursak gelecekte oturma eylemine sahip olma hakkına kavuşabiliriz.

Gerçeklerle gelecek olan geçmişin değerlendirmesini iyi yapmak için gayret ve himmet sahibi olmak en doğru harekettir.

[665] M. Naci BOSTANCI, "Etnisite, Modernizm Ve Milliyetçilik" Türkiye Günlüğü, Ankara, 1998, No:50, s:38-55.

[666] Dr. Gökelma

TOPLUMLARIN ÇÖKÜŞÜ BİLMEK KEHANET DEĞİLDİR

Hayatın ve insanlığın değersizleştiği dönemlerin gelişi ile kaos ortamlarının her yeri kaplaması ve fesadın yayıldığı gelecekte toplumların çöküşüdür..

[***Toplum,*** insanın muhafaza ve gelişmesine yönelik belli amaçları, sosyal güçler yardımı ile uygun zaman ve zeminde gerçekleştiren, kendi kendine yeterli grup ve kurumların bir bütünüdür. Daha açık bir ifadeyle toplum, belirli bir coğrafyada yaşayan, sosyal ihtiyaçlarını karşılamak için etkileşen ve ortak bir kültürü paylaşan çok sayıdaki insanın oluşturduğu birlikteliğin adı olarak tanımlanmaktadır.

Toplum hayatı, insanların belirli bir amaç etrafında birleşmelerinin sonucudur. Şekilsiz ve düzensiz bir toplum hiçbir zaman var olmamıştır. Dolayısıyla toplum bir ***"sürü"*** değildir. En küçük toplumlardan en geniş toplumlara kadar her toplumun kendine göre kuralları, sosyal, ekonomik ve dini normları, bunları idare edecek yönetim mekanizması ve teşkilatları vardır. Toplum, bir yandan insan davranışlarını sınırlandırırken öte yandan da hürriyete kavuşturma fonksiyonu icra eder. Devamlı değişme halinde olan toplum, böylece dinamik bir karaktere de sahiptir.

Şüphesiz toplumları oluşturan insanlar bir anda bir halden başka bir hale dönüşüp farklılaşmamaktadır. Ancak aile, okul, arkadaş, çevre ve millet faktörlerinin etkisiyle bir süreç sonucunda zamanla değişime uğrarlar. Birçok insanın birlikteliğinden oluşan toplumların ise değişimi ve yok oluşu için de aynı şekilde bir süreç gereklidir.

İçtimâi çöküşü öncelikle değişim ve değişim ile olan sürecini incelemek gerekmektedir.

1-İÇTİMÂİ ÇÖZÜLME

Bugün yeryüzü toplumlarının karşı karşıya kaldığı sorunlar içerisinde başta olanın daha çok sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel alanlarda yoğunlaştığı bilinmektedir. Çünkü bu sorunlar beraberinde toplumların kendi içlerinde kırılmalar yaşanmasına, hatta birey-toplum ilişkilerinde uzaklaşma ve kopma diye nitelendirebilecek olumsuz yaşam biçimlerinin artış göstermesine; giderek derinleşen ve kaygı verici bir seviye kazanan bireysel/içtimâi sorunların çözümlenmelerinin de güçleşmesine sebep olmaktadır.

Çözülme veya sosyal çözülme problemi kendi içtimâi varlığımız için göz ardı edilemeyecek bir önemi arz etmektedir. Çözülme, makro olarak ve toplum seviyesinde, bir toplum düzeninin bütün boyutlarıyla işlerliğini kaybetmesi ve tıkanıklıklara yol açması olarak tanımlanmaktadır. Bu anlamda çözülme, içtimâi parçalanma ve çöküşün ilk basamağı olarak görülmektedir. Yaşanılan gerçekliğin en belirgin özelliği olarak içtimâi yapı ve hayatta değerler bütünlüğünün korunamaması gösterilmektedir.

Sosyal çözülme sürecinde toplum, bir canlı gibi yine ayakta, yürümekte, görevlerini yapmaya çalışmakta, ancak, o eski sağlıklı, bütüncül özelliğini kaybetmiş bulunmaktadır. Bireyler arasındaki sosyal ilişkilerde zayıflama ve güvensizliğin olmasıyla, ekonomi, din, siyaset, eğitim, aile gibi sosyal kurumlarla bireylerin kurduğu ilişkiler gevşemektedir.

2- İÇTİMÂİ DEĞİŞİM

Değişme, bir halden başka bir hale geçiş ya da önceki durum veya davranıştan uzaklaşma biçimi olarak tanımlanır. İçtimâi değişme ise bir toplumun sosyal sistemi içerisindeki kurumların, sosyal rol kalıplarının ve insanlar arasındaki ilişkiler ağının değişmesi anlamına gelmektedir.

Dinamik bir yapıya sahip olan toplum, değişim özelliğine sahiptir. Dolayısıyla toplum, sürekli bir oluş ve hareket içindedir. Ancak bu değişim, toplumdan topluma fark eder. Her toplumda değişim aynı ölçüde olmayabilir.

İçtimâi değişimden maksat sosyal sistemi oluşturan katmanların değişimidir. Gündelik değişiklikler değildir. Dolayısıyla sosyal değişim toplumun tamamını veya önemli bir bölümünü etkileyen bir değişmedir. Örneğin gelir dağılımındaki adaletsizlik nedeniyle sınıfların oluşması toplumda meydana gelen köklü değişimlerdendir.

3- ÇÖKÜŞ

Çöküş, içtimâi değişim ve peşinden gelen içtimâi çözülmeden sonra ortaya çıkan kaçınılmaz bir durumdur. Başlayan ve dönüşü olmayan bu durumlarda gelecek hüsrandır.

[Çöküş denince her insanın zihninde farklı çağrışımlar yapar. Kimilerine göre gerilemek anlamına gelirken, kimilerine göre dini ve ahlaki değerlerden uzaklaşmak anlamına gelebilir. Bazıları için ekonomik çöküntü akla gelirken, bazıları için siyasi çöküntü akla gelebilir. Nihayet bazılarınca toplumun batması, yok olması ve hayat sahnesinden silinmesi anlamına gelebilir.

Toplumların çöküşü, bazı filozof ve sosyologların dediği gibi hârici veya dâhili dış faktörler ya da bir takım evrimci modeller değil, bizzat insanın kendisidir.

Nitekim çöküşün en önemli tetikleyicisi, insanın hür irade ve isteğiyle seçmiş olduğu batıl inançlarıdır. Bunların başında da Allah Teâlâ'ya isyan gelmektedir. Çünkü isyan toplumdaki sosyal dengeden ekonomik dengelere kadar her şeyi altüst ederek bozar ve toplumların sağlıklı işleyişine engel olur. Bu durum da toplumları çöküşe götürür. Bu çöküşün neticesinde iyi ile kötünün ayırt edilmemesi toplumun birbirleri hakkında sorumlu tutulmalarıdır.][667]

[Hepimiz tarihe gömülen toplumların romantik esrarıyla zaman zaman ilgilenmişizdir: ***Klasik Maya*** ve ***Yucatan kültürleri***, ***Paskalya Adası'nın yerlileri***, ***Anasazi***, ***Bereketli Hilal toplumları***, ***Angkor Wat***, ***Büyük Zimbabwe*** vb.

Son on yirmi yıl içinde de arkeologlar, bu yıkılışların birçoğunun arkasında, çevresel sorunların olduğunu ortaya çıkardılar. Öte yandan, dünyanın birçok yerinde de toplumlar bin yıllardır yok oluş belirtisi göstermeden gelişmelerini sürdürmektedir: ***Japonya, Java, Tonga*** ve ***Tikopea***.

Şu halde, öyle görünüyor ki, bazı bölgelerdeki toplumlar diğerlerinden daha kırılgan. Bazı toplumların neden diğerlerinden daha kırılgan olduklarını nasıl anlarız? Bu soru, açık bir şekilde günümüzü de ilgilendirir, çünkü bugün, henüz yeni çöküşe uğramış toplumlar görüyoruz: ***Somali, Ruanda*** ve ***Eski Yugaslavya***.

Ayrıca çöküşün eşiğinde olabilecek toplumlar da vardır: ***Nepal, Endonezya*** ve ***Kolombiya***. Peki ya kendimiz?

Toplumumuzun, geçmiş zaman toplumları gibi çökmesini engellemek için öğrenebileceğimiz hangi dersler vardır?

Kuşkusuz, bu sorunun cevabı sadece bir faktör olmayacaktır. Eğer birisi size toplumların çöküşlerini açıklayan tek bir faktör olduğunu söylerse, onun aptal olduğunu hemen anlarsınız. Bu karmaşık bir konudur. Ama bu konunun karmaşıklığının içinden nasıl çıkarız?

Toplumsal çöküşleri incelerken, beş maddelik bir çerçeve sayabiliriz. Çöküşleri anlamama yardımcı olmak için beş maddelik bir liste sayılabilir. Bu listeyi, **İskandinav Grönland**

---

[667] **YAZICI Mahmut** Hadislerde Toplumların Çöküşü. - İstanbul : Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlahiyat Anabilim Dalı Hadis Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi 209165, 2007.

toplumunun yok oluşu açıklayarak olursak. Burası, yazılı kaynakları olan Avrupalı bir toplumdu, dolayısıyla bu insanları ve amaçlarını büyük ölçüde M.S 984'te İskandinavlar Grönland'a gidip yerleştiler ve 1450'de yok oldular.

Toplumları çöktü ve toplumlarının içindeki her bir birey de helak oldu. Niye sonunda hepsi helak oldu?

Bunu beş madde ile açıklayabiliriz.

1-İnsanların, çevrelerine yaptıkları etki: İnsanların dikkatsizce bağımlı oldukları kaynakları tüketmeleri. İskandinavya Vikingleri de dikkatsizce humuslu toprağın erozyonuna ve ormansızlaşmasına yol açtılar. Bu onlar için ciddi bir sorundu; çünkü ormanı kullanarak kömür, kömürü kullanarak da demir yapıyorlardı. Dolayısıyla, demirsiz kalmış bir Avrupalı Demir Çağı toplumuna dönüştüler.

Allah Teâlâ buyurdu ki;

"Yanından ayrılınca yeryüzünde fesat çıkarmaya, ekinleri, zürriyetleri helâk etmeğe çalışır. Allah Teâlâ ise fesadı sevmez."[668]

"İnsanların ellerinin kazandığı şey sebebiyle karada ve denizde fesat zuhûra gelir. Allah da onlara yaptıkları şeylerin bazısını tattırır. Gerek ki, onlar dönüverirler." [669]

2-İklim değişikliği:

İklimler ılıyabilir, soğuyabilir, kuruyabilir veya nemlenebilir. Grönland'daki Vikingler'e bakarsak, 1300'lü yıllarda ve özellikle 1400'lerde iklimlerinin soğuduğunu görürüz. Soğuk bir iklim illâ ölümcül olmak zorunda değil, çünkü bu soğuyan iklim, Grönland Eskimoları'na köstek olmaktansa destek oldu. Peki neden Grönland İskandinavları'nın işine yaramadı?

Allah Teâlâ buyurdu ki;

" Artık Biz de onların üzerlerine uğursuz günlerde pek ziyâde soğuk bir rüzgâr gönderdik ki, onlara dünya hayatında bir zillet azabını tattıralım, ve elbette ki, ahiret azabı daha ziyâde zilletlidir ve onlar yardım da olunmazlar." [670]

" Ve Allah bir beldeyi bir örnek irâd eder ki, emin ve sükunet içinde idi, ona rızkı da her yerden bol bol gelirdi. Sonra Allah'ın nîmetlerine nankörlükte bulundular. Artık Allah da onlara işledikleri şeylerden dolayı açlık ve korku libasını tattırdı." [671]

" Fakat nefislerine zulmedenler, sözü kendilerine söylenilenden başkasına tebdîl ettiler. Biz de zulmeden kimseler üzerine yaptıkları fısklar sebebiyle gökten korkunç bir azap indirdik." [672]

" Artık Semûd (kavmi) hadden aşırı bir hadise ile helâk edildiler. Âd (kavmi) ise onlar da son derece kuvvetli bir rüzgar ile helâk edildiler. (Cenâb-ı Hak) Onu (o rüzgarı) yedi gece ve sekiz gün ardı ardına onların üzerlerine musallat etti. Artık o kavmi görürsün ki, onlar sanki içleri bomboş hurma kökleriymiş gibi yere yıkılmışlardır." [673]

3-Komşu dost toplumların desteği: Eğer bu destek ortadan kalkarsa, bu toplumu çöküşe yaklaştırabilir. Grönland İskandinavları anavatanları Norveç ile ticaret yapıyorlardı. Ancak bu

---

[668] Bakara,205
[669] Rum, 41
[670] Fussilet, 16
[671] Nahl, 112
[672] Bakara, 59
[673] Hakka, 5-7

ticaret hem Norveç'in zayıflamasıyla, hem de Grönland ve Norveç arasındaki denizin buzlanmasıyla giderek azaldı.

Allah Teâlâ buyurdu ki;

"Sonra fırkalar kendi aralarında ihtilâfa düştüler. Artık görülecek günün en şiddetli azabı, kâfir olan kimseler içindir. Bize gelecekleri gün neler işitecekler ve neler göreceklerdir. Fakat o zalimler bugün pek açık bir sapıklık içindedirler."[674]

"Hâlbuki bir nice zulmeden beldeyi helâk ettik ve onlardan sonra başka başka birer kavim vücuda getirdik." [675]

<u>4-Hasım toplumlarla ilişkiler:</u> Grönland İskandinavları'nın hasımları Grönland'ı İskandinavlar'la paylaşan Eskimolardı. İlişkileri kötüydü ve İskandinavlar'ı öldürürlerdi. daha da önemlisi, İskandinavyalılar'ın fok balığı avlamak için yılın belli bir zamanında gitmeye mecbur oldukları dış körfezlere ulaşımlarını engellemiş olabilirler.

Allah Teâlâ buyurdu ki;

" Şüphe yok ki, Allah Teâlâ imân eden kimselerden kâfirlerin eziyetlerini def'eder. Muhakkak ki, Allah Teâlâ herhangi bir haini, nankörü sevmez." [676]

" Andolsun ki, Biz sizden evvelki nice nesilleri, zulmettikleri zaman helâk ettik. Halbuki, onlara rasülleri açık delillerle ile gelmişlerdi. Onlar ise imân eder olmadılar. İşte günahkârlar olan kavmi Biz böyle cezalandırırız." [677]

<u>5-Toplumun politik, ekonomik, sosyal ve kültürel faktörlere göre çevresel sorunlarını fark edip bu sorunları çözebilme ihtimalinin artması veya azalması:</u> Grönland İskandinavları' nın Hıristiyan olup da katedral inşaasına büyük yatırım yapmaları, şeflerin birbirleriyle rekabet etmeleri ve Eskimoları aşağılık bulup onlardan ders almayı reddetmeleri, çevresel sorunlarını çözmelerini zorlaştıran kültürel faktörlerdi.

Allah Teâlâ buyurdu ki;

" Yeryüzünde müfsitler olarak fesat çıkarmayınız." [678]

" Ve Biz bir beldeyi helâk etmek murad edince onun devlet sahiplerine (hakka itaat etmelerini) emrederiz. Onlar ise orada fısk (ve fücurda) bulunmuş olurlar. Artık o beldenin üzerine söz (helâkları hakkındaki hüküm) hak olmuş olur. İmdi onu (o beldeyi) tamamen helâk ile helâk etmiş oluruz." [679]

İşte, beş maddelik çerçeve, Grönland İskandinavları'nın çöküşü ve nihai yok oluşlarını böyle açıklanabilir. Birçok geçmiş toplumu ve günümüz toplumunu, bu çöküş nedenlerine göre incelenince, ortaya genel sonuçlar çıkıyor mu? Tolstoy'un, her mutsuz evliliğin farklı olduğunu söylediği gibi, her çökmüş veya tehlikedeki toplum farklı hepsinin ayrıntıları değişiktir. Fakat yine de, geçmiş ve bugünkü toplumların çöküşe uğrayanlarını ve hayatta kalanlarını karşılaştırınca, belirli ortak ipuçlarına ulaşılabilir. *<u>İlginç bir ortak ipucu, toplum bir kere zirvesine çıktıktan sonra çöküşün ne kadar hızlı geldiğiyle ilgilidir</u>*.

---

[674] Meryem, 37-38
[675] Enbiya, 11
[676] Hac, 38
[677] Yunus, 13
[678] Ankebut, 36
[679] İsra, 16

" Ve o kimseler ki, Bizim âyetlerimizi yalanladılar, işte onları bilmez oldukları cihetten yavaş yavaş helâke yaklaştıracağız." [680]

Birçok toplum yavaş yavaş ortadan kalkmadı. Daha ziyade, toplumlarını inşaa ettiler, zenginleştiler ve güçlendiler, sonra kısa bir zaman içinde, zirveye erişmelerinden yirmi otuz yıl içinde çöktüler. Örnek olarak, Yucatan yarımadasındaki klasik ova Maya kültürü, erken 800'lerde çökmeye başladı. Bu Mayalar'ın en büyük eserlerini yaratmalarından ve nüfuslarının zirve yapmasından sonraki otuz kırk yıl içinde gerçekleşti.

Bir örnek daha vermek gerekirse, Sovyetler Birliği'nin çöküşü, gücünün zirvesine ulaşmasından sonraki yirmi otuz, hatta belki de on yıl içinde gerçekleşti. Bunu deney kabındaki bakterilere benzetebiliriz. Eldeki kaynaklar ve bu kaynakların tüketimi veya ekonomik gelir gider arasında bir dengesizlik olduğunda bu ani çöküşlerin gerçekleşme ihtimali artıyor.

Deney kabında bakteriler çoğalır. Her kuşakta sayılarının ikiye katlandığını farz edelim: Sonlarının gelmesinden beş kuşak önce deney kabının 16'da 15'i boştur, sonraki kuşakta 4'te 3'ü boştur, sonraki kuşakta da yarısı boştur. Yarısı boş olduktan bir kuşak sonra kap doludur. Artık yiyecek kalmamıştır ve bakteriler çöküş yaşar. Dolayısıyla, toplumların güçlerinin zirvelerine ulaştıktan çok kısa süre sonra çöküş yaşamaları, tekrarlanan bir durumdur. Bunu matematiksel olarak açıklamak istersek, eğer bugünkü toplumlardan birini incelemek isterseniz, matematiksel fonksiyonun bugünkü değerine, yani zenginliğe değil, fonksiyonun birinci ve ikinci türevlerine bakmanız gerekir. Bu genel kurallardan biridir. İkinci bir genel kural da, toplumları diğerlerinden daha kırılgan yapan, çoğunlukla ilk bakışta görünmeyen çevresel faktörler olduğu ve bu faktörlerin çoğunun henüz iyi anlaşılmadığıdır.

Örnek olarak, neden Pasifik'teki yüzlerce Pasifik adasının arasında Paskalya Adası en tahrip edici, ormansızlaşmayı yaşadı? Öyle anlaşılıyor ki, Paskalya Adası yerlilerinin aleyhinde çalışan yanardağ püskürtüsü, enlem ve yağışla ilgili dokuz değişik çevresel faktör bulunuyordu; bunların bazıları da kolay fark edilemeyecek türdendi. En zor görünenlerinden biri de, Orta Asya'dan gelen kıta tozunun, adanın humuslu toprağının verimine katkıda bulunup, Pasifik adalarındaki doğal hayatı koruyor olmasıydı. Bütün Pasifik Adaları arasında, Asya'dan gelen bereketli tozun en azı Paskalya Adası'na ulaşır. Bu durum ancak farkına 1999 yılında anlaşılmıştır. Dolayısıyla, bazı toplumlar, ilk bakışta gözlemlenemeyen çevresel sebeplerden dolayı, diğerlerinden daha kırılgan oluyor.

Son olarak bir genel kural daha vardır. Bu da toplumların başlarına geleni fark edememeleridir.

" Ve hiçbir ülke yoktur ki, illâ onu Kıyamet gününden evvel Biz ya helâk ederiz veya onu şiddetli bir azap ile cezalandırırız. Bu, kitapta yazılmış bulunmaktadır." [681]

Nasıl oldu da Paskalya Adalılar yaşadıkları ortamı ormansızlaştırabildi?

En son palmiye ağacını keserken ne düşündüler?

Yaptıklarını fark etmediler mi? Bu toplumlar nasıl olup da çevrelerine verdikleri etkileri görüp vaktinde durmadılar?

" Allah'ın nîmetini küfre değiştirenleri ve kavimlerini helâk yurduna sevkeyleyenleri görmedin mi?"[682]

Eğer insan medeniyeti varlığını sürdürürse, gelecek yüzyılda insanların şu soruyu sormalarıdır:

---

[680] Â'raf, 182
[681] İsra, 58
[682] İbrahim, 28

"2003 senesinde yaşayan insanlar nasıl olup da yaptıkları bariz yanlışları görüp de önlem almadılar?"

Geçmiştekilerin yaptıkları inanılmaz görünüyor. Gelecektekilere de bizim bugün yaptıklarımız inanılmaz görünecek. Toplumların neden sorunlarını çözemediklerine dair hiyerarşik bir sebepler listesi geliştirmek gerekiyor.

Neden sorunlarını fark edemiyorlar veya eğer fark ederlerse, neden üzerinde duramıyorlar?

Veya üzerinde durdularsa, neden çözmekte başarılı olamıyorlar?

Bu konuda sadece iki tane genel kuraldan bahsedilebilir.

Felakete davetiye çıkarıp çöküşü yaklaştıran bir reçete, karar verici yöneticilerin kısa vadeli çıkarları ile toplumun uzun vadeli çıkarları arasında bir çatışma olmasıdır. Özellikle, söz konusu yöneticiler kendilerini hareketlerinin sonuçlarından soyutlayabildikleri zaman bu sorun vahimleşiyor. Kısa vadede yöneticilerin çıkarına olan şeyler uzun vadede topluma zarar verdiğinde, yöneticilerin toplumun uzun vadede düşüşüne yol açacak işler yapmaları çok muhtemeldir.

Örnek olarak, Grönland İskandinavları'nın rekabetçi şefleri, daha fazla kul, daha fazla koyun ve daha fazla kaynak edinip, rekabette komşu şeflerin önüne geçmek istiyorlardı. Bu istekleri yüzünden, topraklarını aşırı zorlayıp harcadılar: toprağı aşırı kullanarak yerel çiftçileri bağımlı kıldılar. Bu, şeflerin kısa vadede güçlenmelerine yol açtı, ancak uzun vadede toplumun çöküşünü getirdi. Bunun gibi çıkar çatışmaları, günümüzde Amerika Birleşik Devletler'de de ciddi bir sorundur. Özellikle de Birleşik Devletler'in karar vericileri, yüksek duvarlı yapılarda yaşayıp, şişelenmiş su içerek verdiklerin kararların sonuçlarından kendilerini soyutlamaktadır. Son birkaç sene içinde de iş hayatındaki yüksek kademedeki yöneticiler, toplum için uzun vadede zararlı olup da kısa vadede kendileri için faydalı olan bir takım hareketleri yaparak, kendi çıkarlarına hizmet edebileceklerini keşfettiler: Enron ve benzeri şirketlerden bir kaç milyar doların hortumlanması gibi. Bu keşifleri doğruydu: gerçekten de bu hareket kısa vadede kendileri için faydalı, ama toplum için uzun vadede zararlı. Bu da, toplumların nasıl yanlış kararlar verdikleriyle ilgili bir genel kural: çıkar çatışmaları. Bahsetmek istediğim ikinci genel kural da şu: hararetle savunulan, çoğu koşulda faydalı ama bazı şartlarda zararlı olan değer yargıları çelişki yarattığında, doğru kararın verilmesi çok zorlaşıyor. Örnek olarak, Grönland İskandinavları bu zorlu çevre şartlarında, dört buçuk yüzyıl boyunca dine ortak bir bağlılık ve güçlü bir toplumsal dayanışma ile beraberce ayakta kalabildiler. Ancak bu iki şey - yani dine bağlılık ve toplumsal dayanışma - sona yaklaştıklarında değişim geçirerek Eskimo yerlilerinden ders alıp öğrenmeyi onlar için zorlaştırdı.

Bugünün Avusturalya'sı da başka bir örnek olabilir. Avusturalya'nın, Avrupa medeniyetinin bu uzak karakolunda 250 sene boyunca var olabilmesini sağlayan şey, Britanyalı kimliğiydi. Ama bugün, Britanyalı kimliğine olan bu bağlılık, Asya'daki konumlarına adapte olmaları gerektiğinde Avusturalyalıların işine yaramıyor. Dolayısıyla, başımıza gelen dertlerin sebepleri, aynı zamanda gücümüzün de kaynağı olduğunda, rota değiştirmek zor oluyor. Günümüzdeki sorunların sonuçları ne olacak? Günümüzde, geri sayıma devam eden bir düzine saatli bomba olduğunu düşünebiliriz. Bu bombaların bazılarının fitilleri 20 - 30 yıllık fitiller, hiçbirininki de 50 yıldan fazla değil. Bu bombaların herhangi biri sonumuz olabilir. Bunlar, su, humuslu toprak, iklim değişikliği, mütecavüz türler, fotosentetik tavan, nüfus problemleri, zehirli atıklar, vs..., vs...toplamda yaklaşık bir düzine. Bunların hiç birinin fitili 50 seneyi geçmese de, çoğunun fitili sadece 20 - 30 senelik, bazı bölgelerde de fitil çok daha kısadır. Bugünkü hızla, Filipinler'deki ulaşılabilir odunluk ağaçları beş yıl içinde kaybedeceğiz. Solomon Adaları'ndaysa odun

ağaçlarının bitmesine sadece bir yıl kaldı, üstelik bu Solomonlar'ın en büyük ihraç ürünüdür. Bu durum Solomon Adaları'nın ekonomisi için muhteşem olacaktır.

"O memleketleri ki, zulmeder oldukları vakit onları helâk ettik. Ve onların helâkleri için bir muayyen vakit tayin etmiş idik." [683]

İnsanlar soruyorlar; *dünyanın çevresel sorunlarını çözmek için yapmamız gereken en önemli şey nedir?*.

Bunun cevabı, *yapmamız gereken en önemli şeyin, yapmamız gereken en önemli tek bir şey olduğunu unutmak olduğudur*.

Daha ziyade, herhangi biri bizim sonumuzu giderebilecek bir düzine sorun vardır. Bunların hepsini çözmeliyiz; çünkü on birini çözüp de on ikincisinde tıkanırsak, başımız dertte demektir. Örnek olarak, su, humuslu toprak ve nüfus sorunlarımızı çözüp de zehirli atık problemlerimizi çözmezsek, başımız derttedir. İşin aslı şu ki, bugünkü gidişatımız, sürdürülebilir bir gidişat değil, yani bu şekilde devam etmemiz imkânsızdır. Bu sorunlar, yirmi otuz sene içinde çözülecektir. Bu şu anlama geliyor: Bu odada 50 - 60 yaşından genç olanlar, bu paradoksların nasıl çözüldüğünü görecekler, 60 yaşından büyükler ise görmeyebilirler, ama çocukları ve torunları kesinlikle görecektir. Bu çözümler, iki şekilde tezahür edebilir: bu sürdürülemeyen fitillere acilen müdahale ederek kendimize uygun, bizim seçtiğimiz, hoş çözümler buluruz veya bu problemler, bizim seçimimiz dışında, tatsız şekillerde çözüme ulaşır: Savaş, salgın hastalık ve kıtlıkla. Ancak kesin olan, bu sürdürülemez gidişatın şu ya da bu şekilde yirmi otuz sene içinde çözülecek olmasıdır.

Günümüzde karşılaştığımız büyük sorunlar, bizim kontrolümüz dışında olaylar değildir. Ancak **unutturuluyoruz.** En ciddi tehdit, bizi çaresiz bırakacak, bize çarpmak üzere olan bir asteroid değildir. Aksine, karşılaştığımız bütün ciddi tehditler, kendi yarattığımız sorunlardır. Bu sorunları biz yarattığımıza göre, bunları çözmemiz de mümkündür. Demek ki, bu sorunları ortadan kaldırmaya kudretimiz yetiyor. Özellikle, her birimiz ne yapabiliriz? Bu seçimlerle ilgilenenlerimiz için yapılabilecek birçok şey vardır. Anlamadığımız ve anlamamız gereken çok şey vardır. Öte yandan, anladığımız ancak yapmadığımız, ama yapmaya başlamamız gereken birçok şey de vardır.] [684]

Buradan çıkarmamız gereken iyi bir değerlendirme yaparak ülkemizin çöküş tarihini bulmak çok kolay olacaktır. Eğer tarih olarak 2000 yılını esas alarak ***politik, ekonomik, sosyal ve kültürel faktörlere göre çevresel sorunların sonuçlarına*** göre bir yorum yapılırsa 50 yılı görmeden yurdumuzda çok büyük ihtimallere gebe olduğu görülmektedir. Uzun vadeli fedakâr düşüncelerin kaybolduğu zihniyet ve siyasetlerin toplum desteğiyle kuvvetlenmediğinde fazla bir şey beklemek hatalı olmaktadır. Toplum neyin nereye ve niçinlerine cevap bulmadığı zamanlar ve etik değerlerini kaybettikçe fazla bir umutlu olmak aptallık gibi görünüyor. Kopuk, kaçık, kültürden yoksun nesiller için değer yargıları olmadığı için içtimai çöküş hızlanmıştır. Bunun neticesi ise emperyalist güçlere köle olmak kaçınılmaz sonuç olabilir. Bu nedenle Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem de çöküş konusunda ümmetini uyarmıştır. ***"İnsanlar zalimi görür de elinden tutup zulmüne mani olmazlarsa Allah onların hepsini en kısa zamanda cezalandırır."*** [685]

Bir başka hadisinde de şöyle buyurur:

---

[683] Kehf, 59

[684] **Jared Diamond**:Toplumların Çöküşü Üzerine;http://www.ted.com, TED Open Translation Project. Erişim: 27 Temmuz 2009

[685] Tirmizî, Fiten, 8.

"Bir toplumda günahlar islenir, (salih olan insanlar) güçleri yettiği halde bu kötülükleri değiştirmeye çaba sarf etmezlerse Allah Teâlâ en yakın zamanda hepsini cezalandırır."[686]

Toplumların yok oluşu veya çöküşü, zorunlu, kaçınılmaz değildir. Çöküş insanlığın tabiatında yer alan tedavisi mümkün olmayan bir hastalıktan değil, irâdi ihmaller ve ahlak bozukluklarından ileri gelmektedir. Nitekim Kur'ân-ı Kerim'de bu olguya şu şekilde işaret etmektedir:

"Fakat, Ne yazık ki, (yok ettiğimiz) sizden önceki kuşaklar arasında, yeryüzünde yozlaşmaya karşı çıkan (doğru yolu izledikleri için) kendilerini kurtardığımız küçük topluluklar dışında- akıl, iz'an ve erdem sahibi kimseler çıkmalı ve zulme eğilim gösteren çoğunluk yalnızca kendilerini yozlaştıran hazların peşine düşüp günaha gömülüp gittiler."[687]

Bu konuya dikkat çeken Hz. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemde ***"Eğer onlar, aralarında kötü amellerin yaygınlaştığını gördükleri halde onları önlemeye ve ortadan kaldırmaya çalışmazlarsa, Allah Teâlâ'nın onlara genel bir azap göndereceğinden (korkulur)"***[688] buyurmuştur. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin hanımlarından Hz. Zeyneb radiyallâhü anha anlatıyor

"Bir gün Hz. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem korku ve endişe içerisinde yanıma geldi...Dedim ki

"Ey Allah'ın Resulü içimizde salihler olduğu halde yok olur muyuz?" O da

"Evet; kötülükler çoğaldığında" diye cevap verdi.[689]

ÇEVRECİ AHLAK

Sağlıklı ve güzel bir hayatın yaşandığı cennet gibi ortamın ve zamanın geldiği gelecektir. Çevrecilik Âdem aleyhisselâm'dan başlamıştır. Kur'ân-ı Kerim'de ilk defa çevre koruma işini ele alan kişinin İbrahim aleyhisselâm gösterilmektedir.[690]

Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem ***'Hz. İbrahim aleyhisselâmın Mekke'yi haram kıldığını'*** söylüyor ve ***'ben de Medine'yi haram kıldım'*** diyor. Bunun anlamı şudur: Haram kılınan o iki şehrin otu yolunmaz, ağaçları kesilmez, hayvanları avlanmaz şeklinde bir yasak koyuyor. Bu bir çevreciliktir.

[Eko-merkezcilik [691] ilkesine göre, insan ve diğer organizmalar ancak tabiat içinde ve tabiata bağımlı olarak yaşayabildiğine göre, ekolojik topluma geçilebilmesinin ve sürdürülebilmesinin şartlarından biri, artış hızıyla, tüketim düzeyiyle ve oluşturduğu atıklarla yaşamın fiziksel ve biyolojik altyapısını tahrip eden insan nüfusunun, organizmalar-çevre ilişkisinde belirli bir dengeyi sağlamasıdır.

Şimdiye kadar, ***toplum-tabiat ilişkisini bir hükmeden-hükmedilen ilişkisine*** dönüştürmenin araçlarını sunan bilimsel-teknolojik gelişmeler, içtimai denetimin demokratik

[686] Ebu Davud, Melahim, 17.
[687] Hud, 116
[688] Tirmizî, Fiten, 8.
[689] Buharî, Fiten, 4, 38; Enbiya, 10.

[690] 5 Haziran Dünya Çevre Günü'nü Risale Haber'e değerlendiren Prof Dr. İbrahim Canan, İslam dininin çevreye çok önem verdiğini söyledi. http://www.moralhaber.net: 31 Temmuz 2009

[691] **Ekoloji**: canlıların birbirleri ve çevreleriyle ilişkilerini inceleyen bilim dalıdır. Ekosistem ise canlı ve cansız çevrenin tamamıdır. Ekosistemi de abiotik faktörler (toprak, su, hava, iklim gibi cansız faktörler) ve biyotik (üreticiler, tüketiciler ve ayrıştırıcılar) faktörler olmak üzere iki faktör oluşturur.

mekanizmalarında süzüldüğünde, çeşitlilik, karmaşıklık, kendine yeterlilik, daha az enerjiyle daha niteliklinin üretimi, daha az kirlilik, yeniden kullanım ve geri kazanım gibi ekolojik toplumun ilkelerini gerçekleştirmenin maddi imkânlarını sunmaktadır. Bu çerçevede düşünüldüğünde, çevreciliğin sürdürülebilir toplum ideali çevreselliğin sürdürülebilir kalkınma ya da sürdürülebilir büyüme idealinden farklıdır.

Sürdürülebilir kalkınma, daha çok, çevre ile ekonomiyi ilişkilendiren ve etkinlik, verimlilik, çevresel kaynak kullanmada rasyonellik, yer seçimi vb. gibi ekonomik ilkelerin belirlediği bir çevreye duyarlı büyüme anlayışını yansıtır. Oysa, çevreciliğin sürdürülebilir toplum ideali, bireysel, İçtimai ve kültürel gelişmenin önünü açacak sektörlerde nitelikli büyüme dışında, büyümenin, nüfus artışının ve teknolojik ilerlemelerin sınırlarını dikkate alan, fiziksel, doğal ve ekolojik ilkelerin belirlediği ve sürdürülebilir kalkınmadan daha kapsamlı bir proje olan ***ekolojik toplum idealidir***.

Çevreci ideolojide, her ne kadar ekolojik topluma şimdide geçilmesinin altı çizilse de, bu, bir yıkımdan kurtuluşa geçiş öngördüğü için, bir yandan diğer siyasal ideolojilerle benzeşen biçimde, bir ***'gelecek'*** ütopyası geliştirildiği söylenebilir. Ama öte yandan, onlardan farklı olarak, çevreci ideolojide insanın potansiyelinin ve kapasitesinin sınırlılığının vurgulanıyor olması, bu toplumun gerçekleştirilmesi ile ilgili kuşkuların oluşmasına neden olur. Çevrenin yanında, insanın da maddi (fiziksel, biyolojik) sınırlılıkları nedeniyle gelişmenin ve ilerlemenin sınırlarına dikkat çekilirken, insanın, sınırlılığı da kabul edilmekle birlikte, bilinçsel (düşünce, etik, değer, sorumluluk) değişim potansiyeli ön plana çıkarılarak ekolojik topluma geçişin önü açılmak istenir.

Bu noktada iki temel sorun belirir. Birincisi, eko-merkezcilik çerçevesinde, insan (ve genel olarak organizmalar) -tabiat ikiliği terk edilmek istenirken, maddi/fizikî-ilmî/fikrî olan ikiliği yaratıldığı için, söz konusu ikiliğin ortadan kaldırılması bir yana, tersine, yeniden üretilme zemini hazırlanmaktadır. Kartezyen düşünüşün ***madde-bilinç***, ***beden-düşünce*** ikiliği, insanı tabiattan ayıran insan-tabiat ikiliğine dayalı yaklaşımların belirleyenlerinden biri olagelmiştir. Bunu destekler içerikteki bir başka nokta, eko-merkezciliğin felsefi bir ilke olmaktan siyasal, ideolojik bir unsura doğru evrilme sürecinde bazı kırılmalara maruz kalmasıdır.

İdeologların ve Yeşil partilerin manifestolarında, insanın gereksinimleri, bireyin bilincinde, düşünce sisteminde, etik, değer ve sorumluluk anlayışındaki değişim, uygun ölçeğin aynı zamanda insanî ölçek olarak nitelenmesi, insanın gezegenin idare memuru olarak görülmesi ve dünyayı korurken insanların aslında kendilerini, kendi çıkarlarını korudukları ve çoğu insanın kendi çocukları için daha iyi bir gelecek istemesi gibi, insana vurgu yapan ifadeler öne çıkmaktadır. İnsan bir yandan yaşamın merkezinden alınmaya çalışılırken, diğer yandan ona, tabiatın bakıcısı olarak (tabiat ve bilinçlenmiş bakıcısı ikiliği) yeniden işlevsellik kazandırılarak ekolojik topluma geçişte kurucu bir rol yüklenmektedir. Bu, çevreci ideolojinin yaygınlaşması için tabiatının geri kalanına değil de insana yönelmenin kaçınılmazlığından kaynaklandığı kadar, insanın biyolojik sınırlılıkları-bilinçsel değişim potansiyeli ayrımı ile de beslenmektedir.

Bu ayrıma bağlı ikinci sorun, ekolojik topluma geçişle ilgilidir. Çevreci ideolojide bireylerin düşüncesindeki değişim abartılarak, ekonomi gibi maddi yapıların etik/bilinç değişimi ile dönüştürülebileceği varsayılır. Kapitalist toplumun sorunlarının nedenleri endüstriyalizme indirgendiği için, etik, bilinç, ideoloji değişimi endüstri toplumunu ekolojik topluma dönüştürmenin ana dinamiği olarak ele alınır. İçtimai biçimlenmenin bileşenlerinden biri olarak ideoloji önemlidir, ama ideolojik değişim karmaşık ve çok boyutlu İçtimai bütünlüğü değiştirmeye yeterli midir? Örneğin, kapitalist birikim süreçleri terk edilmeden, ideolojide

değişimle ekolojik toplumun gerçekleştirilebilmesi mümkün müdür?

Çevreci ideolojide kapitalizme ve sosyalizme eşit uzaklıkta durulur, her ikisinin de ekolojik ve, içtimai krizlere yol açtıkları savunulur ve çıkış bir dönüşümde, ekolojik topluma geçişte görülür. Serbest pazar ekonomisi eleştirilir ama kapitalizmin yıkılması gerektiğine dair bir tartışmaya yer verilmez.

Pratikte nasıl bir değişim doğuracağı, geri ye kalan bilinç değişikliğinin ise ekolojik topluma geçişi nasıl mümkün kılacağı sorusu, çevreci ideolojide cevapsız kalmaktadır. Kuşkusuz, yukarıda belirtildiği gibi, çevreci ideolojide her soruya cevap oluşturulduğu iddiası yoktur. Ama topluca bir yıkıma karşı çözüm olarak sunulan çevreci ideoloji, dönüşüm mekanizmalarının yetersizliği ölçüsünde kendi tarihinin başladığı yere dönmüş olmaktadır: ***Toptan bir yıkım***.][692]

Gelecekte toptan yıkım olmazsa herkes çevreci, çevreci teknolojiler, geri dönüşüm, kontrol altına alınır. Her şey maksimum çevreci olacak şekilde yapılandırılmaya çalışılır. Yukarıda anlatılanlara bakılınca çevreci gelecek mümkün görünmemektedir. İnsanın tabiatındaki hırsın ve menfaat ilişkisi düzeyinde yıkımın olma sebeplerini oluşturmakta gayreti daha çok görülmektedir. Zamanımızda çıkan kuş, çin, d.. gribi, vb. bütün hastalıklarla çevreci geleceğin olmayacağıdır. Hastalıklar eğer insan unsuru tarafından etkilenme periyoduna girmezse Allah Teâlâ kurduğu düzende salgın oluşmasını engelleyecek tedbirleri rahman sıfatı gereği koymuştur. Ancak tedbirlerin muhafazasını dolaylı olarak insana bırakarakta kader ve imtihan hikmetini işleme koyarak beşeri hayatı tanzim etmiştir.

---

[692] **Aykut Çoban.** Çevreciliğin İdeolojik Unsurlarının **Eklemlenmesi,** Ankara Üniversitesi SBF Dergisi. 57-3,

ÇOCUKLARI YETİŞTİREMEYİZ, KENDİLERİ YETİŞİRLER

Günümüzde ve her zaman anne baba hükmetmek, çocukta iktidarına kavuşmak istiyor.

Hakikat bir, bakışlar ise binlerce. Sıkıntılı ve kavuşulmaz hırsların içerisinde herkes bir hırs kurbanı olmuş ve acı çekiyor.

Geminin batacağını dışarıdan bakan görür. İçinde olan ise battığında anlar. Gerçek açıktır ve gören gözün inancı tamdır.

Çocuğuna

-Bugün ne öğrendin, kaç puan aldın? Diyen anne baba sayısı her gün artıyor. Çünkü hayat zorlaştı.

Üzülme ve anlatma hakkını da kaybetmiş çocuk ise günün güzel geçtiğini bile düşünemeyecek kadar psikolojik baskı altındadır.

Öğretmeni dersteki başarısına, ebeveyni yükselecek mi davasına, kardeşleri varsa onlarda kazanılmış hakların en yükseği ile yarışında yoğunlaşmış gidiyor.

Unutulan bir şey mi var?

Evet; çocuklar fabrikadan çıkan bilgisayar değil canlı bir yaratıktır..

Herkesin umudu tepe noktası. Kurban olan inekler gibi semirilmeye çalışılıyor.Ancak buna herkes mutuna ulaşamayacak ki,

Ahırdaki inek hep sevinirmiş, beni ne güzel besliyorlar diye, aslında kasap bir gün onu keseceğini anlasa önüne konan otu yiyemezdi.

Çocukları inek gibi beslemek yerine insan olduklarını hatırlayıp, onlara önce ahlakın yüceliğini ve yaşamayı öğretelim.

Ayrıca inanç konusunda bile onları ikna ederek yetiştirelim. Onları aldatmayalım. Çünkü en büyük aldatıcılar bilenler arasından çıkmıştır.

Sonuç olarak "Çocuk yetiştirmek zordur"

Unutmayalım ki, çocukları yetiştiremeyiz, onlar kendileri yetişirler.

Allah Teâlâ buyurdu ki;

"Ailene namazı (dini yaşamayı)emret; kendin de ona sabırla devam et. Senden rızık istemiyoruz; (aksine) biz seni rızıklandırıyoruz. Güzel sonuç, takvâ iledir." (Taha; 132)

SON RASÛL MUHAMMED SALLALLÂHÜ ALEYHİ VE SELLEMİN KRONOLOJİK HAYATI

556 Hz. Hatice radiyallâhü anhanın doğumu

569 Hz. Abbas'ın doğumu:

571 Âmine bint Vehb'in hamileyken Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin babası Hz. Abdullah b. Abdülmuttalib 25 yaşında vefat etti.

571 Fil Olayı. (15 Muharrem) Habeşistan'ın Yemen Valisi Ebrehe, Kâbe'ye saldırdı.

571 **Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin** doğumu (20 Nisan)

573 Hz. Ebû Bekir'in doğumu

571-575Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin sütannesi Hz. Halime'nin yanında kalışı

575-577**Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin** annesi Hz. Âmine ile kalışı

577 Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin Annesi Âmine ve hizmetçileri Ümmü Eymen ile birlikte Medine'ye gidip babası Hz. Abdullah'ın mezarını ziyaret etmesi ve dönüşte Ebvâ'da annesinin vefâtı.

577-579 Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem**in** dedesi Hz. **Abdülmuttalib'in** yanında kalışı

579 Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem**in** dedesi Hz. **Abdülmuttalib'in** vefatı

580-583 Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem**in** amcası Hz. Ebû **Tâlib** ile ilk ticarî seyahatine **başlaması** ve Suriye'ye ticaret kervanıyla gitmesi ve Busra'da Bahîra'nın, bu genç çocuğun beklenen son rasûl olabileceğini sezmesi.

587 Hz. Ömer'in doğumu:

588 Diğer amcası Hz. Zübeyr ile Yemen seyahati.

591 Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin 9-20 yaş *arasında* amcası Hz. Ebû Talib'in himayesinde çeşitli ticarî faaliyetlere ve seyahatlere *katılması* yıllarını amcasının evinde **geçirmesi**

591 **Ficâr Savaşı:** (Şevval) **Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemi**n dördüncü **Fîcar** savaşına **Abdulmuttalib-oğullarını temsilen** amcalarının yanında katılması

591-592 Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem**in,** Mekke **ve** çevresinde **can güvenliğinin** ve **ticarî** emniyetin sağlanması gayesiyle teşekkül eden **Hılful-fudûl** cemiyetine faal bir üye olarak katılması

595 Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin Hz. Hatice'ye ait **kervanı** Şam'a götürmesi Meysere'nin Hz. Muhammed'e hayranlığı.

596 Hz. Ebû Talib'in nikâh töreninde konuşması. Hz. Hatice radiyallâhü anha ile evlenmesi,

598 Oğlu Kasım'ın doğması. (Kendisine Ebu'l Kasım denilmesi).

599 Hz. Ali kerremallâhü vechenin doğması.

600 Kızı Zeyneb doğdu,

602 Kızı Rukiye doğdu,

604 Kızı Ümmügülsüm doğdu.

605 Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem**in,** Kâbe **hakemliği**, yeniden inşası ve Hacer'ül Esved anlaşmazlığı**, Kureyş kabileleri arasında** çıkması muhtemel iç savaşı önlemesi

605 Kızı Hz. Fatıma'nın doğumu.

605 Hz. Hafsa'nın doğumu

Buas Savaşı

607 **Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin, amcası Hz.**Ebû Talib**'e** yardım

gayesiyle Hz. Ali *kerremallâhü vechenin* bakımını *üstlenmesi*

607 Hz. Âişe radiyallâhü anhanın doğumu (Daha sonra doğdu diyenlerde var)

608-610 Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem**in** Hira dağındaki mağarada inzivalarını artırması,

610 Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve selleme **kırk yaşında** iken Hira **dağındaki mağarada** Ramazan ayında ilk vahy (Alak, 96/1-5. **âyetler)in** gelmesi.

En yakınlarını İslâm'a davet etmesi.

Hz. Hatice, Hz. Ebubekir, Hz. Ali ve Hz. Zeyd'in müslüman olmaları. (Radiyallâhü anhüm)

610-613 Mekkeli müşriklerce **ilk** *Müslümanlara* **işkence** ve **katı baskıların** uygulandığı yıllar, **Fetreti** vahy (vahyin bir süre kesilmesi)

613 Üç yıl gizli davetten sonra Safâ Tepesi'ne çıkıp açıktan davete başlaması.

615 İlk *Müslümanlara* yoğun baskının müşriklerce sürdürüldüğü yıllar Peş peşe Hz. **Hamza** ve Hz. Ömer'in **müslüman** olmaları

Hz. Ömer radiyallâhü anhın **müslüman** olmasıyla Kâbe'de Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemle birlikte **müslümanların toplu olarak açıkça ilk namazı kılmaları**

615 Habeşistan hicretinden önce Mekke de Abdullah b. Şihab vefat etti.

Müşriklerin ağır baskıları üzerine Hz.Ömer liderliğindeki 14 müslümanın Habeşistan'a hicreti.

Adiy b. Nedle Habeşistan muhacirlerinden olup orada vefat etti

Putperest müşriklerin zulüm ve işkencelerini iyice artırmaları üzerine müslümanların Dâr'ul Erkam'a sığınmaları.

616 İran Hükümdârı Perviz'in, Suriye ve Mısır'ı zabtetmesi.

617 Hz. Ali kerremallâhü veche'nin ağabeyi Cafer-i Tayyar liderliğindeki (13 kadın, 77 erkek) 90 müslümanın ikinci Habeşistan hicreti.

Halid b. Hizam, Amr b. Ümeyye ve Hureymile bint Abdulesed

Habeşistan'a ikinci kez hicret edenlerden olup yolda vefat etmiştir.

Müşriklerin muhacirleri geri istemesi.

Habeş Necâşî'sinin, Hz. Câfer'in okuduğu ayetlerden etkilenerek, bunu reddetmesi.

Kureyş müşriklerinin **müslümanlığın** yayılışını ve gelişmesini önlemek **gayesiyle Velid b. Mugire başkanlığında toplanarak dışarıdan gelen** Araplara, Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin hakkında büyücü diyerek iftira karan almaları ve uygulamaya geçmeleri; **Utbe** b. **Rebîa'yı** Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem**e** göndererek İslâm davasından vazgeçmesi karşılığında ona zenginlik, şeref, reislik ve benzeri dünyalıkları teklif etmeleri, fakat **umduklarını** bulamamaları

617-620Kureyş müşriklerinin, **Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem** ve **müslümanlar** hakkında **ikti**saden **sıkıştırma, toplumdan** tecrit ve sosyal **boykot uygulamaları**

619 Hz. Ebû **Talib'in ve Hz.** Hatice'nin peş peşe vefatları. **"Senetü'l-Hüzün: gam ve keder yılı"**

Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin Taife giderek ora sakinlerini **İslâm'a** daveti, fakat **kötü** karşılanarak **taşlanması, Dârunnedve'de** Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin vatandaşlık haklarından yararlanmasının iptaline **karar verilmesi,** bu **münasebetle** Mekke'ye ancak **Kureyş ileri** gelenlerinden **Mut'im b. Adiyy'in** himayesinde girebilmesi

620 (Receb ayının **26'sını 27'sine** bağlayan gece) Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin **Mi'raca** erdirilmesi İsrâ ve Mi'rac Olayı.

Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin hac münasebetiyle dışarıdan gelen yabancılarla

görüşmesi.

I. Akabe Biatı. Medineli (Yesribli) 12 kişinin müslüman olması. Beş vakit namaz farz kılındı.

621 II. Akabe Biatı. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin geçen yıl Medinelilere İslâm'ı ve Kur'ân-ı Kerim'i öğretmek için Mus'ab b. Umeyr radiyallâhü anhı göndermişti. Mus'ab'ın gayretiyle 75 kişilik Evs ve Hazreçli, Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemle gizlice buluştu, O'nu Medine'ye davet etti.

622 Kureyş müşriklerinin, bütün kabile temsilcilerinin ortaklaşa yürüteceği bir suikastla Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem öldürme kararı almaları, Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin Hz. Ebû Bekir'le üç gece Sevr mağarasında gizlenmesi, Süraka **b. Cu'şum'un** takibi ve **Büreyde'nin** İslâm'a girişi

1/622 Hicrî takvimin başlangıcı.

(1-2 Rebîulevvel-24 Eylül) – Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin yaklaşık 8-10 gün süren bir yolculuktan sonra Medine'ye Hicret ederek oradaki **müslümanlara** ulaşması,

Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin Kuba Mescidi'ni yaptırması. Ranuna vadisinde ilk Cuma namazını kıldırması ve ilk hutbeyi okuması.

Neccâr oğullarının Rasûlullah'ı Medineye götürmesi.

Ebû Eyyûb el Ensârî'nin evinde 7 ay misafir kalması.

Muhacirlerle Ensâr arasında kardeşliğin kurulması.

Bizanslıların Suriye ve Mısır'ı İran'dan (Sâsânîler'den) geri alması.

Medine'de Mescid-i **Nebî'nin** yapımı, Ensâr ile **Muhacirler** arasında kardeşlik kurulması,

Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin mescide bitişik **olarak yapılan** odalara taşınması, aile fertlerini Mekke'den **getirmesi,**

Namaza davet için ezanın **okunmaya başlaması.**

Medine şehir devletinin, kuruluşu,

İlk nüfus sayımı, mescide **bitişik** olarak çok fonksiyonlu suffe okulunun hizmete açılması,

İslâmî kurallara göre **işleyen** çarşı pazar düzeninin **kurulması**

Medine ve civarındaki **Yahudilerle** anlaşma yapılması, **Yahudi bilginlerinden** Abdullah b. **Selâm'ın** müslüman oluşu, İslâm'a karşı olan diğer Yahudi bilginlerinin sık sık sorular sorarak **Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem sıkıştırmak** istemeleri; Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin, Allah Teâlâ'nın yardımıyla hepsine doğru cevap **vermesi,**

İlk münafıkların ortaya çıkışı.

2/622-623 Kıblenin Kâbe olarak **değişmesi,** cihada **izin** veren **âyetlerin nazil** olması,

Ramazan orucunun ve zekâtın farz **kılınması;**

Fıtır sadakasının, kurban **kesmenin** ve **bayram namazlarının** vacip kılınması

2/623-624 Hz. **Hamza aleyhisselâmın (Sîful-Bahr)** seriyyesi,

Ubeyde b. el-Haris (Rabıg) seriyyesi,

Sa'd b. Ebî Vakkas (Harrar) seriyyesi,

Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin **Veddan (Ebva)** Seferi,

Buvat seferi,

Mekke'de nişanlandığı, Hz. Ebubekir'in kızı Hz. Aişe ile evlenmesi.

Fihr kabilesinden Kurz b. Câbîr'in **Medine'nin güneyindeki** dış mahallelere saldırı **düzenlemesi,**

Safevan (Birinci Bedir),

Züluşeyre Seferi,

Abdullah b. Çahş **(Batn-ı Nahle)** Seriyyesi

Hz. Abbâs aleyhisselâmın Müslüman olması

2/624 Bedir Savaşı (Ramazan/Mart),

Küfrün elebaşısı Ebû Cehil öldürüldü, yerine Ebû Süfyan geçti

Benû Kaynuka Gazvesi (Şevval/Mart)

2/624 Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin kızı Hz. **Rukayye'nin** vefatı, diğer bir kızı olan Hz. **Zeyneb'in** Mekke'den Medine'ye **getirilmesi,** Bedir yenilgisini **hazmedemeyerek Mekke'den Medine'ye Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemi** öldürmek niyetiyle gelen **Umeyr** b. Vehb'in **müslüman** oluşu,

Karkaratülküdr gazvesi,

Sevik gazvesi,

Zî-emr gazvesi,

Füru gazvesi,

Benû Kaynuka gazvesi,

Hz. Ali kerremallâhü veche ile **Hz. Fatıma aleyhisselâmın** evlenmesi

3/624-625 Ka'b b. Eşrefin **öldürülmesi,**

Gatafan seferi,

Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem kızı Hz. Ümmügülsüm'ün Hz. Osman radiyallâhü anhla evlenmesi,

Karde seriyyesi,

Hz. **Hasan aleyhisselâmın** doğumu,

Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin Hz. Hafsa **ile** evlenmesi,

Uhud Savaşı (625 Şevval/Mart),

Uhud harbi, Hz. Hamza aleyhisselâmın şehit olması.

Kureyş **müşriklerinin** takibi (veya **Hamrâülesed** Seferi),

Reci’ vak’ası: İslâm’a davet için çevre kabilelere gönderilen muallimlerden dördünün şehit edilmesi, Zeyd ve Hubeyb’in Mekkelilere satılması ve şehit edilmesi.

Yahudilerin müslümanlara karşı düşmanca harekete başlamaları, münâfıkların türemesi.

4/625-626 Bi'r-i **Maûne** Faciası, Necid’e gönderilen 70 muallimin şehâdeti.

Benû Nadir gazvesi, Şımaran Yahudilerin sürgün edilmesi.

Zâtü'r-Rika' gazvesi,

Bedru'l Mev'id gazvesi,

İçki ve kumarın haram kılınması.

Hz. Ali'nin annesi Fatıma b. Esed aleyhisselâmın **vefatı,**

Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin Hz, **Ümmü Seleme ile evlenmesi,**

Hz. Hüseyin aleyhisselâmın doğumu **(Şaban/Ocak)**

Tercüme işlerinde Yahudilere güven kalmadığından Hz. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin Zeyd b. Sabit'e İbrânice öğrenmeyi emretmesi.

5/626-627 Dumetülcendel gazvesi,

Hendek Savaşı **(627 Şevval/Şubat),**

Sa’d b. Muâz, bu **s**avaşta kendisine isabet eden bir okla yaralanmış ve savaştan sonra şehit olmuştur. Abdullah b. Sehl, Kâ’b b. Zeyd, Tüfeyl b. Numan185 ve Salebe b. Eneme de Hendek Savaşı’nda şehit olmuşlardır.

Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin Hz. Cüveyriye ile **evlenmesi,**
Benû **Kureyzâ** gazvesi,
Hendek harbinde hainlik eden Benî Kureyza Yahudilerin cezalandırılmaları.
Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin halasının kızı Zeynep **Bint Cahş ile** evlenmesi,
Müreysî (Benî Mustalık) Gazâsı: Bu kabile Medine'ye saldırmak istediğinden susturuldu.
Dönüşte ifk (Hz. Aişe radiyallâhü anhaya iftira) dedikodusu yayıldı.
Teyemmüm meşrû kılındı.
Hacc'ın farz **kılınışı,** Hicab (örtünme) âyetinin inmesi
6/627 **Kurata'** Seferi, **Sumame** b. Usal'in **müslüman** oluşu,
Benû **Lihyan**
Seferi, Zûkared gazvesi,
Gamre seferi, **Zülkassa** seferi,
İkinci Zülkassa Seferi,
Cemuh Seferi,
Îys Seferi, Tarlf seferi,
Vadîl-Kura Seferi,
Şam Seferi,
Abdurrahman b. Avf komutasında Dumetülcendel Seferi,
Zeyd b. Harise **komutasında Medyen** Seferi,
Hz. **Ali kerremallâhü veche komutasında** Fedek Seferi,
Hayber **yahudilerinden** İslâm düşmanı **Sellâm b.** Ebi'l-Hukayk'ın Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin kararıyla **Hazreclilerce** öldürülmesi
6/628 **Zeyd b.** Harise **komutasında** Benû Fezâre Seferi,
Abdullah **b. Revâha'nın** Hayber'e gönderilmesi,
Zülcedr Seferi, **Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin** Kâbe'yi ziyaret için **müslümanlarla** Mekke'ye gidişi,
Rıdvan Biati,
Hudeybiye Barış Anlaşması (Zilkade/Mart),
Bazı şartları ağır görülen bu antlaşma müslümanlar için siyâsî bir zaferdi. Çünkü bu antlaşma ile Mekke müşrikleri İslam Devleti'ni resmen tanımış oluyorlardı. 10 yıllık ateşkes süresi içinde Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem Kureyş tarafından emîn olarak tebliğ faaliyetlerini rahatça sürdürebilecekti. Bu sayede zamanın hükümdarlarını İslâma davet fırsatını buldu. Mektuplar göndererek onları İslâm'a çağırdı. (Bizans İmparatoru Heraklius'a, İran Kisrâsı Perviz'e, Mısır Azîzi Mukavkıs'a, Habeşistan Necâşîsi'ne, Yemen Vâlisi Bâzân'a, Bahreyn, Umman, Dımeşk (Şam) ve Yemâme emirlerine elçiler ve mektuplar gönderdi. Yemen Vâlisi, Bahreyn ve Umman emîri, Habeş Necâşîsi (gizli) Müslüman oldu. Heraklius ile Mukavkıs elçilere iyi davrandı.)
Ebû **Basîr'in** Îys denilen yerde teşkilât kurup Kureyş **kervanlarını** tehdit ederek **Mekkeli** müslümanların Medine'ye girememe engelinin ortadan kalkmasına sebep olması,
7/628 **Hayber'in Fethi (Muharrem-Safer/Mayıs-Haziran),**
Hz. Ali kerremallâhü vechenin dillere destan kahramanlıklar göstermesi, Yahudilerin baş cengâveri (savaşçısı) Merhab'ı bir hamlede yere sermesi.
Fedek Yahudileri'nin vergiye ve **Vadi'l-kurâ'nın** İslam **devletine** bağlanması,
Teyma yahudilerinin vergiye bağlanması,
Bir Yahudi kadının Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemi (zehirli etle) zehirleme girişimi.
Besir b. Berâ, Haber'de yediği zehirli etle sehit oldu. Hâris b. Hatıb, Amir b. el-Ekve, Ebû

Deyyah, Evs b. Habibe ve Üneyf b. Vaile de Hayber'de şehit olmuştur.

Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin Safiyye bint Hüyey ile evlenmesi,

Mut'a nikâhının yasaklanması.

Mekke'den Habeşistan'a göçmüş olan müslümanların Câfer-i Tayyar başkanlığında Medine'ye dönmeleri. Necâşi tarafından Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve selleme gıyaben nikâhlanan Ümmü Habibe vâlidemiz de bu kafiledeydi.

Hz. Ömer radiyallâhü anh komutasında Türebe Seferi,

Hz. **Ebu** Bekir radiyallâhü anhın Necid'e gönderilmesi,

Beş**ir** b. Sa'd komutasında **Benû Mürre** Seferi

Cariyesi Mâriye el–kıbtiyye radiyallâhü anha ile evliliği

Bizans-İran savaşı.

İran'da müthiş veba salgını.

7/629 Galib b. **Abdullah** komutasında **Meyfaa** Seferi,

Beşir b. Sa'd komutasında **Cinâb** Seferi,

Hudeybiye Antlaşması hükümlerine göre müslümanların Kâbe'yi ziyaret etmeleri Umretü'l-Kaza (Anlaşma **gereği** Umre Seferi) (Zilkade/Mart),

Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin **Hz.** Meymûne **ile nikâhlanması**

8/629 Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin kızı Zeyneb'in **vefatı,**

Amr b. el**-As** ve **Halid** b.Velid'in **müslüman** oluşu,

Kedîd Seferi, (Galib b. Abdullah'ın Benû **Mülevvea'lara** gönderilmesi),

Fedek Seferi (Galib b. Abdullah'ın Benû Mürre'lere gönderilmesi),

Atlah Seferi **(Kâ'b** b. **Umeyr'in** Zât-ı Atlah'a gönderilmesi),

Mûte Savaşı (Cemâziyelevvel/Ağustos-Eylül)**,**

İslam sancaktarı Zeyd bin Hârise, Cafer-i Tayyar ve Abdullah bin Revâha'nın peşi peşine şehit olmaları. Halid bin Velid'in askerî dirâyeti sayesinde üç bin kişilik İslam ordusunun, yüz bin kişilik Bizans ordusuna zor anlar yaşatması ve ordunun fazla zâyiat vermeden geri çekilmesi. Mu'te Savaşı, Suriye'de müslümanların Bizans'la ilk karşılaşması idi.

Zâtüsselâsîl Seferi (Amr b. **As'ın** Zâtüsselâsil'e gönderilmesi: **Cemaziyelâhir/Eylül),**

Sîfülbahr Seferi (Ebû **Ubeyde** b. **el-Cerrâh'ın Sîfülbahr'e** gönderilmesi veya Habat Seferi),

Hadıra Seferi (Ebû **Katâde'nin** Hâdıra'ya gönderilmesi),

Gâbe Seferi (Abdullah b. Ebî **Hadred'in** Gabe'ye gönderilmesi)

8/630 Mekke'nin Fethi (Ramazan/Ocak)

Çıkış: 10 Ramazan ayında Çarsamba günü ikindiden sonra. Fetih: Ramazan'ın bitimine 10 gün kala fetih gerçekleşti. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem Mekke'de 15 gün kaldı

Kâbe'nin putlardan temizlenmesi. Gâlibin mağlupları toptan affederek dünyada eşine rastlanmayan bir büyüklük göstermesi. **İslâm İnkılâbı!**..

Mekke ve çevresindeki **putların yok edilmeleri** için Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem tarafından birlikler gönderilmesi,

Benû Cezime Seferi **(Hâlid** b. Velid'in Benû Cezîme'lere gönderilmesi),

Ebû Süfyan ve oğlu Muaviye'nin Müslüman oluşu.

Huneyn Savaşı (Şevval/Ocak-Şubat)

Evtas ve Taif'in muhasarası, putlarının Ebû Süfyan ve Mugîre'nin eliyle yıkılması.

Savaş esirleri arasında (Halime'nin kızı) sütkardeşi Şeymâ'yı görünce Rasûlüllah sallallâhü

aleyhi ve sellemin serbest bırakması ve Hevâzîn heyetine bütün esirlerin serbest bırakıldığını bildirmesi.
Savaş ganimetlerinden müellefe-i kulûba (kalpleri İslâm'a ısındırılacak olanlara) hisse verilmesi.

Çevredeki bazı Arap emirliklerine elçiler göndermesi.
Kasîde-i Bürde şairi Kâ'b bin Züheyr'in Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin huzuruna gelerek **"Bânet Suâdü"** diye başlayan meşhur kasîdesini okuması ve

"Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem etrafı aydınlatan bir meşaledir, her fenâlığı kökünden kazıyan Allah'ın kılıçlarından biridir"

beytini söyleyince Efendimizin çok memnun olması ve Hırka-i Şerîf'ini hediye etmesi.

Amr **b.** As'ın Uman **hükümdarı** Ceyfer ile kardeşi Abd b. **Cülenda'ya** gönderilmesi,

Alâ b. el-Hadramî'nin Bahreyn'e gönderilmesi;

Bahreyn, Benû Salebe, Benû Suda, Bahîle, Benû Sumâle, Benû **Huddan** temsilcilerinin Medine'ye gelişi,

Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin oğlu Hz. İbrahim aleyhisselâmın doğumu (Zilhicce/Mart),

Mescid-i Nebevîde üç basamaklı bir minber yapılması.

9/630 Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin müslüman kabilelere vali ve zekât **memuru** göndermesi,

Benû Esed, Benû Uzre ve Belîy heyetlerinin Medine'ye gelişi,

Kutbe b. Amir'in Has'amara gönderilmesi,

Abdullah b. Avsece'nin **Kılab'lardan** Harise b. Amr b. **Kurayt** oğullarına gönderilmesi,

Dahhak b. **Süfyan'ın Kurata'lara** gönderilmesi,

Alkame b. Mücezziz'in Habeş'lerden **bir cemaatin** üzerine gönderilmesi,

Hz. Ali kerremallâhü veche'nin Füls putunu yıkmaya gönderilmesi,

Ukkaşe **fa. Mihsan'ın** Cinâb'a gönderilmesi,

Elçiler yılı (Senetü'l Vüfûd).

70 kadar kabileye heyetler ve muallimler gönderilmesi, bütün kabilelerden gelen heyetlerin Müslüman olduklarını arz etmeleri.

Sevgili oğlu İbrahim aleyhisselâmın vefatı.

Habeş Necaşisi **Ashama'nın** vefatı,

İlâ ve **tahyir** olayı (Hz. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin, eşlerinden bir ay inzivaya çekilmesi),

Hz. Ebû Bekir'in eşi **Ümmü Rûmân'ın** ölümü,

Tebük Seferi **(Recep/Ekim-Kasım);**

Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin son gazâsı. Bir çatışma olmadı ama çok zor şartlar altında dünyanın en büyük devleti olan Bizans'a karşı 30 bin kişilik bir ordunun gönderilebilmesi askerî ve siyâsî bir zaferdir.
Münafıkların Tebük Seferi'ne katılmaktan kaçınmaları ve geri **kalmış** olan **Kâ'b *b.* Malik** ve **arkadaşlarının** tövbelerinin kabul edilişi,

Dırar **mescidi'nin** yıkılışı,

Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin kızı **Ümmügülsüm'**ün vefatı,

Himyer krallarının müslüman oluşu;

Hemdan, Sakif, Benû Fezâre, Benû Ukayl, Benû **Mürre,** Benû Dâr temsilcilerinin Medine'ye gelişi,

Mescid-i Nebî'nin Temim-i **Dâri'nin** Şam'dan getirdiği kandillerle aydınlatılması;

Kelb, Benû **Kilâb,** Benû **Bekka,** Benû Buas b. **Kilâb,** Benû **Tücib,** Benû Caale, Benû **Kuşeyr,** Benû **Hilâl,** Benû Tağlib, Benû Behra' hey'etlerinin Medine'ye gelişi,

Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin bazı Arap kabilelerinin reislerine mektup yollayıp onları İslâm'a davet etmesi

9/631 Baş münafık Abdullah b. Ubey b. **Selül'ün** ölümü (Şevval/Ocak),

Dokuzuncu yıl **haccı.** (Hz. **Ebûbekir radiyallâhü anhın** Hac Emirliği),

Hz. Ali kerremallâhü vechenin ültimatom âyetlerini okumakla **görevlendirilmesi** (Zilhicce/Mart),

Sa'd i Hüzeym **hey'etinin** Medine'ye gelişi

10/631 Beni Tayyi', Benî Amir b. Sa'sad hey'etlerinin Medine'ye gelişi,

Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin oğlu İbrahim'in **vefatı (Rebiulevvel/Mayıs),**

Halid b. Velid'in Benû Haris b. Kâb'lara gönderilişi

Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin ashaptan **bazılarını İslâmiyetin** yayıldığı yerlerde vali, **âmil,** din hizmetlisi ve öğretmen olarak görevlendirmesi,

Adiy b. **Hatim'in** Medine'ye gelip **müslüman oluşu,**

Hz. Ali kerremallâhü vechenin Yemen'e **gönderilmesi,**

Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin bazı Arap kabile **reislerine** mektuplar göndermesi

10/632 Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin (ilk ve son) Vedâ Haccı (Zilhicce/Mart),

Yüz bini aşkın hacıya yaptığı **Vedâ Hutbesi** (9 Zilhicce/8 Mart)

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi’nden asırlarca önce insan haklarının ilânı.

Müslümanlığın hemen hemen bütün Arabistan’a yayılması.

(M. Hamîdullah’ın tahminine göre müslümanların sayısı bu sırada 400. 000 idi.)

Benû **Muharib** temsilcilerinin Medine'ye gelişi,

Bazan'ın ölümü, **Esvedü'l-Ansî'nin** peygamberlik iddiasıyla ortaya çıkışı ve öldürülüşü,

Müseylimetül-Kezzab'ın peygamberlik iddiasına ve Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemle pazarlığa kalkışması

11/632 Benû Naha' heyetinin Medine'ye gelişi,

Üsâme b. Zeyd'in Şam taraflarına gönderilmek üzere hazırlanması, Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin Bakî Mezarlığı'na esrârengiz bir ziyaret yaparak âhirete göçmüş müminleri selamlaması ve şehitlere duası.

Vefâtından üç gün önce Hz. Ali kerremallâhü veche ile Fahd’a dayanarak mescide gelip cemaate namaz kıldırması, ashabına hayır temennilerde ve son tavsiyelerde bulunması.

Fazîlet dolu nurlu bir hayattan sonra bu fânî âlemden ebedî âleme göç etmeleri ve ruhunun Refîk-i A’lâ’ya (Yüce Dost'a) yükselişi. (12 **Rebiülevvel/8** Haziran Pazartesi).

KAYNAKÇA

ALGÜL Hüseyin Hz. Muhammed (S.A.V.)Devri Kronolojisi [Kitap]. - Bursa : Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Sayı: 4, Cilt: 4, Yıl: 4, 1992 .

ÖZDEŞ, Talip, Vahiy ve İslâm Tebliğinin Kronolojik Cetveli, Sivas, 1994

TEKİN M. Reşat İbn Sa‘d’ın (230/845) Et-Tabakât’ına Göre Hz. Muhammed ve Sahâbe Dönemi Kronolojisi [Kitap]. - Şanlıurfa : Harran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslâm Tarihi Ve Sanatları Anabilim Dalı İslâm Tarihi Bilim Dalı 230845-Yüksek Lisans Tezi, 2007.

TAŞÇI, Mustafa (Eğitimci-Yazar) “Nesillerden Nesillere Armağan Sözler Hazinesi” adlı eserden. www.dusuncekitabevi.com

HZ. ALİ KERREMALLÂHÜ VECHENİN SIRLARINDAN

بسم الله الرحمن الرحيم

وكم لله من لطف خفيّ

يدق خفاه عن فهم الذكيّ

Abde Hak'dan var nice lutf-i hafi
Edemez idrâk anı fehm-i zeki

"Allah'ın kullar üzerinde nice gizli nimet ve lutufları vardır ki zeki olan kimseler dahi bunu idrâk edemezler."

وكم يسراتى من بعد عسر

وفرج كربة القلب الشجيّ

Nice usri yüsr eder ta'kîb kim
Sâf olub bulur ferec-i kalb-i şeciyy

"Nice güçlüklerden sonra kolaylıklar meydana geldi. Gamlı ve kederli kimselerin kalbi ferahlık buldu."

وكم امر تساء به صباحا

وتأتيك المسرة في العشيّ

Nice emr olur seher kıci bedid
Der-pey olur hem farh vakt-i aşiyy

"Nice işler vardır ki sabahleyin (başlangıçta) kötülüğe giderken, akşamleyin (sonuçta) neşe ve sevince dönüşür."

اذا ضاقت بك الاحوال يوما

فسق بالرزاق الفرد العليّ

Ger seni tazyik ede gerdûn-i dûn
Mutemed kâfi sana Ferd-i Aliyy

"Bir gün devrân seni darlığa düşürürse Rezzak, yüce ve tek olan Cenâb-ı Hakk, sana kâfidir."

Bu beytin sonunda yer alan **"Aliyy"** kelimesi iki anlamda kullanılmıştır. Edebiyatta Fevriye (yakın anlamı altında uzak manasını kasdetmek) denilen sanat çeşidine girmektedir.

"Aliyy" âyete'l-kürside ve Kur'ân-ı Kerîm'in birçok yerinde Allah Teâlâ'nın güzel

isimlerinden biri olarak kullanılmıştır. Bu beyitte hem bu anlamda ve hem de Hazret-i Ali kerremallâhü vechenin ismi olarak kullanılmıştır.

Kişi; bir darlıkla karşı karşıya geldiğinde galeyana kapılmadan sabır göstermelidir.

"Her şey Allah Teâlâ'dan gelir" diyerek razı ve teslim olmalıdır. Her şeyi değiştirmeğe güç yetiren Cenâb-ı Hakk o sıkıntıyı muhakkak giderecektir deyip ona tevekkül ve itimat etmelidir. Kişi,

"Ben işimi, Allah'a ısmarlıyorum. Çünkü Allah, kullarını çok iyi görendir" [693], diyerek ve bu âyet-i kerîmeyi okuyarak dua seccadesi üzerinde rica ve temennide bulunmalıdır. Yine kişi,

"Kim Allah'a güvenip dayanırsa O, kendisine yetişir" [694] dediğinde sıkıntının yakında yok olacağını düşünür.

"Yüksek nimetlerde açık şükür ve gizli lutuflarda gizli zikir" kuralıyla yola çıkan mümin, çok iyi bilir ki hadiste şöyle buyrulmuştur:

"Zikrin en hayırlısı gizli olanıdır. Rızkın en hayırlısı da insana yetenidir."

İmâm Yafi'i "Ravzu'r-Riyahin" isimli eserinde Hazret-i Ali kerremallâhü vecheye ait yukarıdaki dört beytin özelliklerine değinirken şöyle bir olay anlatır:

Bir padişah kendi hizmetçilerinden birine son derece kıymetli bir elmas (taş) teslim etmişti. Hizmetçi, şâirin deyişiyle,

"Düştü nigin elinden elmas pârelendi."

mısraında dile getirildiği gibi elması elinden düştü, kırılmasını önleyemedi. Şiddetli bir sıkıntıya düşüp belki de başının kesileceği korkusunu duyarak kendisine muhabbet ve sevgi bağladığı bir mürşidin tekkesinin yolunu tuttu.

Şeyhin eteğinden yapışıp ağlamaya başladı. Şeyh onun üzüntülü durumuna vâkıf olunca hizmetçiye Hazret-i Ali'nin Divanı'nın sonunda yer alan bu dört beyiti öğretti. Bir kâğıt parçasına yazarak ona teslim etti. Birkaç ay geçince padişahın vücudunda bir hastalık belirdi. İhtisası olan doktorlar toplanıp Padişaha, hizmetçisine teslim ettiği elmaslardan bir parçasının öğütülerek içirilmesiyle sıhhatine kavuşacağını söylediler.

Hizmetçi ise bu dört beyti gece gündüz okumakta ve onlarla içten gelen duygularla meşgul olmaktaydı. Doktorların tavsiyesini ona ulaştırmağa gelen elçiler, bu cevheri havanda dövmesini, ateşte yaktıktan sonra el değirmeni ile öğütmesini ve daha sonra ipekten geçirerek yarım fincan su ile padişaha sunmasını tebliğ ettiler. Bu şekilde ilâç hazırlandıktan ve padişaha içirildikten sonra, Padişah birden iyileşiverdi. Böylece hem padişah ve hem de hizmetçi sıkıntıdan kurtulmuş oldu.][695]

---

[693] *Mümin, 44*

[694] *Talâk, 3*

[695] **trc: Müstakimzade Süleyman Sadettin hzl: Şakir DİCLEHAN** Hz. Ali Divanı [Kitap]. - İstanbul : ANA, 1981.,s. 682-684

وكم لله من لطف خفيّ

يدق خفاه عن فهم الذكيّ

وكم يسر اتى من بعد عسر

وفرج كربة القلب الشجيّ

وكم امر تساء به صباحا

و تأتيك المسرة في العشيّ

اذا ضاقت بك الاحوال يوما

فسق بالرزاق الفرد العليّ

Tevbe, her şevden Allah Teâlâ'ya dönmektir. Çünkü her şey Allah Teâlâ'nındır. **"Tûbû ilâllah"**[696] âyet-i kerîmesinde hem işaret vardır, hem müjde vardır. Eğer kabul etmeyeler idi. Emretmezler idi. Emir kabule delildir. Taksirin görmekle bile. Habibim! Rabb-i Teâlâ, tevbeden sonra anların günahlarını mağfiret edici ve tevbelerini kabul ile merhamet buyurucudur. Tevbe-i nâsuh makamına kaim olup o halde Kendileri için mağfiret talep olunmakla afv olur. Yahut mademki günahı itiraf ile nedameti izhar eylediler, o halde mağfur olmuş oldular."	Hacı Hasan Akyol Efendi kaddese'llâhü sırrahu'l azîz
Yanar ateşe her kim ona dokunursa; **Ama nasıl yanar kendi ateş olursa.**	
Mülk ve **devlet, asker** ve **rical** iledir **Rical**, mal ile bulunur **Mal,** reâyeden husule gelir **Reâye** adl ile müntazâm-ül hal olur [Bugünün türkçesi ile] Yurdun korunması askersiz olmaz Asker parasız toplanmaz Para yurt mamur olmadıkça kazanılmaz Yurt mimarı iyi siyaset olmadıkça mümkün olmaz Siyaset ise adaletten başka bir şeye dayanmaz	III.Alaeddin Keykûbat'ın Osman Gaziye gönderdiği [Ramazan 683 tarihli menşur dan] Berat
İbn-i Abbas radiyallâhu anh tabiinden olan İkrime radiyallâhu anha buyurdu ki; **"Sana bir kimse gelir de kendisi için önemli olan bir şeyden fetva sorarsa, fetva ver.** **Yine bir kimse gelirde kendisine alakası olmayan bir şeyden sorarsa, fetva verme.** **Sen bu şekilde hareket edersen, kendinden insanların üçte iki nispetinde sıkıntısını gidermiş**	Ömer Nasuhi Bilmen, Hukuki İslâmiyye Kamusu, İstanbul, 1976, c.I, s.419

[696] **"Rabbinizden mağfiret dileyin; O'na tevbe edin; doğrusu Rabbim merhamet eder ve çok sever."** (Hud, 90)

olursun.”	
“Ben görmez idim; gözde ayanhep Sen imişsin. Ben bilmez idim; sinede can hep Sen imişsin. Ben cümle cihan içre nişanın arıyordum; Heyhat! Bütün, cümle cihan, hep Sen imişsin.”	**(Molla Nureddin Câmî kaddese’llâhü sırrahu’l azîz (H. 817 M. 1414) (Şeyh Saffet Kemaleddin Yetkin Türkçesi)**
“Bize kâfir demiş Müftü Efendi, Tutalım ben ona diyem müselmân Varıldıkta yarın rûz-i cezaya, İkimiz de çıkarız onda yalan!”	
"Aşktan sarhoş olanın âlemlere karşı çıkmamasına şaşarım. Hakk'ı gören kişinin ayık durabilmesine şaşarım. Yolumuz aşktır, fakat iç dünyamızda kalışına şaşarım"	
Hz. Ömer radiyallâhü anh bir keresinde hutbe okurken **"Allah kime hidayet verirse artık onu saptıracak kimse yoktur; kimi de saptırırsa, artık ona hidayet verecek kimse yoktur"** demişti. Cemaatten bir genç, Farsça bir şey söyledi. Tercümanını çağırarak gencin ne dediğini sordu. O da **"Allah Teâlâ kimseyi saptırmaz"** dediğini söyledi. Bunun üzerine Hz. Ömer radiyallâhü anh gence hitaben söyle dedi: **"Yalan söyledin ey Allah Teâlâ'nın düşmanı! Seni yaratan da, saptıran da Allah'tır. Dilerse seni cehenneme sokacak olan da O'dur."**	(İbrahim b. Hasan, *et-Tefsîru'l-Me'sûr an Ömer*, (İbn Ebî Hâtim ve Ebu'ş-Şeyh'ten naklen), 393.)
Sevban radiyallâhü anh anlatıyor. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem buyurdu ki; *"**Ümmetimden bir kısım insanları bilirim ki, Kıyamet günü Tihâme dağları emsalinde tertemiz hayırlarla gelirler. Allah Teâlâ o sevapları, saçılmış toz haline getirir** (değersiz kılar, kabul etmez). Sevban radiyallâhü anh dedi ki :* *"Ey Allah'ın Resulü! Onları bize tavsif et, durumlarını açıkla da, bilmeyerek biz de onlardan olmayalım!" dedi.* *Sonra Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem*	Kütüb-i Sitte

açıkladı: ***"Onlar sizin din kardeşlerinizdir. Sizin cinsinizden insanlardır. Sizin aldığınız gibi onlar da gece ibadetinden nasiplerini alırlar. Ancak onlar, Allah Teâlâ'nın yasaklarıyla tenhada baş başa kalınca o yasakları ihlâl ederler, çiğnerler. "***	
Sözü bilen kişini, yüzünü ak ede bir söz **Sözü pişirip diyenin işini sağ ede bir söz** **Söz ola kese savaşı, söz ola bitire başı** **Söz ola ağulu aşı yağ ile bal ede bir söz**	Yunus Emre kaddese'llâhü sırrah'ül azîz
Hz. Mevlana kaddese'llâhü sırrah'ül azîz dostlarını bir arada görünce: **"Hep böyle olun, birlik de iyilik, yalnızlıkta sıkıntı vardır.** **Mesela; bir çayıra yalnız bırakılan bir koyun gelişip et tutmaz hatta ölür, onu kurt parçalar. Aynı şekilde bir yere tek olarak dikilen bir ağaç bakılsa bile kök salıp yetişmez. Yetişse bile bu nadiren olur. Bu yüzden toplu olarak, ayrılığa düşmeden yaşamanın faydaları çoktur"** der	EFLAKİ, Ahmet, **Ariflerin Menkıbeleri.** trc.Tahsin Yazıcı, 1973İstanbul. Milli Eğitim Bakanlığı, 2.cilt, s,88
Otman Baba kaddese'llâhü sırrah'ül azîz abdallarına şöyle seslenir: **"Tilki boya küpüne düşüp rengarenk oldu. Tilkilere " ben tavus kuşu oldum" dedi ama tilki oğlu tilkidir.** **Her kim Allah Teâlâ'yı severim dese dünya sevgisini kalbinden çıkarmasa yalancıdır.** **Her kim ilim öğrenmek davasın etse sonra da rahatlık istese yalancıdır.** **Her kim marifet davasın etse dilini her söze salıverse yalancıdır.** **Her kim aşk davasın etse halveti sevmese yalancıdır...."** Ademoğluna suret-i insaniye yakışır. .	KOCA, Şevki. 2002 . **Od'man Baba Vilayetnamesi,Vilayetname-i Şah-ı Göcek Abdal.** İstanbul: Bektaşi Kültür Derneği.s. 271
İsmail Hakkı Bursevî kaddese'llâhü sırrah'ül azîz talebelerine sık sık şu öğütleri verir: **"Arkadaşlarından ayrılma, yoksa yolda kalırsın veya dalalete saparsın!** **Topluluktan ayrılan helak olur.** **Tek olarak yola çıkma.**	**Evliyalar Ansiklopedisi**. İhlas Gazetecilik ve Yayıncılık,1992, İstanbul, c.3, s: 411

Yolun başlangıcında olanlar âmâ gibidir önünü göremez. Her an bir tehlike ile karşı karşıyadır. Kendisine yol gösterecek birine ihtiyacı olduğu gibi, tasavvuf yoluna yeni girenin de yol göstericiye o kadar ihtiyacı vardır. **Kâmil bir eğiticinin elinde terbiye olunan bir insan, kısa bir süre içerisinde maksadına kavuşur. Bunun misali dağlardaki meyveler ile bahçelerdeki meyvelerdir. Yani dağlardaki ağaçların meyveleri terbiye ve bakım görmedikleri için geç olgunlaşır ve tatlı olmazlar. Fakat bostanlarda bahçıvanların bakımıyla yetişen ağaçların meyveleri hem kısa zamanda olgunlaşır hem de çok lezzetli olur”**	
Adamın biri Akhisarlı İsa kaddese’llâhü sırrah’ül azîze “Benim oğlum büyüdükçe arsızlaştı, söz dinlemez oldu, neredeyse beni dövecek.” Akhisarlı İsa : **-Oğluna kızınca nasıl davranırsın?Kötü söz söylersen, beddua edersen gitgide arsızlaşır.** Adam da: -Beni incitince ben de öfkeyle hakaret ederim hatta beddua da ederim. Akhisarlı İsa: **-Oğlun senin sözünü dinlemediğinde, sana saygısızlık ettiğinde sen ona güzellikle, yumuşakça davran, hakkında dua et çünkü babanın duası evlat için büyük hazinedir, mutluluğuna vesiledir,** der. Bir ay sonra aynı adam yanında bir delikanlı ile Akhisarlı’nın huzuruna gelir ve: -İşte bu, o delikanlıdır, sizin dediğiniz gibi yaptım o da böyle terbiyeli bir delikanlı oldu, der. Delikanlı da Akhisarlı’nın elini öper ve huzurdan ayrılırlar.	KÜÇÜK, Sezai - MUSLU, Ramazan. **Akhisarlı Şeyh İsa Menâkıpnâmesi**, **İbn-i İsa Saruhanî,** Sakarya, Aşiyan Yayınevi, 2003, s. 58
İran asıllı ünlü filozof İbn el-Mukaffa şöyle diyor: **“Bilginin hiçbir harfi ve hiçbir adı yoktur ki rivayet edilmemiş, öğrenilmemiş, geçmişteki bir öncünün söz veya yazısından alınmamış olsun. Bu da şunu gösterir: İnsanlar bilginin temellerini ortaya koymamışlar, gelecek bilgisi onlara ancak (ilâhî kaynağa uzanan) bilgi ve hikmet sahibinden gelmiştir.”**	İbn’ul Mukaffa, el-Edeb’üs-Sağîr, İslâm Siyaset Uslubu İçinde, çeviren: Vecdi Akyüz, Dergâh Yayınları, İstanbul 2004, s. 17-18.
“Bir şeye baktığın zaman o şu şekilde seslenir. **Sakın bize aldanma, bizim müstakil vücudumuzun var**	

olduğunu sanma, bizim hakikatimiz olan Allah Teâlâ'ya bak. Biz fitneyiz, seni aldatırız." "Dersini akıldan değil Allah Teâlâ al. O zaman ilmin sana olsun delil." "Yitik bulununca emek aranmaz."	
"O severse, seversin. O sevmezse, nefret edersin. O severse, sen O'sun. O'nla olmak isteme O ancak seninle olur. Her şey O ise, Sen O'nunsun. Sen O. O ise O' dur,.	

GÜNÜN SÖZLERİ

-
- “Cebrâil aleyhisselâm gelip
  ‘Ey Allah’ın Resûlü! Ümmetinin fakirleri, zenginlerinden (öbür dünya hesabıyla) yarım gün olan beş yüz yıl daha önce cennete girecekler”
  dediği esnada biz de oradaydık. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem buna sevindi ve “içinizde şiir okuyan kimse var mı?” diye sorunca, orada bulunan bir bedevî,
  “Evet Ya Rasûlüllah” karşılığını verdi. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem;
  “Hadi (oku)” diye emretti ve bedevî, şu şiiri okudu:
- *****
  Hevâ yılanı ciğerimi ısırdı,
  Ne bir tabibi ne de efsun yapanı var,
  Âşık olduğum sevgiliden gayrı.
  Hem efsunum hem de panzehirim ondadır.
  *****
- Bunun üzerine Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem ve oradaki sahabeler vecde geldiler. Öyle ki Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin ridâsı omuzlarından düştü. Bu halden kurtulunca herkes kendi yerine geçti. Muâviye b. Ebü Sufyân
  “Ey Allah’ın Resûlü! ne kadar güzel oynuyorsunuz!” dedi. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem
  “Bırak bunu ey Muâviye! Sevgilinin zikredildiğini işittiğinde titremeye kapılmayan kerem sahibi hiçbir kimse yoktur.” dedi ve sonra ridâsını dört yüz parçaya bölüp yanındakilere dağıttı.”
  (Avârifü’l Maarif)
- Bir nokta ise eğer bu semavata göre arz,
  Binnisbe etmeliyim kendimi yok farz!
  Şinasi
- Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem buyurdu ki;
  “Bela (ağızdan çıkan)söze bağlıdır, eğer bir kimse başkasını köpek sütü emdi diye ayıplarsa, o kimse de, o köpekten süt emer. Yani bir kimse, bir başkasını kötü bir iş yapmakla ayıplarsa, ayıpladığı o kötü iş, onun kendi başına mutlaka gelir.”
  (Alauddin Ali b. Abdülmelik b. Kadı Han Muttaki el-Hintçe, Kenzü’l-ummâl fi süneni’l-akval ve’lef’al,
  III, 315)
- “İnsan istese de istemese de tarihini sırtında taşır.”

- Gavs’ül-Azam İhramcızâde İsmail Hakkı Toprak Efendi kaddese’llâhü sırrah’ül Azize sordular.-Edison bütün insanlığı aydınlattı, cennete girecek mi? -
  “Gardaşım! Cennet usta Yeri Aliyormusun, iman yeridir.”

“Hey Yolcu, yapılmaz.Yollar Yollar yürüyerek oluşturulur”

İspanyol Atasözü

- “Üç hâkimin hükmünde isabet aranmaz: kalbin, kaderin, ölümün.”
  Nurettin Topçu, Var Olmak, İstanbul, 1965, s. 93.
- Ey İnsanlar!

Görüyorum ki evleriniz Rum Kayserleri evine
Lüks hayranlığınız, Kisra'nın tutumuna
Servet peşinde koşmanız Karun anlayışına
Saltanatınız firavunun saltanatına
Nefisleriniz Ebu Cehil'in nefsine
Gururunuz Ebrehe'nin gururuna
Yaşayışınız sefihlerin yaşayışına benziyor.
Allah Tıklayın söyleyin,
Muhammedî olanlar nerede?

Yahya bin Muaz radiyallahu anh

- "Batıl fikirler bu âlemde hiç bir vakit eksik olmadı.
  Galiba bundan böyle de eksik olmayacaktır."

Hacı Hasan Akyol Efendi kaddese'llâhü sırrahu'l Aziz

- Bir şey bilmediğini bilmeyene cahil, bir şey bilmediğini bilene âlim denir.

- "Hep Sandim ki ben yapıyorum.
  Nerede .... Yapanda
  o yaptırda o. Öyle ise üzülmeme gerek kalmadı "
- "Yitik bulununca emek aranmaz."
- "Bir şeye baktığın Zaman o, şu şekilde seslenir. Sakın bize aldanma, Bizim müstakil vücudumuzun var olduğunu sanma, Bizim hakikatimiz olan Allah'a Teâlâ'ya bak. Biz fitneyiz, seni aldatırız."
- "Dersini akıldan alıyormusun, alma.
  Allah Teâlâ'dan al.
  O Zaman ilmin sana olsun delil."
- "Hakk'ın ve, melek de olsan faydası yoktur, yine yaprağın siyahtır inayeti olmayınca kulların var!"

Hazret-i Mevlânâ kuddise sırruhu'l Aziz

- Bazıları Allah Teâlâ'nın istediğini, bazıları emrini yapar. İsteğini ârifler, emrini yapanlar âlimlerdir. Öyleyse dogrusu hangisidir. doğrudur dersen yanlıştasın İkiside, birisi Doğru dersen daha cok yanlıştasın. Öyleyse Çözüm nedir dersen cevabı, kaderdir.

Şeyh Seyyid Güloğlu

- Bütün dilleri bilen bir Süleyman gelmedikçe, ikilik ortadan kalkmaz. Her vaktin bir Süleyman'ı vardır. Gönülleri birleştirir, berraklaştırır. Kalplerde hiçbir toz ve pas bırakmaz. Gönülleri anne gönlü gibi şefkatle doldurur. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin,"Müslümanlar tek bir can gibidir" sözünü gerçekleştirir. Dini bütün müslümanın gözleri, devamlı vaktin Süleyman'ını arar.

HZ. MEVLÂNA kaddese'llâhü sırrahu'l azîz

- Ne ararsın tanrı ile aramda,
  Sen kimsin ki orucumu sorarsın?
  Hakikaten gözün yoksa haramda,
  Başı açığa neden türban sorarsın?
  Rakı, şarap içiyorsam sana ne,
  Yoksa sana bir zararı içerim

İkimizde gelsek kıldan köprüye
Ben dürüstsem sarhoşken de geçerim.
Esir iken mümkün müdür ibadet
Yatıp kalkıp Atatürk`e dua et…
Senin gibi dürzülerin yüzünden
Dininden de soğuyacak bu millet.
İşgaldeki hali sakın unutma
Atatürk`e dil uzatma sebepsiz
Sen anandan yine çıkardın amma
Baban kimdi bilemezdin şerefsiz

Neyzen Tevfik kaddesellahu sırrahül aziz

- Şeytanın kandırması çoktur.

Hayır yolu ile kandırdıkları ise daha fazladır.
Bu şekilde kurban ettikleri sayısı ise hergün daha fazla olmaktadır.
Onun için hayırlı bir iş yapıyorum derken daha çok düşünmek gerekir.
Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem istişare edin derken hayırlı işler için söylemiştir.
Şer işin istişaresi zaten yoktur.
Akıllı geçinen istişare edendir.
İstihare de zayıf kimseler içindir. Ancak ne oldu ise bu müslümanlara istihare ederler ve istişarelerinide şeytan yaranları ile yapmaktadırlar. Sonumuz hayırlı olsun, diyelim. “

- “Düşmanından öç almanın en iyi yolu, onun gibi davranmamaktır”

Marcus Aurelius, Düşünceler, s. 83 (VI/6)

- Ne at üstündeyim ve ne de bir yükün altında

Ne bir halkın sultanı ne de bir padişahın hizmetçisiyim

Sadî Şirâzi

- "İlaç ve deva olarak ne yaptılarsa
  Istırap arttı, ihtiyaç da giderilmedi."
- "Riyaseti, insanların el açıp beddua edecekleri kişilerin eline vermek hatadır."

Sadî Şirâzi

İÇİNDEKİLER

GERÇEK-GERÇEKLİK 5
İLMÎ ÇALIŞMALARA ENGEL OLANLARA İTHAFEN 6
ALLAH TEÂLÂ'NIN EMRETTİĞİ VE İSTEDİĞİ ŞEYLER 9
BİLİNÇALTINA ETKİ EDENLER (SUBLİMİNAL) 11
İNSAN GERÇEKTEN DE ,"KUL" OLAMADI! 13
HAS ODA SAKİNLERİNDEN ABDÜLKÂDİR GEYLÂNÎ KADDESE'LLÂHÜ SIRRAHU'L AZÎZİN SIRRI.... 16
ÖMER BİN FARİD (H.576-632) (M. 1180-1234) 18
YAHUDİ KİMLİĞİ İÇİN GENEL BİLGİLER 19
"DECCÂL" ve "YAHUDİ" BENZEŞMESİ 21
YAHUDİYİ TANIMAK İÇİN SEYREDİLMESİ GEREKEN FİLM VE OYUN 27
CİNLERE KARIŞMAK. 28
KÜÇÜK SUYUN BÜYÜK MACERASI 30
BİRDE TESLİM OLDUM DİYORSUN! 32
MİLLİYETÇİ TOPLUMLAR 34
İMTİHAN SIRRI ve FİTNE 36
SUÇ FİİLİ KUTSÎLEŞMEDEN İŞLENEMEZ! 38
FITRATI KURBAN ETME 41
MİLLETLERİN YIKILIŞI NE ZAMAN BAŞLAR? 43
FİKİR ADAMI (DÜŞÜNÜR) 47
GEÇMİŞİMİZ GELECEĞİMİZDİR 49
BİZ NİÇİN İLİMDE GERİ KALIYORUZ? 50
GÜNAH VE TÖVBE İLİŞKİSİ 51
AGORA FİLMİNİN DÜŞÜNDÜRDÜKLERİYLE "KADIN" 53
ALDATMAK GERÇEKTEN KÂRLI MIDIR? 57
REKLAMIN SINIRSIZLIĞI 59
RASÛLÜLLAH SALLALLÂHÜ ALEYHİ VE SELLEME SALÂT Ü SELÂM VE FAZÎLETLERİ 60
YETİŞTİRMEK ZOR MU? 78
DOMUZ GRİBİ YOK, DOMUZ HASTALIĞI VAR 79
BULANIK MANTIK İLE KADER 80
GELECEĞİMİZİN TAHMİNİ 82

HZ. ŞEMS'İN MEVLANA'DAN AYRILIĞI İLE ZUHUR EDEN ETME ŞİİRİ ... 83
FATIMA OLAYI ve 2012 FİLMİ ... 86
NEFİS MERTEBELERİNDE RÜYA TABİRLERİ ... 91
GÖRÜLDÜKLERİ GÜNLERE GÖRE RÜYALARIN TABİRLERİ ... 103
Kaynakça ... 104
DİN VE MUTLULUK ... 105
İYİLİKLERİN KÖTÜLÜĞE DÖNÜŞMESİ ... 107
MÜRİTLERDEN ÖNCE ŞEYHLERİ TERBİYE EDELİM ... 109
THE STONING OF SORAYA M. (SÜREYYA'YI TAŞLAMAK) ... 111
FİLMİN HİKÂYESİ ... 111
FİLMİN YORUMU ... 111
İSLAM HUKUKUNDA RECM CEZASI ... 112
ANLAŞILMA MESELESİ ... 123
NASIL ŞEYH OLUNUR? ... 124
HAKİKATİ GÖRMEK NE KADAR ZOR ... 128
ANALİZİN ANALİZİ ... 129
LE MONDE TÜRKİYE MUHABİRİ GUİLLAUME PERRİER'DEN "TÜRKİYE ANALİZİ!" ... 129
TERÖR BELASI ... 133
EL CÂHIZ'IDA UNUTMAMAK GEREKİR? ... 136
KEÇECİZÂDE MEHMED FUAD PAŞA ... 138
KEÇECİZÂDE MEHMED FUAD PAŞA'NIN SİYASİ VASİYETNAMESİ ... 138
DERVİŞ VE HÜKÜMDAR ... 145
REMİL İLMİNİN DÜNÜ VE TARİHİ HÜCCETLER (DELİLLER) ... 146
OMURGA VE EKSEN KAYMASI HAKKINDA BİR YAZI ... 149
500 DİN ADAMI ABD'DE NE YAPACAK? ... 149
FETHULLAH GÜLEN'İN İHRAMCIZÂDE İSMAİL HAKKI TOPRAK HAKKINDAKİ YAZISI ... 151
BİR HİKÂYE-BİR HİSSE ... 157
HERESİYOGRAFİ ... 158
MİHLÂT KİTABINDAN GÜNÜMÜZÜN HİKÂYELERİ ... 160
SUFÎLERİN FARKLI İNANÇLARA BAKIŞINDAKİ UNUTTURULAN İNCE MESELE ... 162
MÜSLÜMANLARIN BİTİRİLMESİ GEREKEN ÇİLESİ ... 166

GÜNÜMÜZ İNSANINDAKİ NARSİZM'DEN KULLUĞA 170
BÜYÜK SOVYET ANSİKLOPEDİSİ'NİN 1926 BASKISINDA ERMENİ MESELESİ MADDESİ 172
Kaynakça 180
SEMBOLLERİN AZİZLİĞİ 181
KİMLİK ARAYIŞI 183
DİMİTRİ KANTEMİR'İN TARİH KİTABINDAN GÖZE ÇARPANLAR 185
RÜYA YORUMLARI 188
OSMAN BÖLÜKBAŞI ANISINA 189
BÖLÜKBAŞI'NIN KLİŞELEŞMİŞ MEŞHUR SÖZLERİ 190
"MÜMİNLER ANCAK KARDEŞTİR." 193
FAKİRLİK DÜŞÜNCESİ 195
ALDATMAK GERÇEKTEN KÂRLI MIDIR? 197
HAREKET İNSANI OLMAK 199
TERÖR BELASI 201
GÜNÜMÜZ İNSANLARI ÜZERİNE OYUNLAR 204
DOĞRU KARAR VE SİYASET NEDİR? 206
ÇARESİZLİKTEN KURTULUŞTA MANEVİYAT İLİŞKİSİ 209
YOZLAŞMA 212
KÖLELEŞME- HÜRRİYET- MÜNAFIK 214
KISALMA-KOPMALARLA KIYAMETİ ÖNE ALMAK 216
HZ. HATİCE RADİYALLÂHU ANHA NEYİ BİLİYORDU? 220
İNSAN HÜRRİYETİ AÇISINDAN ALLAH TEÂLÂ'NIN ÖN BİLGİSİ VE KULDAKİ MECBURİYET 225
ALLAH TEÂLÂ'NIN KUŞATMASI 229
SİYASETİN DİNİLEŞMESİ 234
BU İNSAN NEYİ İSTİYOR? 236
TOPLUMLARIN KIYAMETİ 239
İLM-İ ÂTÎ İLE İLMİ LEDÜN İLİŞKİSİ 241
GELECEK İSLÂM'IN 244
KÜRESEL EKONOMİK SİSTEM GERÇEĞİ 246
ÇİN İŞKENCESİ 247
DEVLETLERİN BOĞULDUĞU ÜLKE AFGANİSTAN 251

AHMED AMİŞ KADDESE'LLÂHÜ SIRRAH'ÜL AZÎZ EFENDİNİN KIYMETLİ SÖZLERİNDEN BİR DEMET 254

KÖTÜLÜK 256

SEVMEK BU ŞEKİLDE OLUR! 257

FELSEFE PROFESÖRÜ RESSAM DİL EĞİTİMCİSİ, AHÇI, DENİZ ADAMI PROF. DR. MUAFFAK TANJU ERGİL 259

PUTUM BENİ TERK ETTİ 263

HUKUK MU, EĞİTİM Mİ? 265

HERMETİZM NEDİR? 269

"DİN" SİYASETİN ÇIKMAZ SOKAĞI OLUNCA 274

NASIL ATEİST OLUNUR VE NASIL ÇIKILIR? 277

"HASTALIK İYİLEŞMEYE GİDEN YOLDUR" Kitabından Sizin İçin Seçtiklerim 281

- SOĞUK ALGINLIĞI VE GRİP 285
- BAŞ AĞRISI (MİGREN) 285
- BAŞ AĞRISI 287
- KANSER 289

Kaynakça 291

KIYAMET ALÂMETLERİ HADİSLERLERİNİN KİTABI MUKADDESLE KARŞILAŞTIRILMASI 292

DİL DÜNYAMIZ 295

HAYALLERİMİZE NE OLDU? 297

OSMANLI İMPARATORLUĞUNU YIKAN BİR VELİNİN AHI 299

- NİYÂZÎ-İ MISRÎ KUDDİSE SIRRUHU'L-AZİZİN TÜRBESİNİN SON DURUMU 304

2012: KADER YILI 306

EMİR SULTAN KADDESE'LLÂHÜ SIRRAHU'L AZÎZ ve MENÂKIBI 309

" TÜKETİM TOPLUMU, HEDONİZM ve ARAÇ OLARAK YAZILI BASIN " 324

KURBAN BAYRAMININ UNUTULAN YÖNÜ 333

ABDURRAHMÂN CÂMÎ KADDESE'LLÂHÜ SIRRAHU'L AZÎZ 339

KARADAĞLAR DIZISINDEKI POLİTİK SEMBOLİZM 341

MUHAFAZA (KORUNMA) TILSIMI 349

TAHRİF ETTİĞİMİZ BİR AYET DAHA 351

BİR "DÜĞÜN GECESİ" DENEMESİ 353

TAYYİBETÜ'L-EZKÂR (MEDİNE HÂTIRALARI) DERVİŞ AHMED PEŞKÂRÎ 357

ALLAH TEÂLÂ’NIN BİLMEDİĞİMİZ HAS KULLARI 359
NİÇİN ÇOCUK SAHİBİ OLMAMIZ GEREKİYOR? 362
Ahmet ÇINAR 364
HERŞEYİ YAZAMADIM 364
SEN RAHATSIZ OLABİLİRSİN, YA SENDEN…? 384
ŞEYTANIN ÇİLESİ 385
ALEVİLİK İSLÂM'IN NERESİNDE? 386
İBLİS ve ŞEYTAN KARMAŞASI 401
Kaynakça 407
KUR'ÂN-I KERİM'İ KOLAY EZBERLEME METODU 408
YENİ BİR SAYFA EZBERLEME 408
AVATAR FİLMİNİN DÜŞÜNDÜRDÜKLERİ 410
“YUNUS” ‘LAR YOK OLUNCA, OYUNCAKLAR VAR OLUR ! 413
MEDYANIN GÜCÜ 416
AH BU YARDIM KURULUŞLARI…! 418
YABANCILAŞMA 420
SORUNLARI NASIL ÇÖZMELİYİZ? 422
SULTAN FATİH'İN AYASOFYA VAKFİYESİ 424
YÜREĞİMİZE BATAN İNGİLİZ KAZIĞI (Ermeni Meselesi) 425
İNSAN KENDİNİ NE SANIYOR? 428
ELMALILI MUHAMMED HAMDİ YAZIR KADDESE’LLÂHÜ SIRRAH’ÜL AZÎZİN LEDÜNNÎ BİR MANZUMESİ 430
HZ. ALİ KERREMALLÂHÜ VECHENİN YÜCE İRFANI 433
KOMPLO TEORİLER VE İLLÜZYON 434
HAK VE BATILIN SONSUZ MÜCADELESİ 440
RASPUTİN ve DÜŞÜNDÜRDÜKLERİ 443
TASAVVUFÇU KALPLER 444
ZAMANDAKİ GEÇMİŞ VE GELECEK 447
TOPLUMLARIN ECELİ 452
GEÇMİŞE MUHTAÇ OLMA 455
KÜRESELLEŞME 457
SIRAT KÖPRÜSÜ (HIRS VE İTİDAL) 460

İLM-İ ÂTÎ (GELECEK İLMİ) ... 462
GELECEĞİMİZİ NİÇİN DÜŞÜNÜYORUZ? ... 466
TOPLUMLARIN ÇÖKÜŞÜ BİLMEK KEHANET DEĞİLDİR ... 468
ÇEVRECİ AHLAK ... 475
ÇOCUKLARI YETİŞTİREMEYİZ, KENDİLERİ YETİŞİRLER ... 478
SON RASÛL MUHAMMED SALLALLÂHÜ ALEYHİ VE SELLEMİN KRONOLOJİK HAYATI ... 479
HZ. ALİ KERREMALLÂHÜ VECHENİN SIRLARINDAN ... 487
HAKİKAT PINARI ... 490
GÜNÜN SÖZLERİ ... 495